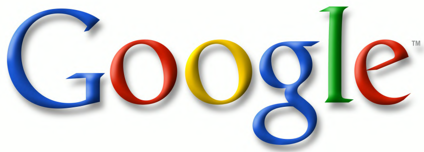
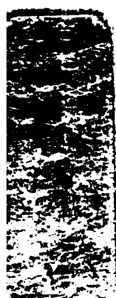
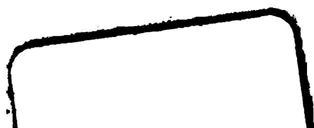

Su[illegible]

[illegible]

Historie af Danmark,

fra

Aar 1182 til 1202.

Ved

Peter Friderich Suhm.

VIII. Tome.

Kiøbenhavn, 1806.

Trykt og forlagt af Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Fortale.

Det var ikke Forsynets Villie, at vor uforglemmelige Suhm skulde fuldende og selv ved Trykken bekiendtgiøre det største og vigtigste historiske Arbeide, som Dansk Mand nogensinde havde paataget sig, og som ogsaa han alleene havde været i Stand til at udføre. Det var fra Oldtidens første Tider og indtil den Oldenborgske Stammes Regierings-Tiltrædelse at vi fra ham skulde erholde et Værk, som ikke alleeneste samlede alt hvad der af historiske Kilder og saa vel trykte som utrykte Skrifter kunde uddrages til Oplysning i Fædrenelandets Historie, men hvori ogsaa alt med den nøiagtigste og møisommeligste Flid skulde drøftes. Den vanskeligste Deel af dette store Arbeide er leveret. Hvo giennemløber endog kuns en eller anden liden Deel af de første 9 Bind, som Suhm udgav, forend han begyndte den egentlig saa kaldte Historie af Danmark, hvoraf dette Bind er det ottende, — og forbauses ikke over at een Mand har, om det endog kuns havde været i dette eene literariske Fag, saa megen Belæsenhed og tillige saa utænkelig stor Taalmodighed til at

kunde udholde al den Møie, som hans critiske Grandskning endog kuns i disse Forberedelses-Deele allevegne røbe. Utrættet, med fulde Legems Kræfter og al Aands Raskhed begyndte derpaa vor Suhm den egentlige Historie, og i Udarbeidelsen af sit første Udkast havde han endt Waldemar den fierdes Historie, og med Trykningen var begyndt paa Knud den siettes Historie, da den sidste ulykkelige Ildebrand opbrændte heele Oplaget af den syvende Deel (som indeholdt Waldemar den førstes Historie) som ogsaa af de Ark, hvormed den ottende Deels Trykning var begyndt. Efter det eeneste reddede Aftryk af den syvende Deel blev samme paa nye trykt endnu forend hans Død, men af den ottende Deels faa trykte Ark reddedes intet Aftryk. Danmark, Historien, Videnskaberne tabte Suhm, og store Vanskeligheder syntes at ville forhindre Fortsettelsen af dette vigtige Værks Udgave. En og vist nok ikke af de mindste havde Mandens bekiendte, ved saa utallige Prøver i hans heele Liv beviiste, men aldrig nok priiste Gavmildhed til Videnskabernes Gavn og nyttig Kundskab at fremme søgt at forekomme: thi skiønt visse historiske Skrifter vel kan have det Fortrin frem for andre Videnskabelige, at de lettere kan læses endog af dem, som ellers ingen egentlig videnskabelig Cultur have, og derfor tænkte man kunde finde en større og mere udstrakt Afsætning end blot hos

Lær-

Lærde og Historiens egentlige Dyrkere, var dette store Suhmske Arbeide, saa uundværligt det endog var til vor Histories Oplysning, dog ei af den Beskaffenhed (og burde ei heller være det, naar sammes herlige Diemed skulde opnaaes), at det kunde tiene til Almue-Læsning. Skarpsindige critiske Undersøgelser, nøiagtig Opmærksomhed paa enhver Bie-Omstændighed og den store Fuldstændighed, som søgtes i her af samle alt, hvad der kunde tiene til at udvide og berigtige vore Kundskaber og Begreber om Fædernelandets Tilstand og de her forefaldne Tildragelser, maatte nødvendig snarere trætte end more den Læser, som ved sin historiske Læsning kuns søgte nyttig Tidsfordriv. At Suhm forstod paa den behageligste Maade at fortælle, bevise hans mange mesterlige smaa Fortælninger, og i dem fremkomne ogsaa umiskiendelige Prøver paa, hvor gandske han havde Sproget og Stilens Skiønheder i sin Magt, men i dette hans store Arbeide var hans Omsorg og Omhyggelighed saa gandske henvendt til Gienstandene selv, at den udvortes Form og Stilens Pyntning nesten slet ikke af ham paaagtedes, og da det er ved disse Hielpemidler at de fleste Læsere sædvanlig erholdes, endog naar ofte Historikeren, hvor den skiulte Sandhed udfordrer Undersøgning og møisommelig Grandskning, vildt gietter; hvor Tildragelsernes Sammenhæng og virkende Aarsager

ger allene ved modent Overlæg og nøiagtig Obervelelse skal udfindes, dristig digter, og Vittighed anvendes, hvor skarpsindig Dømmekraft skulde bruges — kunde et Værk af den Beskaffenhed og Vidtløftighed, som dette, og skrevet i et Sprog, som bruges af en i Sammenligning med andre Europæ Folk kuns liden Folkemængde, umueligt vente nogen betydelig Afsætning eller mange Kiøbere. Suhm, hvis andre smaa nydelige historiske Fortællinger, bleve læste med største Begierlighed og et almindeligt Biefald, maatte til dette sit store Værks Befordring til Trykken anvende betydelige Summer, og til Trykningens Fortsettelse endog efter hans Død anordnede han fremdeles at skulde tilstaaes og gives Forleggeren til hvert Bind en vis Penge-Hielp. Saaledes vilde den Ædelmodige ogsaa her ved denne Lellighed ei nøies med at have opofret en stor Deel af sine bedste Aar og Livs-Kræfter til Gavn for Fædernelandets Historie, ogsaa en ikke ubetydelig Deel af hans Formue skienkedes af ham efter hans Død til sammes Fremme.

Hans Haandskrift havdes, saaledes som det først var udkastet, og med siden efterhaanden tilføiede Tilsætninger, lige til Aaret 1400. Men Suhm skrev, især naar han saaledes til eget Brug optegnede, en Skrift, som var for andre overmaade vanskelig at læse: Og denne hans Skrifts Ulæselighed udtog i

de sildigere Aar af hans Liv saa stærkt, at han flere Gange fortalte mig, at han ofte ei selv var i Stand til at læse, hvad han kort forhen havde skrevet, og at andre endog var heldigere end han selv i at dechiffrere hans egen Skrift. Tilføier man nu den Omstændighed: at Suhms Haandskrift var strax fra Begyndelsen meget tet skrevet, at hvad siden tilføiedes, ofte var endog mere end det første Udkast havde været, og at ved disse saa hyppige Til- og Overskrivninger i Haandskriftet, samme er blevet ei allene saa meget mere ulæselig, men endog langt vildsommere, og vanskeligere at finde Rede i — var det ei at undre, at adskillige, som saae disse hans saaledes efterladte Haandskrivter, mistvivlede nesten om, at nogen Reenskrift til derefter at kunde trykke vilde kunde erholdes. Jeg havde læst meget af Suhms Skrift, som denne min Velynder havde gunstigst meddeelt mig, og at kunde biedrage til at hæve de Vanskeligheder, som formedelst Skriftens Utydelighed kunde møde, ansaae jeg for en Pligt, naar derved maaskee et ellers ubodeligt Savn for Fædernelandets Historie kunde forekommes, i Fald dette Værks Trykning ved saadanne Omstændigheder skulde kunde hindres. Jeg gav mig derfor til først selv at afskrive endeel, og da mit svækkede Syn og andre Forretninger ei tillode mig selv at fortsette Afskrivningen, søgte jeg nu at overtale adskillige af vore

unge

unge academiske Medborgere at vove dem under min Veiledning til dette Arbeide. De fleste kunde ei udholde og overvinde de herved mødende Vanskeligheder, men tvende tillades det mig at nævne, Hr. Joh. Jac. Hansen, Theologiens Dyrkere, og Hr. Joh. Dan. Jørgensen, Candidat i Theologien, ved hvis utrættede Møie dette virkelig vidtløftige Arbeide fuldendtes saaledes, at af de Suhmske hidhørende Haandskrifter nu haves Afskrifter, hvorefter kan trykkes, da de i samme vist nok mange formedelst Originalens Ulæselighed efterladte Huller (som især indtreffer ved forekommende Navne) gandske sikkert kan udfyldes ved at efterslaae de Kilder og Skrifter, som Suhm har nyttet, og til hvilke han ved ethvert saadant Sted har henviist. Dette Arbeide med at efterſee Citationerne troer jeg at kunde uden derved at forsee mig imod den Agt, som skyldes Forfatteren (og ingen kan have den høiere end jeg føler den), ansee ogsaa i andre Henseender for aldeles nødvendigt. Suhm havde, som bekiendt, egentlig bestemt Formiddags Timerne om Vinteren til sine literariske og især da ogsaa til dette historiske Arbeide. Men paa denne Tid var det ogsaa, at saa vel hans lærde Venner, som ogsaa andre søgte ham, og sikkert vidste at finde ham. Midt iblandt sine Bøger traf man ham her beskiæftiget, og den elegode Mand tillod uden Fortrydelse, at man her

ideelig

idelig afbrød hans Arbeide; kuns kunde det vel undertiden hændes, at han begierte en liden Opsettelse af Samtalen, for at kunde ende den Periode, som han havde begyndt at skrive. Under en saadan bestandig Afbrydelse i sit Arbeide maatte nødvendig en og anden fattet Idee let kunde glemmes, og ofte et og andet oversees, som Manden maatte opsette strax at eftersee. Omskrive sin første Concept vilde Suhm ikke, men om Sommeren, skiønt adskilt fra sine Bøger, giennemlæste han sit Arbeide, udmærkede de Steder i sit Manuscript, som han troede burde nøie undersøges, og lod da deels ved andre efterslaae, deels ogsaa selv, naar han om Sommeren kunde i nogle faa Timer opholde sig her i Staden, eftersaae de Citationer, til hvilke han fattede nogen Mistanke. Uagtet Knud den siettes Historie, som denne Deel indeholder, saaledes af ham var revideret, troer jeg dog at iblandt de af mig tilføiede Anmærkninger vil findes adskilligt, som kan vise, at det svære Arbeide jeg paatog mig med paa nye at efterjee alle Citationer, ei har været gandske unyttigt, men ved de følgende Dele hvor disse vor Forfatters Curae posteriores, ei have fundet Sted, er dette Eftersyn saa nødvendig, at, i Fald det undlodes, udkom Suhms Arbeide tør jeg paastaae aldeles ikke saaledes, som han selv ønskede det, og ikke paa en hans Minde værdig Maade. Om jeg derimod i

nogle af de tilføiede Anmærkninger har vovet at modsige ham — o! dette, om jeg endog skulde allevegne have havt Uret, vilde den meest liberal tænkende, maaskee blandt alle Jordens Lærde, Suhm sikkert tilgive mig.

At jeg saaledes har efterseet alle Citationer, har sat mig i Stand til at kunde giøre med dem en Forandring, som vil være dem, der vil raadføre sig med dette Suhms Værk, ofte til megen Lettelse. Suhm har henført hvert Aars Tildragelser til tre Afdelinger, af hvilke den første indeholder, hvad der nærmest angaaer og er forefaldet her i Danmark: Den anden, hvad som er forefaldet i Tydskland og især i Holsteen, som ogsaa i Italien, og som i en eller anden Henseende kunde behøves at vides for desto bedre at kiende vort Fædernelands Tilstand paa samme Tid: Den tredie fortæller, hvad som er foregaaet i Norge, og de med samme til en Tid forbundne Island, Orkenøerne, samt Man og Syderøerne, hvorhos da tilføies adskillige Efterretninger om Frankerige, Engelland, Skotland, Nederlandene, Polen, Preussen, Rusland og Ungarn. Bag efter, hvor hver saadan Afdeeling endtes, samledes nu under et alle de Citationer af Skrifter og Kilder, hvorpaa alt hvad i hele Afdelingen var fortalt grundede sig, og det paa en for Læserne saa besværlig Maade, naar Hiemmel for en enkelt Tildragelse søg-

tes,

tes, at ofte heele Timer medgik, inden man iblandt hundrede og flere Citationer fandt det Sted man søgte. Denne Besværlighed er i denne Deel forekommet, da ved hver enkelt Tildragelse Vidnesbyrdene og de Steder, som tiene til Oplysning ere strax angivne og paaberaabte. — Som Bielager findes her aftrykte alle de Diplomer, som Forfatteren vilde skulde aftrykkes, og nogle faa endnu tilføiede for at have, saa vidt skee kunde, alle de hidtil utrykte og til Knud den siettes Historie henhørende nu trykte. Men ved en Forseelse ere her Side 699 og 700 trende smaa Breve af Biskop Peder i Roeskilde blevne paa nye trykte, da de dog alt findes i Danske Magazin I. Bind Side 71. Det andet Bielag bestemte jeg til de Oplysninger jeg S. 380 har sagt, at jeg haabede at faae til Prinzesse Ingeborgs Giftermaals Historie af den berømte Du Theils Afhandling i det Franske National-Instituts Afhandlingers fierde Deel, og som jeg formodede vilde blive saa rig paa ubekiendte Efterretninger, at disse ikke vilde kunde rummes i denne Fortale. Jeg fik endelig disse Afhandlinger, og fandt i dem ikke det allermindste, som jeg jo af Suhms og Engelstofts Beretninger alt vidste, men ved at eftersee Kilderne og at overveie alle de paaberaabte om denne Materie handlende Forfatteres Ord, troer jeg dog at have fundet adskilligt til nøiere og videre Oplysning, som jeg dog holder

for

for rigtigt, at giemme til et Bielag til neste Deel, da disse med Philip August og Ingeborg forefaldne saa hoist mærkværdige Handlinger dog ei endtes forend under Waldemar den andens Regiering. Widere Hielp end til denne sidste Konges Historie at faae udgivet tør jeg ikke haabe at kunde biedrage, men maa overlade til andre at besørge Resten af de Suhmske Haandskrifter trykte, da hvad jeg af Tid og Kræfter kunde beholde tilbage hellere, om Gud vil, af mig skal anvendes til at forfatte Dronning Margrethes og Erik af Pomerns Historie. — Registeret har min Søn Peder Rosenstand Kall, Candidat i Theologien, forfattet. Som Navne-Register indeholder det især de i denne Deel forekommende Danske Byers og Steders Navne, og vil derved kunde være et godt Hielpemiddel for den, som vil forskaffe os en Middel-Alders Topographie over Danmark. Større Udførlighed vilde alt for meget forøge Bindets Størrelse, men Skade er det, at nogle af de foregaaende Dele, have saa ufuldstændige og vel endog slet forfattede Registere, at man nesten ingen Hielp af dem kan have.

A. Kall.

Endskiønt Knud var i Faderens levende Live bleven samtykt og valgt til at være Valdemars Eftermand, ja endog mange Aar forhen kronet og salvet til Konge, og Halland Aaret tilforn, som det synes, overladt ham at regiere, hvorfor og Svend Aagesen skriver, at Knud kom til Regimentet ved Arveret a), saa fandt dog den afdøde og nu værende Konges Raadgivere Absalon, Esbern, Suno og flere for got, at den unge Herre skulde efter Sædvane reise om i Landet, og lade sig hylde allevegne, samt tage sin Faders efterladte Hofsinder i Eed og Tieniste. Og heri handlede de forsigtigen, thi for det første maatte man altid lade Skyggen af frit Valg blive tilbage for at holde Almuen i god Lune, saaledes som Augustus giorde i Rom; dernæst vare der mange misfornøiede her i Skaane for den sidste Tildragelses Skyld, som og i Jylland, da det udmærkte Fortrin, Siellandsfarerne havde formedelst Absalon havt under Valdemar, giorde de andre Undersaatter misnøiede. Naar nu en ung og god Herre selv viste Knud VI. Aar 1182.

a) Det har altsaa været Valdemars Tanke at giøre Dannemark fra et Valgrige i det kongelige Huus til et Arverige deri, saaledes at den ældste skulde regiere, hvorfor og Buris, Magnus og flere satte sig imod ham, men Tiderne forandrede sig siden saaledes, at det blev mere Valgrige end nogensinde tilforn.

Knud VI. Aar 1182. viiste sig efter gammel Brug overalt for Undersaatterne, vilde derved alting gaae des fredeligere af. Begyndelsen var og meget god; Paa Viborg-Landsting toge Jyderne gladeligen imod ham; paa Urnehoveds ogsaa de fleeste, hvorvel der vare nogle hemmeligen misfornøiede, som dog strax bleve bragte til at tie. Saxo, Gheysmer, Huitfeld. — Skaaningerne derimod glædede sig over Valdemars Død, thi nu tænkte de at kunde afkaste det geistlige og Siellandsfarernes Aag, og at kunde hævne paa Adelen deres Slægtninger, som faldt ved Dyssebroe. En vis Aage (Ako) Tubbissøn opvakte Almuen ved sin dristige Tale, og bragte det næsten udslukte Oprør igien i Lue. Saasnart Absalon fik dette at vide, skyndte han sig over til Skaane for at dæmpe Opstanden i sin Begyndelse; men den frimodige Tale, han holdt til Almuen, fandt lidet Bifald, thi Almuen var saa opbragt, at den forlod ham og begav sig til Hovederne for Partiet, som havde samlet sig paa et andet Sted. Disse vare saa fremfusende og opbragte, at de rede allevegne om, og bøde den hele Skaanske Almue at møde bevæbnet paa samme Sted. Saadant foraarsagede, at Absalon vendte tilbage til Sielland, hvorved Almuens Mod voxte, saa den anfaldt Esbern Snares og Thords, Gielkers, (Stadtholders, Præfecti,) i Lund, Gaarde, plyndrede og endeligen opbrændte dem. Ja i de paafølgende Dage afbrændte de mange af den Skaanske Adels Gaarder, da Hovedmændene med Flid tillode Almuen at røve og plyndre, for ved Haab om Bytte at giøre den des fyrigere og sig destomere hengiven. Mange adelige, som frygtede for, at det ei skulde gaae dem bedre, overlode derfor Gods og Formue deres Venner til Forvaring; endeel andre reddede sig med deres Gods over Sundet, og søgte nogle Hielp og Trøst hos Absalon. Men som Kongens og Absalons Ryttere, da de saae, at saavel deres

deres egen som deres Herrers Velfærd stod i Vove, satte sig der- Knud VI.
ver til Modværge, begyndte Ophavsmændene for Opröret at ef- Aar 1182.
tertænke, at dem manglede en Anförer, og at det derfore kunde gaae dem ligesom forhen; thi kaldte de en vis Harald, som var af kongelig dansk Blod, fra Sverrig og besluttede at giöre ham til Konge, hvorvel der var intet ædelt hos ham uden hans höie Byrd, thi han var dum og dorsk og havde besværligt for at tale. Da Saxo ikke siger, hvo hans Fader var, have vore fleste Nordens Historieskrivere, som Stephanius in not. ad Saxon. Hvitfeld, Pontanus, Messenius, Dalin, giettet paa, at han har været en Sön af den Knud, der blev dræbt i Roskilde, hvilket Gram ei heller modsiger. Men da Valdemar antog sig saa meget Knuds Börn, er det ikke rimeligt, at han havde ladet denne leve uden for Riget i Sverrig. Lagerbring synes at holde til den Mening, at Knud havde avlet ham med den Svenske Kong Sverkers Datter, og at han er bleven opfödt i Sverrig: men den Svenske Kong Knud, der var en Sön af Hellig Erik, har vel ikke villet hielpe sin Fiendes Sön. Imidlertid har Pontanus allerede, ja endog Gram not. d. ad Meursium p. 290 og not. d. ad p. 349 været af den Meening, at Sverkers Datter havde Börn med Knud, saa at hun efter den förste var Moder til Bisp Valdemar, som dog var uægte födt, og efter den anden ei allene Moder til Harald, men endog til den Hellige Nicolaus af Slagelse, der dog ogsaa var uægte efter hans egen Levnets-Beskrivere. Derfore bliver Langebeks Mening, som han har tilföiet den skreven Anmærkning, vel rettere, at denne Harald har været Sön af Oluf, som trættede med Erik Lam om Riget, og Sönnesön af Harald Kesie, efter hvilken han uden Tvivl er bleven opkaldet. Naar nu hertil legges, at Skaaningerne havde for

 nogle

Knud VI. Aar 1182. nogle og fyrretyve Aar siden antaget Oluf for Konge, og at dennes Broder Biørn Jernside var Fader til Christine, som var Moder til den svenske Kong Knud og til Ulfhild, som ved Bengt Snyfel, Jarl i Ost-Gotland, blev Moder til den Svenske Jarl Birger Brosa, saa tiener alt dette til at viise, at Harald var Olufs Søn, thi da kan man indsee, hvi Skaaningerne toge Harald til Konge, og hvi den Svenske Knud og Birger toge Haralds Partie, nemlig for Slægtskabs Skyld, og uden Tvivl ogsaa for at svække Danmarks Magt, der begyndte at blive dem for stor. Vel mueligt og at den slette Medfart, den Svenske Kong Knuds Moder Christine havde nydt i Danmark, har giort endeel hertil, saafremt hun har nydt den, og saafremt hun har været den saa kaldte liden Kirsten. Ovenmeldte Harald førte det Tilnavn Skreng, som betyder den tynde, den lille (gracilis,) hvorfor og et Fragment hos Westphal III. 278, som ender med 1526, kalder ham urætteligen Scotum a), ja synes endnu urigtigere at holde ham for en Skoter. Saxo meener, at det er uvist, om enten Sverrig sendte Harald med større Skam eller Skaane modtog ham. Imidlertid forfærdede og forvirrede Rygtet om hans Ankomst saaledes de Skaanske Høvdinger (Magnates) og Adelsmænd, at de sendte gandske forskiellige Begieringer til Absalon, alt ligesom Rygtet om Fiendens Ankomst forandrede sig; Snart udbade de sig hans Hielp, og at han selv vilde komme over til dem, snart derimod at han med den hele Hær vilde blive tilbage, og dette varede saalænge, som Harald endnu ei var brudt ind i Skaa-

a) Böysens Slesvigske Krønike hos Mencken III. 586, kalder ham Haraldum lectum, som bedre passede til den af Suhm angivne Bemærkelse af Tilnavnet Skreng. Maaskee er Scotum hos Westphalen kuns en fordærvet Læsemaade af lectum. Kall.

Skaane. Men saa snart han virkeligen indfandt sig understøttet af den Svenske Kong Knuds og hans Jarl Biergers Tropper, forsamlede Oprørerne sig i største Hast og i en utrolig Mængde hos ham gandske indtagne af høie Tanker om hans Person. Stolende paa denne Magt drog han op mod Byen Lund, og truede den med Ødelæggelse, da den lukte sine Porte for ham. Dette foraarsagede, at mange af Adelen samlede sig ved Bud, som ginge dem imellem, og opmuntrede hinanden til tapper Modstand, hvorpaa de leirede sig ved Lumma-Aae, som falder i Havet i Lumma Sogn imellem de twende Herreder Torne og Bare, ei langt fra Lund og lige over for Saltholmen: Nogle af Kongens egne Mænd (milites) indfandt sig dog ikke, stillende sig an, som om de ei vare blevne ansagde til Leding. De derimod, som der havde samlet sig, havde saadan Lyst til at stride, at de ei allene ikke agtede Faren, men endog udviiste saadan Foragt for Almuen, at de uden at betænke deres ringe Antal, giorde Anfald uden Orden, Befaling eller Anførsel, ligesom enhvers Hest kunde rende hurtigst til, (thi Adelen tiente da til Lands allene til Hest,) men som Vinden stod lige imod dem, var den for dem til større Hinder end Fienderne vare, da den kastede ved sin Styrke Skioldene af dem, og disse derimod toge Flugten uden at giøre Modstand kastende Skioldene fra sig, for at være des lettere til Flugten. Endeel af dem bleve ombragte og endeel fangne, men Harald selv flyede til Sverrig med Aage, som havde formaaet ham til at tage Konge Navn, ja maaskee givet ham det paa Tinget. Lunds Borgere holdte sig imedens gandske stille, uden at hielpe nogen, i Tanke at slaae sig til Seierherrens Partie, hvem det saa blev. Men nu de mærkede de Kongeliges Fremgang, stilte de sig an som om de selv havde vundet Seieren og begyndte at spotte de overvundne. Endskiønt Almuen havde

Knud VI. Aar 1182.

Knud VI. Aar 1182. de saaledes lidt tvende Nederlag, hvoraf det ved Lumma-Aae skeede seent ud paa Høsten ved Vinterens Begyndelse, tabte sammt dog ikke Modet, men holdt Ting paa nye, og lavede sig atter til Krig, for at hævne sig ved hele Adelens Undergang. Imidlertid blev dog dette forekommet ved Absalons hastige Ankomst med Siellandsfarerne; thi han gik med flyvende Faner lige til Tingstedet, modsatte sig deres Forehavende, og bragte dem ved sin Myndighed, Magt og Veltalenhed, og ved at sige dem, at de forige Love, som Almuen havde afskaffet, skulde igien gielde, venteligen i Henseende til Geistligheden og Adelen og især Tiende-Ydelsen, til at nedlegge Vaaben. Harald blev da og, hvorvel fraværende, dømt af Høvdingerne og Adelen, venteligen til at være fredløs. Almuen forføiede sig nu og, heel roligen som det synes, til Absalons Skare, og bifaldt hvad der dømtes og afsagtes, skiønt meer med Mund end med Hierte. Og hermed stilles denne saa farlige Opstand, saa at Almuen ei mere torde sætte sig imod de Regierende. Saa siger Saxo, altsaa regierede Adel og Geistlighed da allerede. Skade, at Absalon her viser sig fra en ond Side; Skade, at han ved sin og Slægtes Strænghed besmittede Valdemars sidste, og Knuds første Regierings-Aar med Indfødtes og Undersaatters Blod. Dette fremlyser endog igiennem Saxos partiske Fortælling, og uagtet al den Konst, hvormed han har søgt at snoe sig for at skiule Absalons Feil. Efterretningen om denne farlige Opstand i Skaane nødte Knud til at begive sig didhen, og at forlade Jylland, men undervejs mødte ham i Fyen Asbern Snare, som Absalon havde sendt for at forkynde ham Sikkerhed. Ved dette uventede Møde blev Knud saa forbauset, thi han frygtede for onde Tidender, at han slog Øinene ned og torde ei spørge om noget. Men efterat Asbern baade ved sit glade Ansyn, som

og ved sin glade Fortælling havde opmuntret ham, drog han forfeiet over til Skaane. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai, Huitfeld, Hamsfort, Pontanus, Messenii Scond. II, 11. XII, 106. Dalin II, 5. §. 14. 17. Lagerbring II, 9. §. 4. Langeb. Script. I, 341. —— Forend Absalon forlod ham og gik over til Skaane, var det uden Tvivl, at han udgav den 20 November et Brev, til Gimmersdorf, (maaskee Gundestrup i Fyen, hvor der findes tvende af det Navn, et i Odense Herred Brylle Sogn, og et i Sunds Herred i Hundstrup Sogn.) Det er udstædet til den udvalgte Slesvigske Bisp Valdemar og hans Eftermand, og kalder Knud ham deri sit kiere Sødskende-Barn, tager ham i Betragtning af hans Formænds store Gienvordigheder under sin kongelige Beskyttelse, og giver alle de Bønder (villicos & colonos) som han og Eftermand besidde eller paa lovlig Maade besiddendes vorder, frie for alle Byrder og Skatter til Kongen, som han derimod overlader Bispen, saa at de ei skulde staae under nogen anden. Dette Brev er underskrevet af Kong Knud, Bisp Valdemar og Erkebisp Absalon a). Valdemar haver uden Tvivl skrevet under Knud VI. Aar 1182.

a) Den her og siden oftere paaberaabte Broder Boysens Slesvigske Krønike har Mencken først udgivet i den 3die Deel af hans Scriptores rerum Germanic. og siden Westphalen i 3die Deel af Monumenta rerum Cimbricarum. Sammenligning med Joh. Adolph. Cypræi annal. Episcop. Slesvicensium viser at det er Joh. Adolphs Faders Pauli Cypræi Arbeide, som Boysen paa en eller anden Maade har tilegnet sig, og bliver det da denne Paul. Cypræus, som først har bekiendtgiort det her anførte K. Knuds Brev, saaledes som han fandt det indført i en af K. Erich Glipping sildigere udstedet Confirmation. Westphalen sammenlignede saavel adskillige Haandskrifter af den saa kaldte Boysens Krønike, som og de under Joh. Adolphs Navn til Cølln 1634 trykte Annales episcop. Slesv. og fandt da i Brevet

Knud VI. Aar 1182. under førend Absalon, fordi han var en Konge-Søn. Man kan sige, at Kongen ved dette Brev bortgav til Bispen sin Majestæts Rettighed over sine Bønder ved at bortskienke Bøder og Sagefald til ham, og at han herved gav et ondt Exempel til den kongelige Myndigheds Indskrænkelse. Uden Tvivl har saavel Absalon, som en Ven af Geistlighed og Adel, bidraget hertil, som og den Kiærlighed, Knud havde til sit Sødskende Barn, hvorfor han siden lønnede ham ilde. Cypræus Annal. episc. Slesv. p. 200. meuer, at Saxo har opsat dette Diplom, saasom Latinen er

Brevet nogle afvigende Læsemaader. (Pontoppidan har i sin Kirkehistorie ladet det aftrykke, efter Cypræus.) Men flere Afvigelser findes i den Afskrift, som Bartholin selv tog ikke af Erich Glippings sildigere Confirmation men af Brevet selv, og efter denne Bartholins Afskrift har Thorkelin i sit Diplomatario I. p. 58. 59. leveret os det bedre og rigtigere end de andre. Vel er her ved en Skriverfeil saa vel i Overskriften p. 58. som og i Registeret p. 335. W. forklaret ved Wilhelm i Stedet for Waldemar, men Stedets Navn, hvorfra Knud har udgivet Brevet, er her rigtig anført Gunerstorp, som nærmer sig til vor Suhms Gisning, men dog ei maa forstaaes om Gundestrup i Fyen, men om Herregaarden Gunnerstorp i Skaane, Christianstads Lehn, Søndra-Asbo Herred, eller den anden af samme Navn mindre i Luggude Herred beliggende Skaanske Gaard, som til Forskiel kaldes Kulla-Gunnerstorp. At Aarstallet er hos Bartholin det rigtige 1187, og ei 1182, hvorunder Brevet her efter Boysen og Cypræus anføres, beviise de øvrige chronologiske Mærker. Epacterne vare nemlig for 1182. 14, og derimod for 1187, saaledes som i Brevet angives, 9. Concurrenterne (som hos Boysen, Cypræus og Pontoppidan urigtig skrives: Conuenientes,) vare 1182, 4, men 1187, 3, i hvilket sidste Tal dog alle Afskriverne have begaaet en i Haandskrifter meget almindelig og ofte forekommende Feiltagelse, da de samtlige have i Stedet for Romer-Tallet III. læst in, som slet ikke giver nogen Mening — Naar Aarstallet af Brevet altsaa er 1187, og ei 1182, bortfalde de heraf tagne Formodninger om Knuds sildigere Overgang til Skaane og Ovrerets Lanavariabed. Kall.

er bedre deri end den pleier at være i slige Diplomer; og Lange- Knud VI.
bek er ogsaa af samme Mening i en skreven Anmærkning. Af Aar 1182.
dette Brevs senere Udstædelse maa man slutte, at Absalon er et gaaet over til Skaane før i December, og Knud ei givet sig paa Reisen did før sidst i denne Maaned, saafremt endog den første, eller de begge ere komne der i dette Aar, og det ei henhører til det næste, som Hamsfort synes at ville. — Da Knud opholdt sig saalænge i Synder-Jylland, saa har maaskee den Modstand, han fandt paa Urneting, været betydeligere end Saxo og Huitfeld melder; maaskee har han og opholdt sig der for Keiserens Skyld, thi Keiseren sendte til ham i Gesandtskab den bremiske Erkebisp Sifrid og flere Fornemme, saa vel for at faae hans Søster sig tilsendt, der var forlovet med Keiserens Søn, som og for at bekomme den Deel af Pengene med hende, der var afgiort at skulle i alt udgiøre 4000 Mark efter Carl den stores Vægt, og var derhos fastsat mellem Keiseren og den afdøde Valdemar, at Betalingen til hver Termin skulde overlades til Kongen at bestemme, naar den hele Betaling kuns skeede inden sex Aar, og sex Uger før Bryllupet. Gesandterne kom til Eiderfloden med 400 Heste og holdt Grev Adolf dem rigeligen frie i tre Dage. Knud overgav vel nu sin Søster, men med en Slags Fortrydelse, sigende: at hun aldrig skulde have faaet Keiserens Søn, saafremt han havde villet bryde sin Faders Ord og Løfte. Han udstyrede hende vel og med nogle Heste og Klæder, men dog kun maadeligen, og ei paa kongelig Viis; ligeledes betalte han ogsaa endeel af Pengene. Anledningen til dette var vel baade at Kongen var misfornøiet over Keiserens Opførsel mod hans Svigerfader Hertug Henrik, (thi de Stats Aarsager, som havde foraarsaget Koldsindighed imellem Valdemar og Henrik, maatte nu vige for den Kiærlighed, den

Knud VI. nye Konge bar til sin Dronning, saa at mange endog meente, at
Aar 1182. Knud søgte derfor Leilighed til Krig med Keiseren;) og dernæst ogsaa at Keiseren havde ved sit Gesandtskab forlangt, at Knud skulde blive hans Mand, og ligesom hans Fader komme til ham og fornye det Venskab, der forhen havde været mellem Keiseren og hans Fader Valdemar, hvilket Knud dog afslog efter sine gode Mænds Raad, der indsaae Keiserens Hensigt, og skriftlig undskyldte sig med, at han saa nyelig var bleven Konge og havde saa meget at bestille. Et andet Brev fra Keiseren, hvorudi han truede at ville tage Riget fra ham og give det til en anden, besvarede han ligeledes skriftlig, og bad Keiseren see til, førend han tog Riget fra ham, at finde den, som vilde tage Danmark til Lehn af ham. Dette Svar viiser tydeligen, at de tydske Regentere, i det mindste denne Keiser, havde ved Lehntagelsen ei Hensigt til Venden, men til Danmark selv, og at derfor den Landsflygtige Svend og Valdemar, som vare i Keiserens Magt, have virkeligen taget Danmark til Lehn af Keiser Friderik, hvorfor det ikke heller er at undre over, at han nu vilde have, at Knud skulde giøre det samme. Imidlertid er det ogsaa vist, at saadan tvungen Lehntagelse, som var skeet uden Stænders og Folkets Samtykke, ei kunde gielde noget, og derfor haver heller ikke nogen Keiser siden paastaaet sligt af nogen dansk Konge, undtagen af Valdemar II. i hans Fængsel. Valdemar og endeel af de øvrige tænkte ved slig Feilighed at erhverve Venden og i det mindste Grevskabet Stade, men det havde været bedre, at de havde giort som Kong Knud, der her fulgte den kløkke Absolons Raad. Disse Forlangender havde forbittret Knud, og derfor overgav han sin Søster paa ommeldte Maade til Keiseren. Hamsfort, Bartholin og fleere henføre dette sidste til 1184, men efter Arnolds Fortælling synes det at

være

være skeet sidst i 1182. Saxo, Gheysmer, Hamsfort, Huitfeld, Knud VI.
Pontanus, Arnold. Lubec. III, 2. — Af Absalon haves et Brev, Aar 1182
som Bartholin og Langebek henføre til dette Aar, stilet til Tobias, maaskee den samme, som forekommer 1180, og Brødrene af St. Mariæ Kirke i We, hvorved han opretter bemeldte Kirke med alt sit Tilhørende til et Abbedie af Præmonstratenser Orden, og skienker dertil Kirken af Riebu med Kapellet Rvicum, og med underliggende Tiende, imod at han til Vederlag faaer Kirken af Schippersleph. Dette er underskrevet af Absalon selv, Saxo Kannik i Lund, Tobias Abbed i We og Magnus Absalons Diakonus a). — Den bekiendte Stephanus Tornacensis tilskrev Absalon omtrent i dette Aar et Anbefalings Brev (i Samlingen n. 136) for tit forhen ommeldte Peter, Canonicus ved St. Genovefæ Kirke i Paris, hvorudi han skriver, at han ingenlunde maa bryde det Løfte, han har giort St. Marie, og roser ham, fordi han er ydmyg, af Aar vel ung, men af Sæder gammel, men dog sender han ham tilbage for ei at giøre Erkebispen imod. — Fra Abbed Wilhelm haves et Brev libr. II. ep. 55 til Bisp Berno af Zwerin, som er Giensvar paa et fra ham, og hvorudi han melder at ville møde til bestemt Tid og Sted. — Den berømte Eskil, forhen Erkebisp i Lund, døde den 6 September i Clairvaux, efterat han havde der været 4 Aar Munk, og var vist nogle og 80 Aar gaammel. Peder I. Abbed der begrov ham i Kirken ved Siden af St. Bernhardi Moder under en Marmor-Steen lige for det store eller St. Marie Alter udi et Capel, eller i presbyterio oratorii (Choret,) som der staaer i den Siellandske Krønike, hos Langebek II. 621. og paa høire Haand af vor Frel-

 seres

a) Thorkelin, som har aftrykt dette Brev i sit Diplomatario I. 258. henfører det til 1178. Kall.

Knud VI. Aar 1182. feres Alter under en Bue. Han var især navnkyndig og i Minde hos de Danske ved at have stiftet de tvende Klostere, Herivad i Skaane, hvortil han fik Munkene fra Cistertium i Frankerige, og Esrom i Siellând, hvortil Munkene kom fra Clairvaux ligeledes i Frankerige. Dog stiftede han desuden tre andre Klostere i Danmark, som forhen er sagt, nemlig: Bekkeskov eller We i Skaane, (thi det forflyttedes derfra 1165 til Bekkeskov,) hvilket sidste Absalon siden stadfæstede og forbedrede efter Sperlings Mening, saa og Tommerup i Skaane, og Aas i Halland, hvilket sidste den Slesvigske Bisp Waldemar siden forbedrede, og Eskilstune ved Eskilsøe i Sielland, af hvilket sidste nogle have uretteligen taget Anledning at troe, at Eskil haver kaldet Abbed Wilhelm ind fra Frankerige, da det dog var Absalon, som giorde det. Til We havde Eskil skiænket Kirken af Ryebye for dagligen at holde Messer. Brevet var stilet til Gilchel og Brødrene af St. Mariæ Kirke i We, men er ikke mere til. Han havde og, som Bisp i Roskilde, Deel i Stiftelsen af Skovkloster ved Nestved. Fra Herivad og Esrom stammede alle følgende Cistercienser Klostere i Danmark: Vitskøl, Sorøe, Tutavallis eller Tvis, Øm, Holm, Lucus Dei eller Gudsted, Gulholm, Asylum eller Aas i Halland, Dargum i Slavien. Herivad er uden Tvivl samme Kloster, som Herivadium hos Manriqve annal. Cisterc. II. 201, hvis første Abbed Gosvin blev hentet fra Bonavallis i Frankerige. Desuden formaaede han andre til at stifte Klostere, som Vitskøl og maaskee Tvis. En vis Garnerius blev siden begravet i samme Kapel som Eskil bag det store Altar, og 1236. Radulph, først Abbed i Claravalle og siden Erkebisp i Lion, ei langt fra Eskil. Nogle have villet regne Eskil blant Helgenes Tal, og kalde ham Martyr, venteligen for adskillige Gien-

Gienvordigheder, han udstod, men han er aldrig bleven kanoniseret, endskiønt han forfremmede Geistlighedens Myndighed saa godt som nogen. Hans hele Historie viiser ellers, at han vist ikke var nogen sand Helgen, skiønt for Resten en drabelig, driftig og i adskillige Henseender stor Mand. Gram siger derfor om ham, at han besad Fortienester og Dyder, vel og Feil, som alle Mennesker, men dog var han en stor Mand, og af herlig Lærdom. Men hvor ydmyg og stræng end Eskil levede som Munk, saa søgte han dog, hvorvel forgiæves, at overtale Johannes, Prior i Claravalle, der laae dødsyg, til at tage beqvemme Klæder paa. Urigtigt er det, naar Saussay martyrol. Gall. p. 202 mener, at han blev Munk i Claravalle i St. Bernhardi levende Live, da han dog først blev det 25 Aar efter hans Død. Ligesaa urigtigt er det, naar nogle sige, at han blev giort landsflygtig og derfor blev Munk. Udi den Lundiske Gavebog hos Langeb. III. 547 fortælles om ham, at han gav til Kannikerne i Lund til evindelig Eiendom Tienden af alle Jorder, som hørte til Præbenderne, Gaardene (mansiones) og det beneficerede Gods, og at hans Navn bør billigen være i Erindring. Den samtidige Arnold af Lybek siger om ham III. 5, at han stiftede mange Munke- og Nonne-Klostere i Danmark, som udstrakte deres Grene endog til hiin Side Havet i Slavien, at han var en meget gudfrygtig Mand: at han af Kiærlighed til Rolighed forlod sit Sæde og drog til Claravalle, hvor han levede retfærdeligen og helligen og døde i Fred. I det Lundiske Necrologium siges, at Gunni, Eskils Mundskienk, en treflig Mand døde den 13 October. Dette og meget af det forhen anførte viiser hvorvidt de fornemme Geistliges Pragt og Anseelse allerede gik i Danmark. Sommelius, Professor i Lund, haver skrevet fire Disputatser om Eskils Fortienister og Skiæbne, trykte til Lund

Knud VI.
Aar 1182.

1764

Knud VI. 1764 og 1765, hvor han rigtigen haver anført hans Herkomst og
Aar 1182. Slægtregister, formoder, at den Drøm i Hildesheim er bleven opdigtet af ham selv for at forfremme Hierarkiet og Munkestanden i Norden, og retter med megen sand Kritiqve endeel Feil, begaaede af Danske og Svenske Historieskrivere, men Skade, at han allerede slutter med 1152. Men end mere Skade er det at man savner hans Levnet, som Bernhardus Brito har beskrevet paa portugisisk, vel i Slutningen af 16 Sekulo, som jeg har aldrig seet; den samme Brito har og skrevet en udførlig Historie om Portugal. Efter den gamle Beretning, kaldet Exordium magnum ordinis Cisterciensis, (som Tissier har indrykket i den første Deel af sit Bibliotheca Patr. Cisterc. og Langebek excerperet II. 638-641) skal Eskil have i Claravalle opholdt sig meget ved sin Vens St. Bernhardi Grav, thi han havde al sin Fortrolighed til St. Bernhard, da han troede, at han nu mere levede end forhen, da han var her i Verden. Der begræd han sine forige Synder og øvede sig dagligen i Bønnen; og en Dag han saaledes bad allene i Choret, skal hans afdøde Halvbroder paa møderne Side, hvorved Langebek forstaaer Aage, den bekiendte Historieskriver Svend Aagesens Fader, som var faldet i et Slag hostili gladio trucidatus (Langebek meener, at han er falden paa Grathehede 1157), have aabenbaret sig for ham gandske gloende og i Brand (undtagen Hoved, Hals og det øverste af Skuldrene,) med nedbøiet Hoved, ligesom han bad om Hielp. Han var død uden at have annammet Sakramentet og uden at have forligt sig med sin Broder, som han havde fornærmet. Dagen efter gav Eskild dette tilkiende for Kapitelet, og erholdt mange Messer og Bønner for ham. Slige Eventyr tiente til at stadfæste Skiersild og at berige Geistligheden. Imedens Eskil var Munk i Claravalle, besøgte han og Alanus,

for-

seckſen Bisp i Auxerre, og Johannes, Prior der, som laae og Knud VI.
skulde døe, og som han søgte, skiønt forgieves, at overtale til at Aar 1182.
iføre sig blødere Klæder. Hamsfort hos Langeb. VII. 157. er
her haard, naar han skriver, at Eskil var overmaade stolt og æregierrig, af en utaalelig Hovmod, foragtede Øvrigheden, var overtroisk, verdsligsindet, mistænkelig, begierlig efter Penge og Roes. Munkene af Clugny skiænkte til Eskil, medens han var Erkebisp, Andeel i alle de Velgierninger, som en Broder i Clugny, eller i noget andet af deres Klostere fik at nyde efter Døden, fordi han meget havde elsket dette Sted. Langebech. Script. III, 629. IV, 55. 343. V, 243. 440. Pontoppid. annal. I, 284. Lagerbring II, 144. 145. IV. Fort. p. 8. Manrique annal. Cisterc. I, 467. 506. 508. III, 50-52. 74. 101. Acta Sanctor. April. I, 856. August. IV, 217. Henriquez menolog. Cisterc. p. 116. 117. Eiusd. fascic. Sanct. Ord. Cisterc. I. dist. 30. c. 3. 2. 1. Jongelin purpura S. Bernardi, p. 127. Baluzii miscell. VI, 497. Bucelini menol. Benedict. p. 203. — Hofmanns Fundaz. VIII. 516, beretter, at paa en Klokke i Stege Byes Kirke staaer Aarstallet 1182, og altsaa er denne Klokke, om dette er rigtigt, uden Tvivl den ældste i Danmark. — I Anledning af en Opstand i Constantinopel taler Nicetas Choniat. VII. p. 132 om Germanerne (det er Varingerne) som bare tveeggede Øxer.

Den Engelske Kong Henrik sendte et Gesandtskab til Keiseren for at bede for sin Svigersøn, den Saxiske Hertug Henrik, men kunde ikke erholde andet, end at alle de, som vilde følge med ham, fik Lov dertil, og Hertuginden Mathilde Frihed til at blive i Sikkerhed tilbage, og at beholde Brunsvig sin Medgift. Dog hun besluttede at følge med sin Mand, og forlode de Tydskland omtrent ved Pintse Tider eller, som nogle vilde, ved Paaske

(thi

Knud VI. Aar 1182. de saaledes lidt tvende Nederlag, hvoraf det ved Lummä-Aae skeede seent ud paa Høsten ved Vinterens Begyndelse, tabte samme dog ikke Modet, men holdt Ting paa nye, og lavede sig atter til Krig, for at hævne sig ved hele Adelens Undergang. Imidlertid blev dog dette forekommet ved Absalons hastige Ankomst med Siellandsfarerne; thi han gik med flyvende Faner lige til Tingstedet, modsatte sig deres Forehavende, og bragte dem ved sin Myndighed, Magt og Veltalenhed, og ved at sige dem, at de forige Love, som Almuen havde afskaffet, skulde igien gielde, venteligen i Henseende til Geistligheden og Adelen og især Tiende-Ydelsen, til at nedlegge Vaaben. Harald blev da og, hvorvel fraværende, dømt af Høvdingerne og Adelen, venteligen til at være fredløs. Almuen forføiede sig nu og, heel roligen som det synes, til Absalons Skare, og bifaldt hvad der dømtes og afsagdes, skiønt mere med Mund end med Hierte. Og hermed stilles denne saa farlige Opstand, saa at Almuen ei mere turde sætte sig imod de Regierende. Saa siger Saxo, altsaa regierede Adel og Geistlighed da allerede. Skade, at Absalon her viser sig fra en ond Side; Skade, at han ved sin og Slægtes Strænghed besmittede Valdemars sidste, og Knuds første Regierings-Aar med Indfødtes og Undersaatters Blod. Dette fremlyser endog igiennem Saxos partiske Fortælling, og uagtet al den Kunst, hvormed han har søgt at snoe sig for at skiule Absalons Feil. Efterretningen om denne farlige Opstand i Skaane nødte Knud til at begive sig didhen, og at forlade Jylland, men underveis mødte ham i Fyen Esbern Snare, som Absalon havde sendt for at forkynde ham Seieren. Ved dette uventede Møde blev Knud saa forbauset, thi han frygtede for onde Tidender, at han slog Øinene ned og turde ei spørge om noget. Men efterat Esbern baade ved sin glade Ansyn, som

og

og ved sin glade Fortælling havde opmuntret ham, drog han forneiet over til Skaane. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai, Huitfeld, Hamsfort, Pontanus, Messenii Scond. II, 11. XII, 106. Dalin II, 5. §. 14. 17. Lagerbring II, 9. §. 4. Langeb. Script. I, 341. —— Førend Absalon forlod ham og gik over til Skaane, var det uden Tvivl, at han udgav den 20 November et Brev, til Gimmersdorf, (maaskee Gundestrup i Fyen, hvor der findes tvende af det Navn, et i Odense Herred Brylle Sogn, og et i Sunds Herred i Hundstrup Sogn.) Det er udstædet til den udvalgte Slesvigske Bisp Valdemar og hans Eftermand, og kalder Knud ham deri sit kiære Sødskende-Barn, tager ham i Betragtning af hans Formænds store Gienvordigheder under sin kongelige Beskyttelse, og giver alle de Bønder (villicos & colonos) som han og Eftermand besidde eller paa lovlig Maade besiddendes vorder, frie for alle Byrder og Skatter til Kongen, som han derimod overlader Bispen, saa at de ei skulde staae under nogen anden. Dette Brev er underskrevet af Kong Knud, Bisp Valdemar og Erkebisp Absalon a). Valdemar haver uden Tvivl skrevet under Knud VI. Aar 1182.

a) Den her og siden oftere paaberaabte Broder Boysens Slesvigske Krønike har Mencken først udgivet i den 3die Deel af hans Scriptores rerum Germanic. og siden Westphalen i 3die Deel af Monumenta rerum Cimbricarum. Sammenligning med Joh. Adolph. Cypræi annal. Episcop. Slesvicensium viser at det er Joh. Adolphs Faders Pauli Cypræi Arbeide, som Boysen paa en eller anden Maade har tilegnet sig, og bliver det da denne Paul. Cypræus, som først har bekiendtgiort det her anførte K. Knuds Brev, saaledes som han fandt det indført i en af K. Erich Glipping sildigere udstedet Confirmation. Westphalen sammenlignede saavel adskillige Haandskrifter af den saa kaldte Boysens Krønike, som og de under Joh. Adolphs Navn til Cølln 1634 trykte Annales episcop. Slesv. og fandt da i Brevet

Knud VI. Aar 1182. under førend Absalon, fordi han var en Konge-Søn. Man kan sige, at Kongen ved dette Brev bortgav til Bispen sin Majestæts Rettighed over sine Bønder ved at bortskienke Bøder og Sagefald til ham, og at han herved gav et ondt Exempel til den kongelige Myndigheds Indskrænkelse. Uden Tvivl har saavel Absalon, som en Ven af Geistlighed og Adel, bidraget hertil, som og den Kiærlighed, Knud havde til sit Sødskende Barn, hvorfor han siden lønnede ham ilde. Cypræus Annal. episc. Slesv. p. 200. mener, at Saxo har opsat dette Diplom, saasom Latinen er

Brevet nogle afvigende Læsemaader. (Pontoppidan har i sin Kirkehistorie ladet det aftrykke, efter Cypræus.) Men flere Afvigelser findes i den Afskrift, som Bartholin selv tog ikke af Erich Glippings sildigere Confirmation men af Brevet selv, og efter denne Bartholins Afskrift har Thorkelin i sit Diplomatario I. p. 58. 59. leveret os det bedre og rigtigere end de andre. Vel er her ved en Skriverfeil saa vel i Overskriften p. 58. som og i Registeret p. 335. W. forklaret ved Wilhelm i Stedet for Waldemar, men Stedets Navn, hvorfra Knud har udgivet Brevet, er her rigtig anført Gunerstorp, som nærmer sig til vor Suhms Gisning, men dog ei maa forstaaes om Gundestrup i Fyen, men om Herregaarden Gunnerstorp i Skaane, Christianstads Lehn, Søndra-Asbo Herred, eller den anden af samme Navn mindre i Luggude Herred beliggende Skaanske Gaard, som til Forskiel kaldes Kulla-Gunnerstorp. At Aarstallet er hos Bartholin det rigtige 1187, og ei 1182, hvorunder Brevet her efter Boysen og Cypræus anføres, beviise de øvrige chronologiske Mærker. Epacterne vare nemlig for 1182. 14, og derimod for 1187, saaledes som i Brevet angives, 9. Concurrenterne (som hos Boysen, Cypræus og Pontoppidan urigtig skrives: Conuenientes,) vare 1182, 4, men 1187, 3, i hvilket sidste Tal dog alle Afskriverne have begaaet en i Haandskrifter meget almindelig og ofte forekommende Feiltagelse, da de samtlige have i Stedet for Romer-Tallet III. læst in, som slet ikke giver nogen Mening — Naar Aarstallet af Brevet altsaa er 1187, og ei 1182, bortfalde de heraf tagne Formodninger om Knuds sildigere Overgang til Skaane og Øvrørets Lanavariahed. Kall.

er bedre deri end den pleier at være i slige Diplomer; og Lange- Knud VI.
bek er ogsaa af samme Mening i en skreven Anmærkning. Af Aar 1182.
dette Brevs senere Udstædelse maa man slutte, at Absalon er ei gaaet over til Skaane før i December, og Knud ei givet sig paa Reisen did før sidst i denne Maaned, saafremt endog den første, eller de begge ere komne der i dette Aar, og det ei henhører til det næste, som Hamsfort synes at ville. — Da Knud opholdt sig saalænge i Synder-Jylland, saa har maaskee den Modstand, han fandt paa Urneting, været betydeligere end Saxo og Huitfeld melder; maaskee har han og opholdt sig der for Keiserens Skyld, thi Keiseren sendte til ham i Gesandtskab den bremiske Erkebisp Sifrid og flere Fornemme, saa vel for at faae hans Søster sig tilsendt, der var forlovet med Keiserens Søn, som og for at bekomme den Deel af Pengene med hende, der var afgiort at skulle i alt udgiøre 4000 Mark efter Carl den stores Vægt, og var derhos fastsat mellem Keiseren og den afdøde Valdemar, at Betalingen til hver Termin skulde overlades til Kongen at bestemme, naar den hele Betaling kuns skeede inden sex Aar, og sex Uger før Bryllupet. Gesandterne kom til Eiderfloden med 400 Heste og holdt Grev Adolf dem rigeligen frie i tre Dage. Knud overgav vel nu sin Søster, men med en Slags Fortrydelse, sigende: at hun aldrig skulde have faaet Keiserens Søn, saafremt han havde vildet bryde sin Faders Ord og Løfte. Han udstyrede hende vel og med nogle Heste og Klæder, men dog kun maadeligen, og ei paa kongelig Viis; ligeledes betalte han ogsaa endeel af Pengene. Anledningen til dette var vel baade at Kongen var misfornøiet over Keiserens Opførsel mod hans Svigerfader Hertug Henrik, (thi de Stats Aarsager, som havde foraarsaget Koldsindighed imellem Valdemar og Henrik, maatte nu vige for den Kiærlighed, den

Knud VI. Aar 1182. nye Konge bar til sin Dronning, saa at mange endog meente, at Knud søgte derfor Leilighed til Krig med Keiseren;) og dernæst ogsaa at Keiseren havde ved sit Gesandtskab forlangt, at Knud skulde blive hans Mand, og ligesom hans Fader komme til ham og fornye det Venskab, der forhen havde været mellem Keiseren og hans Fader Valdemar, hvilket Knud dog afslog efter sine gode Mænds Raad, der indsaae Keiserens Hensigt, og skriftlig undskyldte sig med, at han saa nyelig var bleven Konge og havde saa meget at bestille. Et andet Brev fra Keiseren, hvorudi han truede at ville tage Riget fra ham og give det til en anden, besvarede han ligeledes skriftlig, og bad Keiseren see til, førend han tog Riget fra ham, at finde den, som vilde tage Danmark til Lehn af ham. Dette Svar viiser tydeligen, at de tydske Regentere, i det mindste denne Keiser, havde ved Lehntagelsen ei Hensigt til Venden, men til Danmark selv, og at derfor den Landflygtige Svend og Valdemar, som vare i Keiserens Magt, have virkeligen taget Danmark til Lehn af Keiser Friderik, hvorfor det ikke heller er at undre over, at han nu vilde have, at Knud skulde giøre det samme. Imidlertid er det ogsaa vist, at saadan tvungen Lehntagelse, som var skeet uden Stænders og Folkets Samtykke, ei kunde gielde noget, og derfor haver heller ikke nogen Keiser siden paastaaet sligt af nogen dansk Konge, undtagen af Valdemar II. i hans Fængsel. Valdemar og endeel af de øvrige tænkte ved slig Leilighed at erhverve Venden og i det mindste Grevskabet Stade, men det havde været bedre, at de havde giort som Kong Knud, der heri fulgte den kløkke Absolons Raad. Disse Forlangender havde forbittret Knud, og derfor overgav han sin Søster paa ommeldte Maade til Keiseren. Hamsfort, Bartholin og fleere henføre dette sidste til 1184, men efter Arnolds Fortælling synes det at

være

være skeet sidst i 1182. Saxo, Gheysmer, Hamsfort, Huitfeld, Knud VI.
Pontanus, Arnold. Lubec. III, 2. —— Af Absalon haves et Brev, Aar 1182
som Bartholin og Langebek henføre til dette Aar, stilet til Tobias, maaskee den samme, som forekommer 1180, og Brødrene af St. Mariæ Kirke i We, hvorved han opretter bemeldte Kirke med alt sit Tilhørende til et Abbedie af Præmonstratenser Orden, og skienker dertil Kirken af Kiebu med Kapellet Kvicum, og med underliggende Tiende, imod at han til Vederlag faaer Kirken af Schipperslеph. Dette er underskrevet af Absalon selv, Saxo Kannik i Lund, Tobias Abbed i We og Magnus Absalons Diakonus a). — Den bekiendte Stephanus Tornacensis tilskrev Absalon omtrent i dette Aar et Anbefalings Brev (i Samlingen n. 136) for sit forhen ommeldte Peter, Canonicus ved St. Genovefæ Kirke i Paris, hvorudi han skriver, at han ingenlunde maa bryde det Løfte, han har giort St. Marie, og roser ham, fordi han er ydmyg, af Aar vel ung, men af Sæder gammel, men dog sender han ham tilbage for ei at giøre Erkebispen imod. — Fra Abbed Wilhelm haves et Brev libr. II. ep. 55 til Bisp Berno af Zwerin, som er Giensvar paa et fra ham, og hvorudi han melder at ville møde til bestemt Tid og Sted. — Den berømte Eskil, forhen Erkebisp i Lund, døde den 6 September i Clairvaux, efterat han havde der været 4 Aar Munk, og var vist nogle og 80 Aar gaammel. Peder I. Abbed der begrov ham i Kirken ved Siden af St. Bernhardi Moder under en Marmor-Steen lige for det store eller St. Marie Alter udi et Capel, eller i presbyterio oratorii (Choret,) som der staaer i den Siellandske Krønike, hos Langebek II. 621. og paa høire Haand af vor Frel-

 feres

a) Thorkelin, som har aftrykt dette Brev i sit Diplomatario I. 258. henfører det til 1178. Kall.

Knud VI. Aar 1182. feres Alter under en Bue. Han var især navnkyndig og i Minde hos de Danske ved at have stiftet de tvende Klostere, Herivad i Skaane, hvortil han fik Munkene fra Cistertium i Frankerige, og Esrom i Sielland, hvortil Munkene kom fra Clairvaux ligeledes i Frankerige. Dog stiftede han desuden tre andre Klostere i Danmark, som forhen er sagt, nemlig: Bekkeskov eller We i Skaane, (thi det forflyttedes derfra 1165 til Bekkeskov,) hvilket sidste Absalon siden stadfæstede og forbedrede efter Sperlings Mening, saa og Tommerup i Skaane, og Aas i Halland, hvilket sidste den Slesvigske Bisp Waldemar siden forbedrede, og Eskilstune ved Eskilsøe i Sielland, af hvilket sidste nogle have uretteligen taget Anledning at troe, at Eskil haver kaldet Abbed Wilhelm ind fra Frankerige, da det dog var Absalon, som giorde det. Til We havde Eskil skiænket Kirken af Ryebye for dagligen at holde Messer. Brevet var stilet til Gilchel og Brødrene af St. Mariæ Kirke i We, men er ikke mere til. Han havde og, som Bisp i Roskilde, Deel i Stiftelsen af Skovkloster ved Nestved. Fra Herivad og Esrom stammede alle følgende Cistercienser Klostere i Danmark: Vitskøl, Sorøe, Tutavallis eller Tvis, Øm, Holm, Lucus Dei eller Gudsted, Gulholm, Asylum eller Aas i Halland, Dargum i Slavien. Herivad er uden Tvivl samme Kloster, som Herivadium hos Manriqve annal. Cisterc. II. 201, hvis første Abbed Gosvin blev hentet fra Bonavallis i Frankerige. Desuden formaaede han andre til at stifte Klostere, som Vitskøl og maaskee Tvis. En vis Garnerius blev siden begravet i samme Kapel som Eskil bag det store Altar, og 1236. Radulph, først Abbed i Claravalle og siden Erkebisp i Lion, ei langt fra Eskil. Nogle have villet regne Eskil blant Helgenes Tal, og kalde ham Martyr, venteligen for adskillige

Gien-

Gienvordigheder, han udstod, men han er aldrig bleven kanoniseret, endskiønt han forfremmede Geistlighedens Myndighed saa godt som nogen. Hans hele Historie viiser ellers, at han vist ikke var nogen sand Helgen, skiønt for Resten en drabelig, driftig og i adskillige Henseender stor Mand. Gram siger derfor om ham, at han besad Fortienester og Dyder, vel og Feil, som alle Mennesker, men dog var han en stor Mand, og af herlig Lærdom. Men hvor ydmyg og stræng end Eskil levede som Munk, saa søgte han dog, hvorvel forgiæves, at overtale Johannes, Prior i Claravalle, der laae død syg, til at tage beqvemme Klæder paa. Urigtigt er det, naar Saussay martyrol. Gall. p. 202 mener, at han blev Munk i Claravalle i St. Bernhardi levende Live, da han dog først blev det 25 Aar efter hans Død. Ligesaa urigtigt er det, naar nogle sige, at han blev giort landflygtig og derfor blev Munk. Udi den Lundiske Gavebog hos Langeb. III. 547 fortælles om ham, at han gav til Kannikerne i Lund til evindelig Eiendom Tienden af alle Jorder, som hørte til Præbenderne, Gaardene (mansiones) og det beneficerede Gods, og at hans Navn bør billigen være i Erindring. Den samtidige Arnold af Lybek siger om ham III. 5, at han stiftede mange Munke- og Nonne-Klostere i Danmark, som udstrakte deres Grene endog til hiin Side Havet i Slavien, at han var en meget gudfrygtig Mand: at han af Kiærlighed til Rolighed forlod sit Sæde og drog til Claravalle, hvor han levede retfærdeligen og helligen og døde i Fred. I det Lundiske Necrologium siges, at Gunni, Eskils Mundskienk, en treslig Mand døde den 13 October. Dette og meget af det forhen anførte viiser hvorvidt de fornemme Geistliges Pragt og Anseelse allerede gik i Danmark. Sommelius, Professor i Lund, haver skrevet fire Disputatser om Eskils Fortienister og Skiæbne, trykte til Lund

Knud VI. Aar 1182.

1764

Knud VI. feres Alter under en Bue. Han var især navnkyndig og i Minde
Aar 1182. hos de Danske ved at have stiftet de tvende Klostere, Herivad i Skaane, hvortil han fik Munkene fra Cistertium i Frankerige, og Esrom i Sielland, hvortil Munkene kom fra Clairvaux ligeledes i Frankerige. Dog stiftede han desuden tre andre Klostere i Danmark, som forhen er sagt, nemlig: Bekkeskov eller We i Skaane, (thi det forflyttedes derfra 1165 til Bekkeskov,) hvilket sidste Absalon siden stadfæstede og forbedrede efter Sperlings Mening, saa og Tommerup i Skaane, og Aas i Halland, hvilket sidste den Slesvigske Bisp Waldemar siden forbedrede, og Eskilstune ved Eskilsøe i Sielland, af hvilket sidste nogle have uretteligen taget Anledning at troe, at Eskil haver kaldet Abbed Wilhelm ind fra Frankerige, da det dog var Absalon, som giorde det. Til We havde Eskil skiænket Kirken af Ryebye for dagligen at holde Messer. Brevet var stilet til Gilchel og Brødrene af St. Mariæ Kirke i We, men er ikke mere til. Han havde og, som Bisp i Roskilde, Deel i Stiftelsen af Skovkloster ved Nestved. Fra Herivad og Esrom stammede alle følgende Cistercienser Klostere i Danmark: Vitskøl, Sorøe, Tutavallis eller Tvis, Øm, Holm, Lucus Dei eller Gudsted, Gulholm, Asylum eller Aas i Halland, Dargum i Slavien. Herivad er uden Tvivl samme Kloster, som Herivadium hos Manriqve annal. Cisterc. II. 201, hvis første Abbed Gosvin blev hentet fra Bonavallis i Frankerige. Desuden formaaede han andre til at stifte Klostere, som Vitskøl og maaskee Tvis. En vis Garnerius blev siden begravet i samme Kapel som Eskil bag det store Altar, og 1236. Radulph, først Abbed i Claravalle og siden Erkebisp i Lion, ei langt fra Eskil. Nogle have villet regne Eskil blant Helgenes Tal, og kalde ham Martyr, venteligen for adskillige Gien-

Gienvordigheder, han udstod, men han er aldrig bleven kanonise- Knud VI.
ret, endskiønt han forfremmede Geistlighedens Myndighed saa Aar 1182.
godt som nogen. Hans hele Historie viiser ellers, at han vist ikke var nogen sand Helgen, skiønt for Resten en drabelig, driftig og i adskillige Henseender stor Mand. Gram siger derfor om ham, at han besad Fortienester og Dyder, vel og Feil, som alle Mennesker, men dog var han en stor Mand, og af herlig Lærdom. Men hvor ydmyg og stræng end Eskil levede som Munk, saa søgte han dog, hvorvel forgiæves, at overtale Johannes, Prior i Claravalle, der laae død syg, til at tage beqvemme Klæder paa. Urigtigt er det, naar Saussay martyrol. Gall. p. 202 mener, at han blev Munk i Claravalle i St. Bernhardi levende Live, da han dog først blev det 25 Aar efter hans Død. Ligesaa urigtigt er det, naar nogle sige, at han blev giort landsflygtig og derfor blev Munk. Udi den Lundiske Gavebog hos Langeb. III. 547 fortælles om ham, at han gav til Kannikerne i Lund til evindelig Eiendom Tienden af alle Jorder, som hørte til Præbenderne, Gaardene (mansiones) og det beneficerede Gods, og at hans Navn bør billigen være i Erindring. Den samtidige Arnold af Lybek siger om ham III. 5, at han stiftede mange Munke- og Nonne-Klostere i Danmark, som udstrakte deres Grene endog til hiin Side Havet i Slavien, at han var en meget gudfrygtig Mand: at han af Kiærlighed til Rolighed forlod sit Sæde og drog til Claravalle, hvor han levede retfærdeligen og helligen og døde i Fred. I det Lundiske Necrologium siges, at Gunni, Eskils Mundskienk, en treflig Mand døde den 13 October. Dette og meget af det forhen anførte viiser hvorvidt de fornemme Geistliges Pragt og Anseelse allerede gik i Danmark. Sommelius, Professor i Lund, haver skrevet fire Disputatser om Eskils Fortienister og Skiæbne, trykte til Lund

1764

Knud VI. til Hielp imod Wladimir Jaroslawitsch, (ikke Wolodaritsch,) Fyrste af Minsk, indtog Brezsc i Polesien, slog ham ved Floden Bug, tvang ham at flye til Minsk, og efterlod Wasilko i Brezsc sin Gemahlindes Broder Fyrsten af Masovien, men Lykken vendte sig snart, og Wladimir tvang ham til at flye til sin Svigerfader Lesco, som igien fordrev Wladimir, hvorpaa Wasilko indsatte sin Svigerfader til Arving af alt sit Land (Podlachien,) men Roman, Mstislaws Søn, af Wladimir eller Lodomir i Wolhynien var hermed ikke fornøiet, fordrev dem begge og bemestrede sig ganske Podlachien. Casimir drog ogsaa op mod Halicz for at indsætte sin Søster-Søn Mieczislav (snarere Coloman), som af den yngre Broder var uddrevet under Paaskud, at han var født af et ulovligt Egteskab, da Moderen selv Swantoslava nægtede, at denne aldre var hendes Søn, men at hun havde udgivet ham derfor for at behage hendes første Mand Boris af Ungern; Og meener Gebhardi efter Kadlubko, at Coloman, en Søn af den Ungerske Prinds Boris, som igien var Søn af den Ungerske Kong Coloman, skal have været hans Fader. Hvorom alting er, saa vandt Casimir et stort Slag ved Halicz, indtog Byen, beskikkede Coloman til Fyrste der og tvang Wladimir at flygte til den Ungerske Konge Bela 3. Wladimir overlod han til Roman, sin Søster Swanteslavas Søn med Mstislaw, og Belz til Romans Broder Wsewolod.

Aar 1182.

Dlugoss. VI. 546-549. Kadlubko p. 787-790. Boguphalus p. 47. 48. Arndt l. c. Suhm i Nye Saml. af Vidensk. Selsk. Skr. II. 498. Engels Gesch. von Halicz I. 161-165.

1183 Knud drog over til Skaane uden Tvivl i Begyndelsen af Aaret, og maa Opröret ei ganske have været stillet, siden han gav Froste Herred til Priis, og lod der skiænde og brænde, havde og

alder-

aldeles ødelagt det, dersom Absalon ei var kommen der imellem, og havde bedet for det og derved udvirket, at de, som vare faldne fra ham til Harald, bleve allene lagde i taalelige Bøder; En Sag, der geraader Absalon til sand Ære, og synes at viise, at Knud var ligesaa hidsig som hans Fader. Maaskee at der ved denne Leilighed forefaldt et Slag ved Grinberch, som der siges i en Krønike hos Langebek II, 167. der ender med 1263; Imidlertid har jeg ikke kundet finde noget Sted af det Navn i Froste Herred eller i gandske Skaane, og Langebek har ei heller giort nogen Anmærkning derved a). De øvrige Oprørere i Skaane fattede herover Haab om Tilgivelse, som de og fik ved Absalons Mellemhandling, venteligen paa samme Vilkaar som de andre, thi Absalon formaaede alle Ting hos sin Fostersøn, der ei befandt sig ilde ved at følge denne kloge Mands Raad. Saxo melder intet videre om, hvor Harald blev af, men Hvitfeld siger, at han døde i dette Aar og blev begraven i Dalbye, i Henseende til hvilket sidste jeg frygter, at han har blandet ham med Harald Hein. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai, Hamsford, Hvitfeld, Lagerbring II. p. 201. 202. — Disse indvortes Uroligheder opmuntrede Keiseren til paa nye at anmode Kongen om Lehntagelsen, til hvilken Ende han sendte Grev Sifrid af Orlamunde, som var gift med Kongens Søster, i Gesandtskab hid ind, gav ham Brev med, og haabede, at han skulde udrette det med sin Veltalenhed; Da han nu og fik Kongen i Tale i Overværelse af Absalon, Suno og Esbern, som allene af Raadet vare tilstæde, forestilte han, hvor stor Kierlighed han bar til Kongen, fordi han havde hans Søster

Knud VI. Aar 1183.

D 2 til

a) At Slaget ved Grinberch skulde høre herhid, er saa meget tvivlsommere, som det i en anden Krønike hos Langebech IV. 592 henføres til 1186. Kall.

Knud VI. Aar 1183. til Egte, hvor mægtig Keiseren var, hvor megen Troskab Absalon, Suno og Esbern skyldte Kongen, fordi de vare hans Formyndere, hvor megen Tillid Valdemar havde havt til dem, og derfore bad han dem, at de ei under Venners Navn vilde virkeligen viise sig som Fiender og paadrage deres Myndling, som var ung og endda uerfaren (hvorvel han allerede var 20 Aar gammel) en svær og utaalelig Krigs-Byrde, og skille ham ved Riget under Navn af at beskytte hans Frihed; De burde snarere give ham sunde og gode Raad, og ei ansee det for uanstændigt, at han hyldede Keiseren og blev regnet blant hans Mænd (Romanique Imperatoris curiæ adscribi deforme non ducant.) Absalon svarede, at det ei kunde paatvivles om ham, at han jo gierne vilde give Knud alle de nyttige Raad, han vidste, men han vilde og, at han saaledes skulde søge Keiserens Venskab, at han kunde beholde sin egen Majestet ubesmittet; Valdemar havde søgt Frideriks Venskab og holdt hans Partie, men han havde ei fundet noget skiffeligere end hans Troe og Løfter. Sifrid burde dog uden Tvivl vide, at Knud og Keiseren regierede med lige Høihed, og at hiin besad det danske Rige ligesaa frit som denne det romerske. Men som Sifrid herover blev vred, og gav et truende og stolt Svar, sagde Absalon: "Dømmer Du Danmark efter Dig selv, eller troer Du, "at Keiseren kan ligesaa let indtage det, naar han vil, som Thy-"ringen? Reis bort og beret Din Keiser, at Danerkongen ikke "vil udvise hans Værdighed og Navn mindste Lydighed" a). Rimeligen haver det været en anden Gang, og maaskee i forige Aar, at Knud svarede Keiserens Gesandter, efter Absalons og de fleres Raad, at det stod til Keiseren at give ham saa meget Land

(vente-

a) Hvitfeld henfører alt dette, (og maaskee ei uden Grund) til følgende Aar. Kall.

ved Elven lige Østen for Erteneburg, lod nedrive dennes Mure, Knud VI.
og brugte Stenene til sin nye Fæstning, hvorhen han og forflyttede Aar 1182.
Overfarten over Elven. Dog da Borgerne af Lybek herover kla-
gede, at Overfarten blev dem besværligere, befoel Keiseren, at de
skulde drage over fra Erteneburg, som forhen. Bernhard paa-
lagde ogsaa nye og utaalelige Byrder og Skatter. Om Ditmarsken
opvagtes ogsaa Striid mellem Grev Adolf og den bremiske Erke-
bisp Sifrid, som søgte at tilvende sin Broder Hertug Bernhard
det, men Adolf fik Overhaand og paastod, at det hørte ham til.
Arnold. Lubec. III. 1. Boltens Dithmarf. Gesch. II. 196. 197. —
I det Mecklenborgske, forhen Obotritiske, kom det til Krig imel-
lem de tvende Fyrster og Fættere Niclot 3 eller 2 og Henrik
Burvin, og havde den første Hertug Bernhard paa sin Side,
og derimod den anden Bogislaw af Pommern. Schröders papist.
Mecklenb. I. 479. — Efter Ludwig Script. Bamberg. I. 1130 ud-
stædde den Pommerske og Slaviske Hertug Bugislav et Diplom,
hvorved han aarligen skiænkte en Steen Vox af hver stor Kroe i sit
Land til St. Mikels Kloster i Bamberg, og af hver liden en halv
Steen, som skulde brænde ved den hellige Ottos Grav for hans
egen Siel, hans Broders Casimirs, hans Hustrues og Sønners
Siele. Heraf sees, at Casimir endda levede i dette Aar; Ska-
de, at Dagen er ei antegnet.

Kong Sverre drog en Stund efter Julen fra Oslo Nord ef-
ter til Tronhiem; Paa hans Reise igiennem Hadeland skeede det,
at Isen brast paa Søen Rønd, som han reed over, og mistede han
da syv af sine Mænd, hvor imellem Jon, hans Skutulsvend,
Hallvard Lepp Sunnefs Søn, Øgmund Hallsteins Søn,
Lodins Broder; Og kunde hverken Mand eller Hest reddes. Li-
geledes drog Magnus efter Kyndelmesse fra Bergen til Tron-

Knud VI. Aar 1182. hiem, og havde han paa sin Flode 960 Mand. Alle hans Hofmænd og Høvdinger fulgte ham. Han reiste hastig, endskiønt Modvind holdt ham undertiden i Havnene. Imidlertiid kom han dog uventet om Løverdagen i den anden Uge af Fasten til Tronhiem, hvor han inddeele sine Skibe saaledes, at nogle lagte an ved Borgen eller Blokhuset, andre ved Øren og nogle roede op ad Elven og løbe op i Byen. Tvende Skuder lagde over til Bakke og giorde Landgang ved Erlands-Høy, skyndende sig lil Broen. Birkebenerne vare da adspredte i Badstuerne og ubevæbnede. Bard Guttorms Søn blev først Ufreden vaer og flyede med sine Mænd over Broen. Ottar Knerre og Helge Torfins Søn havde en Skude liggende for Bryggen ved Kongsgaarden og flygtede did. Eyiolf Haffleson var i Bad paa Gaarden Griota og hørte et Barn sige: Der fare Heklungerne. Han sprang da, nøgen som han var, med Klæderne under Armene, op forbi Kors Kirke, men som han der saae Heklunger, løb han igiennem Christs Kirkegaard, hvor han mødte nogle af sine Folk, stævnede med dem til en Skude og lagde fra Bryggen, værgende sig med Sværde, Skiolde og hvad de havde i Hænderne. Men da de vare komne over Elven og vilde legge an neden for Skellinger-Hammer a), og oven for Erlands-Høy, kunde de ei faae Skibet ad Sted, hvorover de tænkte, at det var giort ved det Slags Hexerie, kaldet Herfiotr, og at de ikke vare feige, det er bestemte til Døden, men Sagen var, at Ankeret hængte uden for Borde, og nu hæftede det i Grunden; De huggede da Touget af, men Skibet drev til Lands, og gave de sig da til at løbe i den dybe Snee, tilligemed Ottar og Eyiolf. De af Heklungerne som vare stegne i Land ved Bakke, løb efter dem; Paa Veien oven for Erlands Høy hentede tre af Heklungerne,

som

a) I nogle Haandskrifter læses: nordan eller nedan Skellingar hallo, K.

som vare snarest til Fods, dem ind, men torde ei angribe, siden de vare saa faa. Nu naaede de trende flygtige tretten andre af deres Mænd, og samledes de i en Dal neden for Borgen. Ottar vilde da have modsat sig Heklungerne, men Eyiolf hindrede ham derfra, og kom de alle op i Kleppabu (Klæboe,) gik over Elven Nid, og undkom til Guledalen, hvor alle de flygtige samlede sig og droge op til Soknedalen og derfra til Fieldet (Dofra,) hvor de ved Hardskind mødte Sverre, og meldte ham hvor slet det var gaaet, og at han havde mistet mange af sine Mænd. De, som kom med Sverre fra Vigen, lode da haant over hine, og vilde endog den ringeste af disse ei lade den fornemste af hine faae Hest, hvorover de alle maatte følge med gaaende, da de andre rede; Saaledes kom de til Opdal. Biørn Kalfs Søn, som var i Bard Guthorms Søns Følge, qvad da: "Hver Fant seer jeg til Hest, "her er nu den værste Udfærd, vi have lang Vei og Landsmænd "gaae, Hirdmænd løbe; Her er ikke got at Kiøbslaae, mon jeg ikke "meget qvæde a); og Madsvenne (Trosset) ride." Ved ovenmeldte Overfald sværmede Magni Krigsfolk overalt om i Tronhiem, og dræbte mange Birkebener; Magnus forblev der Søndagen over og sendte Bud til Orkedalen, at han om Onsdagen vilde komme did og holde der Ting, og skulde Guldalingerne komme næste Fredag til Byen, saasom da det skulde være Ting; Magnus drog virkeligen

Knud VI. Aar 1182.

a) De 2 Linier: Her erat gott til kaupa Munka ec maurgu kvida oversættes anderledes i den nye Udgave af Sverris S. men udelades af Torfæus, og synes ei heller ret passende. — At de større Tal her og paa flere Steder af Suhm angives anderledes, end ellers i de trykte Udgaver af Snorro, foraarsages ved det at vor Forf. har reduceret Beregningen af det større Hundrede til det sædvanlige mindre Hundrede. Kall.

Knud VI. ligen med alle sine Folk til Orkedalen, hvor Bønderne mødte Kongen,
Aar 1182. som fremstod og talede saaledes: "Det er længe siden, I Throndere, at I kunne erindre, at vi have holdt Ting sammen; Tre Aar "ere bortgangne, uden at I have betalt mig nogen Skat. Nu vil "jeg, at I skulde betale mig Leding for det eene Aar, og dobbelt "for de tvende foregaaende, saa og Giald (Betaling) for Roening, "Skibsredskab og al Tieniste derved, som Konger pleje at have, lige"ledes Landskyld og Sagøre (Boder), som I have imedens givet "til mine Fiender, og derfor skulde I have Guds og min Vrede." Og nu blev han saa opbragt og talede saa haftig, at han forbandede dem, saa at Bønderne frygtede for, at han paa Øieblikket vilde angribe og omkomme dem. Hroe af Biarkestad svarede da noget og udbad Fred og Frelse for Bønderne og nogen Frist til at betale. Kongen gav dem en halv Maaned, men da skulde de komme ind til Byen og betale, og i saa Fald lovede han dem Fred. Ledings-Skat blev ham da og tildømt, og sendte han sine Sysselmænd Sigurd og Hakon til Griota, og selv kom han samme Aften til Tronhiem. Men Dagen efter, som det synes, kom Sverre til Griota, lod omringe Huset, hvor disse Sysselmænd vare inde, og dem dræbe med alle deres Folk, undtagen en Mand, heed Ottar Gase, som undkom giennem en tynd Bredde-Veg, men blev eftersat af fem Ryttere, og næsten naaet af Kong Sverre selv, men undløb dog i en Dal, begroet med Buske; hvorpaa han med en Baad gik over Indløbet af Orkedals Elven, kom derfra til Steen og op til Gul-Aas. Om Fredagen kom de indstævnte Guledalinger ikke til Tinget, og saae man kun nogle fare paa Steenbierget med Brænde. Ottar Gase kom da ind i Erik Arnasøns Gaard, hvor Kong Magnus havde sit Herberge. Nogle af hans Hofmænd, som vare der tilstæde, og saae Ottar skynde

sig

sig saa, spurgte, om han vidste noget om Birkebenerne? Ikke siger Knud VI.
jeg Eder det, svarede han, hvor er Kongen; Han holder Stevne Aar 1182.
oppe i Christkirke, blev Giensvaret. Ufortøvet begav Ottar sig
did, og strax efter kom Kongen til Gaarden meget hasteligen, bød
alle sine at væbne sig, og at drage ud paa Skibene, thi Birkebenerne
ere paa Færde, sagde han. Nu blæstes i Luderen, alle
klædte og væbnede sig, gik om Bord og lagde ud til Munkholmen.
Imidlertiid henløb Dagen, og der kom hverken Birkebener eller
Guledalinger, hvorover de fleeste begyndte at fatte Mistillid til
Ottar, som var ombord paa Kongens Skib og blev bestandig ved
sit Udsagn. Mange bade da om Forlov at drage til Byen igien
og hente deres efterladte Vaaben, Klæder og Sølv; Nogle vilde
opsøge deres Hustruer og andre hente Drikke. Magnus afslog
de fleeste og tillod kuns nogle faa det, med hvilke dog flere bortgik.
Imidlertiid laae Sverre skiult oppe paa Høyen over Byen og havde
Efterretning om alle Ting; Han vilde, at man skulde bie med
at giøre Anfald, indtil de fleeste vare i Land, men Birkebenerne
ilede, og anfaldt tidlig om Løverdagen i en stærk Regn; Mange
Heklunger faldt da, og deriblant Einar, som førte Magni Skib;
men mange undgik paa Baade og roede ud til Munkholmen. Paa
samme Tid droge mange Baade fra Holmen op til Byen, men
vendte af Skræk tilbage, da de saae Birkebenerne ved Borgen, og
vare de ogsaa faldne i disses Hænder, dersom de havde adlydet Sverre.
Magnus drog herpaa ufortøvet bort ud ad Fiorden og lige
til Bergen, og sagde alle Mænd, at Magnus havde viist sig at
være meget bange for Sverre, eftersom han med 960 Mand havde
ikke tordet stride imod 420, thi flere havde Sverre ikke, og
det endskiønt Træborgen med sin Grav var i saa god Stand, at
man med det halve Mandskab kunde forsvare den imod dobbelt saa

stor

Knud VI. stor en Magt. Paa den Tid havde Magnus allene en Flode,
Aar 1182. besad desuden all Landet Sønden for Tronhiems Minne, og oppebar deraf Skat og Skyld, undtagen hvad Birkebenerne med deres Skuder kunde røve fra Møren, thi begge Parter røvede med Skuderne, naar Høvdingerne ei vare i Nærværelsen. Birkebenerne havde Tropper paa Uplandet og i Wigen, thi der kunde de best faae Underholding. Heklungerne angrebe dem ofte der, og seirede de vexelviis. Forfatteren af Sverris Saga skriver, at han kunde fortælle meget, men han vil lade sig nøie med at fortælle det mærkeligste og hvad der haver tildraget sig mellem Kongerne selv. Om Foraaret lod Sverre sætte Pæle ved Tronhiems Bye langs med Stranden forbi Gildesstuen og tvers over Øren til Elven, og saa langs med samme til Bryggerne; Han lod og en Valslynge (et Slags Blide, catapulta, og betyder Navnet en Slynge, som bringer Død og Nederlag tilveie) oprette paa Braterøren og anlegge et Kastel ved Broen. Om Sommeren drog Magnus atter fra Bergen med en stor Hær Sønden fra Landet; fast alle hans Lehnsmænd fulgte ham, og lagde hen til ved Munkholmen, hvor han blev liggende nogle Nætter. Imedens var Sverre i Byen. Siden drog Magnus til Indthrønderne, indkrævede Leding og vendte igien til Byen. Første Nat laae han ved Devel inden for Ladehammer; Ved Dagbrækningen var det saa mørkt, at man ei kunde see længere end fra Forstavn til Bagstavn, og roede han da ud til Munkholmen. Som nu Sverre kunde høre det roe, og saae ingen, lod han blæse Allarm, at alle skulde møde paa Øren. Men Magnus blev Natten over liggende ved Holmen og lagde Dagen efter om Morgenen i Land ved Ilevold og angreb derfra Borgen. Men Birkebenerne søgte ud mod ham og skiøde paa hans Folk. Magnus søgte da at afskiære al Tilførsel til Byen baade

til

til Lands og Vands, hvorfore han og lod afbrænde Broen over Elven. Sverre drog ud til Borgen med sit Folk og lod der opslaae Telte; han lod og flytte tvende Stuer fra Byen og opsætte ved Borgen. Og saaledes stod det her nogen Tid. De fleste af Magni Folk vare om Nætterne paa Skibene, og skiftede de hver Nat til at holde Vagt ved Borgen, hvor de giorde stor Ild for sig, som lyste saaledes for Birkebenerne, at de kunde see, hvad de toge sig fore, hvorimod det var mørkt hos Birkebenerne. Dette betiente de sig af, og giorde et Natteudfald, og mærkede Heklungerne det ei, førend Pilene hvinede dem over Hovederne; hvorpaa de ufortøvet bleve angrebne med Spyde og derpaa med Sværde, saa at mange Heklunger faldt og Resten flyede. Da de paa Skibene hørte blæse i Luderen og Stridsskrig (Herop) paa Ilevolden, roede de til Land, for at hielpe deres Folk. Men formedelst Mørket fandt de dem ei, førend de flygtende løbe ind paa dem, og i det samme bleve de saaledes modtagne af Birkebenerne, at de paa det skyndeligste flyede tilbage; En stor Deel blev nedlagt, endeel sprang i Vandet og mange naaede Skibene. Sverre og Folk begav sig derpaa tilbage til Borgen, og havde faaet stort Bytte af Vaaben, Klæder, Guld og Sølv. Om Morgenen saae man Ilevolden bestrøet med døde Heklunger. Magnus roede ud til Munkholmen, og faa Nætter efter vendte han tilbage til Bergen, hvor han overvintrede. Sverre derimod forblev i Tronhiem og lod om Winteren anlegge et Kastel oven paa Steenbierg't, som efter ham kaldtes Sverresborg, og nu Svalsberget, og hvoraf endnu sees Levninger, nemlig for saavidt Klippen selv er bleven jævnet og dets Sider brændt steile. Det er ikke stort, og seer man to Tegninger af det i Schønnings norske Reise. Hans Herberg der blev færdig i Fasten næste Aar, hvorpaa han om Vaaren opholdt

Knud VI.
Aar 1182.

Knud VI. holdte sig ofte der med en Deel af sine Folk, men en Deel blev i
Aar 1182. Byen. Han lod og om Vinteren bygge et større Skib end sædvanligt var i Norge, nevnlig af 42 a) store Rum, eller som Torfæus vil, 32 eller 33, og kaldte det Marie-Suden. Een Dag ved Vinterens Begyndelse lod Sverre blæse baade sine egne Mænd og Byemændene til Tings, og beklagede i hvor slet Tilstand hans Sager vare, og hvor stor Skade baade hans Folk, som og Bønderne havde taget; "Her er nu Sult og Fattigdom, blev han ved, "og kan ei andet være, da saa stor en Hær er her samlet, og det "nu i tvende Aar, siden vi mistede vore Skibe; Og nu ere her faa "brugelige Skibe i Fiorden. Men kunde vi faae saa mange Skibe, vi behøvede, skulde vi endda giøre Hecklungerne Seieren strie "dig. Jeg seer derfor ingen anden Udvei, end at vi drage til "Upland og derfra til Vermeland og Gothland." Nu vedtoges det, at alle skulde giøre sig færdige til at reise bort næste Uge, til hvilken Ende 120 (efter andre 140) Heste bleve skoede, og blev denne Tidende bragt ved Kiøbmændene til Bergen, hvor Kong Magnus havde samlet mange Folk, alle sine Lensmænd og Høvdinger, samt alle sine store Skibe, og havde i Sinde at drage til Tronhiem. Men over denne Tidende lod han sit Forsæt fare, og en stor Deel af Hæren gaae hiem. Sverris Saga cap. 66-73. Torfæi H. N. X. 25. 26. 27. Clausens Snorro p. 513. —— Adskillige Islandske Aarbøger berette, at Erkebisp Eisten kom dette Aar hiem fra England til Norge, (endskiønt Schiønning i sine Forbedringer til Danske og Norske Historie S. 441 ei lader det skee førend om Vaaren 1183,) og lader det, at han har strax begivet sig til

a) At Marie-Suden siges at skulde have havt 42 Rum, er vel alleene en Misforstaaelse af en Læsemaade i Haandskriften B. af Sverris Saga. Kall.

til Magnus i Bergen. — Til dette Aar henfører Langebek i sit Diplomatario et Diplom af den Svenske Kong Knud, og med meere Føie end Rhyzelius Episcoposcop. p. 209, som opgiver 1189, thi Erkebisp Steffen, som har underskrevet det, døde allerede 1185. Deri skienker Knud, som skriver sig Rex Sweorum atqve Gothorum, to hele mansiunculas, der kaldes Bol, med alt deres Tilhørende i Fiskeriet i Elswekarlebyn til St. Maria og Cistercienser Munkene i Jolattha (Julitte) og bekræfter det ved sit Signets Paatrykning. Som Vidner vare tilstæde: Erkebisp Steffen i Upsal, Wilhelm Bisp i Strengnes, Byrger Dux (Jarl,) Magnus og Carl hans Broder, Synwith Struskir, Swen Ovin, Syctrig Brune og mange andre Adelsmænd, Klerker og laici. — Det maa omtrent have været ved denne Tiid, at Harald Unge, Magnus Mangi og Raugnvald, Erik Slagbrellz Sønner, fore fra Orkenøerne til den norske Kong Magnus, som gav Harald Jarls Navn og Halvdelen af Øerne, ligesom hans Morfader Raugnvald Jarl havde besiddet dem. Magnus Mangi blev efter hos Kong Magnus. Orkneyinga S. p. 406. Sacheverell of Man p. 144. — Regnald, Eacmarcats Søn, af den Manske Konge Stamme, kom med en temmelig Hær til Øen Man i dets Konge Godreds hans Fraværelse paa Suder-Øerne (hvorhen han var draget for at bringe deres forvirrede Tilstand i Orden) slog dem, der vogtede Strandbredden, paa Flugt, og dræbte 30 af dem, men blev af Øens Indvaanere Dagen efter dræbt med næsten alle sine. Langeb. III. 224. — Olga, Enkefyrstinde af Halicz, som Nonne kaldet Euphrosyne, døde i en høi Alder den 4 Junii eller den 4 Julii. Tschertatows Ruff. Gesch. S. 889. Arndt Ruff. Gesch. II. 182. — Den Polske Fyrste Casimir kom Wasilco Fyrste af Drogotschin

Knud VI. Aar 1182.

Knud VI. Aar 1182. til Hielp imod Wladimir Jaroslawitsch, (ikke Wolodaritsch,) Fyrste af Minsk, indtog Brezse i Polesien, slog ham ved Floden Bug, tvang ham at flye til Minsk, og efterlod Wasilko i Brezse sin Gemahlindes Broder Fyrsten af Masovien, men Lykken vendte sig snart, og Wladimir tvang ham til at flye til sin Svigerfader Lesco, som igien fordrev Wladimir, hvorpaa Wasilko indsatte sin Svigerfader til Arving af alt sit Land (Podlachien,) men Roman, Mstislaws Søn, af Wladimir eller Lodomir i Wolhynien var hermed ikke fornøiet, fordrev dem begge og bemestrede sig ganske Podlachien. Casimir drog ogsaa op mod Halicz for at indsætte sin Søster-Søn Mieciaslav (snarere Coloman), som af den yngre Broder var uddrevet under Paaskud, at han var født af et ulovligt Egteskab, da Moderen selv Swantoslava nægtede, at denne ældre var hendes Søn, men at hun havde udgivet ham derfor for at behage hendes første Mand Boris af Ungern; Og meener Gebhardi efter Radlubko; at Coloman, en Søn af den Ungerske Prinds Boris, som igien var Søn af den Ungerske Kong Coloman, skal have været hans Fader. Hvorom alting er, saa vandt Casimir et stort Slag ved Halicz, indtog Byen, beskikkede Coloman til Fyrste der og tvang Wladimir at flygte til den Ungerske Konge Bela 3. Wladimir overlod han til Roman, sin Søster Swanteslavas Søn med Mstislaw, og Belz til Romans Broder Wsewolod. Dlugoss. VI. 546-549. Kadlubko p. 787-790. Boguphalus p. 47. 48. Arndt l. c. Suhm i Nye Saml. af Vidensk. Selsk. Skr. II. 498. Engels Gesch. von Halicz I. 161-165.

1183 Knud drog over til Skaane uden Tvivl i Begyndelsen af Aaret, og maa Oprøret ei ganske have været stillet, siden han gav Froste Herred til Priis, og lod der skiænde og brænde, havde og

aldeles ødelagt det, dersom Absalon ei var kommen der imellem, og havde bedet for det og derved udvirket, at de, som vare faldne fra ham til Harald, bleve allene lagde i taalelige Bøder; En Sag, der geraader Absalon til sand Ære, og synes at viise, at Knud var ligesaa hidsig som hans Fader. Maaskee at der ved denne Leilighed forefaldt et Slag ved Grinberch, som der siges i en Krønike hos Langebek II, 167. der ender med 1263; Imidlertid har jeg ikke kundet finde noget Sted af det Navn i Froste Herred eller i ganske Skaane, og Langebek har ei heller giort nogen Anmærkning derved a). De øvrige Oprørere i Skaane fattede herover Haab om Tilgivelse, som de og fik ved Absalons Mellemhandling, venteligen paa samme Vilkaar som de andre, thi Absalon formaaede alle Ting hos sin Fostersøn, der ei befandt sig ilde ved at følge denne kloge Mands Raad. Saxo melder intet videre om, hvor Harald blev af, men Hvitfeld siger, at han døde i dette Aar og blev begraven i Dalbye, i Henseende til hvilket sidste jeg frygter, at han har blandet ham med Harald Hein. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai, Hamsford, Hvitfeld, Lagerbring II. p. 201. 262. — Disse indvortes Uroligheder opmuntrede Keiseren til paa nye at anmode Kongen om Lehntagelsen, til hvilken Ende han sendte Grev Sifrid af Orlamunde, som var gift med Kongens Søster, i Gesandtskab hid ind, gav ham Brev med, og tilbad, at han skulde udrette det med sin Veltalenhed; Da han nu og fik Kongen i Tale i Overværelse af Absalon, Suno og Esbern, som allene af Raadet vare tilstæde, forestilte han, hvor stor Kierlighed han bar til Kongen, fordi han havde hans Søster

Knud VI. Aar 1183.

 til

a) At Slaget ved Grinberch skulde høre herhid, er saa meget tvivlsommere, som det i en anden Krønike hos Langebech IV. 592 henføres til 1186. Kall.

Knud VI. Aar 1183. til Ægte, hvor mægtig Keiseren var, hvor megen Trofkab Absalon, Suno og Esbern skyldte Kongen, fordi de vare hans Formyndere, hvor megen Tillid Valdemar havde havt til dem, og derfore bad han dem, at de ei under Venners Navn vilde virkeligen viise sig som Fiender og paadrage deres Myndling, som var ung og endda uerfaren (hvorvel han allerede var 20 Aar gammel) en svær og utaalelig Krigs-Byrde, og skille ham ved Riget under Navn af at beskytte hans Frihed; De burde snarere give ham sunde og gode Raad, og ei ansee det for uanstændigt, at han hyldede Keiseren og blev regnet blant hans Mænd (Romanique Imperatoris curiæ adscribi deforme non ducant.) Absalon svarede, at det ei kunde paatvivles om ham, at han jo gierne vilde give Knud alle de nyttige Raad, han vidste, men han vilde og, at han saaledes skulde søge Keiserens Venskab, at han kunde beholde sin egen Majestæt ubesmittet; Valdemar havde søgt Frideriks Venskab og holdt hans Partie, men han havde ei fundet noget skuffeligere end hans Troe og Løfter. Sifrid burde dog uden Tvivl vide, at Knud og Keiseren regierede med lige Høihed, og at hiin besad det danske Rige ligesaa frit som denne det romerske. Men som Sifrid herover blev vred, og gav et truende og stolt Svar, sagde Absalon: "Dømmer Du Danmark efter Dig selv, eller troer Du, "at Keiseren kan ligesaa let indtage det, naar han vil, som Thyringen? Reis bort og beret Din Keiser, at Danerkongen ikke "vil udvise hans Værdighed og Navn mindste Lydighed" a). Rimeligen haver det været en anden Gang, og maaskee i forige Aar, at Knud svarede Keiserens Gesandter, efter Absalons og de fleres Raad, at det stod til Keiseren at give ham saa meget Land (vente-

a) Hvitfeld henfører alt dette, (og maaskee ei uden Grund) til følgende Aar. Kall.

(venteligen i Venden,) at han derfor kunde blive hans Mand, men i Henseende til Danmark agtede han ei at blive det. Man maa tilstaae, at Absalon svarede kiækt og viiseligt, og at han har viist sig som en sand Patriot, en ypperlig Raadgiver og en god Publicist. Ønskeligt havde det været, om de foregaaende danske Konger, ja endog Valdemar I, havde tænkt og svaret ligesaa. Ernst i Ludewig. Reliqu. IX, 643 og efter ham Sagittarius Thuring. p. 523. formeene, at Sifrid forskied herpaa Kong Knuds Søster, men dette er urigtigt. Keiseren blev meget opbragt over dette Svar, og fattede derfor stort Had til Kongen, imidlertid lod han dog ikke sit Forsæt fare, og som han selv ei kunde formedelst adskillige Aarsager strax paaføre Danmark Krig, ventede han alleene paa at den indvortes Uroe skulde udbryde igien, og endnu mere udbrede sig; og det derved blive des lettere for ham at angribe et ueenigt og deelt Folk. Men som han mærkede, at dette Haab slog ham Feil, greb han en anden Leilighed i det følgende Aar, hvorom da skal handles. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai, Hvitfeld, Knytlinga S. c. 128 —. Ved denne Tid giver den samtidige Arnold af Lybek III, 5, 5. Kong Knud følgende Vidnesbyrd: I sine unge Aar opførte han sig i alle sine Handlinger som en gammel Mand, han havde ikke Lyst til nogen Leeg eller Spøg, Omstrippen eller Omslakken; han var ikke hengiven til nogen Utugt, og med sin kydske Gemahlinde levede han end kydskere. Ei heller pludrede og snakkede han under Messen, som nogle pleje at giøre, men bad heel andægtigen enten i Psalmerne eller i andre Bønnebøger; Og som han hang ved den Viisdom, der siger: Ved mig regiere Kongerne; saa har Gud stadfæstet hans Rige, og da der i hans Forfædres Tider regierede tre eller fire Konger i Danmark, styrer han nu allene Monarkiet, hvilket hans Fader havde erhvervet med

Knud VI.
Aar 1183.

megen

Knud VI. Aar 1183. megen Møje og Forstand. Om de Danske selv skriver Arnold III. 5. saaledes: "De have af den lange Omgang med de Tydske a) "lært at efterfølge deres Sæder, og rette sig nu i Dragt og Vaa"ben efter andre Folkeslag, og da de forhen, fordi de fore saa me"get til Skibs, da de boe ved Søekysterne, ginge klædte som Skibs"folk, iføre de sig nu ei allene Graaværk bebremmet med Skarlagen "(scarlatico vario griseo) men endog Purpur og kosteligt Linklæde "(bysso); thi de have Overflod af al Slags Rigdom formedelst Fi"skeriet, de aarligen øve ved Skaane, hvorhen alle anliggende "Folks Kiøbmænd haste og bringe dem Guld, Sølv og alle Slags "Kostbarheder, og tilbytte sig derfor deres Sild, som Gud giver "dem for intet, og efterlade saaledes deres Kostbarheder, ja under"tiden sig selv ved Skibbrud for denne ringe Handelsvare. Deres "Land er og fuldt af de beste Heste for de skiønne Græsganges "Skyld. Og denne Overflod af Heste giør, at de øve sig i Krigs "Sager, og rose sig saavel af Strid til Hest, som til Vands. I "boglige Konster have de ei heller giort liden Fremgang, thi Ade"len i Landet sender ei allene sine Sønner til Paris for at beqvem"giøres til den geistlige Stand, men endog for at lære de verdslige "Videnskaber, hvor de, underviste baade i Litteratur og i Landets "Sprog, giøre megen Fremgang ei allene i de (frie) Konster, men "endog i Theologien; thi man finder dem formedelst deres Tunges "naturlige Gesvindighed ei allene at være spidsfindige i de dialecti"ske Argumenter, men endogsaa gode Decretister og Legister i at "behandle geistlige Forretninger. Religionen er og i megen Kraft og Flor hos dem (herpaa roser han Eskil i Henseende til hans Stift-

a) Ex longa cohabitatione eorum kan og oversættes saaledes: Ved den lange Tid, de have boet hos hinanden, eller og: af den lange Tid, de Tydske have boet iblant dem.

Stiftelse af Klostere, som forhen er anført, og derpaa skriver han Knud VI.
saaledes om Absalon): "Han kom til Embedet efter Eskil, op- Aar 1183.
"tændt af Nidkiærhed til det rette og omgiordet med Guds Har-
"nisk, saa at han var ligesaa ivrig i at forfremme Religionen som
"hans Formand. Og som han af Gud var forlenet mange Gaver,
"saa blomstrede han dog især ved en god Samvittigheds Skat,
"nemlig Kydskheds Ziir. Derfor fremlokkede han mange, lige-
"som et brændende og skinnende Lys, til at efterfølge sig, efter-
"som skrevet staaer: Seer, at jeg ikke har arbeidet for mig selv
"aleene, men for alle dem, der søge Sandhed. Men da han, li-
"gesom Apostelen, brændende af Begiærlighed efter at ligne Gud,
"søgte at bringe sine Undergivne til at bevare Kydskhed ved at for-
"mane, bede og skiænde paa dem, saa maatte han taale mange og
"store Modsigelser af endeel (her udelader jeg adskilligt usmagelig
"Snak,) thi de sloge sig sammen, giorde Opstand, kaldte Lærer-
"nes billige Tilrettesættelse en Undertrykkelse, og klagede over, at
"de beskyldtes uretteligen. Imidlertid fandtes der dog mange i
"den gifte Stand, som vare gudfrygtige i deres Kald, giestfrie,
"Almissegivere, troe i deres Egteskab, hengivne til Bøn og andre
"Retfærdigheds Gierninger." Uden Tvivl sigter Arnold her til det
Skaanske Oprør. Hvorvel, hvad han skriver om Knud og Ab-
salon, er sandt, saa havde han dog vel stemt sin Tone lidet la-
vere og ei saa panegyrisk, saafremt Lybek ei havde staaet under de
Danske, da han skrev. Alting viiser ellers, at Danmark har faaet
en gandske anden Skik og andre Sæder under Valdemar 1, Knud
6. og Valdemar 2. end forhen: Adelstand og Geistlighed bleve
mægtige; Almuens og Bønders Indflydelse tog af; Kongernes
Magt tog til ved det saa store Regentere sadde paa Tronen, men
ubemærkt lagdes ogsaa Grunden til dens Aftagelse, som ei viiste sig

før

Knud VI. Aar 1183. før efter Valdemari 2. Død. Omgang med Fremmede indførte fremmede Videnskaber og Sæder, og det latinske Sprog, hvorved Landets eget sattes tilside, saa at man efter Valdemari 2. Tid ei finder nogen Islænder meere at være Hof-Poet. Med zirligere og slebnere Sæder indsnege ogsaa Blødhed og Overdaad sig efterhaanden, som det altid pleier at gaae. — Petrus Olai hos Langebek I. 179. henfører heel urigtigen til dette Aar, at Kong Knuds Broder Valdemar blev giort til Hertug i Jylland, da han dog ei blev det før 1188. Imidlertid viise dog Diplomata fra dette nærværende Aar 1183 rigtigen nok, at han er allerede bleven kaldet Hertug, thi saa underskriver han sig selv, men Hertug i Jylland var han endnu ikke med Myndighed til at forrette Embedet formedelst sine unge Aar. — Efter Krøniken hos Langebek II. 524, som slutter med 1323, skal Sem Kloster være bleven stiftet i dette Aar. Er det saa, da ere maaskee Benedictiner Munke blevne flyttede derhen fra Lygom, ligesom de forhen 1175. vare blevne flyttede derfra hidhen, thi det var allerede efter hvad Langebek anfører IV. 575. 576. stiftet 1165 eller 1173, saa at dette bliver den anden Stiftelse. Klosteret stod ved Magt indtil Reformationen. Nu er det verdslig og kaldes Munkegaard. Det ligger i Riber Stift, Riberhuus Amt, Lystrup Birk i Hviding Herred og Sem Sogn. — Underligt er det, at den gamle Krønike, som slutter med 1194 hos Langebek III. 629, beretter, at Knud i dette Aar 1183 ægtede Kongens af Ungern Datter, og endnu underligere, at den lærde Hamsfort hos Langebek I. 281, fortæller det, hvorfor og Langebek forundrer sig herover, da ingen Grund kan gives til saadan Feiltagelse, thi det er aabenbart, at Knud var gift med Gertrud, Henrik Løves Datter; Maaskee det Svogerskab, som var imellem den Ungerske Kong Bela 3. og

de

de danske Konger, har givet Anledning til denne Forvirring. — Knud VI.
Uden Tvivl er Stephen, Bisp i Ribe, død dette Aar; Vist er Aar 1183.
det, at han døde den 30 Julii, og opgives han i det Lygomske Necrologio, hos Langebek IV. 583, som Stifter af det Lygomske Kloster, endskiønt hans Formand Radulff egentligen var det, men heraf maa man dog slutte, at han haver forbedret Klosteret, ligesom han og uden Tvivl haver stiftet Sem anden Gang, ligesom Radulff det første Gang. Pontoppid. Atlas V. 674. —— Under den 21 Martii haves Kong Knuds Gavebrev til Knuds Brødrene eller Munkene i Odense, hvor der vel baade hos Stephanius proleg. in Saxon. p. 16. 17. og i den Upsalske Papiir Codex staaer 1184, men som Langebek i sit Diplomatario retteligen meener, maa forandres til 1183 a), eftersom Hamsfort, hos Langebek I. 281. har saa, der har seet Originalen, og at hermed ogsaa overeensstemmer Knuds første Regierings Aar, den 1. Indiction og 25 Epact, som staaer under det. Mærkeligen kaldes Knud her den Fierde, og noget efter i samme Aar i et andet Diploma den Femte, saa denne Sag synes at have været overladt til Skriveren, thi i sig selv burde han være den Siette, siden Knud den

a) Efter Stephanius har Pontoppidan aftrykt dette Gavebrev annal. I. p. 461. Thorkelin følger andre Afskrifter, thi det er uden Tvivl dette samme Brev, hvoraf han i sit diplomatario p. 55 meddeelet et Udtog og p. 269 det heele. Meget kan rettes hos Stephanius og Pontoppidan af den Thorkelinske Udgave, men ogsaa denne udfyldes og forbedres af de første. — Efter vores nu brugelige Tidsregning, da Aaret begynder med 1 Januar, bliver Brevet nok at henføre til følgende Aar 1184, men da man i 12te Aarhundrede før Coelestini 3. Tid ansatte Aarets Begyndelse til 25 Martii, kunde Brevet vel være dateret 1183. Kall.

Knud VI. Aar 1182. den hellige Alerede skrev sig den Fierde. Denne Skriver har altsaa ikkun regnet til Knuderne: Store Knud, Hellig Knud, den som dræbtes i Roskilde, og endeligen denne. Brevet er givet til Hiulby, som Hvitfeld i Bispekrøn. S. 38 kalder Hindløby, og som maaskee er Hulby i Siælland, Korsøer Amt, Slagelse Herred, Tornborg Sogn, eller snarere Hollebye i Lolland, men allersnarest Huulbye i Fyen tæt ved Nyborg. Kongen siger deri, at han vil være god mod den hellige Kirke i Othense, som hans gudfrygtige Fader Valdemar havde givet fri for al Trældoms Byrde, og ved et høitideligt Gavebrev endog indsat til Arving med sine Arvinger. For at indløse den halve Deel af denne Gave efter Vurdering i Fyen (Phionia) gav han dem sin Gaard (mansio) i Unstorp (Langebek mener, at her bør staae Urstorp: maaskee Underup i Lolland, Musse Herred og Breininge Sogn,) og en anden i Sundrup, som Saxo Griis havde kiøbt af hans Fader og Fæders Brødrene, og de igien tillige med 1½ Fierding i Bondebyen Qvarstathe maaskee Syndre eller Nordre Qveresta i Skaane, Christianstad Lehn, Ingelstia Herred, Qveresta Sogn havde overladt hans Fader for at faae alle deres Friheder stadfæstede. Men paa det ingen Trætte skulde herom i Tiden opstaae, helst om Sundrup, saa gav han dem i dens Sted sex Fierdinger i Astertorp, en halv Boel i Esetoft og de Enge, som Astradus havde kiøbt af Gunners Arvinger, en besaaelig Jord af en halv Mark annonæ (Sæd) med Enge af tolv Læs Høe, som Astradus havde kiøbt af Peter i Lukki, og alt hvad samme Astradus der eiede, hvilket altsammen Kong Knud havde meget dyre kiøbt af bemeldte Astrad Trugulsi Søn; Alt dette, som var tilsammen 20 Mark Guld efter deres Afgifters Penge værd (secundum pecuniarum precii earum pensacionem & pensionem) skiænkede Kongen til

Chri-

Christus og den hellige Kong Knud Martyr og til Brødrenes Underholdning, for hans Faders Siæls Beste. Til Bekræftelse havde han hængt sit Segl under, og havde hans Moder Dronning Sophia og Broder Valdemar samtykt det. Vidnerne vare Kongens Mundskienk, Thuri Kong Valdemars Kammermester (camerarius), Henrik Skerp, og Tako Riber Advokat, Strangi Juvenis (Unge,) Tove Hale, Ebbo Hirtorp, Esker villicus (Brydie, Foged). Det var skrevet af hans Capellan (Kanzler) Einer, og underskrevet af Symon, Bisp i Othense, Omer, Bisp i Ribe (venteligen altsaa en anden end Omer Bisp i Børglum), Sweno, Bisp i Aarhuus, Nicolaus Bisp i Viborg, Henrik Bisp i Hetland, Markus Abbed i alle Helgens Kloster, Thomas Abbed i insula Dei, (Holme eller Gudsted Kloster i Fyen, nu Brahe-Trolleborg,) Ako i Herivath, Göto i Hors, Andreas Provst i Othense, Esker Provst, Saxo Provst i Roskilde, Symon Abbed i Sorøe a). Efter Hvitfeld I. 143, skal Bisp Simon af Othense have stiftet vor Frue Kloster der, og gav dertil Hællesse, eller Hiallesø Kirke, som nu er nedbrudt, og Tienderne deraf. Dette Kloster var af St. Augustini Orden, men blev ikke længe i Odense b) thi det forlagdes til Dalum, som kun ligger en Fierding Knud VI. Aar 1182.

a) Om Symon Abbed i Sorøe en indfød Engellænder fortæller Rad. Coggeshale ved Aaret 1191 i sin Krønike hos Martene V. 820 og Langebek IV. 534 not. a. at han før sin Omvendelse (conuersionem, maaskee førend han blev Munk, og da han allerede blev Abbed 1164, maatte dette da være skeet mange Aar tilforn,) faldt i en Sygdom og døde, men blev igien ved Jomfr. Maria opvakt til Live. — Men hvorfor er den gode Simon ikke blevet Helgen? Suhm

b) Messenius Scond. illustr. II. 12 giør Simon urigtig til Biskop i Viborg, hvorhen han ogsaa sætter Klosteret. Gavebrevet har Thorkelin

Knud VI. ding=Vei fra Odense, og blev forsynet med flere Indkomster. Det
Aar 1183. skal have været baade Munke og Nonner, og regnedes det iblant
de beste i Fyen, dog troer jeg snarere, at der haver været allene Nonner, ligesom siden; Det havde kun en Prior. Endnu er en Frue=Kirke i Odense, som skal være den ældste i Byen, og forheen hedet St. Povels, hvorpaa jeg dog tvivler; maaskee at Klosteret har ligget derved. Efter et Manuskript, Pontoppidan I. 312 anfører, skal dette Kloster have været i Burg, som jeg ikke kiender, Hamsfort i Serie episc. Othin. i Dän. Bibl. IX. 389 siger og, at det var i Burg, maaskee Nyborg, men siden forflyttedes til Dalum. Pontoppidan annal. I. 458. Atlas Dan. VI. 539. 592. — Bisp Svend af Aarhuus giorde efter Exord. Caræ inf. hos Langebek V. 249. 250. den 27 August et andet Testament, thi det første havde han giort allerede omtrent 1180; Herved giver han til de graae Munke (Cisterciensferne) af Cara Insula eller Om Kloster den liden Landsbye Gaard (villula) Karlebu, som han forhen havde faaet fra dem, saa og endeel Gaarde i de smaae Landsbyer, Attethorp, Ogethorp, Rozmose, Eninge, Hagethvet (maaskee Hoed Sognebye i Synderherred) Hildestat, som han enten havde arvet eller kiøbt, saaledes som Skove og Agre forefindes ved hans Død, vel mange af Tallet, men af liden Værdie, fordi de ligge ved Havet, og ere underkastede Hedningernes Overfald, (ved hvilke uden Tvivl Kurer og Esther forstaaes, som Valdemar ei fik Tid at twinge, og hvorfor Knud den Siette og Valdemar 2 giorde saa mange Tog did); Desuden skiænkede han dem alle hans ntæmte Føler i Synderherred. Dette Testament giorde han i Overværelse

lin meddeelt p. 256, men henfører det til omtrent 1175. Gaven selv har Suhm allerede omtalt i hans Valdemars 1 Historie S. 575 og da henført den til 1180. Kall.

nærelse af Rigets Fyrste, og Kirkens Prælater, Knud de Dan= Knud VI.
skes Konge (reuerentissimo Rege), hans Broder Hertug Valde= Aar 1183.
mar, Erkebisp Absalon, Valdemar udvalgt til Slesvig, Omer af Børlum, Stenar af Werix, Walbert Abbed af Esrom. Da Absalon ei har underskrevet det første Diplom af 21 Martii, saa er han venteligen bleven tilbage i Skaane for at bringe Sagerne der i Rigtighed. Det sidste Diplom er uden Tvivl givet til Aar= huus, og samme Sted er vel ogsaa, ligesom paa samme Dag ud= givne, saa vel Kong Knuds, som Erkeb. Absalons Confirma= tioner; hvilke begge findes hos Langebek samlede. Disse Privile= gier erhvervede Bisp Svend mange Aar førend han døde, som skeede først 1197, da han ofte maatte ansøge herom hos Kongen og give ham store Foræringer, ja han sendte endog tvende Gange med stor Bekostning Bud til Rom, og erholdt da Pave=Privile= gier ei allene over sine egne Gaver til Klosteret, men og over alle Klosterets andre Eiendele og hvad det i Fremtiden kunde erhverve. — Hertug Knud, Prizlavi Søn, og Kong Valdemars Sø= ster=Søn, skienkede den 20 November til St. Knuds Kloster i Odense, (hvor han havde udvalgt sin Begravelse lige ud for St. Marie Alter, og hvor han havde givet sig ind som Munk, hvor= imod de havde lovet at lade holde Messer, uddeele Almisser og for= rette anden Tieneste over ham, som over en død Broder) efter sin Død to Boel i Tandeslete og alle sine øvrige Jorder og Eiendele paa Øen Als, og lod dette stadfæste ved Bisp Symon under Bands Trudsel; Dette skeede i Knud den femtes (altsaa har den= ne Skriver regnet Hardeknud, Canuti Magni Søn, med, men udeladt den ældre Hardeknud) andet Regierings Aar. Vidnerne vare Provst Esker, Henrik Hertug Knuds Kapellan og Medicus, Magister Hylarius, og Præsten Robert, og Hoslak, og Ubbo, Godo=

Knud VI. Aar 1183 at Henrik er bleven Konge for 1184. Bünau. Gesch. Friber. p. 280-283. Chron. Montis Sereni hos Mencken II. 200. —— Hertug Bernhard førte sig alt mere og mere uviis op, og havde derfor ingen Lykke i sine Foretagender; Fra den Holstenske Grev Adolf vilde han tage alt Landet ved Ratkow og Byen Oldeslohe, ja endog tilegne sig Lybek, dog Keiseren beholdt samme for sig, baade for det den indbragte meget, og fordi den laae ved Rigets Grændser, derimod gav han ham Hildesaker og 20 meget gode mansos; Dette synes at viise, at Lybek var da bleven en frie Rigsstad, og revet fra Hertugdommet Saxen. Men som Grev Adolf besad Halvdelen af Byens Indkomster, som en Gave af Keiseren, blev Bernhard derover desfiendtligere mod ham. Grev Bernhard i Raceborg og Grev Guncelin af Sverin søgte Hertugen og at fratage noget af deres Lehner. Herover samlede de sig, og beleirede hans Bye Lauenborg, opreiste Krigs-Maskiner imod den, indtoge den efter faae Dage og nedbrøde den. Hertugen havde ei Magt nok til at tugte dem herfor, var og desuden en mild Herre; Imidlertid anklagede han dem dog for Keiseren, men som de havde besluttet reent at falde fra ham, søgte de at uddrive alle hans Venner; Til hvilken Ende de med en Hær brøde hemmeligen ind i det Vendiske Land, overrumplede Slottet Ilov om Natten, hvorfra de fordrev Niclots Moder, og Wartislai Enke, fangede alle de øvrige, som de der forefunde, opbrændte Slottet, plyndrede Landet og vendte med rigt Bytte tilbage. Niclot, som og kaldtes Nicolaus, tog derpaa Flugten til Hertug Bernhard, hvis Broder Marggræv Otto anviiste ham Slottet Havelberg til Bolig, hvorfra han giorde jævnlige Udfald og plyndrede Vendernes Land. Jermar, Fyrste i Rygen, holde med ham, uden Tvivl efter de Danskes Tilskyndelse eller dog med deres Tilladelse,

thi

thi han var deres Lehnsmand, og gift med Hildegard Datter af Kong Knud 5. Da og Bernhard havde til Ægte Jutta, en Datter af samme Kong Knud 5, og han ogsaa holdt med Niclot, troer jeg, at der har været Venskab mellem de Danske, og denne Hertug, hvormed han dog venteligen ei turde lade sig offentligen mærke af Frygt for Keiseren. Leiligheden var altsaa heel onskelig for de Danske til at giøre Erobringer i Venden, og de betiente sig ogsaa vel heraf. Med sin Fætter Borvin, Pribislai Søn, som var gift med Hertug Henriks Datter Mechtild; og som besad Slottene Rostock og Mecklenborg, var derimod Niclot i Uvenskab, og Bernhard ogsaa, hvorimod den Pommerske Hertug Bogislav var paa Borvins Side. Udi denne indbyrdes Krig imellem Borvin og Niclot fik den sidste Overhaand, thi Jarmar, var en stridbar Mand, og plyndrede jævnligen Circipanernes Land, som grændsede op til Tribuses. Ja engang hændte det sig, da Borvin, som og kaldtes Henrik, havde giordt Landgang paa Rygen, at han faldt i Jarmars Hænder, som kastede ham i Lænker og sendte ham i Forvaring til Kong Knud, hvor han længe maatte sidde i Fængsel. Derimod skeede det og, at Niclot faldt i Bogislavs Hænder, der han engang plyndrede i hans Lande, og blev ligeledes kastet i Lænker. Efterat de længe havde siddet der, kom de endeligen i Frihed paa Vilkaar, at de begge skulde tage deres Land til Lehn af Kong Knud, (thi Bogislav var og imedens bleven hans Mand; hvorfor dette vel hører til 1185 eller 1186.) De maatte da og give, hvad Gisler Knud vilde have. De gave derfor 24 Gisler, hvoriblant var Borvins egen Søn, og maatte han afstræde Rostock til Niclot, hvilken Knud venteligen troede bedre, og derfor vilde have nærmere; Borvin fik derimod Ilov og Meklenborg, thi saaledes vilde Knud have det, da han

Knud VI. Aar 1183.

Knud VI. Han tænkte allerede paa at undertvinge Vendernes Land og at legge
Aar 1183. det under sit Rige, deels for derved at forøge sin Magt, og deels for at hæmme Vendernes Søe-Reverier, hvormed de i farige Tider havde saa meget plaget Danmark. Leiligheden var og dertil ønskelig, da den mægtige Hertug Henrik var landsflygtig, af hvem Venderne altsaa ingen Hielp kunde vente. Imidlertid vandt dog Knud saa stor Fremgang i Vendernes Land meere ved Forstand end ved Magt, og betiente sig hertil især af Erkebisp Absalons Raad. Saa skriver den samtidige Arnold af Lybeck, og opretter derved for Absalon et herligere Monument, end Egypten ved Pyramiderne for sine Konger. Ved Rostokker-Slot, som den Vendiske Kong Godeskalk havde anlagt, var allerede en Bye anlagt af Pribislav, Niclots Fader. Efter denne Deeling skrev Niclot sig: Slavorum princeps, thi han havde det største Land iblandt dem, og skrev sig derfor efter Folket. Borvin derimod skrev sig: Princeps de Mechelenburg, som forekommer i et Diplom af 1190, thi han opholdt sig paa Slottet Meklenborg, efter hvilket det hele Land har siden faaet Navn. Arnold. Lubec. III, 4. 5. Corneri chron. hos Eccard. p. 767. Petr. Olai hos Langeb. II, 252. Schröders papist. Mecklenb. p. 479. Franck alt. u. neues Mecklenb. III. 29. —— Cistercienser Munke-Klosteret Rheinfeld i Lybeck Stift og Landskabet Wagrien blev stiftet dette Aar, hvorvel nogle henføre det først til 1186, og andre hvorvel urigtigen, tilskrive Grev Adolf I. allerede dets Stiftelse. Christiani Schlesw. Holst. Gesch. II. p. 171. 172. —— Den fordrevne Saxiske Hertug Henrik giorde fra Normandie en Andags Reise til St. Jakob i Gallicien, og efterlod sin Gemahlinde frugtsommelig hos hendes Fader i Argentre i Normandie, og bragte hun i hendes Herres Fraværelse en Søn til Verden enten der eller i Winchester, som

blev kaldet Wilhelm og blev den første Hertug i Brunsvig, med Knud VI. mindre hun tvende Aar efter hinanden, som det vel lader, har Aar 1183. født Sønner, først 118?, een i Argentre, hvis Navn er ubekiendt, og siden een i Winchester Wilhelm 1184. Matth. Parisiensis skriver p. 117 at Henrik førte med sig til Normandie sin Hertuginde og to Sønner, Henrik og Otto, og at han opholdt sig i tre Aar hos sin Svigerfader. Siden holdt han Jul med sin Svigerfader i Cølln. Nogle henføre dette til 1182. Bened. Petroburg. p. 377. 382. Rog. de Hoveden p. 617. 618. Orig. Guelf. III. 49. ——

Sverre holdt Julen i Tronhiem, og kort derefter drog han paa nogle Skuder til Bergen i Tanke at overfalde Kong Magnus, men blev en lang Tid ved Modvind opholdt i Møre, og som han deraf sluttede, at man havde i Bergen faaet Underretning om hans Ankomst, vendte han tilbage til Tronhiem, og forblev der Vinteren over. Paa denne Tid var en vis Thorkils Sverres Sysselmand norder paa Helgeland; Han havde ogsaa Opsyn over Finmarken, og reiste om Vinteren paa Fieldet til Finnerne for at kiøbslaae og inddrive Skat. Paa Biarkøe boede da Vidkun Erlings Søn 18 Aar gammel, havde nyligen tiltraadt sin Arv, og var den mægtigste og vennesaligste blant alle Helgelændere. Magnus bad ham komme til sig og at imodtage en Lehnsmands Post, som efter Fødselen tilkom ham. Men mange meente, at her stak noget andet og hemmeligere under, thi Vidkun havde to smukke Søstre, og Magni egen Søster Ragnhild var endnu ugift. Om Vinteren drog Vidkun ind ad Fiorden paa Spor efter Birkebenerne, og traf Thorgils, som kom ned af Fieldet udi Ægis-Fiord, nu Øre-Fiord; Han dræbte ham tilligemed 12 Mænd, og bortførte det meget Gods, han havde med sig, til Biarkøe. Om Vaaren derpaa drog han heel sikker Synden efter paa det store

 Lang-

Knud VI. Aar 1183. Langskib Guldbringe, som havde 20 Rum og havde tilhørt Erkebisp Eisten; Det var vel forsynet med Mandskab og Vaaben; En Byrding (Lastskib) med Proviant fulgte med; Hans tvende Søstre og hans Morbroder Jon Drumbi vare i Følgeskabet. Han var saa tryg, at han havde ladet hænge Skioldene paa begge Skibsstavnene, og lagt Brynjerne ned i Kister under Dækket. Men Sverre, som havde faaet Underretning om hans Færd, sendte Bard, Guthorms Søn, og Ivar Selka med syv Skuder imod ham, hvilke kom Christi Himmelfarts Dag den 27 Maii til Aunglen, og saae ham tilig om Morgenen at seile Norden for over Ofoten. De roede da ind under Steigar-Bierg, hvor de oppebiede ham og pludselig angrebe ham fra begge Sider; og som han ikke var bereed til nogen Modstand, blev han og alle hans Folk snart dræbte, og Gullbringen med alt Godset bragt til Sverre udi Tronhiem. Da der tillige siges, at han ei fik Tid at bringe Fruentimmerne bort i en Baad, han havde, maa man deraf slutte, at disse og ere blevne myrdede, hvilket da røber de Tiders store Grumhed. Efter Paaske holdt Sverre ofte Ting med sine Mænd og Tronhiems Borgere, men talede der saaledes frem og tilbage, at ingen kunde blive klog paa, hvad han havde fore. Snart hedte det, at han vilde fare Øster paa til Vigen eller til Gothland, snart Vester paa til Ørkenøerne eller Suderøerne. Om alt dette fik Magnus Underretning i Bergen, hvor han trak mange Folk og Skibe til sig. Endelig gik Sverre ombord paa en Skude og havde 20 smaa Skibe med sig. Han foregav, at han agtede sig Nord efter til Helgeland; Men da han kom uden for Tronhiems Minne (eller Led) og til Agdenæs havde han en stærk Nordenvind mod sig, thi lod han blæse til Landgang, og holdt Huus-Ting, hvorudi han forestilte, at det ikke nyttede at kiæmpe

mod

mod Vinden, det var derfor bedre, at seile Sønder efter og prøve Lykken, og skulde den slaae Feil, da havde man det aabne Hav for sig at komme til Vigen. Alle gave dette Bifald, og seilte de derpaa indtil forbi Stad. Der lod Sverre legge Skibene sammen, og forestilte Anførerne, at alting hidindtil var gaaet got, og derfor var det nu det sikkreste at fare den aabne Søe hen til Vigen, thi at søge til Bergen vilde være farligt, siden Magnus var der saa stærk, og kunde sligt derfor synes forvovent; hvorfor han ei heller vilde foretage saadant paa egen Haand uden sines Raad. Da de fleste af Birkebenerne vare modige og havde Lyst at fare til Bergen og prøve en Dyst med Heklungerne, sendte Sverre nogle Skuder ind i Ulfvesund, og selv foer han den ydre Vei til Atløe-Sund. I Ulfve-Sund borttoge de to Skuder, som laae paa Vagt, dræbte de fleste af Skibsfolket, men sparede dog nogle, og fik af dem Underretning om at der laae tre andre paa Vagt i Atløe-Sund, og at en Vite var oprettet Sønder paa Haa-Øen, og en anden paa Fenrings indre Side, hvorfra man kunde see baade til den første Vite og til Byen. De sagde og, at al Hæren laae inde i Byen, og forklarede de, hvor enhver af de Fornemme laae, at alle Skibene laae tieldede uden for Bryggerne, og at de meente sig gandske sikre. Efterat dette var blevet berettet til Sverre, besatte han de tvende tagne Skibe med sine Folk, og lod hænge de anseeligste af Heklungernes Skiolde uden paa Stavnene. Disse Skuder lod han seile foran for sin Flode, og da han saaledes kom seilende Sønden for Drifær ind i Fiorden, kiendte Heklungerne deres egne Skuder, og Skiolde, og gave derfor intet Varsel, mærkte ei heller at Fienderne vare forhaanden, førend de vare omringede, og Spyde og Pile regnede ned paa dem. Nogle reddede sig da vel op paa Landet, men de fleste bleve dog dræbte og saarede, og alle tre Skuder

Knud VI.
Aar 1183.

Knud VI. der tagne med alt hvad paa dem var. Efter dette oppebiede Bir-
Aar 1183. kebenerne Kongen, som derpaa sendte Sønden ud i Sundene de samme Skuder for at nedkaste Viten paa Haasen; Men som Birkebenerne roede for stærkt til, fattede de, som vogtede Viten, Mistanke og satte Ild paa den, dog slukte de andre den og nedbrede Viten, førend den kom i Brand, saa Folkene ved den anden Vite ei bleve det vaer. Derefter roede de længere Sønden paa langs Strandbredden, hvor Fieldene kastede Skygge i Havet. Ved Holdshelle tiltalede Sverre atter sine Folk saaledes: "Endnu staaer det "i vor Magt at giøre hvad vi ville, thi vi kunde seile Byen forbi "og drage bort;" Men da alle vare eensstemmige i, at de heller vilde angribe Staden, erklærede han, at han ei heller vilde raade derfra, da det var rimeligt, at Heklungerne, som vare søvnige og øllede, vilde ei synderligen forsvare deres Konge. Han befoel da, at hans Broder Erik skulde med de 10 største Skuder roe ind under Bierget, giøre der Landgang og gaae med Fanen uden om Christ-Kirkegaard lige op til Kongsgaarden; Han selv vilde roe frem for Holmen og ind til Bryggerne og opsøge Floden; Nogle skulde da, naar de vare gaaet i Land, gaae op inden for Sandbroen, andre om Miklagaard og til Marie Kirkegaard, og nogle ind paa Peters Kirkegaard, og op ad Gaden. Ulf af Laufnes skulde med to Skuder roe til det inderste af Vaagen, gaae der op og forbyde dem Veien i Stræderne, som der vilde frem. Alting blev giort, som befalet var; Birkebenerne roede frem af al Magt og Sverre kom til Langskibene ved Bryggerne, hvor han lod hugge Tougene af, og drive dem ind ad Fiorden, thi der var ingen Folk paa dem. Derefter steg han i Land paa Bryggerne, lod bære Fanen for sig og brød med Krigsraab ind i Byen og ind i de Gaarde, hvor Heklungerne laae. Mange af dem bleve da dræbte, men fleere flyede.

Ved Marie-Kirke traf Sverre Jon Halkels Søn, han bad om Fred, hvilken ogsaa Kongen gav ham og hans tvende Sønner, Rognvald og Halkell. Nu drog Sverre langs Gaderne, og ved alle Bryggerne hug han baade Lang- og Kiøbmandsskibe løs, saa at hele Vaagen flød fuld med Skibe. Ulf dræbte nu ogsaa mange paa Gaderne og fandt intet Sted Modstand. Da Erik vilde stige i Land ved Holmen, troede han, at det Krigsraab, han hørte i Byen, var af Heklungerne, og at de giorde Modstand; Imidlertid gik han dog, skiønt han vidste, at Magnus var meget stærkere, og at det var umueligt at vente et godt Udfald, naar han var bereed, kiækt i Land, drog om Christ-Kirkegaard og giorde Krigsraab. Magnus var just ude paa Svalen paa Kongsgaarden, og hørte det første Krigsraab fra Christ-Kirkegaard, han giorde da et meget stort Spring fra Svalen ud paa Kirkegaarden, løb forbi Bispegaarden oven for Moradsen, og Koper og Nicolai Kirkegaard, hvor endeel af hans Mænd kom til ham, da ved Olafs Kirke siden samledes fleere. Birkebenerne saae sig ei nøie om i Byen, men hastede kuns hen til Kongsgaarden. Her skeede det dog, at som Sverre drog ind fra den eene Side med sit Fane, kom en andet Fane mod ham, og skiøde de begge paa hinanden; men det blev blev snart opdaget, at det var Eriks hans Broders Folk, hvorpaa de foreenede angrebe Værelserne paa Slottet, hvor Heklungerne en lang Tid forsvarede sig med Vaaben og Stene af Skorstenerne, dog med stort Tab, og bade da tilsidst, da de hørte, at Kong Magnus var ikke tilstæde, om Fred, som Kong Sverre gav de fleeste af dem. Erkebisp Eisten laae med sit Skib ved Jonsbryggen, hvor hans Mænd væbnede sig ved denne Tummel og hastede at komme Magnus til Hielp, men Birkebenerne dræbte 30 af dem og joge de øvrige paa Flugt. Der faldt Magni Frænder,

Anno VI.
Aar 1183.

Knud VI. Aar 1183. der, Olaf Lange og Gudbrand Thorbergs Søn. Paa Slottet bleve dræbte Halvard Mararðrap og Povel Eriks Søn fra Opdal. Ved Nonne-Klosteret kom fleere af Magni Folk til ham og spurgte han dem ad, om de meente det raadeligt at vende til Byen igien, thi han havde hørt, at Birkebenerne havde kun faa Folk. De fleeste raadede derfra, da ikkun faa af dem vare væbnede, ja nogle næsten negne og ligesom de vare sprungne op af deres Senge, ligesom og Kongen selv havde hverken Fane eller Luder. I Følge dette begav han sig med dem Sønder til Strudesiord, og derfra til Hardanger, hvor de fik nogle Skuder, og droge for det meste Sønder paa, men de, som seenest vare flygtede fra Byen, droge over Alreksstad, Nord paa til Østersiord, og dersta til Vors, Nord om Sogn og saa op i Valders og til Vigen. Hele Magni Flode faldt da i Sverres Hænder, samt hans kostbare Klenodier, hans Kroner, Guld-Scepter og al hans kongelige Prydelse, i hvilken han var bleven salvet, og fik Sverres Folk stort Bytte. Eisten Erkebisp var først i Sommeren kommen fra Engeland, efterat han havde været tre Aar borte fra sit Sæde, og som han nu var kiæd af den megen Uroe og mærkte, at det var næsten ude med Magni Partie, forligte han sig med Sverre, og drog om Sommeren til sit Sæde i Tronhiem. Jon Hallkels Søn og Sønner fik Frihed til at drage Nord paa til deres Bopæl, eller og Øster paa til Magnus, hvilket sidste de valgte. Tvende Gange tilforn havde de svoret Sverre, men hvet Gang brudt deres Eed, og dog behandlede han dem nu saa lemfældig, skiønt han dog ikke vilde optage dem blant sine Hoffolk for denne deres dobbelte Meeneeds Skyld. Kort efter drog Sverre efter Magnus til Vigen, uden der at treffe ham, da han allerede havde begivet sig til Danmark, altsaa til sin Frænde Kong Knud,

end-

uagtet der siges i Sverres Saga, at det var til Valdemar. Knud VI.
Paa Reisen til Bergen kom Sverre til Agder, og beskikkede Aar 1183.
Sysselmænd over alt Horde- og Rogeland; Ivar Dase satte han over Sogn. Derefter reiste han til Tronheim, og blev der Vinteren over. I Clausens Danske Snorro siges heel uretteligen, at det var fra Oslo, at Sverre drog ud for at overfalde Magnus i Bergen. — Efter adskillige Islandske Aarbøger døde Amund Bisp i Stavanger i dette Aar. — Kort for Juul kræve de Sverres Sysselmænd Skat ind til Julegiæstebud, som de vilde holde i Luse-Kaupanger, men Bønderne bleve herover fortrydelige, og de af Sogn og Eidbyggerne samlede sig tilligemed Byemændene af Kaupanger, og angrebe dem Jule Aften. De anføres af Arnthor af Hvali, Isaac Thorkils Søn, samt Gaute og Karlshoved, Sønner af Præsten Alfgeir. Ivar Dase bad om Fred, og tilbød sig at fare bort med alle sine Mænd, men Bønderne vilde ikke samtykke, og dræbte ham og de fleeste af dem. De faa, som undløbe, begave sig til Tronhiem, hvor de berettede Kong Sverre, hvad der var forefaldet, og at Sogningerne roste sig af at have dræbt Tyve og Ransmænd. — Samme Aar blev Mariesuden, som Sverre havde ladet bygge noget oven for Tronhiem, færdig, og løb af Stabelen ud i Elven, og det uden at giøre Skade paa nogen af Byens Huse, som mange spaaede, hvilke derfor vare ilde tilfreds baade med Kongen og Skibet. Da man begyndte at bygge det, var Kongen reist til Møre, og vare 9 Spanter reiste paa hver Side af det, da han kom tilbage, men som han fandt det mindre end han havde besluttet, befoel han at tage det fra hverandre og at giøre Kiølen i Midten tolv Alen længer imod Skibsbyggerens Villie. Skibet blev herover meget svagt, saa at noget gik i tu paa det ved Afløbningen. Da det var kom-

Knud VI. Aar 1183. met i Vandet, stod Kongen i Bagstavnen og sagde: "Jeg takker "Gud, den hellige Jomfrue og St. Oluf, at dette Skib flyder "beholden paa Vandet uden nogens Skade, og at det er gaaet an"derledes end nogle ildesindede, hvilke Gud tilgive, have udstrøet "at ville skee. Jeg troer, at faa have seet større Krigsskib paa "Vandet. Dersom Lykken vil, saa bliver det et stort Forsvar for "Landet, og derfor indvier jeg det til Guds Moder og kalder det "Mariesuden, og beder hende ydmygeligen, at hun vil see til "med det og dets Besætning, og meddele dem samtlig Lykke og Lyk"salighed, og naadeligen bestandig bevare dem. Jeg vil derfor og "skiænke Maria saadanne Gaver, som skikker sig til Gudstiene"sten, nemlig: Messe-Klæder, som ere en Erkebisp værdige paa "Hoitids-Dage." Til Marie Kirken gav han da Messehaglen (humerale) til Helgaseter Cantor Kappen (kantarakapu) og alt det øvrige til Nonnerne i Bakke Kloster. Baade for og bag i Skibet lod han imellem Plankerne (Spaunger) a) indlegge Helligdomme, venteligen Been af Helgene. Imidlertid var Mariesuden ikke smuk, og havde ingen ret Forhold efterat den var bleven giort større. Om Vinteren lod Sverre bygge fleere Langskibe, og istandsætte andre, deriblant var Hialpen af 27 Rum, som Thiodolf Rympill førte, og Vidstain (Forsigtighed, som Ulf af Laufnes førte, der var nesten ligesaa stor. Sverris S. c. 73-80. Torfæus X. 27-29. Schønnings Norg. Geogr. S. 84. Forbedr. S. 443. —— I Sverrig stod et Slag ved Grinberch, hvorved Langebek i en utrykt Seddel forstaaer Grøneberg ved Enekøping i Upland. Dette Slag har den Svenske Kong Knud venteligen holdt med nogle af sine indenlandske Modstandere, med mindre her-ved

a) Efter den nye Udgave af Sverris S. under Skibs-Speilet. Kall.

ved Ýgtes til det forhen S. 27 omtalte i Skaane. Chronol. Benzel. p. 15. 43. Rhyzelii Sviogothia munit. p. 79. —— O-Jogolt var nu Greve paa Øen Man, ventelig fordi dets Konge Godrid var fraværende paa Suderøerne, men efter en anden Udgave af den Manske Krønike skal O-Jogolt være død i dette Aar. Sachewerel hist. of Man p. 44. Johnston antiqu. Celto-Norm. p. 72. Langeb. III. 224. — I Polen vedvarede de indvortes Uroligheder; Den affatte Miecislaw vilde endeligen igien paa Tronen, og ei lade sig nøie med Store-Polen, til hvilken Ende han giorde Forbund med sin Broder-Søn Lesko, Fyrste af Masovien og Cujavien. Dlugoss. VI. 548. 549. Knud VI. Aar 1183.

1184 Ovenmeldte Stridigheder imellem de tvende Meklenborgske Fættere, udi hvilke den Pommerske Hertug Bogislav holdt med den eene, og Jarmar a) Fyrste af Rygen med den anden, foraarsagede nu ogsaa Ueenighed imellem disse tvende, ja Bogislav sigtede endog herved til noget mere, nemlig, at bekrige Kong Knud hvormed han dog ikke offentligen lod sig mærke, skiønt Keiseren søgte dertil at formaae ham ved jævnlige Gesandtskaber og Gaver. Bogislav begyndte med at viise sig fiendtlig imod Jarmar, som var hans Morbroder b). Jarmar gav Knud herom Underretning, som derfaa lod Bogislav ved Sendebud adspørge om Aarsagen

a) Hans Navn skrives hos Saxo: Jarimar, hos Arnold: Germar. Suhm.

b) Saa siger Saxo: Underligt nok, da Bogislav døde 1187, og Jarmar 1212, og Bogislav maa være født førend 1136; Men heraf slutter jeg, at hans Fader Wratislav ei har været gift med en Datter af Knud Lavard, eller og været gift tvende Gange. Suhm. Grams Anmærkning til Meursius p. 311. 312 fortiener herom at efterlæses. Kall.

Knud VI. Aar 1184. sagen hertil. Bogislav svarede: at han hverken handlede imod Kongen eller imod Danmark, men at han allene forsvarede sig imod Jarmars Forurettelser; Imidlerid forlangte han, at Sagen maatte undersøges ved begge Parters Gesandter af Kongen, og Stilstand imedens være imellem ham og Jarmar, og maatte da Kongen fastsætte Fredsvilkaarene. Alt dette sagde han dog kun paa Skrømt: Men Kongen, som tænkte, at det var Alvor, bestemte hertil Dag og Sted. Til den Ende begav han sig selv til Samsøe, hvorhen han havde stævnet Adelen i stor Mængde at møde, ei allene for at afgiøre denne Sag, men og for at forbedre adskilligt i Lands Lov og Ret, og der imodtog han begges Gesandter og hørte offentligen paa deres Kæremaal; Men som Hoved Personerne ei vare tilstæde, og der forebragtes meget imod Jarmar, hvorvel med meere Veltalenhed end Sandhed, saa kunde ingen Dom fældes, men Bogislavs Gesandtere svore dog frivilligen, at deres Herre skulde selv møde, naar Kongen det forlangte. Kongen, som forlod sig herpaa, lod derpaa Forsamlingen skilles ad, og drog til Jylland. — Da de kiækkeste af Skaaningerne klagede over, at de ved den alt for store Rolighed bleve lade, og søvnagtige og vellystige, da de forhen pleiede under Valdemar at være næsten i bestandig Øvelse og Ledingsfærd, men nu forfaldt derimod den krigerske Aand, saa for at afværge dette, beretter Saxo og Huitfeld, hvilken sidste henfører det til 1186, blev et almindeligt Opbud anordnet imod Estherne a) som da foruroligede de danske Strømme. Efter Keiserens Tilskyndelse samlede Bogislav en Flode af 500 Skibe, eller som Arnold vil, af 600, og legger han til Søerøver- eller Kaper-Skibe, det er at sige, ikkun smaae Skibe,

a) Vedel oversætter: imod Finland, uden nogen Grund. Suhm.

Skibe, for at kunde gaae ind, hvor der var grundt, tæt op til Landet. Saxo beretter, at han havde faaet Hielp fra sine Naboer vidt og bredt, venteligt fra Bagpommern og Polakkerne, hvorimod Knytlinga siger, at han kom med Ost-Venderne og ventede paa West-Venderne fra Meklenborg hvorved sigtes til Borvin, som endnu paa den Tid ei maa have siddet fangen i Danmark, eller maaskee allerede være kommen løs, hvorpaa jeg dog tvivler; Imidlertid ere Begivenhedernes Følge meget mørke i denne Tid, da Arnold III. 7. ei nøie binder sig til Tidsregningen. Det er og heel rimeligt, at Bogislav har havt Polske Hielpetropper, thi han var gift med Anastasia, en Dotter af den Polske Fyrste Miecislav med et Sødskendebarn af Keiser Friderik, hvilket og kan have tient til at knytte Venskabet imellem Keiseren og Bogislav, og da Miecislav besad Storpolen og hans Vndsforvante Lesko Massovien og Cujavien, hvilke grændse op til da værende Bagpommern og nu værende Vestpreussen, saa giør baade Svogerskabet og Nabolauget dette troligt. Bogislav havde i Sinde med denne Hær at indtage hele Fyrstendømmet Rygen og at kue Danmark. Til Keiseren sendte han derfor en vis Prebislav a) med Budskab om, med hvor stor Hær han drog mod Danmark, saa at der var ingen Tvivl om, at jo Knud maatte tabe Mod og Lyst til at forsvare sig, og derfor som snarest blive Keiserens Mand og det Romerske Rige undergiven og det i det mindste inden eet Aar. Keiseren blev saa fornøiet herover, at han kyste Gesandten, gav ham en god Hest, Brynje, Skiold, Hielm og alt hvad der hører til Krigsvaaben; Desuden skiønne Klæder og Skindvare, og bad ham hilse Hertug Bogislav, sin kiæreste Mand,

Knud VI. Aar 1184.

a) Saaledes nævner Saxo ham: I Knytlinga c. 128. kaldes han Prida. Kall.

Knud VI. Aar 1184 Mand, og bede ham vel holde, hvad han nu havde lovet. Jarimar forfærdet over Tidenden af denne store Krigsrustning, sendte da hastig Bud til Absalon, som opholdt sig i Siælland, og bad ham snart komme til Hielp, saafremt han vilde redde Rygen. Erkebispen lod svare, at han strax skulde komme; Til den Ende sendte han hastigen Breve over heele Siælland og befoel, at alt, hvad der kunde føre Vaaben, skulde tiene paa Floden, og begive sig om Bord paa næste Skibe, og det uden Forskiel hvem disse tilhørte, Adel eller Almue, og hvad enten Skibene vare store eller smaa, Byrdinger (Last - Koffardie Skibe) eller Kapere. Paa samme Maade gav han og Befaling til de mindre Øer omkring Siælland. Men Fynboerne og Skaaningerne befalte han at indfinde sig inden den siette Dag i den fastsatte Havn, eller og at blive hiemme, thi længere Forhaling taalte ei den overhængende Fare. Alle vare saa villige og hurtige, at de enten kom endog inden den fastsatte Dag eller i det mindste til den Dag; Dog kom fra Fyen ikkun sex Skibe og fra Skaane fiorten; Tiden blev for knap for de andre. Knud fik vel Underretning herom i Jylland, men kunde for Fraliggenhedens Skyld ei selv komme. (Maaskee at den Leding, som var udbudet mod Estherne, har giort sit til denne Hurtighed, saasom alting var paa rede Hænder. Det lader ei, at Toget til Esthland er gaaet for sig.) Dagen for Pindse kom Floden ind i det fastsatte Sund, (venteligen Grønsund,) og seilede derpaa ufortøvet til Hiddinsøe. Der mødte Rygernes Bud dem, og bade dem endnu bie noget, indtil man kunde komme efter, hvad Kant af Rygen Bogislav vilde angribe, thi endnu laae han uden for Kostee tæt ved Rygen. Bogislav var da saa vis paa Seiren, at han tillod sine Folk at æde og drikke saa meget de vilde, og overvældede han sig selv saa meget med det sidste, at han syntes snarere at gaae til Giestebud end til Krig,

og dette spaaede et slet Udfald for ham. Absalon rettede sig efter denne Tidende og fik Dagen efter, den 20 Maii, at vide, at Bogislav vilde giøre Landgang paa Rygen lige over for Strele. Endskiønt Tusmørket allerede var forhaanden, lod Absalon sig dog strax med en Baad sætte i Land, og tog Fanen med sig: Derfra lod han ved en Herold kalde alle Skibs-Anførerne (Styresmandene, gubernatores) til sig, sendte i en Hast Bud om til Soldaterne, opmuntrede dem alle og opfyldte dem med et vist Haab om Seier ved at fortælle, at en Drøm havde i den forbigangne Nat spaaet ham Lykke. Al Hæren svarte hertil, at den ønskede intet heller end at komme i Slag med Fienden, og var da vis paa Seier; Og saadan Fyrighed var den danske Mand medfød, skriver Saxo, og desuden indpræntet ved deres jævnlige Seiervindinger. Imidlertiid biede Absalon indtil Dagningen, af Frygt for at komme paa Grund, thi Sundet var ujævnt, og da han nu vilde gaae til Seils, blev hans eget Skib endnu opholdt noget, fordi Ankeret var kommet for dybt i Sandet, hvorved da skeede, at han blev tilbage efter dem alle. Saaledes higede de efter at komme frem. Endeligen kom han løs og roede da saa hastig, at han naaede de førreste Skibe. Dog denne Hurtighed blev standset ved den Underretning de fik af et rygisk Skib, at Bogislav laae endnu ved Kostøe og at det derfor var uvist, hvor han vilde giøre Angreb; Jarmar laae og stille med sin Flode og ventede paa, hvad Fienden vilde foretage sig. Dette foraarsagede, at den Danske Flode lagde sig ved Kysten af Drecon, nu Drigge, en liden Halvøe paa Rygen mellem Gammel- og Nye-Færge, da en falsk Tidende kom, at Fienden var draget hiem, (thi Jarmars Speidere vare blevne bedragne ved en stærk Taage,) og bad man tillige de Danske at legge ind i Havnen Drasin, nu Darsin, som ligger i For- Knud VI. Aar 1184.

pom-

Knud VI. pommern og er en Bugt mellem Eldena og Ludvigsborg, hvor
Aar 1184. Jarmar lovede at møde med den Rygiske Flode for videre at overlegge Krigsforetagenderne. Da de Danske kom der, fandt de hverken Jarmar eller nogen af hans Mænd, hvorover Absalon vilde sende Niels Falster, som got kunde tale Slavisk, til Jarmar for at faae Underretning om Fienden. Men just som han var reist, og Absalon vilde paa en Baad gaae i Land for at forrette Gudstienesten, kom uformodentligen en af Jarmars Fortrolige med Budskab, at den Pommerske Flode var under Seil, og saa nær at man kunde see den, om ei Taagen forhindrede det. Nu vendte Absalon strax fra Landet, kaldte dem tilbage, som førte det behøvende til Gudstienesten med sig; gik i dets Sted Fienden i Møde, og paatog Harnisk, i Steden for at forrette Messen, tænkende, at det altid var Gud behageligt at forsvare sit Fæderneland og at værge mod Søerøvere. Pommerne, hvis Forsæt det just ei var at giøre Landgang, men at udmatte det Rygiske Rytterie ved at stille sig an, nu at ville lande paa et Stæd, nu paa et andet, ansaae den Danske Flode for at være den Vestvendiske under Borvins Anførsel, som de ventede sig til Hielp, thi de kunde formedelst Taagen ei kiende de Danske, eller hvor mange Skibe de havde, og kunde desuden umueligen forestille sig, at de Danske vare i saa kort Tid komne didhen, allerhelst deres Speidere havde af Efterladenhed ei passet paa, og givet dem herom Underretning. I Følge denne Tanke gav Bogislav Befaling, at 150 Kapere (myoparones, Espinger, smaa Skibe) skulde gaae imod Rygerne, (hvilke venteligen da viiste sig fra en anden Side,) og omringe dem, og hans øvrige Skibe derimod ligge for Anker i Slagtorden; Proviant-Skibene, som vare større end Kaperne, lagde han imellem dem og Landet, og derved syntes hans Flode større end den virkelig

sig var, saa at endog Suno blev derved bedraget, og troede, at de Tydske vare komne ham til Hielp. Og som Absalon nu saae da Taagen begyndte at slaae op, at endeel smaa fiendlige Skibe ginge ham forbi, sagde han skiemtviis, at de skulde ikke alle komme hiem i god Behold. Nu opmuntrede han venligen sine Folk, og var den første, som satte ind paa Fienden, og da Suno paamindte ham ei saaledes at ile, saasom Pommerne vare blevne forstærkede med Tydske, men at roe langsomt frem, paa det Krigsfolket kunde imedens væbne sig, svarede han, at der var intet at dvæle efter, saasom Fienden var paa saa snævert et Sted, at han hverken vel kunde stride eller flye (hvoraf man maa slutte, at han var gaaen ind i Bugten ved Darsin,) og at Seiren var derfor vis; Ikke desmindre vedblev Suno sine Forestillinger, men Absalons Mand lagde derimod deels til med Aarene, deels væbnede de sig, og var Taagen endnu saa stærk, at Fienden ei ret kunde skille hvad de foretoge sig. Men efterat de vare komne hinanden temmelig nær, udstak den Danske Ungdom sine Faner og opmuntrede hinanden ved høi Sang til Strid. Dette tilligemed Synet af Absalons seiervante Fane, Angreb paa tvende Sider, af Danske og af Rygere, og uformodentlige Fiender i Stedet for vist ventede Venner, indjog Bogislav og hans Folk saadan Skræk, at de lettede ufortøvet Ankerne, vendte om og toge Flugten, og det i saadan Hast, at de vare kun nogle Timer om at drage den Vei tilbage, som de havde anvendt nogle Dage paa at drage frem. Utallige Vender, som bleve hindrede i at flye, enten fordi deres Skibe vare for store, eller fordi de i den Hast ei kunde faae Ankerne op, sprang i Havet i Tanke at redde sig ved Svømming, men omkom for største Deel. Dette skeede i saadan Skynding, at man næsten paa en Gang saae Skibene besatte og tomme. Atten Skibe sank ved det for

Knud VI.
Aar 1184.

Knud VI. Aar 1184. for mange havde villet redde sig paa dem. Faa torde oppebie Fienden. En Vender var saa fortvivlet, at han bandt et Toug om Halsen og ophængte sig. Mange Danske beundredre dette i Forstningen, men giorde siden Spot af ham. Og som adskillige begyndte, af Begierlighed efter Bytte, at blive seendrægtige i at sette efter Fienden, seilte Absalon dem forbi med 7 Skibe, dog ikke uden at formane dem til heller at jage efter Fienden end efter Bytte. Af 100 Skibe forløb Mandskabet og søgte at redde sig til Lands igiennem Kiær, Skove og Moradser, hvor mange satte Livet til af Hunger og Torst. Jarmar lod, ligesom Absalon, Byttet fare, og satte af al Magt efter Fienden i sær efter Bogislav selv, som dog undgik Faren ved sin hastige Flugt, men maatte høre Jarmar raabe efter sig: "Hvorledes er det fat Fyrst Bogislav? "Roeste Du Dig ikke af at vilde binde den fæle og førte Jarmar? "Bie nu, og før ham bort som Træl, som Du ei vilde have til Ligemand." Den Vendiske Adel flyede paa 35 Skibe for Absalon, og da den saae, at ikkun 7 Skibe forfulgte den, giorde den tvende Gange Vending, ligesom for at giøre Modstand; Men ikke desmindre blev Absalon ved at roe frem af alle Kræfter, endskiønt hans Venner raadede ham til at oppebie det øvrige af Floden. Nu bleve Venderne saa betagne af Frygt, at de kastede Heste og Vaaben i Søen, for at giøre Skibene des lettere til at flye, og endeligen undkom de, og kom ind i Peneskoden, hvorpaa Absalon vendte om Aftenen tilbage til Floden og vilde ikke tage Deel i noget af Byttet, holdende for, at det tilkom Krigsfolket, ligesom ham Æren. Af den hele fiendtlige Flode, hvad enten den nu var 500 eller 600 Skibe stærk, reddede sig ikkun de 35, eller efter Knytlinga, 50 Skibe: 18 sank, som sagt, Resten blev

taget a). Af Mandskabet omkom de fleste i Slaget, nogle drukne- Knud VI.
de og nogle reddede sig paa Land. Ved dette store Slag, som ef- Aar 1184.
ter Hamsfort skeede den 20 Maii, altsaa første Pindsedag, eller som det lader efter Saxos Fortælling, anden Pindsedag og altsaa den 21 Maii, bleve Vendernes Søerøverier paa Danmark endte og hævnede, og mange Vender giorde til Trælle, som Arnold skriver, hvorved de Siellandske Havne og Beltet bleve frie for Fribyttere, og Danmark, som neppe havde kundet forsvare sin Frihed, blev her ved dette eeneste Slag Herre over Venden; Saa skriver Saxo, men troes kan han dog ikke, naar han beretter, at de Danske mistede ikke een Mand, og Rygerne kun fire, thi hvorvel man maa tilstaae, at dette lignede mere et Overfald, Nederlag og Flugt end et ordentlig Slag, saa er dog denne hans Beretning om saa faa tabte overdrevet. Hvad ilde forstaaet Patriotismus kan virke, det viise de nyere Pommerske Historieskrivere ved at foregive, at intet Slag forefaldt, men at en Storm ødelagte deres Flode, tvertimod de samtidige Arnold og Saxo deres Vidnesbyrd, ei at tale om den noget yngre Knytlinga. Dagen efter Seieren kom 18 Skaanske Skibe, hvis Mandskab Absalon lod tage Deel i Byttet, agtende alleene paa deres Hensigt og gode Willie. For nu at faae at vide, hvad Venderne videre vilde giøre, sendte han under Paaskud af gammelt Venskab og Fortrolighed Gesandter til Bogislav, bebreidede ham hans troløse Opførsel, og forlangte at han skulde stille Kongen tilfreds. Bogislav, som ogsaa forstod at forstille sig, takkede for hans Godhed og lovede at vilde rette sig efter hans Raad. Venderne vare ellers nu blevne saa frygtsomme, at de allevegne flyede, hvor Skibet

 viiste,

a) Antallet af de ødelagte Pommerske Skibe angiver Hamsfort I. 281 noget anderledes, nemlig 13 sunkne og 447 erobrede. Kall.

Knud VI. viiste sig, som førte disse Gesandter. Absalon, som holdt det an-
Aar 1184. staændigt at give hiemme sin Seier ved en anseelig Person tilkiende sendte derfor Tage, en fornem Fynboe, til Kong Knud, og medgav ham Bogislavs Telt, som var bleven hans Deel af Byttet. Paa det og Venderne ei skulde samle Kræfter paa nye, raadede han til at giøre et Tog derhen før Høsten. Knud, som da var i Wiborg, lod sammenkalde Jyderne didhen til et almindeligt Landsting, og brugte Tage, som den beqvemmeste til at forestille og opmuntre til saadant Tog, da han best kunde fortælle det herlige Udfald af Absalons Foretagende. Og herved bleve og alle villige til at udruste Floden. Da Keiseren fik Tidende om dette store Nederlag, som allene var tilveiebragt ved endeel Danske under Absalons Anførsel, begyndte han at bortkaste alt Haab om at naae sin Hensigt med Danmark, men blev dog derover Kong Knud desmere fiendsk, skiønt uden at kunde af Mangel paa Flode skade Danmark meget, da Dannevirke ogsaa var fast og kunde altid vel besættes; Tilmed havde han endda meget med Italien at giøre, endskiønt han Aaret forhen havde sluttet fuldkommen Forlig med de Lombardiske Stæder, ikke heller kunde han i saa Fald ret lide paa de tydske Fyrster, af hvilke Ludvig, Landgreve i Thyringen, Søn af hans Fætterske Judith, Datter af Keiser Conrad 3., ægtede ved denne Tid Sophia, Valdemars Enke og Knuds Moder, efterat han havde under Paaskud af alt for nær Slægtskab forskudt sin første Gemalinde, Margrete eller Elisabeth af Østerrige, Hertug Leopolds Datter, eller snarere som en samtidig tydsk Poet vil, en Grevinde af Cleve. Han modtog Sophia med megen Glæde ved Eideren af Kongens og Bispernes Hænder, og bragte hun en stor Skat og meget Boskab, venteligen Klæder og Heste og andet mere med sig. (Efter Tragiske Viser S. 283-288 reiste en dansk Dronning af Landet

det

det og tog sin Søster-Datter liden Kirsten med sig; Sigter dette til Sophia, da maa Kirsten snarere have været Kong Valdemars Søster-Datter. Denne liden Kirsten var forlovet med Herr Peder, som reiste efter hende, men Dronningen vilde ei tilstæde dem at komme sammen, da hun vilde, at hun skulde tage Herr Lave, hvorover de begge døde af Sorg. Der fortælles, at liden Kirsten syede med Silke og Guld, at Dronningen tog blaat Fløiel paa, naar hun gik ud, og at hendes Smaadræng var klædt i en rød Kiortel.) Grev Adolf ledsagede hende med stor Ære giennem sit Land og forsynede hende der med al Underholdning heel giestfrie, baade af Ærbødighed for Kongen saa og for det fortroelige Venskab, der var mellem ham og Landgreven. Corner p. 775 kalder Sophie urigtigen Margrete. Tidende om ovenmeldte Absalons Seier, siger Saxo, spredde sig i en Hast vidt og bredt ud, endog til Constantinopel, som han siden fik at vide af nogle sine Hoftienere (Equites, Ryttere,) som havde tient der iblant Væringerne. Imidlertid Kongen tøvede, fik Venderne Leilighed at indhøste Jordens Afgrøde, og derved at forsyne deres Byer med Proviant; Rimeligen maae de kun have indhøstet noget, og det endda uden Tvivl grønt, siden Knud efter Knytlinga maa være kommet i Julio til Pommern med en stor Hær, og tog han underveis Rygierne med sig. Ved Ryget af hans Ankomst lode Borgerne af Wolgast tillukke Indløbet af Pene med en Jernkiede, anlagde og tvende Kasteller paa begge Sider, fra hvilke de med deres Maskiner kunde skyde paa de danske Skibe og Folk. De lode og kaste Stene i Pene, hvor den var dybest, hvorefter den endnu saa kaldte de Heerdt skal sees, som Hvitfeld vidner, og som efter Micrælius II. 265 kun har tre Alen Vand, og kaldes ogsaa Fleche, men Absalon lod dem optage ved sit unge Mandskab og steg selv med ud i

Knud VI. Aar 1184.

Flo-

Knud VI. Aar 1184. Floden, for ved sligt Exempel at opmuntre andre, og derved fik han Grunden saa renset, at Skibene kunde komme frem. Nu begyndte Beleiringen, men Pæle, som vare i Mængde nedslagne under Vandet, hindrede fra at komme nær nok. Imidlertid bleve Skibene lagde til saa nær muеligt, og sprang de unge danske Krigere ud i Vandet for at forsøge, hvorledes de kunde komme an; Borgerne derimod skiød paa dem med deres Pile, og udkastede af Maskiner Stene paa Skibene, hvilke de Danske søgte at undgaae med behændige Dreininger af Kroppen, som ogsaa Absalon selv giorde, da han var gaaet midt ud paa sit Skib, og hvoraf man maa slutte, at disse Stene ei have faret med saa hastig Fart, som vore Kanonkugler, saa man har kundet forud see dem. En Vender, som var gaaet ud af Befæstningen, kiendte da hans Skioldemærke, og gav med Haanden Tegn til Maskinernes Bestyrere, at de skulde sigte til ham. En Dansk, som saae dette, spurgte Absalon, om han havde lagt Mærke dertil, men han svarede skiemtviis, at Venderne værdigede ham deres Opmærksomhed. Da Beleiringen ingen Fremgang vandt, opfandt Esbern en nye Maade at angribe Byen paa, thi han lod ved Vindens Hielp drive et overmaade stort Skib, som var opfyldt med Ildfængende Ting, altsaa en Brander, ned mod Byens Mure for at antænde dem; Men Branderen blev hængende ved en under Vandet staaende Pæl, og brændte op uden at tilføie de Beleirede nogen Skade. Bogislav søgte da for at hævne sig at forraske Absalon, stilte sig ved Gesandter an, som han forlangte Fred og begiærede at tale med ham, til hvilken Ende han med sit Rytterie begav sig til det bestemte Sted, hvorhen og Absalon kom med tvende Skibe, hvorpaa Bogislav bad ham stige i Land, da det var beqvemmere at tale sammen i et Telt end paa et Skib, og som nu Absalon vilde giøre dette, holdt Erling, for

af

af en fornem Slægt i Norge, ham tilbage ved at fortælle en fæl Knud VI.
Drøm, han havde havt, hvoraf han sluttede, at Absalon vilde Aar 1184.
besviges, om han betroede sig til Fienden. Dette optog Absalon for en guddommelig Advarsel, og svarede derfor Bogislav, at den større burde ei besøge den mindre, thi en Bisp var meere end en Hertug. Bogislav vilde da ei heller gaae om Bord, undskyldende sig med det snevre Skibsrum, og reed bort, hvorved han gav sin Hensigt tilkiende, da han ellers forhen pleiede endog ubuden at gaae om Bord hos Absalon. Bogislavs Hensigt skal have været at dræbe Absalon, saasom han tænkte at have vundet alt, naar denne Mand var ryddet af Veien. Men endskiønt Bogislav altsaa ei vandt sin Hoved-Hensigt, betiente han sig dog af dette Stævnemaal, og den derover venteligen sluttede Vaabenstilstand, til at forsyne Wolgast med Proviant, hvorover ogsaa de Danske besluttede ei at opholde sig med en eeneste Byes Ødelæggelse, men hellere at plyndre det omliggende Land; og som de for at komme hertil maatte forbi en trang Broe, bleve de angrebne af mange smaae Skibe fra Wolgast, og da Bueskytterne, sendte af Kongen og Absalon, faldt de angribende besværlige, stege disse i Land, og forfulgte de Danske med Raaben og Spydkastning, bebreidende dem deres Feighed, imedens de øvrige Borgere, forladende Murene, satte sig i Baadene og droge til Aabredden for at plyndre Teltene, som de Danske havde forladt og sat Ild paa, hvoraf Røgen hindrede dem at mærke Kongens Ryttere, der ved Aabredden oppebiede Skibenes Ankomst. Af dem bleve de da her uformodentligen angrebne, og endeel dræbte ved Flodbredden, endeel druknede i Floden, endeel søgte at redde sig paa Baadene, hvorved dog mange saa vel paa Baadene, som inden de kunde ved Svømmen komme til dem, bleve dræbte af Bueskytterne. (Efter Knytlinga

skal

Knud VI. Aar 1184. skal Knud paa Pedersmesse Dag, det er den 1 Augusti, have stormet til Wolgast, efterat have lagt længe for den, men uden at at erobre den, og derpaa lagt endda sex Dage for den, og siden for Mangel paa Proviant være draget bort, ved hvilken Leilighed Venderne skal have sat efter ham, og dræbt 60 Danske.) Imidlertid blev dog alt Landet deromkring brændt og skiændt, imedens at Venderne holdte sig inden for deres Befæstninger. Der de af Usedom fik at høre, hvad der var skeet ved Wolgast, afbrændte de selv Forstæderne, at Fienden ei skulde betiene sig af dem til at stikke Volden i Brand. Egnen deromkring blev plyndret af Kongen. Og efter hans Befaling maatte Absalon giøre det samme i Egnen ved Julin eller Wollin, samt erobre Kastellerne ved Svine-Munde, hvilken uden Tvivl er den, Knytlinga kalder Flagminne. Absalon besluttede nu selv at drage op mod Julin, og sendte sin Broder med endeel af Floden, han anførte, til Kastellerne ved Svine med Befaling at indtage dem, om mueligt, eller i det mindste at hindre Besætningen fra at undflye, til han selv kom tilbage fra Julin. Men Esbern fandt dem ved sin Ankomst uden Besætning, som var bortløben, og aabne, thi lagde han dem begge i Aske. Absalon, som imedens havde ødelagt Egnen ved Julin, blev herom først langt fra underrettet ved den opstigende Røg og siden ved sine tilbagevendende Landsmænds egen Beretning, hvorpaa han begav sig til Kongen, og var glad over, at hans Broder havde lettet ham endeel af Arbeidet. Som nu Kongen saae, at det vilde blive vanskeligt at indtage de befæstede og med Proviant vel forsynede Byer, og at man ikkun opbrændte tomme Huse, saa besluttede han at vende tilbage forend Høstens Udgang, og paa et nyt Tog at opbrænde Laderne, naar de vare fulde af Korn, og som han da drog ud giennem Svine-Munde,

befoel han reent at sløife de opbrændte Kastellers Levninger, ja lod endog opgrave Grundstenene og kaste i Havet, endskiønt de endnu vare saa hede af den nylige Brand, at man neppe kunde tage paa dem med Hænderne, og da er vel Hynnisborg, som der staaer hos Svend Aagesen, det er Jomsborg eller Vineta blevet reent ødelagt, endskiønt Lindebrog vil efter gamle Skrifter, fundne i et Kloster, at samme er bleven ødelagt af en Vandflod, som vel kan være kommen til siden. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai, Hamsfort, Arnold. Lub. III. 7. 15. Knytlinga S. c. 128. 129. Micrælii Pommerl. II. 265. 266. —— Noget efter sin Hiemkomst bød Knud atter Leding ud til syv Dage for Mikelsfesten, det er den 22 September, og drog først til Rygen, hvorfra han tog 12000 Mand med sig, hvilket viiser Rygens da værende Folkerighed og Magt, og derfra til Landet Tribuses, som allerede stod under ham, hvilke Saxos mærkværdige Ord tiene til at viise, at Circipanien vel allerede 1179 og 1180 er bleven undertvunget af Valdemar og lagt til Rygen, som Schwartz Pomm. Lehnsh. p. 119 og hist. finium Rug. p. 82. ogsaa formoder, men henfører det til 1178, og har det da været en Part af Rugia cismarina, en Omstændighed man maa forundre sig over, at Saxo herhen har udeladt. Da Byen Tribuses ligger langt oppe i Landet, og Knud gik langs Søekysten, sees deraf, at et stort Land er bleven kaldet efter den, nemlig uden Tvivl fra Havet af ved Gripswald og op til benævnte Bye, og de meklenborgske Grændser, hvorimod den nordlige Deel af dette Land kaldtes efter Byen Barth. Efter dette seilte Knud op ad Pene Floden, som Saxo her kalder den circipaniske Morads, for deri at efterfølge sin Fader, og kom da til Byen Lubeckinca. Det er uden Tvivl Circipanien, som i Knytlinga kaldes Tripipen. Lubeckinca er

Knud VI. Aar 1184.

 end

Knud VI. end mere ubekiendt; Gram formoder efter Cranzius, at det er
Aar 1184. Lubuin, men hvor ligger den? er det Lubbenav noget Norden for Nedre-Penen, som jeg snarest troer, eller er det Loiz, længere op ved den og ligeledes imod Norden, hvorpaa jeg tvivler, thi ellers havde dog Saxo nævnt Demmin? men Saxo nævner blot Lubyn. Schwartz vil, at den laae, hvor nu Strålsund ligger. Hvorom alting er, saa gik Knud det Sted forbi, thi han havde besluttet at drage op lige til Demmin. Underveis kom han til en Flekke (vicus), hvor Venderne holdte Giestebud og havde beskiænket sig, som om de kunde være ganske sikkre og aldeles ikke vente noget fiendtligt. Der gik han i Land for at ride op til bemeldte Bye, som Knytlinga kalder en Kiøbstad, og derpaa lod han sin Hær adsprede sig i Landet, for at plyndre og skiænde, thi nu havde han opgivet at drage til Demmin for Veiens Længdes Skyld. Som han nu kun havde 30 Mænd hos sig, fik han ved en af sine Drabanter at vide, at en stor Skare af bevæbnede Vender laae her i den nye Bye til Forsvar. Absalon fulgte just hans Fane, og ham bød han da at tage Halvdelen af de tilstædeværende Ryttere for at undsætte sine Landsmænd. Denne for des bedre at skiule deres ringe Tal, befoel dem at adsprede sig for derved at lade som de vare mange, og at ride diervéligen til; Imidlertid som Venderne havde forladt Byen, og begivet sig til en Skov, hvor Absalon saae, at de vare mange, lod han nogle af sine hemmeligen drage bort, men kaldte dem med høi Rost tilbage for derved at indbilde Fienden, at han stedse fik frisk Undsætning; Byttet var her saa stort, at de Danske ei formaaede at føre det bort, thi lod han det paa et stort Baal opbrænde, som gik de Danske ei lidet til Hierte. Derefter kom Absalon igien til Kongen, som blev Natten over i Lubyn, eller tre Nætter, som Knytlinga synes at sige, imedens

at

at hans Skibe, venteligen dog kun den første Deel, vare blevne liggende ved Strele, og lod han ved Rygierne slaae en Broe over Moradsen, som han forhen var med stor Møie gaaet over, hvorefter han gik ombord paa sine Skibe, og kom ind i den næste Havn ved Penefloden, (uden Tvivl den Knytlinga kalder Tikare Øe,) og havde han i Sinde at skiænde og brænde paa Woztrose, det er Landet mellem Eldena og Wolgast, men en stærk og langvarig Storm hindrede ham deri. Bogislav sendte da Gesandter og bad om Fred, som blev ham af Kongen nægtet, endskiønt Mangel paa Fætalie nødte Kongen til at vende tilbage. Knytlinga vil, at Bogislav kom selv for at bede om Fred med to Skibe, men at der stak Svig under. Alle vore Aarbøger henføre Toget mod Wolgast til dette Aar, og da Saxo lader det store Søeslag skee forud og dog samme Aar, kan dette ei henføres til 1186, som Hvitfeld og de nyere, der følge ham, ville; ei heller til 1185, som Tilleggene ved den Siellandske Krønike hos Langebek II. 633 ville, ligesom og Krøniken, der slutter med 1219 hos samme III. 261, og Petrus Olai I. 179. Af Saxo og Knytlinga er det og klart at Toget til Tribuses og de flere Stæder er ogsaa foretaget selvig samme Aar og ei 1185, som Hamsfort vil. At Krøniken hos Langebek II. 171, som slutter med 1317, sætter det Wolgastske Tog 1194, er en aabenbare Skriver-Feil, thi det staaer mellem 1182 og 1191; Stral hos Langebek III. 307 a) har 1183, og Krøniken, som ender med 1194, hos samme III. 629. 1185, hvilken sidste og beretter, fulgt deri af Hamsfort, at det var i dette Aar 1184, at Keiseren forlangte, at Knud skulde blive hans Mand, da det dog er rimeligere, at han strax Knud VI. Aar 1184.

 efter

a) Rex bellum jubet ad Volgastum Slavorum. Men derfor kunde dog Toget gierne først i følgende Aar være gaaet for sig. Kall.

Knud VI. efter Valdemars Død har forlangt det 1182 og 1183, som
Aar 1184 Saxos og Knytlingas Beretninger synes at medføre — Omtrent i dette Aar døde efter den Lundske Gave-Bog Marcus, Abbed af Alle-Helgen Kloster i Lund, den 21 December, i det mindste har han ei underskrevet noget Diplom seenere end 1182. — Hofmans Fundaz. V. 217 a) vil, at vor Frue Kirke i Odense er først bleven bygt i dette Aar. Saa meget er vist, at under Valdemar 1, Knud 6 og Valdemar 2, ere næsten alle vore Landsbye Kirker i Danmark blevne bygde, og ogsaa mangfoldige Kiøbstæd Kirker. Blyet, som de taktes med, er formodentligen bleven kiøbt fra Engelland; I det mindste er Cypræus Annal. p. 94. af den Mening i Henseende til Jylland, hvorvel han allerede henfører det til Store Knuds og næstpaafølgende Tider. — Under den 13 November stadfæstede Pave Lucius ved sit Brev, givet til Verona og stilet til Abbed Walbert og Brødrene, alle Esrom Klosters Privilegier og Eiendele; Deri opregnes 6 Bondebyer: Willingruth, nu Villingerød i Holboe Herred; Hafraholm, nu Havreholm i Liunge Cronborg Herred; Byrgisholm, nu Borringholms Huse i Holboe Herred; Sandæ, nu Saunte i Liunge Cronborg Herred; Tunnethorp, nu Tommerup i Strøe Herred, og Mothorp, nu Mørdrup i Liunge Cronborg Herred og alle beliggende i Sielland, og bør det bemærkes, at hver tillegges Skove. Bartholini coll. Mss. B. p. 270. — Samme Pave stadfæstede og Capitlet i Roskilde dets Eiendele, som vare henlagde til et almindeligt Bord, de skulde spiise ved, givet dem af Erkebisp Absalon, i Tune, Vindinge, Ingelslund, Hemmeløve, Korntorp (uvisseligen Kornerup) med en Bolig i Wo-

lens-

a) Men i Danske Atl. VI. 596 antager han den først bygget 1189. R.

lenobyeh, med Mølle og Tiender, og den halve Deel af Skovene paa Bogenæs, tilligemed Kongelig Rettighed over Brydier og Jorddyrkere (villici atqve coloni,) ligeledes Strandrettigheden og alle andre Rettigheder. Pontoppidan. Annal. I. 460. — Den berømte Stephanus Tornacensis, Abbed i St. Genovefæ Kloster i Paris, skrev epist. 152. til Hertug Knud, om hvis Død han ei maa have været underrettet, og som han forhen maa have forgieves tilskrevet, og siger om ham, at han stammer fra ældgamle Konger (venteligen Vendiske, eller og han har tænkt paa hans mødrene Forfædre, āb avis atavisqne regibus) kalder ham nobilem atque illustrem virum, og lader ham vide, at hans kiødelige Broder Valdemar, en haabefuld ung Person, er død og begraven i St. Genovefæ Kloster, og at der læses Siælemesser for ham, som for en af Brødrene; Da nu Knuds Forfædre, de hedenske (Danske) havde brændt denne Kirke, og man nu begyndte at istandsætte den, da den af Ælde var forfalden, og at tække den med Træe, saa beder han, at Knud vilde give ved Budet G. Kannik i bemeldte Kloster, dem noget til at kiøbe Blye for til Taget. Med samme Leilighed skrev han Kong Knud selv epist. 153 til, og kalder ham Illustrissimum & Christianissimum Regem Danorum, saa og victoriosissimum Principem; Han siger, at de franske Byers og Flækkers halv nedbrudte Mure vidnede endnu om Knuds Forfædres, de hedenske Danskes, Vælde, Tapperhed og hedenske Sindelav, men nu glædede han sig over Knuds Nedladenhed og Gavmildhed mod Geistligheden, saa at Kirken i hans Rige var fri og rolig, da den i andre var lagt i Trældom formedelst Regenternes Tyrannie. Nu beskriver han atter Kirke-Bygningens slette Tilstand og at Kirken skal tækkes med Blye, og beder paa en skiule Maade om Hielp dertil, og at Kongen vil paaminde sin Beslægtede, den ædle Mand

Knud VI. Aar 1184

Knud VI. Aar 1184 Mand Kanutus om det samme, i Henseyn til hans Broder Valdemar, som paa sit Yderste blev Kannik hos dem, og som i levende Live ei fik det ringeste af sin Arvepart (funiculum hæreditatis,) ligesom ei heller han eller Kirken efter hans Død det allermindste for Bønner og Sielemesser; Kongen, der saa ofte ved Vaaben overvandt Afgudsdyrkerne og tvang dem til at bære Christi Aag, skulde ved sin Paamindelse undertvinge Knuds steenhaarde Hierte, og i det mindste sende noget for den hele Arv, han besad, og anbefales Overbringeren af Brevet Kannik G., Kongen endog til Beskyttelse, om behøves. Gram i sin Oration i Dänisch. Bibl. VII. p. 479 meener, at bemeldte Knud og Valdemar skulde have været Sønner af Kong Knud 5, og deres Fader en nu ubekiendt Herre. I denne Vildfarelse er den store Mand faldet uden at tænke paa, at Hertug Knud var en Søn af Prizlav, og Kong Valdemars Søster-Søn. Til sin kiære Peder skrev og Stephanus epist. 145, kalder ham i Overskriften sin Ven og forsikrer, at det er en falsk Beretning, at nogen af Kannikerne skulde have talt ilde om ham, takker for de sendte Gaver, samt beretter, at man nu var i Færd med at forbedre Kirken. Ligeledes tilskrev Stephanus Erkebisp Absalon epist. 146 ved samme Kannik G., og melder deri, at Rygtet berømme hans Person, takker, fordi han havde æret og bebyrdet den kiære Peder (maaskee han allerede var Kongens Canzler, eller kun Kanik i Lund, til hvilket sidste Absalon kunde giøre ham, men ikke til det første,) taler atter om Kirkens Ødelæggelse og om Normandies Indtagelse og Navngivelse ved Norske og Danske, Nores & Dani; takker Gud for, at Troens Varme har nu smeltet Nordens Iis; siger, at man kan see Tegn efter, at Kirken har forhen været prydet baade ude og inde med musivisk Arbeide; beder Absalon om at kiøbe og

skiænke

Munke dem engelsk Bly til deres Tag, da han forhen har kiøbt Knud VI. romersk, ved hvilket Kirkerne afklædes nøgne, (herved sigtes til Aar 1184. Bly-Seglene, som hang ved Bullerne, og er et mærkeligt Vidnesbyrd om det almindelige Had, det Romerske Hof var da i, endog hos Geistligheden selv, formedelst sin Gierrighed.) Endnu ved samme Leilighed sendte han og et Brev epist. 147 til Bisp Valdemar af Slesvig, som han og benævner Illustrem virum, og roser for mandig Modenhed i sin Ungdom og bispelig Værdighed i Opførsel, som alt da spaaede ham Staven i Fremtiden, dyb Ydmyghed i sin ædle Herkomst, gavmild Goddædighed i sine Studenter-Dage, omgiængelig Høflighed, da han dog var af Kongeligt Blod, fransk Artighed hos en Nordens Mand, hvilket han alt haver fornummet ved hans Nærværelse hos dem; Han haaber, derfor, at han uforandret er den samme, og beder tilsidst om engelsk Bly til Kirkens Tag. Saaledes vidste Munkene at smigre og tigge. Til Abbed Wilhelm i Eskilsøe, som var en indfød Franskmand, og forhen havde været Kannik i St. Genovefæ Kloster, skrev han og epist. 148. (indført hos Langebek VI. 141) om at forhielpe sig ved Forbønner til bemeldte Bly, da Kirken ei formaaede selv at anskaffe sig det, hvorfor de vare nødte til at søge hen til deres Venner. Til dette Aar hører maaskee og Abbed Wilhelms Brev til Erkebisp Absalon og hans Lydbisper, hvorved han sender ham Copie af Pave Lucii Frihedsbrev til den ganske Cistercienser Orden, givet til Velitri den 21 December 1182, om at være fri for Tiende-Givelse af alle dens Eiendele, saa at den ei skal fordres af hvad nye Jord den opbryder. Dette Brev er igien indført i et andet, udstædet af den Lundske Erkebisp Ysarnus til Lund den 18 Januarii 1303, efter Originalerne, som Boecius Brand, Munk af Nydala Kloster i Linkiøping Stigt, forelagde ham, og hvilket

Knud VI. hvilket Johannes, Abbed i bemeldte Kloster, igien meddeler M. Aar 1184. Abbed af Saba a).

Den Engelske Kong Henrik drog fra Normandie giennem Flandern, og gik fra Witsand over til Dover den 10 Juni paa et eeneste Skib, som han strax sendte tilbage for at hente sin Datter Hertug Henriks Gemahlinde Mechtild; Hun kom, hvorvel ikke uden stor Fare, og blev da hendes Moder Eleonora, som længe havde siddet i Fængsel, fordi hun af Skinsyge havde holdt med sine rebelske Sønner imod deres Fader og Konge, bragt ud af Fængselet til sin Datter i Winchester for at tale med hende, hvor denne kort efter fødte en Søn Wilhelm den Digre, eller den fede, ogsaa af Winchester kaldet, som siden blev første Hertug i Brunsvig. Da hverken den Cølnske Erkebisp Philip, som var bleven Hertug i Engern, ei heller den Anhaltske Bernhard, som var bleven Hertug i Saxen, døde i det Aar 1183, men først længe efter, forstaaer jeg ikke hvad den gode Skribent, Benedict Abbed af Peterborough p. 402 meener, naar han ved 1183 antegner, at da døde den Hertug i Saxen, til hvem Keiseren havde givet Hertugdømmet ved Henriks Uddrivelse, og at Keiseren derpaa lovede, efter den Engelske Konges Forbøn, at give Henrik Landet igien, hvorpaa denne begav sig til Keiseren, men fandt ham ikke sig gunstig ved Ankomsten, hvorover han misfornøiet vendte tilbage til sin Svigerfader; Roger af Hoveden p. 622 som troligen haver udskrevet Benedict i Henrik 2. Bedrifter, taler ei heller et Ord herom. — Den Skotske Kong Wilhelm bad om Hertug Henriks Datter Mathild, men som de vare Søskendebørn i 3 og 5 Led,

a) Til dette Aar henfører Pontoppidans annal. Pave Alexanders 3. Decision om en Tiende-Strid, som vel er den samme som Suhm har omtalt ved Aaret 1180 p. 597. Alexander døde 1181. Kall.

Sed, saa maatte Tilladelse hos Paven søges, hvilken han ikke vilde give. Bened. Peterb. p. 407. 416. —— En Stund efter kom Hertug Henrik fra Normandie til Dover, derfra til London og siden til sin Gemahlinde i Winchester. Simon 3, Greve af Huntindon, døde uden Arvinger, hvor paa dette Grevskab faldt til Kong Henrik; Simons Farmoder Mathild var en Datter af den bekiendte Danske Jarl Waltheof eller Wallerus i Northumberland. Bened. Peterb. p. 410. —— Noget efter kom den Cølnske Erkebisp Philip til England under Paaskud at holde sin Andagt ved St. Thomæ Grav i Canterbury; Ved den Leilighed forligte Kong Henrik sin Svigersøn Hertugen med ham, og skede dette førend St. Andreæ Dag, som indfalder den 30 November, og gav siden Anledning til Ueenighed mellem Keiseren og Erkebispen, hvilken sidste, som en klog Herre, havde forligt sig med Henrik, hvis Tilbagekomst han dog engang forud saae at maatte skee, for paa den Maade at beholde uanfægtet den Deel, han havde faaet af hans Lande, og derfor skeede det ogsaa at han beholdt Hertugdømmet Westphalen og Engern, hvilken det Cølnske Stigt endnu besidder. Math. Westmonast. h. a. Bened. Peterbor. p. 412. Orig. Guelf. III. 120. 121. —— Imidlertid sendte Kong Henrik Gesandter til Pave Lucius, som da opholdt sig i Verona, for at formaae ham til at stille Keiserens Vrede imod Hertugen, hvilket han ved Keiserens Nærværelse udi Verona sidst i Julii Maaned for saa vidt udrettede, at Keiseren gav ham Frihed til at vende tilbage til sit Fæderneland, og eftergav ham Eeden, som han havde svoret om ei uden Keiserens Tilladelse og Befaling at komme tilbage. Bened. Peterb. p. 417. —— Til Bisp udi Lybek i Henriks Sted beskikkede Keiseren sin Capellan Conrad, en meget lærd og veltalende Mand, men derhos me-

Knud VI. Aar 1184.

Knud VI. get gierrig, hvorover han strax kom i Trætte med Grev Adolf om
Aar 1184. nogle af hans Godser og Rettigheder i Byen Eutin, som Skyts-
foged der. Da han nu desuden var meget riig og endnu ikke indviet, fattede han den hastige Beslutning at afstaae Bispedømmet, til hvilken Ende han drog bort derfra med megen Rigdom af Penge, Boskab og Heste, hvoraf han endog med Magt havde tiltvunget sig en Deel, og begav sig til sin Metropolitan, Erkebisp Sifrid af Bremen, i hvis Hænder han nedlagde sit Stigt. Arnold. Lub. III. 6. Chron. Slav. hos Lindenbr. p. 203. — Omtrent i Begyndelsen af dette Aar, eller og snarere i October eller November, saafremt Bisp Conrad har været hos Pave Lucius i Verona, altsaa i Julio, thi den Bremiske og Lybekske Tidsregning er her temmelig forvirret, døde Erkebisp Sifrid, Hertug Bernhards Broder, efterat have siddet i 3 Aar, og kom Hartvig den anden, Kannik i Bremen, i hans Sted. Staphorst Hamburg. Kirchengesch. I. p. 592. vil, at han blev valgt den 28 eller 29 Januar 1184, men rimeligen er det ei skeet førend i November. Han søgte i Begyndelsen af al Magt at bringe til Stigtet det forlorne igien, i sær Grevskabet Ditmarsken, hvilket og Grev Adolf afstod til ham, da han mærkte, at hans Sag ei var ret god, (saa skriver Arnold) eller snarere for at have ham til Ven mod Hertug Bernhard, vel og mod Henrik, i Fald han kom tilbage; ja det lader endog, at Adolf ei har afstaaet Ditmarsken førend efter Henriks Tilbagekomst, altsaa først 1185. Adolf betingede sig til Erstatning 200 Scheffel Havre Stadisk Maal aarligen. Hist. archiep. Brem. hos Lindenbr. p. 95. Arnold. Lubec. III. 12 og Hvitfeld I. 143. —— Den Strid, som var mellem Hertug Bernhard paa den eene Side og Grev Adolf af Holsteen eller Skovenborg, (som de gemeenligen kaldtes og skreve sig,) Grev Bernhard af Razeborg og Grev Gun-

celin

celin af Schwerin paa den anden, forligte Keiser Friderik saa- Knud VI.
ledes, at Adolf skulde give til Hertugen 700 Mark Penge, og Aar 1184.
derimod beholde Ratkov og Byen Oldeslohe, samt faae Eftergivelse, fordi han havde nedbrudt Slottet Lauenborg: Grevene Bernhard og Guncelin skulde hver give 300 Mark, og alle tre igien opbygge Lauenborg. Arnold. Lub. III. 7. p. 313. Bünau Gesch. Frid. I. S. 284. —— Henrik Burvin, Fyrste i Meklenborg, lod besætte Øen Poel ved Wismar med tydske Indvaanere, da den var blottet for Vendiske, og saaledes omskiftede Meklenborg og Pommern ogsaa efterhaanden Vendisk Sprog og Sæder med Tydske. Men Burvin, som Vender, var ingen Ven af Tiendegivelse og nægtede derfor den Lybekske Bisp Conrad Tiende af Poel, i det mindste skal han have giort det, da Hartvik var Erkebisp, og varede Stridighederne herom til 1210, da Tiendens Ydelse af Poel blev fastsat. Franck Mecklenb. III. 187. Schröders papist. Mecklenb. p. 180. —— Til dette Aar henføres et Diplom hos Lambecius orig. Hamb. II. p. 18. af Grev Adolf, hvori han skriver sig Herre af Wagrien, Holsteen og Stormarn, og taler om sit nye Slot i Hamborg, som han haver anlagt paa Byens venstre Side, og ladet ved sin troe (Mand) Wirad inddele i Pladser til Kiøbmands Boliger, efter hvis Begiering han for Skibenes Mangfoldigheds Skyld vil lade bygge der et Kapel St. Nicolaus til Ære, og da dette ei kan skee uden Tilladelse af det Hamborgske Capitel, saa skiænker han bemeldte Kapels Grund og al sin Rettighed dertil til St. Mariæ og Kannikernes Brug. Blant Underskrifterne mærkes blant Laici Willebrandus Advocat, Foged, som har skrevet førend Wirad. Grevens Sigil var alt borte, da den gamle Copie blev deraf taget, som er i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Det underligste er, at Greven siger deri om sig

 selv,

Knud VI. Aar 1184. selv, at han var langsom og treven til at understøtte Kirkens og Guds Ords Tienere paa sin Bekostning; Disse Ord kunde opvække Mistanke mod Diplomets Rigtighed. Man seer ellers heraf, at de Holstenske Herrer havde en Slags Rettighed i Hamborg, deels fordi den laae paa Stormarns Grund, deels fordi de synes at være trædt i de Saxiske Hertugers Sted og Ret; Imidlertid havde Erkebispen og Kapitlet ogsaa Myndighed der. Albert. Stad. p. 295. Schlesw. Holst. Anz. 1750. p. 58. 59. —— Pave Lucius stadfæstede i Verona den 29 October Klosteret Corvey alle dets Privilegier uden at nævne Rygen. Falcke tradit. Corbei p. 741. 773. —

Om Foraaret efter Paaske drog Sverre fra Tronhiem med 23 Skibe, hvoraf de fleste vare store, og fulgte med ham efter Sverris S. Cap. 81 følg. og Torfæus III. 10, 29. sq. hans Broder Erik, Ulf af Laufnese, Ulf Fly, Bard Guthorms Søn, Jvar Selki, Havard Jarls Søn; Selv var han paa Mariesuden, som var besat med 320 Mand, og lod han paa samme udføre tre Kister, saa tunge at hver maatte bæres af fire Mand, og vidste ingen, hvad i dem var. Erik førte Oskmeyen ɔ: den forønskte Møe, et Skib af 25 Rum. Sverre seilede Sønder ud og holdt Huusting i Steina-Vog, hvor han sagde sig ingen Tidende at have om Magnus, og at man derfor ei kunde vente sig noget uventeligt Anfald af ham. Han bad sine Folk være fredelige og spagfærdige, at udspørge alle Ting, baade det største og det mindste, og berette ham det altsammen, hvor ubetydeligt det end kunde synes. Hans Tale var kort og snild. Paa Herey holdt han atter Huusting og gientog det samme. Siden havde han ved at seile uden for Stat en stærk Storm, og fandtes da Mariesuden skrøbelig og blev lek, hvorover han lagde ind i Ulfsund, og da fik man at vide, hvad der laae i bemeldte store Kister, nemlig mange Søm og Spiger, som

laae i forskiellige Rum, hvoraf han lod enhver tage, hvad han be- Knud VI.
hovede, og Resten omhyggeligen forvare. Nu drog han lige til Aar 1184.
Sognefiord, hvor han gav tilkiende at ville drage ind i Sogn, og hævne sine Mænds Drab. Endeel udbade da Forlov at drage til Bergen, hvor de havde nødvendigt Ærende, og fik den da og, saasom han troede at være gandske sikker for alt fiendligt Overfald. Alle de, som vilde til Bergen, bleve satte paa tre Skibe, hvis Besætning blev omskiftet, og Svina Peter deres Anfører. Med de øvrige 20 begav Sverre sig til Sogn, laae først i Havnen Rusla, sendte derfra Bud ind i Sognadalen, og stævnede Bønderne til Ting i Hvamsei, om de vilde forlige sig med ham. De kom der til ham, og vedtoge at give Bøder, som Kongen fastsatte til femten Mark Guld, (2400 Rigsdaler,) at udrede inden trende Dage; Bønderne droge derpaa hiem, sagde hvordan var tilgaaet, og oplagde de da alle dette Raad at benytte sig af de tre Dages Frist til at flytte alt deres Fæe og Gods op i Fieldene og øde Steder, og at lade Bøygden staae øde. Da nu Kongen mærkte, at Bønderne vilde bryde Forliget, og den fastsatte Tid var forløben, drog han med sin Flode ind i Fiorden til det Sted, hvor den deeler sig, og sendte Ulf af Laufnes og Thiodolf Rympil med 6 Skibe og med Befaling at plyndre og brænde alt. De kom til Lusakaupung, plyndrede og brændte denne Kiøbsted, men fandt intet Menneske. Selv lagde Sverre med 14 Skibe ind i Norafiord ved Sognadalen paa en Torsdag Aften. Fredagen derpaa, som var Fastedag, lod han blæse sit Folk sammen til Samtale, bad det væbne sig og gaae op i Dalen, med Befaling, at tredie Deelen skulde blive tilbage paa Skibene for at bevogte samme. De første bad han at fare forsigtig frem nær Skove eller hvor nogen kunde ligge paa Luur, at de ei skulde lide noget Tab; De skulde ei heller dræbe

nogen,

Knud VI. Aar 1184. nogen, uden man angreb dem; derimod maatte de plyndre saa meget de vilde, og dersom Bønderne ei vilde forlige sig med dem, skulde de brænde alt, og ei lade nogen Hytte staae, men spare Kirkerne, saa vidt mueligt; Endeligen bad han dem drage mandigen frem, paa det Bønderne kunde faae deres fortiente Revselse. Dernæst lod han opsætte sit Mærke, men som han da blev vaer, at ikkun faa vare tilbage paa Skibene, og at de fleste vare med, raadte han, at de ei saaledes maatte forlade Skibene, som med saa megen Møie og Fare vare erhvervede. Men da de fleste lode som de ei hørte dette, begav han sig selv til Stranden, og lod Skibene legge længere ud for Anker. Ved Opgangen i Dalerne fandt Birkebenerne hverken Folk eller Fæe, hvorfor de ødelagde alle Husene og fandt da Natten derpaa een Mand, som berettede dem, at Folk med Fæe og Boskab vare flyttede op i Fieldene. Morgenen efter om Løverdagen vare Birkebenerne komne øverst i Dalen, hvor de satte det sidste Huus i Brand, og gave derved Tegn til de efterfølgende, som giorde det samme, saa at alle Huse lagtes i Asken. Steig eller Stedia var den sidste Gaard, som blev brændt, og maatte Birkebenerne længe opholde sig der, da Ilden vilde fatte i Kirken, som de dog afværgede ved vaade Seil. Paa saadan Maade bleve 120 Gaarde brændte. Derefter lagde Sverre med Floden over til Hugastrand paa et Sted kaldet Fosvik eller Fimreite. Imedens dette skede, kom Magnus, som Vinteren over havde været i Danmark, om Foraaret til Vigen, og sendte Asbiørn Jonsen i Forveien for sig til Konghella, hvor han ankom fierde Paaskedag, det er den 4 April, og forestillede Borgerne, at de burde tage vel imod Kong Magnus, saasom han var venlig og udviste Naade imod alle dem, der søgte den; desuden kom han med meget Krigsfolk fra den Danske Konge, som havde lovet ham

sin

sin Hielp, han ønskede, at alle Høvdinger efter vaa vilde staae ham Knud VI. bi, og vilde han derfor give dem Lehn og anden Belønning. Søn- Aar 1184. dagen derpaa den 8. April kom Magnus selv did med 24 Skibe og blev med et høitideligt Optog eller Procession modtagen; Han drog ind i Byen, ledsaget af Orm Kongens Broder, Munan Gauts Søn, Halkell Jonsøn, Asbiørn Jonsøn, Harald Kong Inges Søn og mange andre fornemme Mænd, tog Herberg hos en fornemme Matrone ved Navn Ragnhild og drak der. Han holdt der ofte Huusting, i hvilke han talede vel og kort med alles Bifald. Der opholdt han sig i tre Uger, begav sig derpaa til Tønsberg, havende med sig to Islandsfarere: Keipa og Valla Bussa. I Tønsberg blev han vel modtaget, og kom der mange til ham oven fra Landet. Paa Huusting der talede han saaledes: "Det er Eder bekiendt, hvad Skade og Forderv Vi have lidt "her i Riget, derfor ville Vi udbede Eders Hielp til at bekomme "Riget; Jeg skal ikke oftere bede Eder herom, og er det ikke underligt, at I kiedes ved at følge Os længere i Krig, da Vi have "taget saa megen Skade, siden jeg blev salvet og kronet til Konge; "Men derfor tør jeg ikke bryde den Eed, jeg da afsagde; og vil jeg "derfor med Odd og Egg søge at vinde dette Land, indtil mit Liv "endes, og saa længe Landsmænd vilde følge mig. Vel var det "sikrere for mit Liv og mindre Mands Spilde, om jeg tog mod "Lehn af min Frænde Kong Valdemar (Knud,) men som sagt, "min Eed forbyder mig det." Alle opvakte megen Bulder a) ved denne hans Tale og sagde med een Mund, at de vilde følge og tiene ham, thi bedre var det at døe med ham, den rette Konge, end tiene hiin Præst, som ingen Ret havde til at være Konge. I Tøns-

a) Det er biefaldt, da Bifald tilkiendegaves ved visse Slag paa Skioldene. Kall.

Knud VI. Aar 1184. Tonsberg fik Magnus af Borgerne et med Folk af Byen vel besat Langskib; og drog derfra efter fire Dages Ophold, thi den halve Maaned, Flateyiar Bog omtaler, er uden Tvivl urigtig a). Nu drog han Nord efter, men langsomt. En Uge laae han i Unnar-Dys og Lista; Og siden to ja tre Dage i en og samme Havn. Hans Mænd vare lystige og legede sammen, men han talede som oftest kun lidet og var alvorlig. I Karmsund laae de to Nætter og spurgde om Tidender fra Sverre af de Skibe, som komme Nord fra. Eilif Arnasøn og Clemens af Grafdal bleve da af Kongen sendte paa Speiderie til Bergen, og berettede de, at Birkebenerne laae der med tre Skibe, anførte af Svina-Peter. Magnus bød da at tage Tieldingerne af Skibene, sigende: Birkebenerne ere i Bergen og holde Drikkelaug. De trænge der til og at skianke i for sig. Da Folket det hørte, hidsede de Seilene og roede til; Det var by de Vind og Veiret var regnagtigt. Magnus var selv paa Skeggin ɔ: den Skieggede, Orm paa Skioldmoen, Nicolaus Kufung paa Erkesuden, et Skib paa 20 Rum, givet ham af Erkebisp Eisten, Munan Gautsøn anførte Hreinan ɔ: Renen, Rensdyret; Giesterne fore paa den store Fleye, en Østfarer. Masten gik over Bord paa Munans Skib og derpaa begyndte en stærk Storm. Thoralld Thrym var paa Kongens Skib i Stavnen og sagde: Vaadt bliver det foran paa Telierne og Forstavnen, de, som staae foran, ønske, at man seilede mindre op mod Vinden. Kongen reiste sig da og sagde: "Ikke vidste jeg, "at Ild skulde behøves paa Telierne eller Forstavnen, man skal ei "give efter, men sætte hvert Toug til." Om Torsdagen imellem 1 og 2 om Eftermiddagen seilede han ind i Bergens Fiord, lagde strax

a) Den nye Udgave af Sverris S. antager dog ogsaa en halv Maaned. Kall.

strax til Bryggerne og giorde Landgang. Birkebenerne vare uberedte, da de havde intet spurgt om hans Færd, thi sprang de op som de best kunde, nogle bevæbnede sig, men alle, som beholdt Livet, løbe ud af Byen og op i Fieldet, hvor Solen skinnede som en Lue paa deres Skiolde, hvilke Ord synes at viise, at dette er beskrevet af et Øien-Vidne. I Byen og oven for den bleve dræbte omtrent 30. Heklungerne flede Klæderne af dem og lode dem ligge nøgne, og sagde Kong Magnus, at ingen maatte begrave dem, førend han kom igien, thi de syntes best skikkede til at tiene Hunde og Ravne til Føde. Kongen lod siden blæse til Huusting og talede om den Hielp, de havde beviist baade ham og hans Fader, at han i de fiendtlige Tider havde havt sit Sæde i Bergen, og at der var hans fleste Frænder og Foster Brødre; Nu vilde han først oppebie Udfaldet af Samlingen (Fegtningen) mellem ham og Sverre, og siden vilde han begive sig til dem, komme med Fred og til alles Glæde. Hans Tale fandt meget Bifald, og sagde alle: Gud lade Eder lykkelig komme tilbage og lade Eder faae alt hvad I ville. Magnus begav sig derpaa til sine Skibe, hvor der fortælles, at nesten hvert et Toug sad fuldt af Krager, hvorover alle forundrede sig. Om Aftenen drog Kongen med sin heele Flode af Byen, og lod kuns Fleyen blive tilbage, hvorpaa Giæsterne vare, da samme nølede a) og drog først af Byen om Natten. Nu drog Magnus Nord paa og hen ad Sogn med liden Vind, og da Sognboerne kiendte, det var ham, fore mange i Baade ham i Møde, gik ombord paa hans Skibe og fulgte ham. Af dem fik han at vide, at Sverre laae med nogle faa Skibe i Norafiord og havde sendt de fleste

Knud VI.
Aar 1184.

a) Ved Ebben, siges i Sverris S. var det kommet til at sidde fast, og blev først om Natten flot, da det kom efter. Kall.

Knud VI. fleste og tapperste Mænd fra sig til at skiænde og brænde. Magni
Aar 1184. Folk bleve herover glade og sagde, at det nu var Guds Villie, at den Røver-Hob, som havde forøvet saa meget ondt i Norge, skulde udryddes, og Landet, endskiønt seent, beroeliges. Ivar Elda, en anseelig Mand, som boede paa Syrstrand, sad just til Bords, da man blev Magni Skibe vaer; Han forlod det ufortøvet, roede ud til Kongens Skib, hvor han blev vel modtaget af Kongen og forblev hos ham. Magnus seilede da lige til det Sted, hvor Fiorden skilles ad og ind i Norafiord med 26 Skibe, fast alle store og vel forsynede med Vaaben og Folk. Hvad Sverre angaaer, da laae han om Fredagen, efterat han, som sagt, havde brændt i Soknadal, paa det Sted kaldet Fimreiti med 12 Skibe, thi to af Skibene havde han ladet blive i Soknadal. Hans Folk havde just spiist og Klokken var tre om Eftermiddagen. Hans Speidere saae da adskillige Skibe seile ud ad Sognefiorden, først talte de 6 eller 7, og siden ligesom de seilede mere adspredt til, 10 til 12; Speiderne talede imellem sig, om hvilke disse Skibe monne være; Nogle meente, at de vare fra Sogn, og havde flokket sig sammen fra Bergen; Andre paastode, at de saae Langskibes Seil. Men da Sverre hørte dette, stod han op og gik, ledsaget af mange, til Speiderne, hver sagde da sin Mening, men efter selv nogen Tid at have seet nøie til sagde Sverre: Det kan ikke døljes, at her er Ufred for Haanden: hvorpaa han lod blæse alt Folket sammen til Landgang, og tiltalte dem da saaledes: "Det kan nu igien hænde os, I Birkebener, som ofte forhen, at Magnus Konge kommer os paa "Halsen, og er det Eder bekiendt, at vore Folk ere meget adspredte, "nogle i Bergen, Gud veed, hvorledes det er gaaet dem, og somme "ved Kaupanger at brænde der. Ofte have vi vel forhen stredet med "Magnus og været svagere end han, men aldrig vare vi det meere

"end

"end nu; Derfore maa vi alle overlegge med hinanden, om vi skul- Knud VI.
"de stride med den Magt, vi have, eller og gaae i Land og tabe Aar 1184.
"vore Skibe, men da vilde vi vist ikke finde Skyds hos dem her i
"Sogn, hvis Venskab vi ei have søgt, og da vilde Magnus Kon-
"ge, og alt Landsfolket sætte efter os, og venteligen faae vi da al-
"drig Skibe mere, som dog have kostet os saa meget. Imidlertid
"vil jeg dog ikke følge mit eget Raad allene, dersom I troe, at vi
"ei ere i Stand her at modstaae." Som alle forstode, hvad hans
Tanke var, svarte de eendrægtelig, at de vilde stride og ikke flye,
da de ofte havde stridet med stærkere Hær og vundet Seier. Sver-
re sagde da: "Nu have I valgt, hvad mig behager. Viiser Eder
"nu som tappre Mænd, og gaaer saa meget des dierveligere frem,
"som jeg forud spaaer Eder, at I ville sende Kongen til Hell."
Dette tvetydige Ord opvakte megen Eftertanke, hvad Konge han
herved meente. Nu lod han tage Tieldingerne af Skibene og roe
Landet nærmere, og befoel en Skude at roe paa det hurtigste til
Soknadal og hente Skibene derfra, som de paa Veien vilde møde.
Ved hver Aare befoel han eén Mand at sidde, og af hvert halve
Rum skulde een ansættes paa Baade for fra Landkysten at bringe
Steen ud til Skibene, og hver tredie og de øvrige, som havde ei
andet at bestille, skulde sætte Stridsskandserne paa Skibene; Dem
som kom fra Sognedal befalede han at legge til Land og der oppebie
Magnus; De skulde vende Bagstavnene til Landet, og Forstav-
nene ud efter imod Havet, og Aarene haves færdige til at roe
med; Hans eget Skib laae yderst. Nu bad han Folket væbne sig
og tage Plads i Rummene; Selv gik han i Land til en Bek, lod
sig bringe Vand til at toe Hænderne og børstede sine sorte Klæder,
som om han skulde gaae til et Giestebud. Derefter gik han ud paa
Klippen, hvorved hans Skib laae, anordnede adskilligt og forma-

 nede

Knud VI. "haver nu og forøget sine Ugieruinger og Hærværk; Han haver med
Aar 1184. "Ild og Brand ødelagt et christent Land; Nu er hans Ondskab til "Ende; Nu skal han undgielde den; Sætter nu ind paa Birkebe-"nerne, to eller tre mod een, som best synes; Hugger store Hug, thi "saadant behøves; skaaner ingen; Ørne og Ulve æde deres Kiød; "og Sogndølingerne sørge for deres Siele." Denne Tale fandt ogsaa megen Bifald, og sagde alle, at det var vel talt. Skibene bleve nu sammenbundne, 4 til 5 sammen, og alle droge ind efter Fiorden og hen til Sender-Landet. Magnus var iført en Skarlagens Kiortel, hvoraf den eene halve Deel var rød og den anden halve Deel hvid; hans Sværd, kaldet Fisk-Ryg, var meget skarpt. Magnus Mangi, Erik Slagbrells Søn, fra Orkenøerne var klæd ligesom han. Nu skeede Angrebet med saadan Hastighed, at Pile og Spyde fløi saa tykt som Hagel. Mariesuden kunde ei godt vendes formedelst sin Størrelse, hvorover Magni eget Skib kom med Forstavnen lige ind paa det fremste Øse-Rum, og siden hvert af hans Skibe, ligesom de kunde komme til. Striden var skarp og Magni Folk føre diærveligen frem, og laae Mariesuden i Begyndelsen ilde mellem Stranden og Magni Skib. Da fing Sverre selv anden i en Baad og roede til Eriks Skib; til hvem han sagde, at han bar sig ilde og umandigen ad, han skulde legge fra det store Skib og angribe de smaa. Saaledes roede han fra Skib til Skib, opmuntrede sine Folk og sagde, hvad de skulde giøre. Birkebenerne opmuntrede herved søgte haardt frem mod Skibene, og bleve da alle Slags Vaaben brugte paa begge Sider. Da Sverre roede tilbage til sit eget Skib, kom et Kastespyd over

hans

pare i Norge bliver den, som af den jordeiende Bonde har festet Udjord, og henhører til den ringere Klasse af Jordbrugere eller Gaardsædere. Kall.

hans Hoved i Bagstavnen og kort efter faldt et andet ned for hans Knæe; Men han sad ubevægelig herved og svarede sin Roerkarl, som sagde: Et farligt Kast Herre; "Det kan treffe nærmere, naar Gud vil." Paa Mariesuden kom han dog ikke op, saa tykt fløi Pile, Steen og Spyde, thi roede han ad Landet til. Munan Gautz Søn kom ogsaa med sit Skib til Landet, hvor han lagde op, og kastede derfra store Steene paa Mariesuden i saadan Mængde, lige fra Forrummet, som var det andet fra Forstavnen og til det sidste Øserum, saa at de, der vare nærmest Forstavnen, kunde neppe bytte sig, hvorover de andre sagde til hinanden, at de forreste betalte nu Kongen hans Miød og Klæder. De i Bagstavnen bade da dem paa høire Haand at roe frem, som de og giorde, hvorved Magni Skib nu kom til at ligge ved det bageste Øserum, og Striden derved blev haardest for dem i Bagstavnen, thi ved Bagbord laae da 14 fiendtlige Skibe, som med Kastespyde, og haarde Stene, (hentede fra Skiden, et ubekiendt Sted, og hvilke Stene giorde den største Skade,) Haand-Saxe og Pælstave haardeligen satte an paa Birkebenerne, dog laae de saa langt fra, at de ei kunde hugges med hinanden. Birkebenerne kunde ei giøre andet, end beskytte sig med deres Skiolde, men mange bleve dog qvæstede, ja nogle dræbte af de mange Vaaben og Steen; og nogle faldt døde ned af Mathed. Heklungerne kunde imidlertid dog ei komme op paa Mariesuden, ved det Stavnene vare saa høie, men havde vist kommet op paa Siden, naar de havde lagt til der. Imidlertid angreb Erik, Sverres Broder, med sine 14 løse Skibe de 13 løse Skibe, af Magni Flode, som ei angrebe Mariesuden, og som vare de mindste af hans Skibe. Striden var skarp, men her havde Birkebenerne større Skibe og flere Folk. Længe var Seiren wivlraadig, især ogsaa fordi Sogndølingerne tillige skiøde fra Baa-

Knud VI.
Aar 1184.

de

Knud VI. de paa Birkebenerne. Imidlertid lagde Erik sit Skib, som hav-
Aar 1184. de høiere Sider, til det yderste af Magni sammenbundne Skibe, og bleve Heklungerne paa bemeldte Skib tilsidst overmandede, da nogle faldt og andre forlode Halv-Rummene. Erik og hans Folk søgte nu at entre, og var Benedikt Haufut, som bar Eriks Fane, den første der gik op og fulgtes af Stavnskarlen; Men Heklungerne toge saaledes imod dem, at han selv med flere faldt og de øvrige bleve tilbagedrevne. Nu eggede Erik sine Folk, gik selv frem med nogle faa, tilbagevandt Fanen og giorde saa stærkt et Anfald, at Heklungerne maatte vige og flygte til næste Skib. Han satte efter dem med Raab og Skrig, og gik det da saa haardt paa, at de flygtige ei allene ingen Modstand giorde, men endog forvirrede de andre og giorde dem mismodige. Modstanden blev paa hvert Skib mindre, og Erik erobrede det eene efter det andet, satte efter de flygtige med Raab, Luders Lyd og Sværd og nedhug alt for Fode. Saaledes flyede alle hen til de større Skibe, og fra Magni eget Skib sprang Folk over Borde, thi det laae nærmest Landet. Fire andre store Skibe sank, nemlig Orms og Asbiørns Skibe og det med Giesterne, da de vare overladte med Mandskab. Saaledes tabte Magnus Slaget, fordi han spildte Tiden med at angribe det første Skib Mariesuden, og derved gav den tapre Erik Leilighed til at vriste sig Seieren af Hænderne. Sverre var da i Land, og da han saae dette, gik han med Peder, Bisp Roes Søn, til sin Baad, og som de da saae en Skude stevne til Land, raabte Kongen til Folkene paa den: Vender om, see I ikke, at de flye; og giorde da de paa Skuden som han sagde. Peder spurgte Kongen, om han kiendte dem? hvortil Sverre svarede: Jeg kunde ei sige andet, hvo de endog vare. Nu drog han til sit Skib og gik bag hen til Lyftingen, hvor han sang Kyrie Eleison, og alle siunge

efter

efter ham. Magnus sprang i ovenmeldte Skynding fra Borde Knud VI. Aar 1184.
og druknede med alt sit Skibs Mandskab. Birkebenerne løb paa
Landkysten og hindrede dem fra at undkomme, som søgde at redde
sig op paa Landet. Faa undkom derover, og endeel, som svømmede,
bleve ogsaa dræbte af Birkebenerne, der vare i Baade,
men nogle gave de dog Fred. Nogle Skuder roede ud af Fiorden,
og saaledes reddede sig. Alle de, som det lykkedes for at komme
til Kongen selv, fik af ham Fred, og giorde Lehnsmændene det
samme ved deres Venner og Frænder. Udi dette Slag faldt paa
Magni Side foruden ham selv: Harald, Kong Inges Søn,
tilligemed 18 af hans Mænd (efter Necrol. Island. hos Langeb. II.
511) Magnus Mangi fra Ørkenøerne, en Dotter Søn af den
bekiendte Ragnvalld Jarl; Orm, Kongens Broder; Asbiørn
Jonsøn; Rognvald, en Søn af Jon Hallkells Søn; Paul
Smaat-Øye; Lodin af Manvik, Olaf Gunvallds Søn;
Eindrid Torsi, Jons Kutizes Søn; Iver Ellda; Vilhelm
af Torge, Andres Søn; Erik en Søn af Gudbrand
Kule; Ivar Steik en Søn af Orm, Kongens Broder; Halstein
Snakr Botolfs Søn, Kong Magni Frænde; Ketil
Lafranz Søn; Sigurd Hit og Ketil Fluga, hvortil den danske
Oversættelse legger Jon Gauts Søn; I alt faldt 1800
Mand, hvilke udgiøre 2160, naar herved forstaaes det store hundrede,
som troeligt er. Dette store Slag, som holdtes Fredagen
paa St. Viti og Modesti Dag den 15 Junii, begyndte mod
Aftenen og endtes midt om Natten, og giorde saaledes Ende paa
Magni Elendighed, men ikke paa Norges. (Sverres Fiender
udspredte med de Tiders overtroiske Bifald, at Sverre havde ved
en Hex ladet synke de fleeste Magni Skibe, og har denne Sagn
udbredet sig endog til England, hvor den samtidige Guillelmus

Knud VI. Aar 1184. nede dem atter til at stride mandigen for enten at døe eller vinde, da det hverken nyttede at flye eller at bede om Fred: De skulde først og fornemmelig beskytte dem selv og dernest see til at kaste vist paa Fienden og ei spilde noget til Unytte; Enhver vogte sig selv, hielpe hinanden, og Gud dem alle. Saasom en steil Odde hindrede dem fra at see ud ad Fiorden, lod han en Skude roe frem for at see efter Magnus. Den kom snart tilbage og berettede, at den hele fiendtlige Flode nærmede sig. Sverre lod da blæse til Strid, og alle Skibene at roe Fienden i Møde med stort Krigsraab. Thord, Fingeirs Broder, styrede Mariesuden. Magnus lod paa sin Side, da han kom dem nær, Seilene falde, og satte ind paa dem; Alle hans Folk vare bevæbnede og færdige til Strid; De store Lastdragere, som vare seene til at roe med, lod han binde sammen og legge mellem sit og Orms Skib, og ønskte han, de ei maatte løses, forend een af Parterne havde vundet. "Og veed jeg "vel, blev han ved, at det er menige Mands Ønske, at dette Fo"tagende vil falde saaledes ud, at vi ei oftere behøve at stride med "Sverre, og vil jeg bede Gud om det samme, og forekommer det "mig og saaledes at ville skee. Jeg var kun fem Aar, da Høv"dingerne og Landsfolket gave mig Konge-Navn, og syv Aar, da "Legaten fra Rom og Erkebisp Eisten med alle Bisperne her i Lan"det salvede mig til Konge; Og var jeg da saa ung og barnagtig, "at jeg hverken forstod hvad jeg lovede eller besvor, og syntes det "mig da bedre at lege med unge Svende end at sidde mellem Høv"dingerne; Ikke tragtede jeg derfor efter Riget, og liden Fornøielse "og Glæde haver jeg ogsaa havt af samme; Nu er jeg 28 Aar "gammel, og i de sidste 8 Aar har mit Regimente været baade mig "og alle Landsmænd til stor Skade. Gud lønne mine Mænd og "Høvdingerne og al Almuen deres kierlige Følgeskab, som de i

mange

"mange Tilfælde have beviist mig; Ikke behøver jeg at opfordre "Eder ved mange Ord, thi enhver seer, hvor nødvendigt det er, "at vi opføre os som Mænd, og have vi og dertil Evne, thi os "fattes ikke Folk, og Gud være derfor lovet, at Folk tyer til os, "hvor vi komme i Land; Sverre derimod har adspredt sine hist og "her, og har kun faa Folk, og disse endda indsluttede af os i Fior- "den; Gud lade denne Fægtning falde saa ud at vi siden maa have "Fred og Frelse for vore Uvenner, hvad enten vi saa skulde leve el- "ler døe." Denne Tale fandt megen Bifald og alle raabte: "Held "være med din Tale og Gud lad Dig nedstyrte alle Dine Fiender." Orm, Kongens Broder, raadede til, at man først skulde angribe de smaa Skibe, som lidet kunde forsvare sig, da det store ei let kunde vindes, saa længe det fik Folk fra de andre Skibe, men Magnus svarede, at ham syntes alting at være vundet, naar dette Skib var vundet, og hans Befaling blev fulgt. Fire Skibe bleve da sammenbundne, og laae Kongens eget Skib sønderst ved Landet, men Asbiørn Jonson lagde sit ved Siden af Orms og lod dem binde sammen. Asbiørn sagde: "Nu er den Dag kommen, vi have længtes efter; Vi have nu Sverre og Birkebenerne for os fangne som Faar i en Fold, og ere nu hans Svig og "Rænker til Ende, thi den haver nu forladt ham, som han troer "paa og haver faaet alt Raad af, og det er Diævelen selv, og saa- "ledes pleier denne at giøre ved sine Venner, at skaffe dem Frem- "gang een Stund, og derpaa forlade dem ved Enden af deres Liv; "Sverre er nu raadløs; Han sendte fra sig Svina-Peter til "Bergen, og det til hans og deres Ulykke; De værste af disse Diæ- "vels Lemmer ere sendte til Sogn, og iblandt dem den, som har "begaaet det meeste onde Ulf, den Torpares a) Søn; Sverre haver

Knud VI. Aar 1184.

a) Forskiellen mellem Torp og Adelbye omtaler Jydske Lov I, 47. Torpare

Knud VI. "haver nu og forøget sine Ugierninger og Hærværk; Han haver med
Aar 1184. "Ild og Brand ødelagt et christent Land; Nu er hans Ondskab til "Ende; Nu skal han undgielde den; Sætter nu ind paa Birkebe"nerne, to eller tre mod een, som best synes; Hugger store Hug, thi "saadant behøves; skaaner ingen; Ørne og Ulve æde deres Kiød; "og Sogndølingerne sørge for deres Siele." Denne Tale fandt ogsaa megen Bifald, og sagde alle, at det var vel talt. Skibene bleve nu sammenbundne, 4 til 5 sammen, og alle droge ind efter Fiorden og hen til Sønder-Landet. Magnus var iført en Skarlagens Kiortel, hvoraf den eene halve Deel var rød og den anden halve Deel hvid; hans Sværd, kaldet Fisk-Ryg, var meget skarpt. Magnus Mangi, Erik Slagbrells Søn, fra Orkenøerne var klæd ligesom han. Nu skeede Angrebet med saadan Hastighed, at Pile og Spyde fløi saa tykt som Hagel. Mariesuden kunde ei godt vendes formedelst sin Størrelse, hvorover Magni eget Skib kom med Forstavnen lige ind paa det fremste Øse-Rum, og siden hvert af hans Skibe, ligesom de kunde komme til. Striden var skarp og Magni Folk føre diærveligen frem, og laae Mariesuden i Begyndelsen ilde mellem Stranden og Magni Skib. Da steg Sverre selv anden i en Baad og roede til Eriks Skib, til hvem han sagde, at han bar sig ilde og umandigen ad, han skulde legge fra det store Skib og angribe de smaa. Saaledes roede han fra Skib til Skib, opmuntrede sine Folk og sagde, hvad de skulde giøre. Birkebenerne opmuntrede herved søgte haardt frem mod Skibene, og bleve da alle Slags Vaaben brugte paa begge Sider. Da Sverre roede tilbage til sit eget Skib, kom et Kastespyd over hans

pare i Norge bliver den, som af den jordeiende Bonde har festet Udjord, og henhører til den ringere Klasse af Jordbrugere eller Gaardsædere. Kall.

hans Hoved i Bagstavnen og kort efter faldt et andet ned for hans Knud VI.
Knæe; Men han sad ubevægelig herved og svarede sin Roerkarl, Aar 1184.
som sagde: Et farligt Kast Herre; "Det kan treffe nærmere, naar Gud vil." Paa Mariesuden kom han dog ikke op, saa tykt fløi Pile, Steen og Spyde, thi roede han ad Landet til. Munan Gauz Søn kom ogsaa med sit Skib til Landet, hvor han lagde op, og kastede derfra store Steene paa Mariesuden i saadan Mængde, lige fra Forrummet, som var det andet fra Forstavnen og til det sidste Øserum, saa at de, der vare nærmest Forstavnen, kunde neppe bytte sig, hvorover de andre sagde til hinanden, at de forreste betalte nu Kongen hans Miød og Klæder. De i Bagstavnen bade da dem paa høire Haand at roe frem, som de og giorde, hvorved Magni Skib nu kom til at ligge ved det bageste Øserum, og Striden derved blev haardest for dem i Bagstavnen, thi ved Bagbord laae da 14 fiendtlige Skibe, som med Kastespyde, og haarde Stene, (hentede fra Skiden, et ubekiendt Sted, og hvilke Stene giorde den største Skade,) Haand-Saxe og Pælstave haardeligen satte an paa Birkebenerne, dog laae de saa langt fra, at de ei kunde hugges med hinanden. Birkebenerne kunde ei giøre andet, end beskytte sig med deres Skiolde, men mange bleve dog qvæstede, ja nogle dræbte af de mange Vaaben og Steen; og nogle faldt døde ned af Mathed. Heklungerne kunde imidlertid dog ei komme op paa Mariesuden, ved det Stavnene vare saa høie, men havde vist kommet op paa Siden, naar de havde lagt til der. Imidlertid angreb Erik, Sverres Broder, med sine 14 løse Skibe de 13 løse Skibe, af Magni Flode, som ei angrebe Mariesuden, og som vare de mindste af hans Skibe. Striden var skarp, men her havde Birkebenerne større Skibe og flere Folk. Længe var Seiren wivlraadig, især ogsaa fordi Sogndølingerne tillige skiede fra Baa-

de

Knud VI. Mænd hid for at kiende og besee samme, at de ei siden skulde frem-
Aar 1184 stille en nye Magnus til Strid mod ham. Mange traadde hertil, og gik grædende bort, men en, som havde været Giest hos ham, græd ei allene, men endog kyste Liget. Sverre saae efter ham og sagde: "Seent kan man troe slige." Der bleve holdte adskillige Ligtaler over Magni Grav. Nicolaus Sultan, Sverres Morbroder, talte vel over ham; Sverre selv talte længe og begyndte saaledes: "Vi staae nu over Graven af den Mand, som "var god og kiærlig mod sine egne Mænd, endskiønt Skiebnen ei "tillod os som Frænder at være eenige. Mod mig og mine Mænd "var han derimod haard, hvilket Gud tilgive ham og alt hvad han "urettelig haver giort imod os; Imidlertid var han dog i mange "Maader en statelig Høvding og prydet med Konge-Æt." Saaledes vedblev Sverre længe at tale vel over ham, som han got forstod. Han lod og herligen pryde Magni Grav, sætte et Gitterværk om den og tildække den med Tapeter. Magnus var 28 Aar gammel, da han faldt, og havde regieret i 13. Skiønt han selv satte meest Lid til Vikværingerne, var han dog elsket af alt Folket, hvorfor det og, saa farligt det endog var at følge ham, dog aldrig fattedes ham paa Folk, ligesom ei heller efter hans Død paa dem, som sagdes at nedstamme fra ham. Dette kom og meget deraf, at alle Norske elskede de tvende Brødres og Kongers Sigurd Jorsalafars og Eysteins Afkom, og hadede derimod Harald Gilles, om hvem de sagde, at det havde været den værste Sending, som nogensinde var kommet til Norge, da Harald kom. Kong Magnus var slet ikke storagtig, munter i Omgang, meget glad i Selskab, helst med unge Folk, meget hengiven til al Slags Leeg og Legems-Øvelser, derhos stærk, gavmild og veldædig, og talte vel for sig, hvilket altsammen behagede Mængden; Han

var

at Stanken af de døde Kroppe ei kunde naae dem. Og som han blev nogen Tid liggende der, kom Sogndølingerne og Borgerne fra Luse-Kaupanger til ham og forligte sig med ham, tilstod ham hvad han forlangte, stadfæstede saadant ved Eed, og kyste saaledes vel og den Haand, de ønskede var afhuggen. Dem og flere Bønder beskikkede han til at begrave de døde, og tillod han enhver at besørge Ligene som de vilde. Hver Dag føre der da mange ud paa Baade, saavel af Kongens egne Mænd, som af Bønderne, for at oplede Ligene, og fandt man da Liget af Orm, Kongens Broder, hvilket hans Venner optoge og bragte til Bergen, hvor Vikværingerne toge imod det og førte det til Opsloe, blev det der indsat i Muren af St. Halvards Kirke ved Siden af Kong Sigurd Jerusalemsfarers og hans Broders Kong Inges. Næste Søndag efter Slaget om Aftenen føre da ligeledes mange ud paa Baade for at lede efter Lig, og iblandt dem ogsaa i een Baad Kiotr Haralds Søn, Arne Gudmunds Søn og Jon Kolle. Sverre kom paa en liden Skude til dem just som de trak et Lig op. Kongen sagde: "Nu trak I noget kostbart op, og det er Eders "Lykke." Kiotr svarede: "Det haver bidt lykkeligt paa Krogen "for mig, om dette er Kongens Lig." hvortil Sverre svarede: "Ja det er hans Lig;" Det blev da paa et Skiold hævet op i Skuden, hvor Sverre var, hvorpaa man roede til Lands og bar Liget der op; Alle gik til for at kiende det, og var det og kiendeligt nok, da han var sig selv heel lig, rød i Kinderne og ikke stiv. Mandagen efter blev en Kiste giort og prydet, og førend Liget blev indsvøbt i Klæder, lod Kongen dem, som forhen havde været Magnus Mænd, gaae til og besee det for at kiende og bevidne, at det var ham, saa fremt Vikværingerne skulde falde paa, at han endnu

M 2 levede,

Knud VI. Aar 1184.

a) Om Orms Herkomst see den femte Deel S. 628.

Knud VI. Magni Ligfærd lod Sverre sammenkalde alle sine Folk og Bor-
Aar 1184. gerne paa Christ-Kirkegaard og holdt der Ting, hvor da Harald Jarls Søn først reiste sig og forestilte dem, hvor uovervindelig Kongen var, hvor mange Farer han uforskrækket havde gaaet i Møde og overvundet, at han derfor var af Gud selv dem givet til Konge, da han beskyttedes af Gud, og kunde ei ved nogen menneskelig Magt overvindes. De skulde derfor erkiende ham og ei tvinge ham til at straffe, da han vilde beviise Naade mod enhver. Derefter opstod Kongen selv, saae længe rundt om og sagde endeligen: Vi ville sige med Psalmisten: Forbarme dig over mig min Gud! thi Mennesket haver traadt mig under Fødder, og haver stridet mod mig den ganske Dag og qvalt mig; Dette sagde han først paa Latin, og udlagde siden paa Norsk. Derefter førte han nogle flere Exempler an af Bibelen, talte om, at Erling havde tiltaget sig Regimentet og giort sin Søn til Konge, endskiønt han var ikke Konge-Søn, hvorpaa de havde søgt at dræbe og kue al den Kongelige Æt, indtil Gud havde sendt ham for at hævne sin Faders, Kong Sigrids, og Brødres Død. Vel vidste han, at om nogle sagde: Sverre er seiersælig, Sverre er vittig, saa sagde andre strax: det haver og kostet ham meget, thi han haver overgivet sig til Dievelen; ja nogle sige, at jeg er Dievelen Selv, kommen af Helvede. Vel vidste han, at de vare mange, som kyste hans Haand, der gierne saae den afhugget; at Børnene, som morede sig med at kaste Steen i Havet, ønskede, at de maatte treffe hans Hoved, thi saaledes opfødde de deres Børn; Imidlertid kunde det dog vel hænde, at Sverre døde paa sin Sotteseng. Tilsidst befalede han, at alle Kong Magni Mænd, som endnu vare tilstæde, skulde inden trende Solemærker forlade Byen. Efter dette drog Sverre om Sommeren til Vigen og lige til Grændser-

ne,

"Suurmulen, thi han haver bøiet Halsen paa mægtigere Stor- Knud VI.
"lukke end I ere. Her ere I alle Husbonder, usle Kompaner og Aar 1184.
"frygtsomme Kiøbmænd; En frygter for sit Liv, en anden for sit
"Gods, den tredie for Vind og Vand. Jeg vil give Eder et godt
"Raad; Lader Kong Magnus fare, saaledes som han haver selv
"redet sig det; Tager imod Kong Sverre, som Gud haver sendt
"Eder; I ham have I en viis, veltalende, mild og retfærdig,
"fredsommelig, ordholdende, duelig, seiervant, i Krig og Fred er-
"faren Høvding. Nu er den Sverre borte, som plyndrede Kiøb-
"stederne: borte ere de Birkebener, som sværmede om i Byen og
"reve til sig Eders Eiendele; Nu kommer her med Kongen et spagt
"og sædeligt Hoffolk, som skal være Laas og Lukke for Fred og
"Frelse baade i denne Kiøbstad og paa andre Stæder. Men aflæg-
"ger nu I ogsaa al falsk Omgang og Drottens Svig, og bliver
"hulde, troe og tienstvillige mod Eders Konge; Jager fra Eder
"dem, som ere skyldige i Svig mod ham, og have ikke forligt sig,
"thi ellers vilde de snart have at tage sig vare for Drabanterne,
"hvilke ei længe see Folk i Øinene, og hvis Vaaben ei kiære sig ef-
"ter Æt og Byrd. Kongen byder alle dem Sikkerhed og Forlig,
"som søge derefter, og derfor maa Gud og hans hellige Mænd ef-
"ter Livet evig lønne ham." Strax efter dette kom Kong Sverre
med den beste Vind til Byen, og havde saaledes indrettet alle
Ting, at hans Hær syntes større end den var; Ved hans Ankomst
blev ringet med alle Klokker, og blev han vel imodtaget af alle, som
kom ham med Procession i Møde. Kong Magni Lig blev baa-
ret til Christkirke, hvor han var bleven kronet, og blev han der
jordet lige uden for Choret foran den syndre Muur. Sverre stod
paa hans Grav, Bisp Povel og den hele Almue var tilstede, og
førend Liget blev nedlagt i Steengraven, kaldte Kongen endeel

Mænd

Knud VI. Aar 1184 Mand hid for at kiende og besee samme, at de ei siden skulde fremstille en nye Magnus til Strid mod ham. Mange traadde hertil, og gik grædende bort, men en, som havde været Giest hos ham, grad ei allene, men endog kyste Liget. Sverre saae efter ham og sagde: "Seent kan man troe slige." Der bleve holdte adskillige Ligtaler over Magni Grav. Nicolaus Sultan, Sverres Morbroder, talte vel over ham; Sverre selv talte længe og begyndte saaledes: "Vi staae nu over Graven af den Mand, som "var god og kiærlig mod sine egne Mænd, endskiønt Skiebnen ei "tillod os som Frænder at være eenige. Mod mig og mine Mænd "var han derimod haard, hvilket Gud tilgive ham og alt hvad han "urettelig haver giort imod os; Imidlertid var han dog i mange "Maader en statelig Høvding og prydet med Konge-Æt." Saaledes vedblev Sverre længe at tale vel over ham, som han got forstod. Han lod og herligen pryde Magni Grav, sætte et Gitterværk om den og tildække den med Tapeter. Magnus var 28 Aar gammel, da han faldt, og havde regieret i 13. Skiønt han selv satte meest Lid til Vikværingerne, var han dog elsket af alt Folket, hvorfor det og, saa farligt det endog var at følge ham, dog aldrig fattedes ham paa Folk, ligesom ei heller efter hans Død paa dem, som sagdes at nedstamme fra ham. Dette kom og meget deraf, at alle Norske elskede de tvende Brødres og Kongers Sigurd Jorsalafars og Eysteins Afkom, og hadede derimod Harald Gilles, om hvem de sagde, at det havde været den værste Sending, som nogensinde var kommet til Norge, da Harald kom. Kong Magnus var slet ikke storagtig, munter i Omgang, meget glad i Selskab, helst med unge Folk, meget hengiven til al Slags Leeg og Legems-Øvelser, derhos stærk, gavmild og veldædig, og talte vel for sig, hvilket altsammen behagede Mængden; Han

var

var derhos overmaade tapper, prægtig i Klæder, som han ofte skif- Knud VI.
tede, høi, velskabt, bred over Skuldrene, men smal om Livet, hans Aar 1184.
Ansigt var smukt, naar man undtog Munden. Han var gudfryg-
tig, det er at sige, flittig i Gudstienesten og Geistligheden hengi-
ven, men ogsaa en stor Elsker af Qvindekiønnet og al Slags Drik.
Han var gift med Elrid, en Dotter af Biørn Byrdarson og Rangrid, Guttorms Datter paa Reine, som i fierde Leed stammede fra den engelske Jarl Toste, den bekiendte Godvins Søn, og var Elrid Syster til Bard. Elrid var først gift med Thorer Skinfell, og havde med ham tvende Sønner Riniad og Thorgrim Klofa; Med Kong Magnus havde hun Christine eller efter andre Margrete, der blev gift med Reidar Sendiman (Gesandt), om hvilken i de Islandske Aarbøger tales ved 1175, 1211 og 1214, da han døde. Efter Magni Død giftede Elrid sig tredie Gang med Asgot Gisrics Søn, Lagmand i Vestgotland, og havde med ham Harald. Snorro i Sigurds, Eistens og Inges Cap. 16. Harald Haardr. 103. Sturlunga Saga III. 3. Rabenius de Westrogothiæ legiferis p. 59, 61. — Kong Magnus, Erkebisp Eisten, Bisp Helge af Opslo og Jarl Orm, Kongens Broder, altsaa før 1184, stadfæstede Hovedøe Klosters Privilegier, uvist hvilket Aar, under Trudsel af Guds og den hellige Kong Jadmunds (Edmunds) Straf. Kong Magnus gav ogsaa i Tønsberg den tredie Deel af Dypvig Fiskerie til Hovedøe Kloster for sine Forældres, Orms, Kong Inges Broders, og sin egen Siæl. Vidner herved vare Visten, Bisp i Oslo, og Orm, Kongens Broder. Aaret er uvist, dog var det endda til paa Aggershuus 1624. efter A. Magnæi Mscr. No. 709. Mærkeligen kaldes han deri Magnus den Første. Der vare to Diplomer om denne Sag, eet paa latin og eet paa norsk. — Efter

Magni

Knud VI. Aar 1184. Magni Ligfærd lod Sverre sammenkalde alle sine Folk og Borgerne paa Christ-Kirkegaard og holdt der Ting, hvor da Harald Jarls Søn først reiste sig og forestilte dem, hvor uovervindelig Kongen var, hvor mange Farer han uforskrækket havde gaaet i Møde og overvundet, at han derfor var af Gud selv dem givet til Konge, da han beskyttedes af Gud, og kunde ei ved nogen menneskelig Magt overvindes. De skulde derfor erkiende ham og ej tvinge ham til at straffe, da han vilde beviise Naade mod enhver. Derefter opstod Kongen selv, saae længe rundt om og sagde endeligen: Vi ville sige med Psalmisten: Forbarme dig over mig min Gud! thi Mennesket haver traadt mig under Fødder, og haver stridet mod mig den ganske Dag og qvalt mig; Dette sagde han først paa Latin, og udlagde siden paa Norsk. Derefter førte han nogle flere Exempler an af Bibelen, talte om, at Erling havde tiltaget sig Regimentet og giort sin Søn til Konge, endskiønt han var ikke Konge-Søn, hvorpaa de havde søgt at dræbe og kue al den Kongelige Æt, indtil Gud havde sendt ham for at hævne sin Faders, Kong Sigrids, og Brødres Død. Vel vidste han, at om nogle sagde: Sverre er seiersulig, Sverre er vittig, saa sagde andre strax: det haver og kostet ham meget, thi han haver overgivet sig til Dievelen; ja nogle sige, at jeg er Dievelen Selv, kommen af Helvede. Vel vidste han, at de vare mange, som kyste hans Haand, der gierne saae den afhugget; at Børnene, som morede sig med at kaste Steen i Havet, ønskede, at de maatte treffe hans Hoved, thi saaledes opfødde de deres Børn; Imidlertid kunde det dog vel hænde, at Sverre døde paa sin Sotteseng. Til sidst befalede han, at alle Kong Magni Mænd, som endnu vare tilstæde, skulde inden trende Solemærker forlade Byen. Efter dette drog Sverre om Sommeren til Vigen og lige til Grændserne,

ne, og lagde han alt Landet under sig, da ingen satte sig op mod Knud VI.
ham. Allevegne satte han sine Syssel- eller Embedsmænd, og Aar 1184.
var han da allene Konge i Norge, efterat han i 7 Aar havde stredet om det. Til sine Mænd gav Sverre nu deels Embeder, deels Forlehninger: nogle skaffede han gode Giftermaal, andre giorde han til Høvdinger, og mange giorde han til Rigets Mænd, som ei vare af fornem Herkomst, og hvilke siden tiente ham troligen. Sin Søster Cecilia giftede han bort til Bard Guthorms Søn paa Reine, og til Ivar Selke gav han Skialdvar, Dotter af Andres Skialdvars Søn; Peter Range fik Ingeborg, Enke efter Ivar Elda, og saaledes mange flere. Cecilia, Sverres Søster, havde forhen været gift med Folkvid, Lagman i Vermeland, og havde hun med ham Hakon Galin (det er den Gale, den rasende) og levede hendes første Mand endda, hvorfore Erkebisp Eisten vilde i Begyndelsen ei tilstæde dette andet Giftermaal. Hun drog da selv hen til Erkebiskopen, og i hendes Broders, Kong Sverres og flere Fornemmes Overværelse adspurgte, om han forbød hende at ægte Bard med hendes Frænders Samtykke, hvortil han svarede ja, og befoel hende at reise tilbage til hendes Mand; Men hun svarede, at hun havde ingen Mand; Hun var vel bleven, da Erling og Magnus forfulgte og dræbte af den Kongelige Slægt, af sine Venner sendt til Folkvid, men han havde mod hendes Villie havt hende til Frille og ikke til Hustrue, og havde hun ei kundet komme fra ham, forend nu hendes Broder var bleven Konge. Og da dette hendes Udsigende blev stadfæstet ved andre, gav Erkebispen sit Samtykke til hendes Giftermaal med Bard, der var en ung, from, spagfærdig og deilig Høvding, og stod i største Naade hos Kongen. Ved ham fødde hun Inge, som siden blev Konge i Norge, da hun kort efter døde og blev be-

 gravet

Knud VI. gravet i Bergen i en kostelig Grav ved den nordre Kant af Choret.
Aar 1184 Derefter ægtede Bard Ragnfrid, Dotter af Erling paa Qvidsno, Sysselmand i Valders, og avlede med hende Sigurd, Asulf, Guttorm, Skuse og Ingeborg, der blev gift med Alf af Throndberg, og hvis Søn var Erling den Unge. Torfæi IV. 1. — Nogle Islandske Aarbøger tale om en sælsom Tildragelse i Oslo, hvorom jeg ellers intet finder, men som maaskee kan være hændet, da Orm, Kongens Broder, blev jordet der, thi ved slige Leiligheder maatte Mirakler skee. — Naar Sperling i en Note til Absalons Testament hos Langebek V. 436 a) meener, at Erik, Bisp i Stavanger, er i dette Aar bleven Erkebisp i Tronhiem, og forordnet Eisten til Medhielp for hans Alders og Svageligheds Skyld, grunder han saadant paa en Liste af de Tronhiemske Bisper, som jeg ikke kiender, og som sætter ved 1184, at Erik var Erkebisp, som uden Tvivl er urigtigt, da Erik efter de tilforladeligste Historier først blev det efter Eistens Død. Messenii Scond. illustr. II. 12. XV. 29. —— Pave Lucius stadfæstede Hovedøe Klosters Privilegier. — Efter Messenius skal den Svenske Kong Knud have stiftet Klosteret Julithe i Sydermanland i dette Aar eller 1186 b), og befalet Munkene fra Saba i Upland at flytte did. Til det første Aars Bestyrkelse tiener et Diplom af denne Kong Knud, som Langebek henfører efter Ørnhielm til dette Aar, hvorudi han bringer alle dem, som boede og byggede i Helsvakar-

a) Sperling antager kun at Erik dette Aar blev Electus, og dette kan gierne bestaae med at han først efter Eistens Død fik Pallium, og derfor da først ansettes som Erkebisp. Kall.

b) Men i Fald det forhen S. 25 angivne Diplom af den Svenske K. Knud er rigtigt henført til 1182, maa Klosteret alt da være stiftet, hvilket dette Brev ogsaa synes at forudsette. Om Klosteret selv giver Ørnhielm hist. eccl. IV. 7 bedre Efterretninger end Messenius. Kall.

vakarleby i Erindring, at han havde skiænket Munkene (i Julitte) twende Gaarde (prædia) i bemeldte Bye med det dem underliggende (Fiskeriet nemlig) og det med samme Ret, som Kongen selv og Erkebispen besadde deres Deel (i Fiskeriet) men nu havde Indbyggerne af Helsvakarleby tilføiet Munkene en Skade paa 20 Mark (venteligen paa Fiskeriet) hvilke Kongen byder dem aldeles at erstatte og ei at tilføie dem vidre Skade. — Den Flanderske Grev Philip havde i forige Aar mistet sin Gemahlinde, og derpaa sendt Bud til Alphonsus, Konge i Portugal, bedet om hans Dotter Mathilde til Ægte, og faaet ja paa hende; Nu i dette Aar kom hun efter St. Hans Dag til Normandie, og blev af den Engelske Konges Gesandter herligen beværtet og ledsaget igiennem hans Lande indtil Kastellet Pois hvor Philip kom hende selv i Møde. Hun var Moster (snarere Faster) til Berengaria eller Bengerd, den danske Kong Valdemars 2. anden Dronning, og ligesom denne hørte ilde i Danmark, saa hørte hun og i Flandern, hvor hun beskyldtes for at legge sig efter Spaadom og Hexerie; maaskee de begge have havt Forstand og derhos ei været ret gode. Nogle vedbleve at kalde hende Dronning, fordi hun var en Konge Datter. Hun fik ingen Børn med sin Mand. Ægteskabet blev sluttet ved den Engelske Kong Henriks Mellemhandling, og bragte hun en stor Brudeskat med sig, bestaaende i Guld og Sølv. Bened. Petroburg. p. 403. Vredii probat. geneal. Flandr. p. 193-194. Rob. de Monte h. a. Ferreras Gesch. von Spanien III. 563. —— I Polen vedbleve de indvortes Uroligheder. Lesko, Hertug af Masovien, forlod nu Miecislai Partie, og gik igien over til Casimirs. Dlugoss. VI. 550. sq. Knud VI. Aar 1184.

Om Foraaret lod Kong Knud paabyde Leding af Danmark, og havde han Erkebisp Absalon og Bisp Asbiørn med sig, ved 1185.

Knud VI. Aar 1185. gen, venteligen for der at indlegge Besætning til Fredens varige Sikkerhed, thi ellers lader det, at Byen selv er bleven i Hertugens Vold. 2) Afstrøde det Land Barth, Grimme og Tribuses, eller Rugia cismarina ɔ: Rygen paa denne Side Havet, eller Circipanien, hvilket Land Jarmer dog ogsaa herefter beholdt i Forlehning ligesom hidtil, og havde siden 1179 alt været i de Danskes Magt og i Jarmars Hænder. 3) Ligeledes at afstræde til den Rygiske Fyrste, under Danmarks Højhed, Synden for Pene, Grevskabet Gützkov og hele Landet Wostrosna eller Ostrozna, Wolgast undtagen. 4) Love aldrig at bekrige Danmark eller den Rygiske Fyrste. 5) Give i Bøder til Kongen 300 Mark (Sølv) 6) Tage sit Land til Lehn af Kongen, men derimod at være fri for at give aarlig Skat som Rygierne a), og 7) stille 12 Gisler af de for-

a) Saaledes oversætter jeg: Procurationem hactenus patrimonii titulo administratam e manu Regis beneficii jure susciperet, libertatemque servitute mutaret, Rugianæ gentis tributum obsequiis æquaturus, hos Saxo, hvilket Dreger, Gebhardi, Vedel og Schousbølle, den sidste danske Oversætter af Saxo, forstaae saaledes, at Bogislav gav Skat ligesom Rygierne. Det meste, som er for denne Mening, er, at Arnold III. 7. ogsaa siger, at Slaverne maatte give Skat; Petrus Olai i Langebeks Scriptores T. 2. p. 251 vil endog bestemme, at alle Bogislavs Undersaatter maatte aarligen give til de Danske i Skat af hvert Par Øren 40 Sølvpenge, hvilket var det samme, Rygierne gave Suhm.

Skulde denne vor Forf. Forklaring af Saxos Ord ei være for tvungen? Og kunde ved obsequiis ikke snarere forstaaes al Slags Ægt og Afgift, da Meeningen blev, at Bogislav skulde svare til den Danske Konge ligesaa meget, som Rygierne. Hvorfra Forf. har den nøiagtige Opregnelse af Freds-Vilkaarene, kan jeg ei finde i hans Citationer. Et Freds-Vilkaar, som Petrus Olai angiver: ut, quotiescunque necesse fuerit, Danicae expeditionis comites essent, er her forglemt at anføres.

lighed havde de Danske til Bytte. Man sagde, at Folket var ikke stridbart, og at der vare faa Fæstninger og faa Bevæbnede, og som alting nu gik de Danske efter Ønske, opvaktes deres Lyst derved desmere. Reisen blev derfor foretaget, men underveis manglede dem Hestefoer og Fodfolket blev ogsaa træt af at bære Proviantem. Man vendte derover tilbage og gik med Floden til Julin. Der besluttede Kongen at overfalde Camin, saasom han tænkte, at den stod lettere til at erobre paa slig Maade, end ved aabenbare Magt Han antog derfor kyndige Veivisere og begav sig med dem paa en besværlig Vei giennem Krat og Skov. Skiønt den øvrige Deel af Hæren foer vild, kom Siellandsfarerne og Skaaningerne dog frem paa den rette og kortere Vei under Anførsel af Alexander, en Søn af Ingefrid Absalons Søster, og med Rygier til Veivisere. Disse havde da og overrumplet Camin, dersom de ei havde røbet sig ved at brænde i Landet. Bogislav, som just da opholdt sig i Byen, foragtede deres ringe Antal, og giorde i en Hast Udfald med sine Folk; De Danske vege med Villie tilbage efter Esberns Raad, thi Esbern havde forhen været i saadan Færd, for derved at lokke Fienden des længere fra Byen, men tilsidst mærkede Bogislav dette, thi kaldte han sine adspredte Folk sammen for at stille dem i Orden og satte dem stærkt tilrette for deres Uforsigtighed. Esbern standsede da ogsaa med sin forstilte Flugt og angreb Fienden med saadan Heftighed, at Bogislav selv kastede sig af Hesten, sprang over et Gierde og flygtede til Fods til Byen. Alexander trængte nu inden for Byens Porte, hvilke han fandt forladte og blottede for Mandskab, men som han saae sig ikke stærk nok til at indtage Byen, trak han sig langsom tilbage til den øvrige Hær. I det samme kom Kongen og Erkebispen ridende til, og steeg Knud af sin Hest nær Byens Mure,

Knud VI.
Aar 1185.

Knud VI. Aar 1185. Mure, og betragtede nøie Beliggenheden af denne Stad, for at erfare paa hvad Maade den best kunde indtages. **Bogislav** skal da have givet Tegn til dem begge forlangende Fred, og udbedet sig at tale med Kongen, som lod svare at han kunde sende sine Mænd med Freds Vilkaarene. Og som Kongen derpaa bortred og lod reise sine Faner rundt om Byen, kom alle Kannikerne ud af Byen i Procession med Kors og Faner og barbenede for derved at vise deres Bedrøvelse og nedslagne Sind. De erindrede ham om hans Faders Gudsfrygt, og paa Knæe bade, at han ei vilde ødelegge Guds Huse, og uden Forskiel opbrænde Kirker, Klostere og Vaaninger, eller sette de første i Fare ved at opbrænde de sidste, hvorved han vilde besmitte baade sine egne og sine Forfædres priselige Gierninger. De lagde til, at **Bogislav** vilde gierne komme til Kongen, men for at giøre saadant sikkert udbad han sig frit Leide. **Knud** svarede hertil, at han førte Krig med Mennesker og ikke med Gud; Ligesaa retmæssig som hans Krig var, saa fri skulde den og være for Kirkeran. Og da de svarede hertil, at om han satte Ild paa Forstaden, saa maatte nødvendig Kirkerne, der laae blant Husene, ogsaa afbrænde, lod han sin Vrede fare for deres Bøns Skyld, og lovede ei at sætte Ild paa noget af Forstaden. De takkede herfor og begave sig tilbage til Byen med Glæde, hvilken de udviiste ved høitidelig Sang. Ved denne Leilighed man **Bogislav** og have sendt nogle til **Esbern**, hvilken jeg som forhen sagt, forstaaer ved **Asbiørn** Biskop i Knytlinga, og have udbedet sig hans Forbøn hos Kongen og Erkebispen, og at han maatte faae Frihed til at gaae ud af Byen og tale med dem, hvortil de svarede, at han i al Sikkerhed kunde tale med dem, da de ei vare saa utroe som han. Efter dette lod **Bogislav** Absalon vide, at han Dagen efter vilde tale med ham og **Jarmar**, og udbad

bad sig dem til Meglere mellem sig og Kongen for at slutte Freden, Knud VI.
da han ved saa mange Samtaler havde erfaret, at de vare hans Aar 1184.
Venner. Dog Absalon, som troede, at han ei handlede oprigtig, svarte hertil, at det kunde skee, men at al Egnen deromkring skulde skiændes og brændes, paa det de Danske ei skulde synes at være blevne narrede. Vel lader dette noget haardt, men vil i sig selv kun sige saa meget, at Absalon vilde ingen Vaabenstilstand forunde ham, paa det han ei skulde faae Tid at samle Kræfter; Brændingen maa skrives paa Regning af de Tiders grumme Maade at krige paa. Bogislav svarede hertil, at de Danske kunde brænde saa meget de vilde, thi han eiede intet uden for Byens Mure, venteligen tilhørte det Bispen af Camin og Capitlet; Han bad allene, at man vilde forskaane Guds Huse, og for deres Skyld de vedliggende Huse, hvilket strax blev ham lovet. Efter Knytlinga c. 129 skulle da Fruentimmerne af Camin være komne ud, og have kastet sig for Kongens Fødder, og have bedet ham forskaane Forstaden, hvilket han og skal have lovet dem. Det øvrige af den Dag og paafølgende Nat blev al den omliggende Egn brændt, hvorpaa Kongen begav sig til sin Flode. Saasom Bogislav var nu ei i Stand til at giøre længere Modstand, og mærkede, at han ingen Hielp kunde vente sig fra Keiseren eller nogen anden, hvortil fornemmeligen kom, at hans Fættre i Bagpommern Sambor og Mestovyn, betienende sig af Leiligheden og stolende paa Polsk Hielp, havde bekriget ham og indtaget Belgard; kom han efter Løfte Dagen efter, hvilket hos Saxo er rimeligere end tre Dage i Knytlinga, til Absalon og Jarmar, som gave ham deres Hænder til Beviis paa hans Sikkerhed og deres Ærlighed, og førte ham til Kongen, venteligen paa hans Skibe, hvor Freden blev sluttet paa Vilkaar, at han 1) skulde overgive Wolgast til Kon-

gen,

Knud VI. Aar 1185. gen, venteligen for der at indlegge Besætning til Fredens varige Sikkerhed, thi ellers lader det, at Byen selv er bleven i Hertugens Vold. 2) Afstræde det Land Barth, Grimme og Tribusses, eller Rugia cismarina ɔ: Rygen paa denne Side Havet, eller Circipanien, hvilket Land Jarmer dog ogsaa herefter beholdt i Forlehning ligesom hidtil, og havde siden 1179 alt været i de Danskes Magt og i Jarmars Hænder. 3) Ligeledes at afstræde til den Rygiske Fyrste, under Danmarks Høihed, Synden for Pene, Grevskabet Güzkov og hele Landet Wostrosna eller Ostrozna, Wolgast undtagen. 4) Love aldrig at bekrige Danmark eller den Rygiske Fyrste. 5) Give i Bøder til Kongen 300 Mark (Sølv) 6) Tage sit Land til Lehn af Kongen, men derimod at være fri for at give aarlig Skat som Rygierne a), og 7) stille 12 Gisler af de for-

a) Saaledes oversætter jeg: Procurationem hactenus patrimonii titulo administratam e manu Regis beneficii jure susciperet, libertatemque servitute mutaret, Rugianæ gentis tributum obsequiis æquaturus, hos Saxo, hvilket Dreger, Gebhardi, Vedel og Schousbølle, den sidste danske Oversætter af Saxo, forstaae saaledes, at Bogislav gav Skat ligesom Rygierne. Det meste, som er for denne Mening, er, at Arnold III. 7. ogsaa siger, at Slaverne maatte give Skat; Petrus Olai i Langebeks Scriptores T. 2. p. 251 vil endog bestemme, at alle Bogislavs Undersaatter maatte aarligen give til de Danske i Skat af hvert Par Øren 40 Sølvpenge, hvilket var det samme, Rygierne gave Suhm.

Skulde denne vor Forf. Forklaring af Saxos Ord ei være for tvungen? Og kunde ved obsequiis ikke snarere forstaaes al Slags Ægt og Afgift, da Meeningen blev, at Bogislav skulde svare til den Danske Konge ligesaa meget, som Rygierne. Hvorfra Forf. har den nøiagtige Opregnelse af Freds-Vilkaarene, kan jeg ei finde i hans Citationer. Et Freds-Vilkaar, som Petrus Olai angiver: ut, quotiescunque necesse fuerit, Danicae expeditionis comites essent, er her forglemt at anføres.

fornemste Mænds Sønner til Sikkerhed for alt dette. Han skulde Knud VI.
endnu desuden give 800 Mark til Erkebisp Absalon. Schwartz Aar 1185.
i sin Pommersch. Lehns Hist. S. 120 sq. vil vel efter sine nye pommerske Skribenter, hvoraf ingen dog er ældre end det 16 Seculum, nægte denne Lehntagelse, men hvad kunde de afbeviise mod den samtidige Saxo, som havde alt sit af Erkebisp Absalon; imod den samtidige Svend Aagesen; imod den ei meget yngre Knytlinga, som siger: Tok þa Knutr Konungr valld oc gæzlu yfir öllu Vindlandi; den samtidige Arnold af Lybek, der skriver, at Keiseren var opbragt over det, at Knud Slavos imperio subditos suo dominio per tributum & hominium subdiderit. Paa Hiemveien blev Bogislav ledsaget af Absalon og Jarmar, ligesom paa Henveien. Til Afskeden beværtede Absalon ham og hans Venner paa sit Skib, og drak han der saa meget, at han først blev overmaade lystig, og tilsidst hverken kunde røre Haand eller Fod, i hvilken Tilstand Absalon lod ham bære i sit Telt og der om Natten bevogte af 40 Bevæbnede, hvorfor Bogislav meget takkede, og roste de Danske for sine Vender, giørende dem derved de Danske bevaagne. Efter dette drog Bogislav til sine Mænd igien, og Dagen derpaa kom han, ledsaget af de fornemste adelige Vendiske Herrer til Kongen paa hans Flode, som da laae ei langt fra Jomsborg. Kongen var da efter Svend Aagesens Beretning paa et Skib, som havde forgyldte Snabler. Der kastede Bogislav sig tilligemed sin Gemalinde Anastasia, Datter af den Polske Fyrste Miecislav eller Miseco, og sine Børn, hvoriblant vare de tvende Prinzer, Casimir og Bogislav, ned for Kongens Fødder, og bad om Tilgivelse for den saa længe giorte Modstand, fremstillede endeel af Gislerne og lovede de øvrige, og modtog derpaa sine Fædres Land, som et Lehn, venteligen ved en

 eller

Knud VI. eller flere Faners Overgivelse. Kongen blev bevæget saavel ved en
Aar 1185. saadan Herres dybe Fornedrelse a), som og formedelst det Slægtskab, der var imellem ham og Bugislavs Sønner paa deres Moders Side b), og reiste ham derfor op. Just i det Hieblik Freden sluttedes, opkom en hastig Storm og Torden, som vedvarede noget, hvorved Bisp Sifrid af Camin, Hertug Bogislav og Kong Knuds Broder, Valdemar, nær havde paa deres Baade sat Livet til, og hvoraf nogle da toge Anledning til at troe, at saadant betydede det Slaviske Riges Undergang. Da Floden laae ei langt fra Jomsborg, ere rimeligen dens Mure ved denne Leilighed blevne sloifede af Absalon, (saafremt det ei skeede forrige Aar 1184,) hvortil den danske Historieskriver Svend Aagesøn beretter sig at have været et Øievidne. Og fra den Tid af bliver det navnkundige Jomsborg eller Jumeta, hvilket ved en Læsefeil kaldes Hynnisborg hos Svend Aagesen, og af de pommerske Skribenter urigtigen Vineta, ei mere nævnet i Historien, da al dens overblevne Handel trak sig ganske til Wisbye paa Gulland. Nu om-

a) Saxo kalder her Bogislavs Land: regnum; Arnold af Lybek III. 7. kalder ham Princeps sive Rex Pomeranorum. I Knytlinga skrives han allevegne Burizlafr af Vindlandi, hvilket beviser, at Jomsbernes Burisleif under Svend Tveskieg gierne kan være den Polske Boleslav eller Bogislav.

b) Saaledes forstaaer jeg de Ord hos Saxo: Nec minus Regem maternæ erga *Bogiszlavi* filios necessitudinis respectus tangebat; thi med disse Udtryk sigtes neppe til Knuds egen Moder Sophia, hvorvel Slægtskabet med Bogislavs Sønner kom fra hende, da deres Moder var en Broder Datter af Sophiæ Moder Richenza. Bogislav havde maaskee i første Egteskab en Valborg, enten Datter af Valdemar 1. eller af Hertug Knud, dog mere vist er det, at Anastasia var Moder til Bogislavs Sønner og Efterfølgere i Regieringen. (Man efterseе herom dette Værks 7de Deel Side 520 og 711.)

omstunder sees ikkun nogle Levninger af den under Vandet. Saxo, Knud VI.
Petr. Olai, Gheygner, Micraelii Pommerl. S. 266. —— Naar Aar 1185.
der i Knytlinga siges, at de Danske skiendte og brendte paa begge Sider af Floden (Oderen) og dens Udløb, og fra Wolgast til Steinborg, forstaaer jeg Jomsborg ved dette sidste, som i Oluf Tryggesøns Saga ogsaa kaldes Steeborg, og hvis Kastel var gemuret, og forestiller mig Sagen saaledes, at de Danske seilede ind ad Svine ved Wolgast, plyndrede Kysterne af de Øer Usedom og Wollin saa og af det lige for liggende Pommern, og ud igien af Diwenow ved Julin og Camin og til Jomsborg paa Usedom. Dog maa jeg tilstaae, at Langebek vil i en skreven Anmærkning forstaae Stetin ved Steinborg, som jeg dog troer at være urigtigt. Saaledes endte Knud i en Hast den Wendiske Krig, som hans Fader Valdemar havde ved mange Tog ei kundet; Og derfor maatte han vel tildeels takke de gunstige Omstændigheder, men især Erkebisp Absalons kloge Raad og tappre Anførsel, thi han haver, som Knytlinga siger, været den største Feltherre og tapperste Kriger i ganske Norden, og uden ham giorde Knud intet i den vendiske Krig, ei heller uden ham kunde vinde Seier. Vist er det, at Valdemar overmaade meget fulgte hans Raad, men gik dog ogsaa ofte efter sit eget Hoved og uden for Absalons Mening, men befandt sig ogsaa altid ilde derved. — Med dette for Danmark saa ærefulde Tog slutter Svend Aagesen sin korte danske Historie, som lader sig gandske godt læse, er paa taalelig Latin, og har uagtet sin Korthed dog adskilligt, der feiler hos Saxo, som han kalder sin Contubernal, og foregiver han sig kuns at ville skrive kort, fordi Saxo havde for at skrive den danske Historie udførligere. Da denne sidste uden Tvivl var een af Absalons Klerker, slutter jeg heraf, at Svend Aagesen ogsaa har været een af dem, og meener

 Lange-

Knud VI. Langebek I. 43, at han har været Kannik i Lund, og det sag meget rimeligere, som han var en Broderson af Erkebisp Eskil, og
Aar 1185. stammede saa vel fra Ulf Gallice Farer, som fra Palnatoke, saa at hans Forfædre vare paa adskillig Maade besvogrede med Kongerne og med Absalon. Foruden denne danske Historie oversatte Svend ogsaa paa Latin de Levninger af Store Knuds Witherlags Ret i det danske Sprog, som Absalon og hans Fosterson Kong Knud havde samlet, og hvilket Værk er endnu til baade paa dansk og latin. Det er ikke usandsynligt, at Svend er død førend Saxo. Mærkeligt er det og, at Saxo selv og Knytlinga slutte ogsaa deres Historier omtrent med denne ærefulde Begivenhed, da den første korteligen og den sidste noget omstændeligere alene tilføier om Bogislavs vedblivende Hengivenhed til Danmark og Død, som indtraf 1187, til hvilket Aar jeg opsætter at tale om Knytlinga, og til 1204 om Saxo, hvilket Aar man troer at han døde. Af vore gamle Skribenter er ingen, uden Tillegget ved den siellandske Krønike, som henfører Bogislavs Lehnstagelse til 1185. Den store Bartholin er af samme Meening, og ingen kan være af anden, som nøie læser Saxo og Knytlinga, især den sidste, der lader Bogislav døe to Aar efter, og det veed man af pommerske Diplomer skede 1187; Mange af vore gamle: Hamsfort I. 282 og Petrus Olai, ja endog de meget ældre: Krøniken, som slutter med 1219 hos Langebek III. 261, og den som ender med 1194 ibid. III. 630, henføre denne Sag til 1185, hvorfor og Gram in Meursium col. 355 not. a. tvivler imellem 1185 og 1186. Men ingen er underligere end Gheysmer, som maa henføre den til 1188, naar han lader Saxo slutte med 1190. Vore Nyere, Langebek selv paa fleere Stæder, Stephanius in not. ad. Saxon. p. 252, Hvitfelt I. 146, Holberg

berg I. 252, Pontanus p. 279 have alle 1186, og kuns Gebhardi i sin store danske Historie p. 508 og i sin liden p. 621 har det rette Aar 1185. Ved denne Leilighed kan jeg ikke undlade at anmærke, at Hvitfeld følger i denne Krigs Beskrivelse allene Arnold, og har ei umaget sig med at eftersee Saxo, og at Holberg efter Sædvane kun udskriver Hvitfeld, hvorimod Pontanus, naar det urigtige Aar 1186 undtages, fortæller ganske got denne Krig, ligesom han overalt uden Tvivl er den ypperste af alle vore Historieskrivere. Meursius derimod har col. 354-356 endog det Aar 1189, og kan man sige om ham, at han i vor Historie har ingen Fortieneste, og kan alleene roses for sit gode Latins Skyld. — Det lader meget rimeligt, at Bogislav i Anledning af denne Fred har maattet sætte den fangne Meklenborgske Fyrste Niclot paa fri Fod, ligesom og Knud paa sin Side løsgav hans Fætter Henrik Borvin paa Vilkaar, at de begge skulde hylde ham og give Gisler, og lade ham giøre en nye Inddeeling af Landene mellem dem. Vel sandt, at Arnold, som fortæller dette III. 4, synes at henføre saadant til et af Knuds foregaaende Regierings Aar, naar han siger, at Knud udrettede dette saaledes, saasom han da allerede tænkte paa at undertvinge Slavernes Land, og at legge det til sit Rige, thi derved synes han at give tilkiende, at det er skeet, førend Bogislav blev Knuds Mand, thi naar Knud havde Meklenborg og Pommern under sig, saa havde han ogsaa Slavien. Men da man af Saxo seer, at Borvin var endda fri om Sommeren 1184 i Mai Maaned, slutter jeg deraf, at Jarmar har fanget ham om Sommeren samme Aar, og Bogislav ved samme Tid Niclot, og at de derpaa ere begge først komne i Frihed om Sommeren 1185 ved Freden mellem Danmark og Bogislav, thi da havde de efter Arnold siddet længe fangne, nem-

Knud VI. Aar 1185.

Knud VI. Aar 1185. nemlig et heelt Aar; Ei heller seer jeg beqvemmere Tid, at Knud har kundet tvinge Bogislav til at løslade Niclot, thi uden Tvang er det vel ei skeet, hvorfor og Hamsfort I. 282, lader det være en Følge af Freden, endskiønt han uretteligen henfører det til 1186, og ligesaa uretteligen kalder Niclot Bertislav. — Hvorom alting er, saa er dette vist, at fra den Tid af stode de Tydske Keisere, som Conring de finibus Imp Germ. I. 14. p. 171. selv tilstaaer, reent fra at paastaae nogen Rettighed til Danmark, eller forlange af samme nogen Lehntagelse, da de desuden havde saa meget i Italien at bestille og der meget opholdte sig. Den Saxiske Hertug paastod ei heller nogen Deel meere i Rygen, thi han var ei saa mægtig, som Henrik Løve, tænkte ei heller paa Mecklenborg eller det Obotritiske, hvortil han vel og neppe havde nogen Ret, da de Lande vare blevne Henriks ved Erobring, og Keiseren ei synes at have givet Bernhard uden Henriks gamle Tydske Lehne. Heraf fulgte da og, at den Swerinske Bisp ei heller meere tilegnede sig noget geistligt Overherskab over Rygen, men overlod det ganske til den Roskildske Bisp. — Fremdeles finder man, at de Danske Konger have fra denne Tid stedse i deres Latinske Diplomer skrevet sig Slavernes Konge, (som siden er ved en historisk Vildfarelse bleven giort til Vandalernes, og i deres Danske Vendernes,) uden nogen Modsigelse, endog i seenere Tider, da de dog intet meere besadde i Venden, hvorvel de eiede Rygen endnu til i det 14 Seculum. At henføre Grunden til denne Titel til Knud Lavard, er ikke rigtigt, thi han var ikke Konge i Danmark, hvorvel hans Besiddelse af det Obotritiske Rige og af Wagrien, og meget ældre Besiddelser i Venden have giort, at Valdemar 1. og Knud 6. altid havde et Øie didhen vendt og Lyst til at erobre det, hvilket og fuldkommen lykkedes for den sidste.

ste. Petrus Olai hos Langebek II. 252, Krantzius Vandal. VI. 24, (hvorvel denne sidste og taler om Hertug Knud,) Conring de finib. Imp. Germ. I 16. p. 196. og Scheid i sin Disf. de regio Vandal. titulo og i Vidensk. Selsk. Skrift. II. S. 241 sq. henlede derfore rigtigere denne Titulatur fra Knud 6. og denne Tid. Det ældste Diplom vi have, hvorudi Knud skriver sig Slavernes Konge, er af 1194; Ikke at han jo har giort det før, men fordi saadanne Diplomer ikke ere komne til os. Imidlertid finder man dog, at han i et af 1187 ei skriver sig saa. Efter ovenmeldte Seier og Fred vendte Knud med Floden tilbage til sit Rige. — I dette Aar maa Homerus (som er forvendt af det danske Orm,) være bleven Bisp i Ribe, saafremt Pave Lucius har giort ham dertil, og ikke 1186, som Hamsfort hos Langebek I. 282-341 og Hvitfeld i Bispe-Kroniken og Pontoppidan I. 328 ville, thi Lucius døde 1185. Han var først Bisp i Børglum, og skal være bleven forflyttet ved Pave Lucii Myndighed, som havde kiendt ham paa det Lateranensiske Concilium 1179, hvilket han som Bisp i Børglum bivaanede a). Man har et Brev af Stephanus Tornacensis epist. 149 til denne Homerus, som Bisp i Ribe, hvorudi han anbefaler ham Kanniken G. som han i St. Genovefæ Kirkes Ærende havde sendt til Danmark. I dette Brev berømmes Homerus for hans Gavmildhed og Religion. For 1185 kan det ei være skrevet, thi i bemeldte Aar kom Homerus

Knud VI. Aar 1185.

a) Suhm antager, meget rigtigere end her, i dette Værks syvende Deels S. 557 tvende forskiellige Homerer. Den eene blev alt efter Saxo p. 361 indviet 1178 til Bisp i Ribe; den anden har som Bisp i Børglum endnu 1179 bievaanet og underskrevet paa det Lateranske Kirkemøde. See Dacherii Spicileg. XII. 650. Hamsfort, Hvitfeld og Pontoppidan giøre disse tvende urigtigen til een og den samme.

Kall.

Knud VI. rus først til Ribe, hvoraf man nesten skulde slutte, at de Breve
Aar 1185. af Stephanus, jeg haver henført til forige Aar, ogsaa høre til dette. — Fra Abbed Wilhelm haves et langt Brev II. 30. til Peder Sunos Søn, hvorudi han formaner ham til at fortfare i Dyd og Studeringer; melder og, at han er bleven forligt med hans Fader Suno a), raader ham til ei at falde St. Genovefæ Kirke besværlig med at lade dem tage imod for mange af sine Venner; beretter ham, at hans Kloster Ebleholt haver nu 25 Brødre, og har taget saaledes til, at det hver Dag kan ernære fleere end 100 Mennesker og forhen knap 8 til 10, og melder tillige, at han havde i Pinze-Ugen udbedet sig af Erkebispen Tilladelse til at reise til sit Fædreneland Frankerige, dog kuns i et Besøg, og for at see Peder b), men at denne havde afslaaet ham det; beder at hilse Magister Andreas (Peders Broder og siden efter Absalon Erkebisp i Lund) og Magister Jocelin (hvilken jeg ikke kiender.) Han kalder ham deri sin anden jeg; siger, at han havde et fortreffeligt Hoved, hvormed faa kunde lignes; beretter, at han havde faaet hans Brev fra forige Aar, men ei før kundet besvare det formedelst Mangel paa Leilighed med Reisende; roser hans Fader for Klogskab, Veltalenhed og Gudsfrygt, men melder tillige, at denne tvende Gange har afslaaet ham, hvad han paa hans (Søn-

a) Da Suno døde 1186, saa have Bartholin og Langebek derfor henført dette Brev til 1185; Skulle det være rigtigt, saa maa de forige fra Stephanus om og til Peder ogsaa høre til seenere Aar end 1185. Men det bliver vanskeligt, ja maaskee umueligt, ret at ordne de Breve, der ere uden Datum, og handle om saadan privat Mand, hvis Handlinger ei ellers ere noksom bekiendte.

b) Dette synes at vise, at Brevet er ældre end 1185, og skrevet, medens Peder endnu opholdt sig i Frankerige.

(Simuers) Vegne havde bedet ham om, men at han vist vilde forge for hans Beste paa en beleiligere Tid og Sted. Maaskee at Wilhelms Brev til Ebbe Sunesen II. 73, er ogsaa af dette Aar, som Langebek meener eller og efter Sunos Død 1186; Deri kalder han ham Excellentiam, taler om hans berømmelige Rygte og Dyder, og anbefaler til ham den fattige, som medbragte Brevet. — Under den 28 Junii i dette Aar skienkte Grimolph Ulfsøn ved sit Brev til Abbed Wilhelm og det heele St. Thomæ Kloster af Trøsteren (de Paraclito) i Eblehelt sit Gods i Mynghe, som aarligen gav 5 Pund annonæ ɔ: alt Slags Korn, nemlig en Gaard, mansio, med alt sit underliggende nær ved og langt borte, for sin og Forfædres Siæle, paa Vilkaar aarligen at læse for dennem Siælemesse med Vigilier, og at han selv skulde efter sin Død have der fri Begravelse. Til Bekræftelse hang han sit Sigil under. Brevet er givet i Mynghe. Man lærer heraf, at Klosteret har da virkeligen været flyttet fra Eskilsøe til Ebleholt, som venteligen er skeet 1176. Mynghe er en Landsbye i Veibye Sogn, Holbo Herred, og bestaaer nu af 9 Gaarde. Da der ingen Tvivl kan være om, at jo Grimolph har været en Adelsmand, saa synes dette at vise, at mange adelige Gaarder og Eiendomme have endda paa de Tider været heel smaae. Langeb. VI. 142. Thorkelin I. p. 57. —— Underligt er det, at Gaufredus Vosiensis i Labbei bibl. Mscr. II. 317 kalder ved dette Aar den Danske Konge Cornuvallium eller Gorneval; Venteligen har han deels selv hørt Feil, deels er Navnet ved Copiisterne eller ved Læserne bleven fordærvet, saa dette vanskabte Navn er kommet frem i Steden for Kanut. — Nicetas II. 10 beretter, at da Opstanden mod Keiser Andronicus begyndte, var ingen tilstede, som kunde dæmpe den, hverken af fornemme Folk eller Keiserens

Knud VI.
Aar 1185.

Knud VI. Venner, Barbarerne, som bare Øxer (Varanger) og de purpur-
Aar 1185. klædte Drabantere.

Omtrent ved Mariæ Renselses Dag blev efter Arnold. Lub. III. 13, Theodoric, Provst i Segeberg, en retfærdig, mild og gudfrygtig Mand, udvalgt af Kapitlet i Lybek til Bisp, og ventede det et heelt Aar, forend han fik Investituren af Keiseren udi Gellnhausen efter dennes Tilbagekomst fra Italien udi November Maaned. Da nu Keiseren først kom derfra tilbage 1186, saa maa enten Theodoriks Valg først være skeet 1186, eller han og have biet paa Investituren over halvandet Aar. Altsaa er det langt fra, at Theodorik er, som Staphorst Hamburg. Kirchengesch. I. 592 vil, bleven Bisp 1184. Søndagen Gaudete den 13 December blev han derpaa i Bremen viet af Erkebisp Hartvic til Bisp, og derefter af Grev Adolf ledsaget til Lybek den 24 December. — Erkebisp Hartvic reformerede da Nonneklosteret Bitzen, nu Pretz, uddrev nogle Nonner, der havde levet alt for frit, og satte Thietmar, Prior af Neumünster, over Klosteret, som derpaa holdt Nonnerne i en skarp Tugt. Langeb. IV. 455. Staphorst l. c. I. 634, 686. —— I dette Aar skal udi Nordfrisland Tatinger gamle Kog og 1190 Tatinger Mellem- eller Syd-Horn-Kog være blevne inddigede. Heimreichs Nord-Friesische Chron. p. 159. —— Tredie Juledag forige Aar var Hertug Henrik med Gemalinde, Sønner og Døttre hos sin Svigerfader Kong Henrik i Windsor. Efter hellig tre Kongers Dag kom til Kongen, som da opholdt sig i Winchester, de Gesandter, han havde afsendt til Paven og Keiseren angaaende sin Svigersøns Sag, og bragte de gode Tidender med sig, nemlig at Keiseren havde givet Hertugen Lov til at vende tilbage. Dette lod han strax sin Dronning, og Hertugen og sin Datter vide, som endnu vare i Windsor, hvorpaa han

efter

efter deres Raad sendte nogle af sine fortroligste til Paven og Keiseren, og lod takke for den beviiste Naade. Efter dette drog han selv over til Normandie, hvorhen da, efterat Paaske-Festen var forbie, kom over til ham hans Dronning Eleonora, samt Hertug Henrik og Gemahlinde. Bened. Petrob. p. 432, 436. —— Derfra synes Henrik med Gemahlinde og Børn at være kommet til Brunsvig noget før Mikelsdag, og lod han sig nu nøie med sin Arvedeel, hvoraf dog meget var endnu i andres Hænder. Imidlertid fik han efter Arnold Lubec. III. 12, ofte gode og trøstefulde Breve fra Keiseren, skiønt sammes Indhold dog formedelst adskillige Hindringer ei blev opfyldt, da Keiseren tilregnede ham alle de Fortrædeligheder, han den Tid havde, deels med Pave Lucius, deels med Erkebisp Philip af Cøln, forhen hans beste Ven, og deels med den Danske Kong Knud, meenende, at de enten skeede ved hans Indskydelse, eller dog i det mindste for hans Skyld. Dette gik endog saa vidt, at han blev meget fortørnet paa Adelheid, Abbedisse i Gandersheim, fordi hun godvilligen aftraaede til Henrik igien noget Gods, som var tilfaldet Klosteret, da han blev erklæret i Agt. Den forhen mægtige Henrik var derfor saa lidet anseet, at da han af den Bremiske Erkebisp Hartvik, der forhen havde været een af hans fortrolige og Notarius ved hans Hof og hvilken han havde forskaffet et Kanonikat i Bremen, udbad sig, at han vilde møde ham paa et Sted, han selv kunde vælge, vilde denne hverken see eller tale med ham. — Omtrent ved denne Tid lagdes Grundvold til de tvende Partier i Italien, Gibelliner, der vare keiserlige og af hvilket Adelen var, og Guelpher, der vare pavelige og af hvilket Stæderne vare for deres Friheds Skyld. Keiseren vilde, at Paven skulde krone hans ældste Søn, Kong Henrik, til Keiser, men Paven vilde ikke

Knud VI. Aar 1185.

Knud VI. under Paaskud, at det ei gik an, at der vare tvende Keisere paa
Aar 1185. engang. Frideriks store Magt var mistænkelig for Paven og Italienerne, og Henrik havde giort sig forhadt hos Geistligheden ved at udøve adskillige Voldsomheder mod dem. Imidlertid døde Pave Lucius den 25 November udi Verona, og kom Ubertus Civellus, Erkebisp i Meiland, i hans Sted, under Navn af Urbanus 3., og blev den 8 December kronet i Rom i St. Peders Kirke. At Keiseren dette heele Aar over forblev i Italien og ogsaa det meeste af det næste, dertil var fornemmelig Aarsag, at han arbeidede paa at stifte et Ægteskab mellem sin Søn Henrik og den Siciliauske Princesse Constantia, Datter af Kong Roger, thi da den regierende Konge Wilhelm 2. havde ingen Børn, tænkte han paa den Maade at bringe det heele Rige til sin Slægt. Det bestod da af Sicilien, Apulien, Calabrien, Neapolis og Fyrstendommet Capua. Dog som Paven underhaanden og Wilhelms Raad aabenbare, (eftersom Indvaanerne ei skiøttede om at staae under tydsk Regiering,) modsatte sig, medtog det lang Tid, inden denne Sag kom i Rigtighed. Muratori Gesch. von Italien VII. 293. —— Under den 5 Martii udstædte den Cølnske Erkebisp Philip til Pyrmont et Stadfæstelses Brev til St. Mariæ Kirke i Lucke paa den Gave, hans Søsters Salomes Datter Adelheid, Grevinde af Skovenborg (eller Holsteen) havde skienket den, bestaaende i 18 mansis og en Mølle i Udelem. Det er blant andre Underskrevet af Grev Adolf i Skovenborg. Under den 26 Junii stadfæstede den Bremiske Erkebisp Hartvik til Stade Klosteret Neumünster dets Privilegier, og gav det Tienderne i Bilevelde og Dodenkop med al Tilliggende og ny opbrudt Jord, som forhen havde tilhørt Bremer Kirker. Dette stadfæstede siden den Bremiske Erkebisp Giselbert, som sad fra 1273 til 1306. Orig. Guelf. III.

III, p. 123, præf. p. 39. — Da de Pommerske Fyrster Sambor og Mestovyn havde bekriget deres Fætter Hertug Bogislav, imedens han krigede med Kong Knud, og frataget ham Belgard, som det lader at han og Fader Wartislav forhen havde ubilligen frataget og forholdt dem og Fædre, vilde Bogislav nu igien indtage denne Bye, men maatte, da de kaldte Polakkerne til Hielp, lade dem beholde den. Micrælii Pommerl. p. 269. Knud VI. Aar 1185.

Den Norske Kong Sverre giftede sig med Margrete, en Datter af den Svenske Kong Erik den Hellige og Christina, den Danske Prinds Biørn Jernsides Datter med Cathrine, den Svenske Kong Inge Stenkilsøns Datter. Hun var Søster til den da regierende Svenske Kong Knud. Saasom hendes Fader omkom 1160, kan hun ei have have været ret ung, og rimeligen er dette Giftermaal derfor skeet af Stats-Aarsager, thi Sverre kunde ei være de Danske god, da de havde saa meget understyttet Magnus, og Knud var ogsaa de Danskes Fiende, fordi de havde været Ven af hans Fiende og Formand Kong Carl, og dette havde han ogsaa forhen viist ved at understøtte sin Frænde Harald Skreng. Imidlertiid finder man dog ikke, at dette Venskab og Forbund mellem Norge og Sverrig har skadet Danmark noget, rimelig fordi Sverre havde al sin Tid nok at bestille med indvortes Uroeligheder, ligesom og Knud synes at have været nøiet med at besidde den Svenske Trone, til hvilken han ogsaa havde en farlig Medbeiler i den unge Sverker Kong Carls Søn, som opføddes i Danmark. Den Engelske Skribent Guillelmus Neubrigensis siger, at Sverre fik den Gothiske Konges Datter, hvorved han meener den Svenske Konge, som regierede baade over Svenske og Gother. Førend dette Ægteskab havde Sverre med en Frille Christine (som Örnhielm p. 602 kalder hans første

Hu-

Knud VI. mange Folk og holdt ham vel, kunde hans Indkomster ei strække
Aar 1185. til, hvorfor han i dette Aar drog ud i Øster-Søen for at plyndre hos Hedningerne. Han havde med sig 5 Skibe og mange Folk. Øssur Præst, Thiodolf Pik og Hermund Qvada fulgte ham. De plyndrede i Estland i den Egn kaldet Pik og Tunne a) et ubekiendt Sted, og giorde stort Bytte. Derfra droge de til Øen Gulland, hvor de kom i Trætte med de Tydske, som handlede der, og toge fra dem to Koger med umaadelig Rigdom. Derfra til den Svenske Kong Knud, som tog venligen imod dem, og gav Erik ved Afskeden et Langskib. Paa Hiemveien plyndrede han baade i Sverrig og Danmark, og kom tilbage om Høsten med 11 Skibe paa den Tid, Kuflungerne begyndte Opløret i Vigen. Rimeligt er det, at Estherne plyndrede siden 1188 i Sverrig, fordi Knud havde taget saa vel mod deres Fiende Erik. Sverris S. 113. Torfæi IV. 1. 6. —— Den 18 Julii døde Steffen, den første Erkebisp i Upsal, og blev begraven i Alvastre Kloster. Han havde siddet i 23 Aar fra 1162, og beklagede den Svenske Kong Knud meget hans Død. Capitlet i Upsal valgte derpaa Johannes, en Cisterciensær Munk i Alvastra, til hans Eftermand, og sendte Gesandter til Italien for at faae ham stadfæstet ved Pave Lucius 3, som og skeede, og stadfæstede han desuden til Verona den 5 November alle den Upsalske Kirkes Privilegier. Langeb. II. 167. Örnhielm. hist. eccl. Sveç. p. 565. —— Den Engelske Kong Henrik sendte sin Søn Johan over til Irland, efterat han havde giort ham til Miles (Ridder,) og givet ham Vaaben udi Windsor den 31 Mart. og strabte han at tilvende ham dette Rige, men tabte derved det meeste af sin Hær i adskillige Slag med Irerne;

a) Tunne nævnes kun i een af de ved Sverris S. brugte Haandskrifter, I 2 andre nævnes Tunni, og i de øvrige alleene Pik. Kall.

og, fra hvilket de Engelskes Herredomme besæstes i Ir- Knud VI.
land, og kunde de aldrig fuldkommen undertvinge det, i sær Vi- Aar 1185.
sten, forend under Dronning Elizabeth. Johan opholdt sig der
i 8 Maaneder. Hugo Lacy, Herre af Meath, blev dræbt den
25 Julii. Han var en af de mange Engelske smaae Herrer, som
havde deelt Irland mellem sig, dog under den Engelske Konges
Heihed. Annal. Margan. hos Gale II. 9. Matth. Westmonast. og
Matth. Paris. ad h. a. Bened. Peterb. p. 437. sq. Silv. Giraldi Hi-
bern. expugn. c. 94. 31. 95. —— Den 1 Januarii døde Gille-
bert, Søn af Fergus, Fyrste over Gallovay i Skotland, hvor-
paa hans Broders Ucrreds Søn Rolland strax efter hans Død
anfaldt Landet, dræbte alle, som modsatte sig, i sær de mægtigste
og rigeste, og indtog det heele Land. Gillebert havde levet i
Fiendskab med sin Herre, den Skotske Kong Wilhelm, og der-
for havde han maattet levere sin Søn Duncan som Gissel for Fre-
den til den Engelske Henrik. Paa sin Broder Ucrred havde han
ladet Øinene udstikke og Tungen afskiære, og dette vilde nu den-
nes Søn Rolland hævne med Wilhelms Hielp, hvorved han
og vandt Slaget den 4 Julii, og ligeledes et andet den 30 Sep-
tember. Saadanne indbyrdes Krige vare Virkninger af Feudal-
Regieringen. Chron. de Mailros hos Gale I. p. 176. Fordun ibid.
III. 718-719. Bened. Petorb. p. 435. 438. —— Coloman, Re-
gent i Halicz, blev af sine Undersaatter forgivet, hvilke derpaa sendte
Bud efter Wolodimier, der opholdt sig i Ungern, men blev af
Kongen Bela kastet i Fængsel, og sendte denne sin Søn Andreas
derhen, som tog Halicz paa Faderens Vegne i Besiddelse. Imid-
lertid havde Casimir beskikket Roman, Fyrste i Ladomir, Wo-
lodimirs næste Broder, til Fyrste i Halicz; Han og Wolo-
dimer havde een Moder sammen, nemlig Swentoslawa, Bo-

Knud VI. leslai Chivusti Datter, som havde ham med den Russiske Fyrste
Aar 1185. Wsewolod, der og skal have regieret i Halicz. (Alt dette Slægtskab er noget forvirret og indviklet.) Dog Roman kom denne Gang ikke i Besiddelse af Landet, da det forblev i Ungarernes Hænder, thi som Wolodimer skal have været meget hengiven til Drik og ogsaa voldsom have borttaget Koner og Jomfruer for at fyldestgiøre sine skiændige Begierligheder, opmuntrede dette Bela til at betiene sig af Leiligheden og selv at beholde Halicz, hvor Wolodimer var ganske forhadt. Suhms Nye Vidensk. Selsk. Skr. II. 498. Katona hist. regum Hung. IV. 366-369. Dlugoss. VI. 553-554. Kadlubko p. 25. Boguphalus p. 48. Engels Gesch. von Halicz I. 166. Tscherbatow Russ. Gesch. p. 900, 901. Arndts Russ. Gesch. II. 234. sq. —— Kong Wilhelm af Sicilien betrigede Grækerne, fordi de i forige Tider havde holdt hans Brud Keiser Emanuels Datter tilbage, og ellers begegnet Latinerne af den Latinske Kirke med Grumhed. Hans Flode indtog den 24 Junii Durazzo og den 24 Augusti Salonichi, og forøvede overalt mange Grumheder. Endeligen udsendte den græske Keiser Isaacius Angelus en Flode, og bleve Latinerne da ogsaa slagne til Lands, hvorpaa vel en Fred blev sluttet, men dog ikkun slet holdt paa begge Sider. Muratori Ital. Gesch. VII. 294.

1186. Om Foraaret kom Bogislav for Paaske til Kong Knud udi Roskilde, og blev meget vel modtaget; Han blev der hele Paasken over, og bar Sværdet for Kongen, som hans Mand. Ved Afskeden gav Kongen hans anseelige Foræringer, og skiltes de fra hinanden med meget Venskab. Knytlinga S. 130. —— Suno af Knardrup, Ebbes Søn og Erkebisp Absalons Sødskendebarn, døde, en mærkelig og duelig Mand, som ofte nævnes i Historien;

sin Kapellan Einer, eller maaskee Ermier, skienkede Kong Knud tvende Boel i Landsbyen Salrbroch, som Knud havde for Torstenisthorp, nu Torup, i Viborg Stigt, Halds Amt, Medelsom Herred, tilbyttet sig fra den Aarhusiske Bisp Svend, og disse gav han Einer for hans ufortrødne i mange Aar udviiste Tieneste saavel imod Kongen, som hans Fader Valdemar. Han skiødede ham dem, men lod saadant tilligemed forsatte skriftligen for den store Sviigs Skyld, som da gik i Svang, saa at man neppe kunde finde Ordholdenhed eller Fasthed i Løfter. (Saaledes klage nemlig alle over deres Tidsalder, ophøiende den forige, som de ei kiendte.) Han fik dem med fuld Raadighed til at sælge eller ved Testament at bortgive dem, som han vilde, i Følge hvilket han faa Aar før sin Død forærede det beste bort til Øm Kloster, og fastsatte hvad samme skulde give i Penge for det andet til hans Arvinger efter hans Død, og med det samme overgav han til Abbeden Kongens Skiøde. Merkeligen skriver Knud sig i dette de Danskes og Slavers Konge, Danorum Sclauorumque Rex, og har Langebek Ret i at henføre det til 1186, bliver dette uden Tvivl det ældste Diplom af Knud, hvori slig Titel forekommer, da ellers et andet af 1194 bliver det ældste. Langebek V. 241, 242. —— Medens Knud opholdt sig i Lund for at have Tilsyn med Skaane og vedliggende Landes Forretninger, stadfæstede han ved sit Brev alle de Herligheder og Friheder, som Hellig Kong Knud havde 1085 givet til Lunde Kirke. Udi dette skriver han sig Kanutus, Regis Waldemari filius, per Dei graciam & dispoficionem regni Danorum monarchiam tenens, kalder Lund metropolis Daniæ, og skriver han sig siddende paa sin Trone, sedens in solio, hvoraf jeg slutter, at han haver holdt offentlig Ret. Deri siges, at Knud havde skienket til det af ham stiftede Laurentii Kloster, et Provstie, ni Præste-Præbender

Knud VI.
Aar 1186.

Knud VI. Aar 1186. Den 13 Mai døde Simon, Bisp i Odense, forhen Kanik og første Provst i Lund. I sine Breve skrev han sig: Sanctæ Othoniensis ecclesiæ humilem ministrum. Han var en streng og alvorlig Mand, ærgiærrig, overtroisk, stolt og let til at udelukke nogen af Menigheden. Saa beskriver Hamsfort ham; men Historien viser, at saadan Tænkemaade var meget almindelig hos de Tiders Geistlige. I hans Sigil forestilles han velsignende med aaben Mund og opløftet høire Haand, havende Bispestaven i den venstre; Paa hans høire Side forestilles et Kors, og paa hans venstre en Kalk. Han satte Friserne i Sønder-Jylland i Band, fordi de ei gave deres aarlige Afgifter til St. Knuds Brødre i Odense. Johannes Jensen blev Bisp efter ham; som 1180 havde bivaanet Tinget i Hiulby, og var artium magister, hvoraf Pontoppidan a) slutter, at han har været Jurist og lagt sig efter Lovene, venteligen den canoniske Ret. Han havde forhen været Kanik i Lund. Langebek I. 341. III. 516. Hvitfeld Bispekr. S. 38. Pontoppidan I. 312. sq. —— Til dette Aar hører uden Tvivl Pave Urbani 3 Brev hos Langebek V. 253 til Erkebisp Absalon, hans Lydbisper og alle Abbeder, Priorer, Erkedegne og Præster i deres Bispedømmer om, hvorledes han havde frietaget Munkene i Øm Kloster efter Bisp Svends af Aarhuus Begiering for at give Tiende af alle deres Eiendele, og tilskrevet dem at bandsætte alle de Lege Folk, som handlede herimod, og skulde Bandsættelsen skee offentligen ved tændte Lys, indtil de havde tilfredsstillet Abbeden af Øm Kloster eller Abbederne af de mindre Cistercienser-Klostere i Danmark imod hvem de havde forseet sig. — Til

sin

a) At Pontoppidans Slutning er rigtig, sees af Wilhelms Brev II. 69 som af Bartholin ansættes til 1187 og ei, saaledes som i den trykte Udgave hos Langebek VI, 72 not. c. angives, 1198. Kall.

hans Kapellan Einer, eller maaskee Ernier, skienkede Kong Knud twende Boel i Landsbyen Salebroch, som Knud havde for Torstenisthorp, nu Torup, i Viborg Stigt, Halds Amt, Medelsom Herred, tilbyttet sig fra den Aarhusiske Bisp Svend, og disse gav han Einer for hans ufortrødne i mange Aar udviiste Tieneste saavel imod Kongen, som hans Fader Valdemar. Han skiødede ham dem, men lod saadant tilligemed forfatte skriftligen for den store Svigs Skyld, som da gik i Svang, saa at man neppe kunde finde Ordholdenhed eller Fasthed i Løfter. (Saaledes klage nemlig alle over deres Tidsalder, ophøiende den forige, som de ei kiendte.) Han fik dem med fuld Raadighed til at sælge eller ved Testament at bortgive dem, som han vilde, i Følge hvilket han faa Aar før sin Død forærede det beste bort til Øm Kloster, og fastsatte hvad samme skulde give i Penge for det andet til hans Arvinger efter hans Død, og med det samme overgav han til Abbeden Kongens Skiøde. Merkeligen skriver Knud sig i dette de Danskes og Slavers Konge, Danorum Sclauorumque Rex, og har Langebek Ret i at henføre det til 1186, bliver dette uden Tvivl det ældste Diplom af Knud, hvori slig Titel forekommer, da ellers et andet af 1194 bliver det ældste. Langebek V. 241, 242. —— Medens Knud opholdt sig i Lund for at have Tilsyn med Skaane og vedliggende Landes Forretninger, stadfæstede han ved sit Brev alle de Herligheder og Friheder, som Hellig Kong Knud havde 1085 givet til Lunde Kirke. Udi dette skriver han sig Kanutus, Regis Waldemari filius, per Dei graciam & disposicionem regni Danorum monarchiam tenens, kalder Lund metropolis Daniæ, og skriver han sig siddende paa sin Trone, sedens in solio, hvoraf jeg slutter, at han haver holdt offentlig Ret. Deri siges, at Knud havde skienket til det af ham stiftede Laurentii Kloster, et Provstie, ni Præste-Præbender-

Knud VI.
Aar 1186.

Knud VI. Aar 1186. bender og en Skole, og givet 27 Mark aarligen til Kirken af den Skat (census,) som efter gammel Skik gaves af Byen for Huus-Grundene, og stadfæstede han dette paa Indvielsens Dagen i Overværelse af mange Bisper, Præster, Hertuger, Stallere og mange Adelige af forskiellig Alder og Stand; Han skienkte og Brødrene al Kongelig Rettighed og Myndighed, omnem regiam justitiam, paa alt Gods, undtagen i tre Tilfælde, nemlig: om nogen Bonde (colonus) blev fredløs og kiøbte igien sin Fred af Kongen, saa skulde Præsten og Brødrene have hans Jord (substantiam): Dernæst om nogen af Bønderne forsømte Leding, saa skulde samme derfor bøde til Kongen, og endeligen skulde de ei give Skyds-Heste, equos reddarios, uden kuns naar Kongen selv kom. Fremdeles stadfæster han alt, hvad ellers nogensinde af nogen er givet did, og lader det, at han troer, at han ved Brødrenes Forbønner havde besteget sin fædrene Trone, thi Ordene ere her mærke. Brevet er givet 1186, i den fierde Indiction, udi Knuds tredie Regierings Aar, og udi Absalons ottende som Erkebisp. (Skade at Dagen ei staaer herved, thi Knuds tredie Aar gaaer fra 1184 den 12 Mai til Aarsdagen 1185, men da Absalons Aar vel kan forenes med 1186; saa troer jeg, at III. er sat for IIII. i Knuds Aar, og da er dette Diploma givet 1186 førend den 12 Mai, og har Knud da venteligen, efterat Bogislav havde været hos ham i Paasken, som dette Aar indfaldt den 13 April, begivet sig over til Lund.) Knud kaldes her gloriosissimus Danorum Monarcha; Gertrud, Domina Regina Danorum, gav sit Minde hertil, som og Valdemar, illustris Dux, Regis frater, og Erkebisp Absalon, med Bifald af Stallerne (Stabularii) Gunni, Strangi, Rogincer, Ebbi, og de Præster, Capellaner, Homerus, Ducco og Nicolaus. Stobæus de numis & sigill. Lundens. p. 69. ——

Den

Den 21 October stadfæstede Pave Urbanus ved sin Bulle given til Viterbo Gaven af Byen og Slottet Hafn (Kiøbenhavn,) som Kong Valdemar havde skienket Absalon, og han igien Roskilde Stigt paa Vilkaar at beholde dem selv, saa længe han levede, og hvortil hørte: Oterslef, nu Utterslov, med alt tilhørende, Serskef, som er bleven nedlagt ved Kiøbenhavns Udvidelse, ligeledes Solkeryth, Huamlosæ, som uden Tvivl laae ved Humlebek, eller og Vanløse i Brønshøy Sogn, Wigislef, nu Vierslov, Walbu; nu Walby, det eene Bøel Brunshogæ, nu Brønshøy, Jurbrethorp, nu Emdrup, Gaarden af Gesnetofte, nu Gientofte, med alt tilhørende, Murhogæ, nu Mørkhøy, med alt tilhørende, Watfaerthe, nu Vagsverd, Vigirum, nu Virum, Husfretop, nu Hesterkiøb, Hauerthi, maaskee Averse i Tyberg Herred; Burgbu, mig ubekiendt, Niartherum, nu Nærum, med alt deres Tilliggende; Desuden al den Deel af dem, som Absalons Kastellan Nicolaus havde erhvervet efter en mellem dem indgaaet Pagt. Bullen er endnu til i det Kongelige Geheime Archiv. Pontopp. annal. I. 464. Orig. Havn. p. 6. 7. Thorkelin dipl. I. p. 57. —— Den 10 December tilskrev Pave Urbanus fra Verona Abbeden og Munkene i Sorøe Kloster et Brev, hvorved han stadfæstede Klosterets Friheder og Herligheder, og opregnes dets Eiendele, nemlig: Grunden, hvorpaa Klosteret laae med tilhørende; Klosteret selv med Skove, Enge, Møller, Fiskerier og alt tilhørende; Ladegaarden af Linnghæ; Den af Slaglosæ; Othinstorp; Ladegaarden af Aswarthebothæ; Ladegaarden af Wanposæ; Landsbyen Biarbu, med sine Skove, Enge, Mølle, Fiskerier og alt tilhørende, som Herr Esbern, Erkebisp Absalons Broder, havde skienket dem; Ladegaarden af Guthem. Han giver alle deres Eiendele frie for Tiende, tillader dem at tage Læg-Folk til Converser; forbyder, at ingen

Knud VI. Aar 1186.

Knud VI. ingen Bisp man tvinge dem imod deres Villie til at møde paa noget
Aar 1186. Synode eller til Tinge; dersom Bispen vil efter trende Advarsler ei indvie Abbeden, man denne dog, i Fald han er Præst, velsigne Novitierne, og forrette alt, hvad der hører til hans Embede. Dersom Bisperne fordre andet af Abbederne end den skyldige Lydighed og Fyrsterne i Landet noget, som strid mod Ordenens Frihed, saa havde Abbederne Ret til at afslaae sligt. Hvis Bisperne i Anledning af et Abbed-Valg fældte nogen Dom imod Klosterets Kirker, eller nogen af dets Personer, som strid mod Cistercienser Ordenens Statuter, blev saadan Dom herved erklæret for ugyldig. Naar deres egen Bisp ei kunde forrette det, maatte de lade ved en anden Bisp, som reiste igiennem hos dem, velsigne Kirkens Kar og Klæder, ordinere Munke og indvie Altere. Hvad de øvrige Artikler angaaer, da indeholde de intet andet end hvad Klosterne sædvanligen fik. Det er underskrevet af 11 Cardinaler og udstædet ved Albert, Præst-Cardinal og Canzler. Brevet er vel dateret 1187, men da derhos staaer, at det er givet den 10 December i Pave Urbani andet Aar, saa maa 1187 være en Skriver Feil, og det bør hede 1186, thi han blev allerede kronet 1185 den 8 December, og var bleven valgt den 28 November. Langeb. IV. 563. Thorkelin. diplom. I. p. 273. —— Erkebisp Absalon skal efter Boysen hos Mencken III. 586 og Cypræus annal. p. 198, 199 have givet ved sit Brev Bisp Valdemar i Slesvig Magt til at hæve Tiende i sit Stigt, og gav ham Lov til at forkynde der, for desmere at overtale Indbyggerne hertil, at saa var forordnet i Danmark a), og det under Bands Straf for de ulydige, og som efter

a) Absalons Brev er upaatvivlelig det, som Thorkelin af de Bartholinske Samlinger har udgivet i sit Diplomat. I. p. 60, men det [illegible] Suhm

Røgelsekar af Sølv, samt adskillige Sølv Bekkener, og Lamper, og som var det fornemste en Bogsamling, inddeelt i Hylder og Band, som havde kostet ham 60 Mark, og altsaa maa have været anseelig efter de Tider a). Han skienkede og Hellevad Kirke til Anno VI. Aar 1186.

R 2 Kan-

& quando volueritis vobiscum in curia vestra religiose, sicut decet & expedit, converfetur. Men tydeligere endnu sees hvad disse Nobiles extravagantes vare for nogle af Hvitfelds Ord om Homers Formand, den her omtalte Bisk. Steffen: Han forleente, skriver Hvitfeld Bispekr. S. 20. Klerke, som tiente Førsterne og vare udi Hof-Tieneste, formedelst Herrernes Forbøn, hvis Præbender de begierede og vaadpegte. Hvad Uorden heri allerede i Steffens Formands Tid var indkommet, viser Terpager Rip. Cimbr. p. 142 saaledes: Ab initio omnes Canonici *præsentes* esse tenebantur, & in vicinia templi in ædibus sibi destinatis habitare, ut munia sua sedulo obirent; sed postquam Canonicatus ad *Officiales civiles* & *aulicos* devolvebantur, qui propter officia civilia vel aulica, præsentes esse & hic residere non poterant, orta est distinctio inter *Canonicos Residentes* & *non Residentes*: *Residentes* habitabant apud Ecclesiam, & præter *bona Capituli divisa*, *communia* participabant: *Non-Residentes* alibi habitabant, & fruebantur quidem *bonis diuisis* sc. *Præbendis* suis; sed exsortes fuerunt *bonorum communium*, juxta vetus *statutum Capituli*, quod absentes non percipiant de *bonis communibus*. Ita enim *Tuo* Episcopus XIII in Chronico: Canonicus absens vicarium *substituet Sacerdotem*, *nihil* de bonis communibus *percepturus*. Postea vero communi Capituli consensu decretum est, *Aulicos*, qui Canonicatibus gaudebant, licet *absentes*, bona ac reditus communes participaturos, modo statis quatuor anni temporibus & quoties alias res postulaverit, hic præsto essent, & hinc nata distinctio inter *Canonicos Privilegiatos* & *non Privilegiatos*. Nobiles extravagantes vare altsaa Canonici non residentes. Kall.

a) Pontoppidan har forført vor Forf. til at forklare det Latinske ampullas i Chron. Ripensi og hos Terpager p. 221, ved Lamper, i Steden for Viinkander hos Hvitfeld; ligesom ogsaa det skienkede Bibliotheks sedes hos Hvitfeld oversettes: Bænke; hos Suhm: Hyl-

[illegible] Frugtbarhed. — Ved denne Tid udspredtes Mirakler, at skee
An. 11[illegible] ved den afdøde Ribiske Bisps Stephani Grav i Riber Dom-
kirke, hvor han laae ved den søndre Muur i Choret; Nogle sagde sig at være blevne helbredede ved hans Grav. Dette, siger Pontoppidan, opvakte hans Eftermand Homerus til og at erhverve sig et helligt Navn: Til den Ende fastsatte han Kannikernes Antal til tolv, og stiftede ligesaa mange Præbender af Godset, og befoel, at ingen maatte blive Kannik, uden naar et Præbende var ledigt, men de som for nærværende Tid vare flere, end de tolv ordentlige Kanniker, han indsatte, skulde holde sig til Klosteret og leve af sammes udskilte Gods. Fra den Tid af begyndte man at uddele Præbenderne til de Kanniker, som vare lærdere end de andre, og lagde sig efter mere in Jure canonico end Gratiani Decretum a). Bispen skienkede og til Domkirken en Kalk af Guld, et Rögelsekar [illegible]

a) Saa forklarer jeg: Tunc Præbendæ coeperunt distribui Nobilibus extravagantibus. Pontoppidan i Annal. T. I. p. 464. synes at have taget det i en anden Mening; Ikke skulde jeg troe, at Ordene betyde, at Præbenderne bleve da uddeelte til vidtløftige og uregelbundne Munke, der vare Adelsmænd, thi saa havde Homerus forfeilet sin Hensigt. Overalt er Riber Bispe Krønike baade her og i Beretningen om Kannikerne meget mørk. Hvitfeld i Bispe Krøniken oversætter Ordene saaledes, at Præbenderne begyndtes da at byttes til Adelen, som levede uden Kloster Regel. Suhm.

Vor Forf. Forklaring synes alt for tvungen. Hvad ved extravagantes skal forstaaes, kan allerede formodes af Stephani Tornac. epist. 30 til Erkeb. Absalon: Vnum est, skriver han om Peder Suneson, quod ei sicut filio carissimo consulimus, mandamus, & præcipimus, vt quamdiu in terra illa (Danmark) moram fecerit, *vagari* non incipiat post greges sodalium suorum secularium; sed aut in claustro regularibus disciplinis intendat cum fratribus suis sub venerabili fratre nostro Wilhelmo Domino seruientibus, aut quotiens & quan-

Rogelsekar af Sølv, samt adskillige Sølv Bekkener, og Lamper, og som var det fornemste en Bogsamling, inddeelt i Hylder og Bind, som havde kostet ham 60 Mark, og altsaa maa have været anseelig efter de Tider a). Han skienkede og Hellevad Kirke til Kan-

Anud VI
Aar 1186.

& quando volueritis vobiscum in curia vestra religiose, sicut decet & expedit, conversetur. Men tydeligere endnu sees hvad disse Nobiles extravagantes vare for nogle af Hvitfelds Ord om Homers Formand, den her omtalte Bisp. Steffen: Han forleente, skriver Hvitfeld Bispekr. S. 20. Klerke, som tiente Førsterne og vare udi Hof-Tieneste, formedelst Herrernes Forbøn, hvis Præbender de begierede og paapegte. Hvad Uorden heri allerede i Steffens Formands Tid var indkommet, viiser Terpager Rip. Cimbr. p. 142 saaledes: Ab initio omnes *Canonici præsentes* esse tenebantur, & in vicinia templi in ædibus sibi destinatis habitare, ut munia sua sedulo obirent; sed postquam Canonicatus ad *Officiales civiles* & *aulicos* devolvebantur, qui propter officia civilia vel aulica, præsentes esse & hic residere non poterant, orta est distinctio inter *Canonicos Residentes* & *non Residentes*: *Residentes* habitabant apud Ecclesiam, & præter *bona Capituli divisa*, *communia* participabant: *Non-Residentes* alibi habitabant, & fruebantur quidem *bonis diuisis* sc. *Præbendis* suis; sed exsortes fuerunt *honorum communium*, juxta vetus *statutum Capituli*, quod absentes non percipiant de *bonis communibus*. Ita enim *Tuo* Episcopus XIII in Chronico: Canonicus absens vicarium *substituet Sacerdotem*, *nihil* de bonis communibus *percepturus*. Postea vero communi Capituli consensu decretum est, *Aulicos*, qui Canonicatibus gaudebant, licet *absentes*, bona ac reditus communes participaturos, modo statis quatuor anni temporibus & quoties alias res postulaverit, hic præsto essent, & hinc nata distinctio inter *Canonicos Priuilegiatos* & *non Privilegiatos*. Nobiles extravagantes vare altsaa Canonici non residentes. Kall.

a) Pontoppidan har forført vor Forf. til at forklare det Latinske ampullas i Chron. Ripensi og hos Terpager p. 211, ved Lamper, i Steden for Viinkander hos Hvitfeld; Ligesom ogsaa den skienkede Bibliotheks Sedes hos Hvitfeld oversettes: Bænke; hos Suhm: Hyl-

Knud VI. Kannikerne og gav en Mark Guld til at forgylde det høie Alter.
Aar 1186. Af Salt-Skatten indstiftede han og et Prebende. De Kongelige Rettigheder, som alle Domkirker nøde, og som den i Ribe havde tabt, erhvervede han til Kirken igien. Korteligen han viiste sig i alle Ting at være en værdig Mand og Bisp, ligesom han og, som forhen er anført, efter Tidernes Skik tiente sit Fæderneland i Krig. Paa denne Tid døde Walter, den første Erkedegn i Ribe, og kom Tuvo i hans Sted. Hvitfeld Bispekr. S. 20. 21. Pontoppidan I. 328. 329. 463. 464. Langebek VII. 190. sq. —

Hertug Henrik sad det heele Aar stille i Brunsvig med sin øvrige Familie, da hans Datter Mathild var bleven tilbage i England hos sin Bestefader Kong Henrik, og med ham reist over til Normandie og derfra igien tilbage til England. Bened. Petrob. p. 445. —— Keiser Friderik drev stærkt paa Giftermaalet mellem hans Søn Henrik og den Sicilianske Princesse Constantia, da han derfor endog forige Aar i Julii Maaned var reist til Grændserne af Kongeriet Neapel for at være ved Haanden, og desnarere at bringe denne Sag til Ende. Det kom nu saa vidt, at hun blev tilsagt ham, og Brylluppet holdt med stor Pragt i Mayland den 27 Januarii. Hun bragte med sig i Brudegave saa meget Guld, Sølv,

Hylder. Bøgernes Antal har vel været meget lidet, og vel maaskee ved Rækken, hvor de stod, et Pult anbragt til at opslaae, hvorpaa de ved Læsningen kunde legges, og hvortil man i ældre Tider vel endog ved Lænker fastgiorde Bøgerne. Jeg eier selv et Par deslige palaeotypa med endnu vedhængende Lænker. Saaledes kunde da dette Homers bortskienkte Liberie af Hvitfeld siges henlagt paa Bænke, og ved de Opkast han omtaler gjorte paa Bladene, forstaaes de Knapper eller Strimler, som paaklintes Bladenes Udkanter, hvor nogen nye Afdeeling i Bogen begyndte, for at lette Opsøgningen. I et gammelt plattydsk Skrift har jeg fundet dem nævnte Wolpen, rimeligviis af evoluere. Kall.

Silke, Floiel, Klæder, Foderværk og andre Kostbarheder, at 150 Heste behøvedes til at føre det. Henrik blev med det samme kronet til Konge i Italien, men ei til Keiser, af Patriarken i Aquileia, som derfor blev sat i Band af Paven, og Constantia blev kronet af en tydsk Bisp. Da Friderik alt forhen var en mægtig og myndig Herre, var det intet Under, at Paven, og de som vare af hans Parti, studsede herved, thi hvor mægtig vilde nu den tilkommende Keiser ikke blive ved at besidde Sicilien og Neapel, og derved være den romerske Stoel saa nær paa Halsen. Under Paaskud at Keiseren havde giort Indgreb i adskillige af de Geistliges Rettigheder, og i Anledning af Marggrævinde Mathildis Arv, viiste Paven sig paa mange Maader fortrædelig imod ham, saa at Keiserens Partie derfor ogsaa kaldte ham Turbanus i Stedet for Urbanus, og maatte Keiseren selv derover længe opholde sig i Italien, og kom ei til Tydskland før henimod Vinteren, hvor han fandt de fleeste Bisper at være sig imod og at holde med Paven. De Grumheder, hans Søn Henrik havde ved adskillige Leiligheder udøvet imod endeel Geistlige, bidroge ogsaa meget hertil. Efter Tilbagekomsten til Tydskland holdt Keiseren først en Rigsdag til Worms og siden til Gelnhausen i Wetterau, hvorfra man har et Diplom af ham udstædet den 28 November. Om Keiseren har forhen sendt Gesandter til Danmark angaaende Knuds Søsters Udstyr, eller først giort det i næste Aar, skal jeg lade være usagt; Saa meget er vist, at Følgerne deraf viiste sig efter al Rimelighed først i næste Aar. Gothofr. mon. hos Freher. I. 346. Muratori Ital. Gesch. VII. 295. sq. Bünaus Gesch. Fred. I. p. 297. sq. — Efter nogle Skribenter har Grev Adolf først stiftet Reinfeld Kloster i dette Aar, hvilket Hvitfeld, Pontoppidan I. 464 og Christiani II. 172 bifalder, hvorvel jeg forhen haver efter andre henført

Knud VI.
Aar 1186.

Knud VI. Aar 1186. Adelheid af Asla (eller Dassel,) Grev Adolfs af Schauenburg Hustrue, havde forhen med sin Moders Salome Tilladelse skienket til Mariæ Kloster i Lucken, for sin egen og hendes Faders, Grev Ottos af Asle, Siels Beste; dog saa at Gaven af Grevskabet, hvilket Salome havde arvet efter sin afdøde Datter Grevinde Adelheid, ei skulde komme Klosteret i Lucken til Forfang. Grev Adolf har selv underskrevet Philips Diplom. Skade, at Dagen ei staaer under det, dog meldes deri om en Gave til Hildesheim givet Mariæ Himmelfarts Dag, det er den 15 Augusti; vil man nu troe, at denne er fra samme Aar 1186, maa dette Brev være seenere end den Dag, og da Adelheid døde den 6 April efter det Hamborgske Necrologium hos Langebek V. 395, saa kan hun ei være død førend 1186, men rimeligere er hun blevet langt ældre, thi hendes Søn, Adolf 4, døde først 1261, og man veed ei, at han er blevet meget gammel, og finder man hende ogsaa anført som levende endnu 1189, saa at dette Brev maae derfor være af et andet Aar. Scheid. orig. Guelf. III. præf. p. 39. —— Dreger Cod. dipl. Pomer. p. 36-37 henfører til dette Aar et Diplom af Hertug Bogislav, hvorudi denne mærkeligen skriver sig: Dei Gratia Leuticiæ Dux. Wartislaus 1, Ratibors 1. Søn, og Bogislai Fætter, som anlagde Colbaz Kloster, døde i dette Aar.

Efterat Kufluugerne havde længe opholdt sig i Bergen, vendte de sig Øster paa til Vigen, hvor de erholdte saa stort Tilløb, at de bleve i Stand til at angribe Birkebenerne og Sverres Statholdere der: Ulf af Laufnes, Ulf Fly, Havard Jarlsen, Thorolf Rympil og fleere Krigs-Øverster (Sveitar-Høfdinger); og angrebe de nu hverandre paa begge Sider ved alle Leiligheder: Tilsidst fik Kuflungerne Overhaand, og maatte Birkebenerne flye

fra

fra Vigen Nord paa, undtagen Ulf af Laufnes, som vedblev at forsvare sig med sit Følge. Samme Foraar efter Paaske drog Sverre fra Tronhiem med en stor Hær, og kom til Bergen ved de hellige Aftener (Vakna-Skeid, vigiliæ, pervigilii tempore) uden Tvivl Paaske Aften, og vare da mange Koffardie Skibe komne did, næsten fra alle Lande. Sydlændingerne (Tydskerne) havdeført saa megen Viin did, at det ei var dyrere end Øl. En gang sadde nogle i saadant Drikkelaug, og vilde have mere Viin, men Sydlændingernes Dreng vilde ei hente meer, hvorover Nordmændene gik til og vilde opbrække Boden, men Sydlændingerne værgede sig inden for med deres Sværde og saarede nogle. Da dette rygtedes i Byen, grebe alle baade Borgere og Tydske til Vaaben. Der faldt mange, men meest af Borgerne. De fremmede løbe derpaa til Skibene, og bragte deres Kogger ud paa Vogen; men Skibsfolket lavede sig til at angribe dem der; Omsider forligede de sig dog. Den Sommer opkom ofte Urolighed formedelst Drik. En Birkebener mistede derved saaledes Forstanden, at han sprang ned fra Kongs-Salen i Tanke at det var Havet, hvor han vilde svømme og døde paa Stedet. En anden løb ud af Bryggen i Kongens Gaard, og druknede. Sverre var da ikke tilstede. Efter hans Hiemkomst opkom Trætte mellem twende af hans Folk, som vare overstadig drukne; Den ene var en Huuskarl, den anden en Giest, og vare de allerede i Færd med at anfalde hinanden, i det Thorolf Rympill, Giesternes Høvding, kom ind af Drikkestuen. Han var ubevæbnet, og tog derfor sin Staalhue af Hovedet og slog med den til Huuskarlen, men denne slog igien til ham med sin Haandøxe. De gik herpaa alle mod hinanden, Mand imod Mand, og grebe i deres Drukkenskab til det første det beste Vaaben. Thorolf sled sig ud af Trængselen,

Knud VI. Aar 1186.

Knud VI. Aar 1186. kom til sine Folk og lod blæse i Gieste-Luderen. De indfandt sig alle og han bad dem væbne sig. Huuskarlene samlede sig ogsaa, bevæbnede sig og begave sig til deres Skib. Askel Hammerskall heed deres Hovding. Efterat Giesterne vare samlede, kastede Thorolf sit Sværd ind paa Huuskarlenes Skib, løb selv strax efter, optog det og gav sig til at stride, efterfulgt af alle Giesterne, som ei ophørte, forend de efter en haard Strid havde bemestret sig Skibet, dræbt mange Huuskarle og tvunget de andre til at springe over Borde. Da Kongen erfarede dette, drog han til dem og formaaede dem til Fred og fastsatte et Stævne, hvorpaa de bleve forligte. Noget efter holdt Kongen Ting i Byen hvor han saaledes talte: "Først ville vi takke alle de Engelske Mænd, som have "tilført os Hvede og Honning, Flors-Meel a) og Klæde; dernæst "ville vi og takke alle dem, som have fort hid Lærred og Linned, "Vox og Kiedler; saa vel som ogsaa dem fra Orkenøerne, Hitland, "Færøerne og Island, og alle som have fort noget hid, man ikke "kan undvære, og som ere dette Land gavnligt Men hvad de Tydske angaaer, som ere komne hid i stor Mængde og med store Skibe, og agte at bortføre Smør og Fiske-Vare, til stor Skade og "Tab for Landet, og derimod falholde Viin, hvorefter er stor "Søgning baade af mine Mænd, Byens Folk og Kiøbmændene, "da kommer der meget ondt og intet godt ud af dette Kiøbmandskab; thi mange have herover mistet deres Liv, somme deres Lemmer, eller have faaet Skrammer og Lyder for deres hele Livstid: "Nogle ere blevne beskiæmmede, andre saarede og forslagne. Alt "dette foraarsager Drukkenskab: Og derfor skylder jeg disse Sydlænder megen Utak for deres Hidkomst, og maa de pakke sig bort "med

a) Uvist om ved flur skal forstaaes, som Suhm vil, fiint Meel eller et Slags Tøi, Flos.

"med det allerførste saafremt de ville beholde Liv og Gods, thi de- Knud VI.
"res Hidfærd haver været skadelig for os og vort Rige. I kunde Aar 1186.
"nu selv betænke, hvad der er ved Drukkenskab, hvad den avler af
"sig og hvad Skade den gior. Det første er det mindste, at Druk-
"kenbolten forspilder al sin Vinding, og faaer til Vederlag Druk-
"kenskab og dens Følger; Han taber og tilsætter sin Formue, thi
"den, som før havde til Overflod, bliver ved den ussel, arm og
"fattig, dersom han ei forlader den. Den anden Skade ved Druk-
"kenskab er, at Drankeren taber sin Hukommelse, og glemmer alt,
"hvad han burde huske. For det tredie higer han da efter alt,
"hvad vrangt er, og undseer sig ikke ved at bemestre sig Gods og
"Qvinder paa en uretfærdig Maade. For det fierde ophidser den
"Folk til intet at taale, hverken i Ord eller Gierning, og at gien-
"gielde alting med dobbelt større Onde en dem er vederfaret, og at
"beskylde dem, som uskyldige ere. Det følger og med Drukken-
"skab, at man svækker sit Legeme, som skulde kunde taale Besvær-
"ligheder, naar man udmattes ved Nattesviir, mister sit sunde
"Blod, og taber tilsidst aldeles sin Hilsen; Og falder det da desto
"tungere, naar man saaledes haver tillige tabt al sin Formue og
"Forstand. Endeligen tilskynder Drukkenskab Mennesket til at til-
"sætte det, som endnu var i Behold, nemlig: Sielen: Den egger
"til at forsømme gode Sæder og de rette Levnets Regler, som giver
"Lyst til Synder, og til at glemme den almægtige Gud og alt,
"hvad Ret er, og ikke at huske noget af alt, hvad man haver giort.
"Tænker nu efter, I Drukkenbolte! naar I nu engang skal tilsidst
"forlade alt, Drik og Livet, hvo der da rimeligen tager mod Eders
"Siel. Betænker nu, hvor ulige denne Adfærd er mod hvad være
"burde, thi Maade bør jo være i alle Ting. I Fred skulde Krigs-
"mænd være som Lam, men i Ufred som Løver. Kiøbmænd og

 "Bøn-

Knud VI. "Bønder skulde føre sig op efter deres Stand, erhverve Formue
Aar 1186. "paa en lovlig Maade, skiønt det koster Arbeide; passe derpaa med "Forstand og give mildeligen; De ringere skulde vise sig taknemmelige, og hver tiene sin Overmand med god Villie og efter sin "Evne." Til Slutning bad han sine Mænd at være sædelige og fredelige med Bymænd, Bønder og Kiøbmænd. Saa herligen talte denne store Konge: En Tale, der endnu var nødvendig i vore Tider, naar Krigsmænd, endog af de befalende, overlade sig til stærk Drik, og troe, at alting er dem tilladt mod ubevæbnede Mænd og Qvinder. Denne Tale fandt alle forstandige Folks Bifald. Om Høsten seilede Sverre Nord paa til Tronhiem, hvor han forblev om Vinteren, og havde sine beste Høvdinger hos sig. Samme Aars Sommer lavede Kuflungerne sig til at drage Nord paa for der at angribe Sverre, men bleve ei færdige før langt ud paa Høsten. Da de kom til Stat, fik de en stærk Bør Nord paa til Agdenes. Da qvad Næfari denne Vise: "Lader os de Birkebener slaae, Sid Sverre komme til kort! Det prøvede Sværd "vi ville svinge haardt og idelig. Vi ville ei prale, men vise os "først, naar Nederlaget er giort. Gud raader for Lykken; Vi "giøre dennem et Anløb, saa det svier." Siden derefter fik de en søgte Nordost-Vind, med hvilken de om Aftenen roede ind ad Tronhiems Fiord, og kom tidlig om Natten til Tronhiem, ganske ubemærkede. Sverre var da oppe i Fæstningen Sverresborg paa Steenbierget med faa Folk, men de fleeste Hofsinder og Høvdinger vare i Byen, og mærkede disse ei Kuflungerne, førend samme alt havde indtaget Byen. Der dræbtes da mange Birkebener og giæve Mænd, men de fleeste søgte hen til Kirkerne. Der faldt Brynjolf Røgnvalds Søn, Ottar Knerre, Sigurd Dota-Find, Andres Crista, Andres Biugi ɔ: den krogede (dog harder

var [illegible] tre Adels Slægter af dette Navn i Danmark.) Jon Kuflung gav alle fangne Birkebeiner Fred, og sagde, at de skulle være hans Mænd, og da de skulde til at hylde ham, eftergav han dem endog Eeden, sigende, at de vare vel saa giæve Folk at ville holde deres Ord uden Eed, men strax anden Aften derpaa gik Birkebenerne bevæbnede bort, to og tre sammen, og stundom fem eller flere; op til Sverresborg, og om Morgenen vare de alle borte fra Byen. De fortalte da Sverre, hvorledes Kuflungerne havde given dem Fred og Frihed, og Sverre svarede, at Jon Kuflung ei forstod at være Høvding og det havde han viist i dette. Kuflungerne bemægtigede sig nu alle Sverres Skibe. Somme toge de med sig og somme opbrændte de. Derefter forlode de Byen om Natten, da det var bleven mørkt, thi de frygtede for, at Kongen vilde angribe dem, men han opholdt sig al den Tid i Fæstningen, thi han troede sig ei at have Folk nok til at stride imod dem. Jon Kuflung drog til Bergen, og Sverre blev tilbage i Tronhiem. Sverris S. 103-105. Torfæus IV. 1. 24. —— Af Pave Urban 3. haves i Ant. Coll. Decret. Parif. 1609 p. 200 et Brev til den Tronhiemske Erkebisp og til G. Delegatus (maaskee det samme som en Afsending, et almindeligt Sendebud, thi Legatus kan det neppe være, da Erkebispen i Lund var Pavens fødte Legat her i Norden,) hvorudi han taler om, at den sidste var bleven udvalgt og kaldet til Bisp i Cologia (et Sted, jeg ikke kiender, med mindre det er Colombs-Kill, en af Vestøerne ved Skotland, hvor Bisperne af Sodor havde deres Sæde) og at han der vilde beskikke regulaire Kanniker og forsyne dem med Underholding af sit meddeelte Gods (de bonis sibi collatis, neppe som Arv men som Bispegods.) Paven berømmer dette og giver ham Lov til at beskikke dem efter Augustini Regel, saafremt Stiftets Bisp det tillader; Men skulde der

Knud VI.
Aar 1186.

Knud VI. der endnu vare verdslige Kanniker, hvilke disse efter Brug faae
Aar 1186. det fornødne, saa længe de levede. Og endskiønt Naboerne havde de indstændigen anholdt hos Paven om, at han vilde stadfæste de forige Kanniker, saa havde han dog villet tiene dem heri. Det heele Indhold af alt dette er mørk. Brevet er uden Dato, men da Urbanus blev Pave sidst i November 1185 og døde 1187 den 19 October, saa maa det enten være givet 1186, eller og i næste Aar 1187. — Bispen i Oslo gav med sit Kapitels Samtykke ved et Latinsk Brev al Aggers Herred til Nonne-Klosteret i Oslo, dog sin Bisperet forbeholden. Titelen deraf findes i Optegnelsen af de Norske Breve, som 1122 endnu forvaredes paa Aggershuus. — Den Svenske Erkebisp Johannes blev, efterat hans Sendebud vare komne tilbage fra Rom, indsat og indviet til Erkebisp af Absalon udi Lund, saasom Absalon var Sverrigs Primas, og derfor meddeelte ham pallium. Pontopp. annal. I. 464. Innocent. 3. epist. I. 419. Messenius Scond. II. 13. —— Albert af Stade beretter, at en Svensk Bisp Johannes kom i dette Aar til den Bremiske Erkebisp Sigfrid, og aflagde Lydigheds Eed til ham. Bremerne bleve altsaa ved at ville have deres Metropolitan-Ret over Norden. — Stenar, Bisp i Werio og over Werend, som var beslægtet med den forige Svenske Kong Carl, der, for Penge, Almuen gav, befordrede ham til Linkøping Stigt, døde. Han skal have været en klog og ærlig Mand, og en Tid lang havde opholdt sig hos Erkebisp Absalon, da han var bleven forjaget fra sit Sæde i Werio; Forhen havde han været en Cistercienser-Munk, og siden Bisp i Linkøping. Langeb. IV. 620. Lagerbr. II. 279. —— Hans Eftermand Johannes Eringislonis Søn, var paa sin Moders Side beslægtet med den Svenske Kong Knud og Birger Jarl, samt den Danske Kong Valdemar I. og hans Sønner.

Lan-

Langebek formoder i en utrykt Anmærkning, at Johannis Moder kan have været Kong Sverkers og Rikizæ Dotter, og han altsaa Fætter til Knud 6. og Valdemar 2., men da maa hans Slægtskab være langt ude med den Svenske Kong Knud og Birger Jarl. Langeb. l. c. Lagerbr. II. 446. —— Efter mange af vore Danske Kroniker hos Langebek I. 164. 179. 341. 389. II. 524 er det berømte Cistercienser-Kloster Oliva udi Pomerellen, nu West-Preusen, ei langt fra Dantzig, bleven stiftet i dette Aar; men efter Kroniken af Oliva skal det allerede være stiftet 1170 efter nogle Beretninger af Sambor, Fyrster i Pommern, hvilket og Kroniken af Oliva hos Simonetti p. 69 vidner, og efter andre af hans Fader Sobieslav, som døde 1187, og skal ligge der begravet med Anna, en Datter af den Polske Hertug Mieczislav 3. Efter andre er det stiftet 1178 den 13 Martii og faaet til Foræring syv Landsbyer samt Tienden af Tolden, Fiskerie, Korn og Qvæg. —— Meinard, Kannik i Segeberg af St. Augustini Orden, fulgte med de Lybske Kiøbmænd, som handlede paa Lifland, og kom med dem til Duna-Flodens Udløb, hvorhen de pleiede ofte at seile. Han var allerede en gammel Mand og ærværdig ved sine graae Haar, og kom her ikke i anden Hensigt, end for at prædike Christi Lære, som han og var saa lykkelig at plante i den Egn, og det saaledes at den slog saa dybe Rødder, at den aldrig siden forgik, thi af den ringe Begyndelse, som de Danske Konger Svend Estrithsøn og Knud den Hellige her havde giort, var da intet Spor tilovers. Han fandt strax Understøttelse hos den Russiske Konge Wlodomir i Polocz ved Duna Floden i det nu værende Litthauen, til hvilken de hedenske Liflændere gave Skat. Han fik Foræringer af ham, og prædikede Troen dristeligen under hans Beskyttelse, og byggede en Kirke og Kloster efter Augustini Regel,

Knud VI.
Aar 1186.

Knud VI. Regel udi Yxeskola, nu Uxkul ved Duna ovenfor Riga, og hvilke
Aar 1186. vare Ylo og Viezo de første, som bleve døbte, hvorpaa siden fulgte andre. Arnold. Lub. VII. 8. Gruber orig. Livon. p. 1-4. Gadebusch Livländ. Jahrb. I. p. 14. sq. Krantzii Saxon. VII. 13. —— Ved denne Tid beskriver Silvester Giraldus topogr. Hibern. dist. II. 11. 13. de Orkenøiske Øer, som han kalder Orchades, Inchades, saaledes, at de, endskiønt de laae andre Lande nærmere, stode dog under de Norske, et Folk der nøie befoer Oceanet eller det store Hav, og at Island var den største af de nordlige Øer, og beboedes af et sanddrue Folk, der fattede sig kort i sin Tale og regieredes af en Bisp, som var dets Konge. — Saasom Paven ei vilde tillade, at den Engelske Konge maatte for det nær Slægtskabs Skyld gifte sin Datter-Datter Mathilda, Hertug Henrik Løves Datter med den Skotske Kong Wilhelm, saa foreslog han dem en anden af sine Beslægtede, Ermengard, en Datter af Richard, Vice-Greve af Beaumont, og en Datter-Datter af Kong Henrik 1., og holdtes deres Bryllup kort efter. Imod Roland, som havde bemestret sig Galloway, besluttede Henrik at krige, og at tage Duncan i Forsvar, hvorover den første underkastede sig og blev hans Mand, hvilket viiser, at de Engelske havde temmelig fast Fod i Skotland. Den Ungerske Kong Bela friede siden til bemeldte Mathild, men som Kong Henrik nølede, med at give Svar, ægtede han den franske Prinsesse Margrete, Enke efter Kong Henriks Søn, den unge Henrik. Bened. Petrob. p. 446-449, 451-452. —— Wilhelm, Konge i Sicilien, lagde Beslag paa alle de Skibe, som seilede til det hellige Land, fordi han havde Krig med Grækerne, og som ingen Undsetning derover kom did, var det en Aarsag med hvorfore Saladin, Konge i Ægypten, giorde der næste Aar saa stor

Frem-

Fremgang. Godefr. Mon. hos Freher. I. 346. —— Lesko, Hertug i Massowien og Cujávien døde, og testamenterede Casimir sine Lande. Knud VI. Aar 1186.

Om Foraaret udi Fasten blev den Pommerske Hertug Bogislav syg, lod sine Raad hente til sig og sagde dem, at, om han blev frisk, vilde han reise til Kong Knud: men hvis han ei skulde blive det, maatte de endeligen love ham, at bringe hans Kone og Børn til Kongen, paa det han kunde deele Landet imellem disse Umyndige, og skulde, hvad han fastsatte, staae ligesaa fast ved Magt, som om han selv havde forordnet det ved et Testament, og bad han dem bede Kongen fra sig, at han vilde giøre det for Guds Skyld, og unde dem sit Venskab, thi han saae, hvad Fordeel hans Morbroder Jarmar havde havt deraf, at han bestandig havde været Kong Knud troe. Saxo, Gheysmer, Petr. Olai II. 251. Knytlinga S. c. 130. —— Sine tvende Sønner Casimir og Bogislav lod han og hente til sig fra den Swerinske Bisp Bernò, hvor de opdroges, og derpaa døde han den 18 Martii i dette Aar, hvilket sees af tvende Diplomata hos Dreger; Altsaa døde han ei 1188, som Micrælius vil. Han havde regieret 51 Aar efter sin Faders Wartislai Død. Bogislav var bleven døbt af den Bambergske Bisp Otto, som der siges i et Diplom af omtrent 1203 udstædet af Bisp Sigvin i Camin, venteligen 1128, eftersom Otto da var sidste Gang i Pommern. Formodentligen var Bogislav da nyligen født, og som han var en Søster-Søn af Jarmar, kan hans Fader Wartislav neppe have havt Ida, Hertug Knud Lavārds Datter, til første Kone, dog da Wartislav havde, medens han var Hedning, meere end een Kone, er det ei urimeligt og vel mueligt at han da har havt 1187.

Knud VI. Aar 1187. Ida tilligemed de andre. Micrælii Pommerl. p. 307. —— Udi sin sidste Leve-Tid opholdt Bogislav sig i Usedom for sine Sønners Skyld og derfor døde han ei langt derfra i Skoven Soznitza ved Havet. Hvad enten de Pommerske Stænder ei have villet følge deres Hertugs sidste Villie, eller og Krig har været forhaanden enten med de Bagpommerske Fyrster eller med Markgrev Otto 2. af Brandenborg, saa er dette vist, at de ei holdte sig til Kong Knud, og at han derfor maatte 1189 giøre et Tog til Pommern. De beskikkede derimod paa en Landdag, hvor de kom sammen for at raadslaae om Landets Beste, Enke-Hertuginden Anastasia, og Wartislav, Svantibors Søn af Stetin, som var af det hertugelige Huus, til Formyndere, og kaldes den sidste derfor i Diplomer: Vice-Dominus terræ. Samme havde allerede en voxen Søn, ved Navn Kasimir, og Kasimir 1. igien en ved Navn Odolavus, som begge have underskrevet Diplomata, den første af 1187 og den anden af 1188. Dreger cod. diplom. Pomer. p. 40. 50. 51. —— Det lader ei, at den sidste har faaet nogen Deel i Landet, maaskee han har været uægte fød, og derfor er efter den da gieldende christne Lov bleven udelukket derfra. Mærkeligen staaer i det Diploma af 1187, imperante gloriosissimo Imperatore Friderico, thi de Pommerske Stænder have venteligen derved villet viise, at de stode i Lehns-Forbindelse med det Romerske Rige og altsaa ikke med Danmark. Imidlertid ville dog følgende af vore Skribentere: Petrus Olai I. 179, Krøniken, som slutter med 1219, ja endog Knytlinga paastaae, at Bogislavs Arvinger eller Sønner kom til Knud, og toge deres Lande til Lehn af ham og henføre de tvende første det tydelig til 1187, hvilket den sidste ogsaa synes at giøre, naar han skriver, at Burizlafs (Bogislavs) Mænd droge til Kong Knud, og berettede ham hans Død, samt hvad han

havde

havde befalet at sige til ham, og bade ham derfor hielpe hans Sønner, og skifte mellem dem, som han vilde; Og blev da afgiort, at de skulde komme til ham i Vordingborg. Didhen kom da Niculas og Heinrek Burislafs Sønner a), og skiftede Knud Landene imellem dem, og satte Mænd til at forestaae det med dem. Men har Knud virkeligen giort det, som jeg troer, saa er det venteligen ei skeet før 1189, thi da blev Jarmar uden Tvivl sat af Knud til deres Formynder. At Knud lod denne Sag henstaae saa længe, dertil har uden Tvivl Aarsagen været, at han frygtede for Fiendtligheder fra Keiserens Side. — Med Bogislavs Død slutter Saxo egentligen sin Historie, altsaa med 1187 og ei med 1190, som Gheysmer vil. Med ham mister den gamle danske Historie sit egentlige Liv, thi fast alle hans Eftermænd have kun skrevet Kroniker, hvorudi vel Aarstallene flittigen antegnedes, men derimod ikkun faa Tildragelser, og det uden mindste Omstændighed; Og end magrere bliver vor Historie derved, at den saa ofte paaberaabte Knytlinga Saga ogsaa ender med dette Aar, hvoraf, som og af fleere Omstændigheder jeg slutter, at Forfatteren, som er ubekiendt, har villet skrive et Slags Tillæg og Rettelse til Saxo fra Harald Blaatand af, og som en Fortsættelse af den tabte Skioldunga Saga. Venteligen har han skrevet henimod Slutningen af det 13 Seculo, thi han nævner i sit 127 Capitel Valdemar, som Konge i Sverrig (der blev afsat 1277) hans Broder Erik og Søster Rikize, som var gift med Hakon

Knud VI. Aar 1187.

 den

a) Da Bogislavs Sønners Navne vare Bogislav og Casimir, og Niclas og Henrik derimod synes at være Meklenborgske Fyrsters Navne, frygter jeg, at Knytlinga her sammenblander tvende adskilte Tildragelser, hvorvel jeg dog maa tilstaae, at man ellers ingen Efterretning haver om disse Meklenborgske Fyrsters Komme til Vordingborg.

Knud VI. den Unge, Norges Konge, der døde 1258. Han siger, at Olaf
Aar 1187. Thordarson (Snorres Broder-Søn) lærte meget af Kong Valdemar den Gamle (den anden) og vidste meget at berette om ham. Denne Omstændighed synes at være indført for at give Vægt og Anseelse til Knytlinga Saga, og deraf falder jeg paa den Formodning, at Olufs Broder, den navnkundige Sturle, har været Forfatter til den, og da han døde 1284, saa passer hans Levetid sig heel vel paa det foranførte. Mig synes og, at Stilen i Knytlinga ligner den, som Sturle har brugt i sine egne andre Skrifter, nemlig: Hakon den Gamles Saga og Sturlunga Saga. — Den Fremgang, Knud havde giort i Venden, som han baade havde tvunget til at hylde sig, og at give sig Skat, oghidsede Keiseren meget imod ham, hvortil kom, at han ei vilde krones af ham eller tage sit Rige til Lehn af ham. Udi saadanne Sagernes Tilstand sendte Keiseren nogle af sine fornemme Herrer til Kongen for at kræve de Penge, som Valdemar havde lovet hans Søn i Brudeskat med sin Datter, og hvoraf Knud havde allerede betalt endeel. Men Kongen vilde for den Uvillie, Keiseren havde teet imod ham, ei betale dem, førend Bryllupet var holdt, og frygtede derfor, saa staaer hos Arnold af Lybek, men jeg tænker, at timuit er kommet ind ved en Læsefeil i Stedet for renuit ɔ: afslog det a). Herover blev Keiseren end meere opbragt, saa han sendte Kongen sin Søster, som hidindtil var bleven opfødt ved hans Hof, tilbage med alt, hvad hun havde bragt med sig, og havde han efter Arnolds Forsikkring ved at kræve ovenmeldte Penge ei søgt Leilighed til at forskyde hende, men saadant var allene en Følge af Kongens Benægtelse, hvorved han brød og forandrede den

a) Suhms Giisning bestyrkes ved Arnolds Udskriver Corner, som har soluere recusauit. Kall.

den indgangne Pagt. Samme Arnold og Petr. Olai. hos Lan- Knud VI.
gebek skrive og, at Princessen blev sendt urørt tilbage, hvilket saa Aar 1187.
maatte være formedelst hendes unge Aar, saafremt hun har været Rikize, thi jeg skulde neppe troe, at det har været Ingeborg, som uden Tvivl var ældre, og som man derfor siden gav til Kongen af Frankerige, for at vise Keiserens igienkrevende Sønner, at hun kunde giøre et end større Giftermaal end med en af dem. Hamsfort hos Langebek I. 282 henfører denne Forskydelse, som og den af Kongens Moder Sophie, til 1186, og Cornerus giør længe forhen det samme, men Bartholin begge til 1188, ligesom og Hvitfeld og Pontanus. Dog da Keiseren kom 1186 meget seent tilbage til Tydskland, saa troer jeg neppe, at han i samme Aar har baade kundet sende Gesandter, faaet Svar tilbage og sendt Princessen herind, dog vil jeg ikke nægte, at han jo har i November 1186 sendt de første ind fra Gelnhausen, og deraf følger, at Princessen ei kan være kommen hiem førend 1187; og synes 1188 at være for seent, thi saalænge har vel Keiseren ikke opsat denne Sag. Bünau, og Gebhardi efter ham, henføre derfor og begge disse Tildragelser til 1187. Arnold. Lub. III. 20. Corner p. 776, 777. Bünau l. c. p. 307. Eccardi hist. geneal. Sax. super. p. 332. Gebhardi Dän. Gesch. p. 509. —— Omtrent ved samme Tid forskiød og den Thüringiske Landgreve Ludvig Kong Knuds Moder, Sophie, og sendte hende fra sig paa en slet Maade (sine honore, venteligen med et ringe Følgeskab og uden anseelige Klæder) hvorpaa hun begav sig til sin Søn i Danmark, og klagede meget over de mange Fornærmelser, hun havde lidt af hendes Mand. Kong Knud syntes sig herover at have bekommet billig Aarsag til Klagemaal over de Tydske, Keiseren allerhelst. Petrus Olai og efter ham mange af vore egne nyere Skriben-

ter,

Knud VI. ter paastaae, at Landgreven giorde dette for Keiserens Skyld;
Aar 1187. hvilket ikke er utroeligt, da han var hans Søster-Søn. Da Lands-
vig ellers forhen havde forskudt en ung Gemahlinde, er det saa
meget mindre at undre over, at han nu forskiød en aldrende. Fra
denne Dag af viiste Knud sig aabenbare fiendsk mod Keiseren, og
paastod, at Wagrien, Holsteen, Stormarn og Polabernes Land,
det er det nu værende Hertugdom Lauenborg, tilhørte ham lige til
Elven, og lod han det ogsaa ofte plyndre ved de Vender, som
vare ham Lehnspligtige, vemeligen i sær ved dem fra Meklenborg
og Rygen. Petrus Olai meener, at Knud had tilegnet sig
disse Lande efter sin Forfader Hertug Knud, som var Obotriter-
nes Konge og regierede tillige over Wagrien; Dog paa denne
Grund tvivler jeg, at Knud har bygget sin Paastand, og end
mindre kunde han, som Arving efter sin Fader paastaae dem, som
Petrus Olai vil, thi Valdemar eiede intet i dem; men rimeli-
gere kunde han giøre det efter det Brev, Keiseren skal have givet
hans Fader 1181 til Lybek paa de Vendiske Lande Norden for El-
ven, nemlig saa mange af dem han kunde erobre; Skade kun, at
dette Brev er ei meere til, saa man ei tilvisse veed dets Indhold.
Imidlertid giøre disse Knuds Foretagender mig det troeligt, at
han paa Grund af bemeldte Brev har iværksat dem, eftersom
Knud i Følge den samtidige Arnold paastod, at han havde Ret
til ovenmeldte Lande, sui juris esse. Arnold. Lub. og Corner l. c.
Huitfeld I. 150. —— Midt om Sommeren, venteligen i Julii
Maaned, som Hamsfort vil, holdt Absalon et Kirke-Møde til
Lund, for at bringe de forfaldne Kirkeskikke i Danmark igien i Or-
den, og til at være eensformige overalt. Her mødte da fra Lund
Erkebispen selv, Svend Erkedegn, Anders Degn og Mortten
Præst; Fra Dalbye de Kanniker Johannes og Benedictus;
Fra

Fra Roskilde de Præster Abraham og Albert; Fra Viborg Bispen Nicolaus og Provsten Svend; Fra Aarhuus Bisp Svend, Provst Esbern og Magister Thomas; Fra Ribe Bisp Homerus, Magister Rudolph og Præsten Thomas; Fra Berlum Bisp Trugoth, Præsten Aage og Johannes Kannik; Fra Odense Bisp Johannes og de Præster Peder og Godifred; Og fra Slesvig Bisp Valdemar og Provst Svend. Efter den gamle Riber Kronike hos Langebek VII. 190 og Hamsfort mødte Bisperne ei selv, men sendte ovenmeldte Geistlige for sig. Men efter Petrus Olai, som det synes, Magnus Mathiæ og Hvitfeld, der følges af Langebek og Pontoppidan annal. I. 466, vare Bisperne ogsaa selv tilstede. Det kommer mig for, at de ei have været der, men at Absalon haver overlagt Tingene med de ovenmeldte, som efter Hvitfeld uden Tvivl vare da de lærdeste Mænd her i Landet, og da fastsat en eenstemmig Sang og et Breviarium eller Fare-Bog (uden Tvivl af Far ɔ: Færd; fordi man allevegne skulde have det med sig, hvor man foer og reiste) hvilket altsammen er dog først næste Aar blevet indført af hver Bisp i sit Stigt; Og dette kan være Aarsagen, hvi 1188 antages til Holdelsen af dette Kirkemøde af Hamsfort I. 282, Petrus Olai I. 179, Magnus Mathiæ, Bartholin, hvilken dog vanker mellem det og 1189, og Kroniken, som slutter med 1415, hvorimod den, som slutter med 1323 hos Langebek II. 524 siger, at det Danske Breviarium blev forfattet 1187; thi ellers er det klart af Hamsfort og Petrus Olai, at Concilium maa være holdet 1187 og ikke 1188, da de selv sige, at Concilium holdtes i Kong Knuds fjette Regierings Aar, og han kom til Regieringen 1182 i Maii Maaned. Med 1187 kan og ganske vel forenes, at de selv samme ogsaa sige, at det holdtes i det tiende Aar,

Knud VI. Aar 1187.

efterat

Knud VI. efterat Absalon var bleven Erkebisp og i det tredivte, efterat han
Aar 1187. var bleven Bisp i Roskilde. Des underligere er det, at begge Membraner af Nicolai Lundiske Bispe Krønike hos Langebek VI. 624 henføre Breviarii Skrivelse til 1189, da de dog ellers ere undertiden i andre Ting forskiellige; Maaskee at dermed har hengaaet saa lang Tid, inden det er blevet fuldt færdigt og indført allevegne. At Absalon bragte alle Bisper i Dannemark til Eenstemmighed i Gudstienesten, da de forhen vare deri forskiellige, vidner og den samtidige Arnold IV. 18. — Vore Aarbøger, hvoriblant Erici Krønike, have anmærket en Soelformørkelse i dette Aar, hvilken de lærde Benedictiner i l'Art de verifier les dates sige at være hændet den 4 September, og skal den efter Hamsfort have været overmaade stor, saa man tydeligen kunde see Stiernerne. — I Sorøe Gavebog hos Langebek IV. 470 tales om et Privilegium givet Klosteret af Pave Urbanus i dette Aar, hvorudi skulde meldes om Ladegaarden af Undløse, og da denne er nævnes i samme Paves Privilegium af forige Aar, saa er venteligen dette Privilegium bortkommet. Dette Sted skiænkede Absalon Klosteret imod at faae Ellinge igien, som han forhen havde skiænket samme. — Bisp Svend i Aarhuus var nu bleven gammel, og havde derfor besluttet at nedlegge sit Embede og at gaae i Øm Kloster, men dette Forsæt var engang blevet hindret ved Kong Valdemars Død; Nu fik han Tilladelse dertil af Pave Urbanus, dog denne Pave døde kort efter den 19 October, og som han vedblev sit Bispesæde indtil sin Død; har han rimeligen ei kundet faae Tilladelse hertil af de følgende Paver a). — Urbanus døde af Sorg over den Fremgang, den Egyptiske Sultan Saladin havde i det hellige Land

a) At denne Gietning skulde været rigtig, lader Pave Coelestini Brev hos Langebek V. p. 255 ei formode. Kall.

Land, dog kan han neppe have faaet Underretning om Jerusalems Erobring, som skeede den 2 October. Urbans Efterfølger Gregorius 8, en værdig Mand, sendte i Anledning heraf Breve til alle Christne Konger og Fyrster, og altsaa til Dannemark, og opmuntrede dem til at igien erobre den hellige Stad og Land. Begyndelsen af et saadant Brev findes i en Anonymi Afhandling om de Danskes Reise til det hellige Land, hos Langebek V. 345 og er anderledes, end det som findes i Coleti Samling af Concilia XIII. 661, dog om Følgerne af denne Sag, Dannemark angaaende, skal handles ved næste og følgende Aar. — Hvor kort end Gregorius 8. regierede, nemlig fra 19 October til den 17 December, sendte han dog en Bulle til Sorøe, hvorved han forbød Brødrene under Bands Straf at vanke uden for Klosteret, at spiise Kiød og at lade Fruentimmer komme ind i deres Vaaninger, tvertmod Cistercienser Ordenens første Indstiftelse. Gregorii forige Navn var Albert, og var han forhen den Romerske Stols Cantzler og Cardinal. Paul, Cardinal og Bisp af Preneste, blev derpaa den 19 December Pave, under Navn af Clemens 3. Pontopp. I. 463. —— I dette Aar meener jeg og, at det var, at Kong Knud giorde sin Broder Valdemar til Ridder med stor Høitidelighed paa Rigsdagen (comitia) til Roskilde den 26 December eller 2 Juledag, endskiønt Hamsfort og Petrus Olai henføre dette til 1188, men da holdtes uden Tvivl i Julen Rigsdagen i Odense efter den ovenanførte samtidige Skribent om de Danskes Reise til det hellige Land; Vel sandt, at han intet Aar opgiver, men da Jerusalem først blev indtaget den 2 October 1187, og Pave Gregorii Bulla derom hos Coleti er af 29 October, saa bliver det ikke rimeligt, at denne Sag er bleven forhandlet hos os samme Aar i Julen, men først i Julen næste Aar, thi paa en Tid da ingen Po-

Knud VI.
Aar 1187.

Knud VI. Aar 1187 ster vare, kunde Efterretningerne ei saa hastig komme om. Da det nu ei vel gaaer an at udsætte det, at Valdemar blev Ridder, til 1189, saa henfører jeg det derfor til 1187, hvilket samme ogsaa skeer af den gamle Krønike, som slutter med 1219 hos Langebek III. 261, hvorvel jeg maa tilstaae, at den som slutter med 1194 ibid. III. 630, Erici Krønike, Aarbøgerne af Esrom, Krøniken, som slutter med 1263, den Siellandske Krønike, de Islandske Annaler hos Langebek, som slutte med 1341, Krøniken, som slutter med 1300, have alle 1188. — Gebhardi vil, at Valdemar er ved denne Leilighed bleven Hertug og Statholder i Synder Jylland, og Hamsfort kalder ham ved den Leilighed Regulum Cimbrorum Slieuicensium, men jeg tænker, at det Aar er for tidlig, endskiønt Hvitfeld er af samme Meening som Gebhardi, og Sagen bekræftes ogsaa nogenlunde ved det at Knud giorde sin Broder med stor Høitidelighed til Ridder. Mit fornemste Tvivlsmaal er, at da den Slesvigske Bisp Valdemar havde forestaaet Hertugdømmet Synder-Jylland i Valdemars unge Aar, og da han, forbittret over at Valdemar blev det, dog ikke findes at have stemplet imod Kongen og Riget, førend 1192, saa forekommer det mig ikke rimeligt, at saa heftig en Mand har kundet skiule sin Vrede og Hevn fra 1187; hvortil kommer, at Ditmarskerne overgave sig 1189 til denne sidste Valdemar venteligen endnu som Hertug. Jeg skulde derfor troe, at Valdemar, Knuds Broder, ei er bleven Hertug i Slesvig førend 1190; Vist er det, at han endnu var ung, da han blev det, thi han skriver selv i sit Brev til Pave Innocentius 3. af 1206, at det skeede annis infantiæ jam transcursis. Vist er det og, at han længe forhen 1187 kaldes Hertug, men det var kun som Konge-Søn, og som formodentlig Arving til Riget, da Knud ingen Sønner havde, og ei

fordi

fordi han var Hertug over et vist Land, hvorfor han ogsaa allene Knud VI.
kaldes Dux og ei Dux Juciæ. — Udi Gunnerstorp, venteligen det Aar 1187.
forhen anførte i Fyen, den 20 November tog Kong Knud ved sit Brev til sin kiære Fætter Valdemar, udvalgt Bisp i Slesvig og alle hans Eftermænd, Slesvigs Bisper, Underhavende og Gods under sin Beskyttelse, i Henseende til de utallige Trængsler, de Slesvigske Bisper forhen havde lidt; Han giorde hans Bryder og Bønder frie for alle Paalæg. Videre vil jeg ei anføre af det, da jeg forhen efter Boysen har anført det under 1182, hvorvel det vist hører til 1187, da den 9 Epact, som staaer derunder, svarer til dette Aar a). — Af St. Wilhelm haves et Brev I. 28 til Nonnerne i Slangerup (Slangethorp) Priorinden A. og Jomfruerne K. og J., hvorudi han takkede dem for deres Brev og sendte Gaver. Ligeledes et andet I. 29 fra ham til de tvende sidste, hvorudi han formaner dem til Dyd, dog paa en Maade, saa det lader, at de behøvede en saadan Formaning og vel i det mindste havde handlet mod deres Ordens Regel. Naar dette Kloster er stiftet, vides ikke; Kong Erik Eiegod bygde der en Kirke ved 1100, maaskee ogsaa Klosteret er da blevet anlagt. Ligeledes lykønskte han Bisp Thurgot af Børlum II. 41 med hans Ophøielse til Bispesædet, men klagede derhos over, at han forsømte at have Opsigt med St. Thøgers Kanniker af Vestervig-Kloster, hvilke desverre ei vilde rette sig efter deres Foresattes Befaling og ei iagttage St. Augustini Regel, ja forsaae sig endog mod Kydskhed og lode komme Skiøger til sig, hvorover han formaner Bispen til at forrette sit Embede, og at give Klosterets Provst Gehør; Herom haves endnu et andet Brev II. 66, til Bispen, og er det sidste det tydeligste og stærkeste, da det første venteligen ei vilde virke. Til

U 2 sam-

a) See herom det af mig anførte Side 7 Note a. Kall.

Knud VI. samme Westervigske Provst skrev han og II. 42, og tilbyder ham
Aar 1187. at paatage sig den udvortes Bestyrelse af sit Kloster Ebleholt, og om han ikke vil dette, da at forføie sig til Esrom. Det Brev II. 54. til en vis Provst er maaskee og til den samme, hvorudi han takker ham for oppebaarne Velgierninger. Til den Munk Gozvin, maaskee af St. Genovefe Kloster i Paris haves og et II. 56, som indeholder vel intet uden Høfligheder, men hvori det dog lader, at han kalder Dannemark sin Landsflygtighed, hvorvel disse Ord ogsaa kunde, og maaskee rettere, forstaaes om Livet i Almindelighed.

Hertug Henrik holdt sig endnu dette hele Aar igiennem stille i Brunsvig. Stridighederne mellem Grev Adolf og Staden Lybek bilagde Keiseren saaledes, at den sidste skulde blive frie for at give Told, og Greven da afstaae sin Paastand og Staden derimod give ham 300 Mark Sølv, og for Græsgangene desuden 200 Mark, men da ogsaa have Lov at bruge Strømmene, Græsgangene og Skovene fra Havet og til Oldeslo, undtagen hvad Hertug Bernhard havde med Keiserens Samtykke overladt til Munkene i Reinfeld. Og blev alt dette bekræftet ved Keiserens Privilegium, saa at ingen skulde i Fremtiden forandre det. Imellem Keiseren og Paven vorte Stridighederne alt mere og mere; Endeligen fik den første de tydske Bisper paa sin Side, og formaaede dem til at skrive Paven et Brev til, hvorudi de raade ham til Fred med Keiseren. Herover blev Urbanus saavel forundret, som ogsaa saa opbragt, at han besluttede at sætte Keiseren i Band, men Døden overraskede ham i October Maaned udi Ferrara, som forhen er sagt. Disse Stridigheder med Paven og Jerusalems paafulgte Erobring ved Saladin, som viiste sig en ligesaa mild Overvinder, som de Christne havde ved dens Indtagelse 88 Aar forhen viist sig Barbarer, hindrede

brede uden Tvivl Keiseren fra at udbryde i offentlige Fiendtlighe- Knud VI.
der mod de Danske, allerhelst han efter de Pavers Gregorii 8. Aar 1187.
og Clementis 3. Opmuntringer besluttede selv at korse sig og at giøre et Tog til det hellige Land. Gregorius søgte i sin korte Regierings Tid at forlige de christne Magter, paa det de derved kunde blive i Stand til med forenede Kræfter at bekrige Saladin, men Døden hindrede ham i at see Frugten af sine Bestræbelser. Denne Erobring af Jerusalem ved Saladin giorde saadan Opsigt i Europa, at den staaer optegnet i mange gamle Aarbøger saavel af vore egne, som af de Islandske, hvor korte de end ere. Arnold. Lub. III. 18. 19. Bünau l. c. 304-306. — Udi Nürnberg holdt Keiseren en Fyrstedag og udgav den 30 December en priselig Lov, kaldet Fride-Brif, som stod længe ved Magt, hvorved han paabød Fred over ganske Tydskland, og fastsatte Straf over dem, som brøde den, især over Mordbrændere; Men forbød og deri at nogen Søn af Præst, Diaconus eller Bonde maatte tage Krigsbæltet. Bünau l. c. p. 316. — Den 1 Maii stiftede den Bremiske Erkebisp Hartvic med Kapitlets Samtykke et Collegium af 12 Kanniker Jomfrue Maria og den hellige Ansgarius til Ære, og skulde de, indtil Bygningen blev færdig, forrette Gudstienesten i St. Willehadi Kirke. Hver af dem skulde have aarligen 20 Skilling af Proviant (annonæ,) 8 Skilling Havre, 7 Skilling Rug, 5 Skilling Byg, 1 Maade Hvede, altsammen efter de Fattiges Maade (eller Skieppe, modius, som venteligen var større end den sædvanlige) og desuden 2 Skilling i nye Penge hver Christi Himmelfarts Dag, og to Giæstebude Dagen efter St. Ansgarii Helligdag. Provsten skulde have den 12te Præbende og hvad der ellers var tilovers af Indkomsterne, for under Bands Trudsel og sit Embeds Fortabelse retteligen at besørge Uddelingen til de fattige og

Kan-

Knud VI. Kannikerne. Mencken Script. rer. Germ. I. 588-590. — Sifrid
Aar 1187. Bisp i Camin, tilligemed Bogislavs Enke, Hertuginde Anastasia, dennes tvende Sønner og Wartislavus Vice-Dominus terræ, stadfæstede nogle Gaver til St. Jacobi Kirke i Stetin. Diplomet hos Dreger cod. dipl. Pomer. I. p. 39. synes at være givet i Stetin og tiener, som forhen er anført, til at bevise, at Bogislav døde i dette Aar. Deri tales om, at mange Tydske og Slaver vare nærværende, hvilket da og tiener til beviis, hvorledes de Tydske begyndte at nedsette sig i det fra Mennesker blottede Forpommern, hvor de efterhaanden have ganske fortrængt Slavernes Sprog og Sæder. — Den 31 October stadfæstede Pave Gregorius 8. ved et Brev hos Dreger l. c. p. 41. Klosterets Colbaz i Pommern dets Privilegier. — Den Krønike hos Langebek III. 630, som slutter med 1194, vil, at Klosteret Oliva er først blevet stiftet i dette Aar. — De hedniske Litthauer faldt om Vinteren ind i Lifland, hvor de plyndrede og bortførte mange i Trældom. Meinard leverte dem i Skoven med sine Uxkolenser et Slag. Efter Litthauernes Bortgang forestilte Meinard Liflænderne deres Daarlighed, at de hverken havde eller vilde have Fæstninger. Han lovede dem, at de skulde faae Fæstninger, saafremt de vilde lade sig omvende og blive Guds Børn. De lovede det og vedtoge at lade sig døbe. Gruber orig. Livon. p. 4. — Til dette Aar henfører jeg, at den Liflandske Apostel Meinard reiste til Bremen igien, og blev af Erkebisp Hartvik viet til Biskop, ikke i Riga, som Arnold vil, thi Riga var endda ikke til, men i Uxkol, som Gruber beviiser af en Bulle fra Pave Clemens 3 l. c. p. 204. Ei heller har Arnold Ret, naar han henfører dette Stifts Oprettelse til 1186, med mindre Aarstallet er bedærvet hos ham, som Gruber har giort meget rimeligt; Men endnu mindre bifalder

jeg

jeg Grubers egen Meening, hvorefter han gietter paa 1192, Knud VI.
thi jeg holder mig nøie til hvad den gamle Lettiske Munk Hen- Aar 1187.
rik, som Gruber har udgivet, siger, at Meinard blev be-
skikket til Biskop af Hartvic i den Tid, som forløb imellem Op-
bygningen af Kastellet Uxkol og Holm (nu Kirchholm) og ef-
ter ham synes det at være klart at Uxkol er blevet bygt 1188 og
Holm senere; Da nu Meinard allerede nævnes af Paven som
Biskop 1189, maa han være blevet det enten 1188 eller 1189.
Bobieslav, Hertug i Pommern (egentlig Pomerellen) døde, og
efterlod af Anna, Datter af den Polske Hertug Miseco, to
Sønner: Sambor og Mestevin. Micræl. Pommerl. p. 252. —
Efter den Munk Godefrid hos Freher. I. p. 347, skal Keiseren
have helligholdt Pindsefesten i Oldenburg: Om herved forstaaes
det i Osterland, som rimeligt er, saa var Keiseren derved nær hos
Landgrev Ludvig, der uden Tvivl haver da indfundet sig ved
Keiserens Hof, og dette giver nogen Vægt til den Mening, at Kei-
seren har havt Deel i Sophiæ Forskydelse ved ham. — Stedin-
gerne skal allerede i dette Aar have begyndt at sette sig op mod
Grev Johan af Oldenborg og hans Sønner. Johan var en
Søn af Eilmer 2. og af Anna, rettere Eilica, Datter af Grev
Otto af Coppenberg. Schiphower hos Meibom. II. 144.

Om Foraaret drog Jon Kufung anden Gang til Tronhiem
med meget Folk, og laae nogle Nætter ved Munkholmen Kong
Sverre havde ladet om Vinteren sætte spidse Pæle langs ud mod
Stranden, og oven for Byen. Begge Parter sendte hinanden
Bud, og tilbød Kong Sverre Kuflungerne at slaaes til Lands og
at han i saa Fald vilde give dem Lov at gaae uhindrede i Land,
hvoraf der dog intet blev, da Kuflungerne droge tilbage til Ber-
gen. Samme Aar om Sommeren foer Jon atter Nord paa med
mange

Knud VI. mange Skuder, og tænkte at komme uforvarende paa dem, men Aar 1187. Sverre seilede ham Nord fra i Møde med en stor Magt. Blak qvad herom: "Vi ville reise Farte for Kongen, Mod Kuflungers "tunge, Lade skarpe Sværd af Kropper skiære Aadsel under Rav"nens Kloe. Jage ville vi Fiendens Flok, Med Sværd Kongens "Rige frede, Spyd i Blodet dyppe, og den største Part slaae "ihiel." Uden for Stat skeede det om Natten, at Kuflungernes Skuder skiltes fra hverandre i en Storm, hvorved 5 drøve Nord paa til Anger, hvor Sverre overfaldt dem med mange store Skibe og dræbte nogle af dem, da de øvrige reddede sig med Flugten. Et andet Kuflungsk Skib traf paa nogle Birkebener, som anførtes af Atle Skalme, en Giest, og bleve de alle tilsammen, som vare paa bemeldte Skib, ihielslagne. Men strax derpaa samlede de øvrige Kuflunger sig igien til deres Anfører Jon, hvorpaa de samtlige fore Sønden paa til Bergen, opholdte sig der en kort Tid, og droge siden Øster paa. Sverre seilede efter dem lige til Bergen, og udsendte da Ulf af Laufnes, og Hide dennes Broder paa Speiderie med 6 Skibe. Disse kom en Nat Sønder paa til Hrot, hvor Kuflungerne laae med 20 Skibe eller Skuder. Ulf lagde ind til dem i Havnen og raabte Krigsraab. Kuflungerne, som meente, at Sverre var der selv med al sin Magt, roede da ud af Havnen, og undflyede Sønder paa, dog tog Ulf to af deres Skuder, som anførtes af Erland Gudbrands Søn og Poul Varskin, og sloge de hver Mand ihiel som var paa dem. Kuflungernes Magt var nu da adspredt og seilede Jon selv en lang Tid eene og allene med sit Skib, inden hans Folk igien samledes til ham, hvorpaa de da fore til Tønsberg. Herom sang Blak følgende Vise: "Man husker "vel, hvor Kuflungers Slemme Tunger skrydede før: De tapre "Mænd undgiældte det, Som vare af deres Flok. Fiældets Bierge "give

"give nu En anden Gienlyd, Ravnen blev vel mættet i Hrot, Vans- Knud VI.
"det fører De syge Kroppe der afsted." Vinteren over bleve Kuf- Aar 1187.
lungerne i Vigen, men Sverre i Tronhiem. Sverris S. 106. Torfæus IV. 1. 4. —— Udi de Islandske Aarbøger anmærkes som noget rart, at der i dette Aar kom intet Skib fra Norge til Island. Jon Kutr Bisp i Grønland døde, efterat han havde siddet i 37 Aar. — Godred, Konge over Øerne Man og Sudersøerne, døde den 10 November efter et Regimente af 44 Aar, paa Øen St. Patrik eller Sodor a), nu Peel, tæt ved Øen Man, og blev hans Legeme alt samme Aar ført over til Øen Hy, Jona eller Colmkille, hvor Bispesædet var over Sudersøerne, og hvor Øernes Konger altid pleiede at begraves. Han efterlod sig tre Sønner: Reginald, Olav og Yvar. Den ældste, en tapper ung Person opholdt sig da paa Sudersøerne, men Olav, endnu kun spæd og ung (men dog 14 Aar, eller efter Chron. Manniæ hos Langebek 10 Aar) var paa Man, og ham havde Faderen i levende Live, fordi han eene var ægte fød af Phingola, en Sønne-Datter af den Irske Kong Murkartac, befalet alt Folket paa Man at tage efter sin Død til Konge, og at holde den ham tilsvorne Eed. Ikke desto mindre sendte dog strax efter Godreds Død de af Man Bud efter Reginald, fordi han var taprere og ældre, og giorde ham til deres Konge, thi de frygtede for Olavs Ungdom, og at han, som ikke kunde regiere sig selv, skulde ei heller blive i Stand til at regiere andre. Langebek III. 225. 240. f. 242. Johnston. antiqu. Celto-Norm. p. 22. sq. — Den Engelske Kong Henrik vilde ved Pavens Legater lade sin Søn Johannes

a) Hvorefter maaskee Bisperne over Man og Sudersøerne ere blevne kaldte Bisper af Sodor.

Knud VI. nes Krone til Konge i Irland, men fordi de viiste sig for hofmodige,
Aar 1187. blev intet heraf, og Kongen tog dem med sig over til Normandie. Bened. Petrob. p. 464. —— Den Skotske Kong Wilhelm overvandt og ihielslog den 31 Julii ved Hielp af Indvaanerne i Galloway en vis Wilhelm af Roß og Moray, som paastod at være af den Skotske Kongeslægt, og at Riget hørte ham til. Denne Rebels egentlige Navne var Donald Bane, og foregav han sig at stamme i fierde Led fra den Skotske Kong Malcolm Combar, som omkom 1093. Bened. Petrob. p. 469-470. Fordun. p. 717-718. —— Wladimir af Halicz undkom af Fængslet hos den Ungerske Konge, og søgte at overrumple Halicz, men blev tilbagedreven, hvorpaa han plyndrede baade der og i Polen. Tscherbatow p. 917. Dlugoss. p. 556. sq. Kadlubko p. 25. Boguphal. p. 48. ——

1188. Den Bremiske Erkebisp Hartvik, som paastod, at hans Stigt havde fra gammel Tid af Rettighed til Ditmarsken, som end meere var blevet bestyrket ved den Foreening, han for tre Aar siden havde sluttet med den Holsteenske Grev Adolf, samlede og leiede nu en anseelig Hær, og fulgte Adolf saa meget hellere med ham, som Ditmarsken havde henholdt sig til Danmark, hvilket var meget farligt for Adolf: Med den drog han ind i Ditmarsken, og tvang alle sine Modstandere til at overgive sig. Ditmarskerne løsede da en stor Sum Penge for deres Befrielse, hvorpaa han med megen Pral vendte tilbage til Bremen, tænkende at have udrettet alle Ting saare vel, men det faldt langt anderledes ud; Thi da Grev Adolf af Schovenborg, (efter hvilket Stammehuus han meget oftere kaldes i Middelalderen end efter Holsteen,) Grev Christian 2. af Oldenborg og fleere Adelsmænd forlangte den Sold, Erkebispen havde lovet dem, kunde han hverken betale dem samme

eller

eller meget andet, som han unyttteligen havde tilsat, hvorover han saae sig nødt til at tilsværge dem, at han i tre Aar vilde frasige sig sine bisfoppelige Ministerial=Indkomster, det er, hvad de ham lehnspligtige Ministeriales maatte give, paa det han imedens kunde blive i Stand til at betale sin heele Gield, og maatte han saalænge selv leve alleene af Cathedraticum, det er af Bispers og Kirkers=Indvielser. Ditmarskerne, der ei kunde betale den ham lovede Penge=Sum, underkastede sig den Slesvigske Bisp Valdemar, som var meget rig og mægtig, saavel ved sine Indkomster som Bisp, som og ved den store Arv, han havde bekommet efter sin Fader Kong Knud, der blev myrdet i Roskilde. De gave Valdemar Gisler, og stode fra den Tid af (en kort Tid imedens undtagen) under det Danske Rige indtil 1227, da de nu vare Valdemars Undersaatter og han igien en Lehnsmand og Undersaat af Kong Knud. Imidlertid foregave de, at de tiente nu som før St. Peder, thi ham var Slesvigs Kirke ligesaavel tilegnet, som Bremens. Hartvik var for afmægtig og forgieldet til at kunde hindre dette. Og herved var altsaa et vigtigt Skridt giort til at twinge Nordalbingerne under Danmark. Arnold. Lub. III. 21. Petr. Olai hos Langebek II. 252. —— Det hellige Lands Indtagelse ved Saladin opvakte alle Christnes Iver, som Pave Clemens 3. vedblev efter Gregorii 8. Død at vedligeholde. Han lod allevegne prædike Korset, og sendte herom Gesandter til alle Europæ Konger, og da ogsaa til Danmark. Men Cardinal Fidentius var ikke een af dem, som det synes, at Hamsfort hos Langebek I. 282 vil, thi han lader ham døe i Lund 1189, da han dog først døde der 1197. Paven formanede alle til at forbedre deres Levnet, og lovede dem Syndernes Forladelse, om de vilde drage til det hellige Land og bekrige Tyrken. Han lod og paabyde

Knud VI. Aar 1188.

Knud VI. Faste og Bønner i alle Kirker. Keiser Friderich selv lod sig i
Aar 1188. Fasten korse paa Rigsdagen til Mayntz, og besluttede selv at anføre Hæren. Og da det var ham magtpaaliggende, at Alting var fredeligt i Tydskland, medens han var borte, saa bliver det uden Tvivl rigtigt, at der blev, som Hvitfeld S. 151 skriver, sluttet en Anstand mellem ham og Kong Knud, og det uden Tvivl ved Pavens Mellemhandling, som Meursius p. 359 vil: Skade, at ingen gammel Skribent melder dette. Da de pavelige Gesandter først kom til Knud udi Julen paa den Rigsdag, han holdt i Odeuse, saa lader det rimeligt, at Stilstanden mellem ham og Keiseren først er bleven sluttet sidst i dette Aar, eller og først i 1180. Didhen havde Knud forskrevet alle sine Fyrster (Principes,) Bisper, Betientere (Officiales) og alle kloge Mænd, at skulle uden Forhaling og Forhindring indfinde sig for at beraadslaae om Rigets Beste og om adskillige fortrædelige Ting, hvoriblant uden Tvivl var Tilstanden i Pommern, hvor Stænderne havde sat de unge Hertuger Formyndere, uden Tvivl uden Kongens Forevidende og mod hans Villie, hvorfor og Aaret efter skeede et Tog didhen, der rimeligen er blevet besluttet paa denne Rigsdag. Der indfandt sig da og pavelige Gesandter og beskreve for alle i Forsamlingen (conventus, curia,) Tabet af det hellige Land, saa rørende, at Kongen selv og alle nærværende brast i Taarer og Sukke, men bleve derhos stumme og kunde intet svare. Saa nidkiære, ærlige og uoplyste vare de Tiders Christne. Endeligen kom de til sig selv, men vare længe raadvilde, hvo der skulde besvare dette Forebringende. Esbern Snare, Erkebisp Absalons Broder, en klog og rig Herre, som havde megen Gave at tale i Kongens og Fyrsternes Nærværelse, (thi saa beskriver den gamle danske Anonymus ham, som har forfattet Historien af de Danskes Tog til det

hellige

hellige Land hos Langebek V. 347 sq.) denne Esbern reiste Knud VI.
sig da, og holdt følgende Tale: "Vi bøie os, som billigen er, for de Aar 1188.
"Apostoliske Breve og for den ypperste Biskops Sendebud, men
"da de indeholde en sørgelig Klage og Jesu Christi Forsmædelse,
"saa opfylde de alle deres Hierter, som elske Christum, med For-
"bauselse. Imidlertid aflegger den heele christne Menighed skyldi-
"ge Taksigelser, som det anstaaer, til hans faderlige Omsorg; thi
"ligesom Forstands og Kundskabs Sæde er i Hovedet, saa tvivle
"vi ikke heller paa, at jo alt fuldkomment Raad findes i hen hellige
"Moders Kirkens Hoved. Hvad altsaa den guddommelige Naade
"værdiger at aabenbare for hans Fornuftighed, det flyder ligesom
"fra Hovedet til Skiegget, paa det vi kunde fortiene at naae Vel-
"signelse. Og dette kan være nok til Svar for Sendebuddene.
"Men nu maa jeg, I Elskeligste! vende mig til Os selv, som paa-
"mindes. Vore Forfædre fortiente bedre Tider, nemlig af Frugt-
"barhed og Rolighed, fordi Retfærdighed og Sandhed da mødte
"hinanden, men Svig og Vold forestaae nu Rigerne i nærværende
"Tid. Smigrere og Hyklere have nu snoet sig om og klemme
"Kongers og Rigets Fyrsters Halse, og tilsnige sig ved dem alle
"Betieninger, efter det spottende poetiske Ordsprog: Quod non
"dant proceres, dabit histrio a), ɔ: hvad de Store ei give, det
"skal Gøgleren give. Hvo der af Dyd forsmaaer at bedrage, han
"ei allene erhverver ingen Yndest, men endog staaer Fare for at
"sønderslides af Klafferens Bid. Lader os derfor hastigen forlade,
"hvad vi indsee at være lastværdigt og stridende mod Dyden, lader
"os

a) Har Esbern selv holdt denne Tale, som jeg troer, og Skribenten ei giort den for ham, saa viiser dette at Esbern forstod Latin, og havde læst Iuvenalem, hvor dette staaer Sat. 7. v. 90. Man seer og, at han kunde sin Bibel got.

Knud VI. "og bortkaste det skammelige og uanstændige, og efterligne de Fæ-
Aar 1188. "dre, vi have havt. Hvilke Riger, hvilket Land taler ei om de
"gamle Danskes Seiervindinger? Adspørger du Grækenland, saa
"raaber det, at vore Folks uforsagte Mod forsvarer det (nemlig
"ved Væringerne eller Varangerne.) Adspørg Longobardien, om
"du vil, og det skal strax tilkiendegive ved sit Navns Beskaffenhed,
"at det er blevet overvundet ved vore Folk, da de kaldes, som be-
"kiendt er, Longobardi, det er de, som have en lang Bart (Skiæg,
"barba,) fordi vort gamle Udseende, da vi overvandt dem paa Lø-
"ve-Viis, var med Knebelbart. Og derfor beholdte de arveligen
"saadant Navn, fordi de efterfulgte deres Fædres Skik, og er det
"bekiendt, at vort Folks Skræk rystede den Romerske Tapperhed.
"Vi vilde giennem Normandie, som vi lagde øde, vende til En-
"gelland og Norge, og begive os Øster paa, og tale om Finner-
"ne a), Semberne, efterladende intet af Slavien, fra Grændsen,
"som kaldes Hel (i Vest-Preussen ved Østersøen, saavidt strakte
"sig altsaa den Gang Slavien) og til den store Ørken, hvor Sla-
"vien, Holsteen og Danmark støde sammen, og saaledes have de,
"giennemstreifende heele Verdens Kreds, underlagt den deres Her-
"redømme ved et krigersk og uforsagt Mod. Og slige forfærdelige
"Farer og mangehaande Dødsmaader have de ei underkastet sig i
"Hensigt til den guddommelige Lære, men alleene for at fortiene et
"evigt Rygte og udbredt Ære. Lader os derfor ikke være et Ud-
"skud b) af Menneskene, og lader os ei besmitte den erlangte Vær-
"dig-

a) Dette Sted giør, at jeg er tilbøielig at troe, at ved Finland, som Kong Knud efter nogle af vore Krøniker bekrigede 1192, forstaaes virkeligen det nu værende Storhertugdom Finland, og ei Vinland, eller Venden, hvilket vore paa Latin altid kaldte Slávien og kun i Nordens eget Sprog Venden.

b) Peripsima, som han har taget af 1 Corinth. 4, 13.

"dighed. Lader os forlade Borger=Oprør og begive os til større Knud VI.
"og nyttigere Kamp; Maaskee en ærefuld Seier over Tyrannen Aar 1188.
"bier os, thi Guds Domme ere en dyb Afgrund, og om det er
"skiult for Menneskets Blindhed, saa er det dog ikke mørkt for den
"guddommelige Forudseenheds Fornuft, hvorledes denne Guds Ahndelse skal endes. Lad os være med i de Helliges Skiebne og i
"Deeltagelsen af deres Arbeider; Lad den, som ei har Legems
"Kræfter, hielpe de arbeidende med sine Midler, paa det de alle
"kunde faae Deel i Belønningen." Af denne Tale sees, at Saxos
Meeninger i den danske Historie vare da antagne og giængse her i
Dannemark i det mindste i Henseende til Longobarderne. Efter
Rigsdagens Slutning kom 15 Mænd sammen, som havde meest
taget sig denne Sag til Hierte, og besluttede nøiere at overlegge
den, for at undersøge, paa hvad Maade og ad hvilken Vei de
skulde sætte deres Forsæt i Værk. Men som denne Sag bortdrog
nogle Aar, saa skal jeg ved dem videre handle herom. Iblant
disse 15 var uden Tvivl Bisp Svend af Aarhuus, thi i hans
Gravskrift siges, at han havde ladet sig korse: dog foruden disse
vare der og fleere Danske, som lode sig korse, og hvilke bleve før
færdige, saa de i næste Aar 1189 gave sig paa Veien til det hellige Land. Kong Knud skal efter Pontanus have undskyldt sig,
at han ei selv kunde drage til det hellige Land, da hans Nærværelse
udfordredes i Riget. Vist er det, at han ikke drog derhen, og tænker jeg, at hans Tog imod de hedenske Finner og Esther er bleven
anseet for at giøre fyldest i Stedet for et Tog til det hellige Land.
Pontanus p 281. Gram ad Meursium p. 359. a. b. — Det lader
som det Breviarium, Absalon havde ladet skrive for de Danske
Kirker, er først blevet færdigt i dette Aar, i det mindste da først
indført overalt, endskiønt Hamsfort først henfører dets Bekiendtgiø=

Knud VI. Aar 1188. gisrelse til 1189. — Kroniken, som slutter med 1323, hos Langebek II. 524 beretter, at en vis Sveno Ebbos Søn døde i dette Aar; Maaskee han kan have været en ellers ubekiendt Søn af den Ebbo, som faldt i Lena Slag 1208; Imidlertid troer Langebek, at Suno Ebbesen, som døde 1186, kan ved en Feil have indsneget sig tvende Gange i denne Kronike. — Hvorledes Islænderne have paa de Tider faret med deres egne Skibe paa fremmede Lande, det sees heraf, at i deres Aarbøger staaer optegnet, at en vis Magnus Gissurs Søn foer i dette Aar tvende Gange fra Island til Ribe. Saadan frie Handel maatte nødvendigen befordre Islands Velstand, og holde national Geisten vedlige, uagtet al den indbyrdes Uroe, hvormed Landet var plaget; Men den Gang var og Island en frie Stat. — Symon, Abbed i Sorøe, af Fødsel en Engellænder, døde, efterat han havde styret dette Kloster i 23 eller 24 Aar, og blev begravet i Kapitels Huset. Gaufred, ogsaa en Engellænder, blev Abbed i hans Sted. Langebek IV. 534, 555. —— Ved en Bulle af 9 Junii, udstædet i Lateran, til Erkebisp Absalon, canonizerede Pave Clemens 3. Provst Kield eller Ketil i Viborg, som døde 1150, fordi han i Følge Erkebispens, Kong Knuds og de andre Lydbispers Breve havde i levende Live skinnet ved mange Dyder, og efter Døden ved Mirakler; dog paa den Maade, at Absalon skulde med sine undergivne Bisper og andre geistlige Mænd, helst dem, som havde kiendt Ketil, undersøge alt dette, og om de fandt det anstændigt og rigtigt, selv canonizere ham, og da ogsaa fastsette hans Hellig-Dag efter den af Paven til Absalon, som Legat, givne Myndighed. Da nu Kields Translation, Forflyttelse eller Opløftelse skeede den 11 Julii, saa mener Langebek venteligen i Henseende til Tidens Korthed, at den ei kan være skeet i dette Aar,

men

men først i næste som ogsaa Petr. Olai og Kroniken hos Lange- Knud VI.
bek II. 524 antager. Om denne Helgen meldes i Breviarierne af Aar 1188.
Lund, Slesvig, Roskilde og det Lybske Passionale p. 200-201, hvor han urigtigen siges at være bleven Martyr. Udi Lund giemtes to Stykker af hans Legeme. Naar Erici Kronike hos Langeb. I. 164 siger, at St. Canutus blev i dette Aar forflyttet, saa er det uden Tvivl ved en Skriverfeil i Stedet for St. Ketillus, thi med den første skeede det 1171. Langebek I. 282. 341. 389. II. 524. III. 307. 630. IV. 432 sq. —— Pave Clemens tilskrev under den 22 Junii fra Perugia Kapitelet i Aarhuus, og stadfæstede i sit Brev alle dets Privilegier, saa at det skulde være fri for verdslige Byrder. Under den 11 Julii tilskrev han og særdeles Bisp Svend, (som han i sit Brev kalder venerabilem Fratrem,) og Kapitelet, og gientager det samme. Langebek VI. 394. —— Under den 8 Julii tilskrev han fra Lateran Tuko, Provst ved Mariæ Kirke i Viborg, og Brødrene eller Kanikerne der, som fulgte Augustini Regel. Han tager dem i sin Beskyttelse og stadfæster ligesom hans Formænd Innocentius 2. og Alexander 3, deres Privilegier, og deres Eiendomme, nemlig den hellige Jomfrue Margretes Kirke, som deres Biskop Nicolaus havde skienket dem, saa og St. Martini Kirke, som laae paa Øen Ahur, saa at de havde fri Raadighed over dem. Den Underholdning, de forhen havde givet Bispen i Fasten, og som havde foraarsaget megen Trætte, skulde de herefter være frie for. Bispen maatte ei heller tage meere end den fierde Part af de Offere, som gaves til Helgenes Legemer i deres Kirke, og hvilke han pleiede at faae. Naar i deres Stift en nye Bisp valgtes, skulde Provsten her have den første Stemme, og naar han fandtes beqvem, skulde han altid blive Bisp. Han opmuntrer dem til at vedligeholde den gode Kloster-Tugt, de hid-

Knud VI. indtil havde iagttaget. Ingen Fyrste maatte understaae sig at tage
Aar 1188. nogen Person fra Klosteret uden Provstens og Brødrenes Samtykke. Ingen maatte blive Provst der, uden enten efter Brødrenes eenstemmige Valg, eller dog efter de fleste Stemmer. Det er underskrevet af Paven og 17 Kardinaler, og indeholder intet uden hvad forhen stod i Pave Alexandri Bulla af 1170. Thorkelin. dipl. I. p. 61. —— Til Kong Valdemars tvende Døttre Margrete (maaskee opkaldt efter Kong Nicolai Dronning Margrete) og M. (venteligen Marie,) hvilke vare Jomfruer og Nonner i Mariæ Kloster i Roskilde, skrev Abbed Wilhelm I. 26, og berømmer dem, fordi de have forladt Verden og givet sig i Kloster. Han kalder dem Dominæ ɔ: Frøkener; Siger, at, endskiønt han aldrig har seet dem, saa have dog hans Munke berettet ham meget godt om dem. Han advarer dem paa en Slags fiin Maade, at de ei skulde ved deres Bord slaae sig til Drukkenskab, endskiønt det var en gangbar Last i Landet, hvilket viiser, at Sæderne maa endnu have været meget grove, siden selv Prinzesser kunde trænge til slig Advarsel. Han viiser, hvad ondt deraf flyder, takker for deres Venskab mod sig, og den Maade, de havde beviist imod hans Munke S. og T. (maaskee Thomas.) Han anbefaler til deres Gavmildhed tvende af hans fortroeligste Veninder R. og J. Nonner i Slangethorp. Gram in Meurs. p. 338. f. 356. d. —— Til Priorinden og Søstrene i samme Mariæ Kloster skrev han I. 27, og sætter dem til Rette, fordi de havde modtaget en Kappe og Overpels (superpelliceum) som Nicolaus, en Søn af deres Prior, havde udsat af sine Klæder, da Wilhelm, hos hvilken han var hensat til Underviisning, havde straffet ham for hans Forseelser haardere, end han vel syntes om, saa at han endog truede med at forlade Ebelholt. — Til Biskop Valdemar udi Slesvig skrev

samme

samme Pave fra Lateran den 9 Maii, at da Bispen havde forestil- Knud VI.
let Paven, hvorledes Folket i hans Stigt havde hidindtil ei været Aar 1183.
at bringe til at betale Tiende enten til ham selv eller nogen af hans Formand indtil endeligen Bispen havde mindeligen bevæget dem dertil og som han nu bad Paven at stadfæste saadant, saa giør denne det herved efter den Maade, som blev fastsat i Erkebisp Absalons Brev herom. Bartholin l. c. Cypræi annal. Slesv. p 202. —— I et andet Brev fra samme Sted og Dag til Bisp Valdemar stadfæster Paven alt hvad Bispens Beslægtede, Kong Knud, havde frivilligen tilstaaet ham og Eftermand, og Erkebisp Absalon ogsaa allerede havde bekræftet, at nemlig Stigtets Fæstere og Bønder (tam villici quam coloni,) saavel de hvilke Stigtet besad, som og de, samme i Fremtiden kunde erhverve, skulde for Fremtiden være frie for al Tyngde af Kongen eller hans Betientere, saa og at Sigt og Sagefald skulde herefter tilhøre Bispen, og alle Bønderne være aldeles frie for at staae under verdslig Magt; Og dette bekræfter Paven ved sin apostoliske Myndighed. Skade, at Bartholin ei har kundet læse adskilligt i dette sidste Diplom a). — Til samme Aar henfører Bartholin, men Thorkelin dipl. I. p. 60. og maaskee rettere, til forige Aar Absalons Brev til Bisp Valdemar, hvorved han giver ham Ret til at oppebære Tienden i sit Stigt, dog formedelst Forskielligheden og Fraliggenheden af Stæderne, skulde baade de, som boede paa denne og hiin Side af Slien, give den eene Deel af Tienden til Præsterne, den anden til Kirkers Bygning

a) Af begge disse Pavelige Breve haves Afskrifter i Collectaneis Bartholin C. p. 269. Det sidste er tildeels trykt hos Cypræus i hans Annal. p. 202, og kan ligesom den Bartholinske Afskrift tildeels, men ei fuldkommen, udfyldes af en Copie i en gammel Protokol fra 1558, som findes i Geheime-Archivet. Kall.

Knud VI. ning og den tredie til Bispen. I Utland derimod skulde de i 3
Aar 1188. Skibs Reder (navigiis) ved Eideren, nemlig de Herreder: Tunnighen, Getting og Hollmbo give Tiende af alle Ting. Efter Bispens Begiering stadfæster Absalon alt dette, som Pavens Legat, under den sædvanlige Trudsel med Band imod de ulydige. Det er underskrevet af Absalon, af den Ribiske Bisp Homerus og af den Odenseiske Johannes. Saavel ved dette, som især ved Pavens Breve, bliver det troeligt, at Kong Knuds Brev herom givet til Gunnestorp er, som Bartholin har, af 1187, og ei af 1182, som Cypræus har, og hvilken Langebek følger.

Paa Rigsdagen til Maynz i Fasten bleve Stridighederne bilagde imellem Keiser Friderich og den Colnske Erkebisp Philip, og blev da Keiseren ogsaa ved de pavelige Gesandter, Henrik Præst Cardinal af Albano, og den bekiendte Wilhelm, Erkebisp af Tyrus, som blandt de gamle best af alle haver beskrevet de hellige Krige, opmuntret til at lade sig korse, som da og skeede ved Bisp Gottfrid af Würzborg. Friderich lod da bekiendtgiøre, at Hæren skulde holde sig færdig til Maj Maaned næste Aar. For at faae den Ungerske Kong Bela desbedre paa sin Side og nyde en sikker Marsch giennem hans Lande, lod han ogsaa sin Søn Hertug Friderich, (der forhen havde været forlovet med Kong Valdemars Datter,) forlove sig med Belæ Datter Constantia, dog kom det ei til Giftermaal, da den unge Hertug Friderich døde 1192, hvorefter Constantia ægtede 1199 den Bøhmiske Konge Premislaus Otocarus som først havde været gift med Adela, den Danske Kong Valdemar 2. Dronning Dagmars Moder, og døde Constantia først 1242. Paasken over opholdt Keiseren sig i Gelnhusen og var siden i Goslar udi Julio og August, og ved Weseren, hvor han lod forstyrre endeel af Adelens Røver-

Slotte.

Slotte. Bünaus Gesch. Frid. I. 313. Katona hist. Regum Hung. IV. 358. sq. —— I Goslar indfandt Hertug Henrik sig efter Keiserens Indbydelse, og forsøgte man der at forlige ham og Hertug Bernhard, men forgieves. Keiseren giorde ham der treude Forslage, hvoraf han selv skulde vælge eet: Enten aldeles at afstaae hvad ham var bleven frataget, og lade sig nøie med det, han nu besad; Eller og at bivaane det hellige Tog paa Keiserens Bekostning, og derpaa at vente at faae alle sine tabte Værdigheder tilbage; Eller og at love for sig og sin Søn Henrik at ville atter i 3 Aar begive sig ud af Riget. Hertugen valgte det sidste som det beste, hvorvel mod sin Villie, og begav sig derpaa næste Aar igien til sin Svigerfader den Engelske Kong Henrik. Arnold. Lub. III. 28. Bünau l. c. —— Udi August kom Keiserens Søn Henrik fra Italien til Tydskland for at forestaae Riget i Faderens Fraværelse. I November holdt Keiseren Rigsdag i Nürnberg, hvor han udgav et Fredsbrev, som en almindelig Lands- og Rigslov, hvorefter Fred at skulde holdes i det ganske tydske Rige, blev paabudet i hans Fraværelse. Bünau l. c. — Pave Clemens 3. stadfæstede den 25 Februarii til Lateran ved en Bulle hos Dreger cod. dipl. Pomer. p. 44. sq. til Bisp Sifrid i Camin, at bemeldte Stigt skulle staae immediate under St. Peder eller den Romerske Stoel, tillod at Sædet maatte forflyttes fra Wollin, som var ved Krig blevet øde, til St. Hans den Døbers Kirke i Camin, der var folkerigere og sikrere; stadfæstede de sædvanlige Bispe-Privilegier, men paalagde derhos Stigtet at give aarligen til Paven en Fierdedeel (fertonem) i Guld (maaskee 4 Lod, nemlig Fierdedelen af en Mark.) — Til Klosteret Grobe, som laae paa Bierget tæt ved Uznum (Usedom) gav Bogislai Enkehertuginde Anastasia adskilligt ved et Brev hos

Knud VI. Aar 1188.

Knud VI. hos Dreger l. c. p. 49 udstædet den 18 Martii i Skoven Soznitza,
Aar 1188 samme Dag nemlig og samme Sted, hvor Hertug Bogislav var (Aaret forhen) død. — Den 25 September stadfæstede Paven ved sin Bulle fra Rom hos Staphorst I. 595 til den Bremiske Erkebisp Hartvic samme Kirkes Rettighed over de Stigter Lybek, Zwerin, Raceburg og Jrcol i Lifland, hvilket synes at vise, at Meinard er bleven Bisp over det sidste i det mindste i dette Aar, om ei i forige, men er maaskee dog først indviet dertil af Erkebisp Hartvic i neste Aar. Denne Bisp Meinard lod efter Munken Henriks Beretning hos Gruber orig. Livon. p. 4. 5. opføre Slottet Yrkol og til den Ende hente om Sommeren alle Slags Arbeidere og Steenhuggere fra Øen Gulland. Før han begyndte herpaa, lode endeel Liflændere sig døbe, og naar det var bleven færdigt, lovede de alle at giøre det, men holdte ikke Ord. Den femte Deel af Slottet lod Meinard opføre paa sin Bekostning, og hørte ham derfor til. Dette var uden Tvivl den største Steenbygning i Lifland, hvorfore og de hedenske Semigaller vare saa ukyndige, at de droge did med Skibstouge i Tanke at trække det ned i Duna-Floden, men maatte drage hiem med Skade, da endeel af dem vare blevne saarede af de Stene, som Skytterne udskiøde af Bliderne. — Ved sit Diplom af 10 September til Leisnig, ei langt fra Leipzig, afgiorde Keiseren Stridighederne mellem Staden Lybek paa den ene Side, og Greverne Adolf af Holsteen eller Schawenborg og Bernhard af Ratzeburg paa den anden Side, og fastsatte Grændserne af Stadens Gebeet. Keiseren kalder her Lybek sin Stad, og Hertug Henrik forhen Hertug i Saxen, hvilket synes mig at bestride Eccards Meening, efter hvilken Henrik skulde have beholdt Ostphalen. Deri gives Borgerne Frihed

hed at handle i hele Hertugdømmet Saxen, uden Hansa a) og uden Told, undtagen ved Erteneburch, hvor de skulde give 5 Penge af hver Vogn (plaustrum, Karre,) dog maatte ligesaa mange Vogne gaae der Toldfrie tilbage, som de havde betalt for, naar de kuns kom tilbage inden Aar og Dag. De maatte overalt dømmes efter deres egen Bye-Lov. Døde nogen fremmed i Byen, og ingen beviislig Arving meldte sig inden Aar og Dag, saa tilhørte alt, hvad han havde hos sig, Kongen. Russer, Gother, Normanner (Norske) og de andre østlige Folk, maatte drage til og fra Byen uden Hansa og Told; Alle Kiøbmænd maatte handle der frit, imod at give af en Ferkon 4 Penge og af 1000 Mark ikke heller meere. Men af Meel skulde gives 15 Penge, og om nogen aad sit eget Brød, han skulde give 5 Penge. Diplomet, som findes hos Westphalen I. 1284 sq. og i Beytr. zur Möllnsch. Deduction p. 89 indeholder mange andre Privilegier givne Byen, som det er ufornødent her at opregne. Saaledes opstod en mægtig Stad i vort Naboelav, som siden skaffede Danmark meget at bestille; Saaledes begyndte Keiseren at ynde Byerne for at nedtrykke Fyrsterne og Adelen. Den 14 August var Berthold, Hertug af Dalmatien (og Meran) endnu i Live, thi da var han Vidne ved et Diplom i Passau, som findes i Pezii thes. anecd. VI. 2. p. 46 sq. Han var tillige Marggreve i Istrien og Greve i Andechs.

Knud VI. Aar 1188.

Om Høsten var i forige Aar den Trondhiemske Erkebisp Eirsten blevet syg og laae saaledes til over Julen: Og som hans

Kræf-

a) Dette og følgende Sted bringer mig til at troe, at Hansa betyder her et Forbund, et sluttet Selskab, saa at enhver Borger i Lybek maatte handle frit for sig uden Laug. Heri ligger vel Etymologien til de mægtige hanseiske eller hanseatiske Stæders Navne, nemlig at disse Stæder vare i Selskabs Forbund sammen. Altsaa kunde de tydske Borgere handle hver for sig. See Wachter i de Ord: Hans, Hanse.

Knud VI. Aar 1188. Kræfter stærk svækkedes, sendte han Bud til Kong Sverre, og bad ham komme til sig. De talede da sammen om mange Ting, som tilforn havde været dem imellem, og ved Skilsmissen bad Erkebispen, at Kongen vilde for Guds Skyld forlade hannem alt, hvad han havde fornærmet hannem, medens han og Magnus krigede, og bleve de da vel forligte og tilgave den eene den anden alt, hvad de havde giort hinanden imod. Derpaa døde Erkebispen Natten efter Pauls Messe, det er den 26 Januarii i dette Aar, og blev begravet i Sacristiet (Skrudhuset) ved Christkirken, som forhen var St. Clemens Kirke, bygt af Kong Oluf den hellige, og staaer, hvorvel for sig selv, tæt ved Domkirken, og kaldes nu omstunder Capitlet. Noget efter holdt Kongen en Tale udi Choret i samme Kirke, og fortalte alt hvad der var sidste Gang bleven talt imellem ham og Erkebispen, og at den sidste havde tilstaaet at være gaaet videre i at staae ham imod, end han nu troede at være Ret for Gud, og dertil havde han ingen anden Aarsag havt, end at han tyktes ei at kunde opsige Kong Magnus sin Bistand. Sverris S. 107. Torfæus IV. 1. 4. —— Denne Erkebisp ombygte Dom- eller Christ-Kirken i Tronhiem, hvilken endnu staaer, uagtet mange Ildebrande have overgaaet den, og er prægtig opført af firkantede hugne Stene. Derimod lod han nedrive Mariæ-Kirke, hvilken Harald Haardraade havde ladet bygge, og hvoraf maaskee det Syndre Kors af Kirken, som nu omstunder kaldes Lavtinget, har været en Deel. Han lod og nedbryde Trefoldigheds Kirke, og satte det høie Alter i sin nye Kirke lige paa det Sted, hvor det forige Alter i Trefoldigheds Kirke havde staaet. Paa denne Kirke-Bygning begyndte Eisten alt 1183, efter sin Hiemkomst fra Engeland, men saae den ikke færdig. Den blev en Korskirke, hvoraf Erkebisp Sigvard lod siden nedrive det vestre

Kors,

Kors, og langt herligere opbygge end tilforn, men som nu er me- Knud VI.
get ødelagt, og kaldes derfor den gamle Kirke, da derimod de tven- Aar 1188.
de andre Kors med Choret, der var især prægtigt, endnu ere i
Stand, og kaldes derfor den nye Kirke, skiønt ældre anlagt af
Eisten. Choret har 95 Alen i Længden, og ligesaa meget i sin
største Brede fra nordre Kors indtil Taarnet, som staaer midt paa,
og til Syndre; men kun 40, hvor det er smallest. I hele Nor-
den findes endnu ingen prægtigere Kirke, nagtet alt hvad den har
lidt. Hvelvingen er borte og i dens Sted kun et Træe Loft med
Tag over. Paa Latin kaldes denne Erkebisp Augustinus, og blev
han 1229 canonizeret, og taler den Engelske Skribent Mathæus
af Westmünster p. 348 om hans Mirakler. Vist nok burde han,
da han opførte saa anseelig en Kirke og saa vældigen forfremmede
Geistlighedens Magt i Norge, baade være Helgen og giøre Mi-
rakler. Schønings Tronhiems Domk. Beskr. S. 22-25 og Forbedr.
S. 445. sq. —— Om Foraaret drog Kong Sverre med en stor
Hær til Bergen, og blev der langt ud paa Sommeren. Der hold-
tes da en Samling af Bisper og andre fornemme Mænd, hvor
man handlede om en nye Erkebisp at vælge, og kom da Bisp Erik
af Stavanger meest i Forslag, saasom den afdøde Eisten havde
nævnet ham frem for alle. Kong Sverre satte sig meget herimod
sigende, at han var ei vel skikket til at forestaae Kirkens Midler,
da han var for gavmild: Andre sagde derimod, at han just derfor
burde være det, og at Sædet vilde derfor ei mangle Gods. En-
deligen blev det besluttet, at han skulde dertil vælges, og drog han
samme Sommer ud af Landet til Paven, men Sverre føer med
sin Hær Øster paa til Vigen. Paa denne Reise mistede Kongen
eet af sine Skibe, som stødte paa et Skær under Agdesiden, saa
det revnede. Han lod det opbrænde og fortsatte derpaa sin Reise.

 Kuf-

Knud VI. Aar 1188. Kuflungerne vare paa den Tid med en stor Hær i Tonsberg, men havde kun faa Skibe. Da Sverre nærmede sig Byen, fik de Underretning derom, og lagde deres 16 Skibe ud ved Ravneberg. Sverre lagde sine Skibe ude ved Øen under Smørbierg, og lod kun fem roe ind til Byen hen til Bryggerne, endskiønt han i alt havde over 30 Skibe. Saaledes stod det hen i tre Dage, at Kongen intet Anfald vilde giøre, fordi Kuflungerne havde en stor Magt oppe paa Bierget, og vilde han derfor ei legge Skibene saa nær til, at de kunde kaste Stene ned paa dem. Kuflungerne turde ei heller anfalde ham førend den fierde Nat, da de ganske sagteligen lagde hen imod bemeldte 5 Skibe, uden at Birkebenerne mærkte dem, førend de stødte paa deres Skibe, og begyndte da Slaget strax. Sverre, som frygtede for, at hans Folk vare i Fare, giorde et haardt Anfald, men da Kuflungerne vilde ei oppebie dem, gik de i Land, og bleve der mange slagne paa begge Sider. Efter dette droge Kuflungerne Nord efter til Tronhiem og indkom der kort før Mikelsdag. Ivar Clemenz Søn var paa den Tid i Byen med sit Skibsfolk i alt næsten 80 Mand. Alle saavel Skibs- som Bye-Folk bleve kaldte ud til Fæstningen for at forsvare samme. Kuflungerne angrebe den hæftig, og vare 960 Mand stærke. Striden var skarp, men varede ikke længe, thi Fienderne huggede Hul paa Træe-Borgen og brød ind, hvorpaa Byemændene flyede. Der faldt Ivar Clemenz Søn og de fleeste af hans Følge, og Kuflungerne indtoge da Staden, hvorpaa de holdte Ting ude paa Øren, og gav Biørn Erlings Søn Jon Konge Navn. Thorstein Kugad var Hovedsmand paa Sverresborg a) og havde Folk nok

a) Saa meener jeg, at der bør læses i Sverres Saga i Steden for Sion eller Sumrar som en anden Haandskrift har. I Flat-Eyar-Bogen

nad til at forsvare samme. Imidlertid droge dog Kuflungerne op imod Borgen, men da de ikke kunde vinde den, trak de Nicolaus Sultan, Sverres Morbroder, ud af Christ-Kirken, opreiste en Galge uden for Fæstningen, og truede med at vilde hænge ham deri, saa fremt Thorstein ei overgav Fæstningen, hvilken sidste de derimod lovede, naar han heri villigede, Fred og Frelse for sig og undergivne. De foreholdt tillige Thorstein, at naar han ved sin Haardnakkenhed blev Skyld i Sverres Morbroders Død, vilde Kongen, som ret var, lade dem alle hænge, hvilket da ellers ogsaa blev deres Skiebne om Kuflungerne fik fat paa dem. Thorstein lod sig herved skræmme og frygtede, at det saaledes vilde gaae: Thi overgav han Fæstningen, og fik derpaa han og alle hans Folk Fred og beholdt Livet. Han selv beholdt og sit Gods, men alt andet Gods blev plyndret, og Fæstningen opbrændt og nedbrudt. Der fik de mange af Sverres Kostbarheder, og giorde deraf et stort Udbytte imellem sig, da de kom til Byen. De paalagde da ogsaa Byen en stor Skat da de ellers truede reent at opbrænde den for den Modstand, Byemændene havde giort, hvorfore disse da ogsaa betalte den. Siden forbleve de der kun en kort Tid, da de fik sig Skuder for dermed at drage bort. Just som de vare færdige, kom den Tidende, at Krigsfolk saaes paa Gul-Aasen, og meente man, at det var Kong Sverre; Da skyndte de sig, løb til Skibene, Knud VI. Aar 1182.

Bogen er Navnet udeladt. Suhm. — Vor Forfatters Formodning er neppe rigtig, da denne Befæstning ingensteds findes i Sverres-Saga nævnet Sverresborg, som det saa vel her, som ogsaa forhen Side 23 formeenes at være kaldet. At det derimod er blevet kaldet Sion (specula,) beviise iblandt de ved mig til Trykken befordrede Islandske Annaler de af mig der med Bogstavet D. betegnede Annaler, som ved Aaret 1182, da dette Kastel anlagtes her, have: Sion hafit. Kall.

Knud VI. Aar 1188.

bene, sloge Tieldingerne af, og roede i en stærk Storm ud af Elven, ledsagede af alle Borgernes Forbandelse. Da de droge ud ad Fiorden, plyndrede de overalt, og især alle Byrdinger eller Lastskibe. Under Landet toge de en Islandsfarer, kaldet Stanger-Fol, som var drevet derhen af Modvind, og fraplyndrede Skibsfolket hver en Skilling. Kaasen satte de til Bergen og kom did noget før Juul. Der holdte de Ting, krævede Penge af Byemændene til Jule-Kost, og truede i Vægrings Fald at plyndre og opbrænde hele Byen. Byemændene undskyldte sig og bade om nogen Udsættelse, men Kuflungerne truede dem igien haardeligen, og derved forblev det en Tid lang. En Morgen kort før Juul, da det dagedes, saaes der 14 Langskibe, alle temmelig store, komme seilende ind til Byen Sønden fra Hvarfnes. Kuflungerne bleve det vaer og grebe til Vaaben, men de fleeste flyede ud af Byen op paa Fiældet, eller ind ad forbi Olafs Kirke. Jon Kuflung lod da blæse Folket til Skibene, ilede selv med sit Mandskab om Bord, og roede ud paa Vaagen de andre i Møde; Men som de saae, at der kom ingen fleere af deres Folk til dem, vendte de om hen over til Munke-Bryggen, og nær under Landet paa den anden Side, hvor de roede paa et Skær, saa Skibet stod fast, og i det samme kom Birkebenernes Skibe forenede paa dem. Kuflungerne sprang da over Borde, og svømmede til Land, men nogle bleve dræbte. Jon Kuflung blev tilbage paa Skibet tilligemed en anden, og bleve de begge der slagne af Birkebenerne, som afførte dem deres Klæder. Da Kong Sverre fik dette at høre, lod han Ligene føre over til Byen og bære op til Mariæ Kirke; Han lod dem legge der under Væggen mod Synden og brede Vadmel over dem. Kuflungerne løbe ned fra Fieldet nær til Olafs Kirke, hvor de stilte sig i Orden, raabte paa Birkebenerne og udfordrede dem til at slaaes, men Kongen bød

sine

sine Mænd ei at giøre det, thi vi vilde ei, sagde han, slaaes med hovedløse Folk: Siger dem, at deres Høvding ligger her inden for i Mariæ Kirke, og have de ilde forladt ham, men saa var han ei heller nogen god Høvding, der fortiente at forsvares. Kuflungerne vovede ei at gaae ind i Byen, og blev derfor intet Slag holdt, og skiltes da begge Parter fra hverandre. Birkebenerne troede, at Jon Kuflungs rette Navn havde været Orm, hans Faders Peder og Moders Astrid Steg. Og som denne Peder boede i Bergen, bade de ham gaae til Liget, og see om det var hans Søn, men derhos forud sige dem nogle Kiendemærker, forend han saae paa det. Peder svarede, at han maatte have et Ar under høire Fodsaale, saafremt han var hans Søn, thi han havde som Dreng løbet paa en Lee. Efterat Skoe og Strømper vare dragne af Liget, fandt Peder Arret, og tilstod, at det var hans Søn. Sverre giorde dette strax bekiendt saavel for sine egne Mænd, som for Byemændene, leggende til, at de vel vidste, at Peder og Astrid ei vare af saadan Byrd, at deres Søn kunde være Konge over Norge, og man nu kunde see, hvad Falskhed og Løgn denne onde Røver-Flok havde faret med. Derefter blev Jons Liig jordet i Mariæ Kirke i Bergen. Guillielmus Neubrigensis II. 275 skriver, at Jon eller Joannes var en tapper ung Person, og var bleven forfærdelig for Sverre, men satte Livet til, da han uforsigtigen gav sig i Strid af Ungdoms Fyrighed. Aar 1622 var endda i Aggershuus et Diplom tilovers af denne Kong Jon, givet paa Frøen, hvorved han stadfæstede en Gave til Hovedøe-Kloster. Denne Gang glædede alle i Bergen sig ved Sverres og Folks Ankomst, og det var første Gang. Og forblev Sverre nogen Tid i Bergen. Sverris S. 108. 109. Torfæus IV. 1. 4. 5.——Islænderen Are Thorgilsøn, en Sønne-Søn af

Knud VI. Aar 1188.

Knud VI. Aar 1188. af den berømte islandske Historieskriver Are Frode døde i Norge den 18 Junii. Han førte Tilnavn af den Starke. Hans Datter Helga blev gift med Thord, Snorre Sturlessøns Broder, og ved ham Moder til Poeten Olaf og Historieskriveren Sturla. Langeb. II. 511. —— Imedens Kuflungerne vare i Bergen, kom did et Islandsk Skib fra England, anført af Præsten Ingimund, og ladet med Viin, Vox, Hvede og kosteligt Klæde. Ingimunds Broder Thorvard havde været i Kong Inges Hof- og Krigs-Tieneste. Imidlertid plyndrede Kuflungerne dog Skibet. Om Høsten da Kong Sverre var i Vigen, og streed der mod Kuflungerne, skiftede han Landet med sin Broder Erik, og gav ham det altsammen Østen fra Svinesund og ned til Ryglarbit, samt alle Uplandene, og gav ham tilligemed Jarls Navn, hvorpaa han antog sig Hoffolk og blev en meget stor Høvding, samt giftede sig med en, ved Navn Asa. Torfæus IV. 1. 5. 6. —— Estlænderne, som endnu vare Hedninger, seilede med en stor Flode ind i Mælerén, hvor de afbrændte Sigtuna, som fra den Tid af har lagt øde, og ihielsloge den 13 Augusti eller efter andre 14 Julii ved Almersak Erkebisp Johan, som blev begravet i Upsal. Dette gav siden Anledning til, at Stokholm blev bygget og tog i Anseelse meget til. Ved sin Beliggenhed var den i Stand til at hindre Søerøverne fra at gaae ind i Landet. De fleste gamle Krøniker henføre denne Tildragelse til 1187, men Krøniken af Erkebisperne i Upsal til 1188. Peder blev Erkebisp i Johans Sted, blev indviet i Lund, og fik Pallium fra Paven ved Erkebisp Absalon, hvilket dog neppe skeede førend i neste Aar. Langebek I 253, 389. II. 167, 202. sq. IV. 592. Eric. Olai p. 101. Benzel. monum. p. 37. sq. Innocent. 3. epist. I. 4 9. —— Jon 2. blev Bisp i Grønland. — Wilhelm 2. Bisp over Ørkenøerne døde, og kom

Biørn i hans Sted, en Søn af Kolbein Hruga, en stor Høv- Knud VI.
ding og kiær Ven af Hakon Jarl. Han havde megen Slægt paa Aar 1188.
Øerne. Orkneyinga S. p. 406. Torfæi Orcad. p. 161. —— Alu-
redus af Palmer, en Ostman, stiftede St. Hans den Døbers
Priorat tæt ved Dublin uden for den nye Port og blev selv den før-
ste Prior der. Det var og et Hospital for Syge. Waræi antiqu.
Hibern. c. 26. —— I England og Frankerige blev Korset ogsaa
prædiket med al Magt, og lode de tvende Konger Henrik og Phi-
lippus Augustus sig selv korse, men dog blev intet af deres Tog,
saalænge Henrik levede, formedelst de jævnlige Stridigheder imel-
lem dem. Man forordnede da, at ingen af de korsede maatte bande
sværk, ei spille Terning og i Brettet, og ingen efter næste Paaske
bruge Graaværk, Hermelin, Zobel, Skarlagen; Enhver lade sig
nøie med to Retter Mad; Ingen føre noget Fruentimmer med sig
til det hellige Land og ei gaae med overskaarne Klæder, hvilket da
var en stor Stads. Bened. Petrob. p. 498. —— Henrik, en
Søn af Robert, og Sønne-Søn af den Danske Harding,
Decanus i Morton, blev udvalgt til Erkebisp i Dol i Bretagne,
reiste til Rom for at vies, og døde. — Den franske Kong Philip
lod nedhugge det store Almetræe, som stod imellem Gisors og Trie,
under hvilket hans Formænd havde i gamle Dage ofte holdt Sam-
tale med Hertugerne af Normandie. Bened. Petrob. p. 532. ——
Erkebisp Wilhelm af Rheims stadfæstede ved sit Brev hos Marlot
metrop. Remens. II. 424 de aarlige Erindrings Dage (anniversa-
ria,) som holdtes udi St. Remigii Kirke udi Rheims, hvoriblant
ogsaa var den af den danske Erkebisp Eskil, som i dette Diplom
kaldes: Esqvilinus Archiepiscopus Datiæ. — Den Sicilianske Konge
Wilhelm sendte sin Admiral Margarit ud med 500 vel forsy-
nede Galeier, eller som Galfried Vinisauf hos Gale II. 255,
skriver

Knud VI. skriver meget rimeligere, 50 Galeier med 500 Krigsmænd, hvilke
Aar 1188. komme de Christne i det hellige Land til Hielp mod Saladin, og erholdte en Fordeel over ham til Søes ved Acra, eller St. Jean d'Acre. Bened. Petrob. p. 525. —— Den flygtige Prinds Wladimir forligede sig nu med den Polske Hertug Casimir, som derpaa indsatte ham ved Nicolaus, Palatin af Cracau, med væbnet Magt i Haliez, og fordrev den Ungarske Prinds Andreas, hvorfor Wladimir maatte love med sine Eftermænd at være Hertugerne af Polen lydige. Dlugoss. p. 557. Kadlubko p. 26. Boguphal. p. 48. —— Imellem dem af Novgorod og Waregerne, hvorved jeg her fornemmelig forstaaer de Svenske, opkom Uenighed, og bleve de sidste, saa mange, som opholdte sig hos dem, myrdede af de første, hvilke derover selv forbøde Handelen til de sidste, af Frygt, at deres skulde paa samme Maade igien begegnes hos dem. Arndt vil, at Jaroslav, Fyrste af Haliez, døde ei før i dette Aar den 1 October, han berømmer ham for hans Magt og gode Regimente. Tscherbatow p. 919 sq. Arndt II. 227.

1189. Om Foraaret eller ved Sommerens Begyndelse, som det synes, skeede et Tog af de Danske til Venden, det er Forpommern, og blev da den Rygiske Fyrste Jarmar Formynder for Bugislavs Sønner, hvilken sidste Omstændighed bevidnes af Tilleggene til den Siellandske Krønike hos Langebek II. 633, og af Krøniken som slutter med 1216 ibid. III. 261. Toget selv bevidnes ved mange andre af vore Krøniker, ibid. I. 164. 179. 282. 341. III. 630. Men her mærker man alt Følgerne af at Saxo og Forfatteren til Knytlinga have holdt op at skrive, thi vore magre Krøniker sige ei engang, om Kong Knud og Absalon vare selv med, hvilket dog er troeligt. Rimeligt er det, at Martis-

lav

lav enten var bleven Formynder for Bogislavs Sønner imod Knud VI.
Knuds Villie, eller og ei har regieret efter hans Tykke, hvorfor Aar 1189.
han nu med Magt indsatte sin troe Jarmar. Sagen bestyrkes og ved et Diplom hos Dreger p. 51. 52 af Sifrid Bisp i Camin, hvor Germarus Princeps Roianorum har underskrevet strax efter de aandelige, thi det har han venteligen giort som Formynder. Sifrid skriver sig i samme Pommernes Biskop, og indeholder det et Forlig imellem ham og Abbeden af Colbaz. Det er og underskrevet strax efter Jarmar af Thesizlaus, venteligen den samme som Tetislaus, Jarmars Broder. Blant Underskriverne forekommer ogsaa Stephanus af Uchura (Ukermunde) og hans Søn Guncimer. Det er dateret 1189 i Bisp Sifrids Sædes tredie Aar, altsaa er han først bleven Bisp 1186 efter Conrad. — Det var ei allene vigtigt for de Danske, at deres troefaste Ven Jarmar blev Formynder, men det havde og megen Skin af Ret, da Jarmar var de unge Hertugers Faders Morbroder, og da deres Fader Bogislav havde selv overladt til Kong Knud at beskikke alting med dem efter sin Villie. En Følge heraf blev, at Casimir den ældste Broder ægtede siden Ingerd eller Inger, Jarmars Datter, hvis Navn viiser en dansk Herkomst a), saa at Micrælius feiler i sin Slægte-Tavle, naar han gior hende til en Princesse af Reussen, hvorved han uden Tvivl forstaaer Rusland. Men her maa jeg ogsaa beklage, at Pommern mangler gamle Historieskrivere og Kroniker, saa at man i dens Historie traver meget i Mørket, naar Diplomer fattes. Desuden er den Pommerske gamle Historie ei endnu ret beskrevet og undersøgt

a) Suhms Formodning er usikker, da dette Navn var ved den Tid lige saavel brugeligt i Rusland som hos os.

Knud VI. Aar 1189. sagt. — Som en Følge heraf anseer jeg ogsaa en Krig, Marggrev Otto 2. af Brandenborg, en Sønnesøn af Albert Biørn, førte imod de Pommerske Hertuger efter Bothos og en Saxisk Anonyms Fortælling hos Mencken III. 114, thi venteligen har Otto nu anseet dem for svage. Krigen førtes egentligen med Bogislav af Demmin, som efter Botho hos Leibnitz III. 352 blev fangen, hvorpaa jeg dog tvivler, da den anden og ældre Sachsiske Anonym ei siger det. Paa Pommernes Side bleve tvende Herrer Bork og Casimir paa Valpladsen, ved hvilken sidste vel maaskee forstaaes den, som var en Søn af Vice-Domins Wartislaus. Vel mueligt og, at Otto 2. har staaet i Forbund med Kong Knud, og de begge paa engang angrebet de Pommerske Hertuger, den eene til Lands og den anden til Vands, eftersom Kong Knud var dobbelt besvogret med det Anhaltske Huus, da Ottos eene Farbroder, Grev Herman af Orlamünde var gift med en af Knuds Søstre, og den anden Farbroder Hertug Bernhard med en Datter af Kong Knud den Femte. — Da Keiser Friderich antraadte i Maj Maaned sit Tog til det hellige Land, og havde blant andre Grev Adolf af Holsteen med sig, som fulgtes af nederrhinske og lybske Kiøbmænd, hvilke siden gave Anledning til den tydske Ordens Stiftelse, syntes dette en beqvem Leilighed for Hertug Henrik at vende tilbage fra sin Landsflygtighed i England, hvorhen han havde først efter Paaske i dette Aar begivet sig, og var, da han ei fandt sin Svigerfader der, gaaet over til ham i Normandie. Sin Hertuginde Mathildis havde han efterladt i Brunsvig, hvor hun døde den 28 Junii, da hun kun var 33 Aar gammel; efterladende sig stor Roes for Gudsfrygt, Goddædighed og Kydskhed. Hun blev begravet i den nye Domkirke i Brunsvig, hvor et smukt Monument blev oprettet over hende. Nogle lade hende døe 1188, andre

andre 1187, men begge feile. Hans Svigerfader den Engelske Kong Henrik døde ogsaa den 6 Julii, hvilket vel tillige har giort ham kied af at opholde sig længere i England, og da den belovede Fred ei heller holdtes af Henriks Uvenner, saa at hans Eiendomme vare underkastede megen Plyndring og Ulelighed, tiente dette ogsaa til at formaae ham at forlade England. Han sendte sin ældste Søn Henrik i Forveien, men begge kom de til Skibs til Stade ved Mikkelsdags Tider i October. Bened. Petrob. p. 535. Bünau l. c. S. 321. Orig. Guelf. III. 125 sq. — Den Engelske Skribent Benedict, Abbed af Peterborough, skriver p. 569, at Henrik kom tilbage til Tydskland imod den Eed, han havde giort sin Herre Keiseren. Dette foretog han efter Raad og Opmuntring saavel af sin Svoger, den Engelske Kong Richard, som af sin Svigersøn, den Danske Kong Knud, og dette er da vel Aarsagen, hvorfor den Lyneborgske Krønike hos Leibnitz III. paa plattydsk, som slutter med 1421, skriver, at Kongerne af England, Danmark, Sverrige, Norge, Hertugen af Slesvig, Venden og mange andre Herrer sendte ham Folk til Hielp mod Bardevick; og et plattydsk Stykke af en Krønike af Bardevick, som ender med 1441, beretter at der foruden dem bleve og sendte Folk fra Herrerne af Vender og Holsteen, Stormarn, Stade, Bremen, Ditmarsken og mange andre Riddere og Knapen. Disse senere Skribenter have uden Tvivl hørt, at den Danske Konge tog sig Hertug Henrik an, og da den Danske Konge i deres Tid var tilligemed Konge i Norge og Sverrig, have de anvendt deres Tids Tilstand paa den ældre. Førend Henrik kom tilbage maa det være skeet, hvad Arnold af Lybek IV. 8, Crantzius og Petrus Olai hos Langebek II. 253 fortælle, at Knuds Broder, Hertug Valdemar af Slesvig, er tilligemed den Slesvigske Bisp Valdemar draget Knud VI. Aar 1189.

 ind

Knud VI. ind i Nordalbingien med en stor Hær, og have tvunget Grev
Aar 1189. Adolf af Dasle, den Holsteenske Grev Adolfs Stadtholder, til at give Gidsler og Løfte paa, at han ei vilde angribe Ditmarskerne, som havde givet sig under dem, og ei foretage sig noget ondt imod Danmark. — Efter Messenius Scond. II. p. 14. giorde Knud sin Broder den 26 Julii til Hertug af Slesvig, hvilket heel vel passer sig, naar det henføres til dette Aar, og ei, som Messenius vil, til forige, thi Omstændighederne da Hertug Henrik skulde komme tilbage, vare saa beskafne, at Kongen maatte have en paalidelig Ven i dette vigtige Land, og hvilken paalideligere end en Broder, og en Broder, der tegnede sig saa got. Venteligen er altsaa det Danske Tog til Nordalbingien skeet i August. Skade at man ei veed, hvorfra Messenius har den Beretning om Dagen a). — Erkebisp Hartvic, som nu var foragtet af alle formedelst den Ditmarske Tildragelse, tog denne Gang anderledes mod Hertug Henrik end den forige, da han haabede igien ved ham at erlange sin forige Anseelse. Han tog derfor vel imod ham i Stade, og overgav til ham samme Stad tilligemed Grevskabet, som et Lehn af den Bremiske Kirke. Da Hartvic havde Paastand paa Ditmarsken, troer jeg, at dette har været Aarsagen, hvi Kong Knud ei alvorlig understøttede sin Svigerfader. De fornemste af Holsteen og Stormarn kom Henrik, da de hørte dette, i Møde, hilsede ham fredeligen, og tilbøde ham Indgang i Landet. Han glædede sig herover og love-

a) Messenius har Dagen fra Huitfeld, som S. 150 ansetter Valdemars Udnævnelse til Hertug i Slesvig til samme Dag, som Ridderslaget, nemlig 7 Calend. Augusti. At Gebhardi er af samme Meening, har vor Suhm alt bemærket S. 154. Men mon man ikke kan formode Feil hos Huitfeld i Maaneden da alle iblandt de af Suhm paa angivne Steed anførte Kroniker, som nævne Dagen, bestemme samme til VII Kal. Januar. Kall.

lovede at ophøie dem, om saa skeede. Ved deres Bistand kom da Grev Adolfs Stader, Hamborg, Pløen, Itzehoe, strax i hans Hænder, og bleve Grevens Mænd udjagede af Landet. Grev Adolf af Dasle, som i sin Søstersøns (neporis) Fraværelse forestod Landet, Mechtild, Grev Adolfs 3 Moder, og Adelheid, samme Grev Adolfs Gemalinde, en Datter af Burchard, Herre af Querfurt, begave sig herover til Lybek, efterat Greven af Dasle havde lagt en Besætning i Segeberg Slot. Nu samlede Hertugen en Hær fra Stade, Holsteen, Stormarn, og fra Polabernes Land, eller det nu værende Lauenborgske; Grev Bernhard af Raceborg, Bernhard af Welpe, Helmold af Zuerin, en Søn af Guncelin, som endda levede, og fleere af hans Venner kom ogsaa til ham, og gik han da over Elven, efterladende Holstenerne, som han havde deelt i 8 Hobe, for at holde Besætningen i Segeberg i Ave, til hvilken Ende hver Hob skulde passe paa i 14 Dage. Med de øvrige, stolende paa Kong Knuds Hielp, som Cornerus p. 791 skriver, beleirede og indsluttede han Bardewick, som ei vilde tage mod ham, og som fra gammel Tid af havde været en rig og mægtig Handelsstad. Byen blev den 28 October indtaget med Storm, og efter den da værende grumme Krigsret, vel og for at skrække andre fra at giøre Modstand, reent udplyndret og lagt i Aske. Nu omstunder er intet tilovers uden Domkirken og Hauger paa det Sted, Byen forhen har staaet. Alle Krigsmænd og Borgere bleve giorte til Fanger, og allene Qvinder og Børn ladte frie; Hertugen skal og have ladet hænge nogle af de fornemste Borgere. Fangerne bleve førte til Lyneborg, og mange af dem satte sig ned i Landsbyen Modestorp, som derved voxte og er nu indlemmet i Byen Lyneborg, der ogsaa blev tildeels bebygget ved de Stene, der førtes fra Bardevick. En stor Deel Kiøbmænd red-

Knud VI.
Aar 1189.

dede

Knud VI. døde sig til Lybek, som derved tog meget til. Arnold. Lub. IV. 1. 2.
Aar 1189. Corner p. 791. sq. Leibnit. Scr. Brunsv. III. 174. 217. Langeb. I. 205. Krantzii Sax. VII. 2. Lindebrog. Script. p. 203. — Nogle seenere Skribenter berette, at Hertugen opvaktes til denne Grumhed ved det endeel Borgere viiste ham paa Muren deres nøgne Bagdele. Hamsfort I. 282 vil, at Kong Knud skal med Hielpetropper have hiulpet Henrik, ved denne Erobring, og derfor have bekommet af ham St. Ægisthi Been, der var en Disciple af Apostelen Peder, eller en blant Christi egne 72 Disciples. Cranzius skriver det samme forhen Metrop. I. 1. og Saxon. VII. 2. og vil han og andre, at Kong Knud var selv med, men Meibom hist. Bardevici i hans Samling af Script. rer. Germ. III. p. 63. nægter dette og uden Tvivl med Grund, thi den samtidige Arnold taler aldeles intet derom; Men derfor har Henrik vel kundet tilsende sin Svigersøn Ægisthi Been, som en Frugt af hans Seiervinding. Efter Legenderne har Ægisthus prædiket i Frisland, og siden i Bardevick, hvor han blev dræbt og begravet. Hamconii Frisia F. & M. 2. Efter Braun, en ny Skribent, i hans theatro vrbium bleve Ægisthi Been førte til Roskilde, og efter Pontoppidan I. 474, af Kong Knud forærte til Roskilde Domkirke, men efter et Rygte hos Corner p. 791 a) til Sverrige. Imidlertid viiste man endnu hans Been i Bardevick udi det 15de Aarhundredes Slutning, som Rolewinck vidner de West-

phi-

a) Corners Ord ere følgende: S. Ægisthum vnum de 72 Domini discipulis ibidem sepultum, qui urbem prædictam converterat ad fidem, Kanutus Rex, vt quidam volunt, in Sveciam direxit, aliis, quod ibidem resideat translatus de humo, asserentibus. Det sidste stemmer overeens med Rolevincks Beretning. Efter Sløpkes Chronder St. Bardevik hos Schrøder papist. Meckl. p. 29 skulde hans halve Hoved-Skal endnu have været der ved Udgangen af 17 Seculo. R.

phaliæ situ I. 3, saa at Danmark maa ei have faaet dem alle. — Knud VI.
Ved Mortens Dags Tider nærmede efter Arnolds Beretning IV. Aar 1189.
2. Henrik sig Lybek, hvis Indvaanere, forskrækkede over Bardewicks Skiebne, sendte Gesandtere til ham om Fred, paa Vilkaar, at Grev Adolf af Dasle og begge Grevinderne maatte frit drage bort med alle deres Folk og alt deres Gods. Efterat han saaledes havde erobret alt, Adolfs Land, angreb han Lauenborg, som var Hertug Bernhards Befæstning, og maatte den efter een Maaned overgive sig, paa Vilkaar, at alle skulde have fri og uhindret Bortgang. Og saaledes modtog han over 30 Slotte og Befæstninger. Kong Henrik, fortørnet herover, kaldte Fyrsterne til sig i Goslar, og overlagde med dem, hvorledes han kunde overvinde og undertrykke Hertugen. — Foruden de 15 fornemme Danske Personer, som havde ladet sig korse, og hvoraf ikkun 5 endeligen tiltraadte Reisen 1191, vare der mange andre Danske, som havde samme Attraae. Disse begave sig til Frisland, hvor de sloge sig i Selskab med Friserne og derpaa samlede med 50 Skibe, (saa skriver Pave Clemens til den grækiske Keiser Isaacus hos Reusner epist. Turc. I. 17,) seilede til England, thi der var kommen en Iver over alle christne Lande, som Guillelmus Neubrigensis III. 24. p. 333 skriver. De bleve strax efter fulgte af 12 eller snarere 33 Skibe fra Flandern, og var Jacobus af Avesnes fra Flandern den første blant disse sidste, som med 7000 Mand begav sig paa Reisen og kom til Sicilien. Andre ville, at den danske, frisiske og belgiske, hvorved vemeligen Hollænderne forstaaes, Flode bestod af 53 Skibe. Ved Dartesmuth antraf de en engelsk Flode, som fornemmeligen bestod af Londons Mænd, og i Foreening med dem gik den 18 Maj til Søes, og kom efter 10 Dages Seilads med 60 Skibe og 10000 Mand til Gallicien, hvor

de

Knud VI. Aar 1189. de gik i Land for at holde deres Andagt ved St. Jacobs Grav i Compostella, men Indbyggerne i Landet satte sig imod dem i Anledning af et Rygte, at de med Magt vilde borttage St. Jacobs Hoved; Nogle bleve ihielslagne, men de fornuftigste blant dem stilte Tumulten, hvorpaa de vendte tilbage til deres Skibe. Siden kom de med 37 store, vel bemandede og vel provianterede Skibe til Lissabon den 28 Junii, hvor Kong Sanctius af Portugal bad dem hielpe sig i at fratage Saracenerne Silves, en Stad i Algarbien, og føiede han 37 Galeier til deres Flode, og nogle fleere Skibe, som kaldtes piilagtige, maaskee fordi de vare bygte spidse som Pile; Han selv tilsvor dem med tre af sine Biskopper, at han allene agtede at beholde Byen, men at alt Guld, Sølv og Fetalie, som fandtes der, skulde tilhøre dem. Den 15 Julii løb de ind i Havnen ved Silves, (nemlig op ad en Flod, ved hvilken Silves ligger) gik i Land, sloge deres Tælter op og beleirede Byen, som var befæstet med 40 Taarne. De Christne, som vare færdige til Strid, beløb sig til 3500, og da de Danske og Friser skal allene have havt 12000 Soldater, som Gaufrid Vinisauf hos Gale II. p. 268 skriver, slutter jeg saavel heraf, som af Skibenes Tal, at de ei have alle været forsamlede og der brugte. Den tredie Dag efter angreb de Muren og brøde ind i Forstaden, hvor de bemestrede sig en Kilde, hvorfra Indvaanerne fik alt deres Vand, og som var befæstet med en dobbelt Muur og 9 Taarne, hvilken de tilstoppede med Jord, Møg og Straae. Den Saracenske Fyrste Alcad, som herskede over Byen, overgav da sig og Staden til Kongen af Portugal, som vel var ankommet med sin Hær, men havde endnu ikke hiulpet de andre. Og dette skeede de fremmede Christne uafvidende. Saaledes gik Byen over den 6 Sept. efter 40 Dages Beleiring, endskiønt den havde 9000 stridbare

bare Mand. De fremmede Christne agtede ikke Forliget, men brøde ind i Byen, og lode der af 60000 Mennesker af begge Kiøn, ei fleere end 13000 leve, hvilke da fik frit Leide til Sevilla, hvor de kom hen i Slave-Kitler, da alt deres øvrige Gods blev et Bytte for Seierherrerne, der deelte det lige imellem sig, efterat have for Fode nedhugget Gamle og Unge, Mænd og Qvinder. Slig Grumhed tænkte man da var Gudstieneste, og alting forsvartes ved det, at den fornemste Mosqve blev indviet til en Kirke, Jomfrue Maria til Ære, og Nicolaus fra Flandern der beskikket til Bisp. Efter dette seilede Floden paa Mikkelsdagen til Afrika, og kom først næste Aar til det hellige Land, efterat have forinden indtaget og plyndret fleere Saracenske Byer, hvoriblandt Munken Godefrid nævner Albur i Afrika, (hvis ei herved meenes som siden anføres, Albor i Algarbien,) hvor de fik stort Bytte af Guld og Sølv, og dræbte alle Indvaanerne. At Skibene den Gang have været temmelig store, kan sees deraf, at der vare 1500 Mand paa 4 fra Cölln, og at de, samt de øvrige, vare forsynede med 3 Aars Proviant, thi saa skriver Munken Godefrid, dog tvivler jeg paa dette sidste. Sanctius indtog derpaa Albor, Albenaci og fleere Stæder. Gaufrid Vinisauf siger i Anledning af dette Tog, at de nordlige Folk, Danske og Friser, blive hærdede ved deres medfødte Haarhed (rigor nativus exsperat,) og skikkede til Krigen ved deres høie og føre Lemmer, deres utæmte Sind og deres andægtige Iver for Troen. Langebek I. 282. 341. V. 348 sq. Pontoppidan Annal. I. 477 sq. Martene collectio vett. script. IV. 565. V. 1031. Dacherii spicil. I. 16. Meieri annal. Flandr. VI. 66. Chron. Belgic. apud Pistorium III. 179. Roberti Altissiodor. chron. p. 92. Vinc. Bellouac. spec. hist. 29, 48. Rad. de Diceto imag. hist. p. 645. 646. Godofr. Monach. ap. Freher. I. 351

Knud VI. Aar 1189.

Knud VI. Aar 1189. I. 351. Vasconcelli anacephal. Reg. Lusit. III. 25. Pontoppidans gesta & vest. Dan. I. p. 49-55. Ferreras Gesch. von Spanien III. p. 569. Rog. de Hoveden p. 659. 660. Bened. Petroburg. p. 567. —— Ved denne Leilighed meene nogle, at Elephant Ordenen har taget sin Oprindelse, da en Nordmand skal, som Herzholm skriver i sit Skrift om denne Orden p. 60, have i Afrika dræbt en hvid Elephant, og ogsaa fort derfra en Elephant hiem med sig som et Krigstegn, venteligen i sit Skiold, dog meener han, at Ordenen er ei bleven kaldet af Elephanten, men af den Hellig Trefoldighed. Vigelius hos Herzholm p. 61. vil at dette skal være skeet i Indien. Jacobus Meursius i Dedicationen af Dappers Africa til Kong Christian 5. siger alleene, at nogle Danske holdte sig saa brav i Africa, at deres Konge derfor stiftede og forlehnede dem med Ridderordenen af Elephanten. Dog Professor Wilhelm Worm har grundigen igiendrevet disse Herzholms Drømme og den hele Sag eller Fabel. Imidlertid troer jeg dog, at Worm og Klevenfeld ere for strænge Critici, naar de meene, at Elephant Ordenen er ei ældre end fra 1580 i Frideriks 2. Tid, thi det kommer mig rimeligere for, at den er fra Christians 1. Tid, baade i Følge Hvitfeld, Bisp Ove Bildes Brev saa og Kong Christians 2. Brev. Sandvigs Saml. til Danske Hist. I. 1, 48 69 og 3, 90, 105. —— Af den samtidige Gaufrid Vinisauf hos Gale l. c. sees, at Danske og Friser kom blant fleere sammen til Beleiringen af Accon, at og der vare adskillige store Danske Herrer, Magnates, og deriblant en Nepos (neveu, Fætter, maaskee Alexander Erkebisp Absalons Søster-Søn) af Kongen i Danmark og i alt 400 Danske. — I dette Aar er uden Tvivl den hellige Ketils Forflyttelse og Ophøielse først skeet, som og Petrus Olai og Kroniken, som slutter med 1323 hos Langebek II. 524

ville.

ville. Kield eller Ketil giorde allerede Mirakler, mens han levede, og blant andet læste han engang i Bibelen uden Lys, da det var ganske mørkt, og en anden Gang giorde han Vand til Viin; Efter sin Død helbredede han værkbrudne, blinde, besatte, spedalske, døve, stumme, og derfor er det intet Under, at han omtales og berømmes i Breviarierne og Missalerne af Slesvig og Lund, og siges urigtig i det første af disse, at han blev dræbt i St. Margretæ Kirke i Viborg, som skeede endeel Aar før med Biskop Eskil a). Hans Opløstelse skeede uden Tvivl den 11 Julii, thi den Dag var ham helliget og staaer hans Navn paa den Dag endnu i vor Kalender. Han blev opløftet i Nærværelse af en stor Forsamling, lagt i en med forgyldt Messing overtrukket Kiste og indsat i et til ham indviet Capel ved Viborg Domkirke, hvor Kisten hang ned fra Hvelvingen i forgyldte Lænker indtil Reformationen, da den blev nedtaget og sat paa Gulvet bag Alteret i Domkirken, hvor den da tilligemed Kirken opbrændte 1726. Indtil 1538 brændte ogsaa Nat og Dag Lys og Lamper over ham, som da blev afskaffet efter Christians 3. Befaling. Pontoppidan opregner ved denne Leilighed p. 473, hvilke og hvor mange Helgens Been, der i den Catholske Tid forvartes i Viborg Domkirke, hvilke alle jeg ikke her vil opregne, men kuns bemærke, at deriblant var ikkun lidet af hellig Kong Knud og Hertug Knud. Ketil har og (venteligen efter sin Død,) det Navn: Exuperius, og holdtes for Viborgernes Patron Langeb. IV. 425 sq. Pontopp. annal. I. 467 sq. —— Udi de Magdeburgske Centurier XII. c. 10. 11. finder jeg, at Pave Clemens 3. bandsatte de Danske, som havde fastsat

Knud VI.
Aar 1189.

 at

a) Denne Eskils Mord har vor Forf. fortalt i dette Værks femte Deel S. 423. Hofmann har i Fortsett. af Atlas Dan. IV. 614 fortalt det, ligesom Breuiarium Slesuicense, om Ketil. Kall.

Knud VI. Venskab, som var imellem denne og Erkebispen af Bremen, der
Aar 1190. ved Hertugen søgte at faae Ditmarsken igien, som nu stod under den Danske Krone ved Bispen af Slesvig. Imidlertid er det dog vel mueligt, at Kong Knud haver af disse Uroligheder taget Anledning at udbrede sin Magt i Tydskland, saafremt ved Brugstenburgh i Tilleggene til den Siellandske Krønike hos Langebek II. 633, eller Bursteburgh i Krøniken, som slutter med 1219 hos Langebek III. 261, forstaaes efter Langebeks Formodning Boitzenburg, en liden Bye i det nu værende Hertugdom Meklenborg ved Elven, nogle Mile Sønden for Razeburg, som da laae under Grevskabet Schwerin. Nu er det vel sandt, at Fyrsterne af Rostok og Meklenborg havde allerede i nogle Aar staaet under Kong Knud, saa at han derfor ei havde langt fra sit Land til Boitzenburg, hvor han efter bemeldte twende Krøniker skal have igien opbygget Befæstningen, men paa den anden Side er det vanskeligt at fatte, hvad han kan have havt at bestille i Grevens af Schwerins Land, da denne holdt med hans Svigerfader Hertugen, med mindre det har været under Skin af at være des nærmere ved Haanden for at hielpe ham, saa at dette maatte da være skeet baade med Hertugens og Grevens gode Villie. Men da Burstaburg forekommer i Knytlinga ved Aar 1172, hvor der siges, at Valdemar erobrede den, og hans Tog gik da bestandig til Pommern, saa har jeg med bemeldte Aar formodet, at derved forstodes Stettin, eller snarere en anden nu ubekiendt Befæstning der i Egnen, og om dette er rigtigt, som det vel er, saa falder alt det foregaaende om Boitzenburg bort. Rimeligen har Valdemar ladet nedrive Fæstningsværkerne af Burstaburg, og Knud igien ladet dem opreise, for at have fast Fod paa den Kant af Pommern. I Olaf Tryggesøns Saga II. c. 102 p. 310 og i bemeldte Konges An-

fore-

I dette Diplom, som er aftrykt i Noodts Beytr. zur Schlesw. Holst. Hist. II. 2. p. 287, fastsættes Grændserne af Kloster-Godsets Strækning imellem de Floder Traven, Enigene og Bisnitze, over Markerne Wisenberge, over det Skiæl Snede og til Wisenberge igien. Af samme Aar haves tvende Breve af Adolf selv, hvorudi han skriver sig Greve af Wagrien, Holsteen og Stormarn. I det første hos Noodt l. c. p. 286 skiænker han Munkene i Reinefelde i Wagrien de Landsbyer Cerbene, Langenuelde, Widekindesdorp, Crowle, med Agre, Græsgange, dyrket og udyrket, Vande, Fiskerier, Veie og Uveie samme Stæder, Steinfeln og Haleshope med de nye Torper (villulæ) som de i den store Ørken Harroris kunde anlegge, Markerne Loccefeld og Stormurfeld med tilliggende Skove og Enge, Gaarden i Oldeslo, saa og (her er et Navn borte) i samme Bye, som aarligen gives af Tolden Bemohlen, den Jord, som almindeligen kaldes Goumecke, det Landgods (prædium) Wientorpe, Tienden Leszehow, nogle Tiender af de sumpige Marker, som ligge ved Münsterdorp, Halvdelen af Fiskedammen, som kaldes Mercgure. Derpaa opregnes Grændserne og atter gives did syv mansi i Hindenborch og sex Plov-Lande (jugera) af Grevens Arvedeel, med al Frihed og Nytte, og skulde alle Klosterets Undergivne være frie for al Tieneste, Udgift og Krigstog til evig Tid. Hans Gemahlinde Adelheid har underskrevet det, saa og Bisp Theodoric af Lybek, en Widikind af Schawingburg og fleere. I det andet Diplom hos P. Hansen Nachr. von Plön p. 110, siger han sig at have stiftet Cistercienser Klosteret Rineuelde efter Tilladelse af de Keisere Friderik og Henrik, hans Søn, (hvilket mærkelige Sted viser, at Henrik var og kronet til Keiser) og beskrives derpaa Abbediets Grændser og dets Friheder igientages, dog med det Tillæg, at deres Folk skulde

Knud VI. Aar 1189.

føie

Knud VI. Aar 1189. barer, vilde have Tancred en klog og lærd Herre, og Søn af den yngre Rogerius, som var Kong Rogerii ældste Søn, men død for Faderen. Tancred opholdt sig da i Apulien, og efter de fleestes Meening bleve Gesandter sendte didhen til ham. Paven understøttede dette Partie hemmelig, thi som Kirkens Hoved, og som Italiener, frygtede han for tydske Regentere og især for det Keiserlige Hohenstauffiske Huus, med hvilket hans Formænd havde havt saa mange Stridigheder; Og som dette Huus allerede var mægtigt i Øvre-Italien, eller Lombardiet, vilde det da og blive mægtigt i Nedre-Italien ved at faae Neapolis og Sicilien, og Paven derved komme i Klemme, ved allevegne at blive omringet af Tydske. Bünau l. c. p. 320. Muratori l. c. p. 311. —— Otto den rige, Marggreve af Meissen, døde og avlede med sin Gemahlinde Hedevig, Datter af Marggreve Albert Biørn i Brandenborg, foruden Sønner, tvende Døttre, Sophie, som ægtede først Ulric af Bøhmen og siden en Borggreve af Reynsborg eller Rosenborg ved Elven udi det nu værende Grevskab Barby, der var maaskee Farfader til den bekiendte Sophie, Hertuginde af Langeland; Denne Borggreve meener jeg har været Burchard 7., Herre af Querfurt og Borggreve i Magdeborg, thi han var gift med en Sophie, som dog nogle giøre til en Grevinde af Mansfeld. Marggrev Ottos anden Datter Adela ægtede Odacar, (rettere Premislaus Otacarus,) som siden blev Hertug og derpaa Konge i Bøhmen, og avlede med hende Wartislav og tre Døttre, hvoraf Dagmar eller Margrete blev den danske Kong Valdemars 2. Dronning; Den anden blev gift med Grev Henrik af Ortenburg, og den tredie blev Canonisse i Gernrode. Men siden blev Otocarus skilt ved Adela under Paaskud, at de vare for nær i Slægt. Höieri disqu. ad calc. cont. Alberti-Stad. p. 110-114

110-114. Suppl. chron. Montis Sereni hos Mencken II. 309. Sehannat. vindem. II. p. 78. —— Efter Hvitfeld S. 151 har Greb Adolf erhvervet Hamborgerne følgende Privilegier hos Keiseren, forend de droge sammen til Asien, ved et Diplom udstædet til Neunburg i Østerrige den 7 Maj, som findes hos Lambecius orig. Hamb. I. 25: At intet Slot eller Fæstning maatte anlegges paa to Mile nær Hamborg, Hamborgerne skulde ei med nogen Told besværes i Holsteen og Stormarn, de skulde være frie for Folk at levere og Krigs-Udstyr. De fik da og Frihed at fiske i Elven og Bille, samt Mynte-Rettighed og fleere Herligheder, men Byen maatte og derfor give Greven en anseelig Sum Penge til hans Korstog. Schütze Gesch. von Hamburg II. p. 79. 335. —— Paven canoniserede den 29 April og 1 Maj Pommerns Apostel Bisp Otto af Bamberg. Ludewig Script. Bamberg I. 551. —— (Til dette Aar maa henføres, hvad forhen S. 158 og 159 var anført af vor Forfatter om Meinards Indvielse til Biskop.) Knud VI. Aar 1189.

Sverres Fremgang opmuntrede enhver, endog den ringeste, til at giøre Forsøg paa at blive Konge i Norge. Udi de lidet bebyggede skovfulde Egne, Øster paa, opkom et nyt Partie, som vifste sig meget ufredelig, løb ind i Vigen, og forøvede meget ondt med Mord, Rov og Brand. En vis Sigurd, som udgav sig for en Søn af Kong Inge, var deres Formand, og Bønderne kaldte ham Sigurd Brænder, fordi han afbrændte Huusene. Denne Sigurd havde talt med Jon Kuflung, som vedkiendte sig at være i Slægt med ham, og sagde om ham, at han ret slægtede sine paa, og at han med Tiden vilde blive en driftig og til store Foretagender modig Mand. Jon bad ham komme til sig, men Sigurd syntes ei meget om Kuflungernes Adfærd, og troede, at han var bedre skikket til selv at forestaae Land og Rige, end til at

Knud VI. Aar 1189. være andres Raadgiver og Ven, og en saadan, meente han, behøvede Jon imod Præsten Sverre; Han sagde og at han ikke vilde skaane Sverre, om de mødtes, hverken for hans Vielse til Præste-Embedet, eller for Slægtskabs Skyld, thi Sverre selv skaanede ei heller sine Frænder; Og derfor vilde han heller anføre sin egen Flok. Han havde i nogen Tid 300 Mænd, og foer allevegne ilde frem. Om Sommeren henimod Høsten droge Bønderne med nogle Krigsmænd op imod ham, omringede Huset, hvori han var, og angrebe den Stue, han opholdt sig i, hvor han og hans Folk giorde en kiæk og mandig Modstand; Men efterat de fleeste af dem vare faldne, raabte han til sine Fiender, og bad dem være stille og høre sig; De giorde saa, og derpaa sagde han: "Det lider til, at I faae udrettet, hvad I vilde; Nu veed jeg, at I "vilde fortælle Kong Sverre og andre Høvdinger om denne Seier, "og hvorledes I have dræbt Høvdingen for denne Flok, Sigurd "Brænder, Kong Inges Søn; Men det er meget mindre end "I troe, om I fælde mig, thi for at sige Eder Sandhed, saa heder jeg Hedin, og er en Søn af Thorgrim Hrossa-Præst; "Jeg er en Islænder af Fødsel, og iblant mine kun af ringe Slegt, "endskiønt I vare nær ved at faae mig til Konge." Derefter skiøde de paa ham, og nedlagde ham med alle hans Folk. Siden sagdes om ham, at han var den tapperste Mand. Samme Sommer kom Erkebisp Erik tilbage fra Rom med Pallium, og drog Nord efter til sit Sæde i Nidaros. Da de Norske Erkebisper reiste lige til Rom og fik ei Pallium af Erkebispen i Lund, saa lader det ei, at den sidste har været saaledes Primas over Norge, som han var det over Sverrig. At udfinde Aarsagen hertil er vanskeligt, og er denne Sag besynderlig; Maaskee de Norske Erkebisper først have giort det, efter at Sverrig fik sin egen Erkebisp. Havard Jarls Søn døde.

bede. Alle vare eenige i at udvælge Nicolaus Arne-Søn, en Halvbroder af Kong Inge paa Moders Siders, til Bisp i Stavanger, udi Eriks Sted, men Kong Sverre satte sig derimod. Nicolaus tilskrev da Dronningen Margrete et Brev, fuldt af favre og søde Ord til hende selv og Kongen, talte og om det Slægtskab imellem sig og hende. Dronningen lod sig herved bevæge, og forestilte hendes Mand Nicolai gode Lefter; Kongen viiste sig slet ikke tilbøielig til at giøre ham større end han var; Han kunde, sagde han, vel været fornøiet med sin nærværende Tilstand, thi hans Mod vilde voxe med hans Værdighed, og Troskab voxte ei med Værdigheden. Men Dronningen blev ved at bede, og forestilte, hvor meget Nicolaus havde tabt og lidt ved sine Frænders Fald i Stridighederne med Magnus: Dette kunde nu igien erstattes ham ved Værdigheder indenlands. Desuden vilde han neppe blive utroe, naar han forlod Krigsstanden, og blev en geistlig Mand. Kongen gav endeligen efter, leggende allene til, at han ei ventede andet, end at de baade selv og mange andre vilde inden feie Tid fortryde dette. Han fik derpaa Brev fra Kongen om at vies til Bisp, som skeede ved Erkebisp Erik. Og som Bisp Helge af Oslo døde ved samme Tid, kom Nicolaus med Erkebispens Tilladelse derhen, og en ved Navn Niall igien til Stavanger. Torfæus anføret Slægtskabet imellem Dronning Margrete og Bisp Nicolaus saaledes, at de begge stammede i fierde Led fra den Svenske Kong Steinkil, ham uberegnet. Ved Erkebispens Ankomst til Nidaros, toge Korsbrødrene eller Kannikerne vel imod ham. Engang han prædikede i Choret, talede han haardt mod Birkebenerne, hvorover mange af Krigsfolket fattede Had imod ham. Kongen og Erkebispen vare og uenige i mange Poster, som Kong Magnus og Erling Jarl havde ladet gaae hen, saasom det

Knud VI. Aar 1189.

Knud VI. Aar 1189. Paalæg, Erkebisp Eisten havde lagt paa Bønderne, i Stedet for den Sølv Øre, der betaltes i Bøder til Kongen, og hvorimod den til Erkebispen var dobbelt. Kong Sverre vilde nu, at de gamle Love skulde heri gielde i begge Henseender, saavel om Kongen, som om Erkebispen, thi Erling, sagde han, havde ingen Ret havt til at bryde den hellige Kong Olufs Lov, for at faae Erkebispen til at salve hans Søn Magnus til Konge, hvilket desuden ikke var Ret, da det aldrig var hørt i Norge, siden Christendommen var der indkommen, at nogen var bleven Konge, som ei var Konge-Søn, og ikke heller var sligt hørt før i den hedniske Tid, saa dette var allene en Handel mellem Erling og Erkebispen, hvorved den første fik Lov til at overtrade Guds og Landets Lov, og den sidste derimod at behandle Bønderne efter eget Tykke. Men dersom Erkebispen vilde endeligen forøge sine Indkomster til det dobbelte, saa maatte han og tillade Kongen at giøre det samme, og maatte Erkebispen da see til, hvorledes han kunde forsvare slig Adfærd for Gud, Bønderne og Landsfolket. Dette afslog Erkebispen, sigende: "Gudsrettigheden burde bestandig voxe, og aldrig for"mindskes, men Kongen alleene at have den Ret og Lov, som han "havde besvoret, og burde derfor selv stande tilrette for Gud og "Mennesker, om han ikke holder den, og aldrig tilforn var Kon"gens Øre-Skyld bleven formeeret." Efter Kuflungernes Nederlag droge Simon Kari Søn, en meget rig Høvding og af stor Adel, Aulfer af Gudranni og fleere til Danmark; Andre søgte Øster paa til Skovene, hvor de Sommeren over opholdt sig, og først, da Vinteren kom, begave sig til Simon Kari Søn i Danmark. Sverris S. 110-112. 114. Torfæus IV. 1. 6. 7. —— Adskillige Islandske Aarbøger vilde, at Skibet Stangarfol først forgik i dette Aar; Men saa maatte og Kuflungerne først være

blevne

blevne undertvungne i dette Aar, hvilket ikke kan være. Asmund Kastandraßi kom fra Grønland selv trettende paa et Skib, som var saa godt som sammenfæstet med Træ-Nagler og sammensyet med Tarme. Han kom til Breidefiord paa Island, efter at have været hos Finnerne i deres Hytter. — Den 28 Januarii udstadte Paven en Bulle til Lateran, til alle geistlige i Norge (Norweia,) hvorved han forbød dem at følge med i noget Krigstog, med mindre det var for at staae en døende bi med Sakramenterne, da Paven i saa Fald stadfæstede den Dom (venteligen Band,) som Erkebiskopen af Tronhiem havde faldet mod Overtraderne. Denne Pergaments Bulle bevares endnu paa det Kiøbenhavnske Universitets Bibliothek, er smukt skreven og ved den hænger en Bly-Bulle i en rød og guul Silke Traad. Thorkelin dipl. I. p. 11. —— Den Svenske Kong Knud skiænkte til Julitta-Kloster tvende Landsbyer, ved et Brev som findes i Örnhielm hist. eccl. p. 561 og som Langebek henfører omtrent til dette Aar, og hvor blant Underskrifterne forekommer Hertug Birger, J. (maaskee Jngo) Kongens Farbroder, Karolus, Hertug Birgers Broder, og Søn Eskil. — For at holde Fred og Orden blant de mange, som giorde Toget til det hellige Land udgav den Engelske Kong Richard en Befaling til Chinon som findes hos Rymer Act. publ. I. p. 65, at hvo der dræbte en anden paa et Skib, skulde bindes til den Døde og kastes i Havet; Dræbte han ham paa Land, da skulde han og bindes til ham og nedgraves med ham i Jorden; Blev nogen ved troeværdige Vidner overbeviist om at have trukket Kniv mod en anden for at saare ham, eller og stukket ham saa han blødte, skulde saadan en miste sin Haand; Men havde han allene slaget ham med Haanden, saa intet Blod var kommet, skulde han trende Gange dykkes i Havet; Skieldte eller bandte nogen en anden, skul-

Knud VI.
Aar 1189.

Knud VI. de han for hver Gang give ham en Unce Sølv; Paa en Thy skulde Hoved-Haaret afdrages, og sydende Beg gydes paa hans Hoved, og han derpaa besieres for derved at blive kiendt, og derefter
Aar 1189. settes i Land paa det første Sted, de kom til. Da Danske Skibe havde foreenet sig med de Engelske, have de og vel maattet have havt nogen denne lignende Anordning, som vist nok var haard og ei efter de paa den Tid endnu brugelige Love, efter hvilke Drab kunde forsones med Penge. Bened. Petrob. p. 589. —— Rudolf Abbed af Furnes paa Man døde i Noblefort. Johnston antiqu. Celto-Norm. p. 25. — Da Richard agtede selv at drage til det hellige Land, tilbagegav han den Skotske Kong Wilhelm nogle Stæder, og eftergav ham ogsaa Lehnspligten af Skotland, som Richards Fader Henrik havde aftvunget ham, hvorimod han maatte tage Huntingdon, og hvad han ellers besad i England til Lehn af ham. Den 17 September kom Hertug Henriks Datter Mathildis, som var gift med Gaufrid Greve af Pertico, (paa fransk Perche) fra Normandie til hendes Morbroder Kong Richard i England. Bened. Petrob. p. 564. 581. Rich. de Hoveden p. 662. —— Den Ungerske Kong Bela, opbragt over Tabet af Halicz, faldt ind i Polen, og den Polske Casimir igien i Ungern, og leed ingen herved uden begges Undersaatter, som det altid gaaer. Dlugoss. p. 559. —— De af Pleskow ødelagde paa Søen (venteligen Peipus, som de gamle Russer undertiden kaldte i sær Søen) 7 Snekker eller Skibe, som tilhørte Schuderne, det er Estherne. Nestor. cont. p. 254. Tscherbatow p. 920.

1190. Mange af vore Kroniker hos Langebek, som og adskillige af de Islandske melde om et Tog af de Danske til Windland eller Venden, som de endog skulde have undertvunget. De fleeste hos Lange-

Langebek, saasom I. 164. 179. 242. 253. II. 622. 637. III. 261. 631. IV. 226 henføre det til 1191, kuns Hamsfort I. 39 og II. 436, og de Islandske have 1190. De Latinske nævne alle Landet Finland: De Islandske Vindland. Stral siger hos Langebek III. 307, at Krigen i dette Aar førtes imod Slaverne. Mig kommer det for, at i dette Aar 1190 have de Danske, maaskee i Anledning af Hertug Henrik, havt at bestille i det nu værende Meklenborgske, thi det bekræftes af den samtidige Krønike, som slutter med 1219: Udi næste Aar have de vundet Venden, hvorved uden Tvivl forstaaes Pommern, og Aaret derpaa 1192 have de kriget i Finland. Begge disse Tildragelser og Aar antager Stral og det uden Tvivl retteligen. — Hertug Henrik vedblev Beleiringen af Slottet Segeberg, som Walther af Baldensile bestyrede, og understøttedes af Holstenerne og Stormarerne, der dog ikke ikke meente det ret oprigtig med Hertugen, da de fortrøde, at de forhen havde hiulpet ham, og har uden Tvivl Henrik ved nogen Slags Stolthed og Overmod stødt dem for Hovedet, thi heele Historien viser, at han havde denne Feil. Ved Eggo af Sture og hans Venner ophævede de ei alleene Beleiringen, men toge endog Walther til Fange, som de lagde i Bolt og Jern udi Slottet Segeberg, og dette var en Begyndelse til, at Hertugens Lykke begyndte at gaae tilbage, thi strax derpaa kom Adolf af Dasle, med Grevens Moder og Gemalinde tilbage, og begyndte i mange Maader at forurolige Lybek. Kong Henrik holdt nu den 20 Februarii en Rigsdag i Merseborg, hvor Hertug Bernhard anklagede Hertug Henrik, og hvor Fyrsterne besluttede, at Krig skulde erklæres den sidste og Byen Brunsvig, og dette foretages mod dem efter fire Uger. I bemeldte Stad opholdt sig da Hertugens ældste Søn Henrik for at forsvare samme, og lod han til den Ende

Knud VI. Aar 1190.

Knud VI de føre Proviant bid fra Landsbyerne. Kong Henrik drog med
Aar 1189. Erkebispen af Maynß, Hertug Bernhard og Bisp Adolog af Hildesheim, og fleere Fyrster herhid, endskiønt det var Winter; og samlede de sig ved Horneburg; Dog angreb han ei strax Byen, men ødelagde alleene det omliggende Land, hvorved Erkebispen af Maynß viiste sig især geskæftig, ridende rundt omkring i Forveien og plyndrende baade Kirker og Kirkegaarde. Derefter nærmede de sig Byen, i Tanke at den af Skræk alleene skulde overgive sig, men de formaaede ei engang at opbrænde de ubefæstede Forstæder, og bleve meget meere tilbagedrevne ved Lanze- og Blidekast. De vendte derover tilbage giennem det Hildesheimske, plyndrende alle vegne. Hannover blev da afbrændt, men Limberg eller Limmern, et Slot, der tilhørte Conrad af Rothe, og laae tæt ved det nu værende Lystslot Herrenhausen, angrebe de forgiæves. Kongen vendte herover med stor Vrede tilbage til Goslar, og blev da et nyt Tog besluttet mod Hertugen til den 1 Maj. Dog som han med Rette ansaae Erkebisp Hartvik af Bremen for Ophavsmand til al denne Uroe, og Bremerne desuden klagede over ham, forjog han ham fra sit Sæde hvorpaa han flygtede til England, og forblev der et Aar. Hertug Henrik bragte imedens en Hær sammen som han i Maj Maaned sendte ind i Holsteen under Anførsel af Grev Bernhard af Raceborg, Grev Helmold af Zwerin og Drosten (Truchses) Jordanes. Disse droge ud fra Lybek, men bleve ei langt derfra slagne paa Flugt, og Helmoldus og Jordanes tagne til Fanger. Mange af dem druknede i Trave Floden, men Grev Bernhard reddede sig med Flugten. Helmold og Jordanes bleve forvarede paa Segeberg Slot i Bolt og Jern og kunde ei heller slippe ud, førend Helmold løste sig med 300 Mark Penge, og Jordanes, fordi han var rig, med 500 Mark Sølv.

Dette

Dette foraarsagede, at Hertugen søgte, ved Erkebisp Conrad af Maynz og Erkebisp Philip af Cøln, at forlige sig med Kong Henrik; Han fik da Haab om at faae sin forige Værdighed og Lehn igien, og lader det ogsaa at man desuden har lovet ham 10 gode Kasteller. I Haab om dette overlod han sine twende Sønner, Henrik og Lüder, som Gisler, af hvilken den sidste døde siden i Augsborg, og den første fulgte Kong Henrik paa hans Tog til Apulien. Dette blev afgiort paa en Rigsdag i Fulda, hvor Henrik blev tagen til Naade, men maatte derimod love at nedbryde Brunsvigs Mure paa fire Stæder, sløife Slottet Lauenborg, og derimod beholde som en Gave af Kongen den halve Deel af Lybek, da Grev Adolf skulde beholde i Roe den anden halve Deel, samt alt sit Land. Men som man her med Taushed forbigik Hertugens fuldkomne Indsættelse, troede Henrik sig derfor ei heller beføiet til at holde hvad han havde lovet. Derfor nedbrød han hverken Lauenborg eller Brunsvigs Mure, afstod ei til Adolf den halve Deel af Lybek, og vedblev herefter at forurolige hans Land lige som før. Naar denne Rigsdag holdtes, vides ikke; Kroniken af Reichersberg hos Ludewig. Script. Germ, II. 333. sq. siger, at Hertug Henrik blev forsonet med Kongen efter Paaske, som indfaldt den 25 Martii, hvilket sidste er vel rigtigt, men Forsoningen maa være gaaet for sig temmelig længe efter Paaske, i det tidligste sidst i Maj eller først i Junii. Arnold. Lub. IV. 23. Corner p. 795. Annal. Boson. hos Eccard I. 1024. Orig. Guelf. III. p. 290 sq. Chron. Stederb. hos Leibnit. Script. Brunsv. I. 862. Bened. Petrob. p. 628. Christiani Schl. Holst. Gesch. II. p. 37. sq. —— Efter al Anseelse har Kong Knud holdt sig stille i alle disse Uroeligheder i Nord-Tydskland, og uden Tvivl været blant andet afholdt fra at hielpe sin Svigerfader Hertugen formedelst den

Knud VI. Aar 1190.

Knud VI. Venskab, som var imellem denne og Erkebispen af Bremen, der
Aar 1190. ved Hertugen søgte at faae Ditmarsken igien, som nu stod under den Danske Krone ved Bispen af Slesvig. Imidlertid er det dog vel mueligt, at Kong Knud haver af disse Uroligheder taget Anledning at udbrede sin Magt i Tydskland, saafremt ved Brugstenburgh i Tilleggene til den Siellandske Krønike hos Langebek II. 633, eller Bursteburgh i Krøniken, som slutter med 1219 hos Langebek III. 261, forstaaes efter Langebeks Formodning Boitzenburg, en liden Bye i det nu værende Hertugdom Meklenborg ved Elven, nogle Mile Sønden for Razeburg, som da laae under Grevskabet Schwerin. Nu er det vel sandt, at Fyrsterne af Rostok og Meklenborg havde allerede i nogle Aar staaet under Kong Knud, saa at han derfor ei havde langt fra sit Land til Boitzenburg, hvor han efter bemeldte twende Krøniker skal have igien opbygget Befæstningen, men paa den anden Side er det vanskeligt at fatte, hvad han kan have havt at bestille i Grevens af Schwerins Land, da denne holdt med hans Svigerfader Hertugen, med mindre det har været under Skin af at være des nærmere ved Haanden for at hielpe ham, saa at dette maatte da være skeet baade med Hertugens og Grevens gode Villie. Men da Burstaburg forekommer i Knytlinga ved Aar 1172, hvor der siges, at Valdemar erobrede den, og hans Tog gik da bestandig til Pommern, saa har jeg med bemeldte Aar formodet, at derved forstodes Stetin, eller snarere en anden nu ubekiendt Befæstning der i Egnen, og om dette er rigtigt, som det vel er, saa falder alt det foregaaende om Boitzenburg bort. Rimeligen har Valdemar ladet nedrive Fæstningsværkerne af Burstaburg, og Knud igen ladet dem opreise, for at have fast Fod paa den Kant af Pommern. I Olaf Tryggesøns Saga II. c. 102 p. 310 og i bemeldte Konges Ud-

fore-

forekommer den ogsaa, og kaldes Bustaborg og ansettes i Venden. Knud VI,
Jeg har nu siden fundet paa Homans Kort midt inde, Synden Aar 1190.
for Stetin, i Ucker-Mark ved Oderen et Sted, snart kaldet Burstein, snart Barsten, snart Bartenstein. Büsching kalder Parstein en Kirke Landsbye, men taler og særskilt om Bytzenburg inde i Landet ved en fersk Søe. Paa et Kort kaldes denne Botzeburg. Begge ligge vel noget langt fra Stetin, men Beliggenheden passer dog meget bedre paa dem end paa Boitzenburg ved Elven. — Udi Erici Kronike siges, at Magnus Ulf døde, uden Tvivl den samme, som i Kroniken hos Langebek III. 630 kaldes Magnus Olufsøn og som der siges at være bleven med sine Fættere, Benedict og Carl, og mange andre fleere overbeviist om Forræderie i Kong Valdemars Overværelse, men dog tilligemed andre tagen til Naade. En Omstændighed der bekræfter Hamsforts hos Langebek I. 282 Meening, hvilken Langebek har fulgt og udførlig beviist, at herved forstaaes Magnus, en Søn af den Danske Kong Erik Lam, som efter dette at dømme maa efter nogen Tid være sluppen ud af sit Fængsel. Imidlertid peger dog Navnet Magnus Ulf eller Olavsøn snarere paa en Søn af Olav end af Erik, og maaskee denne Magnus har ei været den, som begik Forræderie mod Valdemar, men snarere en Søn af Olav, som giorde Erik Lam Tronen stridig. — Den 1 November skal efter Erici Kronike Klosteret være stiftet i Reinfeld, hvorved uden Tvivl forstaaes, at det da er blevet fuldt færdigt, og tales herom, som det lader, i en Stadfæstelse over Bispen af Lybek hans Gods og Tiender, given som det synes af Grev Adolf, men hvilket Diplom hører venteligen til et seenere Aar efter Grevens Hiemkomst fra det hellige Land. — Gaufrid, Abbed i Sorøe, overlod Knuds Brødre i Odense Godset i Rimma, som Ulf

Knud VI. Ingertæ Søn havde givet til Sorøe Kloster. Langebek I. 282
Aar 1190. —— Omtrent i dette Aar døde ogsaa Ingeborg, Esbern Snares anden Hustrue, og gav til Sorøe Kloster for hendes Siel sin Gaard Aworthe til evindelig Eiendom, hvilken Munkene siden byttede med Erkebisp Absalon for Landsbyen Ætinge, der var dem meget nødvendig for deres Græsgange, og for Bondebyen Borthewætle (Borreveyle,) som Erkebispen forhen havde pantsat dem, og gav han dem Skiøde paa Ætinge. Ingeborg blev begravet i Sorøe Kloster-Kirke, ligesom Esberns første Frue Holmfrid. Langebek IV. 468, 543. —— Blandt Abbed Wilhelms Breve forekommer et til hans fortroelige Ven II. 38, et til hans i Modgang utaalmodige Ven II. 40, og et til en, der var skrøbelig II. 78, som Bartholin henfører alle til dette Aar, og meener, at derved sigtes til Peder Sunes Søn og Absalons Fætter, som havde studeret i Paris. Det første indeholder intet uden Formaninger, det andet raader ham fra at være bedrøvet, fordi han ei giør Lykke nok i Verden, og det tredie trøster ham over et lidet Tab. — Udi Wisbye paa Gulland blev vor Frue Kirke bygget af de Tydske, og indviet af Bispen i Linkøping, og til de Tydske overladt at kalde Præsten. Strelows Krøn. p 142. —— Til dette Aar henhører ogsaa den Sygdom og Galskab, som overfaldt en vis Godeskalk i Neumünster Sogn i Holsteen, saa at han saae Syner. Han var en simpel og skikkelig Mand, der aldrig havde elsket noget andet Fruentimmer, end sin Kone, boede i et Slags Udørken, kaldet Horchen, en Miil fra Neumünster, som han giørde frugtbar ved at udrydde og nedhugge Bøge, Ege og andre Træer, og derpaa at besaae Jorden. Han hverken stial eller røvede, som efter Munken af Neumünster, der har beskrevet denne Tildragelse hos Langebek V. 364 sq., tillagdes deres Naboer

Hol-

Holsteenerne. Begyndelsen til hans Sygdom var, at han maatte efter sin Tur være med sine Sognemænd i ovenbemeldte Beleiring af Segeberg, endskiønt han meget havde bedet Statholderen (Præfectum patriæ) at være fri derfor. I det Syn, han havde, skal han have seet adskillige, der kort forhen vare døde, i Pinen og i Luen udi den anden Verden, og det saaledes at han kiendte dem igien; De nævnes, og iblant dem ere mærkelige Marcrad den yngre, Statholder i Holsteen og Grev Guncelin (af Zuerin) som altsaa maa da have været død, og hans Søn Helmold kommet i hans Sted, og han altsaa ikke have levet til 1206, som dog andre af hans Syner og Omstændigheder synes at viise. Af dette Syn læres ogsaa, at der endda boede nogle Slaver i Wagrien; at Tyve og Røvere, venteligen af Slaverne, bleve da efter Landslov halshugne, hvorover mange saadanne flygtede til Skovene og giorde det værre end forhen, da de fangede Koner, Jomfruer og Drenge. Derimod vare de efter Slavernes Viis meget troe mod deres Venner, blant hvilke endog nogle Saxer vare, med hvilke de deelte, hvad Bytte de giorde. Engang plyndrede saadanne om Natten St. Martini Kirke i Northorpe, og førte alting bort derfra endog St. Martini Skriin med hans Been i; Ligeledes udplyndrede de ogsaa Sognekirken i Givenstide, der var af Træe. De vilde og have handlet paa samme Maade med Kirken i Neumünster, dersom Munkene ei havde ladet holde flittig Vagt. For dette blev den Straf dennem paalagt at gaae paa gloende Jern paa Landstinget der holdtes paa Lachstide, hvor den ældre Grev Adolf præsiderede i Retten, Prætorio, (altsaa maa dette Røverie være forøvet førend 1164;) men da heraf intet blev, vilde nogle gaae i Tvekamp med dem, som dog ei heller gik for sig. Siden gik endeel Tydske Slaver ud i Skovene, for at opsøge Røverne, og fik en

Knud VI.
Aar 1190.

Knud VI. en Støver med sig af den gamle Grev Adolf. Paa en af Røverne,
Aar 1190. som faldt i deres Hænder, afskare de Tungen, aabnede hans Bug, og randsagede, hvad han havde i sin Mave, da de ikke kunde begribe, hvoraf han i saa lang Tid havde levet, men fandt intet uden Æbler og Skovnødder. For at hævne dette afbrændte Røverne nogle Huse, og dræbte enhver, som faldt i deres Hænder, paa en grum Maade. St. Martini Levninger bleve endeligen fundne igien hos en Slaver i Ascheberg, og tilbagekiøbte for 20 Mark. Paa den Tid beboede Tydske Folk Wagrien, efterat Slaverne vare blevne udjagede fra dette deres Land. Alle Fornemme i Holsteen giorde sig paa den Tid til af at de vare Adelsmænd; Saa gammel er den Sygdom. Udi Imekenthorp boede da saadan en, hvis unge og eeneste Søn, Winnido, blev ved Sideren dræbt af et andet 7 Aars adeligt Barn, som de havde taget til sig. Den unge 7 Aars Dreng blev derpaa af Sognefolket dømt til levende at radbrækkes; Imidlertid ynkedes dog alle over ham, da han førtes ud, endog den dræbtes Forældre. Men sammes Farbroder Winnido, som boede i Banestorp, og Præsten paa Stedet vilde endeligen, at Henrettelsen skulde gaae for sig, og sagde den sidste, at man af det nu skeete kunde slutte til det tilkommende. Han blev altsaa henrettet. Winnido giorde for at forsone dette en Pillegrims Reise til Jerusalem, og paatog sig siden 1190. nok en saadan Reise med sin Hustrue til St. Jacob i Gallicien. I sit Syn skal og denne Fantast Godeskalk have seet Broder Godefrid af Neumünster, som var Kok der, i stor Herlighed i den anden Verden, fordi han altid havde gaaet med et Jernbelte om sine bare Lender, og desuden piint sit Legeme, fastet, bedet og vaaget idelligen. Han skal og have seet i Glæde, som det synes, Grev Adolf den ældre, Statholderen Marcrad den ældre og hans Søn

Tum-

Eulmsko. Efter dette Syn skal Godeskalk have kundet taale, saa ofte han vilde, at stikke sit Been i Ilden uden Skade og Smerte. Saaledes har man i ældre Tider havt Convulsionairs og Mirakelmagere, der kunde giøre sig haarde, ligesom nu omstunder i Paris. Uden Tvivl har Godeskalk været en sygelig Stakkel med en forrykt Hierne, hvis Syner hans Levnets Beskriver dog venteligen har meget forbedret. Man seer ellers heraf, i hvad ynkelig Tilstand Nordalbingien og Wagrien befandt sig i det 12te Seculo, med hvad Grumhed man behandlede Venderne i deres eget Land, og med hvor megen Overtroe Religionen var befængt; Saa at man derfor har Aarsag at ønske sig til Lykke med at leve i det 18de Seculo. Man seer og, at Oplysningen var kun ringe i Klosterne, og dog vare disse endda de Stæder, hvorfra Sædelighed samt nogen Kundskab og Lærdom udbredede sig til de øvrige Stæder. Især vare Nonneklosterne Opdragelses, Tilflugts og Beskyttelses Stæder for Fruentimmer af Stand, der i Venden vare udsatte for de uregierlige Mandfolks Grovheder, og som endda neppe havde Skyts i Klosterne, der ofte bleve opbrudte af den rasende Ungdom, og Fruentimmeret, som opdroges der, et Rov for dets fræiske Lyster. — Af Paven haves et Brev til den Græske Keiser Isaacus Angelus hos Reusner epist. Turc. p. 16, der, om det er ægte, maa høre til dette Aar, hvorudi nævnes alle de Regenter og Folk, som giorde det hellige Tog, og deriblant Friser og Danske med 50 Langskibe, og Flandrer med 12. Desuden siges der, at Kong Guilielm af Sicilien havde giort Havet sikkert for Søerøvere og skaffede Proviant fra Sicilien og Apulien til dem, som gik derhen. — Beleiringen af Ptolemais eller Acon ved de Christne vedvarede i dette Aar og havde Landgrev Ludvig af Thyringen og Otto 3. af Geldern deres Plads med Alemannerne (venteligen Schwaberne eller de Høitydske)

Knud VI. Aar 1190.

Knud VI. Aar 1190. tydske): De Danske, Teutonerne (uden Tvivl Saxerne) og Friserne imellem Tempelherrerne og Jacob af Avesnes, (som skal have anført Flandrerne, Brabanterne og Friserne,) paa den eene Side, og Patriarken af Jerusalem, Bispen af Accaron og flere fra det hellige Land paa den anden Side. Blant Landgreven og de med ham leirede, havde Hertug Friderich af Schwaben, Keiserens Søn, opslaaet sine Telte. Rad. de Diceto imag. hist. p. 651. Matth. Paris. p. 137. Jac. de Vitriaco in Gestis Dei per Francos I. 1120. —— Trithemius chron. Hirsaug. I. 477. udgiver den christne Hær for Accon, som bestod af Tydske, Franske, Venetianer, Pisaner, Genueser, Friser, Danske, Flandrer for 80000 Ryttere og 140000 Fodgiængere, hvilket uden Tvivl er for rundeligen regnet, allerhelst mange døde, førend de komme did. Iblant de Fornemme, som beleirede Accon, nævnes af Gaufr. de Vinisauf hos Gale II. p. 271. en Greve Johan af Slis, venteligen en Engellænder med en Søster-Søn (nepos, snarere beslægtet) af Kongen i Danmark, hvorved uden Tvivl forstaaes Alexander, Erkebisp Absalons Søstersøn. Der var og endeel fornemme (Magnates) Danske med 400 Mænd, hvilke, som det lader, satte alle inden kort Tid Livet til, deels ved udstandne Besværligheder og Forandring af Luft og Føde samt Sult, og deels ved Fiendens Sværd, endskient jeg maa tilstaae, at ingen fornemme Dansk nævnes i Døde-Listerne hos Hoveden p. 680 og Abbeden af Petersborough p. 630 sq. Det lader, at disse ere komne did til Lands, thi de Danske og Friser, hvortil maaskee Engellænderne og Flandrerne maa legges, som komme did til Vands, vare 12000 i Tallet, og udviiste de sig saa tappre og forvovne ved alle Leiligheder, at der, da Byen maatte overgive sig 1190, vare knap 100 tilovers. Gesta Dei per Francos I. 1164. Godofr. Vinisauf I. 27. —— Lager-

gerbring II. 283-285 beviiser, at der og vare Svenske med for Ptolemais. Saaledes blev Syrien og det hellige Land et Gravsted, saavel for vore, som saa mange andre christne Folk, og det uden at udrette noget stort. Dagen efter deres Ankomst kom den tappre Jakob af Avesnes ogsaa did til Vands. En samtidig Anonymus i Gestis Dei per Francos I. 1164, kalder de Danskes og Frisers Skibe (Coggas) og Conrad af Ursperg p. 229, runde Skibe, som førte Navn af Hilnachia, uden Tvivl det samme som Naca, de Tydskes Nachen, et Slags store brede Baade og Lastdragere, som bedre ere skikkede til at rumme meget end til at seile. Paa disse Skibe vare efter Conrad Danske, Normanner (Norske,) Gother (Svenske,) Franske, samt fleere Folk fra Øerne, der laae imellem Vesten og Norden, stridbare, høie og føre Folk, der foragtede Døden; Og vare de Christne reent blevne overvundne, dersom disse ei vare komne dem til Undsætning, hvilket skeede den 1 September. Keiser Friderik 1. Levnets Beskriver, som har skrevet ved 1226, vidner p. 87, at Danske, Normanner (venteligen Norske,) Skoter, Franske og fleere Folk paa Øerne, som laae mellem Vesten og Norden, kom til Accon. Disse Danske og Friser vare de samme, som havde indtaget Sylves i Algarbien, og da de andre Nationers Skibe seilede frem og tilbage til Apulien for at hente Proviant, bleve de Danskes og de Tydskes derimod tilbage for Accon til Brændsel, hvorpaa der var Mangel, og hvoraf man maa slutte, at de Danske og Tydske havde i Sinde at vende tilbage til Lands. Bromton p. 1164. Hoveden p. 661. —— I det Slag med Saladin, hvor 6000 af 10000 unge Mennesker satte Livet til, som med mere Tapperhed end Forsigtighed havde vovet sig deri, troer jeg, at de Danske ogsaa have været med, eftersom Præsten Elbert, Decanus af Douay,

Knud VI.
Aar 1190.

Knud VI. Aar 1190. altsaa en Flandrer, var den, som havde formaaet dem til at vove dette Slag imod Fyrsternes Villie, og Flandrerne vare i Selskab paa Søen med de Danske. Auctar. Aquicinct. ad. h. a. —— At de Danske viiste sig tappre i denne Beleiring har jeg forhen anført, men urigtigt er, hvad Matthæus af Westmünster skriver p. 255, at Saladin strax tog Flugten, saasnart den Danske og Frisiske Flode seilede ind i Havnen af Accon. Arnold af Lybek skriver, at Skibene vare 55 i Tallet, som han kalder Tydske, venteligen fordi de fleeste vare derfra.

Keiser Friderich brød paa sit Korstog op fra Adrianopel, gik over Hellespanten og trængde giennem nu værende Natolien næsten til Enden deraf, da han den 10 Junii paa en Søndag havde i det gamle Cicilien det Uhæld at drukne i Floden Saleph, de gamles Calycadmus, rimeligen da han til Hest vilde sætte over den. Saaledes endte denne store og mærkelige Herre sit Liv, efterat have levet i 70 Aar og regieret i 38. Hans Søn Hertug Friderich af Schwaben førte Hæren forbi Tarsus igiennem Syrien til den anden christne Hær, som laae for Accon og hialp til at beleire den, og der døde han næste Aar den 20 Januarii af en hidsig Feber. Lægerne, beretter Godofr. Monach. hos Freher. I. 357, lovede ham Livet, naar han vilde have legemlig Omgang med et Fruentimmer, men han svarede at han vilde heller døe end saaledes paa denne hellige Reise besmitte sit Legeme. Saaledes gik det denne Prinds, som eengang havde været forlovet med een af Kong Valdemars Døttre. Keiserens ældste Søn, Henrik, begav sig paa Veien til Italien imod Kong Tancred af Sicilien, efterat han først havde forligt sig saavel med Hertug Henrik, som forhen er sagt, som og med fleere Tydske Fyrster, og fik underveis Tidende om sin Faders Død, hvorpaa han besluttede at lade sig i

Rom

Rom krone til Keiser af Paben. Imidlertid havde han sendt nogle Knud VI.
Tropper i Forveien, som vel fore en Tid lang ilde frem i Apulien, Aar 1190.
men leed dog tilsidst meget ved Sygdomme og fiendtlig Haand. Bened. Petrob. p. 566. Auct. Aquic. ad h. a. Bünau Gesch. Frid. I. p. 336. —— Efter St. Hans Dag begave sig den Franske Konge Philip og den Engelske Richard med deres Flaader paa Korstoget, og kom de til Messina, hvor den sidste en overmaade tapper, men hidsig Herre, lagde sig ud med den Sicilianske Konge Tancred, saa at det kom til Fiendtligheder, hvilke dog endelig blev bilagde. Kong Richards Syster Johanne var da Enke efter den Sicilianske Konge Wilhelm. Men imellem Philip og Richard var ogsaa megen Ueenighed, og vidste den første bedre at forestille sig end den sidste. Murat. Ital. Gesch. VII. 317. Hemingford hos Gale II. 621. Guil. Neubrig. p. 385 sq. Bened. Petrob. p. 604-625. Matth. Paris. p. 133. 134. —— Nogle Borgere fra Lybek og Bremen stiftede i Leiren for Ptolemais et Hospital for Syge, og dette var den første Oprindelse til de saa bekiendte Tydske Riddere. Corner p. 792. 793. —— Nicolaus eller Niclot, Slavernes Fyrste af Werle, eller Rostok skienkede den 8 April til Rostok noget Gods til Klosteret Dobberan med samme Rettighed, som hans Farbroder Pribislaus forhen havde givet det meget andet Gods, saa at ingen Greve eller Advocat skulde have noget over dem at sige, og forekomme blant Underskriverne Bisp Berno af Zuerin og Henrik Byrevin Fyrste af Meklenborg. Under samme Dag og Sted gav han dette Kloster anseelige Friheder, nemlig, at om nogen i hans Land blev beskyldt for Tyverie og Rov, saa skulde han af Kloster-Brøderne prøves med at gaae paa 9 gloende Plovjern, men var den, som havde forseet sig, af deres egne Folk, eller af Tydske fra deres Bondebyer, skulde den

Knud VI. Aar 1190. Beskyldte bære et gloende Jern. Bønderne maatte og frit paa Torvet kiøbe og sælge uden at give Told, og de af deres Folk, som vare Kiøbmænd, Bundtmagere, Skomagere, Handlende, eller dreve noget andet Haandværk ligeledes, imod at hver aarligen gav 6 Penge: Tolden af Sildefangsten, Skibs-Stade, og al Fordeel af Havet, der laae Norden for Abbediet, skiænkede han og Klosteret til evig Tid. Under begge Breve staaer, at det skeede i Pave Clementis Tid, og da Keiser Friderich regierede, hvilket viiser, at Meklenborgerne regnede sig til det Tydske Rige, hvorvel de og saa stode under den Danske Konge. Franck Meckl. III. 31. p. 208. 210. Schroders Papist. Mecklenb. p. 483. sq. —— Udi Lifland beslüttede Indbyggerne af Thorenda at ofre til deres Guder Theodoric, en Cistercienser Munk, som var Bisp Meinards Medhielper, tænkende derved at afvende den megen Regn og at faae større Frugtbarhed paa deres Agre. Til den Ende blev Folket samlet, og man besluttede at adspørge Guderne paa sædvanlig Maade. En Lanze blev da lagt paa Jorden, og en Hest fort over den, og satte han da den Fod fremmest, som gav Livet. (Ret ligesom forhen er anført om Venderne og Svantevit efter Ditmar og Saxo;) Broder Theodoric, som var nærværende, takkede Gud for dette. Men Spaamanden sagde, at de Christnes Gud havde siddet paa Hestryggen og bevæget Hestens Fod frem, og at dette kunde hindres ved at legge et Dække over Hesten; men anden Gang satte Hesten samme Fod frem og derved reddedes Theodoric. Gruber orig. Liv. 6. 7. —— Bisp Isfrid af Raceburg giorde ved sit Diplom bekiendt, at Grevinde Adelheid af Raceborg havde givet til Kirken der noget Gods for sin Søster Fredegundes Siels Beste. Et Diplom af samme Bisp fra 1194 har Grev Bernhard den yngre af Raceburg underskrevet, og i et Diplom

af

af den Saxiske Hertug Albert af 1238 tales om Grev Bern- Knud VI.
hards den ældres af Raceburg og Sønners Gave til Kirken i Aar 1190.
Raceburg. Westphalen. II. 2050. 2052. 2075. —— Den 25 September fastsatte den Tydske Kong Henrik i Hagenau ved et Brev til Prælaterne, Kannikerne, Adelsmændene og Ministeriales i Bremer Kirke, samt alle dem, som saae det, at naar en Erkebisp døde, saa skulde alle de, som havde Betiening hos ham, nedlegge deres Embeder, undtagen Drosten, Mundskiænken, Marskalken og Kammermesteren (camerarius) og alt, hvad han havde afhændet uden Kirkens Raad og Rigets Tilladelse, skulde tilbagegives og behandles efter Eftermandens Villie. Ingen af hans Betientere maatte heller tilegne sig det ringeste af hans Efterkadenskab, men det stod den døende Erkebisp frit for at give af sit rørende Gods hvad og til hvem han vilde. Man maa heraf slutte, at Hartvic har kun været en slet Huusholder; Ligeledes kan man heraf slutte, at Nordens Erkebisper have da ogsaa havt mange Betientere. Staphorst. I. 596. —— Imellem Polen og Ungern blev en Stilland sluttet paa tre Aar. Dlugoss. p. 561.

Simon, Kari Søn, som var flygtet fra Norge til Danmark, havde der faaet Understøttelse hos en mægtig og brav Mand ved Navn Svend Thorkils Søn, og med hans Raad besluttede han at paaføre Sverre Krig. Imod denne Konge var Hadet meget stærkt, saavel hos mange Indfødde som fremmede, for de mange Adelsmænds Skyld, han deels havde dræbt i Krig, deels giort landsflygtige, saa at de troede, at alting var dem tilladt imod ham. De fik derfor fat paa en ung Dreng ved Navn Vikar, hvis Fader skal have været en Dreier, og gave ham ud for Kong Magni Søn, hvorpaa de om Sommeren fore med 13 (efter andre 16) Skibe og mange Folk til Wigen. Denne Flok kaldtes Varbelger.

Knud VI. ger. Da den bestod for en stor Deel af Røvere og udadiske Folk, fore de ilde frem Øster paa i Vigen og udplyndrede baade Bønder og Kiøbmænd. Da Borgerne i Tønsberg spurgte dette, lode de deres Skibe, (hvoriblant vare nogle Langskibe, men de øvrige Lastdragere,) legge frem for Bryggerne, bemandede dem skiftevīis og lavede sig til at forsvare Byen. Da Simon erfarede disse Anstalter, dristede han sig ei til at angribe Byen, og seilede derfor tilbage Øster efter til Agde-Siden, men Borgerne af Tønsberg satte nu efter ham, da de mærkede, at han var bange. Thorlak, en Søn af Ulf Gest, Ulf hin Svarte og Aslef Bonde vare deres Anførere, og havde Tønsbergerne meget større og høiere Skibe end Varbelgerne. Sønder paa ved Bristein mødte de hinanden og gave sig strax i Slag sammen, som gik meget haardt til. Efterat Striden havde varet nogen Stund, begyndte den at gaae Varbelgerne imod, og bleve deres Skibe tagne. Simon Kari Søn og Aulver af Gudranne samt de fleeste af deres Folk satte da Livet til, og reddede ikkun faa sig med Flugten. Paa Simons Skib fandtes den unge Vikar, Varbelgernes Konge, neden under Dækket i det forreste Rum og blev han ufortøvet dræbt. Tønsbergerne bleve navnkundige ved denne Færd, erhvervede meget Bytte, og droge derpaa hiem. I samme Aar Varbelgerne faldt, blev Erik Jarl syg i Tønsberg, og da Sygdommen tog til, loved han at blive Munk, og lod sig klæde i Munkedragt, hvorpaa han efter fem Dage døde, og samme Dag døde ogsaa hans Hustrue Asa, og fem Dage efter deres Søn Magnus. Der blev meget talt om alle disses hastige Død, og troede mange, at Troldmænd havde ved en ond Drik taget dem af Dage. Efter Eriks Død lagde Kong Sverre hans Land under sig, og satte Sysselmænd derover. Sverris S. 114 115. Torfæus IV. 1. 7. Langebek V.

Aar 1190.

354 sq. —— Erik Jarl udstædte maaskee 1187 et Brev, som anføres i Fortegnelsen over Brevene paa Aggershuus, paa et Markeskiel mellem Fraun og Birche, og bekræftede Kongen det ved sit Brev og Segl, og Befaling til Laugmændene i Oslo, Tunsberg og Romerige; Kongen skrev sig her Sverre Magnus. — Ved samme Tid døde Ivar Selka. Alle de islandske Aarbøger, som tale om Eriks Død, henføre den til 1190, hvorfore vel Torfæus har Uret, som henfører den til 1189. — Samme Sommer, Erik Jarl døde, opstod en Flok Øster paa, hvis Formand var en Munk, Thorleif Breidskegg ved Navn, som udgav sig for at være en Søn af Kong Eisten, Harald Gilles Søn, og til Beviis anførte han, at imellem hans Hærder var at see et Mærke af en Piil, der laae krydsviis, og som skulde betegne paa hvad Døds Maade hans Fader var omkommet a). I Begyndelsen opførte denne Flok sig fredelig, afholdte sig fra al Vold og Overlast, og kiøbte Mad og alt hvad de behøvede til Livets Nødvendigheder. De vare ikke heller mandstærke, men da de begyndte at mangle Penge og Varer, og følgelig ogsaa Proviant, begyndte nogle af dem at stiæle, da de ei vare talrige nok for at kunde røve. Imidlertid holdte mange Anføreren dog for en klog og forsigtig Mand, derhos ogsaa saa sædelig i sin Opførsel, at han snarere syntes en Munk, som han og var, end en leg Mand. Man tillagte ham ogsaa at kunde tale saavel, at ingen, som hørte ham, kunde blive

Knud VI. Aar 1190.

a) I Texten af Sverris Saga staaer: oc hat til iartegns, at a medal herda hönum var aurr gróit i kross. At et saadant Mærke imellem Skuldrene, som dog her ei angives anderledes end som lignende et Kors, skulde kunde beviise, hvis Søn han var, maatte grunde sig paa Omstændigheder, som den gamle Forfatter ei har fundet for godt at angive. Hvorledes en Piil kunde ligge krydsviis, og ved saadant betegnes Kong Eisteins Døds Maade, forstaaer jeg ikke. Kall.

Knud VI. Aar 1190. blive vred paa ham. Men Udgangen viiste, at alt dette var urigtig Snak. De opholdte sig Vinteren over for det meeste oppe i Markerne, det er paa øde og skovvoxte Steder. Sverris S. 116. Torfæus IV. 1. 8. —— Af Bisp Paul i Bergen haves hos Thorkelin. dipl. II. p. 11. og indic. p. 2. 3. et Norsk Brev, som er det første og ældste Diploma, der i dette Sprog er kommet til os: Det er stilet til hans Efterfølgere, lærde og ulærde, og alle Guds Venner i hans Bispedom, og handler om, at han har faaet af Brødrene i Munkeliv-Kloster i Bergen, tilskiødet til Christkirke (eller Domkirken) i Bergen Herdla med alle sine underliggende, baade nu, forhen og siden, og desuden en halv Mark Guld, hvorimod han tilskiødede dem Mor i Hardanger, og skeede saadant efter Overlæg med Erkebisp Eisten og andre kloge Mænd, saavel lærde som ulærde. Munkene fik dette Skiøde Dagen efter St. Hans den Døberes Halshuggelses Dag (det er den 30 August.) Det er blant andre underskrevet af Erling Erkedegn, Arnulf Mester (Magister.) Thorder Bispens Kapellan, et Par Fruentimmere, Henrik, Bispens Skutilsvend, Augmunder Raudi, Bispens Huus Hofmester (Rædsmadr min) og alle Bispens Huuskarle. Da nogle Løgnere havde bildet Bispen ind, at den Jord, som kaldtes Oo, ogsaa hørte til Herdla og dens Kirke, saa bekiender han herved at have feilet, og at den herefter som forhen, skal tilhøre Munkene. Og denne sidste Omstændighed tiener til at viise, at Bispen kan gierne, som Brevet vil, have først udstædet dette Brev 1190, endskiønt han forhen havde sluttet Kiøbet med Munkene, imedens Erkebisp Eisten, som døde 1188, endda levede. — I dette Aar skal efter Islandske Annaler Helge, Bisp i Oslo, først være død, som var allerede Bisp der 1170, og da Gesandt i Danmark; Nicolaus kan følgeligen ei være bleven Bisp i Oslo, førend i

dette

dette Aar. Amund Rastradang, fortælle de samme, foer igien ud med sit underlige Skib og satte det til. Knud VI. Aar 1190.

Den Slesvigske Bisp Valdemar, (som uden Tvivl havde giort sig Tanke om Riget efter Kong Knud, siden denne endnu ingen Børn havde, og ikkun lidet Haab at erlange dem, efterdi hans Dronning Gertrud var ældre end han,) saae nu, at hans Haab begyndte meget at vakle, da Knuds Broder Valdemar tog til baade i Aar og Anseelse, og var bleven Hertug af Slesvig, som Bispen før havde været. Enten har nu Bispen kun været sat til at forestaae Hertugdommet indtil Valdemars myndige Aar, som Valdemar selv skriver i et Brev til Pave Innocentius 3. af 1206, og som bliver troeligt derved, at enten den nyelig afdøde Konges Søn, eller og den regierende Konges Broder havde hidindtil gemeenligen været det; Eller og har man bragt Bispen til at afstaae Hertugdommet ved at love ham andre Fordele, thi han var ogsaa selv en Konge Søn, hvorvel uægte, hvorpaa endda ei giordes stor Forskiæl, endskiønt man begyndte efterhaanden at giøre det; Desuden havde han lige indtil denne Tid staaet i stor Naade og Agt hos Kong Knud, som erkiendte ham for sin Fætter, hvorvel man siden vilde tvivle derpaa, da det, at han var Kong Knud 5. Søn, beroede paa Udsagn af hans Moder, som havde bragt ham til Verden efter Knuds Død i Roskilde: Saa meget er vist at Bispen var stødt for Hovedet, og at han hemmeligen tragtede efter at forsikre sig Riget efter Knuds Død, og maaskee endog at bemægtige sig det i hans levende Live. Til den Ende søgte han at komme i Yndest hos Keiser Henrik 6., som var Kong Knuds Fiende; Og som den Bremiske Erkebisp Hartvik da opholdt sig uden for sit Stigt i Engelland af Frygt for Keiseren, ma- 1191.

Knud VI. Aar 1191. gede Valdemar det saaledes hos denne, at han med hans Samtykke blev af alle Kannikerne udvalgt til Erkebisp af Bremen, hvilket han og imodtog imod Knuds Villie og uden hans Forevidende, som det lader. Han tillod derfor Bremerne at udgive i hans Navn adskillige Anordninger og at slaae Mynt med hans Billede paa og Omskrift. Men denne Udvælgelse giorde Valdemar meget mistænkt for Kong Knud og hans Venner, Erkebisp Absalon og fleere, da Stiftet Bremen var en alt for anseelig Tilvæxt til hans Magt og saa nær Danmark; Hertil kom nu og, at Valdemar selv var en ung, fyrig, ærgiærig, rig og krigersk Herre. Saa nøie Venskab imellem Keiseren og Bispen maatte ogsaa giøre den sidste mistænkt for den Danske Konge; allerhelst Bispen havde ogsaa mange mægtige Paarørende i Norge, hvorfra hans Moder nedstammede. Ikke urimeligt er det, at hun har været en Datter af Inger, som først var gift med Henrik Skatler, og siden havde med mange Mænd mange Børn i Norge, Imidlertid stod denne Sag saa hen indtil næste Aar. Langebek I. 342. Arnold. Lub. IV. 21. —— Til Venden a), venteligen til Forpommern, giorde de Danske et Tog, skiændte og brændte Landet og fordærvede Jordens Afgrøde. I Erici Krønike I. 164 siges, at det skeede til Flandern, hvilket er en aabenbare urigtig Læsemaade, i hvis Sted Langebek vil læse Finland, men jeg troer, at der har staaet Slavia, thi i den utrykte danske Oversættelse af Erici Krønike staaer: Danske fore Leding til Land to Wenden. Venteligen havde de Pommerske Hertuger da lagt sig paa nye ud med Jarmar af Rygen. Og fra denne Tid af finder jeg, at det har været fredeligt mellem dem og Danmark; En Fred, de benyttede sig

a) At de Latinske Krøniker alle læse Finland er alt bemærket Side 207. Kall.

sig af til igien at opbygge Wolgast, og siden efterhaanden at opbygge og istandsætte Golnow, Anklam, Ukermünde, Penckum, Freyenwalde, Regenwalde, Damm, Grimmen, og didhen at kalde Saxer, som de tilstode at leve efter deres Saxiske Love. Og da der var saa megen Krigs-Uroe i Saxen, flyttede nu ogsaa mange adelige Saxer til Pommern, hvoriblant Rameler, og Winterfelder, som siden ogsaa udbredede sig i Danmark, og som i Pommern optoge adskillige øde Landstrækninger. Dette foraarsagede, at de vendiske Sæder og Sprog bleve alt meere og meere fortrængte. Micrælii Pommerl. p. 309 sq. —— Det kommer mig ogsaa troeligt for, at Ranzoverne have, i Anledning af Urolighederne i Tydskland, forladt det ved denne Tid og begivet sig til Holsteen, saafremt man kan troe saa nye en Skribent, som Thammius er, der skrev 1660 sit Chron. Coldicense, hvilket Mencken har indrykket i Script. Germ. II. 670, og beretter han, at en Otto, Søn af Henrik 2., som boede i Penig og var begraven i Leisnig, forlod sit Fædreneland og drog til Holsteen, hvor hans Moder var fra, og blev her de Holsteenske Ranzovers Stammefader. Hans Broder Henrik 3., Borggreve i Leisnig, døde 1203. Men denne Ranzovernes Herkomst kuldkaster reent Schoettgens diplomatiske Historie af Borggreverne i Leisnig, thi der forekomme hverken denne Otto eller denne Henrik 3. — Efter nogle Krøniker og Hvitfeld I. 155 blev Rye Kloster eller Rus Regis i det Slesvigske stiftet i dette Aar af Bisp Valdemar og begavet med Indkomster, dog kom det ei ret i Stand førend i næste Aar. — Den 26 October indviede Erkebisp Absalon i sit Sædes 16 Aar, altsaa er han bleven Erkebisp 1177, Gumløse Kirke i Skaane, i Vester-Gynge Herred og nu værende Høvdingdomme Christianstad. Dette skeede i Overværelse af den Tronhiemske Erkebisp Erik,

Knud VI.
Aar 1191.

Ff 2 som

Knud VI. som havde rømmet Riget for Koug Sverres Skyld, og af Stenar,
Aar 1191. Bisp i Wexio. Kirken blev indviet Christo, Jomfrue Marie, Apostlerne Paul og Matthias og alle Helgene til Ære. Herr Thrugot Ketelsen var dens Stifter og indsamlede han af al Magt Helgenes Levninger for dermed at berige Kirken; Iblandt dem anføres noget af den Tallerken, Christus havde spiist paa (ved Madveren som det synes,) nogle af Jomfrue Maries Haar, noget af Apostelen Peders Skieg, noget af St. Ansgarii (Skoe som det synes) og noget af St. Margrete, Absalons Frænke, der hviler i Roskilde, hendes Klæder, som med megen anden Helligdom blev indlagt i et Alter. Hvor overtroiske vare da ei Tiderne, og hvor lidet forbedrede de endda ere hos Catholikerne, det kan man endnu i vore Dage ofte see af de offentlige Tidender. Langebek V. 377 sq. —— Absalon besluttede, uden Tvivl formedelst Alderdom og Svaghed, at frasige sig Roskilde Stigt og alleene at beholde Lunds Erkebispedom, og afstod han det til sin Fætter, den ofte omtalte Peder Suneson, som dog ei blev dertil viet før i næste Aar. I Opskriften af Stephani Tornacensis epist. 139 til ham kaldes han undertiden Petrus de Dacia, og i sammes Brev til Absalon epist. 136 opmuntrer han ham til at forfremme Peder fra Skammelen til Kathedret, venteligen det bispelige. Langeb. I. 164. 342. 369. II. 622. IV. 288. Pontopp. I. 563. —— Nicolaus Bisp i Viborg døde, som havde siddet omtrent fra 1154, og meget beriget Domkirken der. Asker blev hans Eftermand. Langeb. I. 179. 282. 342. Pontopp. I. 336. —— Pave Clemens 3. døde i Rom den 10 April, og blev begraven i Kirken ved Lateran. Hans Eftermand var Hyacinthus, en Romer og Cardinal Diaconus, som blev valgt twende Dage efter, og lod sig kalde Coelestinus 3. Denne nye Pave tilskrev Bisp Svend af Aarhuus i Anledning

af,

af, at han endnu vilde legge adskilligt til Øm-Kloster og derfor havde, med Absalons Raad sendt Bud herom til Paven. I sit Brev skriver Paven, at han saavel af Absalons Brev, som af andres Beretninger, er bleven underrettet om, at baade Klerisie og Folk i Svends Stigt havde forbedret sig, saavel i det aandelige som i det verdslige; Men som Svend nu vilde formedelst Alderdom og Embedets Besværlighed afstaae Bispesædet, hvilket Pave Urbanus havde allerede tilladt ham, overlod Paven denne Sag til Erkebisp Absalons Gotfindende, saa at han baade skulde have Magt til at give ham Frihed hertil, saa og forsyne ham med anstændig Underholdning af Kirkens Midler og efter dens Evne. Af samme Indhold er et andet Brev fra Paven til Absalon, hvorudi han beraaber sig paa Bisp Svends Brev. Derudi berømmer Paven Absalon meget, siger, at han haver stor Fortrolighed til ham og kalder ham: Caritas tua. Saasnart Svend havde faaet Pavens Brev, sendte han Brandanus, Prior af Øm Kloster, og Munken Johannes til Absalon for at formaae ham til at sætte dette i Verk, men førend de kom tilbage, hørte de at Bispen var død. Han blev syg paa Østhorp, nu Oustrupgaard, en Selveier Gaard i Skanderborg Amt, Giern Herred, Røgind Sogn; Og var Smerten saa stærk at han ei taalte at bevæges eller røres fra Stedet. Han skikkede derover Bud efter Abbed Wilhelm af Øm og Brødrene, hvilke da ogsaa kom, og iblant dem var Forfatteren af Historien om Øm Kloster hos Langebek V. 233 sq. som gaaer til 1207, men Bispen formaaede ei at tale ved deres Ankomst. Dagen efter, da han befandt sig noget bedre, paamindte Abbeden ham om Skriftemaal, om den sidste Smørelse og om Deeltagelsen i Christi Legeme og Blod. Bispen svarte vel hertil, og sagde Abbeden, hvad han vilde,

Knud VI.
Aar 1191.

Knud VI. Aar 1191. Munkene vare komne forbi. Han værnede derfore saaledes om Klosteret og dets Eiendele, og forordnede det saaledes, at ingen Munk havde i hans Tid nødig at møde paa Landstinget (commune placitum) da alle saavel Klærke, som Lege, havde største Ærbødighed for Brødrene, siden de saae, at Bispen var saa meget paa deres Side. Han sørgede og for deres Bibliothek. Den første Bog, han skienkede dem, var St. Gregorii moralske Verk, som da holdtes for at være behageligere og tienligere for Siælen end al anden Læsning, og er virkelig ogsaa en god Bog. Allevegne hvor han hørte, at nogen Bog fandtes, som kunde tiene til at opbygge Siælen, holdt han ikke op, førend han fik den. Han lod og efter Abbedens Tilskyndelse afskrive adskillige Historier, hvilke Forfatteren anseer for Børne-Føde. Paa sin Bekostning lod han forfærdige Pergament, samt anskaffe Skrivere og Malere (illuminatores) til at male Bogstaver i Codices, og til at forgylde, og sparte hverken Flid eller Omsorg for at intet skulde mangle dem. Derfore fandtes og Bogstaverne forgyldte og malede i Kloster-Bibliothekets Bøger, hvilket Cistercienser Ordenens Regler ei tillode at giøre paa egen Bekostning, men vel at modtage som Almisse. Forfatteren meener, at om Bispen ei havde giort andet end at skaffe Bøger til Klosteret, saa vilde det allene have været nok til at erhverve ham Salighed, da saa mange befries fra Laster ved gudelig Læsning. Dersom alle de Danske Bisper havde elsket Lærdom saa meget som Svend og Absalon, havde vi rimeligen havt mange fleere Efterretninger fra de Tider, end vi nu have. At Svend gik saa vidt med sin Ærbødighed for Cistercienser Munkene af Øm Kloster, maa tilskrives Tiderne. Langebek V. 233. 254. 256. Pontoppidan I. 332 sq. —— De 15 fornemme Danske, som havde ladet sig 1188 korse i Odense, bleve nu endeligen færdige med Bygningen af deres

Krigs-

Krigsskibe eller Kapere (naves piraticæ,) som vare af det Slags Langskibe, der kaldtes Snekker eller Dragere, og som formedelst deres Styrke og Storhed kunde føre megen Proviant, og taale Uveir og Søegang. Nu havde disse femten vel endeligen forbundet sig sammen at ville giøre Toget tilhobe, men nogle bleve uden Tvivl hindrede ved Sygdomme og Død, hvoriblandt venteligen Bisp Svend af Aarhuus var, andre bleve meget langt borte skilte fra de andre og kom aldrig tilbage, hvoriblandt maaskee den Danske Konges Søstersøn var, og atter andre fravege deres Løfte, saa at ikkun fem bleve bestandige ved deres Forsæt, nemlig: Aage Stigs Søn, som var den ældste og klogeste af dem; Alexander, en Søn af Peder og af Ingefrid, Erkebisp Absalons Søster, hvilke tvende vare om at bygge og udreede eet Skib og fore sammen; Hakon var den tredie, en tapper og fornem Mand, og Broder- eller Søster-Søn af Bisp Tuko i Børlum: Han tog sig af Toget frem for alle andre og aflod ei at opmuntre dertil. I Følge med ham var en vis Skori, en ganske duelig Mand, som han giorde deelagtig med sig i Skibet, der blev bygget. Den fierde Peder, en Søn af Palnar Hvide, var af adelig Herkomst og meget rig, og som eene forestod sit Skib. Endeligen udreedede ogsaa den forhen omtalte Svend Thorkels Søn et Skib, og tog med sig Matthæus, en adelig lærd Kriger, og som uden Tvivl har været en god Ven af Kanniken X. (maaskee Christianus) der har forfattet Beretningen om denne Reise, som han har tilskrevet en vis Herr K., der uden Tvivl har været en geistlig Mand, da han kaldes ærværdig. I det mindste lader det, at denne Matthæus har givet X de Efterretninger, som Kirchmann og efter ham Langebek V. 341 sq. have udgivet om denne Reise, da der i samme handles saa meget om Svend Thorkels Søn, og hans Skibs Skiæbne.

Knud VI. Aar 1191.

Knud VI. ne. Efter al Anseelse gik de tre Skibe til Seils enten fra Jylland
Aar 1191. eller Siellând, efterat de vare blevne vel forseete med Skibs-Rustning, Proviant og al Slags Redskab, som behøvedes paa en saa lang Reise, og efterat Koner, Børn, Børnebørn og Frænder og Venner havde taget Afskeed med de Reisende udi Havnen. Glædeligen fore de afsted med Jubelsang og kom til Hals ved Udløbet af Limfiorden, hvor de kastede Anker, og hvor Aage og Alexander kom til dem med deres Skib fra Skaane. Der holdte de Raad om Reisens videre Fortsættelse og kom med en sagte Synden Wind til Læssøe. Om Natten reiste sig en Storm, som drev meget Vand ind i deres Skibe og forsatte dem til Norge, hvor de kom ind til Ekerøe, der ligger nær Hissingen norden før Halland, hvor alle tre Rigers Grændser støde sammen. Der bandt de Skibene fast med Touge. Der gaaer Got-Elven ned, som har overflødig Fisk. Tre smaa Mile (leugæ,) som udgiøre en fuld dansk Miil, fra Ekerøe laae den liden Bye Kongehelle, hvor omtrent 200 Norske sloge sig i Selskab med de Danske, under Anførsel af den berømmelige og snilde Mand Ulf af Loufnes, som var meget erfaren i Krig, en drabelig Mand, vel bekiendt saavel med Havnene som med Havet, hvilket var saa meget mere nødvendigt, som Farvandet deromkring var snevert og farligt formedelst skiulte Klipper i Havet, men nu kunde han tiene til en god Lods. Han havde allerede nogen Tid ventet der paa dem, og tilbød sig nu til al Tieneste. Han besøgte da alle Skibs Anførerne, var fornøiet med deres Tilrustning, og tog endeel Danske med sig tilbage til sit Qvarteer, hvor han begegnende dem ei som fremmede men som Landsmænd, og gav dem Gaver oven i Kiøbet. Som nu de Danske og Norske ei vare synderlig gode Venner paa de Tider, kom dette af den Giestfrihed, som er det Norske Folk fra Arilds Tiid medfødt,

og

og af den Andagt og Attraae, de da havde for og til det hellige Land. Dagen efter kom han igien til dem, tilbød sig selv at ledsage og lodse dem, og satte af sine beste Lodser paa de andre Skibe. Imidlertid stødte dog Peders Skib an paa en Klippe, leed megen Skade og slap derfra alleene ved de Norskes Arbeide og Indsigt. Ulf af Lousnæs blev herover saa opbragt, at han vilde have lemlestet eller ophængt Lodsen, dersom ei de Danske havde bedet for ham. Endeligen kom de med en føielig Vind til Tønsberg, hvor nogle bandt sig fast ved Bryggerne, men de andre lagde sig længere borte for Anker, da de ei ville lade sig klemme inde mellem de mange Skibe, som laae der. Da Forfatteren selv opholdt sig ved den Leilighed længe der, beskriver han Byen saaledes: Der gaaer en stor og bred Fiord ind, fuld af Øer, blant hvilke Nokerey ligger lige for Byen, og danner ved sin Beliggenhed dens Havn. Byen ligger langs med Stranden og har stor Overflød af Søefisk, men Mangel paa fersk Vand. Om Sommeren er den temmelig folkerig formedelst den Mængde Skibe, som allevegne fra komme did. Den havde mange skikkelige Indvaanere af begge Kiøn, som især vare berømte for deres Gavmildhed og Almisser; Men en slem Drikkevane og jævnlig Fylderie forstyrrede alle Samlinger og foraarsagede endog Blods Udgydelse. Ved Byen laae et høit Bierg med steile og utilgiængelige Klipper, ligesom et fast Kastel, hvortil alleene gik en eeneste Vei, giort ved Menneske Hænder, og naar den tillukkes, kunde ingen komme did op. Øverst paa Bierget laae en smuk bygget Kirke, indviet St. Mikel til Ære, hvilken med sit tilliggende Gods underholdt Kanniker af Præmonstratenser-Orden i Byen. Denne Kirke var af de fiorten, som kaldtes Kongens Kapeller. Sletten neden for Bierget var bevoxet med vellugtende Planter, og tiente til at bygge og igien at istandsætte Skibe

Knud VI. Aar 1191.

Knud VI. Aar 1191. de paa, hvilket sidste de Danske Pillegrime ogsaa her giorde. Imedens de opholdte sig her, reiste nogle af dem tilligemed Ulfs Staldbrødre hen til Kong Sverre, som da opholdt sig i Oslo, en rig og meget folkerig Stad, og den tredie i Riget næst efter Tronhiem og Bergen; De giorde dette for at tilkiendegive ham Aarsagen til deres Ankomst, at de ei skulde mistænkes for nogen Svig og ond Hensigt. Han tog vel imod dem, og de tilbagebragte hans Hilsen, samt Forsikring om hans Yndest og Naade, hvorefter de, efter at have indkiøbt det fornødne, seilede fra Tønsberg under Ulfs Veiledning; Heele Byen fulgte dem til Strandbredden, og ønskede dem en lykkelig Reise samt Englenes Ledsagelse. Nu kom de til nogle Øer i Lister, kaldte Seleier, hvor de bragte Redskabet i Land og fæstede Skibene ved Landet. Dagen derpaa holdte de Raad, om de skulde enten strax herfra søge den aabne Søe eller drage til Bergen. Meeningerne vare adskillige, men Ulf tilraadte det sidste for der at oppebie Kongens Ankomst, thi Sverre var en meget kløg og erfaren Mand. Der kunde Ulf og faae flere Staldbrødre, og desuden skikkede det sig ei, at han drog fra sin Herre, som en Flygtling og uden Tilladelse. Mig kommer det for, at Ulf er efter Sverres egen Foranstaltning draget til de Danske, thi denne skarpsindige Herre havde megen Aarsag at mistænke dem, allerhelst Svend Thorkilsen var med. Dette Raad, som Forfatteren anseer for got, blev fulgt, og seilede de derpaa forbi Øer og Næsser lige til Bergen, hvor de lagde til Bryggerne i Almuens Overværelse. Endeel hurtige Folk løbe der til og førte efter Landets Skik Skibene hen til et beqvemt Leie, hvor de bandt dem fast. Bergen var da den mægtigste Bye i Landet, prydet med et kongeligt Slot og med hellige Jomfruers Levninger. Der laae St. Sunnives hele Legeme paa det høie Altar i Domkirken. Byen var meget

get folkrig, havde mange Munke og Nonneklostere; Var rig og forsynet med mange Vare, i sær af den tørre Fisk (sältet var neppe endda i Brug) kaldet Skrey, hvis Antal og Mængde gik næsten til det utrolige. Man fandt der Skibe fra Island, Grønland, Engelland, Tydskland, Danmark, Sverrige, Gotland og fleere Lande, som vilde efter Forfatterens Mening blive for vidtløftigt at opregne. Der var til Fals i Overflødighed Viin, Honning, Hvede, skiønne Klæder, Sølv ogsaa og fleere Ting, som man kunde bytte sig til. Men Skade var det, at i alle Norges Stæder herskede megen Drukkenskab, der forstyrrede Roligheden, og ophidsede undertiden endog spagfærdige Folk til grumme Handlinger, saa at Misgierninger ansaaes for Spøg. Den megen Viin, de sloge i sig, foraarsagede, at Borgere og Fremmede grebe ofte til Vaaben og beskadigede uskyldige Folk, saa at Forfatteren meener, at der skeede meere ondt end noget Sted i Verden, og at man ei engang fandt sligt hos Hedningerne, hvorved han forstaaer Muhamedanerne. Nogle af de Danske gave sig og da til at drikke med de Norske om Natten, og at voldtage, som det synes, i det mindste meget uanstændigen at begegne en meget fornemme adelig Matrone, hvorover det kom til saadan Tumult, at nesten den heele Stad greb til Vaaben: Og dersom endeel fornemme Mænd paa begge Sider ei havde stillet Tumulten, saa var det kommet til Mord og Nederlag. Dagen efter blev Sagen ordentligen undersøgt og paadømt af lovkyndige Mænd, og som man da befandt, at de Danske havde den meeste Skyld, thi de bleve overbeviiste om bemeldte Mishandling med den adelige Matrone, bleve de derfor dømte i Bøder, hvorover de Danske besluttede at drage bort, og at sætte deres Skibs-Redskaber i Stand, paa det ei noget værre skulde hændes ved nyt Klammerie. Ved deres Bortgang blev Ulf tilbage

Knud VI. Aar 1191.

Knud VI. tilbage i Bergen, meget bekymret over, at den bedste Aarsens Tid
Aar 1191. gik bort, ved det Sverre tøvede saa længe; Men kort efter kom han og det ganske uformodentligen efter sin Sædvane, og saae de Danske endda nær Staden i Flore-Vog, hvor de biede paa ham. Han opslog sine Tælter ei langt fra dem, dog i en anden Havn. Natten derpaa kom han selv tredie i en Baad, langsom roende til dem, for des bedre og nøiere at betragte deres Forfatning. Men som de, deels for Tyve, deels for at agte paa Vinden, holdte Vagt, begyndte de, da de saae nogle komme saaledes stiælende sig frem, og ei tænkte paa, at det kunde være Kongen, at raabe dem haanligen til og at skiælde dem ud for Tyve. Han derimod svarede vel igien for at stille dem tilfreds. Ved dette bleve nogle af Skibsfolket opvakte, og som de vilde forfare hvad der gav Anledning til saa megen Latter, kiendte de Kongen og ønskede ham derfor paa den sædvanlige Maade til Lykke; Venteligen vare nogle Norske iblant dem. De andre bleve herover skamfulde og stille. Men Kongen hastede tilbage, saasnart han mærkede, at han var kiendt, og drog Dagen efter til Bergen. Ved hans Nærværelse blev Svend Thorkilsen bange, fordi han Aaret forhen havde staaet Simon Kari Søn og de andre bi, og frygtede han da for at lade sig see af Kongen. Han holdt derfor Raad med sine beste Venner, Ulf og flere af de fornemste iblant hans Følge, paa hvad Maade han best kunde vinde Kongens Naade, da han groveligen havde forseet sig imod ham. De besluttede paa hans Vegne at tale med Kongen paa det bedste. Dette skeede og bragte de tilbage Forsikring om Fred. Dagen efter blev han selv forestilled Kongen, som imodtog ham med et Kys og sagde: "Jeg undres over, min gode Mand, at du haver "stræbt mig efter Liv og Rige, da jeg dog aldrig har enten med "Ord eller Gierning giort dig eller nogen af dine imod, saa at du

"uden

"uden Aarsag har villdet falde mig besværlig. Du kan ei være "uvidende om, at du er skyldig i alle de Mænds Død, som omkom "med Simon. Men som Guds uforlignelige Godhed, der er "uden Ende, har opvakt dig, endskiønt uværdig, til at giøre Bod "for din Misgierning, tilgive Vi ogsaa dig, da du har forseet dig "meere mod Gud, end imod vor Majestet. Men maaskee Vi hav"de hævnet os over dig, saafremt du ikke var kommet til os." Efter dette berømmede han vidtløftigen Pillegrimenes Forsæt, raadede dem til Eenighed, saasom Moses havde i sin Lov befalet, at Offerdyrets Hale skulde offres i hvert Offer, hvilket betegnede, at man skulde fuldende et godt Verk; Og ligeledes stod i Evangelium, at hvo der blev ved til Enden, den skulde blive salig. Han raadede dem fremdeles til at tage Veien over Ørkenøerne, da Sommeren var nu nesten forbie og der at overvintre. Dog dette Raad fandt ei almindeligt Bifald. Til Slutning gav han dem anseelige Foræringer, og dem samtlig af Landets Fætalie, saa at hvert Skib fik 50 Maader Smør. Efter dette gav han dem Orlov og til Slutning hver et Kys, og begegnede han Svend næsten kiærligere end de andre, saa at alle mærkede, at han havde tilgivet ham. Efter dette holdt Ulf Skibs-Raad med de danske Anførere om Reisens videre Fortsættelse, og hvor de best kunde oppebie ham, thi han klagede over, at han ei strax kunde følge med for Kongelige Forretningers Skyld, og andre Ting, der ei gik ham efter Ønske. Man vedtog da, at de Danske, som higede efter at stride i det hellige Land, skulde oppebie ham ved Indgangen til den aabne Søe, nemlig ved den Øe Stord, nu Stolen, i Sund-Hordeland. Der laae de een Uge og længere og bleve meget utaalmodige over, at de Norske ei kom, til hvilke de dog saa meget trængte, da disse ved en længere Erfaring og jævnlig Seilads vare Fiordene og Havet be-

Knud VI.
Aar 1191.

dre

Knud VI. Aar 1191. dre bekiendte. Endeligen bleve de ueenige, da nogle vilde afsted og andre blie, hvilke sidste blant andet forestilte, at Havet var fuldt af utallige Havdyr. Tilsidst da Norden-Vind, endskiønt vel stærk, blæste, vilde Mængden ei blie længere og hastede med at sætte Skibene i Stand, endskiønt Svend, hvorvel forgieves, søgte at hindre dem deri, og forestilte, at han var saavel Ulf og de Norske ved Eed forbunden som de Danske, og at man derfor burde bie paa dem. Men intet hialp. De andre seilede bort, men Svend blev med sit Skib allene tilbage, og havde ogsaa den Fornøielse, at Ulf noget efter kom til ham, hvorover han blev overmaade glad. Efter dette skyndte Svend sig med at seile bort, paa en Onsdag Klokken tre om Morgenen, som det synes, og blev kort derpaa efterfulgt af Ulf, der, som en meere erfaren Søemand, kom forend ham til det bestemte Sted, hvorimod Svends Skib maatte udstaae megen Storm og Søegang den og de tvende følgende Dage, hvilken Forfatteren saa nøie og tydelig beskriver, at man klarligen kan see, han selv har været med paa dette Skib. Omtalte adelige Krigsmand, Matthæus, der var vel studeret og veltalende trøstede Skibsfolket med Guds Ord og opmuntrede dem til at være hurtige og paapassende. Da det dagedes, lode de een af de hurtigste krydse op i Masten for at see, hvor de vare, men han saae intet uden Hav. Om Fredagen derpaa maatte de kaste alting ud for at lette Skibet, som tilsidst trak saa meget Vand, at de ei formaaede at øse det ud, og skiltes det da ad. Nogle satte Livet til paa Skibet, andre sank med Baaden og kuns omtrent 30 reddede sig paa nogle Planker, som de bandt sammen med Toug, og saaledes dreve indtil Tirsdagen, da nogle af dem døde af Hunger, Kulde og Søvnløshed, nogle fastbundne til Plankerne, da al Kraft og Sands forlod dem, kom saaledes halvdøde til Lands, hvor de

fleeste af Indbyggerne toge vel imod dem, men andre ihielsloge dog nogle af dem. Af dem, som vare først gaaet bort, havde en deel en lykkelig Reise, hvorimod nogle maatte kaste alting ud. Aage og Hakon viiste sig da især meget gavmilde; Alexander vel ogsaa, men dog ikke i Forhold til hans overmaade store Formue. De andre hialp, saa vidt de kunde, thi nogle havde mistet alt hvad de havde. Alle Skibene kom saaledes paa eet nær, skient mod deres Villie, til Stavern i Frisland, hvor de raadsloge, om de skulde drage til Lands eller videre fort til Vands, som mange vilde. De fleeste valgte det første, som da og blev antaget. Skibene, alt Redskabet, og hvad der ei kunde føres med, blev da solgt, og derpaa droge de op ad Rhinen indtil Cøln, og siden Landeveien indtil Venedig, som da allerede var heel mægtig. Af denne et Øievidnes Beskrivelse sees, at de Norske vare da større Søemænd end de Danske, og meere bevante med det store Hav, thi de sidste before den Tid næsten allene Østersøen og de nær beliggende Lande, Norge, Tydskland og Frisland. Man erfarer ogsaa tydeligen Sverres store Egenskaber og det efter en Fremmeds Vidnesbyrd, som heri stemmer overeens med Islænderne, og seer man ogsaa, at de Norskes Handel var da meget betydelig — Abbed Wilhelm tilskrev den nye Abbed af St. Genevevæ Kloster i Paris et Lykønskings Brev II. p. 81 i Anledning af hans Forfremmelse: Deri kalder han hans Formand Stephan virum felicis memoriæ, hvilket almindeligen kun siges om en død Mand, hvorfor og Bartholin meener, at Wilhelm har tænkt, at han var død, siden han hørte, at en nye Abbed var kommen i hans Stæd; Men har han ei været uvidende om, at Stephanus var blevet Bisp i Tournay, maa en anden Forklaring antages, og da finder jeg hos Du Cange, at felicis og sanctæ memoriæ, af lykkelig og salig Hukommelse, er

Anno VI.
Aar 1191.

Knud VI. ogsaa blevet brugt om levende Folk, hvorpaa han anfører et især
Aar 1191. mærkeligt Exempel. I samme Brev taler Wilhelm ogsaa om, at Abbeden havde skrevet ham til, at Henriks Søn vilde for sin fædrene Arv sende Wilhelm 6 Øre Sølv, hvilke Wilhelm da beder at maatte faae tilsendt, siden han ei kunde faae meere. Rimeligen har Henrik været en Dansk, hvis Fader havde skiænket noget af sit Gods til Ebelholt Kirke.

Keiser Henrik drog nu med et anseeligt Følge til Italien, og havde Hertug Henriks ældste Søn, Henrik, med sig, som førte med sig 50 Krigsmænd (milites) eller som vi nu sige Riddere. Da han nærmede sig Rom, var Clemens død, og Coelestinus Pave, af hvilken han blev den 15 April kronet i St. Peders Kirke til Keiser, venteligen fordi hverken Paven eller han selv ansaae den forige Kroning ved Patriarchen af Aqvileja for gyldig. Paven var i Slægt med den unge Henrik, efter som Eccard hist. geneal. Germ. sup. p. 395 meener, ved et Fruentimmer, der nedstammede fra Marggrev Azo i Ligurien der levede i det 11 Seculo; Og vel ogsaa for dette Slægtskabs Skyld tog Paven sig saa meget af hans Fader, som Keiseren maatte blandt andre Vilkaar love at ville fuldkommen igien indsætte i sin gamle Ære og Værdighed, hvilket han dog ikke holdt. Paven gav Hertugen og hans Sønner den Rettighed, at ingen maatte bandsætte dem uden enten Paven selv eller hans Legat, især den a latere, med mindre de begik noget saadant, som strax medførte Bandsættelse. Henrik vilde uden Tvivl sætte sig herved i Sikkerhed for de ham fiendske Bisper. Henriks fornemste Hensigt ved hans Italienske Tog var ellers at sætte sig i Besiddelse af hans Gemahlindes Constantiæ Arvepart, Sicilien og Neapolis, hvis Konge Tancred søgte at sikkre sig ved Forbund med Grækerne, da hans ældste Prinds Roger

ger ægtede Irene en Datter af den Græske Keiser Isaacius Angelus. Dette uagtet faldt Keiseren ind i det nu værende Neapolitanske i Begyndelsen af Maj, uagtet at Paven, som for Stats Aarsager var Tancreds Ven, søgte at afværge det. Her giorde han vel endeel Fremgang og viiste sig temmelig grum, men maatte dog i September ophæve Beleiringen for Neapolis, efterat den havde varet i tre Maaneder, da der kom stor Sygdom i hans Leir, (hvoraf Erkebisp Philip af Cøln døde den 12 Augusti,) og faae Keiseren ogsaa selv saa heftig syg, at han allerede var lagt paa Løibænk, (saa forklarer jeg Sorella hos Albert af Stade) og Rygte om hans Død saa stærk udbredtes, at Tydskerne endog allerede tænkte paa et nyt Kongevalg, og giorde Hertug Henrik sig ogsaa da især Umage derfor, saasom hans Søn Henrik var kommen forklædt tilbage til ham igiennem Ungern og Böhmen, da han ved Kong Tancreds Hielp havde stiaalet sig hemmeligen fra Keiserens Leir for Neapolis, eftersom han ei havde kundet udrette noget hos ham for sin Fader, og han desuden havde ham mistænkt for at have bidraget til hans Broders Lotharii eller Luders Død. Men disse Bevægelser om Kongevalget herte snart op ved Keiserens fuldkomne Helbredelse. Keiseren forlod nu det Nedre-Italien, gik til Genua for at faae denne Republik ganske paa sin Side, og derfra tilbage til Tydskland i November, som det synes, efterladende sin Gemahlinde i Salerno, hvis Indbyggere udleverte hende til Kong Tancred, der holdt hende meget got. Hertug Henrik tog heraf Anledning til at ville vinde Keiserens Yndest, og tilbød sig ved Gesandter, bestaaende af Abbeder og Provster, at gaae til Apulien for at bringe dette Land under Keiserens Herskab, samt at sætte Keiserinden i Frihed, men Keiseren agtede ikke paa hans Forslag. Imidlertid bekrigede Bisperne af Halberstad Knud VI. Aar 1191.

Knud VI. Aar 1191. og Hildesheim, Abbeden af Corvey og nogle Adelsmænd Hertugen, og antraadde Toget den 11 Junii, men bleve formedelst deres slette Opførsel, da de syntes meere at være komne for at æde og drikke end for at krige, af ham tvungne til at søge om Fred den 18 Augusti, som han og gav dem til Mikelsdag. I denne Feide sløifede Hertugen Wolfenbüttel, som da tilhørte en vis Egbert, og ei siden blev fuldkommen sat i Stand igien førend 1283. Ved samme Tid døde ogsaa Hertug Welf, Henriks Farbroder, hvis rige Efterladenskaber i Bayern, Schwaben og Italien Keiseren tog til sig, uden at give Hertug Henrik noget deraf, som det dog med Rette tilkom; Keiseren beraabte sig paa Welfs Testament, efter hvilket det tilkom ham, desuden var han en Sønnesøn af Welfs Søster. Muratori Ital. Gesch. VII. 319-324. Orig. Guelf. III. 138 sq. Chron. Stederburg hos Leibnitz I. 863. Bened. Petrob. p. 693 Auct. Aquic. ad h. l. —— Landgrev Ludvig af Thüringen, som havde i nogle Aar været gift med den Danske Dronning Sophie, døde paa Hiemreisen fra det hellige Land paa Øen Cypern af en Sygdom, i hvilken hans Kiød løstes fra Benene, og bragtes disse hiem og begroves i Klosteret Reinhardsborn. Da han ingen Børn efterlod sig, blev hans Broder Herman Landgreve efter ham. Disse tvende Landgrever vare store Elskere af deres fædrene Poesie, og som de Schwabiske Minnesinger da vare i stor Agt, og beskyttedes af de lærde Schwabiske eller Hohenstaufiske Keisere, Friderik 1. og Henrik 6., og siden af Friderik 2., kom derved den høitydske Dialect frem, og begyndte allerede at fortrænge den Saxiske eller plattydske. Disse Digtere holdte mange Vedde-Sange paa Wartburg, hvor Landgreven residerte. Og da Dannemark havde ved Beliggenhed og Omgang og Giftermaal megen Forbindelse med Tydskland, gav saadant Anledning til, at den

den tydske Poesie begyndte efterhaanden at yndes i Dannemark, Knud VI.
og at fortrænge Landets egen, saavel som den islandske, saa at Aar 1191.
Valdemar 2. synes at have været den sidste, der har havt en Islandsk Skald hos sig. Hist. Landgr. Thuring. ap. Pistorium c. 28. —— Den 23 October stadfæstede Pave Coelestinus Bispedømmet Zuerin ved et Brev til Kannikerne, dets Herligheder og Eiendele og Grændser, og nævnes deri Tolden af Pløen, men intet om Øen Rygen, hvilket er mærkeligt, ligesom ogsaa at Bullen er stilet til Kannikerne og ei til den da levende Bisp Berno. Den Bremiske Erkebisp Hartvik kom nu efter Aars Forløb tilbage fra England og begav sig til Hertug Henrik Løve, hvor han opholdt sig indtil næste Aar, da han fik sit Stigt igien. Staphorst. I. 596 sq. Schrøders Wism. Erstl. p. 85 sq. —— Broder Theodorik blev sendt til Estland, (uden Tvivl af Meinard) for at prædike Troen, men der kom han den 23 Junii, (ikke den 24, som den gamle Skribent Henrik vil,) i stor Livs Fare formedelst en indfaldende Soel-Formørkelse, da Estherne vilde slaae ham ihiel, fordi han spiiste Solen op for dem. En fornem Livlænder af Thoreida var da bleven saaret; Han lovede Broder Theodorik at ville lade sig døbe, saasnart han kunde læge ham: Theodorik lagde nogle Urter paa, hvorefter han blev frisk og var den første af de Fornemme i Thoreida, som lod sig døbe. En anden vilde og giøre det, da han blev syg: Hans Fruentimmer satte sig længe derimod, men som Sygdommen tog til, saa lod han det skee, hvorpaa han døde, og saae da en nyelig omvendt syv Mile derfra hans Siæl bæres af Englene til Himlen. Da nu Meinard i dsaae, at han ei kunde udrette meget hos Livlænderne, besluttede han tilligemed Klerker og Munke at gaae ved Paaskestider bort med Kiøbmands Skibene til Øen Gulland. Livlænderne bleve herover bange, da

Knud VI. de frygtede for, at de Christne vilde da overfalde dem med en
Aar 1191. Krigshær, og derfore med Benner og Taarer søgte at overtale Bispen til at blive hos dem; "Hvorfor (sagde de,) vil du kiære Fader "forlade os? Udsætter nogen Hyrde sine Faar for Ulven ved at gaae "fra dem?" Ja de lovede endog fuldkommen at ville antage Troen. Bispen troede dem, allerhelst Kiøbmændene ogsaa raadede til det samme, og vendte derfor tilbage med Livlænderne, da han ogsaa stolede paa en Krigshærs Ankomst, eftersom nogle Tydske, Danske og Norske, samt endeel andre Folk, havde lovet at bringe en Krigshær med sig, om det behøvedes. Men efterat Kiøbmands Skibene vare afseilede, kom Livlænderne fra Holm til ham, og sagde paa en spodsk Maade: "Velkommen Mester, hvad giælder Salt og "Vadmel paa Gulland?" Ved dette faldt Meinard i Graad og begav sig til sit Huus i Ykeskol, hvor han fastsatte en vis Dag, at Folket skulde der indfinde sig for efter Løfte at lade sig døbe. De kom ikke, hvorover han besluttede at drage til Estland til Kiøbmændene, som der overvintrede, og med dem at fare til Gulland; Men som han af Arno fra Thoreida fik at vide, at Livlænderne vilde underveis slaae ham ihiel, vendte han tilbage til Ykeskol. Angestfuld besluttede han nu at sende hemmeligen Theodoric til Paven, som for at komme sikker bort reed derfra med Messehagel (Stolâ,) Bog og Vievand, som om han vilde besøge en syg, og paa den Maade kom han ud af Landet og anlangede lykkeligen hos Paven i Rom. Gruber orig. Livon. p. 7 sq. Gadebusch Livländ. Jahrb. I. 1. p. 22. —— Den 1 October stadfæstede ogsaa Paven ved sin Bulle given til St. Marie Maggiore i Rom og sendt til den Bremiske Erkebisp Hartvic Bispedømmet Yxkol i Rusland (Ruth..., rettere i Lifland) og beskikkede Meinard dertil. Under den 25 September paa samme Sted og til samme Erkebisp

kebisp stadfæstede han ogsaa Bispedømmene Lybek, Zwerin, Race- Knud VI.
burg og Ixkol, hvilket sidste Diploma jeg forhen haver efter Stap- Aar 1191.
horst henført til Clemens 3. og 1188, men rimeligere hører det til 1191. — Ved sin Bulle af 21 Maj udstædet Ramae apud S. Petrum (Vatican) gav Pave Coelestin 3. Klosteret Cismar Frihed at antage baade frie lege Personer og Klerker. Bullen er stilet til Abbeden Arnold og Klosteret af St. Maria og St. Johannes Evangelist i Cismar, og findes endnu paa Pergamentet i det kongelige danske Geheime-Archiv a). Ingen maatte efter den forlade Klosteret, uden han vilde gaae ind i en strængere Orden. Dersom et almindeligt Interdict (Band) blev lagt paa det heele Land, havde dog Munkene der Lov til sagte at forrette Gudstienesten, dog uden Klokkelyd og med Forbehold, at de bandsatte, og dem Interdictet laae paa, vare udelukte. Dette Kloster laae den Tid i Lybek, og ei i Cismar, hvorhen det først blev forlagt 1237. Ved en anden Bulle af samme Dag til det samme Kloster i Lybek tog han det og dets Eiendele i sin Beskyttelse; blant disse sidste opregnes Saltværket i Oldeslo; deri siges og, at Klosteret fulgte St. Benedicti Regel. Christiani Schl. Holst. Gesch. II. 197. Westphalen IV. 3472.

Udi Norge angreebe Bønderne om Sommeren Breidskegg og hans Folk, som de best laae om Natten i en Skov, og dræbte dem nesten alle, og derved saae man, at han hverken var saa veltalende eller saa forudseende som troedes om ham: Nogle undkom og skiulte sig i Skovene. Der vare og dem, som efter Døden udgave ham for en Helgen, og at Lys havde brændt over hans Grav, hvorover Skalden Blackur spottede i nogle over ham giorte Vers, som

a) Findes aftrykt i Bielaget til denne Deel, hvor meere om denne Bulle. Kall.

Knud VI. Aar 1191. som i Sverris Saga anføres. Imellem Kong Sverre og Erkebisp Erik tiltoge Tvistighederne, og henviiste Kongen deres Afgiørelse til Landsloven, som St. Oluf havde givet, og Throndernes Lovbog Graagaasen, som Kong Magnus den Gode havde ladet skrive; Men Erkebispen vilde dømmes efter Bogen, kaldet Guldfiær, (som Erkebisp Eisten havde ladet skrive,) og efter den Romerske Ret eller jus canonicum, og efter de Breve, han havde fra Paven med sammes Segl under. De tvistede blant andet om Kirkerne, som efter gammel Lov og Skik Kongen og Bønderne skulde paa deres Gaarder lade bygge og paa egen Bekostning vedligeholde, men selv derimod ogsaa raade for dem, og kalde Præster til dem. Erkebispen derimod paastod at have Rettighed over alle indviede Kirker og i hvilke Messe holdies med hans Tilladelse. Kongen vilde have denne Sag afgiort ved Retten, men Erkebispen vilde ikke. Kongen lod da af Lovbogen oplæse paa Tinget, at Erkebispen maatte paa sine Visitats-Reiser ei have fleere med sig end 30 Mænd og 12 Skiolde, og de alle hvide. Kongen forlangte herom Rettens Kiendelse og sagde: "Erkebispen har ikke nødig at "holde Hof, Krigsmænd (Hermænd) eller Krigsskibe, og derfore "handler han mod Loven, naar han farer med et Skib af 20 Sæ-"der eller Bænker og med 90 Mand, der alle bære Skiold, og er-"indre Vi Birkebeener heel vel, hvor haard Striden var ved Brat-"hammer med Erkebisp Eistens Skib og Huuskarle, og ligeledes "ved Bergen, hvor Erkebispens Skib og Folk vare hastigere i "Stand til at stride med os end Kong Magni egne. Derfore sy-"nes mig rettest at være, at Erkebispen intet Hof holder, saaledes "som været haver i fordum Dage, da ingen angriber enten ham el-"ler Staden (Tronhiem,) og at han hellere bruger de Omkostnin-"ger, som dertil medgaae, til at hugge Steen af Klipperne og føre

hen

"hen til Domkirkens Bygning, saakedes som vedtaget er." Erke- Knud VI.
bispen svarede hertil: "Paven i Rom satte mig til Opsynsmand Aar 1191.
"over denne Stad og dets Gods, og derfore bør jeg vel og raade "for dem, allerhelst det ogsaa er Guds og de Hellige Mænds Eien- "domme. Vist er det, Herre! at de fleeste brave Mænd hellere "vilde være hos mig i Fred, end være med Eder i Ufred og onde "Gierninger, thi saa have nu Lov for Eder at sidde i Roe, og ha- "ve endog mine Mænd gode Klæder og Vaaben, have de dog ikke "røvet Pengene dertil; De fare anstændigen frem, hvor de komme. "Det vilde vist ikke være anstændigt at spørges i andre Lande, at "en Erkebisp ikke maatte selv raade for at give sin Kost og Klæder "til hvem han vilde; Og Eders Syssellmænd derimod, som I "have fra Staadere dertil ophøiet, skulde have Lov til med saa "mange og store Følgeskaber, som de vilde, at ligge Bønderne paa "Halsen, og imod Loven tage baade Mad og Drikke hos dem, da "disse endda maa ansee sig lykkelige, naar ei meere ranes fra dem." Slet maatte man kiende den kiekke Sverre, om man kunde troe ham til at vilde have taalt slig geistlig Hovmod; Imidlertid opførte han sig her dog efter sin sædvanlige Viisdom, og lod Sagen gaae til Bønderne til Doms efter Landsloven, om hvor mange Huus- karle Erkebispen maatte holde. Kongen forundte derpaa fem Dages Frist eller Stevne for alle de Mænd, som vare fleere hos Erkebi- spen end efter Skraaen skulde være, men efter de fem Dage skul- de de alle være fredløse, have forgiort Eiendomme (Fæe) og Fred, og at kunde ihielslaaes, hvor de fandtes. Da Erkebispen spurgte dette, skyndte han sig fra Tronhiem med alle sine Mænd og alt hvad de af deres Gods kunde føre med dem, og drog han pa til Danmark til Erkebisp Absalon, som tog meget vel imod ham, og hos hvilken han opholdt sig længe, men blev selv imedens meget

Knud VI. svag, saa at han endog mistede sit Syn. I den danske Oversæt-
Aar 1191. telse af Snorro siges, at denne Tildragelse mellem Kongen og Erkebispen skeede i Bergen, men alting synes at viise, at den gik for sig i Tronhiem. Sverris S. 116. 117. Torfæus IV. 1. 8. Norlands Kron. p. 548. Langebek V. 424. 436 sq. —— Den samtidige Engelske Skribent Guillelmus Neubrigensis III. 6. p. 275. beretter, at Kong Sverre vilde høitideligen krones af Erkebispen, men at denne stive Mand kunde hverken ved Bønner eller Trudsler formaaes hertil, hvorover Sverre jog ham ud af Landet. Dette sidste er uden Tvivl bleven udspredet af Erkebispens Partie, der ansaae slig Aarsag for anstændigere end at Erkebispen skulde for sin Gierrigheds og Hovmods Skyld være bleven fordrevet. Imidlertid havde det maaskee været at ønske, at Sverre havde opført sig sagtmodigere mod Erkebispen og de Geistlige, thi han paadrog baade sig og Riget derved megen Ulæmpe. — Den Svenske Kong Knud skiænkede til Jolath (Julitta) Kloster endeel af Fiskeriet i Elva-Karlabye saameget som en Boel. Blant Underskrifterne forekomme den Svenske Jarl (Hertug, Dux) Byrger, Karl hans Broder, Knud Dronningens Broder, Holinger Kongens Nepos, Peder Erkebisp af Upsal, Wilhelm af Strengnes, Kol af Linkiøping, Jarpulf af Skara, Stenar af Vexiø. Under Brevet a) staaer vel 1199, men Langebek viiser i sit skrevne Diplomatario, at Indictio 9 og Epact 23 passer sig ei paa det, men paa 1191, og derved bortfalder Ørnhielms, Dalins II. 154 og Lager-

a) Brevet er aftrykt i Ørnhielmis hist. eccl. p. 578. 579, og at det ei er fra 1199 eller som Celse i sin appar. ad hist. Sveo-Gothic. p. 46 angiver fra 1198, bliver en saa meget vissere Formodning, da Erkebiskop Peder skal være død 1197, Bisp Kol til Linkiøping 1195 og Stenar til Vexiø 1192. Kall.

Lagerbrings II. 207 fornemste Grund, at Knud døde 1199 og ei 1196. I Seglet sidder Kongen paa Stolen med Krone paa Hovedet, Scepter i høire og Æblet i venstre Haand. — De tvende Konger, Philip af Frankerige og Richard af Engeland kom nu med deres Krigshære til Syrien, hvor Ptolomais eller Accon overgav sig den 13 Julii, efter en Beleiring af næsten to Aar, hvorpaa den første, som var bleven ueenig med den sidste, bortdrog den 1 Augusti, efterat have tilsvoret Richard ei at vilde bekrige enten ham eller hans Folk, saalænge han var borte, og kom Philip derpaa hiem kort førend Juul. Den Engelske Konge, som blev tilbage, indlagde sig et stort Navn ved mange drabelige, ja næsten utroelige Krigs Bedrifter, hvilket han dog ogsaa besmittede ved megen Grumhed, der ei vedkommer mig at fortælle. I et Slag, som forefaldt førend den 18 September, og efter Roger af Hoden paa den 17 September, men udi et Kong Richards eget Brev fastsættes den 7 September, satte den tapre Jakob af Avesnes Livet til, og med ham uden Tvivl de overblevne danske Pilegrime, thi han synes at have været Anfører for dem og fleere, i det mindste skal han efter Sanutus have anført Flandrerne, Brabanterne og Frisetne, og disse sidste vare i Selskab med de Danske. Den Flanderske Grev Philip døde i Leiren for Accon Pindse Aften den 1 Junii; Beretningen om hans Død kom i September til Flandern, og blev Balduin, Greve af Hennegau, som var gift med Margrete, Grev Theodoriks Datter og Philips Søster, Greve i hans Sted. Deres Datter var Elizabeth eller Isabella, den Franske Kong Philips første Dronning. Philips efterladte Gemahlinde Mathildis besørgede hans Legeme bragt fra Syrien, og lod det begrave i Clarevalle Kloster i Burgundien. Gaufr. Vinisauf. hos Gale II. 360. Guil. Neubrig. p. 432.

Knud VI. Aar 1191.

Knud VI. 432. Auct. Aquic. ad h. a. Jac. de Vitriaco p. 1122 sq. Sanutus p.
Aar 1191. 196 sq. Guil. Neubrig. p. 426. 432. Meier. annal. Flandr. VI. 67. VII. 68. Hoveden p. 676. 692. 695. 696. 698. 699. 721. —— De Polske Herrer, misfornøiede med Wolodimers Indsættelse i Halicz, toge Leiligheden i Agt, imedens deres Hertug Casimir var borte hos Roman, Fyrste i Wladimir eller Ladomir, og Wzewolod, Fyrste i Belz, og førte hans Broder Miecislav eller Miseco den Gamle ind i Cracau, dog derfra udjog Casimir ham snart ved Hielp af Roman, Wzewolod og Wladomir, og kort efter sluttede begge Brødrene Fred sammen. Kadlubko henfører dette til 1192. Dlugoss. p. 561-564. Kadlubko p. 36. Boguphal. p. 45. 49. —— Den Russiske Fyrste Jaroslav af Nowgorod bekrigede Tschuderne, det er Estherne, om Vinteren, indtog Byen Jurjew eller Dorpt, plyndrede Egnen og vendte med stort Bytte tilbage. Efter Tschuderne kalde Russerne endnu Søen Peipus den tschudische See; Maaskee Scythernes Navn stikker i Tschudernes; Er det saa, da have Scytherne været Finner. Arndt synes at henføre dette Tog til næste Aar 1192, og siger, at Liflænderne og de i Egnen af Jurjew betalte godvilligen Skat og lovede ogsaa at betale, hvad der stod tilbage for de forbigangne Aar. Førend dette Tog skal de af Nowgrod i Forening med Carelerne have giort et Tog mod Jæmerne, hvorved uden Tvivl forstaaes Indvaanerne af Ingermanland, og anrettet der store Ødeleggelser. Nestor. cont. p. 254 sq. Tscherbatow p. 924. Arndt II. 248.

1192. Udi Tyrus fik Grev Adolf at vide, at Hertug Henrik havde indtaget hans Land, hvorover han efter mange Munkes Raad hastede hiem, og traf Keiseren i Hagenau, hvor han da holdt Rigsdag, og har man her et Diploma af ham udstædet den 25 Maj.

Kei-

Keiseren tog vel mod ham, gav ham Haab om at faae sine Lande igien, hvortil han lovede ham sin Underststtelse, ligesom og gav ham anseelige Gaver. Derfra kom Adolf til Schawenborg, hvor han erfoer, at al Indgang i hans Land var ham tilspærret af Hertugen, da alle Stæder ved Elven, Stade, Lauenborg, Boitzenborg, Swerin, vare i hans Magt. Igiennem Venden kunde han ikke heller komme, da Hertugens Svigersøn Henrik Borvin laae der i Veien for ham. Herover begav han sig til Hertug Bernhard af Saxen og sammes Brodersøn Markgrev Otto af Brandenborg, hvilke med en mægtig Hær førte ham til Ertheneborg, hvor Adolfs nepos, Grev Adolff af Dasle mødte med en Mængde af Holstenere og Stormaringer, saa og hans Moder og Gemahlinde, og blev der en stor Glæde ved Sammenkomsten. Bernhard den yngre, en Søn af Grev Bernhard i Raceborg, kom da og til Hertugen og Markgreven, tog Keiserens Partie, forlod Hertug Henriks, og stod Grev Adolf bi i alle Ting. Denne Bernhard havde været Kannik ved Domkirken i Magdeborg, og var nu sin Faders eeneste igienlevende Søn, da de ældre, som havde fulgt Krigen, vare døde: Volrad i et Slag mod Slaverne og begraven i Raceborg, og Henrik af Sygdom. Den ældre Bernhard, Henriks Søn havde tapperligen holdt sig mod Venderne. Sønnens Bernhards 2. og her nævnte Brødres Moder var Margrete, en Datter af den Pommerske Fyrste Ratibor, som døde 1151, og hvorved der da blev Fred i Landet. Med Pavens Tilladelse og efter Hertug Henriks Foranstaltning forlod denne Bernhard 2. den geistlige Stand og giftede sig med Adelheid, en Datter af Grevinden af Alremund, og med hende avlede han en Søn, Bernhard 3., der døde efter Faderen, men som Barn. Enkegrevinden Adelheid ægtede Grev Adolf af Dasle. Af Frygt for at miste

Knud VI.
Aar 1192.

Knud VI. ste sit Land var det, at den ældre Bernhard forlod Hertug Henriks Partie, hvorimod hans endda levende Fader Henrik begav sig til denne Hertug, og blev længe hos ham; Venteligen var denne Sag aftalt mellem Fader og Søn for at beholde Landet, hvem der endog vandt Seier. Efterat Hertug Bernhard havde saaledes indsat Grev Adolf, vendte han tilbage tilligemed sin Brodersøn, Markgreven, dog lod han begge Greverne Adolf og Bernhard beholde det Proviant, han havde ført med sig, og disse beleirede derpaa ufortøvet Byen Lybek, hver fra sit Land af. Luchard, en Søn af Walther af Berge, en meget tapper Mand, var Anfører for den hertugelige Besætning, og forsvarte Byen bestandigen indtil sin Død. Som nu Adolf saae, at Lybekkerne ei meget agtede Beleiringen, saalænge de havde fri Ind- og Udfart paa Traven, lod han med megen Møie slaae meget store Pæle ned i den, og spærrede derved Farten, hvorved Byen kom i megen Knibe. Medens Beleiringen varede, reiste han til Kong Knud i Danmark, for at hilse paa ham og takke, fordi han saavel havde holdt Freden med hans Lande i hans Fraværelse, og lod han sig klogeligen ikke mærke med nogen Fortrydelse over det, som var skeet med Ditmarsken. Fra Danmark vendte Greven tilbage til Leiren for Lybek igien. Hertug Henrik sendte nu en Hær Byen til Undsætning under Anførsel af den ældre Grev Bernhard, og af Conrad af Rothe, til hvilken han havde betroet Stade. De satte hemmeligen over Elven ved Lauenborg og kom i Nærheden af Raceborg, hvor de ved Hernenborg joge saadan Skræk i den yngre Grev Bernhards Folk, der beleirede Lybek, at de flygtede til Raceborg, hvor Borgerne, som fik Luft paa den eene Side, giorde Udfald, og førte med sig tilbage, hvad af Bytte og Proviant, de fandt for sig. Dagen efter gik de med Morgenrøden bevæbnede

Aar 1192.

ud

ud af Byen under den ældre Grev Bernhards og Conrads af Rothe Anførsel, for at stride med Grev Adolfs Folk, hvilke, endskiønt færre i Tallet, toge tapperligen mod dem ved Vadstædet over Swartowe, som de besatte, og dreve dem strax paa Flugt, hvorpaa Borgerne begave sig til Byen igien. Den yngre Grev Bernhard trak derimod alle sine fra Raceborg, og leirede sig med Holstenerne om Aftenen Synden for Lybek, for at stride med Hertugens Folk, i Fald de kom ud af Byen. Men da disse mærkede dette, droge de om Natten ud af Byen i Tanke at vende hiem, og var den Aae Wochnize imellem begge Hærene, hvorover de ei kunde komme sammen, dog trak den yngre Bernhard alt fleere og fleere Tropper til sig og satte efter dem. Imedens laae Adolf syg i Segeberg. Ved Boitzenborg trak begge Hære sammen, og bleve Hertugens Folk der slagne ved Elven. Mange faldt og endnu fleere bleve fangne; De øvrige toge Flugten. Adolf blev herover glad og frisk, og tænkte paa, hvorledes han kunde indtage Stade, og som mange af dette Grevskabs Beboere vare i hans Vold, da han meget klogeligen havde for Penge løst dem ud af sine egne Folks Fangeskab, lovede disse hellere at ville tiene ham end Hertugen, naar han vilde vüse sig gunstig mod dem, og haabede han da ved deres Hielp og Raad at kunde blive Mester af Stade. Opmuntret herved samlede han en Krigshær i Hamburg og angreb den nær vedliggende Øe Gorieswerder eller St. Jørgens Werder, hvis Indvaanere kom af Frygt til ham, og indgik Fred og Venskab. Derefter samlede han alle de Skibe, han kunde overkomme, seilede med dem til Stade, hvor han stak Ild paa nogle Landsbyer, og drog over Swinge og ind i Kedingerland. Rygtet om hans Nærværelse med en stor Krigsmagt opvakte megen Frygt i Stade, hvor de endnu sørgede over deres mange døde og fangne, og den eene

Knud VI.
Aar 1192.

sagde

Knud VI. Aar 1192. sagde til den anden: Det er bedre, at vi tiene Greven, ved hvilken vi kan faae vore Fanger igien, end Hertugen, ved hvilken vi have lidt alt dette Onde. Conrad af Rothe, som nu indsaae, hvad heraf vilde blive, og frygtede for et Oprør af den opbragte Almue, lod sine Heste sadle, som om han vilde reise i noget Ærinde, opmuntrede Folket til, ja ligesom takkede det for dets Troskab mod Hertugen, og drog skyndeligen bort i Forsæt ikke at komme tilbage, efterladende sin Hustrue og alt sit Bohave. Besætningen i Slottet kom derpaa til Greven, tilbød Fred og at overgive sig og Slottet. Efterat have taget det i Besiddelse gav han Conrads Hustrue Tilladelse at drage frit bort med alt sit Gods, hvortil han gav hende Heste og Vogne. Fruentimmerne lønnede ham med Bedragerie, thi de giemte i Sække store Kostbarheder, foregivende, at det var Mændenes Pantsere, og førte dem bort med sig. Imidlertiid besad Adolf dog ikke Grevskabet Stade i Roe, da Lyneborgerne giorde jævnlige og hæftige Indfald, og streifede og plyndrede hvor de kunde. De faldt og ligeledes Bisp Theodoric af Lybek besværlige, og plyndrede jævnligen i hans Provstie Keven, og var den fordrevne Bremiske Erkebisp Hartvik, som da opholdt sig hos Hertug Henrik, ham ogsaa meget imod, endskiønt de vare beslægtede, thi Theodoric, som var fra Byen Bremen, havde der Brødre og megen Slægt, og var ellers ogsaa meget fortroelig med Bremerne, da han, ligesom de, vare Keiseren særdeles hengiven. Fra Lyneborg opfordrede Hartvik ofte Theodorik at skulle møde hos ham, og tilsidst satte han ham endog i Minden, hvor en Samling holdtes mellem Erkebispen og Bremerne, udi Band, endskiønt den Dag ei endda var forløben, til hvilken han havde indstevnet ham. Men denne Dom erklærede Bremerne strax for ugyldig. Kardinal Cynthius eller Cincius, der 1191 var bleven

Kardinal, og for vigtige Tings Skyld 1193 sendtes i Gesandtskab til Dannmark, ophævede ogsaa siden denne Bandsættelse, da han paa sin Tilbagereise kom til Bremen. Hertug Henrik sendte nu sin ældste Søn Henrik med en Hær ind i Grevskabet Stade, og blev han ledsaget af Erkebisp Hartvik. Henrik gjorde sig Haab om at blive indladt i Staden, da han nærmede sig, men dette slog ham feil, hvorpaa han befoel at plyndre den bispelige Gaard Hurst, som laae tæt ved Staden, og bortførte fra Keven i Erkebispens Navn alt det Boskab og Qvæg, Indvaanerne havde ført did, som til et sikkert Sted, saa at Nonnerne der lede herover stor Mangel. Saaledes behandledes den brave Bisp Theodoric, som efter Arnold var et Exempel paa Ydmyghed, Fredsommelighed og Gavmildhed, og som ofte bespiiste Fattige ved sit eget Bord. Rygtet om denne Forandring i Stade kom ogsaa til Lybek, som nu længe havde været indsluttet, og begyndte Borgerne herover at blive mismodige og at tænke paa Stadens Overgivelse, men ueenige vare de om, til hvem, da nogle vilde overgive den til den danske Kong Knud, der kunde befrie dem fra alt Angreb, og tillade dem at handle i hans Lande, thi hvo, sagde de, kan angribe os, naar vi have ham til Beskytter; Andre derimod sagde: Ikke saa, thi vor Stad ligger under det Romerske Riges Herredømme, og skilles den derfra, saa komme vi under Keiserens Acht, og blive forhadte af alle; Det bedste bliver, at vi overgive den til Markgrev Otto, som kan modtage den i Keiserens Navn, og saaledes befries vi fra Adolfs Tyrannie. Adolf begyndte, da han fik saadant at vide, endnu nøiere at indslutte Byen, hvorover Borgerne bleve saa forfærdede, at de aabnede Byen for ham paa Vilkaar, at Hertugens Folk skulde frie og uskadte drage bort, og Byens Privilegier stadfæstes, hvorom Adolf gav dem sit Brev, som Beckers Gesch. von Lübeck

Knud VI. Aar 1192.

Knud VI. Lübeck II. p. 166 og Hvitfeld S. 156 fortælle. Efter Lybeks
Aar 1192. Overgivelse reiste han til Keiseren, som gav ham for sin Moie Indkomsterne af Byen. Imod Grev Bernhard viiste han sig siden taknemmelig ved idelige Skiænk og Gaver. Arnold. Lubec. IV. 7 til 12. Westphal. I. 1292. —— Om Adolf har, i Anledning af det han indtog Grevskabet Stade, ogsaa erobret Ditmarsken, eller først giort det i næste Aar, da han var i aabenbare Krig med Danmark, skal jeg lade være usagt, men vist er det, at han har giort det, thi efter Arnolds Beretning IV. 22 roeste han sig 1193 for Erkebisp Hartvik af de Tienester han havde beviist den Bremiske Kirke, ved ei allene at forskaffe dem Stade igien, men endog Ditmarsken, som havde givet sig under de Danske. Rimeligen er det først skeet næste Aar, efterat hans Ven, den Slesvigske Bisp Valdemar, var landsflygtig, og altsaa Ditmarsken ei mere stod i nogen Forbindelse med ham, men allene med Danmark selv. Imidlertid havde Adolf, som Arnold siger, efter Keiserens Befaling ei allene Stade i Besiddelse, men endog andre Dele af Bremer Stigt, hvorved maaskee Ditmarsken forstaaes, hvilket da kan tiene til at bekræfte Westphalens Beretning i hans utrykte Anmærkninger, som findes optegnede blandt Langebeks Papirer, at Keiser Henrik 6. stadfæstede Grev Adolf og hans Arvinger Markgrevdømmene Ditmarsken og Stade, dog maa dette være at forstaae som et Lehn af den Bremiske Kirke, saa fremt det er sandt, hvad sammes Erkebisp Johan Rhode, der døde 1511, skriver i sit Chronico hos Leibnit. Script. Brunsv. II. p. 263 at Stade og Ditmarsken bleve 1192 udi Hildesheim den Bremiske Kirke tildømte af Keiseren. Westphalen siger vel, at Adolf fik Stade og Ditmarsken af Keiseren 1191, men da var den første alt borte, og det kan da ei være skeet førend 1192. Keiseren, som ei vilde taale, at de Danske

besad-

besadde noget Sønden for Eideren, betiente sig altsaa hereaf Knud VI.
Grev Adolf, som et Værktøi, og af Stigt Bremen, som et Paa- Aar 1192.
skud. — I dette Aar forflyttede den Slesvigske Bisp Valdemar
nogle sorte Munke af Ordenen Clugny, et Slags Benedictiner,
fra Klosteret St. Mikelsbierg tæt uden for Byen Slesvig i dens
Forstad til Halvøen Guldholm, som laae en Miil fra Byen Sles-
vig, og der stiftede han et Kloster for hvide Munke af Cistercienser
eller St. Bernhardi Orden, der da giorde meest Opsigt i Verden
og ansaaes for den helligste. Vel havde han allerede begyndt der-
paa forige Aar, men først den 14 Maj kom Munkene did, og den
23 Maj derefter paa Christi Himmelfarts Dag blev Klosteret ind-
viet. Anledningen til denne Forflyttelse var, at Munkene af St.
Mikels Kloster vare komne i et meget ondt Rygte for deres ryg-
gesløse Levemaade, især med Skiøger, saa at Munkestanden der-
over foragtedes og ilde omtaltes af læg Folk, hvilke derfore ei gave
dem Offer, eller vilde lade sig af dem betiene med Sakramenterne.
Vel havde man søgt adskillige Gange at forbedre og reformere
dem, men ei kundet komme afsted dermed, nu hændte det sig, at
Abbeden engang om Natten gik med endeel Munke ud til en Kroe,
hvor han aad og drak med Qvindfolk. En Munk, som Abbeden
pleiede at tage med sig, hvilket han denne Gang havde efterladt, for-
bittret herover, begyndte da meget stærk at ringe med den Klokke, som
ei gik uden for Liig. De øvrige Munke løbe til og spurgte, hvad
paa Færde var, hvortil den anden svarede: Vor Abbed ligger død
i Kroen, thi han er død paa Siælens Vegne. Nu gik Munkene
i Procession derhen med Røgelse-Kar, som til et Liig, og hele Al-
muen fulgte med, og fandt de da Abbeden der, og bragte ham tilbage.
Da dette rygtedes og blev alt for bekiendt, kom Bisp Valdemar
til Klosteret, og da Munkene havde tilstaaet Sagen, sammen-

 kaldte

Knud VI. kaldte han Kapitlet, hvorpaa Abbeden frasagde sig sit Embede, og
Aar 1192. Munkene deels tydeligen, deels stiltiende overgave Klosteret i Bispens Wold. De valgte derpaa at begive sig hen til et andet Sted, dog paa forskiellig Maade; Fire lod Bispen blive der tilbage for at helligholde Sondagen for 8 Nonner, og lod dem beholde 3 Møller nær Staden, og alle Grunde i dem, samt nogle andre Eiendele, dog med Vilkaar, at ingen nye skulde antages i deres Sted, naar de efterhaanden uddøde: En billig Indretning, som det havde været at ønske, man altid i Luthers Reformation og Keiser Joseph i sin havde fulgt. Nogle forlangte at forflyttes til andre Klostere af samme Orden, og nogle antoge en strængere Regel. En deel kom til Guldholm, der i Krøniken, som slutter med 1194, kaldes Golholm, hvorfra de dog, venteligen efter Valdemars Flugt, vendte tilbage til deres forige Kloster, og levede ligesom forhen. Bispen lod nu bygge Guldholm paa en ham selv tilhørende Grund, og fik Munke derhen fra Esrom, gav dertil meget af sit Arvegods, og lovede meere, i hvilken Henseende han og engang tiltalte Stedet saaledes: Du kaldes Guldholm, og jeg skal ogsaa forgylde dig, om jeg lever. Men som han kort efter tog Flugten og derpaa blev fangen, nød Guldholm intet Got heraf, og forblev i temmelig Armod, hvorover Munkene jammerligen beklagede sig. Da han den 23 Maj 1192 indviede deres Kirkegaard og Omkreds, gav han dertil fire Kirke-Tiender af sit Mensal Gods, nemlig St. Mikels Kirke paa Bierget, Halleby, Nybølle og Tolge til evindelig Eie, og bekræftede saadant ved sit Brev. Klosteret blev siden 1209 eller 1210 forflyttet til Rye, og nogle gamle Skribentere kalde det derfor strax saaledes, uden at tale om Guldholm. Langebek I. 164. 179. 283. 342. II. 524. V. 379. VII. 167. —— Da den Beretning hos Langebek V. 379, hvoraf dette især

er taget, er skreven 1280 og det af en Munk fra Rye Kloster, som selv haver havt alle Klosterets Privilegier i Hænder, sees heraf, at Bisp Valdemar har ei forladt Danmark 1191, som nogle gamle Skribenter vilde, saasom Hamsfort, som dog siden har forandret sin Mening, da han kom til bedre Oplysning, og Kroniken, som slutter med 1286, hvilke derfor ogsaa uretteligen henføre hans Fængsel til dette Aar 1192, da han tvertimod først flyede 1192 og blev fangen 1193, hvilket ogsaa de fleeste Kroniker berette. Bisp Valdemar havde længe været misfornøiet med Kong Knud, især fordi denne havde giort sin Broder Valdemar til Hertug i Slesvig, hvilket Bispen før havde været, og vel ogsaa for Ditmarskens Skyld, som uden Tvivl ogsaa er blevet overgivet Hertugen. Da Valdemar ogsaa ansaae sig som Konge Søn for at være ligesaa god, som Kongen, fortrød han meget paa, at den unge Hertug Valdemar skulde blive Konge i Danmark, hvilket alle Anstalter og Omstændigheder syntes at udviise, og meente han selv at være ligesaa nær til Riget, i det mindste paastod han deraf en Trediedeel, ligesom hans Fader havde besiddet. Som nu Knud var i Uvenskab med Keiseren og hans Venner, besluttede Bispen at betiene sig heraf og indgik hemmelig Forbund med dem. Men hvad enten han frygtede for, at saadant var blevet opdaget, eller han alleene giorde det, fordi han ansaae sig for svag og vilde see at bestyrke sig ved Forbund, tog han gandske uformodentligen Flugten til Kong Sverre i Norge, som ikke uden Aarsag var misfornøiet med Kong Knud og Erkebisp Absalon. De Esromske Aarbøger hos Langebek I. 242 sige, at han tog Flugten, uden at nogen nødte ham dertil og alleene fordi han var sig selv bevidst, at have Svig fore: Disse lade ham og flye til den Svenske Konge, men uden Tvivl har han først begivet sig til Norge, hvor hans møderne Fræn-

Knud VI. Aar 1192.

Knud VI. Aar 1192.

Frænder levede. De Kongelige Islandske Annaler hos Langebek kalde ham Erkebisp af Bremen, hvilket han i Henseende til sit Valg ogsaa var, endskiønt Hartvik endda levede, hvorvel det ei lader, at han selv var kommet did, forhindret uden Tvivl ved Kong Knud, hvilket da ogsaa haver tient til at ophidse ham. Kroniken, som slutter med 1313 hos Langebek IV. 23 henfører dette med Valdemar, som ogsaa hans Fængsel til 1195, hvilket er aldeles urigtigt, endskiønt Petrus Olai ogsaa vanker med alt dette imellem 1192 og 1193, saa og imellem 1193 og 1194, thi for det første have næsten alle vore egne Kroniker 1192, dernæst ogsaa Albert af Stade og fleere fremmede, og endeligen kunde disse Aar best foreenes med Fortællingen hos Arnold af Lybek. Hvitfeld S. 158. Langebek I. 121. 164. 179. 283. II. 253. 385. 436. 622. III. 261. 631. IV. 226. —— Til dette Aar henføre tvende af vore Kroniker hos Langebek et Tog af de Danske til Finland, nemlig: Kroniken, som slutter med 1317, hvilken legger til, at de Danske overvunde det; og Stral III. 307 som siger, at de Danske indtoge det fiendtligen; Og disse tvende giver jeg, som jeg alt forhen S. 207 har sagt, i Henseende til Aaretallet Fortrinnet for de andre, der ere langt fleere, og som have enten 1190 eller 1191. De som have 1190, ere Hamsfort I. 39, der legger til, at de Danske plyndrede og ødelagde Finland; Petrus Olai, som siger, at de Danske bleve Mestere af Finland; Og Kreniken II. 436, som slutter med 1286, der og siger, at Findland blev overvundet af de Danske. Fleere endnu have 1191, nemlig: Petrus Olai I. 179. 180, som dog vanker mellem det og 1192 og kort forhen har havt 1190, alt ligesom han har havt Kroniker for sig til; Heel mærkeligen legger han til at Kong Knud giorde selv dette Tog og vandt; De Esromske Aarbøger I. 243, som slutte med

med 1307, som sige, at Finland blev overvundet af de Danske med en stærk Haand; Kroniken af Wisbye, som beretter, at Knud anførte selv Toget til Finland; Kroniken, som slutter med 1321; Den Siellandske Krønike II. 622 som siger, at Finland blev overvundet af de Danske; og Tilleggene til den ibid. 637, efter hvilke Kong Knud selv anførte Toget; Kroniken III. 261, som slutter med 1219 og hvilken synes at være ogsaa da skreven; Kroniken III. 631, som slutter med 1194, og rimeligen er skreven under Valdemar 2. Aar 1206, og som legger til, at de Danske vunde det; Og endelig Kroniken II. 226, som slutter med 1300, som ogsaa vidner, at de Danske overvunde Finland. Men endskiønt der nu ere saa mange Vidnesbyrd, (hvoriblant det af Kroniken af Wisbye bør formedelst Nærheden især legges Mærke til;) at Toget er skeet til Finland, hvorved ei kan forstaaes andet end det nu værende Stor-Hertugdom Finland, nægter dog den lærde Erik Benzelius not. in Vastovium p. 16. 17. dette aldeles, og vil herved forstaae Venden, som de Norske og Islændere kaldte Vinland. Vor store Gram not. ad Meursium p. 360 giver ogsaa dette Bifald, men denne ypperlige Mand var med al sin Lærdom en alt for skarp Criticus. Lagerbring II. p. 201. 202 biefalder ogsaa denne Forklaring, men hans fornemste Grund svigter, nemlig: at Kong Knud skulde 1191 have undertvunget en stor Deel af Venden eller Slavien, og Saxo med dette Tog sluttet sin Historie, da han dog slutter den med 1187. Dalin II. 152 vil herved forstaae Finveden i Smaaland, og meener, at dette danske Tog haver gaaet mod de Svenske. Gebhardi følger ham heri p. 509. 510. Messenius XII. 107. drager det heele Tog meget i Tvivl, dog vil han aldeles ikke nægte, at jo de Danske, som holdte med Kong Carls Afkom og Vennet, kunde være blevne af dem kaldte til Hielp,

Knud VI. Aar 1192.

Knud VI. Hielp, og have paa et Tog til Lifland ogsaa foretaget sig noget
Aar 1192. fiendtligt mod Finnerne, dog troer han, at det snarest bør udelades i Historien. Vor lærde og beskedne Langebek satte Sagen i Tvivl, og meener, at det vel er rimeligt, at Kong Knud kan have kriget mod Finnerne, siden han dog virkeligen krigede mod Estherne, hvilke laae dem nær og vare af samme Sprog og Slægt. Og denne Grund anseer jeg for heel betydelig, endskiønt Knud ei giorde Toget til Esthland før 1194. Hertil kommer, at alle de Kroniker, som tale om Toget til Finland, Finlandia og imod Finlandos, have skrevet paa Latin, i hvilket Sprog de selvsamme bestandigen kalde Wenden Slavia og adskille saaledes Finland fra Wenden, og om et Tog til dette sidste Land Aar 1191 taler ogsaa den samme Stral, som taler om Toget til Finland 1192 som om et derfra forskielligt. End mere den gamle danske Oversættelse af Erici Krønike skriver ved 1192 saaledes: Leding blev boden til Finland, og Danske vunde Landet; Og herved retter den Feilen hos sin Autor, som ved 1191 siger, at de Danske giorde Tog til Flandern og overvunde det, eller maaskee snarere viiser Oversættelsen, at Flandern er enten en Skrive- eller Læsefeil i Erici Krønike. Naar den Danske Riimkronike siger, at Kong Valdemar 1. overvandt med Herreskiold Øster ind først Fyndland, ther hedhen fik jeg goth wind her, saa viser dette Tillæg, at han herved forstaaer det virkelige Finland og Finnerne, som man fra Arilds Tiid har tilskrevet Hexekonsten og at kunde giøre Wind og Veir. Nu bliver ikkun Spørgsmaal, om dette Tog er skeet mod de Svenske Finner eller mod de længere Øster paa levende frie og endda hedenske Finner, thi de Svenske eiede nok ei endnu meget i Finland, uden Egnen om Abo. Ericus Olai libr. 3. p. 101. 102 antager det at være foretaget mod de første, (hvorvel han meget tvivler

ler om det heele Tog, uden Tvivl af Kiærlighed til Fædernelandet,) og meener, at det kan være skeet, imedens den Svenske Kong Knud var syg, eller og efter hans Død, inden Sverker blev Konge, og i denne vrange Mening bestyrkes han ved det, han lader den Svenske Konge døe 1192; Mærkeligen siger han ellers; at i den danske Krønike staaer, at den danske Kong Knud overvandt Finland 1192, thi herved bestyrkes det af mig antagne Aar. Nu er det vel sandt, at de Danske og Svenske ei synes at have været synderlig gode Venner, imedens Knud sad paa de sidstes Trone, baade fordi de første vare Venner og besvogrede med Kong Carl, som den Svenske Knud ihielslog, saa og fordi man finder jævnlige Spor til Fiendtligheder mellem dem under den Svenske Knuds Regiering; hvortil kommer, at de Svenske 1193, Aaret efter det Finske Tog, understøttede den rebelske Bisp Valdemar imod den Danske Knud, hvilket man kunde ansee for at være Giengieldelse for det Tog, den Danske Knud havde Aaret forhen giort til Finland. Paven sendte ogsaa Cardinal Cincius til Danmark for at bilegge de svære Stridigheder, som vare imellem dets Fyrster, hvorved uden Tvivl Nordens Konger forstaaes, hvorom meere siden. Men naar jeg derimod betragter, at Finland var saa langt bortliggende, at det vilde være underligt af de Danske at angribe et saa langt fraliggende Svensk Landskab, da de kunde giøre de Svenske meere Skade i Nærheden fra Skaane af, troer jeg snarere at herved sigtes til det frie og hedenske Finland, hvis Indvaanere have uden Tvivl tilligemed Estherne og Kurerne forroliget Søen. Hertil kommer, at Paven lod efter den gamle Liflandske Skribent Henrik hos Gruber orig. p. 9. 10 prædike Korsset og medfølgende Aflad imod de paa den Kant levende Hedninger, og vilde da Bisp Meinard, som havde formaaet Paven hertil,

Knud VI.
Aar 1192.

Knud VI. angribe Kurerne med Krig, understøttet af den Svenske Birger
Aar 1192. Jarl, de Tydske og Gotherne, (maaskee dem fra Øen Gulland,) men blev ved Storm drevet til Wirland, et Landskab i Esthland, hvor de da giorde Landgang og plyndrede i tre Dage. Derefter just da Wirerne handlede om at antage Troen, lod Jarlen sig nøie med Skat og seilede bort de Tydske til største Uleilighed. Rimeligt er det, at Danske og Svenske have i Anledning af et saa helligt Tog, paabudet af Paven, begge ladet sig korse, og de første draget til Finland, de sidste til Esthland. Maaskee de ved denne Leilighed ere blevne Uvenner, thi meget kan være skeet, som vi nu ikke vide; Maaskee og de efter dette deres Møde have anseet sig frie og berettigede til at fornye deres forige Uvenskab. – Da og den danske Knud var allerede saa mægtig og havde grebet saa vidt om sig i Venden, ansaae venteligen de Svenske hans Fremgang paa en anden Kant i deres Naboelav med skele Øine, hvortil kom, at begge Folk, saavel Danske som Svenske, tilegnede sig fra heel gamle Tider Rettighed til disse Østerlande, da de begge havde giort did utallige Krigstog. Det Indfald, Russerne giorde i Lifland i dette Aar, har maaskee og havt Sammenhæng med disse de Danskes og Svenskes Tog, hvorom meere siden. Da Toget venteligen er skeet om Sommeren, tænker jeg, at Bisp Valdemar har betient sig af Kong Knuds Fraværelse, og imedens taget Flugten til Norge. — Da den Siellandske Krønike hos Langebek II. 622 beretter, at Peder Suneson blev dette Aar indviet til Bisp i Roskilde, tænker jeg, at det er derfor, at saa mange Krøniker henføre til dette Aar, at han blev Bisp der, da han dog blev det forige Aar. Peder havde forhen været Kannik i Lund. — Udi Erici Krønike I. 164 siges, at Esrom Kloster brændte i dette Aar første Gang, men i vore andre Krøniker, at det ei skeede førend i

næste

næste Aar; Underligt, at Esroms egen Krønike ei taler det mindste herom. — De danske Pillegrime seilede nu fra Venedig, men maatte lide meget underveis, saavel ved Vinteren, som og ved Skibsfolkets Grovhed og Frygt for Søerøvere, og Hunger og Torst. Endeligen kom de til det hellige Land, hvor de frit kunde drage om formedelst den Fred, den Engelske Kong Richard havde sluttet med Saladin og Muhamedanerne, hvilke sidste Krønikeskriverne, som fast alle Middelalderens Skribenter, kalde Hedninger; Og er det mærkeligt, at de muhamedanske Skribenter kalde igien de Christne Hedninger, fordi de havde og tilbade Billeder, hvilket de ansaae for Afguderie. I Anledning af denne Fred reiste de Danske til Lands om i Palæstina, undtagen de syge og skrøbelige, som atter begave sig til Skibs for at komme en kortere Vei til Jerusalem, didhen de alle ikede, og besaae de alle de hellige Stæder, hvorvel med megen Bedrøvelse, fordi Staden var i Saladins Hænder, og fordi de saae de Christne Fanger betyngede med Lænker og drevne frem med Hug og Slag. Efter et kort Ophold bleve de nødte til at forlade Staden og under en muhamedansk Bedækning førte til Jordans Flod, hvor de atter lede meget paa Veien formedelst Hede og Torst. Derfra droge de, uden at have mistet nogen af deres Selskab, tilbage til Accaron, hvor de vare stegne i Land, og hvor de geraadede i Livs Fare, da man ansaae dem for Grækere, og derfor vilde aflive dem i Anledning af en Tumult, som opkom imellem Grækerne og Engellænderne for det, som disses Konge havde 1190 udøvet i Sicilien. Men da man fik at vide, at de vare fremmede, lod man dem gaae. Efter noget Ophold i Accaron, snarere Accon eller Ptolemais, besluttede de at reise hiem, siden de nu ei kunde krige formedelst den sluttede Fred. Nogle besluttede at drage hiem den kortere Vei over Apulien og Rom,

Knud VI. Aar 1192.

Knud VI. Rom, andre over Constantinopel for at ære og besøge de der begravne Helgene. Langeb. V. 369 sq. —— Abbed Wilhelm tilskrev Paven II. 43, og berettede ham, at han var bleven fra Frankerige kaldet til Danmark af Absalon, da Bisp i Roskilde; Han var kommet til en fattig Kirke, og havde ved Ankomsten ei forefundet meere til Underholding end syv Oste og en halv Side Flesk. Absalon havde vel, baade som en gudfrygtig Mand og som Munke-Ven, saa og af Venskab for Wilhelm, lagt saa meget til af sit eget og forøget Klosterets Indkomst, at Munkene havde nu nok til Føde, men ikke saa meget, at de kunde klæde sig, hvorover de lede stor Mangel. Da nu Peder, som var Canonicus af deres, nemlig Cistercienser Ordenen, var bleven Bisp i Roskilde udi Absalons Sted, en skikkelig og meget lærd Mand, saa udbad han sig af Paven at vilde tilskrive ham om at give Brødrene noget meere Gods (beneficium) til Underholding. I en Stump af et Brev til samme Pave II. 48 skriver han, at han er den Wilhelm, som først var verdslig Canonicus i St. Genovefæ Kloster, og siden blev som regulair sendt til Danmark, hvorfra han to Gange blev af Erkebispen i Lund sendt til Paven, (uden Tvivl da Cardinal,) første Gang til Venedig og anden Gang til Tusculum; Han var en Nepos af Abbed Hugo, Abbed i St. Germains Kloster, hvilken Paven meget havde elsket, og som tilligemed Bernard, Bisp af Portua, (et Sted jeg ikke kiender,) havde beværtet Paven i et Huus udi Senlis i St. Genovefæ Kloster, da Paven var indtil Compiegne reist Erkebispen af Magdeborg i Møde. Og som Paven havde bestandig elsket Wilhelm for bemeldte Abbeds Skyld, saa vilde han spørge ham til Raads om en af sine Handlinger, (venteligen et Løfte,) der havde sin Oprindelse fra den Tid han var en Dreng af 15 til 16 Aar. Resten mangler, men saa

Aar 1192.

saa meget seer man dog, at Wilhelm har giort tvende Reiser fra Danmark, førend han giorde det i Dronning Ingeborgs Sag. I et Brev til Bisp Peder af Roskilde II. 49 anbefaler han ham en Broders, venteligen en Munks Sag, som var stævnet for Retten og blev meget forfulgt. Til Præmonstratenser Abbeden Hugo 2, som døde i dette Aar i August Maaned, efter Bartholins Meening i hans skrevne Annaler, anbefalede han II. 50 sin Medabbed Johannes fra den hellige Treefoldigheds Kloster i Lund, som var hans Ven og Fortrolige, en simpel og retskaffen Mand, men som var blevet bagtalet hos Hugo, hvorimod Wilhelm skriver, at disse samme Bagvaskere førte Klosteret i et ondt Rygte, og fortærede dets Marv, hvorfor Wilhelm beder, at Hugo vil støde dem ud. Wilhelm vidste vel, at nogle af dem, som ansaaes for Ordenens Piller, ogsaa talede ilde om Johannes og hans heele Kloster, men de burde heller have skiult, hvad Skrøbelighed, der kunde være, end ved sammes Opdagelse at sværte den heele Orden. Og vil Hugo ikke standse Bagvaskerne, da maa han vide, at Erkebisp Absalon, som bar megen Omhue for Klosterne, vilde vist giøre det, og ved Lov og Dom rette de begangne Uskikke i Klosteret. Ikke veed jeg, om et andet Wilhelms Brev II. 75 er til denne Johannes, thi vel tales deri om Ueenighed i hans Kloster, men derhos kaldes han kun Munk, og tales tilligemed om hans egen Ubestandighed i Venskab med Wilhelm, som det synes, i hvilken Anledning et Vers af Ovidii Tristia anføres l. I. Ep. 8. v. 5. som nu begynder saaledes: Donec eris felix, men som Wilhelm, uden Tvivl ved en Hukommelses Feil skriver: Dives si fueris. — At Peder Vognsen først i dette Aar er bleven Bisp i Aarhuus, beviises med hans Diploma givet 1203 den 15 November i hans Sædes tolvte Aar. Langebek formeener i en skreven Anmærkning,

Knud VI.
Aar 1192.

Knud VI. Aar 1192. ning, at han er den samme, som kaldes Peder Ingridsen, hvoraf vore andre Skribentere giøre tvende forskiellige Bisper, sættende denne sidste først, hvorimod Langebek meener, og uden Tvivl retteligen, at han bar det eene Navn efter sin Fader, og det andet efter sin Moder. Rimeligen har den bekiendte Tule Vognsen været hans Broder, eller og maaskee snarere levet ved 1285. Pontopp. annal. I. 333. 586. —— Efter Nicolaus blev Asker Bisp i Viborg. Pontopp. annal. I. 593. —— Keiser Henrik stadfæstede ved sit Brev til Northusen den 18 December Klosteret i Segeberg dets Privilegier, forhen givne ved to Keisere, Lotharius og Conrad, hvilket sidste er nok ikke meere til. Denne Stadfæstelse gav han efter den Lybekske Bisps Theodorics Forestilling. Klosterets Eiendele vare de Landsbyer, Segeberg, Hochgerstorff, Moilzen, Zwitzen, begge Wittenborn, den store og den mindre, Richsidestorff, Varenkroch, Richerstorf med deres Møller, Agre, Skove, Enge, Græsgange, Bierge, Sletter, Vande, Fiskerier og alt Tilliggende. Dette blev dem overleveret ved Keiserens troe Mænd, Hertug Bernhard og Grev Adolf, og gav Keiseren alle, hvad enten de vare Herzuger, Grever eller andre af hans troe Mænd Lov til at bortskienke, saavel af deres Allodia (egne Eiendomme) som af Lehnene hvad de vilde, til Lybek eller Segeberg, eller andre Kirker i bemeldte Stigt. Noodt Beytr. zur Schlesw. Holst. Hist. II. 107. —— Under 23 December stadfæstede Keiser Henrik til Northusen atter Klosteret Segeberg dets Privilegier, givne af Keiser Lotharius og Kong Conrad, og skeede dette igiennem Hertug Bernhard og Grev Adolf, og hører maaskee til et andet Aar, eller er kun en Forbyttelse af Dagen. — En nordisk Konge skal have plyndret, brændt og ødelagt den frisiske Flekke Utgang, nu Bekkum i Werstergoo. Dette er

vist

vist ikke skeet af Knud, har en Konge været her tilstæde, saa har det uden Tvivl været Guthred af Man, som var den største Fribytter og Hær-Konge i sin Tid, Chronyck van Friesland Leuward. 1742. p. 103. Knud VI. Aar 1192.

Den Sicilianske Konge Tancred lod sig ved Paven formaae, eftersom Auctarium Aquicinctinum ad h. a. og Otto de S. Blasio c. 37 skrive af Frygt for Band, til at sætte Keiserinden Constantia i Frihed uden nogen Betingelse, og skulde hun reise tilbage over Rom, hvor Paven havde i Sinde at bringe et Forlig tilveie, men hun tog en anden Vei og kom til sin Gemahl i Tydskland. Den Engelske Kong Richard vedblev i det hellige Land at giøre sig anseet, frygtet og hadet ved sin ugemene Tapperhed, Hovmod og Ubesindighed. Endeligen sluttede han en Stilstand med Saladin paa fem Aar, og gik derpaa tilbage, men maatte, indreven ved Storm, gaae i Land ved Aqvileia, og skulde hans Tanker have været at begive sig til Hertug Henrik, hvorhen han forklædt vilde reise igiennem Hertug Leopolds af Østerriges Land, med hvem han var kommet i Uvenskab i Ptolemais, dog han blev kiendt, og den 20 December taget af ham til Fange udi Wien. Saadan var Frugten af de daarlige Korstog. Imellem Keiser Henriks Feltherre og Kong Tancred vedvarede Krigen med afverlende Lykke, og udøvede den første især megen Grumhed. Muratori Gesch. von Ital. VII. 329. —— Den Oldenborgske Grev Christian blev dræbt, efter sin Hiemkomst fra det hellige Land, med adskillige Knivstik, da han laae og sov i en Lade i Bergdorp, og det efter sin egen Broders Mauricii Foranstaltning. Mauritz var gift med Salome, en fød Wickenrade, og gav hun meget Gods til Kirken i Ousted, hvor hun blev med hendes Mand begravet. Dette Mord har han uden Tvivl ladet forøve for ei at

Knud VI. Aar 1192. indrømme Broderen noget af Landet, thi han havde maaskee haabet, at han skulde have sat Livet til i det hellige Land. Paa den Tid vare der ellers mange Grever i Oldenborg. Mauritz fortsatte Linien, og vare Otto og Christian hans Sønner. Morderne bleve, efterat have slet bestaaet sig i Prøven med at betræde 12 gloende Plovjern, radbrækkede. Schiphower chron. Oldenb. hos Meibom. II. 145. 146. Albert. Stad. p. 297. —— Bisp Berno af Hildesheim stadfæstede Klosteret Luck dets Landgods i Odelen, som Adelheid, Grevinde af Schawenborg, og hendes Moder Salome havde skienket did. Scheid. orig. Guelf. III. præf. p. 40. —— Henrik Burvin, Meklenborgernes og Kizzinernes Fyrste, saa kalder han sig, stadfæstede ved sit Brev, givet til alle Kirkens Sønner, Klosteret Dobberan dets Eiendomme med Samtykke af sine Sønner Henrik og Nicolaus, og skiænkede det tilligemed Sildefangsten og Vrags Rettighed inden dets Grændser, og skulde dets Underhavende være frie for Skibs- og Broe-Bygning, Told og Skat, samt alt andet Paalæg og Byrde undtagen til Landets Forsvar, dog saaledes at de ei havde nødig at giøre Tog uden for Landet, og i Landet selv kun at staae imod og vente Fienden i tre Dage, da de skulde have Lov at gaae hiem den fierde. Blant Underskrifterne forekomme Brunward, Bisp (i Zuerin,) thi han var kommen i Stedet for Berno, som allerede var død den 27 Januarii, efterat han havde meget roesværdig været til Tieneste med at omvende de hedenske Vender. Brunward eller Bernhard blev valgt af Fyrsten og af Venderne til Biskop, men Kapitlet i Zuerin valgte en anden, og blev Sagen ei afgiort førend 1195. Brunward var Decanus i Zuerin og af adelig Herkomst. Berno havde maattet udstaae meget af Hedningene, og havde de givet ham Ørefigen og Kindheste, i Tanke derved at tvinge ham til at ofre til

Guder-

Guderne; Men han var bleven standhaftig, havde omhugget Lin- dene og bragt dem til at ære den afdøde Bisp Godehard af Hil- desheim i Stedet for Afguden Genedract; Saa skriver Arnold selv IV. 24, og tilstaaer herved, at han skaffede dem et Billede for et andet, hvilket meget maatte lette de Tiders Omvendelse, thi i Grunden blev Billeddyrkelsen ved Magt. Franck Meckl. III. 32. p. 210 sq. Schröders papist. Meckl. p. 486. 489. 497. —— Jut- ta, Enke efter den Thüringiske Landgreve Ludvig 2. døde og blev begravet i Reinhardtsborn. Hun var Søster eller snarere Fætterske til Keiser Friderich 1., og Moder til de tvende Land- grever Ludvig 3. og Herman. Hist. Landgr. Thur. hos Pisto- rius p. 920. —— Under et Diploma fra Keiser Henrik af den 8 December givet i Merseburg til Klosteret Puzowe, forekommer blandt Underskrifterne Grev Sifrid af Orlemünde, som var gift med Kong Knuds Søster, hvilket viiser at han da var forligt med Keiseren: Men om denne sidste har forud i dette Aar, som jeg troer, eller i et andet beleiret Slottet Orlemünde, fordi Gre- ven havde holdt med Hertug Henrik, skal jeg ikke for vist sige. Langii chron. Citic. hos Pistorius p. 791.

Knud VI. Aar 1192.

Sigurd, en uægte Søn af Erling Skakke, havde nu længe været opdraget ved Kong Sverres Hof, og en anden Si- gurd, Kong Magni Søn med Gyrithe, den yngre Aslaks Datter, tillod Sverre Halkel Jonsen at opdrage. Denne Hal- kel var Halkel Huks Sønnesøn og var gift med Ragnhild, Erling Skakkes Datter med Christine, en Datter af Kong Sigurd Jorsalafar. Skiønt Sverre kort før havde giort ham til Lehnsmand, lagde han dog med fleere Raad op mod Kongen, og søgte at sætte denne Sigurd paa Tronen, og vare foruden ham de fornemste Raadgivere hertil Kong Sverres egen Fostersøn for-

Knud VI. nævnte Sigurd og Olaf, en beslægtet af den Orkenøiske Jarl
Aar 1192. Harald Madads Søn. Denne sidste, besluttede man, skulde føre Sigurd Magnussen bort med sig paa sit Skib, thi paa den Maade tænkte de, at deres Forsæt best kunde blive dulgt. Da nu Skibet laae færdigt, hændte det sig en Dag, Olaf var hos Kongen, at denne sagde til ham: "Du skylder mig nu Troskab Olaf;" hvortil denne svarede: "Hvi talede De saa Herre?" hvorpaa Kongen stak for sig med en Kniv, han havde i Haanden og sagde: "Her omvanker nu i Nærheden vore Uvenners Fylgior (ledsagende Aander)." Som Olaf derpaa gik ud i Forstuen, traf han den unge Sigurd der, til hvilken han sagde: "Nær var det nu Foster" og dermed holdt han inde, leggende ei til, at vi vare forraadte a). Om Høsten var det, at de fore bort og kom til Hitland, hvor Olaf besad store Eiendomme; Og dette var otte Aar efter Kong Magni Færd, altsaa 1192. Sverris S. 118. Torfæi hist. IV. 1. 9. Orcad. I. 39. —— Iblant Abbed Wilhelms Breve findes et I. 24. udi den landflygtige Tronhiemske Erkebisp Eriks Navn til Paven, hvorudi han kalder sig Norsk Erkebisp, og siger, at han i sin Undertrykkelse tager sin Tilflugt til den Romerske Stoel, fortæller, hvorledes han var bleven kaldet til den, som i Norge besad det kongelige Navn, og giorde sig til af at have bemægtiget sig det ganske Rige, og denne samme forlangte da, at han skulde sætte den kongelige Krone paa hans Hoved, men som Erkebispen havde anseet slig Begiæring stridende mod den Ærbødighed han var Paven skyldig, og imod hans egen Siels Frelse, afslog han saadant, indtil han ved at faae Svar fra Paven ved de

til

a) Ordene i Sverris Saga synes mig neppe saaledes at kunde forstaaes, og Torfæus har ei heller saaledes forstaaet dem. Kall.

til Rom sendte Sendebud kunde faae fuldkommen Oplysning om, hvad han heri skulde giøre. Herover blev baade Regenten og hans hele Krigshær ophidset mod Erkebispen, og paastode; at han ei behøvede at adspørge Paven, da alle andre Konger havde Frihed til at lade sig salve af hvem og hvor de vilde. Til denne Splid var endnu en anden kommet, da en baade i Fromhet og Lærdom duelig Person var bleven paa den bestemte Dag, saavel af Klerisiet som af Folket, udvalgt til det Stigt (Stavanger, hvor Nicolaus var bleven udvalgt) Erkebispen forhen havde besiddet og det i Erkebispens Overværelse, men Regenten forkastede saadant, fordi han ei havde været nærværende ved det, og givet den første Stemme dertil, da dog hans Formænd de Norske Konger (Magnus Erlingsen allene) havde eedeligen frasagt sig denne Skik, hvilket fandtes i den Tronhiemske Kirkes Brevskaber, med deres egne Underskrifter, og stadfæstede ved Pave Adrianus (altsaa skulde man troe, at de Brødre og Konger Sigurd og Inge ogsaa havde giort dette) og hans da regierende Hellighed Coelestinus; Men som nu Kongen vedblev at paastaae, at vi heri havde fornærmet den kongelige Majestæt, tvang han Klerisiet og Folket til at samtykke en anden Person, der, om saa maa siges, havde i Valget selv taget en tvende-Gange gift Kone (herved forstaaes uden Tvivl Stiget og ingenlunde et virkeligt Fruentimmer) og forestilte ham Os til Vielse, hvor meget Vi end herimod sagde, da det var skeet Os uafvidende; Og da Pave Adrianus havde fordømt en to Gange giftet Klerk i vort Land, saa turde vi ingenlunde samtykke dette Valg for ei at skulde synes at tilsidesætte, hvad bemeldte hellige Pave havde befalet. Fornævnte Regent vilde og, at Klerisiet skulde tvertimod de hellige Fædres Decreta og al Guds Kirkes Skik møde paa det almindelige Landsting, samt trækkes for hans Hof og dom-

Knud VI.
Aar 1194.

Knud VI. Aar 1192. dømmes af hans Hoffolk (Satellites). De Sogne og Døbekirker, som laae nær hans Gaarde, kaldte han kongelige Kapeller og vilde beskikke Geistlige der efter eget Behag uden at adspørge Erkebispen, hvilket hans Hellighed selv kunde indsee, hvor meget det streed mod al geistlig Skik; Hertil kom, at Regenten, opbragt over, at Erkebispen ei vilde adlyde hans Befalinger, havde indtrukket alle hans Godser og Indkomster indtil den sidste Skilling, og derpaa indstævnet ham for Paven, thi han indsaae heel vel, at det var Erkebispen ei muligt, formedelst Mangel, at tiltræde denne Reise, og at han derved vilde udsettes for det apostoliske Sædes Foragt; Og i den Henseende var det, at Erkebispen fremsendte i sit Sted gode og uberygtede Mænd, som han bad, Paven vilde høre og tage Kirkens Frihed i Beskyttelse. Overalt dette havde Erkebispen forladt Riget og begivet sig til Danmark til Erkebisp Absalon, som var den Romerske Kirkes særdeles og allerhengivenste Søn, og var han af ham bleven med al Æres Beviisning modtagen, og blev ogsaa af ham underholdt. Af dette Brev sees, at Guillelmus Neubrigensis har Ret deri, at Erkebispen nægtede at krone Sverre, og tænker jeg, at dette har givet den første Anledning til deres Ueenighed, hvorpaa fleere ere fulgte, (hvoraf nogle sees i dette Brev, og andre i den Norske Historie, som er skreven under Kongens Opsigt,) og hvilke forhen ere anførte; Erkebispen fortier de Handlinger, som viise hans Stolthed og Gierrighed, og Kongen dem, der viise, at han giorde Indbrud i de da vedtagne og ved Love stadfæstede geistlige Rettigheder, hvilke dog i sig selv ei vare nyttige og kun tienlige til at frembringe Stat i Stat. — I Anledning af et Brev og en Gesandt, som den Svenske Kong Knud havde sendt Paven da han havde ladet forestille, at han i sin Ungdom havde forlovet sig med sin da unge nu levende

Hustrue

Hustrue, i Hensigt at indgaae et lovligt Ægteskab, og det med Knud VI.
Forældrenes Samtykke og Gavers Givelse; Men derpaa havde Aar 1192.
maattet romme Landet, efterat hans Fader (Kong Erik 1160) var bleven dræbt af sine Uvenner, og han selv overvundet og jaget paa Flugt, og havde han da med Overlæg af sine Venner og hans Bruds Forældre ladet hende tage Nonnedragt paa i et Kloster af Frygt for at hans Uvenner skulde bortrøve hende, og han da ei finde hendes Lige i Landet, som han kunde ægte, dog i den Tanke, at hun ei stadig skulde være Nonne, hvorvel hun forblev det i nogle Aar for at være sikker for al Overlast; Efterat der siden var blevet Fred, og han erholdet Seier over sine Fiender, havde han offentligen og med stor Glæde ægtet hende, avlet Sønner med hende, og beskikket een deraf til sin Eftermand med fælleds Samtykke og Valg af Fyrsterne i Sverrig; Derefter var hun falden i en svær Sygdom, som hun tænkte at blive hendes Død, og derfor havde af Frygt for Døden lovet Kydskhed og Afholdenhed, hvori han og for ei at bedrøve hende havde en Tid lang føiet hende; Men da Kongen nu ei længere formaaede at holde sig, formeente han, at han lovlig kunde vende tilbage til sin Hustrues Seng igien, men vilde dog for at stoppe Munden paa sine Efterstræbere have hertil pavelig Tilladelse, da hun uforsigtigen havde giort Kydskheds Løfte og han til en Tid bifaldet det. I Anledning heraf og for at undersøge Sagens rette Sammenhæng, overdrager Paven ved et Brev, som findes i Ant. coll. decret. Parif. 1609 p. 194, denne Sags Undersøgelse og endeligen Dom til tvende Bisper (venteligen Svenske) som, i Fald alting forholdt sig saaledes, som det var opgivet af Kongen, skulde give ham Frihed til at leve med sin Dronning, som en ægte Mand med sin Kone. Intet mærkeligere Beviis kan haves end dette paa Geistlighedens, og især Pavens, da værende store og utilbørlige

Magt,

Knud VI. Aar 1192. og hans Hærs Død og Nederlag. De fleeste Polske Fyrster giorde Toget med fra Thorn af, skiændte og brændte allevegne, og sloge gamle og unge ihiel. Preusserne flygtede nu til deres Moradser og Skove, og bade endeligen ved deres Fornemste om Fred, som de erholdte paa Vilkaar at give Fangerne og Fanerne tilbage samt Gisler og Skat, og gave de desuden Casimir Gaver. Uden Tvivl er denne Krig den samme, som Boguphalus p. 49 lader føres imod Polexianerne, det er dem af Polesien, der nu ligger til Litthauen, og som henhøre til det Slags Geter eller Preusser, som Ademar i Labbei bibl. nova II. 618. og Dithmar kalde Pincenati, det er Patinacer, med hvilke de dog neppe vare beslægtede; De vare grumme Folk, og hidindtil aldrig undertvungne formedelst deres Skove og Moradser, men nu maatte de bukke under for Casimirs Vaaben. Dlugoss. p. 564 sq. —— Den Russiske Fyrste Jaroslav drog fra Novgorod til Pleskow og sendte efter Foraaret nogle Folk af begge Byer imod Tschuderne, hvis Stad Medwjeschjagalowa, nu Odenpaa, blev lagt i Aske. Om Vinteren skal han og med Fyrsten af Polozk have giort et Tog mod Litthauerne og de Synden for Duna boende Tschuder, hvilke ei havde betalt til Byen Nowgorod den skyldige Skat. Jaroslaw drog Dørpt forbi, hvis Indvaanere maatte betale Skatten for alle deres Vaaninger, og bekrigede Semigallerne og vendte med mange fangne og Bytte tilbage, imedens Fyrsten af Polozk med sine Brødre bekrigede Litthauerne. Tscherbatow p. 924. Arndt II. 251.

1193. Da Hertug Bernhard saae, at Grev Adolph havde giort sig Mester af Lybek og Stade, tænkte han ved ham at kunde udbrede sin Magt i Saxen, og derfor kom den 22 Februari med en anseelig Hær op imod Lauenborg som han rundt omkring belagde,

og tog han sin Gemahlinde og meget Boskab did med sig. Grerverne Adolf og Bernhard stode ham troligen bi. Efterat Beleiringen havde varet nogen Tid, begyndte Hunger at tage Overhaand i Fæstningen. Bernhard begyndte og at blive sikker, og lod Hæren legge sig vidt og bredt om, da han alleene af Anførerne blev tilbage for at holde Vagt. Af denne Leilighed betiente sig da Henriks Venner, Bernhard af Welpe og Helmold af Zuerin, trak endeel Folk sammen, og søgte at tilbringe de beleirede Proviant, ja om mueligt at befrie dem fra Beleiringen. I Førstningen da de gik over Elven, agtede Hertugen dem ikke, men, efterat de havde formeeret sig, vilde han forbyde dem Overgangen, men var ei meere i Stand dertil. Som de nu derfor kom ind i Fæstningen og bestyrkede sig der med Folk og Vaaben, giorde de kort efter Udfald, hvorved Hertugen sattes i stor Forlegenhed, da Hæren var adsplittet, Adolf var borte, og Grev Bernhard imidlertid med sine angreb Kastellet Borsich. Hertugen lod dog ei Modet falde og giorde tapper Modstand, men maatte tilsidst vige for Overmagten og tage Flugten. Hans Gemahlinde begav sig til Rateborg, og lod alt Boskabet i Stikken. Saaledes beholdt Hertug Henrik vel Lauenborg, men kunde dog ei komme til synderlige Kræfter, da han ikke fik Hielp enten af Vender eller Danske, hos hvilke han adskillige Gange søgte derom. Uden Tvivl forstaaer Arnold ved disse Vender dem af Meklenborg, thi de laae Henrik nær, hvorimod de af Pommern laae for langt borte til at hielpe ham. At Kong Knud ei antog sig ham med Iver, endskiønt han var hans Svigerfader, dertil var vel fornemmelig Aarsag, at det ikke var Danmark gavnligt, at Hertugen af Saxen var meget mægtig, hvorpaa det havde havt Prøve i Kong Valdemars Tid, og nu trængde det ei heller meere til hans Hielp mod Venderne, der

Knud VI. Aar 1197.

Knud VI. og hans Hærs Død og Nederlag. De fleeste Polsk
Aar 1192. Toget med fra Thorn af, skiændte og brændte
gamle og unge ihiel. Preusserne flygtede
og Skove, og bade endeligen ved deres
de erholdte paa Vilkaar at give Fange
Gisler og Skat, og gave de desuden
er denne Krig den samme, som
imod Polexianerne, det er de
thauen, og som henhøre til
Ademar i Labbei bibl.
cenati, det er Patin
de; De vare grum
medelst deres S
for Casimirs
Fyrste Jar
Foraaret
Medw
ren
th

... og
... ...yen Slesvig, men der fik han den
...nde, at Bisp Valdemar var fangen af de Danske,
...rover han vendte tilbage med meget Bytte. Med Bispens
Fangsel, fortæller Arnold, gik det saaledes til: De, som forhen
havde været hans Venner, (hvoriblant uden Tvivl ogsaa Erkebisp
Absalon var,) men som dog vare meere Kongens og Landets Venner, og betragtede den store Fare, Riget stod i, formaaede ham
til at begive sig til Kongen ved at forestille ham det Slagtskab, der
var

... hjem og Kongen, samt hans forrige Venskab og For- Knud VI.
... og at der ingen Tvivlsmaade være paa, naar han vilde sig Aar 1193.
... hvis, at han jo ... igjen og fik sine Værdig-
... hvilket formeerede. Krantzius Daniæ VII. 7. legger
... tilstrie, at han ei kunde være Konge og Bisp paa
... lod Bispen sig overtale og kom til Kongen paa
... ei langt fra ... Heldemark
... ført til Nordborg paa Als, hvor han sad i
... med Jern paa Hænder og Fødder, i 9
... og udi Sielland paa niende Aar. Saafremt
... rsius skriver, at han begav sig til Kon-
... nogenlunde forsvare denne Adfærd, hvor-
... anzius, at han havde faaet offentlig
... var en farlig og urolig Mand, og at
... d, saa at usædvanlige Midler gior-
Den Forbittrelse, man bar imod
ham saa haardt, hvilket og var
... n blev grebet paa St. Steffens
... ve, men efter Aarbøgerne af
slutter med 1265, søger at
... mar, som fangede ham. De fleste og
... nter, hvormed og de Islandske Aarbøger istemme, henl
... ke hans Fængsel til 1193, og kun faa til 1192, og 3 til 1194
og Aarbøgerne, som slutte med 1313, til 1195. Skade at de
gamle Skribenter fortælle Tingen saa kort og de nyeres Tillæg kan
man saa meget mindre stole paa, som det i 16 og 17 Sekulo var
endnu ikke Brug hos os at anføre sine Kilder. Arnold Lub. IV. 17.
Cypræi annal. p. 208 sq. —— Kreniken, som slutter med 1194,
vidner, at Valdemar fik Pavens Stadfæstelse paa Tienderne til

 Bispe-

Knud. VI. Aar 1193. nu vare ydmygede; En mægtig Saxisk Hertug vilde kunde hindre de Danskes Udbredelse i Venden og Tydskland, hvorpaa de nu af al Magt arbeidede; Desuden var der kun slet Forstaaelse med Norge og Sverrig, saa at det ei var Danmark tienligt at indvikle sig i alt for store Krige paa den tydske Bund. Arnold. Lub. IV. 26. Krantzii Sax. VII, 5. —— Den flygtige Slesvigske Bisp Valdemar havde ogsaa paa denne Tid faaet et farligt Forbund sammensmedet mod Danmark, hvis Fordeel det derfor ei heller kunde være at ophidse den Saxiske Hertug Bernhard ved at hielpe hans Fiende Hertug Henrik. Hertug Bernhard, gift med den Danske Princesse Jutta, uden Tvivl en Søster af den Slesvigske Bisp Valdemar, var af sig selv ei meget virksom og driftig, men kunde dog opvækkes dertil, naar man fornærmede ham, allerhelst hans Brodersøn Markgrev Otto af Brandenborg var med i Forbundet mod Kongen, saa og Hertug Bernhards Venner, Grev Adolf af Schavenborg eller Holsteen og Grev Bernhard af Raceborg. Hovedmanden for alt dette, den Slesvigske Bisp Valdemar, kom med 35 eller 30 Langskibe fra den Norske og Svenske Konge til Danmark, og landede i Hertugdommet Sønder-Jylland, hvor han offentlig antog Navn af Konge i Danmark, og paa samme Tid gik Grev Adolf over Eideren med en stor Hær og plyndrede alt Kongens Land lige indtil Byen Slesvig, men der fik han den uventede Tidende, at Bisp Valdemar var fangen af de Danske, hvorover han vendte tilbage med meget Bytte. Med Bispens Fængsel, fortæller Arnold, gik det saaledes til: De, som forhen havde været hans Venner, (hvoriblant uden Tvivl ogsaa Erkebisp Absalon var,) men som dog vare meere Kongens og Landets Venner, og betragtede den store Fare, Riget stod i, formaaede ham til at begive sig til Kongen ved at forestille ham det Slagtskab, der

var

var imellem ham og Kongen, samt hans forrige Venskab og For- Knud VI.
trolighed, og at der ingen Tvivlsmaade være paa, naar han vilde sø- Aar 1193.
ge hans Yndest, at han jo tilbagegave den igjen og fik sine Værdig-
heder og Indkomster formeerede. Krantzius Daniæ VII. 7. lægger til, at de forestillede, at han ei kunde være Konge og Bisp paa eengang. Herved lod Bispen sig overtale og kom til Kongen paa Stenslund Slot ved Apenrade, ei langt fra Landsbyen Haldemark. Men han blev greben, ført til Nordborg paa Als, hvor han sad i haardt Fængsel, bunden med Jern paa Hænder og Fødder, i 3 Aar, og siden i Søborg udi Sielland paa niende Aar. Saafremt det er rigtigt, hvad Meursius skriver, at han begav sig til Kongen uden Leide, kan dette nogenlunde forsvare denne Adferd, hvorimod Cypræus vil efter Cranzius, at han havde faaet offentlig Leide. Vist er det, at han var en farlig og urolig Mand, og at Riget da var i en farlig Tilstand, saa at usædvanlige Midler gjordes fornødne for at redde det. Den Forbittrelse, man bar imod ham, foraarsagede, at man holdt ham saa haardt, hvilket og var efter de Tiders Skik og Brug. Han blev grebet paa St. Steffens Dag den 2 Augusti, som de fleeste have, men efter Aarbøgerne af Esrom den 8 Julii; Kroniken, som slutter med 1265, siger at det var Hertug Valdemar, som fangede ham. De fleeste og beste Kroniker, hvormed og de Islandske Aarbøger istemme, henføre hans Fængsel til 1193, og kun faa til 1192, og 3 til 1194 og Aarbøgerne, som slutte med 1313, til 1195. Skade at de gamle Skribenter fortælle Tingen saa kort og de nyeres Tillæg kan man saa meget mindre stole paa, som det i 16 og 17 Sekulo var endnu ikke Brug hos os at anføre sine Kilder. Arnold Lub. IV. 17. Cypræi annal. p. 208 sq. —— Kroniken, som slutter med 1194, vidner, at Valdemar fik Pavens Stadfæstelse paa Tienderne til

 Bispe-

Knud. VI. Bispestolen, hvilken forhen var taget, og som hans Formand Bisp
Aar 1193. Friderik havde besørget at indfrie, da dette Stigt havde sædvanligen havt nogle Indkomster, som Bartholin anfører af en gammel Krønike. — Saasom det var en geistlig Person, man havde angrebet, og Paven var efter Tidernes Tænkemaade hans Overdommer, bleve strax om denne Sag Breve afsendte til Paven fra Erkebisp Absalon og hans Lyd-Bispen, men Paven, vunden uden Tvivl ved de Tydskes Forestillinger, og maaskee ogsaa fortørnet over Maaden, Bispen var bleven fanget paa, vilde ei skaffe Kongen Ret imod Biskopen, hvorover Abbed Wilhelm skrev i Kongens Navn et Brev II. 44 til ham, hvorudi Kongen forestiller, at Valdemar havde begaaet Misgierning imod hans Majestæt, hvilket var saa almindelig bekiendt, at derpaa vare næsten ligesaa mange Vidner, som Mennesker; Kongen, der, ligesaavel som hans Fader, havde altid vist sig det Romerske Sæde hengiven, forundrede sig derfor over, at Paven ei skaffede ham Ret over denne Bisp, thi at han havde maattet lade ham fængsle, det var skeet for hans Riges Fred og Roligheds Skyld, ikke af Frygt for Bispens egen Person, og havde han ellers ikke kundet begegne hans Medvideres og Ynderes listige Rænker uden sin egen Fare, hvoraf man maa slutte, at adskillige i Riget have holdt med Bispen. Nogle faa af vore gamle Krøniker synes at tilkiendegive, (thi de skrive ofte saare kort, mørkt og ubestemt,) at Valdemar blev af Knud fangen i Krig, eftersom de tale om en Seier: Den Svenske Historieskriver Ericus Olai, som levede i det 15 Seculo, skriver udtrykkelig p. 101, at Valdemar stridde med sin Hær mod Knud og blev fangen. For Kong Knuds Æres Skyld vilde jeg ønske, at man kunde antage dette, men det er tungt at gaae imod den samtidige Arnold af Lybek, der saa bestemt fortæller det ovenanførte,

første; allerhelst han er en Skribent, som ellers ikke er de Danske huld. I Anledning af dette var det uden Tvivl, at Paven sendte Cardinal Præst af St. Laurentii i Lucina Cynthius, (maaskee en og den samme Cincius,) som Gesandt til Danmark, vel og for at bilægge Misforstaaelsen mellem Danmark, Norge og Sverrig, hvilket jeg slutter af det, den gamle Forfatter hos Leibnitz script. Brunsv. I. 469 og i Mabillon. Act. SS. Bened. VIII. 213. 223 af St. Bernhardi Forskyttelse, som dog ei er ældre end fra det 13. Sekulo, skriver, at Cincius blev sendt til Dacia, der laae under St. Peder eller det apostoliske Sæde paa en sær egen Maade (maaskee fra den Tid, Knud den store var i Rom, thi det er vist, at han da til evig Tid fastsatte Romer- eller Peders Skatten for Engeland, og som en nye og andægtig Christen haver han vel giort det samme for Danmark) for at forene dets Fyrster, der vare hæftigen ueenige, og for at stifte Fred imellem dem, som han og fornuftigen satte i Værk og udførte, hvilket sidste den samtidige Arnold af Lybek ogsaa vidner IV. 23 p. 424. Da nu Munkene forestode i det 15 Sekulo og længe forhen ved Dacia alle de tre Nordiske Riger, bliver det herved rimeligt for mig, at Cynthius er ei allene bleven sendt for Bisp Valdemars Skyld, men og for at forlige Nordens Konger, og som Bisp Valdemar maatte sidde saa længe i Fængsel, har Cardinalen uden Tvivl bifaldet Kongens Forhold i Henseende til denne. En Følge af det ved ham rimeligviis stiftede Forlig imellem de Nordiske Konger har det maaskee og været, at den flygtige Svenske Prinds Sverker, som opholdt sig i Danmark er bleven 1196 Konge i Sverrig efter Knuds Død, som indfaldt sidst i Aaret 1195; Men med Norge blev dog intet fast Venskab da stiftet. Uden Tvivl er det den samme pavelige Legat Cynthius, som Aaret efter 1194 var i Kongehelle hos Kong

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. Aar 1193. Kong Sverre, men i samme Aar maa han og vist nok være kommet tilbage til Rom, efterdi man finder, at han der 1194 haver underskrevet en Bulle. —— Efter Valdemars Fangsel udbredte Rygtet sig, at Kongen rustede sig for at falde ind i Holsteen, hvorover Grev Adolf trak en stor Hær sammen og kaldte Markgreve Otto til Hielp, men som Kongen biede længe, (maaskee fordi han forud saae, hvad som deraf vilde hænde,) blev Markgreven kied heraf, og kunde ei heller længere udholde Omkostningerne, som Cranzius skriver, thi drog han bort med mange Folk. Derpaa faldt Kongen hastigen ind; Greven gik ham vel i Møde, men som han ei fandt sig stærk nok, sendte han Gesandter for at bede om Fred, hvilken han og fik imod at betale 1400 Mark Penge; og derpaa vendte Kongen tilbage. Dette Tog giorde han uden Tvivl alleene for sit eget Lands Beste og for at ydmyge Adolf. Vel skriver Arnold, at nogle meente, at han giorde det for at hielpe sin Svigerfader Hertug Henrik, men da denne ingen Nytte fik deraf, saa er det ikke troeligt. Rimeligt bliver det for mig, at Ditmarsken da igien er kommen under den danske Krone, hvilket Adolf havde enten i dette eller i forige Aar tilegnet sig under Paaskud at bringe det under Stigt Bremen; I det mindste er det vist, at man finder, at de Danske være i en temmelig lang Tid Besiddere deraf, hvorvel maaskee meere som Bundsforvante og Skytsherrer, end som egentlige Herrer, som Cranzius meener. Arnold. Lubec. IV. 17. Langeb. I. 179. 183. II. 253. Boissen chron. Slesvic. hos Mencken III. 588. —— Dette Aar var sær ulykkeligt for Klosterne; thi baade Sorøe, Esrom og alle Helgenes Kloster i Lund brændte da af, og de første tvende for første Gang. Langebek I. 179. 243. II. 622. —— Derimod blev efter endeel af vore Aarbøger dette Aar Aas Kloster stiftet i Halland, som Munkene kaldte paa latin

Afilum,

Askum, hvilket dog ikke kan være rigtigt, da Erkebisp Eskil havde forhen stiftet det 1165 ved at sende Munke did fra Sorøe, og Biskop Valdemar siden begavet det; End mindre kan det derfor være rigtigt, hvad Petrus Olai skriver, at det efter andre blev først stiftet 1203. Hvitfeld siger, at 1195 sendte Sorøe anden Gang Munke did, hvilket maaskeer det, som haver givet nogle Anledning til at henføre Klosterets Stiftelse til 1193 og Bartholin til 1194, som følger heri Erici Krønike, og Krøniken, som slutter med 1413, og den Siellandske Krønike, hvilken Forskiellighed kan komme deraf, at Beslutningen er taget i et Aar, Udførselen skeet i det andet og den fuldkomne Iværksættelse maaskee med Bygnings Indvielse og andet meere i det tredie. Petrus Olai vil, at Rye Kloster blev stiftet i dette Aar, (Manrique Annal. Cisterc. III. 267 foregiver, at det skede den 14 Martii 1192, og at Rye var en Datter af Esrom) og har uden Tvivl Henfigt til Guldholm, hvor det først var, og som kan siges i dette Aar at have faaet sin rette Fasthed i Anledning af de Fornærmelser, Munkene af St. Mikels Kloster tilføiede samme, thi disse avindsyge over at det nye Kloster tog til i Eiendele og Fyrsternes Gunst, da Biskop Valdemar havde det forige Aar skienket did endeel Tiender, angrebe efter den herom forekommende Forklaring hos Langebek V. 381. 383 ofte selv og undertiden ved deres Tienere dets Munke, behandlede dem ilde med Hug og Slag, og ranede fra dem, og tillegger Pontoppidan annal. I. 481 efter et gammelt Manuskript, at dette skede meest om Aftenen, og at man brugte ei alleene Næver

Knud VI. Aar 1193.

og

a) Til 1195 henføres ogsaa Stiftelsen af Stral hos Langebek III. 307. Aaret 1194 angive flere end de her anførte, af hvilke den vigtigste vel var Krøniken hos Langebek III. 631, som slutter med dette Aar. Kall.

Knud VI. og Prygler, men endog Sværd, saa adskillige Munke bleve saarede og deres Gods plyndret, og det efterat Cistercienserne havde overgivet Sagen til Paven; ja at Cluniacenserne endog understode sig at forsvare deres Sag for Paven ved Sendebud, hvilke Omstændigheder, naar Natten og Røver undtages, ogsaa forekomme i tvende Breve II. 46 og 48 fra Abbed Wilhelm til Paven. Efter samme klagede de over, at de vare med Magt revne fra deres Kloster, og paastode, at de ingenlunde havde givet Bisp Valdemar deres Samtykke til Stedets Forandring, eller afstaaet det forige Kloster. Sagen blev endeligen bragt saa vidt, at Paven beskikkede de viise og retfærdige Mænd, Homer Bisp i Ribe og Abbed Wilhelm, (thi saa skriver en Munk af Rye Kloster ved 1289 hos Langebek l. cit.) til Dommere, hvilke, efterat have ladet sig underrette om Kong Knuds, Hertug Valdemars og Erkebisp Absalons Villie herom, dømte, at de hvide eller graa Cistercienser Munke i Guldholm havde Ret mod de sorte Benedictiner i Mikels Kloster. Det Brev, hvorved Wilhelm kaldte Munkene af St. Mikels Kloster til at møde for sig en vis Dag, er ikke meere til, hvorimod Slutningen af den Dom endnu haves iblandt hans Breve II. 11, hvorved Wilhelm, og venteligen Homer ogsaa, tildømte de hvide Munke at besidde de sortes Eiendele, paa Grund af, at hine havde givet Hertug Valdemar Patronats Retten til deres Kloster i Wilhelms Overværelse, og fordi disse Eiendele vare dem skiænkede af Bisp Valdemar ved hans Brev og Segl, og stadfæstede ved Erkebisp Absalons Friheds Brev (Privilegium); Derimod skulde der altid være nogle Munke i St. Mikels Kloster, hvilke skulde der efter de hvide Munkes Forskrift dyrke Gud. Brevet er underskrevet af Bisp Homer og Abbed Wilhelm. Af et andet Brev fra Abbeden til Paven II. 12 sees,

Aar 1193

at

at denne havde befalet, at om Jydernes Hertug Valdemar, som han kalder nobilis vir, ei havde samtykt i Forandringen med St. Mikels Kloster, og ei var de sorte Munkes Patron og ei heller kunde have Patronats-Retten til Guldholm, saa skulde de sorte igien indsættes i alle Ting; Men som de hvide havde i Wilhelms Overværelse meget villigen overgivet Patronats Retten til Hertugen, saa havde Wilhelm dømt, at bemeldte Mikels Kirke burde med alt sit rørlige og urørlige Gods tilhøre de hvide. Wilhelm kalder Paven i dette Brev Majestet. Det forekommer mig, at de sorte Munke ei have været saa skyldige, som de udraabes for, og at man haver giort meget for Hertug Valdemars Skyld, hvoraf jeg slutter, at Paven har da givet efter i Bisp Valdemars Sag, og søgt igien at vinde Kong Knuds Venskab, hvorudi det lader, at noget Skaar var foregaaet efter forhen anførte Knuds Brev, og til denne gunstige Vending for Kongen har uden Tvivl Cardinal Cencii Forestillinger virket. — I et Brev til Abbeden af Nestved II. 36 viiser Wilhelm megen Omhue for at bringe sin kiære Orden til Forbedring og Rettelse, laster derimod meget Opførselen i et ubenævnt Kloster, hvor for en Persons Forseelses Skyld det heele maatte høre ilde. En Pavelig Bulle til Abbed Wilhelm og Brødrene af St. Thomæ Kloster de Paraclero findes hos Langebek VI. 142, hvorved han stadfæster, at de skulde leve efter Augustini Regel, og ligeledes stadfæster dem alle deres Eiendele, hvortil henregnes Stædet (uden Tvivl Ebelholt,) hvor Kirken var anlagt, Therby med Tiender, Trediedeelen af Tienderne i Alsentorp Kirke, ligeledes i Aanessæ Kirke, ligeledes af Helsinghe, ligeledes af Crækom Kirke; Eskilsø; Boligen (mansio) i Synderby med Skov, Agre og Enge; Jorden i Særslove; Boligen i Julighe med dens Bondebyes Enge, Agre og Mølle ved

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. Aar 1193 Værebro; Boligen i Hathelosæ med Skove, Enge og Agre; hele Byen Natveth med Skove, Enge, Agre og Fiskerier; Byen Tlæreby med Kirke, Skove, Enge og Agre; Jorden i Holt med endeel af Skoven; Jorden i Tolletorp med Skoven; Jorden i Friththoph; Boligen i Hælsingæ med Skov, Agre og Enge. De øvrige Privilegier ere de sædvanlige. Brevet er uden Datum, men formodentlig af 1193. Man seer heraf, at Klosteret et kan have været saa fattigt, som Wilhelm klynker til efter Munkenes sædvanlige Viis, der aldrig kunde faae nok. — Abbed Wilhelm af Om Kloster forlod det nu, efterat have forestaaet det i 13 Aar, thi han blev udvalgt til Abbed i Vitskøl, hvor han forhen havde været Novitius, men der blev han affat, og vendte derpaa til Om igien, hvor de toge vel imod ham efter hans Fortieneste, og hvor han Dag og Nat laae med Taarer i Bøn og Læsning, indtil han endeligen døde der. Udi hans Sted blev Brandanus Abbed i Om, og var han der den første Abbed, som var født i Danmark; han havde længe været Prior, og var en Elsker af Orden, og meget nøie seende paa Regkerne, oprigtig i alle sine Ord og Løfter, og derfor elsket og æret af alle. Langebek V. 257. —— De danske Pillegrime kom nu til Constantinopel, hvor de bleve vel modtagne af Keiser Isaacius, der endog søgte ved Gaver og Foræringer at beholde dem hos sig, uden Tvivl blant Varangerne; men Kierlighed til deres hiemme efterladte Hustruer, Børn og andre Frænder hindrede dem fra at modtage dette. De betragtede og beundrede Stadens Skiønhed, men især et malet Billede af Jomfrue Marie, som hver Tirsdag giorde Miraket, og paa en hellig Maade dyrkedes af Stadens Indvaanere. Ved Væringernes eller Varangernes Understøttelse bleve de forsynede med et keiserligt Pas, hvorunder hans Segl stod, thi ingen maatte reise ud

af

af Landet uden saadant, da Veirn faldt igiennem Kunst befæstede Knud VI. Mynt. Efterat de til Afsked havde kysset Waringerne, reiste de Aar 1193 giennem Grækenland og Ungarn, hvor de bleve vel modtagne af Kongen og Fyrsterne, og vendte giennem Saxen hiem til Danmark. Langebek V. 361. 362. —— Den Roskildske Bisp Peder skienkede til Skovkloster ved Restved Kapellet i Ladbye med al Afgift til Bispen paa Vilkaar, at Brødrene dagligen skulde holde en Messe Jomfrue Maria til Ære med en Kollect i for de Roskildske Bisper. Peder Ingvarsøn var 30 Mark Penge skyldig til samme Kloster, hvorfor han skiødede det to Øre Land i Broby. — Under den 5 Martii udstædde Paven en Bulle i Lateran til Walbert, Abbed for St. Marie Kloster i Esrom og Brødrene, hvorudi han paa den sædvanlige Maade stadfæstede dets Privilegier og opregnede dets Eiendele, nemlig: Esrom Kloster selv, Willingeruth, Hafraholm, Byrgisholm, Sande, Tummethorp, Torneholt, Halese, Stenholt, St. Mortens Huse, Hiarnethorp, Cranedal, Mathorp i Halland og Stamstens Wigh med deres Agre, Enge, Skove og alt tilliggende; Desuden Tienden af Esbernesthorp, som Absalon havde givet dem, leggende til, at ingen maatte bandsætte nogen af dem, som hialp dem i deres Arbeide, naar de selv arbeidede, paa de Dage andre helligholdte, ei heller fordi nogen skienkede dem noget af deres eget; Og hvis nogen, som var i deres Tieneste, blev enten for tilbageholdte Tiender eller noget sligt sat i Band, da maatte de afløse saadanne, naar de laae paa deres Yderste, jo endog række dem Sacramenterne, saafremt deres egne Præster ei vilde giøre det. Blant Underskrifterne forekomme de Cardinaler Cinthius, altsaa er han seenere i dette Aar afgaaet som Gesandt i Danmark, og Fidentius, som siden blev sendt did. Thorkelin dipl. p. 281. —— Den 26 Februarii stadfæstede

Knud VI. Aar 1193. stede Paven ved sin Bulla, tilskreven Abbed Ansgario og Munkene i Ringsted Kloster af St. Benedicti Orden, alle Klosterets Privilegier, og gav dem Lov til, naar et almindeligt Interdict var paalagt Landet, at holde en sagte, stille Messe, inden lukte Dore og uden Klokkers Lyd. Iblant Underskrifterne forekommer ogsaa den Cardinal Cinthius, Præst ved St. Laurentii Kirke i Lucina, der siden blev sendt som Gesandt til Danmark. — Under 28 Februarii tilskrev Paven fra Lateran Bisp Omerus i Ribe, hvorved han stadfæstede Bispesædet al den kongelige Rettighed, som Landfolket kaldte Qverset, men Byefolket derimod Skat og Qverset, saa og den halve Deel af al kongelig Rettighed i Ribe By selv, undtagen Forban, Strandverk og 40 Marks Sagefald, hvilket forhen Kong Svend (Estrithsen, omtrent 1050, thi 1150 bliver vel en Trykfeil hos Skribenten, da han kalder denne Konge Magnus et Tilnavn Svend Grathe aldrig har været) havde skiænket og eftergivet alle Riber Kirkes underliggende Beboere (coloni) saavel i Staden som paa Landet. Terpageri Rip. Cimbr. p. 175. —— Af den Roskildske Bisp Peder haves tre Breve i en gammel Copiebog, hvori han i det ene for sin Siæls Bedste giver til Knuds Brødre i Ringsted Tienden af Byllose, som hørte Kirken til, imod en aarlig Afgift af to Mark Sølv; I det andet skiænker dem Byllose Kirke med sit Capitels Samtykke i Hensigt af de mangfoldige Udgivter, de havde, og fordi kun faa understøttede dem; og i det tredie, hvor han skriver sig Canzler af de Danskes og Slavers Konge, skiænker han dem af samme Aarsager St. Hans den Døbers Kirke udi Ringsted fri for al Udgivt til ham selv eller hans Betientere (officiales) imod at de hver Dag skulde erindre ham og hans Forfædre i deres Siælemesser. Iblant deres Eiendomme opregnes St. Mariæ Skat (Schot) af

tvende

tvende Parter eller Syssler i Sielland, og af den Afstad, de finge, Knud VI.
som besøgte hellig Knuds Grav, samt Offre og Almisser, og af Aar 1193.
St. Knuds Skat i Sielland og Halland, og af St. Margretes og St. Knuds Martyrs (Kongens) Offere, samt Bønders og undergivnes (villici & coloni) Friheder, skiænkede af Kongerne, og Kongens Rettighed over de samme, givet dem af Kongen. Stigtets Bisskop Fulke og tillade Munkene selv at besørge Smørelsen, den hellige Olie, Kirkers og Alteres Indvielse, Munkes og Klerkers Ordinationer. — Under den 22 Januarii stadfæstede Kong Knud selv paa Rigsdagen (comitia) i Nyborg St. Knuds Brødre i Odense det Gods, som hans Oldefader Kong Erik, af Navn og Dyder den gode, havde skiænket dem, undtagen den Herlighed, som Knuds Fader, Kong Valdemar, havde udbedet sig af Brødrene i Odense for Nonnerne i Burg, hvilke havde faaet deres Orden og Vielse fra bemeldte Munke, og hvilken bestod deri, at de ugentligen maatte een Time male paa Munkenes Møller, uden derfor at give nogen Afgivt af Meel; men tvertimod have af Munkene paa fastsat Tid nogen Indkomst af Korn, hvorimod disse Nonner havde skiænket Munkene deres Thorp (villula) Josuse og nærliggende Vand, som laae ved Byen. Vidnerne her under vare: Herr Valdemar, den ærefulde Kong Knuds Broder, Hertug i Slesvig, Herr Suerko (den franske Prinds, Kong Carls Søn) Henrik Skerp, Gunni Balti, Ahge Wind, Thorbiørn Key, Olaus Prybbe, Petrus Strangesen, Eløf af Sproggøe (Sprouua) og mange flere. Brevet var skrevet af Capellan Nicolaus af Vestuui, og underskrevet af Cantzler Nicolaus af Walbu (eller Wallum) Kong Knuds Capellan og Præst, Nicolaus af Tofte, Kongens Diaconus, og Asker, Kongens Moders Dronningens Capellan. Sigillet blev vedhængt (datum est) i

Ny-

Knud VI. Aar 1192. Nyborg udi Hertug Valdemars Overværelse ved hans Staller (Stabularius) Asser. I dette skriver Knud sig de Danskes og Slavers Konge. Hamsfort hos Langeb. I. 283. Thorkelin dipl. p. 285. —— Under den 12 Februarii fastsatte Paven ved sin Bulle, given i Lateran til den Rosfildske Bisp Peder, under Bands Straf efter Begiæring af Erkebisp Absalon, at ingen af de følgende Bisper i Rosfilde maatte afhænde Slottet (castrum) af Hafn, som efter bemeldte Erkebisps Død tilfaldt Rosfilds Stigt; og at ingen maatte herimod handle eller fordriste sig til at bryde; og om nogen understod sig det, da maatte han vide, at han underkastede sig Guds og de hellige Apostlers Petri og Pauli Vrede. Bullen er endnu til i Original og forekommer desuden i en Vidisse, udstedet i Kapitels-Huset i Rosfilde Aar 1417 paa St. Agnetæ Dag (den 21 Januarii) af Jacobus ved Guds Naade Bisfop i Garde (i Grønland) Broder Nicolaus Thomsen custos a) ved Rosfilde Kirke og Broder Nicolaus Fynbo, Gardian b) der. Thorkelin dipl. p. 64. —— Under 25 Martii stadfæstede Paven ved sin Bulla i Lateran til Erkebisp Absalon den Gave af Slottet i Hafn, som Kong Valdemar, der her kaldes illustris memoriæ Rex Dacie, havde givet til ham, og Cardinal Cencius, da Pavens sig Legat, havde stadfæstet ham, hvilken Stadfæstelse ordlydende indføres. Udi den siges det samme med Tillæg, at Absalon havde igien skienket det til Rosfilde Kirke, dog først efter sin Død, og med Forbehold at beholde det saa længe han levede, hvilket altsammen var under bemeldte Villaar stadfæstet af de Paver Urbanus og Clemens og af Kannikerne i Rosfilde. Derefter opregnes alt, hvad

a) Omtrent det Embede vi nu kalde Klokker, Æditũus.

b) Kaldtes og Warda, og var den, der forestod Kirkens Midler.

hvad denne Gave indeholdt, nemlig: Byen (villa) af Hafn, Godset (mansio) af Oversleff med alt sit tilhørende, nemlig: Sat:slef, Solbiarg, Ucaleste, Wikislef, Walbi, det eene Boel Brunshoga, Imbrethorp, Godset (mansio) af Giafnatofte og af Mirthega og af Barsvertha og af Wigarum med alt deres Tilliggende. Godsene (mansiones, maaskee Boligerne, Gaardene) af Husfrecop, af Auerchi, Godsene af Burgabi og af Miartharum med alt deres Tilliggende. Desuden alt det, som den afdøde Nicolaus, Absalons Castellan, havde erhvervet i Falster og i Siælland, efter det Fordrag (pactum,) som var giort dem imellem, hvad enten det efter Delingen var tilfalden Erkebispen for hans Død, eller og efter den, i Følge Delingen med hans Arvinger; Desuden Kirkerne af Hafn og af Brunshoga, og af Amabe, som Absalon forhen havde tillagt Slottet, over hvilke Absalon ogsaa skulde frit raade, saa de efter hans Død skulde igien falde til Stigtet; Og som Siellandsfaretnes Nytte og Rigets Forretninger ofte udkrævede Erkebispens Nærværelse i Siælland, saa blev ham herved bekræftet, at, naar han var der, saa skulde han have som paterfamilias fælleds Bord med den, der retmæssigen var bleven udvalgt til Bisp i Siælland; Denne Bisp skulde og følge Absalons Raad og Gotbefindende, som en Søn sin Faders, og lette hans Arbeide i Skaane, naar han det forlangte og behøvede, dog skulde dette allene strække sig til Absalons egen Person, og efter hans Død ei længere paaligge den Siellandske Bisp. Skade, at Datum ei staaer under Cencii Brev, dog da det lader at være givet, førend Peder blev Bisp i Roskilde, saa slutter jeg heraf, at det er af 1190 eller 1191, og at Cencius haver altsaa været tvende Gange Legat i Danmark, venteligen fordi man var der fornøiet med ham. Thorkelin dipl. p. 65. —— Den Franske Kong Philip August, som

Knud VI. Aar 1193.

nu

Knud VI. nu var Enkemand efter Isabella, Søster af den Flanderske Grev
Aar 1193. Balduin, og Datter-Datter af Grev Philip, tænkte paa nyt Giftermaal, og som han var i stort Uvenskab med den Engelske Kong Richard, besluttede han at giøre et Giftermaal, hvorved han kunde bestyrke sig mod bemeldte Konge. Til den Ende sendte han efter Overlæg med Wilhelm, Erkebisp af Rheims, som da nyligen var kommen tilbage fra sin Pillegrims Reise til St. Jacob i Gallicien, Stephan, Bisp af Noyon, og fleere anseelige Mænd med en kongelig Udrustning til den Danske Kong Knud for at udbede sig en af hans ægte Søstre a) til Dronning. Kongen tog herligen mod Gesandterne, og efterat have overlagt denne Sag med sit Raad og de Store, spurgde de de Franske Gesandter, hvad deres Herre vilde have med Princessen i Udstyr? De begierte efter deres Forskrift de Danske Kongers gamle Ret til Engelland, og til at udføre samme en Dansk Flode og Hær i eet Aar. Knud svarede hertil, at dette var en vanskelig Sag, imidlertid vilde han overlegge den, og derpaa holdt han atter Raad med sine fornemste Mænd (og iblant andre med Absalon,) men de forestilte at Danmark havde nok

a) Den Omstændighed, som vor Suhm her efter Rigord hos Du Chesne script. rerum Gallic. V. 37. bemærker, at Philip saa ubestemt friede til een af Knuds Søstre, bestyrker saa meget meere Mistanken om Frieriets alleene politiske Hensigter. De Forfattere, af hvilke Suhm ellers især har her benyttet sig ere foruden Rigord Guilielm. Armor. hos Du Chesne V. 77. Gesta Innocent. III. c. 48. 49. Guil. Neubrig. IV. c. 23. 24. 26. Rog. de Hoveden ad h. a. Bromton ad 1192. Gervasius ad 1195. Knighton ad 1191. Hemmingford c. 60. 63. Blondel de formula; Regnante Christo p. 355. Gram in Meursium p. 362. 364. Christiani Afh. i Vid. Selsk. nye Skr. V. p. 33. sq. Radulph. de Diceto og Chron. Andrens. i Dacherii suppl. II. 823 ad h. a. Guil. de Nangis ibid. III. 18. Manrique Annal. Cisterc. I. 498. Hr. Prof. Engelstoft har siden nøiere oplyst denne Giftermaals Sag i en særskilt Afhandling.

nok at bestille med deres Naboer og hedenske Folk Venderne, og at det var ikke klogt at slippe dem og at kaste sig i en dobbelt Fare ved at angribe et christeligt og uskyldigt Folk, som Engellænderne vare, da de derved vilde imidlertid udsætte deres egne Grændser for saa mange stridbare og grumme Naboe Folk (Venderne); Desuden vare Engellænderne et stort, mægtigt og rigt Folk, og i Stand til at forsvare sig mod al udenlandsk Magt, derfor maatte Kongen af Frankrig bede om en anden Udstyr, da Kong Knud ei burde forskaffe sin Søster et fornemt Giftermaal med sit Folks Fare. Kongen gav dette Bifald og bad Gesandterne forlange noget andet, om de dertil havde Befaling, hvilket de da giorde og forlangte 10000 Mark Sølv. Som nu Kongen endda betænkte sig, efterdi denne Sum var saa stor, og dette rygtedes, tilskrev Abbed Wilhelm, dreven uden Tvivl saavel af Nidkiærhed for Kong Knuds Ære, som og for at see opfyldt Begiæringen af den Franske Konge, hvis fødte Undersaat han var, Knud et Brev II. 23. hvorudi han forestilte ham, at det tilkom Kongens Raad at sørge for Kongens Ære og dens Tilvext, og at han frygtede for, at man siden vilde fortryde, om man forkastede den nu tilbudne Æresbeviisning, og at Kongens berømmelige Navn, som var nu næsten udbredt over den ganske Verden, vilde derved lide et stort Skaar; Penge burde ei beherske, men tiene Kongen; Guld og Sølv kom og gik, men Ære og Priis, rettelig brugt, varede evig; Havde Kongen ei alle Pengene ved Haanden, saa kunde han udbede sig Opsættelse, indtil han kunde faae Understøttelse af sine Fyrster og Venner; Wilhelm selv vilde gierne, endskiønt han var en fattig Mand, frembyde den Gave, som Kongen nyligen havde skiænket ham; Kongen maatte betænke, at det var ei en liden Ære, som tilbødes ham, thi dersom han havde Kongen af Frankerige til Ven, havde han ei meere

Knud VI. Aar 1193. nødig at frygte for Romernes (de Paveliges) Gierrighed og Begierlighed, (som de maaskee just paa de Tider udviiste i Anledning af Bisp Valdemars Fængsel,) hvilket han dog kun saa sagte vilde hviske ham i Ørene. For Resten udbad han sig, at Kongen ei vilde tillade, at den liden Jord, han engang havde skiænket ham paa hans Slot i Miærløse i Siælland, blev ham frataget, da en vis Biørn foruroligede dem der og endog truede at ihielslaae deres Folk, og udbad Wilhelm sig, at Kongen vilde befale denne Mand at være roelig. Udi dette Brev kalder Wilhelm Kongen: Præcellentissimum Dominum, gloriosum Regem Danorum og Regiam Celsitudinem, og tiener dette Brev til at stadfæste, hvad de Engelske Skribenter berette om det danske Raads Vanskeligheder i Henseende til dette Giftermaal. Men hvorvel de Danske afsloge saaledes at bekrige England, lader det dog efter Roger af Hoveden og Gervasius, at den Franske Konge er vedbleven at giøre sig Haab herom. Tilsidst blev man eenig om 4000 lødige Mark Sølv. Blondel p. 355 nægter aldeles, at den Franske Konge søgte ved dette Giftermaal Bestyrkelse mod England, og beskylder Guillelmus Neubrigensis for at have opdigtet saadant, thi, siger han, de Danskes Ret til England var ikke saa meget gammel som forældet; hvortil jeg svarer, at den Franske Konges Fiendskab mod England greb vist alle Leiligheder til at skade det, at de Danskes Ret ei var saa forældet eller glemt, at Danmark jo havde 1138 tænkt paa at udføre den med Vaaben, og at Kong Valdemar 2. Knuds Broder siden tænkte derpaa, og at vi i vore Dage have seet langt meere forældede Rettigheder mod Polen at være blevne paaberaabte. Hans andet Beviis er, at det Danske Raad ei kunde 1193 foregive, at det Engelske Folk da var i Stand til at forsvare sig, som dog var blevet 1013 og 1066 undertvunget; Ret

lige-

ligesom at et Folk ei kunde i saa lang Tid komme i bedre Stand, som og virkeligen var Tilfældet med det Engelske Folk, der desuden var blevet bestyrket ved Besiddelsen af Irland og saa mange Lande i Frankerige. Hans tredie Beviis er, at Venderne vare ikke Hedninger eller Barbarer, og nu ei nærmere Danmark end i Svend Tveskiegs Tid, og derfor havde de Danske ikke at frygte for dem. Hertil svarer jeg, at da Venderne vare nyligen blevne Christne, kunde de efter Tidernes Tænkemaade vel endda kaldes Hedninger og Barbarer; Desuden vare de Danske ogsaa i Krig med Esther, Curer, Finner, hvilke det Danske Raad vel og have forstaaet under Venderne, ja maaskee vel og nævnet saaledes: Svend Tveskiæg stod da ogsaa i Venskab med de Norske og Svenske, og havde af dem med sig i sin Hær, ja endog af Venderne, men disse vare nu de Danskes Uvenner. Det forundrer mig derfor, at den store og skarpsindige Gram not. ad Meurs. 362. d. haver heri givet Blondel Bifald, og formeent, at de Engelske have digtet dette, da dog herom haves tvende vel forskiellige, men dog for saavidt i Grunden overeensstemmende Beretninger af samtidige Engelske Skribenter; Roger af Hoveden, som leseligen siger, at den Franske Konge betingede sig ved dette Egteskab Hielp af de Danske mod de Engelske, og Guillelmus Neubrigensis, som fortæller det vidtløftigere med forommeldte Omstændigheder, hvilket ogsaa bestyrkes ved Wilhelms forhen anførte Brev, ved den Franske Konges fiendtlige Sindelav imod England, og ved de Danskes da værende Magt og Tiltale og gamle Ret til England, den maa nu have været retmæssig eller uretmæssig, en Sag Sværdet og Omstændighederne gemeenligen afgiøre. Gram siger, at Guillelm fortæller Sagen, ligesom han kunde have siddet i den Danske Konges Raad; Men med slig Indvending bør jeg ei afbe- Knud VI. Aar 1193.

 vise

Knud VI. Aar 1193. viise en samtidig Skribents Vidnesbyrd, som bestyrkes ved Omstændigheder. Christiani antager derfor med Rette denne Sags Rigtighed. Derimod formeener Gram not. ad Meurs. 361. c. uden Tvivl retteligen, at de Franske Gesandter have formaaet deres Landsmand Abbed Wilhelm til at skrive ovenmeldte Brev til Kongen. Det har og uden Tvivl giort sin Virkning, og Knuds Moder, den Danske Enkedronning Sophie, har rimeligen ogsaa giort sit dertil, thi hun viiste forhen 1187, at hun, som naturligt, var meget for at skaffe sine Døtte anseelige Giftermaal. Da Ingeborg var den af sine Søstre a) Kongen udvalgte, saa blev Sagen i Henseende til hende afgiort med de Franske Gesandtere, og hun, efterat de fornødne og tilstrækkelige Forpligtelser vare udstædde, og Gesandterne havde aflagt Eed paa at den Franske Konge skulde stedse antage og holde hende for sin Dronning og Gemahlinde, (en sædvanlig Forsigtighed, men som var saa meget mere fornøden med Kong Philip, saasom han allerede havde forhen engang villet forskyde sin forige Dronning Elisabeth Aar 1184, som Auctarium aquicinctinum vidner;) Efter alt dette, siger jeg, blev nu denne Ingeborg overgivet til de Franske Gesandser, og de begavede med Foræringer af Kongen. Den samtidige Franske Skribent Rigordus, som ellers meget og i mange Ting med Grund berømmer sin Konge, skriver, at Ingeborg var meget deilig, af en ustraffelig Vandel og prydet med gode Sæder. Den samtidige Engel-

a) Belleforest i Chroniques de France fol. 132 p. 2 udgiver Ysamberg for en Søster af Kongen i Ungarn, og fol. 135 p. 2. Agnes for en Datter af Hertugen i Bøhmen: Med slig Skiødesløshed skrev man da Historien. Anledningen til disse hans Vildfarelser var, at Elisabeth var i Slægt med Kongen af Ungarn, og at Agnes var en Datter af Hertugen af Meran, hvilket nogle have blandet med Moravien eller Måhren.

Engelske Skribent Radulph Coggeshale, som slutter sin Kro- Knud VI.
nike med 1200, vidner, at hun var meget deilig, mirabili decore Aar 1193.
prædita. Den Engelske Skribent Hoveden kalder hende Botild; i hendes Medgifts Brev hos Baluzium in miscell. VII. 245 og Langeb. VI. 80 kaldes hun Egemburgis; Af Marlot i hans theatro honoris Isemburga; Kong Philip selv i sit Testament hos Duchesne V. 261 Ysamhor, og paa hendes Epitaphium i Kirken af Corbey Isbergis, venteligen for Versets Skyld; Hun roses ogsaa der for hendes Sæder og Gudsfrygt, hvilket Vidnesbyrd dog allene ei vilde sige meget, da næsten ingen lastes i sin Gravskrift eller Liigprædiken og Liigtale. Hendes Skiønhed bliver rimelig ved det hendes Moder var saa skiøn, og at Knud søgte hende ud blant alle sine Søstre, og bliver saadant saa meget troværdigere, saa fremt det er rigtigt, hvad Pave Innocentii 3. samtidige Levnets Beskriver vidner, at Kong Philip lod frie til hende og det med megen Begierlighed; Men da alle andre ogsaa tildeels samtidige sige, at Knud og ei Philip selv udsøgte hende, saa bliver det maaskee rigtigere. Ingeborg gik nu til Skibs med de Franske Gesandtere og med Bisp Peder af Roskilde og et anstændigt Følge, som hendes Broder sendte med hende. Velly vil i sin Hist. de France, at hun var kun sytten Aar gammel, men anfører ikke, hvorfra han har dette a). Saaledes kom hun til Amiens, og ikke til Arras, som Rigordus og efter ham Blondel vil, med megen Rigdom og meget Boskab, hvor Kong Philip tog mod hende med stor Glæde i Nærværelse af sine Bisper og fornemste Herrer og lod sig strax samme Dag, den 14 Augusti, som var Vor Frue Him-

a) Denne Angivelse stemmer dog med Suhms egen Formodning i Valdemars 1. Historie S. 711 hvor han ansetter hende at være født 1175. Kall.

Knud VI. Aar 1193 Himmelfarts Aften, vie til hende, da han ei formaaede at bie længere, og Dagen derpaa den 15 Augusti, en Søndag, lod han hende i Nærværelse af sine geistlige og verslige Fyrster krone til Dronning, med hele Byens største Glæde, ved sin Morbroder Erkebisp Wilhelm af Rheims, Søn af Grev Theobald i Champagne, som af Stephanus Tornacensis kaldes i et Brev Kongens Ven, hans Raad og høire Haand i Forretninger, og skal virkelig have været en Mand af Lærdom, og gav Philip hende i Medgift til bestandig Besiddelse Districtet, Fogderiet, Prevote (præpositura) af Orleans, Checy, et Stykke i det Orleanske, det ny Slot, (mig ubekiendt hvor,) og Noville, maaskee Neufville i det Orleanske; I Brevet herom, som er aftrykt i Baluz. miscell. VII. p. 245 og i Langebek VI. 80. kalder han hende nobilissimam carissimi nostri Regis Daciæ sororem. Besynderligt er det, at den samtidige Forfatter af Philips Bedrifter hos Duchesne V. 258 kalder den Danske Konge Framicus; Man haver endnu et Brev fra Stephan Bisp af Tournay epist. 181 til sin Ven Lambin af Bruges, hvori han beder at bestille sig et Losemente paa Krønings Dagen; og vare foruden ham der tilstæde: Theobald af Amiens, Johan af Cambray, Peder af Arras, Lambert af Terouenne, Peder Abbed af Poligny. Under Kroningen selv mærkede man allerede, at Kongen begyndte at skiælve, bæve og gyse ved at see paa hende, saa han neppe var i Stand til at udholde Heitidelighedens Slutning, og skal han endog strax efter den første Nat og før Kroningen allerede ei have været forneiet med hende; Men strax begyndte man nu at tale om Skilsmisse imellem dem for det alt for nær Svogerskabs Skyld, som nogle mumlede om, sigende, at hun i fierde eller femte Grad var beslægtet med hans forige Dronning Isabella, Datter af Grev Balduin af Hennegau, fra den Flan-

drifte Greve Carl af. Dog da andre paastode, at slig Skilsmisse ei kunde skee saa hastig uden Skam, saa blev det opsat en Tid, og underhaanden tilraadet Kongen, at han skulde holde sig til hende, da han maaskee kunde komme til at forandre sit Sindelav ved at faae legemlig Omgang med hende. Kongen lod hende derpaa føre til Fossatum, nu Fosses i L'Isle de France og Districtet af Paris, og søgte der engang Sæng med hende, men gik meget snart fra hende, og havde saa stor Uvillie til hende, at han neppe taalte, at hendes Navn blev nævnet, i hans Overværelse. Dronningen paastod, at han den Gang havde havt Omgang med hende, hvorfor og Kong Knud i sit Brev til Paven af næste Aar paastaaer det samme, men Kongen derimod, at det ei havde været ham mueligt, dog maatte han siden tilstaae, at han havde engang havt Omgang med hende, dog at commixto seminis non facta sit, hvorpaa den gode Konge maaskee dog ei forstod sig. Kroniken af Tours vil, at Skilsmissedommen ei skeede førend 1196, efterat Slægtskabet mellem Ingeborg og Kongens første Dronning var bleven beviist. Rygtet udspredte, at han heri var bleven forhindret ved Hexer; Og Innocentii 3. Levnets Forfatter, samt Rigordus vil, at Dievelen indskiød ham denne Afskye for hende. Rimeligen har hun været for kydsk og for meget Jomfrue, hvortil er kommet, at hun ei kunde tale med Kongen, som længere ned skal omtales, thi Nordens Prinzesser og Prinzer lærte da ikke Fransk; Men da man endeligen vilde giette til denne pludselige Forandring og store Afskye, saa sagde man, at han var kommen efter en hemmelig Skavank hos hende, som nogle lode bestaae i en stinkende Aande, andre i en skiult Skade (Treditus) og atter andre deri, at hun ei var Møe, hvilket sidste ganske strider imod Kongens egen Beretning. Guillelmus Neubrigensis IV. 26, Bromton p. 1244, Knygh-

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. Knyghton p. 2406, Henningfort p. 533 skrive dette, lutter
Aar 1193. Engellændere, men ingen Fransk, som bedre kunde vide Beskeed herom, melder dette. Den første synes, at alle disse Aarsager vare uanstændige og ei gyldige til at forskyde hende, hvilket ikke kan siges om den sidste, saafremt den var rigtig og ikke giendreves ved alle Franske Skribenters og Kong Philips egen Taushed herom. Gervasius p. 1589 skriver heel fornuftigen, at der var hændet noget hemmeligt og da ubekiendt, men samtidige Forfattere af Philippi Augusti Bedrifter, p. 258, at han heri handlede efter onde Raadgivere, blant hvilke fornemmelig nævnes Erkebisp Wilhelm. Imidlertid have de dog ei været den første Aarsag, men ere kun komne til, oppustet Hadet og viist sig beredvillige, da de fornumme, at Kongen havde noget personligt mod hende. Christiani §. 15 meener efter Roger af Hoveden, at Hoved Aarsagen paa Kongens Side var, at han vilde ægte Pfalzgrev Conrads Datter, for derved at faae Keiser Henrik 6. til Hielp mod Engellænderne, eftersom Conrad var Keiserens Farbroder; men denne Aarsag har vel siden kunnet befæste Kongen i hans Forsæt, men ingenlunde tilveiebringe personlig Afskye hos ham mod Dronningen. Strax efter Kroningen vilde Kongen have leveret hende tilbage til de Danske Gesandtere for at føre hende til Danmark igien, men de vilde ikke modtage hende, og skyndte sig bort til deres Land; Saa skriver Hoveden, men efter Matthæus Paris og Radulph Coggeshale fik de Befaling af Kong Philip at reise bort, venteligen da de selv vilde og nægtede at tage hende med sig, og beholdt da Ingeborg ingen uden sin Kæmmerer eller Skatmester (camerarius) hos sig. Hvor Dronningen fra denne Tid af indtil den 3 November har opholdt sig, det tier Historien om, venteligen har det været i Fossatum, men paa den

Dag.

Dag, som var den 82 efter Bryllupet, lod Kongen enten i Compiegne, som Auctarium Aquicinctinum p. 251 vil, eller i Paris efter nogles Raad holde en Samling under Erkebisp Wilhelms Forsæde, der var Pavens fødte Legat, og til den kalde mange Erkebisper, Bisper og Baroner; opgav der det nær Slægtskab at hindre Giftermaalet imellem ham og Ingeborg og fremførte Vidner derpaa, og opstode da Regnald Bisp af Chartres, der var berygtet for sit usædelige Liv, Philip af Beauvais, Robert Greve af Dreux, Stephan Greve af Nevers, Walter Kong Philips Camerarius, Ludvig af Blois, Theobald af Champagne, Peder af Maiuil, Simon Kastellan af L'Isle, saa og Guido Bisp af Orleans, Rotoud af Chalons, Stephan af Noyon, (over hvilken sidste man meest maa forundre sig, da han selv havde hentet Princessen fra Danmark og da eedelig forsikkret, at hun skulde blive og altid holdes for Dronning, paa Kong Philips Vegne,) og desuden mange fleere, som besvore Slægtskabet mellem Ingeborg og Philips forige Dronning, en Datter af Greven i Hennegau, efter hvilket Erkebisp Wilhelm offentligen afsagde den Dom, at de burde adskilles. Blondel maa selv tilstaae, at der intet Slægtskab var mellem dem, da den Flanderske Grev Carl, som var Ingeborgs Oldefaders Brodersøn, og Elisabeths Moders Farmoders Søstersøn og fra hvilken det dog skulde regnes, efterlod sig ingen Børn; Derfore opgiver han et andet fra den Russiske Regent Jaroslaw, fra hvilken stammede Ingeborg, denne Ingeborgs Farmoder, og Anna, som var Philippi Augusti Oldefaders Moder, og hvorefter Philip var i femte Grad og Ingeborg ogsaa i femte, hvilket sidste er urigtigt, thi hun var virkelig i sjette. Siden anførte man og, at den Ungerske Kong Bela havde 1184 ægtet Margrete, en Søster af den Franske Kong Philip,

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. Aar 1193. og at Ingeborgs Farmoder Ingeborg var Faster til Belæ Moder a). Dog Svogerskab saa langt ude er efter den canoniske Lov neppe gyldig Aarsag til Hinder, end sige Skilsmisse i Ægteskab; Og af Ingeborgs Stamtavle ved Abbed Wilhelm, hvorom meere siden, sees desuden tydeligen, at de Franske havde villet føre Slægtskabet fra de Flanderske Grever, da de vare gandske ukyndige i Ruslands Historie, og om dets Regenteres Forvantskab med de Danske Konger. Imidlertid maa man dog tilstaae, at dette sidste lod sig efter den canoniske Lov nogenlunde høre, da det første derimod var aldeles urigtigt. Man finder og forhen, at Philips Fader Ludvig var bleven skilt fra sin Dronning Eleonora, fordi de vare hinanden beslægtede i fjette Grad. Til saadant Middel greb Kongen efter Wilhelms og fleeres Raad for paa en god Maade at blive adskilt ved Dronningen, og igien at kunde faae Lov at gifte sig, da han vel allerede tænkte paa Agnes, en Datter af Conrad, Pfalzgreve ved Rhinen, som var Farbroder til Keiser Henrik, hvilket Partie nu vel af Stats-Aarsager syntes ham at være vigtigere end en Forbindelse med den langt fraliggende Danske Konge, som ei vilde være ham behielpelig mod Engeland. Da Wilhelm var Pavens fødde Legat, og Vidner havde besvoret Slægtskabet for ham, forsikkrede Pave Innocentius siden, at han ei havde dømt imod Retten, men vel imod Rettens Orden. — Saasnart Philip havde besluttet at skille sig ved hende, gav han Paven strax tilkiende, at han ikke havde fuldbyrdet Ægteskabet med hende, fordi han var bleven underrettet om, at hun var hans forige Dronning saa nær beslægtet. Da Ingeborg forstod aldeles ikke Fransk, var forladt og alleene uden Landsmænd, for-

a) De her angivne Slægtskabs-Beregninger anseer jeg ei for rigtige. Grundene for mine Tvivl skal jeg ved en anden Leilighed angive. Kall.

forstod hun aldeles intet af det, man foretog sig, men da det endelig blev sagt hende ved en Tolk, faldt hun, som der fortælles i Gestis Innocentii c. 49, i yderste Forundring, brast i Graad hylede og raabte: Mala Francia! Mala Francia! teggende til: Roma! Roma! hvorved hun gav tilkiende, at hun agtede at skyde Sagen ind under Paven. Strax derpaa lod Kongen hende uden videre Ophold og Raadslagning føre til et Nonnekloster ved Cisoin, under Tournay Bispedom, men i Arras Sogn, kaldet Beaurepaire a) som man seer af Innocentii Levnets Beskriver, af Radulph Coggeshale og af Stephani Tornacensis epist. 262, og siger den første, at det laae uden for Frankriges Grændser, og at hun der holdtes som i et Fængsel. Ja Philip nægtede hende endog her næsten al Underholdning, og havde hun kommet til at lide Nød, Knud VI. Aar 1193.

a) Beaurepaire eller som det ogsaa skrives, Belrepaire er hverken af Suhm eller Engelstoft rigtig nok beskrevet. Den rette Sammenhæng dermed kiendes best af den Hist. eccles. Cisoniensis, som Dachery har udgivet i sit Spicil. II. p. 875. sq. og hvortil Brequigny og Du Theil henviise i deres Noter til Gesta Innocentii cap. 49. Dette Beaurepaire var nemlig og er endnu en liden Bye, som da henhørte under Arras (ei Sogn) men Bispedømme; Augustiner-Ordenens Munke i Cisoin, som stod under Dorniks- eller Tournay- (men ikke under Arras-) Bispedømme, havde i Belrepaire en Eiendom, hvor foruden Boliger for Canonici og Brødre fra Cisoin (og siden ogsaa, om ei alt da, for en Prior) tillige var indrettet et Opholds-Sted (som vel kunde kaldes af Stephano Tornac. epist. 81. et quasi ergastulum og af Matth. Westmonasteriensi ad h. a. custodia quasi carceralis, men som jeg dog ikke veed om da har været et ordentlig Nonne Kloster,) for Fruentimmer, quas recipere ad instantias & importunitates Principum Abbas & Conventus de Cisonio compellebantur. De saaledes herhid forviiste Fruentimmers Antal var 1208 saa stor og byrdefuld for Klosteret i Cisoin og sammes til Belrepaire ansatte Kanniker og Brødre, at de derover indgave en Klage til Pave Innocenz 3, som findes i den anførte Hist. eccl. Cisoniensis. Kall.

Knud VI. Aar 1193. Nød, dersom ei Erkebisp Wilhelm af Rheims havde underholdet hende, deels maaskee af Undseelse, og deels venteligen fordi han havde kronet hende. Førend Skilsmissen a) skrev Stephan Bisp af Tournay, som tog sig den ulykkelige Princesse ivrigen an, og var de Danske meget hengiven, ham et Brev n. 263 p. 385. og hos Langeb. VI. p. 80 til i Dronningens Navn, hvori hun takker ham for udviiste Hielp mod hende, som en landsflygtig, og beder ham at forhindre, at hun ei skulde komme i andres Hænder, og derved geraade i større Ulykke, hvortil maaskee efter Brevets Overskrift sigtes til, at hun skulde falde i en anden Mands Hænder, hvorfor man maaskee giorde sig Umage, (thi, som Rigord skriver om hende, hun vilde hellere al sin Tiid leve kydsk og i Bøn end ægte en anden); Endeligen melder hun, at hun af sin ringe Formue sender ham nogle smaa Foræringer. — Efterat hun var kommen til Cisoin skrev samme værdige Mand atter til Erkebispen n. 262 p. 379. og i Baluz. miscell. I. 420. hos Langeb. VI. p. 81. og forestilte ham i de Tiders Stiil, at der var hos dem en kostbar Perle, som ned-

"traad-

a) Den Dornikske Biskops Stephans her anførte Brev er neppe skrevet før Skilsmissen, og henhører vel ligesaa lidet, som det strax herpaa forekommende andet Brev af samme Biskop til dette Aar, men snarere til det følgende. Da Skilsmisse-Dommen først blev affagt d. 4 Nov. i dette Aar, og Erkebiskopen da viiste sig som Dronningens værste Fiende, er en saa stor Forandring neppe inden Aarets Udgang foregaaet hos Wilhelm, at Dronningen skulde kunde have Aarsag til at yde ham saa megen Tak for siden oppebaarne Velgierninger endnu i dette Aar. Stephans Bekiendtskab med Drønningen er desuden rimeligviis foranlediget ved hendes Ophold paa det ved Dornik saa nær liggende Belrepaire, og hans Beskrivelse over Dronningens Levemaade her synes at forudsette et længere end i det høieste 6 Ugers Ophold paa dette Sted, ligesom ogsaa, at han skriver i hendes Navn, en længere Tids Bekiendtskab. Kall.

"traadtes af Menneskene, men æredes af Englene, en kongelig Knud VI.
"Skat, Slottet og Himmelen værdig, nemlig Dronningen, som in- Aar 1193.
"deluktes i Cisoin a) som i et Fængsel, som trykted af Armod, og
"som var forviist i Landsflygtighed. Hvo skulde, skriver han, ei
"ynkes over en Person af høi og kongelig Herkomst, begavet med
"fortrinlige Sæder, blufærdig i sin Tale, aldeles reen i sine Gier-
"ninger, skien af Ansigt, som Jomfruen hos den hellige Ambro-
"sius, men skiønnere af sin Troe, ung (Juvencula) af Aar, men
"gammel af Gemyt, og som af dem, der pleiede at dømme om Fru-
"entimmers Skabning, lignedes med Helena; Hendes daglige For-
"retning var Bøn, Læsning og Haandgierning; Hun kiendte ikke
"Tærning eller Bretspil, men blev ved i Bønnen fra om Morgenen
"til om Middagen (hora sexta) med Suk og Graad, ei saa meget
"for sig, som for Kongen; I Choret (oratorium) sad hun aldrig,
"men enten stod hun eller laae paa Knæe; Han meener, at om Kon-
"gen saae hende saaledes, saa vilde han antage hende igien og op-
"hæve Skildsmissen. En saa velsignet Afkom af Konger og Mar-
"tyrer maatte for sin Fødes Skyld sælge sine Klæder og smaa Boe-
"skab, hun maatte bede om Almisse; Jeg har ofte, legger han til,
"seet hende græde, og jeg har selv maattet græde med hende, og
"mit Hierte er bleven forfærdet i mig; og jeg har opmuntret hende
"til at kaste al sin Omhue paa Herren, hvilket hun ogsaa giør, men
"siger: Mine Venner og Nærmeste have forladt mig, min Herre
"Erkebispen af Rheims er min eeneste Tilflugt, han som fra min
"Gienvordigheds Begyndelse af har understøttet, opholdt og fødet
"mig." Til Slutning opmuntrer han ham til ei at holde inde med
sine Velgierninger og at ynkes over en trængende Dronning. I
Anled-

a) I Texten apud Cisonium, thi det var i Nærheden af Cisoin, men ei i Byen selv, at Dronningen opholdt sig. Kall.

Knud VI. Anledning af dette Giftermaal, dog venteligen forend dets slette
Aar 1193. Udfald blev bekiendt i Danmark, er det uden Tvivl, at Abbed Wilhelm tilskrev Kong Knud Brevet II. 24, og undskyldte sin Dristighed i forhen at skrive ham til; Deri kalder han ham: illustris; Celsitudo vestra, og siger, at Kongens Riges Grændser stedse udvidedes ved hans Fienders Undertvingelse; at han selv var kommen til Danmark ei af nogen Trang til Føde og Klæder, men af Kierlighed til sin Orden, og for den Troskab, Bestandighed og Kierlighed, han vidste, at Erkebisp Absalon besad, hvis Navn var nu næsten bekiendt over den gandske Verden; En Mand, hos hvilken Kierlighed til hans Venner aldrig forældedes, og som Lykken ei formaaede at forandre. Dernæst takker han Kongen for udviiste Velgierninger, tilkiendegiver, at han ei agter at reise bort mod Kongens a) Villie, endskiønt han vel havde Lyst at see sit Fædreneland, og da han stolede paa Gud, saa skiøttede han ei om, hvad Bagtale andre lagde paa ham; Tilsidst beder han om at undskylde, om han ei formaaer at forskaffe alt (venteligen Udgiften,) saa maa betænkes at Ild var ham overgaaet fire Gange i mange Aar i Rad, og at Sæds Overflødighed var ham betaget. Man mærker heraf, at Wilhelm, som en fremmed, var ildt anseet af mange, som det gemeenligen pleier at gaae. — Da de Danske havde forhen allerede søgt meget hen til Paris for at studere, tog dette meere

a) Mod Absalons Villie, thi ipso maa uden Tvivl forstaaes om ham. Til hvad Aar Brevet skal henføres, er gandske uvist, ligesom ved mange andre af Wilhelms Breve. Havde man nøiere Efterretning om de Ildsvaader, som var overgaaet Eskilsøe, vilde man maaskee af Wilhelms Ord om Klosteret: vtpote per annos continuos quatuor ignis incendium passi (som af vor Forf. synes mig ei saa rigtig oversatte,) slutte sig til Tiden, da Brevet var skrevet. Kall.

meere til i Anledning af Ingeborgs Giftermaal. Acta Sanct. April. I. 624. b. Knud VI. Aar 1193.

Den Engelske Kong Richard blev nu af den Østerrigske Hertug Leopold, som holdt ham i Lænker efter de Tiders Barbarie, overladt til Keiser Henrik, der truede sig ham til under Paaskud, at det ei sømmede sig for en Hertug at holde en Konge fangen, og maatte han sidde i Fængsel dette heele Aar over. Eccard meener, at Keiseren forlangte da adskilligt af Kongen til Hertug Henriks Skade; vist er det, at Kongen svarede, at han før vilde døe end indgaae det forlangte. Kongen kom i Keiserens Vold paa Palme Søndag. Denne gode Leilighed betiente den Franske Kong Philip sig af for igien at bringe til sit Rige de Landskaber, som forhen havde hørt dertil, og nu havde længe været i Engellændernes Besiddelse fra Wilhelm Conqvestors Tid af. Han giorde i April Indfald i Normandie, sparede efter de Tiders grumme Brug hverken Stand, Kiøn eller Alder, og indtog det meeste deraf; giorde Forbund med Kong Richards urolige Broder Johannes, og lod ved ham opvække Uroe i Engelland selv, og søgte at formaae Keiseren til at overlade sig den Engelske Konge, hvilket og eengang nær havde lykkedes ham, dersom ei de tydske Fyrster havde sat sig derimod. (Anledningen var, at Keiseren beskyldtes for at have ladet dræbe Bisp Albert af Lüttich, hvorover mange tydske Fyrster, og deriblant ogsaa Hertug Henrik, foreenede sig mod Keiseren, som af Frygt derover søgte at faae Kongen af Frankerige paa sin Side ved bemeldte Middel.) Endeligen kom det den 28 Junii til Forlig mellem Keiseren og Kongen paa Vilkaar: At den sidste skulde betale 150000 Pund purt Sølv efter cølnisk Vægt for sin Frihed til Keiseren, (hvoraf Hertugen af Østerrigr skulde have 20000 Pund,) og desuden give Keiseren 60 Gidsler og Hertug

Leo-

Knud VI. Leopold 7. Dog skulde Kongen være fri for de 50000 Mark
Aar 1193. og for Gidslerne, saafremt han opfyldte det Løfte, han havde giort Keiseren om den Saxiske Hertug Henrik, men dersom dette ei blev opfyldt, skulde han betale de 50000 Mark syv Maaneder efterat han var kommen hiem til England. Eccard meener, at Richard havde lovet at formaae Henrik til at afstaae sin Paastand til Arven paa Welfs og Mathildis Efterladenskab; Men da heraf blev intet, saa bleve baade Pengene betalte og Gidslerne stillede. Imidlertid trak det dog maaskee længe ud med Betalingen, da Pengene skulde hæves over gandske Engelland, og tog da den Franske Konge vel deraf Anledning til at bryde den sex Maaneders Stilstand, han den 8 Julii havde sluttet med de Engelske Indvaanere af Normandie, indtog Evreux og fleere Stæder, men indgik dog endeligen anden Gang Stilstand; Og for da end meere at giøre sig Keiseren forbunden, friede han ved Gesandter til hans Broder-Datter Clementia, (rettere Agnes,) hvortil Keiseren gav sit Bifald, og til den Ende lod hente sin Farbroder Conrad til sig, men dennes Gemahlinde Irmetrudis holdte det for billigt at adspørge sin Datter, om hun vilde have Kongen af Frankerige, som da skal have svaret, at hun havde hørt, hvorledes han havde beskiæmmet og forkastet den ædle Princesse, Kongens Søster af Danmark, og frygtede for samme Skiæbne, hvorpaa Moderen adspurgte hende, hvem hendes Hue da stod til, hvortil hun svarede, til Henrik, den Saxiske Hertugs ældste Søn og Søstersøn af den Engelske Konge, med hvem hun fra sin Barndom af havde været forlovet. Moder og Datter bleve nu eenige om at lade den unge Henrik hemmeligen komme, hvorpaa de i faa Vidners Nærværelse bleve viede sammen, og alting bragt til Ende. Keiseren blev herover fortørnet og vilde have det omgiort, men hos Faderen

ren vandt den faderlige Kiærlighed Seier. Da alt dette tydeligen viiser, hvor stort Fiendskabet var mellem den Franske og Engelske Konge, tiener det ogsaa til at bestyrke de Engelske Skribenteres Foregivende, at Philip søgte Forbund med Danmark for at faae Hielp mod England, og af samme Aarsag var det da uden Tvivl ogsaa, at Philip siden søgte at komme i Svogerskab med Keiseren. Men Richard forsømte ei heller paa sin Side at forurolige den Franske Konge, til hvilken Ende han formaaede Keiseren til at love sig i April Maaned til Hennegau Riget af Arelat eller Arles, hvor Keiseren dog intet besad, men hvortil han kun havde en gammel Paastand, thi det stod nu i Lehns Forbindelse med Frankerige, som det og laae beleiligt, indbefattede Provence, Dauphine og en Deel af Lanquedoc, og havde sine egne Herrer. Og dette giorde Richard alleene for at faae Leilighed til at forurolige Frankerige. Det lader ogsaa virkelig, at han i December er bleven til Speyer kronet til Konge af Arles, og i den Henseende bleven Keiserens og det tydske Riges Lehnsmand. Keiseren har, som det synes, ogsaa i Betragtning af disse Omstændigheder lovet Richard at tage Hertug Henrik igien til Naade og at forskaffe ham Nordalbingien og Slavien, venteligen for derved at svække de Danskes Magt, og derfor har vel ogsaa Knud ei hiulpet sin Svigerfader, og saa hastig sluttet Fred med Grev Adolf. Saa meget er i det mindste sikkert, thi det skriver Arnold IV. 20, at Hertugen sendte sin ældste Søn Henrik fra Brunsvig til Keiseren, for at blive hos ham saalænge indtil han havde tilstaaet ham alt Landet neden for Pene, hvorom han havde givet got Haab, men hvis Opfyldelse opsattes Dag fra Dag, og da var det vel og, at den unge Henrik søgte ved ovenmeldte Giftermaal at blive indlemmet i den Keiserlige Familie, og derved at vinde Keiserens Naade, som tilsidst

Knud VI.
Aar 1193.

Knud VI. ogsaa lykkedes ham. Med Richards Løsgivelse henstod det til
Aar 1193. næste Aar. At Philip ellers har søgt at opvække de Danske mod Engellænderne, bliver saa meget sandsynligere, siden han ved denne Tid overtalte Flandrerne til at samle en mægtig Flode for at angribe Engelland, og fik den Engelske Prinds Johannes, som var blevet den Franske Konges Lehnsmand, til at angribe med Walliser og Skotter det fra en anden Side, hvilket altsammen blev dog til intetgiort ved de Engelskes gode Anstalter. Matth. Parisiensis, Rog. de Hoveden, Rad. de Diceto, Bromton, og Hemmingford ad h. a. Guill. Neubrig. IV. 31-34. 37. 40. 41. Orig. Guelf. III. 147, 566. Chron. Stederburg. hos Leibnit. Scripr. Brunsvic. I. 866. —— Den forjagede Bisp Hartvik kom nu, venteligen efter Valdemars Fængsel, tilbage til Bremen, hiemkaldet af Kannikerne, som derfor maatte lide megen Overlast af Borgerne, og holdte ogsaa nogle af Ministeriales med ham. Man havde giort sig stor Umage hos Paven og Keiseren for at hindre hans Tilbagekomst, men den første var paa hans Side, og om den sidste foregav han, at han var kommen tilbage med hans Tilladelse, hvilket Borgerne dog ikke vilde troe, endskiønt Erkebisp Adolf af Cøln forsikrede dets Sandhed baade ved Breve og Gesandter, da de vilde have Brev fra Keiseren selv derom, siden de forhen havde havt hans egen Befaling om Erkebispens Afsættelse. Grev Adolf kom nu til Bremen for at lykønske Hartvik til sin Tilbagekomst, og for at faae Visshed om, hvorledes det forholdt sig med Keiseren, især da han selv havde forhen meget umaget sig for ham; Men nu han fik at høre, at han ei var kommen ind igiennem den rette Vei, mishagede det ham meget, hvorover han med Borgerne og andre Keiserens Venner fastsatte, at naar Erkebispen besøgte noget i Byen geistlige Sager angaaende, skulde det kun giældet een, høist i tvende Da-

ge;

ge; Og af Indkomsterne, paa hvilke Forbud laae, maatte han ei betiene sig, forend man vidste Keiserens Villie derom. Hartvik og hans Venner bleve herover opbragte, beskyldte Adolf for at have bemestret sig Kirkens Gods, fordi han skiønt efter keiserlig Befaling var i Besiddelse af Grevskabet Stade og en stor Deel andet Stigtet tilhørende, og satte ham endogsaa herfor i Band, hvorover han appellerte til Paven, men Erkebispen ophørte dog derfor ikke med at bandsætte alle sine Fiender, hvilket ei allene skulde gielde i Byen, men endog over det ganske Stigt. Adolf kom imidlertid igien til Byen i Erkebispens Fraværelse, og tilkiendegav, at han vilde blive ved at forestaae det sig af Keiseren anbetroede Kirkegods, saavel i hans Fraværelse i det hellige Land, som efter hans Hiemkomst a). Han sagde, at han snarere fortiente Tak end Vrede, da han havde forskaffet St. Peder i Bremen igien ei allene Stade, men endog Ditmarsken, som havde overgivet sig til det danske Rige. Alt dette opvakte megen Uroe, da Grevens Anhængere sagde, at Bandsættelsen kunde ikke gielde, eftersom han havde appelleret, og Erkebispens, at Greven for andre Aarsager var bandsat, da Greven derimod paastod, at det alleene var, fordi han havde appelleret. Dette gik nu saa vidt, at de Døde laae ube-

Knud VI. Aar 1193.

 gravne

a) Nec ideo se a reditibus ecclesiae abstinere (Adolphus) dixit, quos, ipso adhuc in peregrinatione posito, Dominus Imperator sub interdicto posuisset, & post reditum ipsius in manu eius consignasset, nisi iterum sua hoc auctoritate Dominus Imperator immutasset. Meeningen heraf bliver at Adolf ikke vilde uden udtrykkelig Keiserlig Befaling afstaae de Indkomster, som Keiseren havde ved sit Interdict fraaget Erkebiskopen, imedens Adolf var borte i det forjettede Land, og som han ved Adolfs Hiemkomst havde til ham overdraget. Man sammenligne hermed, hvad saavel om Hartvik, som om Adolf er af Suhm fortalt Side 258. Kall.

Knud VI. gravne paa Kirkegaardene og forgiftede Luften, og Børn bleve ei
Aar 1193. døbte. Gudstienesten blev endeligen frigiven i Domkirken. Dog vedvarede Forargelsen, da Greven med Skytsfogden (advocato) og de ypperste Mænd, der indsamlede Indkomsterne, forbleve i Band, saa at ingen Gudstieneste kunde holdes, hvor de vare nærværende. Imidlertid agtede man dog ikke derpaa i Hamborg og i alle Sogne og Slotte a): Ja i Bremen selv holdte nogle Gudstienesten i Kirken paa Torvet tæt ved Børsen, som stod ledig, og Kannikerne bleve udjagede af deres Huuse, og opholdte sig allene i Kirkerne og Klosterne. Albert. Stad. ad. h. a. Arnold. Lubec. IV. 21. 22. Christiani Schlesw. Holst. Gesch. p. 51. 52. —— Pave Coelestinus befoel, at den Trætte, som var opkommet i den Sverinske Kirke, skulde bilegges ved Bisp Isfrid i Raceborg og andre fleere, saavel geistlige som verdslige Herrer. Schrö-

a) Arnolds Ord ere: Nam cum hi in sua sententia perseuerantes se excommunicatos negarent, Comiti quidem sui non solum in Hamenburg, sed & in omnibus parochiis & castris communicauerunt. Grevens sui, (Tilhængere, Undersaatter) vedbleve altsaa ikke alleene i Hamborg, men ogsaa i alle hans tilhørende Kirker, Sogne og Slotte at holde Gudstieneste og Communion. Alii vero, vedbliver Arnold, in Brema in forensi ecclesia populum detinentes, quia bursa vacabat, in facie Archiepiscopi & Canonicorum divina peregerunt. I Ordene: *quia bursa vacabat*, formoder jeg en urigtig Læsemaade, og læser enten: qui a bursa vacabat, eller med nogen meere Forandring: qui a bursa veniebat. Jeg forstaaer da Arnold saaledes, at nogle af Adolphs Tilhængere stoppede dem, som kom (veniebat) paa Torvet fra Børsen, (eller dem, som kom der uden at have Børs-Forretninger, vacabat,) fik dem ind i den paa Torvet liggende Kirke, og holdt der Guds-Tieneste lige over for den ligeledes paa Torvet beliggende Erkebiskopelige Residenz. Kirken, som omtales, bliver da St. Willhads. Vor Forf. synes at forklare dette Sted hos Arnold, som om der læstes, quae apud bursam vacabat. Ball.

Schröders papist. Meckl. p. 490. —— Den Rygiske Fyrste Jeromar stiftede og begavede Nonneklostret Bergen paa Rygen, som blev indviet af den Roskildske Bisp Peder, fordi Nonner vare dertil tagne af Vor Frue Kloster i Roskilde. I Brevet derom takker Jeromar Gud for, at han er bleven udrevet af Afgudernes Tieneste, hvortil hans Forfædre vare mykkeligviis hengivne, og derfor havde han til Taksigelse bygt paa Bierget en Kirke og Kloster af Muursteen Jomfrue Maria til Ære, og givet dertil 5 Gods (mansiones & prædia) hvilke nævnes, og hvorunder laae Agre, Skove, Enge, Fiskerier og Bønder (coloni, Opsiddere) og iblant andet tvende Eegeskove. (Iblant dem nævnes Szabroda, nu Schaprode;) Af hver Plov i de Landskaber Østrusna, Buceua, Muschiza, Gotzcouua (Gützkow,) Sithne, Tribuses, Barth, Wasita, som laae alle paa Rygen Roja, (hvilket viiser, at Rygen paa det faste Land eller Rugia cismarina var da virkelig til, og indbefattede en Deel af Pommern,) skulde gives en Maade Korn og en Penge med hver Maade og tvende med tvende Maader; Men i Rygen (Ruja) en Vogn (plaustrum) med Brænde og et halvt Læs Høe med tvende Neger (manipuli) Havre og fem Eg, og af dem, som ei pløiede, tvende Penge. Blant Vidnerne forekomme Calaman, Jeromars Kapellan; Jeromars Sønner: Barnutha og Wizlaus; Jeromars Broder Stoyslaus og hans Søn Ysaac (hvilken ellers ei forekommer,) som besvore alt dette paa Fyrstens Vegne; Dette siges at være skeet, da Coelestinus forestod den Romerske Kirke og gloriosissimus Kong Canutus regierede hos de Danske, da Herr Absalon var Erkebisp i Lund, det Romerske Sædes Legat, og Sverriges Primas, og da Peder forestod Roeskilde Kirke, hvilket da og viiser, at Rygen stod paa den Tid saavel i det verdslige som geistlige under Danmark. Schwartz Gesch. d. Pommersch-

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. Aar 1193. mersch. Rügisch. Städte S. 530. Dregeri cod. dipl. Pomer. p. 52 sq. —— Under et Diplom i Gerckens cod. diplom. Brandenb. IV. p. 434. udstædet af Keiser Henrik til Gelnhusen den 1 Junii, hvorved han stadfæster Erkesædet Magdeborg adskilligt Gods, til det samme forhen skienket af Keiser Friderik, som havde tilhørt Hertug Henrik, forekommer blant Underskrifterne Odacarus, Bøhmernes Hertug, hvilket var hans rette Navn, og ei Ottocarus, (hvilket nogle have latterligen villet at skulde betyde, at Keiser Otto 4. var ham kiær) og Sifrid Greven af Orlamunde. — Udi Apulien vedvarede Krigen imellem de keiserlige og Kong Tancred, uden noget Afgiørende paa nogen af Siderne, men med Aarets Slutning nødde en hæftig Feber Tancred til at vende tilbage, og sattes han da i største Bedrøvelse ved sin ældste Søns, den unge Kong Rogerii Død. Muratori Gesch. von Italien VII. 330. 331.

Om Foraaret droge Olaf og Sigurd, Kong Magni Søn, fra Hitland til Ørkenøerne for at besøge Harald Jarl, som tog meget vel imod dem. Samme Foraar drog Halkel Jonsen fra Norge med et vel udrustet Langskib, og foregav, at han vilde fare paa Fribytterie vesten paa, men begav sig til Ørkenøerne til de forommeldte, og lod da ved Olaf Jarlen tilkiendegive, at Kong Magni Søn var der, og bad ham at hielpe sig. Denne formedelst det Venskab, som havde været mellem ham og Kong Magnus, lod da udruste et got Langskib, og tillod at drage med dem, hvo som vilde. De gave derpaa Sigurd Konge Navn, og kom da mange til ham fra Ørkenøerne og Hitland, og deriblant endeel fornemme, som bleve hans Mænd og svore ham, og som af ham fik Værdigheder og Æres Navne hver efter sin Orden. Samme Sommer gik han derfra med en anseelig Flode, og kom under Norge

ge og til Vigen, hvor han uformodentlig ankom til Tønsberg, hvor Jon, Kong Sverres Sødskende Barn (Mosters Søn,) opholdt sig, som af dem blev ihielslagen tilligemed Helge Bring, der før havde været Sverres Mærkemand, og mange andre Birkebener, hvorefter Sigurd da paa Tinget udvalgtes til Konge. Dette Partie kaldtes Eyskegger, det er Økiæmper, og Guldbeener. Fra Tønsberg droge de til Oslo, hvor alt Folket sloge sig til dem, og saaledes allevegne i Vigen, hvor de føre frem, og det vel meest, fordi de opførte sig fredeligen og sædeligen, og lode enhver beholde sit. Men som de havde meget Folk, og kun lidet inde af Landet, begyndte Proviant at mangle dem, hvorover de besluttede at drage til Danmark, og droge de da lige til Traven, hvor de borttoge nogle Kiøbmands Skibe, venteligen Lybekkerne tilhørende, og fik utroelig meget Bytte, især af Klæde, som og af Sølv og Guld, hvorefter de imod Høsten vendte tilbage til Norge, hvor de solgte deres Vare og afhiulpe derved nogenlunde deres Mangel. Sverre var i Trondhiem, da han fik Tidende om denne Flode, og drog han da med en stor Hær den øvre Vei til Vigen, hvor en Deel af hans Høvdinger vare blevne tilbage, og samlede sig da ogsaa Birkebenerne, da de hørte, at Eyskeggerne vare Sønden paa Vigen, ved Sarps-Borg, hvor nu Friderikstad ligger. Høvdingerne vare: Sigurd Lavard, Kong Sverres Søn, Philip, en Søn af den Svenske Birger Jarl, Hagen Galinn, Sverres Søster Søn, som siden blev Jarl, Peter Steyper, Hiarrand Hvide, og fleere Hof-Høvdinger (Sveitar Høvdinger, det er Høvdinger, som fulgte Kongens Hof, Følge, Svite;) De havde 300 Mænd. Da Eyskeggerne spurgte dette, gik de med deres Skibe op ad Sarpen, og lagde til ved Borgar-Volden, hvor de stege i Land og opstillede deres Hær. Birkebenerne da de saae, hvor stærke de vare, toge

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. nødig at frygte for Romernes (de Paveliges) Gierrighed og Begier-
Aar 1193. lighed, (som de maaskee just paa de Tider udviiste i Anledning af Bisp Valdemars Fængsel,) hvilket han dog kun saa sagte vilde hviske ham i Ørene. For Resten udbad han sig, at Kongen ei vilde tillade, at den liden Jord, han engang havde skiænket ham paa hans Slot i Miærløse i Siælland, blev ham frataget, da en vis Biørn foruroligede dem der og endog truede at ihielslaae deres Folk, og udbad Wilhelm sig, at Kongen vilde befale denne Mand at være roelig. Udi dette Brev kalder Wilhelm Kongen: Præcellentissimum Dominum, gloriosum Regem Danorum og Regiam Celsitudinem, og tiener dette Brev til at stadfæste, hvad de Engelske Skribenter berette om det danske Raads Vanskeligheder i Henseende til dette Giftermaal. Men hvorvel de Danske afsloge saaledes at bekrige England, lader det dog efter Roger af Hoveden og Gervasius, at den Franske Konge er vedbleven at giøre sig Haab herom. Tilsidst blev man eenig om 4000 lødige Mark Sølv. Blondel p. 355 nægter aldeles, at den Franske Konge søgte ved dette Giftermaal Bestyrkelse mod England, og beskylder Guillelmus Neubrigensis for at have opdigtet saadant, thi, siger han, de Danskes Ret til England var ikke saa meget gammel som forældet; hvortil jeg svarer, at den Franske Konges Fiendskab mod England greb vist alle Leiligheder til at skade det, at de Danskes Ret ei var saa forældet eller glemt, at Danmark jo havde 1138 tænkt paa at udføre den med Vaaben, og at Kong Valdemar 2. Knuds Broder siden tænkte derpaa, og at vi i vore Dage have seet langt meere forældede Rettigheder mod Polen at være blevne paaberaabte. Hans andet Beviis er, at det Danske Raad ei kunde 1193 foregive, at det Engelske Folk da var i Stand til at forsvare sig, som dog var blevet 1013 og 1066 undertvunget; Ret lige-

ligesom at et Folk ei kunde i saa lang Tid komme i bedre Stand, som og virkeligen var Tilfældet med det Engelske Folk, der desuden var blevet bestyrket ved Besiddelsen af Irland og saa mange Lande i Frankerige. Hans tredie Beviis er, at Venderne vare ikke Hedninger eller Barbarer, og nu ei nærmere Danmark end i Svend Tveskiegs Tid, og derfor havde de Danske ikke at frygte for dem. Hertil svarer jeg, at da Venderne vare nyligen blevne Christne, kunde de efter Tidernes Tænkemaade vel endda kaldes Hedninger og Barbarer; Desuden vare de Danske ogsaa i Krig med Esther, Curer, Finner, hvilke det Danske Raad vel og have forstaaet under Venderne, ja maaskee vel og nævnet saaledes: Svend Tveskiæg stod da ogsaa i Venskab med de Norske og Svenske, og havde af dem med sig i sin Hær, ja endog af Venderne, men disse vare nu de Danskes Uvenner. Det forundrer mig derfor, at den store og skarpsindige Gram not. ad Meurs. 362. d. haver heri givet Blondel Bifald, og formeent, at de Engelske have digtet dette, da dog herom haves tvende vel forskiellige, men dog for saavidt i Grunden overeensstemmende Beretninger af samtidige Engelske Skribenter; Roger af Hoveden, som leseligen siger, at den Franske Konge betingede sig ved dette Egteskab Hielp af de Danske mod de Engelske, og Guillelmus Neubrigensis, som fortæller det vidtløftigere med forommeldte Omstændigheder, hvilket ogsaa bestyrkes ved Wilhelms forhen anførte Brev, ved den Franske Konges fiendtlige Sindelav imod England, og ved de Danskes da værende Magt og Tiltale og gamle Ret til England, den maa nu have været retmæssig eller uretmæssig, en Sag Sværdet og Omstændighederne gemeenligen afgiøre. Gram siger, at Guillelm fortæller Sagen, ligesom han kunde have siddet i den Danske Konges Raad; Men med slig Indvending bør jeg ei afbevise

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. viise en samtidig Skribents Vidnesbyrd, som bestyrkes ved Om-
Aar 1193. standigheder. Christiani antager derfor med Rette denne Sags Rigtighed. Derimod formeener Gram not. ad Meurs. 361. c. uden Tvivl retteligen, at de Franske Gesandter have formaaet deres Landsmand Abbed Wilhelm til at skrive ovenmeldte Brev til Kongen. Det har og uden Tvivl giort sin Virkning, og Knuds Moder, den Danske Enkedronning Sophie, har rimeligen ogsaa giort sit dertil, thi hun viiste forhen 1187, at hun, som naturligt, var meget for at skaffe sine Døtte anseelige Giftermaal. Da Ingeborg var den af sine Søstre a) Kongen udvalgte, saa blev Sagen i Henseende til hende afgiort med de Franske Gesandtere, og hun, efterat de fornødne og tilstrækkelige Forpligtelser vare udstædde, og Gesandterne havde aflagt Eed paa at den Franske Konge skulde stedse antage og holde hende for sin Dronning og Gemahlinde, (en sædvanlig Forsigtighed, men som var saa meget mere fornøden med Kong Philip, saasom han allerede havde forhen engang villet forskyde sin forige Dronning Elisabeth Aar 1184, som Auctarium aquicinctinum vidner;) Efter alt dette, siger jeg, blev nu denne Ingeborg overgivet til de Franske Gesandser, og de begavede med Foræringer af Kongen. Den samtidige Franske Skribent Rigordus, som ellers meget og i mange Ting med Grund berømmer sin Konge, skriver, at Ingeborg var meget deilig, af en ustraffelig Vandel og prydet med gode Sæder. Den samtidige Engel-

a) Belleforest i Chroniques de France fol. 132 p. 2 udgiver Ysamberg for en Søster af Kongen i Ungarn, og fol. 135 p. 2. Agnes for en Datter af Hertugen i Bøhmen: Med slig Skiødesløshed skrev man da Historien. Anledningen til disse hans Vildfarelser var, at Elisabeth var i Slægt med Kongen af Ungarn, og at Agnes var en Datter af Hertugen af Meran, hvilket nogle have blandet med Moravien eller Mähren.

Engelske Skribent Radulph Coggeshale, som slutter sin Krønike med 1200, vidner, at hun var meget deilig, mirabili decore prædita. Den Engelske Skribent Hoveden kalder hende Botild; i hendes Medgifts Brev hos Baluzium in miscell. VII. 245 og Langeb. VI. 80 kaldes hun Egemburgis; Af Marlot i hans theatro honoris Isemburga; Kong Philip selv i sit Testament hos Duchesne V. 261 Ysambor, og paa hendes Epitaphium i Kirken af Corbey Isbergis, venteligen for Versets Skyld; Hun roses ogsaa der for hendes Sæder og Gudsfrygt, hvilket Vidnesbyrd dog allene ei vilde sige meget, da næsten ingen lastes i sin Gravskrift eller Liigprædiken og Liigtale. Hendes Skiønhed bliver rimelig ved det hendes Moder var saa skiøn, og at Knud søgte hende ud blant alle sine Søstre, og bliver saadant saa meget troværdigere, saa fremt det er rigtigt, hvad Pave Innocentii 3. samtidige Levnets Beskriver vidner, at Kong Philip lod frie til hende og det med megen Begierlighed; Men da alle andre ogsaa tildeels samtidige sige, at Knud og ei Philip selv udsøgte hende, saa bliver det maaskee rigtigere. Ingeborg gik nu til Skibs med de Franske Gesandtere og med Bisp Peder af Roskilde og et anstændigt Følge, som hendes Broder sendte med hende. Velly vil i sin Hist. de France, at hun var kun sytten Aar gammel, men anfører ikke, hvorfra han har dette a). Saaledes kom hun til Amiens, og ikke til Arras, som Rigordus og efter ham Blondel vil, med megen Rigdom og meget Boskab, hvor Kong Philip tog mod hende med stor Glæde i Nærværelse af sine Bisper og fornemste Herrer og lod sig strax samme Dag, den 14 Augusti, som var Vor Frue Him-

Knud VI. Aar 1193.

a) Denne Angivelse stemmer dog med Suhms egen Formodning i Valdemars 1. Historie S. 711 hvor han ansetter hende at være født 1175. Kall.

Knud VI. viise en samtidig Skribents Vidnesbyrd, som bestyrkes ved Om-
Aar 1193. stændigheder. Christiani antager derfor med Rette denne Sags Rigtighed. Derimod formeener Gram not. ad Meurs. 361. c. uden Tvivl retteligen, at de Franske Gesandter have formaaet deres Landsmand Abbed Wilhelm til at skrive ovenmeldte Brev til Kongen. Det har og uden Tvivl giort sin Virkning, og Knuds Moder, den Danske Enkedronning Sophie, har rimeligen ogsaa giort sit dertil, thi hun viiste forhen 1187, at hun, som naturligt, var meget for at skaffe sine Døtre anseelige Giftermaal. Da Ingeborg var den af sine Søstre a) Kongen udvalgte, saa blev Sagen i Henseende til hende afgiort med de Franske Gesandtere, og hun, efterat de fornødne og tilstrækkelige Forpligtelser vare udstædde, og Gesandterne havde aflagt Eed paa at den Franske Konge skulde stedse antage og holde hende for sin Dronning og Gemahlinde, (en sædvanlig Forsigtighed, men som var saa meget mere fornøden med Kong Philip, saasom han allerede havde forhen engang villet forskyde sin forige Dronning Elisabeth Aar 1184, som Auctarium aquicinctinum vidner;) Efter alt dette, siger jeg, blev nu denne Ingeborg overgivet til de Franske Gesandser, og de begavede med Foræringer af Kongen. Den samtidige Franske Skribent Rigordus, som ellers meget og i mange Ting med Grund berømmer sin Konge, skriver, at Ingeborg var meget deilig, af en ustraffelig Vandel og prydet med gode Sæder. Den samtidige Engel-

a) Belleforest i Chroniques de France fol. 132 p. 2 udgiver Ysamberg for en Søster af Kongen i Ungarn, og fol. 135 p. 2. Agnes for en Datter af Hertugen i Bøhmen: Med slig Skiødesløshed skrev man da Historien. Anledningen til disse hans Vildfarelser var, at Elisabeth var i Slægt med Kongen af Ungarn, og at Agnes var en Datter af Hertugen af Meran, hvilket nogle have blandet med Moravien eller Måhren.

Engelske Skribent Radulph Coggeshale, som slutter sin Krønike med 1200, vidner, at hun var meget deilig, mirabili decore prædita. Den Engelske Skribent Hoveden kalder hende Botild; i hendes Medgifts Brev hos Baluzium in miscell. VII. 245 og Langeb. VI. 80 kaldes hun Egemburgis; Af Marlot i hans theatro honoris Isemburga; Kong Philip selv i sit Testament hos Duchesne V. 261 Ysambor, og paa hendes Epitaphium i Kirken af Corbey Isbergis, venteligen for Versets Skyld; Hun roses ogsaa der for hendes Sæder og Gudsfrygt, hvilket Vidnesbyrd dog allene ei vilde sige meget, da næsten ingen lastes i sin Gravskrift eller Liigprædiken og Liigtale. Hendes Skiønhed bliver rimelig ved det hendes Moder var saa skiøn, og at Knud søgte hende ud blant alle sine Søstre, og bliver saadant saa meget troværdigere, saa fremt det er rigtigt, hvad Pave Innocentii 3. samtidige Levnets Beskriver vidner, at Kong Philip lod frie til hende og det med megen Begierlighed; Men da alle andre ogsaa tildeels samtidige sige, at Knud og ei Philip selv udsøgte hende, saa bliver det maaskee rigtigere. Ingeborg gik nu til Skibs med de Franske Gesandtere og med Bisp Peder af Roskilde og et anstændigt Følge, som hendes Broder sendte med hende. Velly vil i sin Hist. de France, at hun var kun sytten Aar gammel, men anfører ikke, hvorfra han har dette a). Saaledes kom hun til Amiens, og ikke til Arras, som Rigordus og efter ham Blondel vil, med megen Rigdom og meget Boskab, hvor Kong Philip tog mod hende med stor Glæde i Nærværelse af sine Bisper og fornemste Herrer og lod sig strax samme Dag, den 14 Augusti, som var Vor Frue Him-

Knud VI. Aar 1193.

a) Denne Angivelse stemmer dog med Suhms egen Formodning i Valdemars 1. Historie S. 711 hvor han ansetter hende at være født 1175. Kall.

Knud VI. Himmelfarts Aften, vie til hende, da han ei formaaede at bie længere, og Dagen derpaa den 15 Augusti, en Søndag, lod han hende i Nærværelse af sine geistlige og verslige Fyrster krone til Dronning, med hele Byens største Glæde, ved sin Morbroder Erkebisp Wilhelm af Rheims, Søn af Grev Theobald i Champagne, som af Stephanus Tornacensis kaldes i et Brev Kongens Ven, hans Raad og høire Haand i Forretninger, og skal virkelig have været en Mand af Lærdom, og gav Philip hende i Medgift til bestandig Besiddelse Districtet, Fogderiet, Prevote (præpositura) af Orleans, Checy, et Stykke i det Orleanske, det ny Slot, (mig ubekiendt hvor,) og Noville, maaskee Neufville i det Orleanske; I Brevet herom, som er aftrykt i Baluz. miscell. VII. p. 245 og i Langebek VI. 80. kalder han hende nobilissimam carissimi nostri Regis Daciæ sororem. Besynderligt er det, at den samtidige Forfatter af Philips Bedrifter hos Duchesne V. 258 kalder den Danske Konge Framicus; Man haver endnu et Brev fra Stephan Bisp af Tournay epist. 181 til sin Ven Lambin af Bruges, hvori han beder at bestille sig et Losemente paa Krenings Dagen; og vare foruden ham der tilstæde: Theobald af Amiens, Johan af Cambray, Peder af Arras, Lambert af Terouenne, Peder Abbed af Poligny. Under Kroningen selv mærkede man allerede, at Kongen begyndte at skiælve, bæve og gyse ved at see paa hende, saa han neppe var i Stand til at udholde Høitidelighedens Slutning, og skal han endog strax efter den første Nat og før Kroningen allerede ei have været fornøiet med hende; Men strax begyndte man nu at tale om Skilsmisse imellem dem for det alt for nær Svogerskabs Skyld, som nogle mumlede om, sigende, at hun i fierde eller femte Grad var beslægtet med hans forige Dronning Isabella, Datter af Grev Balduin af Hennegau, fra den Flan-

Aar 1193

drisfe

drifte Grev Carl af. Dog da andre paastode, at slig Skilsmisse ei kunde skee saa hastig uden Skam, saa blev det opsat en Tid, og underhaanden tilraadet Kongen, at han skulde holde sig til hende, da han maaskee kunde komme til at forandre sit Sindelav ved at faae legemlig Omgang med hende. Kongen lod hende derpaa føre til Fossatum, nu Fosses i L'Isle de France og Districtet af Paris, og søgte der engang Sæng med hende, men gik meget snart fra hende, og havde saa stor Uvillie til hende, at han neppe taalte, at hendes Navn blev nævnet, i hans Overværelse. Dronningen paastod, at han den Gang havde havt Omgang med hende, hvorfor og Kong Knud i sit Brev til Paven af næste Aar paastaaer det samme, men Kongen derimod, at det ei havde været ham mueligt, dog maatte han siden tilstaae, at han havde engang havt Omgang med hende, dog at commixto seminis non facta sit, hvorpaa den gode Konge maaskee dog ei forstod sig. Krøniken af Tours vil, at Skilsmissedommen ei skeede førend 1196, efterat Slægtskabet mellem Ingeborg og Kongens første Dronning var bleven beviist. Rygtet udspredte, at han heri var bleven forhindret ved Hexer; Og Innocentii 3. Levnets Forfatter, samt Rigordus vil, at Dievelen indskiød ham denne Afskye for hende. Rimeligen har hun været for kydsk og for meget Jomfrue, hvortil er kommet, at hun ei kunde tale med Kongen, som længere ned skal omtales, thi Nordens Prinzesser og Prinzer lærte da ikke Fransk; Men da man endeligen vilde giette til denne pludselige Forandring og store Afskye, saa sagde man, at han var kommen efter en hemmelig Skavank hos hende, som nogle lode bestaae i en stinkende Aande, andre i en skinlt Skade (Tredirus) og atter andre deri, at hun ei var Moe, hvilket sidste ganske strider imod Kongens egen Beretning. Guillelmus Neubrigensis IV. 26, Bromton p. 1244,

Knud VI. Aar 1193.

Knygh-

Knud VI. Aar 1193. Knyghton p. 2406, Henningfort p. 533 skrive dette, lutter Engellændere, men ingen Fransk, som bedre kunde vide Beskeed herom, melder dette. Den første synes, at alle disse Aarsager vare uanstændige og ei gyldige til at forskyde hende, hvilket ikke kan siges om den sidste, saafremt den var rigtig og ikke giendreves ved alle Franske Skribenters og Kong Philips egen Taushed herom. Gervasius p. 1589 skriver heel fornuftigen, at der var hændet noget hemmeligt og da ubekiendt, men samtidige Forfattere af Philippi Augusti Bedrifter, p. 258, at han heri handlede efter onde Raadgivere, blant hvilke fornemmelig nævnes Erkebisp Wilhelm. Imidlertid have de dog ei været den første Aarsag, men ere kun komne til, oppustet Hadet og viist sig beredvillige, da de fornumme, at Kongen havde noget personligt mod hende. Christiani §. 15 meener efter Roger af Hoveden, at Hoved Aarsagen paa Kongens Side var, at han vilde ægte Pfalzgrev Conrads Datter, for derved at faae Keiser Henrik 6. til Hielp mod Engellænderne, eftersom Conrad var Keiserens Farbroder; men denne Aarsag har vel siden kunnet befæste Kongen i hans Forsæt, men ingenlunde tilveiebringe personlig Afskye hos ham mod Dronningen. Strax efter Kroningen vilde Kongen have leveret hende tilbage til de Danske Gesandtere for at føre hende til Danmark igien, men de vilde ikke modtage hende, og skyndte sig bort til deres Land; Saa skriver Hoveden, men efter Matthæus Paris og Radulph Coggeshale fik de Befaling af Kong Philip at reise bort, venteligen da de selv vilde og nægtede at tage hende med sig, og beholdt da Ingeborg ingen uden sin Kæmmerer eller Skatmester (camerarius) hos sig. Hvor Dronningen fra denne Tid af indtil den 3 November har opholdt sig, det tier Historien om, venteligen har det været i Fossatum, men paa den

Dag.

Dag, som var den 82 efter Bryllupet, lod Kongen enten i Compiegne, som Auctarium Aquicinctinum p. 251 vil, eller i Paris efter nogles Raad holde en Samling under Erkebisp **Wilhelms** Forsæde, der var Pavens fødte Legat, og til den kalde mange Erkebisper, Bisper og Baroner; opgav der det nær Slægtskab at hindre Giftermaalet imellem ham og **Ingeborg** og fremførte Vidner derpaa, og opstode da **Regnald** Bisp af Chartres, der var berygtet for sit usædelige Liv, **Philip** af Beauvais, **Robert** Greve af Dreux, **Stephan** Greve af Nevers, **Walter** Kong **Philips** Camerarius, **Ludvig** af Blois, **Theobald** af Champagne, **Peder** af Maiuil, **Simon** Kastellan af L'Isle, saa og **Guido** Bisp af Orleans, **Rotoud** af Chalons, **Stephan** af Noyon, (over hvilken sidste man meest maa forundre sig, da han selv havde hentet Princessen fra Danmark og da eedelig forsikkret, at hun skulde blive og altid holdes for Dronning, paa Kong **Philips** Vegne,) og desuden mange fleere, som besvore Slægtskabet mellem **Ingeborg** og **Philips** forige Dronning, en Datter af Greven i Hennegau, efter hvilket Erkebisp **Wilhelm** offentligen afsagde den Dom, at de burde adskilles. **Blondel** maa selv tilstaae, at der intet Slægtskab var mellem dem, da den Flanderske Grev **Carl**, som var **Ingeborgs** Oldefaders Brodersøn, og **Elisabeths** Moders Farmoders Søstersøn og fra hvilken det dog skulde regnes, efterlod sig ingen Børn; Derfore opgiver han et andet fra den Russiske Regent **Jaroslaw**, fra hvilken stammede **Ingeborg**, denne **Ingeborgs** Farmoder, og **Anna**, som var **Philippi Augusti** Oldefaders Moder, og hvorefter **Philip** var i femte Grad og **Ingeborg** ogsaa i femte, hvilket sidste er urigtigt, thi hun var virkelig i fjette. Siden anførte man og, at den Ungerske Kong **Bela** havde 1184 ægtet **Margrete**, en Søster af den Franske Kong **Philip**, Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. og at Ingeborgs Farmoder Ingeborg var Faster til Belæ Mo-
Aar 1193. der a). Dog Svogerskab saa langt ude er efter den canoniske Lov neppe gyldig Aarsag til Hinder, end sige Skilsmisse i Ægteskab; Og af Ingeborgs Stamtavle ved Abbed Wilhelm, hvorom meere siden, sees desuden tydeligen, at de Franske havde villet føre Slægtskabet fra de Flanderske Grever, da de vare gandske ukyndige i Ruslands Historie, og om dets Regenteres Forvantskab med de Danske Konger. Imidlertid maa man dog tilstaae, at dette sidste lod sig efter den canoniske Lov nogenlunde høre, da det første derimod var aldeles urigtigt. Man finder og forhen, at Philips Fader Ludvig var bleven skilt fra sin Dronning Eleonora, fordi de vare hinanden beslægtede i siette Grad. Til saadant Middel greb Kongen efter Wilhelms og fleeres Raad for paa en god Maade at blive adskilt ved Dronningen, og igien at kunde faae Lov at gifte sig, da han vel allerede tænkte paa Agnes, en Datter af Conrad, Pfalzgreve ved Rhinen, som var Farbroder til Keiser Henrik, hvilket Partie nu vel af Stats-Aarsager syntes ham at være vigtigere end en Forbindelse med den langt fraliggende Danske Konge, som ei vilde være ham behielpelig mod Engeland. Da Wilhelm var Pavens fødde Legat, og Vidner havde besvoret Slægtskabet for ham, forsikkrede Pave Innocentius siden, at han ei havde dømt imod Retten, men vel imod Rettens Orden. — Saasnart Philip havde besluttet at skille sig ved hende, gav han Paven strax tilkiende, at han ikke havde fuldbyrdet Ægteskabet med hende, fordi han var bleven underrettet om, at hun var hans forige Dronning saa nær beslægtet. Da Ingeborg forstod aldeles ikke Fransk, var forladt og alleene uden Landsmænd,

for-

a) De her angivne Slægtskabs-Beregninger anseer jeg ei for rigtige. Grundene for mine Tvivl skal jeg ved en anden Leilighed angive. Kall.

forstod hun aldeles intet af det, man foretog sig, men da det endeligen blev sagt hende ved en Tolk, faldt hun, som der fortælles i Gestis Innocentii c. 49, i yderste Forundring, brast i Graad hylede og raabte: Mala Francia! Mala Francia! leggende til: Roma! Roma! hvorved hun gav tilkiende, at hun agtede at skyde Sagen ind under Paven. Strax derpaa lod Kongen hende uden videre Ophold og Raadslagning føre til et Nonnekloster ved Cisoin, under Tournay Bispedom, men i Arras Sogn, kaldet Beaurepaire a) som man seer af Innocentii Levnets Beskriver, af Radulph Coggeshale og af Stephani Tornacensis epist. 262, og siger den første, at det laae uden for Frankriges Grændser, og at hun der holdtes som i et Fængsel. Ja Philip nægtede hende endog her næsten al Underholdning, og havde hun kommet til at lide

Knud VI. Aar 1193.

 Nød,

a) Beaurepaire eller som det ogsaa skrives, Belrepaire er hverken af Suhm eller Engelstoft rigtig nok beskrevet. Den rette Sammenhæng dermed kiendes best af den Hist. eccles. Cisoniensis, som Dachery har udgivet i sit Spicil. II. p. 875. sq. og hvortil Brequigny og Du Theil henviise i deres Noter til Gesta Innocentii cap. 49. Dette Beaurepaire var nemlig og er endnu en liden Bye, som da henhørte under Arras (ei Sogn) men Bispedømme; Augustiner-Ordenens Munke i Cisoin, som stod under Dorniks- eller Tournay- (men ikke under Arras-) Bispedømme, havde i Belrepaire en Eiendom, hvor foruden Boliger for Canonici og Brødre fra Cisoin (og siden ogsaa, om ei alt da, for en Prior) tillige var indrettet et Opholds Sted (som vel kunde kaldes af Stephano Tornac. epist. 81. et quasi ergastulum og af Matth. Westmonasteriensi ad h. a. custodia quasi carceralis, men som jeg dog ikke veed om da har været et ordentlig Nonne Kloster,) for Fruentimmer, quas recipere ad instantias & importunitates Principum Abbas & Conventus de Cisonio compellebantur. De saaledes herhid forviiste Fruentimmers Antal var 1208 saa stor og byrdefuld for Klosteret i Cisoin og sammes til Belrepaire ansatte Kanniker og Brødre, at de derover indgave en Klage til Pave Innocenz 3, som findes i den anførte Hist. eccl. Cisoniensis. Kall.

Knud VI. Nød, dersom ei Erkebisp Wilhelm af Rheims havde underholdet
Aar 1193. hende, deels maaskee af Undseelse, og deels venteligen fordi han havde kronet hende. Førend Skilsmissen a) skrev Stephan Bisp af Tournay, som tog sig den ulykkelige Princesse ivrigen an, og var de Danske meget hengiven, ham et Brev n. 263 p. 385. og hos Langeb. VI. p. 80 til i Dronningens Navn, hvori hun takker ham for udviiste Hielp mod hende, som en landsflygtig, og beder ham at forhindre, at hun ei skulde komme i andres Hænder, og derved geraade i større Ulykke, hvortil maaskee efter Brevets Overskrift sigtes til, at hun skulde falde i en anden Mands Hænder, hvorfor man maaskee giorde sig Umage, (thi, som Rigord skriver om hende, hun vilde hellere al sin Tiid leve kydsk og i Bøn end ægte en anden); Endeligen melder hun, at hun af sin ringe Formue sender ham nogle smaa Foræringer. — Efterat hun var kommen til Cisoin skrev samme værdige Mand atter til Erkebispen n. 262 p. 379. og i Baluz. miscell. I. 420. hos Langeb. VI. p. 81. og forestilte ham i de Tiders Stiil, at der var hos dem en kostbar Perle, som ned-

"traad-

a) Den Dørnikske Biskops Stephans her anførte Brev er neppe skrevet før Skilsmissen, og henhører vel ligesaa lidet, som det strax herpaa forekommende andet Brev af samme Biskop til dette Aar, men snarere til det følgende. Da Skilsmisse-Dommen først blev afsagt d. 4 Nov. i dette Aar, og Erkebiskopen da viiste sig som Dronningens værste Fiende, er en saa stor Forandring neppe inden Aarets Udgang foregaaet hos Wilhelm, at Dronningen skulde kunde have Aarsag til at yde ham saa megen Tak for siden oppebaarne Velgierninger endnu i dette Aar. Stephans Bekiendtskab med Dronningen er desuden rimeligviis foranlediget ved hendes Ophold paa det ved Dornik saa nær liggende Belrepaire, og hans Beskrivelse over Dronningens Levemaade her synes at forudsette et længere end i det høieste 6 Ugers Ophold paa dette Sted, ligesom ogsaa, at han skriver i hendes Navn, en længere Tids Bekiendtskab. Kall.

"traadtes af Menneskene, men æredes af Englene, en kongelig Knud VI.
"Skat, Slottet og Himmelen værdig, nemlig Dronningen, som in- Aar 1193.
"delukkes i Cisoin a) som i et Fængsel, som trykkes af Armod, og
"som var forviist i Landsflygtighed. Hvo skulde, skriver han, ei
"ynkes over en Person af høi og kongelig Herkomst, begavet med
"fortrinlige Sæder, blufærdig i sin Tale, aldeles reen i sine Gier-
"ninger, skiøn af Ansigt, som Jomfruen hos den hellige Ambro-
"sius, men skiønnere af sin Troe, ung (Juvencula) af Aar, men
"gammel af Gemyt, og som af dem, der pleiede at dømme om Fru-
"entimmers Skabning, lignedes med Helena; Hendes daglige For-
"retning var Bøn, Læsning og Haandgierning; Hun kiendte ikke
"Tærning eller Bretspil, men blev ved i Bønnen fra om Morgenen
"til om Middagen (hora sexta) med Suk og Graad, ei saa meget
"for sig, som for Kongen; I Choret (oratorium) sad hun aldrig,
"men enten stod hun eller laae paa Knæe; Han meener, at om Kon-
"gen saae hende saaledes, saa vilde han antage hende igien og op-
"hæve Skildsmissen. En saa velsignet Afkom af Konger og Mar-
"tyrer maatte for sin Fødes Skyld sælge sine Klæder og smaa Boe-
"skab, hun maatte bede om Almisse; Jeg har ofte, legger han til,
"seet hende græde, og jeg har selv maattet græde med hende, og
"mit Hierte er bleven forfærdet i mig; og jeg har opmuntret hende
"til at kaste al sin Omhue paa Herren, hvilket hun ogsaa gier, men
"siger: Mine Venner og Nærmeste have forladt mig, min Herre
"Erkebispen af Rheims er min eeneste Tilflugt, han som fra min
"Gienvordigheds Begyndelse af har understøttet, opholdt og fødet
"mig." Til Slutning opmuntrer han ham til ei at holde inde med
sine Velgierninger og at ynkes over en trængende Dronning. I
Anled-

a) I Texten apud Cisonium, thi det var i Nærheden af Cisoin, men ei i Byen selv, at Dronningen opholdt sig. Kall.

Knud VI. Aar 1194. hvilken Langebek formeener i en skreven Anmærkning, at han har været en Datter-Søn af Kong Valdemar, hvortil jeg dog ingen anden Grund seer end Navnet, da man ei kan udfinde, hvo der har været hans Fader blant dem, der ægtede nogen af Valdemars Døttre. Snarére kan han have stammet fra een af Valdemars Søstre, og maaskee fra den, der havde den obotritiske Prinz Prizlav.

Paa en Hellig Dag udi Fasten bivaanede Olaf, den Orkenøiske Jarls Haralds Frænde, Messen i St. Olufs Kirke i Bergen, og stod under Guds-Tienesten uden for Kirken, og havde lagt sin Haand paa Dørposten. I det samme skiød en Mand fra Fæstningen til ham med en Laas-Bue saa at Spidsen gik igiennem hans Haand og ind i Pillen, og blev han da stærkt saaret. Ved samme Tid lod Eyskieggerne mange af deres Folk gaae hiem i Bøygderne og til deres Forretninger, thi de forestilte sig ikke, at Sverre skulde angribe dem førend langt ud paa Vaaren, da han opholdt sig Vinteren over i Tronhiem, kaldte der mange Folk til sig fra Bøygderne, og stilte sig an, som om han dagligen ventede Eyskieggerne. En stor Deel Birkebener laae da nde i Gildesskaken, et stort Herberge, indtil han i Fasten foer ned fra Tronhiem, og havde han ikke større Skibe end med tyve Bænke, alle de andre vare smaa. Han kom hurtig til Bergen, og fik Eyskeggerne ingen Underretning om hans Færd. Løverdagen før Palme Søndag den 2 April holdte Eyskeggerne Ting, og der sagde Olaf, Harald Jarls Frænde, til sine Mænd: "Nu faaer jeg Efterretning "om Kong Sverres Færd, at han snart vil komme at besøge os, "og nu bør vi overlegge, om vi skulde bie ham her med de Folk, "vi have, og stride, eller om vi skulde gribe til noget andet Raad, "thi vort Folk er meget adsplidt; Sigurd, Erlings Jarls Søn,

"er

meere til i Anledning af Ingeborgs Giftermaal. Acta Sanct. April. I. 624. b. Anno VI. Aar 1193.

Den Engelske Kong Richard blev nu af den Østerrigske Hertug Leopold, som holdt ham i Lænker efter de Tiders Barbarie, overladt til Keiser Henrik, der truede sig ham til under Paaskud, at det ei sømmede sig for en Hertug at holde en Konge fangen, og maatte han sidde i Fængsel dette heele Aar over. Eccard meener, at Keiseren forlangte da adskilligt af Kongen til Hertug Henriks Skade; vist er det, at Kongen svarede, at han før vilde døe end indgaae det forlangte. Kongen kom i Keiserens Vold paa Palme Søndag. Denne gode Leilighed betiente den Franske Kong Philip sig af for igien at bringe til sit Rige de Landskaber, som forhen havde hørt dertil, og nu havde længe været i Engellændernes Besiddelse fra Wilhelm Conqvestors Tid af. Han giorde i April Indfald i Normandie, sparede efter de Tiders grumme Brug hverken Stand, Kiøn eller Alder, og indtog det meeste deraf; giorde Forbund med Kong Richards urolige Broder Johannes, og lod ved ham opvække Uroe i Engelland selv, og søgte at formaae Keiseren til at overlade sig den Engelske Konge, hvilket og eengang nær havde lykkedes ham, dersom ei de tydske Fyrster havde sat sig derimod. (Anledningen var, at Keiseren beskyldtes for at have ladet dræbe Bisp Albert af Lüttich, hvorover mange tydske Fyrster, og deriblant ogsaa Hertug Henrik, foreenede sig mod Keiseren, som af Frygt derover søgte at faae Kongen af Frankerige paa sin Side ved bemeldte Middel.) Endeligen kom det den 28 Junii til Forlig mellem Keiseren og Kongen paa Vilkaar: At den sidste skulde betale 150000 Pund puurt Sølv efter cølnisk Vægt for sin Frihed til Keiseren, (hvoraf Hertugen af Østerrigr skulde have 20000 Pund,) og desuden give Keiseren 60 Gidsler og Hertug Leo-

Knud VI. Aar 1193. Leopold 7. Dog skulde Kongen være fri for de 50000 Mark og for Gidslerne, saafremt han opfyldte det Løfte, han havde giort Keiseren om den Saxiske Hertug Henrik, men dersom dette ei blev opfyldt, skulde han betale de 50000 Mark syv Maaneder efterat han var kommen hiem til England. Eccard meener, at Richard havde lovet at formaae Henrik til at afstaae sin Paastand til Arven paa Welfs og Mathildis Efterladenskab; Men da heraf blev intet, saa bleve baade Pengene betalte og Gidslerne stillede. Imidlertid trak det dog maaskee længe ud med Betalingen, da Pengene skulde hæves over gandske Engelland, og tog da den Franske Konge vel deraf Anledning til at bryde den sex Maaneders Stilstand, han den 8 Julii havde sluttet med de Engelske Indvaanere af Normandie, indtog Evreux og fleere Stæder, men indgik dog endeligen anden Gang Stilstand; Og for da end meere at giøre sig Keiseren forbunden, friede han ved Gesandter til hans Broder-Datter Clementia, (rettere Agnes,) hvortil Keiseren gav sit Bifald, og til den Ende lod hente sin Farbroder Conrad til sig, men dennes Gemahlinde Irmetrudis holdte det for billigt at adsporge sin Datter, om hun vilde have Kongen af Frankerige, som da skal have svaret, at hun havde hørt, hvorledes han havde beskiæmmet og forkastet den ædle Princesse, Kongens Søster af Danmark, og frygtede for samme Skiæbne, hvorpaa Moderen adspurgte hende, hvem hendes Hue da stod til, hvortil hun svarede, til Henrik, den Saxiske Hertugs ældste Søn og Søstersøn af den Engelske Konge, med hvem hun fra sin Barndom af havde været forlovet. Moder og Datter bleve nu eenige om at lade den unge Henrik hemmeligen komme; hvorpaa de i faa Vidners Nærværelse bleve viede sammen, og alting bragt til Ende. Keiseren blev herover fortørnet og vilde have det omgiort, men hos Faderen

ren vandt den faderlige Kiærlighed Seier. Da alt dette tydeligen viiser, hvor stort Fiendskabet var mellem den Franske og Engelske Konge, tiener det ogsaa til at bestyrke de Engelske Skribenteres Foregivende, at Philip søgte Forbund med Danmark for at faae Hielp mod England, og af samme Aarsag var det da uden Tvivl ogsaa, at Philip siden søgte at komme i Svogerskab med Keiseren. Men Richard forsømte ei heller paa sin Side at foruroelige den Franske Konge, til hvilken Ende han formaaede Keiseren til at love sig i April Maaned til Hennegau Riget af Arelat eller Arles, hvor Keiseren dog intet besad, men hvortil han kun havde en gammel Paastand, thi det stod nu i Lehns Forbindelse med Frankerige, som det og laae beleiligt, indbefattede Provence, Dauphine og en Deel af Lanqvedoc, og havde sine egne Herrer. Og dette giorde Richard alleene for at faae Leilighed til at forurolige Frankerige. Det lader ogsaa virkelig, at han i December er bleven til Speyer kronet til Konge af Arles, og i den Henseende bleven Keiserens og det tydske Riges Lehnsmand. Keiseren har, som det synes, ogsaa i Betragtning af disse Omstændigheder lovet Richard at tage Hertug Henrik igien til Naade og at forskaffe ham Nordalbingien og Slavien, venteligen for derved at svække de Danskes Magt, og derfor har vel ogsaa Knud ei hiulpet sin Svigerfader, og saa hastig sluttet Fred med Grev Adolf. Saa meget er i det mindste sikkert, thi det skriver Arnold IV. 20, at Hertugen sendte sin ældste Søn Henrik fra Brunsvig til Keiseren, for at blive hos ham saalænge indtil han havde tilstaaet ham alt Landet neden for Elbe, hvorom han havde givet got Haab, men hvis Opfyldelse opsattes Dag fra Dag, og da var det vel og, at den unge Henrik søgte ved ovenmeldte Giftermaal at blive indlemmet i den Keiserlige Familie, og derved at vinde Keiserens Naade, som tilsidst ogsaa

Knud VI.
Aar 1193.

Knud VI. gravne paa Kirkegaardene og forgiftede Luften, og Børn bleve ei
Aar 1193. døbte. Gudstienesten blev endeligen frigiven i Domkirken. Dog vedvarede Forargelsen, da Greven med Skyisfogden (advocato) og de ypperste Mænd, der indsamlede Indkomsterne, forbleve i Band, saa at ingen Gudstieneste kunde holdes, hvor de vare nærværende. Imidlertid agtede man dog ikke derpaa i Hamborg og i alle Sogne og Slotte a): Ja i Bremen selv holdte nogle Gudstienesten i Kirken paa Torvet tæt ved Børsen, som stod ledig, og Kannikerne bleve udjagede af deres Huuse, og opholdte sig alene i Kirkerne og Klosterne. Albert. Stad. ad. h. a. Arnold. Lubec. IV. 21. 22. Christiani Schlesw. Hollst. Gesch. p. 51. 52. —— Pave Coelestinus befoel, at den Trætte, som var opkommet i den Sverinske Kirke, skulde bilegges ved Bisp Isfrid i Raceborg og andre fleere, saavel geistlige som verdslige Herrer.

Schrö-

a) Arnolds Ord ere: Nam cum hi in sua sententia perseuerantes se excommunicatos negarent, Comiti quidem sui non solum in Hammenburg, sed & in omnibus parochiis & castris communicauerunt. Grevens sui, (Tilhængere, Undersaatter) vedbleve altsaa ikke alleene i Hamborg, men ogsaa i alle hans tilhørende Kirker, Sogne og Slotte at holde Gudstieneste og Communion. Alii vero, vedbliver Arnold, in Brema in forensi ecclesia populum detinentes, quia bursa vacabat, in facie Archiepiscopi & Canonicorum divina peregerunt. I Ordene: *quia bursa vacabat*, formoder jeg en urigtig Læsemaade, og læser enten: qui a bursa vacabat, eller med nogen meere Forandring: qui a bursa veniebat. Jeg forstaaer da Arnold saaledes, at nogle af Adolphs Tilhængere stoppede dem, som kom (veniebat) paa Torvet fra Børsen (eller dem, som kom der uden at have Børs-Forretninger, vacabat,) fik dem ind i den paa Torvet liggende Kirke, og holdt der Guds-Tieneste lige over for den ligeledes paa Torvet beliggende Erkebiskopelige Residenz. Kirken, som omtales, bliver da St. Willhads. Vor Forf. synes at forklare dette Sted hos Arnold, som om der læstes, quae apud bursam vacabat. Kall.

Schrøders papist. Meckl. p. 490. —— Den Rygiske Fyrste Jeromar stiftede og begavede Nonneklostret Bergen paa Rygen, som blev indviet af den Roskildske Bisp Peder, fordi Nonner vare dertil tagne af Vor Frue Kloster i Roskilde. I Brevet derom takker Jeromar Gud for, at han er bleven udrevet af Afgudernes Tieneste, hvortil hans Forfadre vare mykkeligviis hengivne, og derfor havde han til Taksigelse bygt paa Bierget en Kirke og Kloster af Muursteen Jomfrue Maria til Ære, og givet dertil 5 Gods (mansiones & prædia) hvilke nævnes, og hvorunder laae Agre, Skove, Enge, Fiskerier og Bønder (coloni, Opsiddere) og iblant andet tvende Egeskove. (Iblant dem nævnes Szabroda, nu Schaprode;) Af hver Plov i de Landskaber Østrusna, Buceua, Muschiza, Gotzcouua (Gützkow,) Sithne, Tribuses, Barth, Wasita, som laae alle paa Rygen Roja, (hvilket viiser, at Rygen paa det faste Land eller Rugia cismarina var da virkelig til, og indbefattede en Deel af Pommern,) skulde gives en Maade Korn og en Penge med hver Maade og tvende med tvende Maader; Men i Rygen (Ruja) en Vogn (plaustrum) med Brænde og et halvt Læs Høe med tvende Neger (manipuli) Havre og fem Eg, og af dem, som ei pløiede, tvende Penge. Blant Vidnerne forekomme Calaman, Jeromars Kapellan; Jeromars Sønner: Barnutha og Wizlaus; Jeromars Broder Stoyslaus og hans Søn Ysaac (hvilken ellers ei forekommer,) som besvore alt dette paa Fyrstens Vegne; Dette siges at være skeet, da Coelestinus forestod den Romerske Kirke og gloriosissimus Kong Canutus regierede hos de Danske, da Herr Absalon var Erkebisp i Lund, det Romerske Sædes Legat, og Sverriges Primas, og da Peder forestod Roskilde Kirke, hvilket da og viiser, at Rygen stod paa den Tid saavel i det verdslige som geistlige under Danmark. Schwartz Gesch. d. Pommersch-

Knud VI. Aar 1193.

Knud VI. Aar 1193. mersch-Rügisch. Städte S. 530. Dregeri cod. dipl. Pomer. p. 52 sq. —— Under et Diplom i Gerckens cod. diplom. Brandenb. IV. p. 434. udstædet af Keiser Henrik til Gelnhusen den 1 Junii, hvorved han stadfæster Erkesædet Magdeborg adskilligt Gods, til det samme forhen skiænket af Keiser Friderik, som havde tilhørt Hertug Henrik, forekommer blant Underskrifterne Odacarus, Bøhmernes Hertug, hvilket var hans rette Navn, og ei Ottocarus, (hvilket nogle have latterligen villet at skulde betyde, at Keiser Otto 4. var ham kiær) og Sifrid Greven af Orlamunde. — Udi Apulien vedvarede Krigen imellem de keiserlige og Kong Tancred, uden noget Afgiørende paa nogen af Siderne, men med Aarets Slutning nødde en heftig Feber Tancred til at vende tilbage, og sattes han da i største Bedrøvelse ved sin ældste Søns, den unge Kong Rogerii Død. Muratori Gesch. von Italien VII. 330. 331.

Om Foraaret droge Olaf og Sigurd, Kong Magni Søn, fra Hitland til Orkenøerne for at besøge Harald Jarl, som tog meget vel imod dem. Samme Foraar drog Halkel Jonsen fra Norge med et vel udrustet Langskib, og foregav, at han vilde fare paa Fribytterie vesten paa, men begav sig til Orkenøerne til de forommeldte, og lod da ved Olaf Jarlen tilkiendegive, at Kong Magni Søn var der, og bad ham at hielpe sig. Denne formedelst det Venskab, som havde været mellem ham og Kong Magnus, lod da udruste et got Langskib, og tillod at drage med dem, hvo som vilde. De gave derpaa Sigurd Konge Navn, og kom da mange til ham fra Orkenøerne og Hitland, og deriblant endeel fornemme, som bleve hans Mænd og svore ham, og som af ham fik Værdigheder og Æres Navne hver efter sin Orden. Samme Sommer gik han derfra med en anseelig Flode, og kom under Norge

ge og til Vigen, hvor han uformodentlig ankom til Tonsberg, hvor Knud VI.
Jon, Kong Sverres Sødskende Barn (Mosters Søn,) opholdt Aar 1193.
sig, som af dem blev ihielslagen tilligemed Helge Bring, der før havde været Sverres Mærkemand, og mange andre Birkebener, hvorefter Sigurd da paa Tinget udvalgtes til Konge. Dette Partie kaldtes Eyskegger, det er Oekiæmper, og Guldbeener. Fra Tonsberg droge de til Oslo, hvor alt Folket sloge sig til dem, og saaledes allevegne i Vigen, hvor de føre frem, og det vel meest, fordi de opførte sig fredeligen og sædeligen, og lode enhver beholde sit. Men som de havde meget Folk, og kun lidet inde af Landet, begyndte Proviant at mangle dem, hvorover de besluttede at drage til Danmark, og droge de da lige til Traven, hvor de borttoge nogle Kiøbmands Skibe, venteligen Lybekkerne tilhørende, og fik utroelig meget Bytte, især af Klæde, som og af Sølv og Guld, hvorefter de imod Høsten vendte tilbage til Norge, hvor de solgte deres Vare og afhiulpe derved nogenlunde deres Mangel. Sverre var i Trondhiem, da han fik Tidende om denne Flode, og drog han da med en stor Hær den øvre Vei til Vigen, hvor en Deel af hans Høvdinger vare blevne tilbage, og samlede sig da ogsaa Birkebenerne, da de hørte, at Eyskeggerne vare Sønden paa Vigen, ved Sarps-Borg, hvor nu Friderikstad ligger. Høvdingerne vare: Sigurd Lavard, Kong Sverres Søn, Philip, en Søn af den Svenske Birger Jarl, Hagen Galinn, Sverres Søster Søn, som siden blev Jarl, Peter Steyper, Hiarrand Hvide, og fleere Hof-Høvdinger (Sveitar Høvdinger, det er Høvdinger, som fulgte Kongens Hof, Følge, Svite;) De havde 300 Mænd. Da Eyskeggerne spurgte dette, gik de med deres Skibe op ad Sarpen, og lagde til ved Borgar-Voldene, hvor de stege i Land og opstillede deres Hær. Birkebenerne da de saae, hvor stærke de vare,

toge

Knud VI. Aar 1194. stebud. Kongen gav enhver af Bisperne anseelige Gaver, og derpaa droge de bort, og som det lod med megen Hengivenhed til Kongen. Hoveden siger, at Kongen lod paa samme Dag hugge Hovedet af Sivard, en Søn af Adestan, der forhen havde regieret i Norge, og det fremhære for sig og Giæsterne. Forhen har jeg sagt, at Sigurd, (samme Navn som Sivard,) Kong Magni Søn, blev i Slaget i Florevig, maaskee Rygtet og Bispernes Had kan have udspredt denne Fabel om ham; En anden Sigurd, Erling Jarls Søn, reddede sig med Flugten til Danmark, ham kan det derfor ei heller være. Adestan synes meest at ligne Eisten eller Augustinus, som var Konge i Norge, en Søn af Harald Gille, og Sverres Farbroder; Men den Norske Historie fortæller ikke, at han havde nogen Søn af det Navn Sigurd. Da og Sverre var meget mildere sindet end de fleeste vare i de Tider, er dette saa meget mindre troeligt. Hans Fiende, den Engelske Guillelmus Neubrigensis, maa selv skrive III. 6. p. 276 om ham saaledes: "Udi sit Seigl førte han saadan Titel, Sverus Rex magnus, ferus ut leo, mitis ut agnus ɔ: Den store Kong "Sverre, grum som en Løve, og mild som et Lam; thi han viiste, legger Guillelmus til, Naade mod Undersaatterne og Ærbødighed mod Kirker og Klostere." Et herligt Vidnesbyrd, som Sandhed udpressede af en Fiendes Mund. At Sverre var saa meget for at lade sig krone og salve til Konge, det var, uden Tvivl baade for at stoppe Munden til paa dem, der endda droge i Tvivl, om han var retmæssig Konge, og for at styrke sine Venner i deres Troeskab, da denne høitidelige Skik ansaaes da for nødvendig, og saadan en salvet Person for hellig, vel ogsaa for derved at viise, at han og Bisperne vare gode Venner, om end Erkebispen var hans Fiende, og endeligen ogsaa for at lade Paven og hans Legat,

samt

Det lader, at han har været en ordentlig og virksom Mand. Hans Knud VI.
Levnet forekommer i Danske Magazins tredie Deel og Bisp Fin- Aar 1193.
nur Jonsens Islandske Kirke-Histories første Tome. Langebek II. 519. IV. 625. 630-632. —— Michael, Bisp over Sudervøerne, døde efter Johnstons Udgave af Krøniken af Man p. 24 i dette Aar, men efter Langebeks III. 225 først 1203; Han døde i Abbediet Fontain og havde Nicolaus til Eftermand. — Den 25 Augusti stiftede Afrika, en Datter af Kong Godred i Man og Gemalinde af Johan Curcy Abbediet af St. Maria af Jugo Domini, og besatte det med Cistercienser Munke, og blev der siden begravet. Der sees endnu hendes Billede i en Alter-Reliev og i en andægtig Stilling tæt ved det store Alter i en Bue. Waræi antiqu. Hibern c. 26. State of Down p. 49. —— Imellem den Ungerske Kong Bela og den Polske Hertug Casimir blev Fred sluttet paa Vilkaar, at Halicz eller Gallicien skulde staae under Polsk Hoihed, og samlede derpaa begge Regentere sig og skiltes venligen fra hinanden, og blev Freden lovet ved de Helgene Adelbert, Pohlens Patron, og Stephan, Ungerns. Dlugloss. VI. 566. Boguphal. p. 49. —— Fyrst Jaroslaw af Novgorod foretog sig et Felttog mod Jugrerne, der boede paa hin Side Dwina, og lod dem fratage en Stad ved Floden Jaga, hvilket viiser, hvor vidt Novgorodernes Magt da strakte sig. Jugrerne havde en Tid lang forsømt at betale Skat, og lovede nu at give Sølv og Pelsværk, men endeligen giorde de et Udfald af en anden i 5 Uger beleiret Bye, og sloge Novgoroderne den 6 December gandske. Arndt henfører dette til 1194. Tscherbatow p. 925 sq. Arndt II. p. 256.

Knud giorde 1194 sit første Tog mod Estherne i Anledning 1194.
af deres Søerøverie, og skal han have ydmyget dem, om ei just

Knud VI. de kunde ægte dem i 4 eller 5 paa den anden) da nogle Lærere holdt
Aar 1194. for, at saa langt een var i Graden fra Hovedstammen, saa langt skulde ogsaa alle Side-Linierne ansees for at være; Paven svarer i et Brev, som findes i Ant. Collect. Decret. Paris. 1606 p. 207: At da Brugen i Norge var i sligt Tilfælde denne, at de formedelst nær Slægtskab bleve adskilte, og de som ei vare givne sammen, ei fik Lov dertil, som Spørgerens eget Brev udviiser, saa forklarer Paven bemeldte Hadrians Tilladelse saaledes, at hver, som vilde giftes sammen, skulde i 6 Grad stamme fra Hoved-Personen, saaledes at Slægtskabet beregnedes efter Kirke-Lovene, thi heri vilde Paven heller følge de fleeste og Brugen, end opvække nogen Splid og Forargelse. Denne Dom gav og Paven flere Sportler, og underkastede Almuen meere de geistliges Magt, end om en anden var bleven fældet. Da Menneskene boe vidt fra hinanden i Norge, saa faldt denne Lov dem meget tung, og gav Geistligheden rig Anledning til at udviise Myndighed og inddrive Bøder. Hadrians Tilladelse blev og derved til intet, thi at gifte sig i 6 og 7 Grad paa begge Sider, (det er egentlig 12 og 14,) det var frigivet for alle Christne. — Den 15 Junii udstædde Paven fra Vatican en Bulle til den Tronhiemske Erkebisp Erik, som deri skrives Heirik, hvorudi han tager ham, og efterkommende Erkebisper og Tronhiems Kirke under sin Beskyttelse, taler om deres Privilegier, givne af de forige Konger, især af Magnus (Erlingsen;) Bekræfter, at de maa sætte Præster til de kongelige Capeller, og at Kongerne ingenlunde maatte blande sig i Valg af Bisper, Abbeder eller nogen geistlig Person, men at det skulde aldeles komme an paa deres Overeenskommende, som havde Rettighed til at vælge. Ikke heller maatte nogen Geistlig gaae i Krig, med mindre Noden var saa stor, at Stigtets Biskop eller andre af de viiseste Mænd

tillode

vestram Sanctitatem. I nok et Brev I. 38, som synes at være Svar paa et af Walberts, der er tabt, undskylder Wilhelm sig i Henseende til deres Tvistigheder, og forsikkrer, at han aldrig har hindret nogen fra at blive Cistercienser-Munk, som han især beskyldtes for at have giort ved at have antaget Philip, som nu var hans Dreng eller Tiener, og det alleene, (saaledes som Walbert foregav,) for at tilvende sit Kloster de Penge, hans Fader havde givet ham med. Han benægter ingensinde at have sagt, at Cistercienserne vare Menneske-Slugere, og at de paa bestisk Viis satte grumme Tænder i de Provster, som gik uden for de ældstes Befalinger; Han beder ham ei at troe sligt, og at deres Venskab maatte fornyes. — Fra den Roeskildske Bisp Peder haves iblandt Wilhelms Breve et II. 13 til Paven, som er Svar paa hans, angaaende St. Thomæ Kloster de Paraclyto og dets Abbed Wilhelm, hvorved han for at afhielpe deres Mangel skiænker dem efter Pavens Begiæring al den faldende Indkomst af de ved Døden bortkaldte Præster i hans Stigt fra Paaske efter deres Død, og til næste Aars Paaske, eller det saa kaldte Naadsens Aar, dog saaledes at Bispen og Stigtet intet skulde afgaae i deres Rettighed, saa at det alleene blev de arme Præster til Byrde, og da saadant nødvendigen maatte foraarsage megen Klage og Eftertale, udbeder han sig pavelig Stadfæstelse herpaa for at stoppe Munden til paa dem. Saa virksom og i mange andre Maader god en Mand end Wilhelm var, saa kan man dog ei sige ham fri for Nærighed og Egennytte for sit Kloster. I et Brev til Cantzleren, ventelig Andreas Sunesen II. 59, klager han over, at denne endda ei havde opfyldt sine Løfter til ham, beder at undskylde, om han er for dristig, thi da haver Cantzleren ved sin Godhed selv forvoldet det, roser hans Lærdom, kaldende ham Minerva, og giver ham Navn af

Knud VI. Aar 1194.

Knud VI. af vestra Excellentia. I et Brev til Kongen II. 71. anbefaler Wil-
Aar 1194. helm ham en ubenævnt, paa det at Ondskab ei skal formaae mod Retfærdighed. Til den berømte Ebbe Suneson, Peders og Andreæ Broder, skrev Wilhelm II. 19, og beder ham ei at være fortørnet paa ham, men at blande sin Retfærdighed med Mildhed, roser derhos hans Troe, hans Venner, Læsning, Andagt og Kundskab i verdslige Ting. I et andet Brev I. 39 kalder han ham sin kiære og Hiertens Ven, og roser hans Godhed mod ham i sidste Samling, klager over, at Kongen, som burde forsvare Munkene, var dem imod, (maaskee fordi Wilhelm havde raadet til Ingeborgs Giftermaal,) samt at Ebbes Foged (Brydie, villicus) B. af i Alexander-Thorp, og en Smed, som var hans undergivne Bonde (colonus) dræbte Klosterets Gieder eller Vildt (animalia,) som han beder Ebbo at skaffe Ret over, da han selv engang personlig og tvende Gange ved Bud havde klaget herover. — Rygtet om Skilsmissen mellem den Franske og Danske Ingeborg synes at være kommet noget seent til Danmark, maaskee deels ved de større Vanskeligheder, som vare i de Tider frem for i vore med at faae Efterretninger, og deels maaskee ogsaa fordi Philip har hindret Efterretningernes Fremkomst, deels har man og vel skrevet seent herom, da man ei saa strax har faaet afgiort, hvo der skulde paatage sig Gesandtskabet til Paven, hvortil endeligen Kongens Cantzler Andreas Suneson og Abbed Wilhelm bleve udvalgte. Begge vare duelige, driftige og lærde Mænd, og den sidste især meget beqvem hertil, fordi han var en indfød Fransk-mand. De bragte et Brev med sig skrevet i Kong Knuds Navn til alle Cardinalerne, saavel de der vare Bisper og Præster, som de der vare Diaconi, som findes iblandt Wilhelms Breve II. 26. Knud skriver sig deri de Danskes og Slavers Konge, en Titel,

de

de Danske Konger siden stedse brugte, indtil de i Danske Diplomer og Breve forandrede Slaver til Vender, hvilke begge Navne tilkomme et og det samme Folk, og i Latinske til Vandaler, hvilket endnu bruges, endskiønt det er ganske urigtigt, da Vandalerne ere af Tydsk Herkomst og Vender af Slavisk; Anledningen til slig Feiltagelse har været denne, at Vandalerne beboede endeel af de samme Lande, nemlig Pommern og Brandenborg, som Venderne siden havde. Kongen kalder Cardinalerne sine ærværdige Venner, og giver dem Navn af Herrer. I Brevet roser han deres Retfærdighed og Billighed, siger at han sender sine Gesandter til dem i Anledning af, at den Franske Kong Philip havde forskudt sin Dronning, hans Søster, efterat have havt legemlig Omgang med hende, og efterat han for et Aar siden havde ægtet hende; Altsaa er Brevet skrevet i August. Han lod hende ogsaa næsten være uden Underholdning og havde ladet sværge Slægtskab mellem sig og hende, hvilket ikke forholdt sig saaledes, som hans Gesandter skulde bewiise. — Uden Tvivl strax efter Beretningen om Ingeborgs Forskydelse var kommen til Danmark, har Wilhelm skrevet det Trøstebrev til Dronning Ingeborg I. 34, hvorudi han siger, at omendskiønt han ei selv er nærværende hos hende, saa skal dog Dievelen selv ei hindre ham fra at tilskrive hende. Han roser hendes mandige Opførsel og Taalmodighed, beder hende ei at lade sig skræmme ved Trudsler eller lokke ved søde Ord (til selv at staae fra Egteskabet) og haaber, at Kongen snart skal forandre sig, eller og høre sin Dom, og hun ei miste den Medgift (Livgeding,) han havde givet hende. I et andet Brev I. 35 til hende uden Tvivl skrevet fra Rom, (og derfor uvist om det hører til dette eller næste Aar, da man ei veed, om Gesandterne komme did 1194 eller 1195,) siger han, at han ei kan lade nogen Leilighed forbigaae at

Knud VI.
Aar 1194.

skrive

Knud VI. skrive hende til, naar der er reisende. Tvende Gange havde han
Aar 1194. skrevet hende til, og intet Svar faaet, (ventelig fordi Philip bortstog Brevene,) da han dog udsatte sit Legeme for de størſte Besværligheder imod Kongen hendes Herre; Han berømmer hendes Taalmodighed, opmuntrer hende til at bevare sin Kydskhed, og forsikrer hende da om en god Udgang af Sagen, allerhelſt hendes Gudsfrygt og dydige Vandel er allevegne bekiendt, saa at hendes Fiender ei kan finde noget at hvedse deres Tand paa, da hun ei begaaer noget, som er imod Anſtændighed og gode Sæder; Han kalder hende Excellentia veſtra og Sublimitas veſtra. — Udi Absalons Navn tilskrev Wilhelm ogsaa de Franſke Fyrſter angaaende Skilsmiſſen, og ligeledes Broder Bernhard af Vincennes, som formaaede meget hos Kong Philip, og maaskee var hans Skriftefader, men begge disse Breve som iblandt hans Breve skulle være det ſiette og ſyvende i anden Bog, ere ei mere til. Udi Absalons Navn tilskrev han ogsaa Paven II. 22, og klages deri over den Franſke Konge, at han har fornærmet den chriſtne Religion ved at forſkyde Dronningen, og at han er bleven bragt dertil ved nogle onde Menneſkers Svig og Konſter, som deres Egteſkab mishagede og som derfor havde ſvoret Svogerſkab mellem dem, og imod al Rets Orden fremmet Skilsmiſſe imellem dem haſtigen og uden Overlæg; Derpaa anføres Ingeborgs Slægtregiſter fra Kong Svend Eſtrithſen, og beviiſes, at intet Slægtſkab er imellem Philips førſte Dronning og hende, da de ei nedſtamme fra den Flanderſke Grev Carl, Svend Eſtrithſens Sønneſøn; Tilſidſt ombedes Paven at vilde udvirke, at Ingeborg igien kom i Naade hos ſin Mand. I Ingeborgs Navn ſkrev og Wilhelm tvende Breve til Paven; I det førſte I. 31 ſiger hun, at Rygtet har allerede allevegne giort hendes Ulykke bekiendt, at nemlig

lig hendes Mand Kong Philip havde forladt hende uden at finde noget, desaarsag han kunde forkaste hende, hvorfore hun tager sin Tilflugt til det Romerske Sæde. I det andet I. 32 anraaber hun ogsaa Paven om Hielp, og beder ham forlige hende med sin Mand. Begge ere uden Tvivl skrevne efter Kong Knuds Befaling og sendte fra Danmark. Til Paven skrev ogsaa Wilhelm Brevet II. 79. i Kongens Navn, uden Tvivl strax efterat Efterretning om Skilsmissen var kommen til Danmark, og førend Gesandternes Afreise, deri siges, at Paven staaer for Konger og Fyrster (præsideat,) at Knuds Fader Valdemar havde pleiet Venskab med ham (som Cardinal) og Knud selv siden, at Philip havde forskudt Ingeborg, som han selv havde søgt, og det efterat han havde ladet hende króne, fastsat hendes Livgeding og ladet alt dette forsikkre og besværge ved mange; Men nogle havde siden falskeligen besvoret, at der var Svogerskab mellem hende og Philips forige Dronning, endskiønt saavel Kongen som den heele Danske Kirke forsikrede paa deres Side, at dette ei forholdt sig saaledes, hvilket og det medfølgende Dokument kunde udviise (uden Tvivl en Slægtetavle;) Han beder derfor, at Paven vilde tilintetgiøre denne Skilsmisse, at den ei skulde blive Kirken til Skam og trækkes til Exempel.

Knud VI. Aar 1194.

Pfaltzgreve Conrad reiste strax, efterat han havde forligt sin Svigersøn den unge Henrik med Keiseren, hen til den gamle Hertug Henrik i Brunsvig for at formaae ham til at drage til Keiseren, og lovede ham meget Gods, naar han vilde føie sig efter ham. Henrik, endskiønt han troede, at det vilde blive vanskeligt at naae Keiserens Yndest, samtykkede dog i at vilde møde ved Hoffet (curia, Rigsdagen) i Salfeld efter Fyrsternes Beskikkelse; Keiseren kom did; men Hertugen blev underveis ved Lofeld kastet af Hesten og beskadiget, hvorom han ved Sendebud un-

Knud VI. Aar 1194. berettede Keiseren, der i Fæstningen troede, at det var opdigtet, men da han blev overbeviist om Sandheden, forelagde han Hertugen en sildigere Dag og paa et nærmere Sted, nemlig Dullethe eller Thulleden, nu Tilleda i Fyrstendømmet Schwartzburg i Thüringen, hvor ogsaa Hertugen indfandt sig, og vandt Keiserens fuldkomne Naade, og blev hans Søn da beskikket til tilkommende Pfaltzgreve ved Rhinen, efter hans Svigerfaders Conrads Død og formeligen af Keiseren dermed forlehnet, imod at han skulde følge Keiseren paa hans Tog til Apulien. Saaledes havde den gamle Hertug ingen af sine Sønner hos sig, thi Otto var som Gidsel hos Keiseren, og Wilhelm hos Hertugen af Østerrige for de resterende Penge, som deres Morbroder, den Engelske Kong Richard endda var skyldig. Vel døde den Østerrigske Hertug Leopold ved et Fald, han giorde med en Hest, og sendte før sin Død Wilhelm til Kong Bela af Ungern for af ham at udleveres Faderen, men Keiseren vidste at forhindre det. Sin ældste Søn fik han dog inden Aarets Udgang frisk og sund tilbage, efterat Sagerne i Apulien vare lykkelig bragte til Ende, dog uden at have opnaaet synderligt hos Keiseren enten af Ære eller Fordeel. Paa Rigsdagen i Salfeld vare endeel Erkebisper og Bisper forsamlede og desuden Hertug Bernhard af Saxen, Markgrev Conrad af Landsberg, Markgrev Albert af Meissen, Borggreve Friderich af Nürnberg, Grev Adolf af Schovenberg, Borggreve Gebhard af Magdeborg og flere, med hvilke alle Hertug Henrik da uden Tvivl ogsaa er bleven forligt, endskiønt man ei veed Forligs-Vilkaarene. Saameget er vist, at Saxen kom herved i Rolighed, saa at Rov, Tyverie og Ran ophørte baade til Vands og Lands, og Byers og Befæstningers Porte, som længe havde staaet lukte, bleve nu aabnede. Arn. Lub. IV. 20. Chron. Stederb. hos Leibnitz I. 866.

I. 866. Orig. Guelf. III. 377. — Cardinal Cincius eller Cynthius kom paa sin Tilbagereise til St. Michaels Kloster i Hildesheim, hvor Abbeden Theodoric og Munkene beværtede ham meget vel, saa at han derfor siden stod dem mægtig bie hos Paven, da han ved sin Nærværelse i Rom forlangte, at den Hildesheimske Bisp Bernard, som havde stiftet Klosteret, maatte blive canoniseret, og bleve derpaa ogsaa hans Been opløftede og skrinlagde paa det høie Alter i St. Mariæ Kirke ved den Hildesheimske Bisp Berno. Heraf slutter jeg, at Cincius maa ei seenere paa Aaret end Maj eller Junii have forladt Danmark, i det mindste har han den 23 Martii ikke underskrevet en Bulla hos Dreger i cod. dipl. Pomer. p. 58 given af Pave Coelestinus i Lateran. — Den Bremiske Erkebisp Hartvik skiænkede ved sit Brev givet til Bremen den 12 Augusti Tienden-Bilenvelde, som laae tæt ved Wilster, til Klosteret Neumünster i Landskabet (Haven, pagus) Holsteen, hvilket Sted hedte i gamle Dage Wippenthorp. Blandt Underskrifterne forekommer: Theodorik, Bisp af Lybek, Herman, Udvalgt til Zverin. Originalen af dette Diploma bevares i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Arnold. Lub. IV. 23. Narrat. de Canoniz S. Bernhardi hos Leibnit. p. 469. — Den 16 Januarii stadfæstede Grev Sifrid af Orlamünde, hans Gemalinde Sophie (Kong Valdemars Datter) og deres Sønner den Tiende, som Marggrev Otto og hans Gemalinde Adelheid havde først af alle i Thüringen udlovet til Kirken i Maynz; Dette skeede i Anledning af en Reise, Erkebisp Conrad af Maynz giorde til Orlamünde for at indvie en Kirke. Gruber orig. Liv. p. 115. not. b. 246. Löber. de Burggrav. Orlam. p. 59. sq. — I Begyndelsen af Aaret døde Kong Tancred i Sicilien til det heele Riges største Bedrøvelse, og efterlod Riget til sin unge Søn

Knud VI.
Aar 1194.

 Guil-

Knud VI. Aar 1194. Guilielm 3. under hans Moders Sybillæ Formynderskab. Saasnart Efterretning om Tancreds Død indløb til Tydskland, belavede Keiseren sig paa at giøre et Tog til Sicilien; Penge fattedes ham nu ikke, thi de havde han faaet af den Engelske Kong Richard, som i Februario var bleven sat i Frihed. Muratori Gesch. von Ital. VII. 333. sq. —— I Maj Maaned antraadde Keiseren sit Tog, thi den 3 Junii udstædte han allerede et Diplom i Placentia, hvor blant Underskriverne den unge Henrik kalder sig en Søn af Hertug Henrik i Saxen, og heraf sees, at man lod den gamle beholde dette sit Værdigheds Navn, endskient han ei meere var Hertug i Saxen, hvorvel han besad et Stykke af det, men Bernhard egentlig var det, som dog kun skrev sig Hertug af Ostphalen og Engern, af hvilket sidste han dog ei besad noget. Venteligen kaldte denne sidste sig ikke Hertug af Saxen, fordi han besad intet i Westfalen, og fordi det med Navn og Værdighed var blevet tillagt Erkebispen af Cøln, saa Bernhard maaskee ei kunde føre Navn af det Hertugdom, han ei besad heelt og holdent, hvorvel man dog ogsaa ofte finder, at han haver skrevet sig Hertug af Saxen og Greve af Aschersleven. Eftersom Keiseren kom med en stor Magt, var Guilielm for svag til at imodstaae ham. Han oversvømmede da som en vældig Flod Apulien og Calabrien, udøvede især megen Grusomhed i Byen Salerno, der havde overgivet sig, og som han lod siden sløife, fordi den havde udleveret Keiserinden Constantia til Tancred. Ved Hielp af Skibe fra Genua og Pisa gik han derpaa endog over til Sicilien, indtog det ganske Land, og bragte Dronning Sybille tilligemed den unge Kong Guilielm til at overgive sig under Løfte af adskillige Fordeele, som han dog ikke holdt, men tvertimod lod dem sætte i Forvaring, under Paaskud af en virkelig eller opdigtet Sammenrottelse

telse mod sig af de Sicilianske Store, hvoraf han da ogsaa tog Knud VI.
Anledning til at lade nogle hænge, andre brænde, paa nogle Øy- Aar 1194.
nene udstikke og sendte de øvrige i Landsflygtighed til Tydskland. Af Hævn lod han ogsaa aabne Tancreds og hans Søns Rogerii Grave og de kongelige Kroner fratage de døde Legemer. Den Skat, han fandt, af Edelstene, Guld og Sølv og Silke-Klæder var utroelig stor, som han da næste Aar bragte hiem med sig til Tydskland, læsset paa 150 Heste. Paa Slottet i Palermo skal han have fundet Senge, Stole og Borde af purt Guld. Den 23 October lod han sig derpaa i Domkirken til Palermo krone til Konge over Sicilien. Saaledes gik det mægtige Normanniske Rige i Sicilien og Apulien hastigen til Grunde, ved det at Indvaanerne vare forfaldne til Vellyst og Overdaad, og faldt nu i det Hohen-Stauffiske Keiser-Huses Hænder. Den 26 December fødte Keiserinden Constantia i Byen Jesi i den Anconitanske Mark Prinds Friderik til Verden, som siden blev den navnkundige Keiser Friderik 2. Hun var da 40 Aar gammel, og ikke 50, som nogle nyere foregive. Det forekommer mig troeligt, at Pave Coelestinus vel ogsaa derfor viiste sig saa lunken mod Kong Knud i den Sag mellem hans Søster Ingeborg og den Franske Kong Philip, paa det han altiid kunde have en Ven og Forsvar i den sidste mod Keiseren, som nu havde ham i Midten. Scheid. orig. Guelf. III. 542. Ott. de S. Blasio c. 39. 40. —— Bisp Isfrid af Raceborg udstædte et Diplom, som læses hos Schrøder papist. Meckl. p. 490, om Stiftets Tiender, hvoraf man seer, at Gadebusch har hørt dertil, og at dette Stift ogsaa har besiddet nogle Eiendomme i det Zwerinske. Blant Underskrifterne nævnes Bernhard den yngre Greve af Raceborg og en Valdemar af Wittenborg, (som venteligen et Flekken og Amtet af det Navn i Grevskabet Zwerin,) om

hvil-

Knud VI. Aar 1194. de legge saa tæt op under dem, som mueligt, paa det Skuddene kunde gaae over dem. I Førstningen skulde de lade Skibene være løse, bedække sig selv med Skioldene, tage deres Vaaben og Aarer vel i Agt, som i alle Tilfælde især maatte paapasses, og saa, naar Fienden var træt, angribe af alle Kræfter. Sverre havde 20 Skibe, hvoraf de fleeste vare smaa, og Eyskeggerne 13, som fast alle vare store. Mod Dagningen laae disse utiældede i Florevog, men nu sloge de sig løse fra Landet ved at hale Tougene til sig, som vare giorde faste om Steen paa Landet; Derpaa roede de jævnsides ud af Vogen sammenbundne baade ved For- og Bagstavnen, og var det deres Agt at opsøge Kong Sverre, men som det endda var mørkt, vidste de intet af, førend dennes Skibe satte ind paa dem, og Striden da begyndtes. Eyskeggerne trakte nu af al Magt Skibene tættere sammen ved Tougene, men sønderbrøde ogsaa ved Skibenes Sammenløb derved deres Aarer. Deres Anfald var hæftigt, men Birkebenerne bedækkede sig saa tæt med Skioldene, at ingen af dem var udsat for Skud, og kunde man da letteligen mærke, at de vare vante til sligt. Som nu Eyskeggerne begyndte at trættes, opmuntrede Sverre sine Folk til at giøre Angreb, og at vilse, at de vare Birkebener, og at deres Sværd kunde bide; De kastede nu Stene, udskiøde Pile og Spyde og hug med deres Sværde. Dog Eyskeggerne giorde stor Modstand og havde Fordeel af deres høie Skibe. De kastede endog en Kloe eller Hage paa Kongens eget Skib, sloge Stavngiemmerne ihiel og toge Fanen, og giorde Plads for sig nesten lige til Masten. Men som de nu idelig trængte ind, opeggede Kongen sine Folk saaledes, at de sloge Fienden tilbage, da mange dræbtes og andre maatte søge til deres egne Skibe, og fik Birkebenerne da Leilighed at skiære Tougene over. Nogle af Sverres Skibe havde lagt saa nær an til Fienden, at

han

han derved fik Leilighed at fæste sig til dem, og ødelegge nogle af dem, hvorved da mange af deres Folk vel faldt, dog fleere af Birkebenerne, hvilke derover lagde fra. Sverre sagde da: Strider mandeligen, kiære Brødre! saa slige Anfald vilde de kunde giøre; fegter tapperligen, thi de andre føle ei mindre deres Saar end vi vores. Da nu Eyskeggerne saae, at Birkebenerne lagde fra, tænkte de, at de flyede, og huggede derover efter Olafs Raad Tougene over for at forfølge dem, men som Aarene vare sønderbrudte, dreve de hver for sig med Strømmen; Da lagde Birkebenerne an med to til tre Skibe mod hvert af de andres. Nu kom et Lang-Skib til fra Fæstningen, besat med 90 Mand, alle i Ringe-Brynier, og kom det ret tilpas. Eyskeggernes Skibe bleve da tagne, og eftersom hvert blev taget, gik Birkebenerne fra deres egne smaa Skibe op paa disse større. Fienden havde sat Kong Sverres tagne Mærke, Seiersfluen, op paa deres Hoved- (Admiral) Skib, hvorover Birkebenerne grebe det an af alle Kræfter, og holdte ei op, førend de ved at entre, havde igien erobret det, og paa Skibet giort ryddeligt fra For- til Bagstavnen. Sigurd, Magnus Søn, sprang da over Bord, og blev dræbt i det han svømmede. Tvende Skibe, som anførtes af Lodin, en Søn af Paul Smaaøye og Halvard Brat, roede bort og reddede sig. Olaf, den Orkenøiske Jarls Frænde, sprang over Bord, og svømmede til Land, men Birkebenerne vadede ud imod ham, og dræbte ham, førend han naaede Landet. Hallkels Skib blev sidst taget, fordi det var høiest, og havde det tapperste Mandskab. Han selv faldt med de fleeste af sine Folk. Fast alle Eyskegger bleve i dette Slag, undtagen de, som Livet spartes. Sverre havde befalet, at Gudstienesten skulde ei holdes i Byen, førend han kom, med mindre Slaget varede alt for længe. Men nu roede han med de fiendtlige

Knud VI. Aar 1194.

Knud VI. Skibe ind til Byen og kom just til den rette Heimesse-Tid, som
Aar 1194. og strax begyndte. Kort efter Slaget døde Bard Guthorms
Søn, Benedict den lille og fleere af Sverres Mænd. Saa-
snart Sigurds og Olafs Liig vare fundne, lod Kongen det første
synes i manges Overværelse, paa det enhver skulde kiende, at Ey-
skeggernes Høvding var falden, og derpaa lod han giøre en stor
Grav over det paa Mariæ Kirkegaard Sønden for Choret, og
deri legge flere Eyskeggers Liig, samt Olafs. Man holdt da al-
mindeligen for, at intet Slag var blevet holdt med uligere Skibe
af Størrelse, og at Birkebenerne havde viist sig meere erfarne,
Eyskeggerne vel derimod dristigere, men derhos meere uforsigtige.
Da Sigurd, Erling Jarls Søn, spurgde denne Tidende, drog
han Sønder paa Landet lige til Vigen, og derfra til Danmark.
Nogle fulgte med ham, andre adsprededes hist og her, og atter an-
dre søgte og fik Fred. Den samtidige Engelske Skribent Guillel-
mus Neubrigensis III. 6. skriver, at Sigurd, Magni Søn,
var en ung Person af got Haab og havde mange paa sin Side.
Begge Erkebisperne Erik og Absalon sendte nu Bud til Rom
med Breve, hvorudi alle Sverres Gierninger bleve afmalede ef-
ter Eriks og hans Mænds Vidnesbyrd, især ogsaa hvad der var
forefaldet mellem ham og Erik, lige fra det første af, og fik de
derpaa Svar fra Paven efter Eriks Ønske saaledes at Paven
bandsatte Sverre, saafremt han ei lod Erkebispen nyde alt hvad,
han med Rette paastod. Dette Brev lod Erik hver Søndag op-
læse i Choret i enhver Kirke over heele Dannemark, da Kongen
saaledes hver Søndag bandlystes. Da Sverre hørte dette, talte
han ofte herom paa Tingene, og sagde, at det var de Danskes
Paasund og ikke Pavens Ord, og at Erik Blinde ikke skulde tave
ham Kongedømmet fra; den Band, sagde han, og Forbandelse, han

har

har kyst over mig, har sat sig i hans Øine og derfor er han nu blind, thi den er i Band, som giør Bands Gierning, men jeg er Konge-Søn, som med Rette er kommen til Land og Rige, og har jeg udstaaet meget, førend jeg naaede det, vil jeg ikke heller overgive det for denne Aarsag; Erik maa gierne komme igien til sit Sæde, endskiønt han er blind, naar han kun vil holde den Lands-Lov, som her gielder, men om end begge hans Øine vare i Stand (skiønt han er blind paa dem begge, og paa Forstanden med til at see det rette,) saa vil jeg dog for hans Skyld aldeles ikke bryde den Hellige Kong Olufs Lov, om han end bander og skielder nok saa meget. Strax efter Paaske drog Sverre til Vigen efter Sigurd Erlings Søn for at fordrive ham og hans Folk, og kom han da til Kongehelle, hvorhen ogsaa kom Pavens Legat og Cardinal, (maaskee Cynthius,) med et anseeligt Følge, og bad Kongen ham til sig, og beværtede ham nogle Dage. Kongen gik nu om Borde med ham, at han skulde salve og krone ham, hvortil Legaten ei var utilbøielig; Men da Præsterne hørte dette, fortalte de Legaten, at Kongen var ueenig med Erkebispen, at denne havde derover forladt sit Sæde, og at Legaten skulde ingenlunde salve Kongen eller love ham det, thi han havde engang været viet til Præst, og desforuden taget sig en Hustrue, medens den første, som han lovligen havde ægtet, endnu var i Live, og levede de begge og vare hos ham. De tillagte ham desuden mange andre skammelige Ting, som da bragte Legaten til at nægte Kongen Salvingen ved næste Samtale og bad han ham derhos at forliges med Erkebispen, som det tilkom at salve ham. Nu vreddes Kongen og svarede: "Jeg seer, hvad dit Ærende er hid til Lands; Det samme som saa mange andre Falskenere have havt, nemlig at komme "løbende hid for at skrabe Penge sammen og giøre siden Spot af

Knud VI. Aar 1194

 "vort

Knud VI. "vort Rige, naar de drage bort. Jeg vil derfor, at du reiser bort
Aar 1194. "af Landet, thi jeg vil ikke, at du snyder mine Undersaatter (mi-
"num Pegnum) Pengene fra." Saa modig var denne Nordens Konge paa en Tid, da andre mægtige Konger bleve traaede under Fødder af Geistligheden, deels fordi de vare Paven nærmere, og deels fordi Undersaatterne vare maaskee meere overtroiske i andre Lande end i Norge. Imidlertid havde Sverre dog giort bedre i at tæmme sin Vrede, thi saa havde han undgaaet mange Fortrædeligheder, som Geistligheden siden paaførte ham. Var det Cynthius, som her var tilstæde, viiser dette, at han ei her udrettede meget til Forlig mellem Danmark og Norge, som man og seer af Følgerne. Vist er dette, at Legaten reiste bort, og Sverre drog derpaa Nord efter ind i Vigen, og skikkede Bud efter Bisp Nicolaus i Oslo, til hvem han, da han kom, fortalte, at han var kommen under Veir med, at alt det Forræderie, som havde været opspündet imod ham, det havde han været Ophavsmand for, og at han derfor havde sikkre Beviiser. Bispen benægtede det, men Kongen sagde, at han vidste Beskeed om alt, og kunde overbeviise ham, kaldte ham sin Herres og Landets Forræder, og truede ham haardeligen. Da bad Bispen om Naade, lovede Troeskab og forpligtede sig til at besværge den med Eed, forsikkrede at vilde rette alt, hvad ondt han havde giort, og at vilde i alle Ting efterkomme Kongens Villie, og var han da ganske myg. Kongen tog ham derpaa Nord paa med sig til Bergen, didhen han og stævnede Bisperne Thorer af Hammer og Nial af Stavanger at komme som snarest, og handlede man ved deres Ankomst da først om, hvo der skulde blive Biskop i Bergen i Pauls Sted, hvortil Martin, en Engelskmand af Fødsel, god Klerk og Kongens Hofpræst blev udvalgt, og derpaa med Kongens Samtykke og efter hans Villie

strax

strax indviet af ommeldte Bisper. Der blev da stort Uvenskab mellem Kongen og Bisp Nicolaus, hvorvel den sidste ei meente det oprigtigt, og derfor tog Anledning af det, som forhen var hændet imellem dem, siden at sige, at Kongen havde tvunget ham til at salve sig og det under Trudsel af Døds Straf, som de samtidige Engelske Skribentere, Guilielmus Neubrigensis l. c. og Roger af Hoveden ad h. a. berette, hvilken sidste legger endda til, at Nicolaus havde veggret sig for at bivaane hans Kroning formedelst Erkebispens Fraværelse, hvilket vel maaskee er skeet forhen, og kan have været en Aarsag med, hvi Kongen tiltalte Bispen saa haardt i Vigen, og fremdeles legger han til, at Kongen lod Bispen binde og legge paa et Skiær i Havet, saa at Vandet gik ham næsten ind i Munden, hvorpaa Bispen beqvemmede sig efter Kongens Villie. Saadant er vist alleene af Had mod Kongen opdigtet og udspredet, men at Bispen selv skulde have opdigtet og udspredet det, kan jeg dog ei forestille mig. Roger af Hoveden kalder Erkebisp Erik urigtigen Eustachius, og Nicolaus kalder han Bisp i Vigen, hvilket sidste er rigtigt i Henseende til Districtet, skiønt Oslo var Stigtets Navn; Nial af Stavanger kalder han urigtigen Erik, og Thorer af Hammer siger han var Bisp i Burgund; Desuden taler han om en Bisp Absalon, som og var tilstæde, og om hvilken jeg ikke veed, hvor han har været Bisp. Paa Apostlernes Peders og Povels Dag blev derfor Sverre udi Bergen den 29 Junii høitideligen kronet og salvet til Konge af ommeldte Bisper, hvoriblant da ogsaa var den nye Bisp Martin af Bergen, men Nicolaus den fornemste i alt dette. Messenius II. 16. vil, at Dronning Margrete blev da ogsaa kronet, og at de begge bare Guld Kroner. Derpaa spiiste alle disse Bisper og Høvdinger med Kongen i Kongsgaarden, og var det et stort Giæstebud.

Knud VI. Aar 1194.

Knud VI. Aar 1194.

de kunde ægte dem i 4 eller 5 paa den anden) da nogle Lærere holdt for, at saa langt een var i Graden for Hovedstammen, saa langt skulde ogsaa alle Side-Linierne ansees for at være; Paven svarer i et Brev, som findes i Ant. Collect. Decret. Paris. 1606 p. 207: At da Brugen i Norge var i sligt Tilfælde denne, at de formedelst nær Slægtskab bleve adskilte, og de som ei vare givne sammen, ei fik Lov dertil, som Spørgerens eget Brev udviiser, saa forklarer Paven bemeldte Hadrians Tilladelse saaledes, at hver, som vilde giftes sammen, skulde i 6 Grad stamme fra Hoved-Personen, saaledes at Slægtskabet beregnedes efter Kirke-Lovene, thi heri vilde Paven heller følge de fleeste og Brugen, end opvække nogen Splid og Forargelse. Denne Dom gav og Paven flere Sportler, og underkastede Almuen meere de geistliges Magt, end om en anden var bleven fældet. Da Menneskene boe vidt fra hinanden i Norge, saa faldt denne Lov dem meget tung, og gav Geistligheden rig Anledning til at udviise Myndighed og inddrive Bøder. Hadrians Tilladelse blev og derved til intet, thi at gifte sig i 6 og 7 Grad paa begge Sider, (det er egentlig 12 og 14,) det var frigivet for alle Christne. — Den 15 Junii udstædde Paven fra Vatican en Bulle til den Tronhiemske Erkebisp Erik, som her skrives Heirik, hvorudi han tager ham, og efterkommende Erkebisper og Tronhiems Kirke under sin Beskyttelse, taler om deres Privilegier, givne af de forige Konger, især af Magnus (Erlingsen;) Bekræfter, at de maa sætte Præster til de kongelige Capeller, og at Kongerne ingenlunde maatte blande sig i Valg af Bisper, Abbeder eller nogen geistlig Person, men at det skulde aldeles komme an paa deres Overeenskommende, som havde Rettighed til at vælge. Ikke heller maatte nogen Geistlig gaae i Krig, med mindre Nøden var saa stor, at Stigtets Biskop eller andre af de viiseste Mænd tillode

tillode det, og i saa-Fald skulde han endda kun tiene der i sit Embede (som Feltpræst;) Især befriede han alle Præster, lærde og leg Folk, som enten boede paa Landet eller i Nidaros Bye, og vare beskikkede til at tiene St. Olaf, fra at gaae i det, som paa Norsk kaldes Leidanger (Leding). Han tillod og Erkebispen at sende 30 Lester Meel til Island for derfor at kiøbe Klæder til dem, der tiente St. Olaf, især paa saadan Tid, Landets Frugtbarhed tillod det; Tolden af det Skib, som aarligen kom fra Island, og som tilhørte St. Olufs Kirke i Tronhiem (Christ-Kirke eller Domkirken,) stadfæstede han, og alle dem, saavel Indfødde som fremmede, der droge i Pillegrims Færd til bemeldte Kirke, stadfæstede han og Vei-Fred frem og tilbage; og derimod nægtede alle dem christelig Begravelse, som faldt ved at angribe fremmede Reisende. Han forbød, at ingen geistlig maatte møde for nogen verdslig Ret i de Sager, hvori det efter den canoniske Lov var forbudet, og havde Stigtets Bisp Magt til at straffe de Geistlige, som handlede herimod; Ingen maatte uden Tilladelse af Stigtets Biskop nedbryde eller forflytte nogen indviet Kirke; Ingen Konge eller Fyrste maatte forandre vedtagne og skrevne Landslove uden Bispernes og de Viises Raad; eller mod gammel Sædvane paalegge geistlige eller verdslige Penge Bøder til Kirkernes og Klærkernes Skade; eller paastaae Troskabs-Eed af nogen Bisp eller Abbed, som ei besad Regalia, førend han var indviet: Kongen skulde ogsaa give Tiende af sine Jorder og Gaarder efter de canoniske Sætninger; Erkebispen fik Tilladelse til, ligesom hans Formænd, til sin og Kirkes Beste, at kiøbe Fugle, nemlig Falke, astures, og graa (Falke); Hvo der brød og handlede mod denne pavelige Bulle, skulde efter 2 til 3 Paamindelser, naar han ei forbedrede sig, miste sin Værdighed, underkastes Guds Dom, udelukkes fra Christi Legeme

Knud VI. Aar 1194.

Knud VI. Aar 1195. Paul, udvalgt Bisp til Skalholt, drog efter Julen med sit Følge fra Tronhiem til Kong Sverre i Vigen og fandt ham omgivet med et stort Antal af sine Hofmænd. Sverre tog saa vel imod ham, som om han kunde være hans Søn eller Broder, og beviiste ham saa megen Ære, som enten han selv eller hans Venner kunde ønske sig. Og kom det da Kong Sverre vel tilpas, at han baade havde meere Kundskab end andre, som og større Formue, hvorved han var i Stand til at give Bispen Gaver, der vare dem begge anstændige. I Hammer Bye blev Paul viet til Præst af Bisp Thorer den 25 Februarii og reiste han samme Nat derfra til Kongen og forblev hos ham, indtil han drog til Danmark. Sverre forærede ham alt hvad han behøvede paa Reisen, og lod alle Bisperne i Landet give ham Anbefalings Breve med deres Segl for. I Fasten drog han derpaa bort og kom første Paaskedag den 2 April til Lund, hvor Absalon lod ham boe hos sig og bad ham bivaane Heimessen; Og som han var baade en lærd og forstandig Mand, kom han i megen Yndest hos begge Erkebisperne Absalon og Eric og stod sig meget vel i sin Examen, forblev Paaskeugen over hos Absalon, og siden i Herridsvad-Kloster, og blev den 22 April indsat og indviet af Erkebisp Absalon med Raad og Samtykke af Erkebisp Eric, som formedelst sin Blindhed ei selv kunde forrette det. Bisp Peder af Roskilde var derved nærværende. Paul var da 40 Aar gammel. Kong Knud var Aarsag i at han saa snart blev viet ved at forestille, at det var nødvendigt at haste baade for hans egen Reises Skyld, som og fordi hans Landsmænd trængte til en Bisp. Paul forærede hver af Erkebisperne en Guldring og gav ligeledes Foræringer til alle de andre, som havde havt Forretning ved hans Vielse. Paa Hiemreisen til Norge traf han Kong Sverre endnu i Vigen og drog med ham til Bergen, hvorfra han

om

om Sommeren seilede til Island. Jo længere han opholdt sig hos Sverre og jo nøiere denne blev bekiendt med ham, jo mere agtede han ham. Han førte med sig til Island tvende Glasvinduer, som han lod indsætte i Skalholts Domkirke. I Bergen holdt Kongen en Samling med alle Bispoper i Anledning af at Erkebisp Eric havde ved Breve kaldet dem alle til sig til Danmark. I Anledning af den Unaade Sverre havde kastet paa den Orkenøiske Harald Jarl, fordi han havde understøttet hans Fiender, indfandt Jarlen sig i Bergen tilligemed den Orkenøiske Bisp Biarne samt de fornemste Mænd af Landet. Paa Samlingen i Bergen besluttede Høvdingerne at sende Brev med Kongens og Bispernes Segl for til Paven og affærdigedes dermed Bisp Thorer og Mester Richard Svarte a). Efter dette blev et Ting holdt paa Christi Kirkegaard; Der stod Sverre paa sin kongelige Stol og alle hans Hof-Sinder stode om ham, undtagen nogle, som sadde foran; Om Jarl Harald stode og mange af hans Mænd; Thi Sagen mellem ham og Kongen skulde nu forhandles. Jarlen talede da saaledes: "Her ere mange ypperlige Mænd forsamlede, og behøver jeg nu i min Sag almindelig Yndest og Bifald. Jeg er "nu gammel, som mine graae Haar vise, og haver havt Omgang "med mange Konger, af nogle antaget, af andre ofte ilde anseet. "Nu er et nyt Uhæld forhaanden: Min Herre Kong Sverres Vrede; og den falder mig tungere paa, end jeg haver forskyldt. Jeg "har ikke paa nogen Maade opegget Folket til Opstand, men sandt "er det, at jeg ikke haver stredet imod dem, thi jeg vilde ikke ha-

Knud VI. Aar 1195.

Zz 2 "des

a) Rikardr Svartameistari, som i den nye Udgave forklares Nigrae scholae Magister. Vist nok maa han have havt Kundskab og Færdighed i det Latinske Sprog, naar han skulde være skikket til et saadant Gesandtskab. Kall.

Knud VI. maaskee ved Hudsons Bay eller og Spitzbergen. Islændere eller
Aar 1194. Norske have uden Tvivl fundet det, men er det ei fundet førend i dette Aar, maa alle de Islandske Søgur, hvori det nævnes, være skrevne efter denne Tid, og henhøre de fleeste af dem, hvori dette Navn forekommer, desuden ogsaa til de fabelagtige. — Udi forige Aar søgte Roderic, Broder af David, Fyrste i Nord-Wales, ved Hielp af Godred, Konge i Man, at udjage denne sin Broder og bemestre sig Landet. Han erobrede ogsaa Anglesey, men førend Aaret var omme, kom Sønnerne af hans Broder Conan med en Hær, og tvang ham til at flygte fra Øen tilligemed Kongen af Man. Imidlertid blev David i dette Aar afsat af sin Brodersøn Lhewelyn, Søn af Jonverth, hvorvel man skulde have tænkt, at han var sikker paa Thronen, da han alt havde regieret i 24 Aar. Wynnes hist. of Wales p. 210. 212. 213. —— Den 5 Mai døde den Polske Fyrste Casimir meget hastigen, og havde sin Søn Lesko til Efterfølger, som bar Tilnavn af den hvide, fordi han havde hvide Haar; Casimirs anden Søn Conrad fik Masovien og Cujavien til sin Deel. Nogle meene, at Casimir omkom ved Gift eller ved en Elskabs-Drik, som en Kone gav ham ind for at elske sig: Men da slig Mistanke om Gift udbredes ofte om en Regent, naar han døer hastig eller i beleilig Tid, bliver dette Foregivende heel uvist. Dlugoss. p. 567 sq. Kadlubko p. 36. Boguphal. p. 49. 50.

1195. Hvitfeld fortæller, at Kong Knud lod udbyde Leding over al Danmark, og befoel, at alle de, som vare pligtige at giøre Tieneste, skulde være rede med deres Skibe, Vaaben og Værge, og siger han da, at Slesvig ved de Tider udredede 130 Skibe, Riber Stigt 120, Vendsyssel eller Børlum 50, Fyen 100, Sielland

120,

120 og Skaane 150, tilsammen 670, hvilke Tal ere tagne af Knytlinga p. 62. hvor dog legges til, at Viborg udredede 100 Skibe og Aarhus 90, tilsammen 860. Toget gik mod Pommerne, som vare faldne fra, og havde forladt den christne Troe, og bleve Wolgast og Stetin da indtagne og befæstede. Dette Tog finder jeg ikke hos nogen anden, enten indenlandsk eller udenlandsk gammel Skribent, og anfører Hvitfeld efter sin og Tidernes Maade heller ingen derfor; Imidlertid haver han dog vel havt noget at gaae efter, med mindre at han haver blandet dette Tog med noget af de foregaaende. — Paa St. Gereons Dag den 10 October, (og ikke paa St. Jørgens eller Georgii den 23 April, som Hvitfeld og Petrus Olai hos Langebek I. 180. ville,) rasede en overmaade stærk Storm i Danmark, og ligeledes Dagen for St. Dionysii Dag, den 8 October, hvoraf da kunde formodes, at den første paa Gereons-Dag var en Fortsættelse af denne sidste, ved hvilken endog Skove bleve kuldkastede. — Stral hos Langebek III. 307. vil, at Aas-Kloster blev først stiftet i dette Aar, hvilket er urigtigt; men Hvitfeld forklarer dette derhen, at Sorøe sendte atter en Sværm Munke did. Til Beviis paa at Bisp Valdemar havde dertil givet Gods, anfører Hvitfeld ved den Leilighed, at i Klosterets Jordebøger kaldtes et vist Læg af Bønder, Valdemars Læg. Den gamle skrevne Oversættelse af Erici Krønike vil ogsaa, at Aas-Kloster blev nu først bygt, men i Erici egen Krønike henføres det til 1194; Saa vaklende ere Aarstallene i vore gamle Skrifter. — Den 9 Februarii skienkede Bisp Peder af Aarhuus ved sit Gavebrev, som findes i Aarhuus Gavebog hos Langebek IV. 405, alle sine Bøger til Kapitelet ved St. Clementis Domkirke i Aarhuus, og siger derom i sit Brev, at den Mand, som føder Legemet, er vel god, men langt vigtigere de theologiske

Knud VI.
Aar 1195.

Lær-

Knud VI. Lærdomme, som underviise og føde Sielen med himmelsk Lærdom;
Aar 1195. Dog forbeholdt han sig, at Bøgernes Brug skulde indrettes efter hans Villie, saa længe han levede, men efter hans Død skulde de under Bands Straf indsættes i St. Clementis Skab, og være hans Tieneres evige Eiendom. Brevet er givet i Thorp og skrevet ved hans Notarius Thrugill, underskrevet af ham selv, af Age, Provst i Synderstathe og af Thrugill, Subdiaconus i Alnest. Samme Bisp skiænkte ogsaa den halve Deel af Nirel, nu Nexeløe, en Øe ei langt fra Sielland, hvorunder den ligger, til Kannikernes Bord i Aarhuus, saaledes at den østre Deel tilhørte dem, og den vestre Bispen af Roskild. I deres Deel kunde aarligen saaes en Mark af alle Slags Korn (annona) og samles 12 Læs Høe, samt naar Aaret var godt, fedes 40 Sviin; (Brydien) eller Fogden (villicus) gav omtrent 20 Mark Penge (denariorum) aarligen. Der vare og 2 Gaardmænd (Garthseti) hvis Arbeide (servicia) bemeldte Brydie modtog: (Nu ere paa den hele Øe 4, som og rimeligen have været i de Dage, da den halve Deel tilhørte Bispen af Roskilde, og desuden nogle Indsiddere.) Dette siges det i den Aarhuusiske Bog ibid. 423, havde Bisp Peder Waghensøn givet did, som var Aarhuus Kirkes fornemste Velgierere. — Udi Rom arbeidede Kong Knuds Gesandtere, Cantzler Anders Sunesen og Abbed Wilhelm, af alle Kræfter paa at formaae Paven og Cardinalerne til at antage sig Dronning Ingeborg, bragte det og derhen, at Paven skrev herom et Brev til Kong Philip, hvorom Wilhelm taler i sin Skrivelse til Abbed Walbert af Esrom II. 27, i hvilken han udbeder sig, at Abbedens og Brødrenes Fortienester maatte føre Sagen til en god Ende, og beretter for det øvrige at han er frisk. Imidlertid gik det ei saa let af, som de haabede, thi Kong Philip havde mange

Ven-

Venner endog i Rom, hvilke foresatte sig at opsnappe Gesandterne paa deres Landreise til Frankerige, hvorfor de nøddes til hemmeligen at forlade Rom uden at tage Afskeed og uden at nogen vidste deraf, Paven allene undtagen; De droge altsaa bort om Natten, gik om Bord paa et Skib Keiseren tilhørende, som vilde til Pisa, hvorhen de kom den anden Dag; Dette undskylder Cantsleren i et Brev II. 33. skrevet ved Wilhelm til Cardinal Octavianus Bisp af Ostia hvilken altid havde den Rettighed at vie Paven, beder deri, at han ei vil fortryde paa, at han uden hans og de andres Tilladelse haver forladt Byen, og roser ham forresten meget. Paven forundret over og opbragt mod Kong Philip, efter de danske Gesandters Beretning, havde sendt som Legat Magister Cardinal Præst Melior af Johannes og Pauli Kirke til Frankerige for at udforske Sandheden, og sendte ham efter hans Tilbagekomst igien did med Cardinal Subdiaconus Cencius, som var hans Notarius, hvilke bragte Breve med sig, som bleve oplæste i Kongens Nærværelse, hvorved Paven forbød ham at tage en nye Dronning, og hvilke ogsaa bleve meddeelte Kongens Gesandtere i Rom, Bisperne af Soissons og Noyon, hvilken sidste var tilligemed mange fleere Bisper og Baroner blant de forhen opregnede, Dronningen havde klaget over dem hos Paven, fordi de havde svoret Slægtskab mellem hende og Isabella. Paven erklærede ogsaa Skilsmissen for ugyldig og at være skeet mod Rettens Orden, og tilskrev Erkebispen af Sens og de fleere at forbyde Kongen at indgaae noget nyt Egteskab. De danske Gesandter droge nu over Alperne, og da skeede det, som fortælles i hans Levnet hos Langebek V. 477, at Wilhelms Tieners Hest, som bar nogle Helgen-Levninger, som Wilhem førte med sig fra Rom, stedte sin Fod saaledes, at den ei kunde gaae længere; Men Wilhelm bad da

til

Knud VI. Aar 1195.

Knud VI. til Gud, at han for de Helgeners Skyld, hvis Levninger Hesten
Aar 1195. bar, vilde giøre Hesten frisk igien, hvorpaa han strøg dens Fod og strax blev den karsk. Mig synes, at Wilhelm maatte snarere have bedet Himlen om ved et Mirakel at bøie Kongens Sind til Dronningen end at læge en Hest. Da Gesandterne kom til Dijon i Bourgogne, bleve de anholdte og satte udi Forvaring, dog uden at sættes i Jern, efter den Franske Konges Befaling ved Hertugen af Burgundien, og melder Wilhelm om dette sit Fængsel i et Brev II. 81. a. til Abbeden af St. Geneveve, hvori han skriver, at han er rede til for Retfærdigheds Skyld at miste sit Liv. Han skrev ogsaa af sit Fængsel et Brev II. 25. til Kong Philip selv, hvorudi han beklager sig herover, og især at den danske Konges Cantzler og Sendebud til Paven Andreas ogsaa var bleven anholdt, da han dog var en retskaffen og uskyldig Mand, hvis Levnet kunde tiene til et Mønster for alle, hvorfore han beder, at denne i det mindste maatte løslades, om han end selv skulde blive efter; De havde intet andet ondt giort, end at føre Breve med sig fra Paven, fulde af Kiærlighed og Omsorg for Kongens Siæl, hvorudi han formanede Kongen til at tage Dronningen til sig, hvortil ogsaa Wilhelm selv opmuntrer ham. I et Brev udi Cantzlerens og hans Medbrødres Navn II. 65, (hvoraf man maa slutte, at Gesandterne have enten været fleere end tvende, eller og at deres heele Følge er bleven anholdt tilligemed dem) til Cardinal Melior fortælles den hele Tildragelse omstændeligen, nemlig: hvorledes de havde Brev med fra Paven til Cardinalen, og hvorledes Hertugen af Burgundien, hans Betientere holdte dem 7 Dage i en nøie Forvaring, endskiønt de beraabte sig paa Cardinalen, som Pavelig Legat. Endelig bleve de efter Begiæring af Guido 2, (saa kalder Manrique annal. Cisterc. III. 134. ham,) Abbed i

Cister-

Cistercium, førte til Claravallis efter en indgaaet Aftale og aflagt Eed at vende tilbage til Dijon eller et andet Sted, saafremt Kong Philip ei gav sit Minde til deres Løsladelse, hvorover de herved sendte til Cardinalen Pavens Brev, siden de ei selv kunde bringe ham det, og bad ham udvirke hos Kongen, at de maatte faae Cardinalen i Tale. Men hvad der skulde gjøres i Henseende til den Uret, der var tilføiet dem, overlode de til Cardinalens Omsorg. Tilsidst undskylde de, at de have fremsendt Brevet med saa ringe en Person, da de ei kunde faae fornemmere dertil. Ved denne Anholdelse var det maaskee, at Wilhelm i hans Levnet hos Langebek V. 478 siges at have om Natten i en Drøm seet en ærværdig gammel Mand, som sagde til ham, at han skulde leve i syv Dage, hvilket han først tog for virkelige Dage, siden for lige saa mange Uger, Maaneder eller Aar, hvilket sidste ogsaa virkelig indtraf, og blev han fra den Dag af meere vedholdende i Bøn, Graad og Faste end forhen. Strax efter Ankomsten til Paris sendte Wilhelm et Brev II. 63 til sin Ven Gaufrid, Kannik ved St. Genoveva Kirke i Paris, hvorved han lod ham vide sin Ankomst, og at han haabede Dagen efter at see ham. Til Broder Bernard af Vincennes skrev Wilhelm ogsaa II. 77, hvori han taler om sit Fængsel, om den megen Umage, han har havt, at slutte Egteskabet mellem Philip og Ingeborg, som vilde have været ham til Ære, dersom ei Ondskab havde faaet Fremgang mod Retfærdighed; at Paven nu ved sit Brev maatte formaae Kongen til at tage sin Dronning igien og at elske hende, og da Bernard formaaer saa meget hos ham, saa formaner han ham at gjøre sit hertil. Cantzleren er uden Tvivl bleven nogen Tid efter Wilhelm i Claravalle, thi af Titlen af et af Wilhelms Breve, som er bortkommet, til ham sees, at Wilhelm formanede ham til at reise Knud VI. Aar 1195.

Knud VI. Aar 1195. derfra. Til Erkebisp Absalon skrev Wilhelm ogsaa i Canzlerens og de andre fangnes Navne II. 45, hvorudi denne taler om de mødte Vanskeligheder, og siger, at han for Kongens Æres Skyld og Sagens Vigtighed og Vanskelighed havde kun sat Taalmodighed derimod, hvorledes de havde sat i Forvaring i 6 Uger udi Dijon og Castellion, maaskee det nu værende Contel-Chalon i Franche Comte, og vare blevne anholdte ved Hertugen af Burgundien, som havde frataget dem 16 Pave Breve; Endeligen havde Kongen ladet sig formilde ved Abbederne af Cistercium og Claravalle, saa de nu vare komne til Paris, hvor de ventede paa hans Ankomst, da han havde ved et hemmeligt Bud lovet dem en hemmelig Samtale; De tvende Abbeders Venskab kunde Wilhelm ei nok rose, og i Stedet for de mistede Breve ventede de andre paa Pergament; Desuden kunde de, som Pavens Notarius, Prioren af St. Praxedis, en ganske lærd Mand, bragte med sig til Kongen og alle franske Prælater, være nok. Paven tog sig meget af Dronningen, og bar stor Medynk med hende. Paa anden Søndag efter Paaske skulde de Dommere, Paven havde udnævnt, Erkebispen af Sens, Michael de Contul, Petrus Bisp af Arras, Abbederne af Cistercium og Claravalle, med Magister Petrus, første Cantor i Paris, nøie undersøge Skilsmissen imellem Kongen og Dronningen og dens Sammenhæng, og søge at formaae ham til at tage hende igien, og om de ei udvirkede noget, da skulde paa Tirsdagen i anden Uge efter Paaske (maaskee 1196) den Romerske Stoels Legat, Cardinal Melior strængeligen befale Erkebispen af Rheims med alle hans Lydbisper, og Erkebisperne af Sens, Tours og Bourges med deres Lydbisper at være tilstede, paa det de med Legaten og Pavens Notarius kunde undersøge Sagen og af alle Kræfter formane Kongen til at tage Dronningen igien. Dette var

Aar-

Aarsagen til deres Ophold, som var dem meget kiedsommelig, allerhelst det kostede mange Penge for at holde Kongens Ære ved lige og ei at ansees for gierrige og nedrige. Imidlertid kom dog intet ud af alle disse Anstalter; undtagen at Paven lod ved Cardinal Melior og Cencius forbyde Kongen at tage en anden Dronning, som han dog giorde Aaret efter, og skal han ogsaa i dette Aar, som de gamle Engelske Skribentere, Guillelmus Neubrigensis V. 16. p. 550 og Hemingford vidne, have beilet til en Tydsk Princesse, som ei navngives, og have faaet ja paa hende af hendes Forældre, men at hun var bleven med hendes Villie borttaget af sin første Beiler; da hun drog til den Franske Konge giennem hans Land, og derpaa frivilligen have ægtet ham; Dog man kan ei troe alt, hvad de gamle Engelske Skribentere skrive til den Franske Konges Forkleinelse. Philip skal og have friet til den Sicilianske Kong Wilhelms Enke, Johanne, som var den Engelske Kong Richards Søster, og ligeledes faaet der nei, saasom alle vare blevne afskrækkede ved den Danske Princesses Skiæbne. Den samtidige Franske Skribent Rigordus, ellers en stor Beundrer af sin Konge, siger p. 37, at paa det Concilium, som Pavens Gesandtere, Melior Cardinal og Cencius Subdiaconus, sammenkaldte i Paris af alle Erkebisper, Bisper og Abbeder i det ganske Rige for at handle om denne Sag, blev dog intet tilendebragt, saasom de bleve stumme Hunde, der ei formaaede at giøe, og frygtede for deres Skind; Saa almindelig var Medynken, man havde med den gode Ingeborg. Nu maae man vel tilstaae, at Philip havde Uret; men paa den anden Side er det underligt, at see Paven og Præster at ville tvinge en Konge til at elske. Paa dette Concilium og venteligen ogsaa hos Paven var det uden Tvivl, at Abbed Wilhelm forelagde den Slægte-Tavle, som endnu haves, og hvorved

Knud VI. Aar 1195.

han

Knud VI. han uovervindelig viiste, at intet Slægtskab eller Svogerskab var
Aar 1195. fra Flandern af imellem Ingeborg og Philips første Dronning Isabelle. Blondel anfører en anden fra Rusland, hvormed han viiser Slægtskab i 6 og 5 Led, Stamfaderen ubereguet, mellem Ingeborg og Philip selv, men de Franske i Philips Tider førte den ei selv an, venteligen af Ukyndighed. Ved disse Gesandter, hvilke Godefrid, Munk af St. Pantaleon, kalder p. 760. Cardinaler og Legater a Latere, lod Paven i Frankerige og paa flere Stæder opmuntre enhver god og huld Mand til at giøre et Korstog til det hellige Land, hvorpaa ogsaa utallige lode sig korse: Henrik var Hovedmanden for dette Tog. — Cardinal Fidentius underskrev den 9 Februarii i Rom, tilligemed Cardinalerne Melior og Centius, en Pave-Bulle som er aftrykt i Wurdtwein subsid. diplom. X. p. 176. 177.

Hertug Henrik, træt og mæt af Verden, og skuffet ved Løfter, begyndte nu at slaae sig ganske til Rolighed og Andagts Øvelser, til hvilken Ende han gav sig til i Brunsvig at udpynte St. Hans den Døbers og St. Blasii Kloster, som han fra Grunden af havde opbygget: Han prydede det nu med et Guld Kors, besat med Edelstene af 1500 Mark Sølvs Værdie, og med Christi og Helgenes Billeder. Og som han begyndte at blive svag og kunde ei sove om Natten, lod han samle og afskrive de gamle Kræniker og sig dem forelæse. Han lod og forfærdige Præsteklæder, som han uddeelte til Kirkernes og sit eget Hoskapels Brug. Med saadant hendrev han forige og dette Aar, da han Paaske Aften blev for Alvor syg, og plagedes i Hundedagene af et stærkt Bugløb, hvorfor han dog ei vilde bruge noget. Den 24 Julii tog Sygdommen saa stærk til, at han sendte efter sin ældste Søn Henrik, der opholdt sig ved Rhinen, og som han allerede 1191 havde

anta-

antaget til Medregent, ligesom ogsaa efter Bisp Jsfrid af Raceborg, der var hans Skriftefader. Den sidste kom, og gav ham Sacramentet og den sidste Olie, hvorpaa han døde den 6 August, da han var 66 Aar gammel, og blev begraven ved Siden af sin Gemahlinde Mathilda, i St. Blasii Kloster-Kirke i Brunsvig, hvor endnu deres Billeder sees i Steen, ei ganske ilde giorte. Han kaldes af de fleeste Løve for sin Tapperhed, og lader det, at sligt Navn har behaget ham selv, siden han i Brunsvig lod til Erindring oprette en Kobber forgyldt Løve: Af nogle gamle kaldes han ellers ogsaa den Store. Vist er det, at Tydskland aldrig har, naar Keiserne undtages, havt nogen mægtigere Prinds, og hvis Herskab har strakt sig over fleere Lande, og lig heri Carl den Store, undertvang han sig ogsaa ved Sværd de tilgrændsede hedenske Folk, under det Paaskud at giøre dem til Christne. Af alle Kræfter søgte han at befordre Handelen, og har Lybek ham fornemmeligen at takke for sin Opkomst. Som alle ærgiærige Erobrere blev han meere beundret end elsket, og var, ligesom hans Fordeel det udfordrede, sine Naboers Ven eller Fiende. Dersom hans Magt ei var bleven knækket, havde de Danskes ei kundet saa meget tiltage i Tydskland; Men nu var ingen i Nord-Tydskland, som ret med Eftertryk kunde sætte sig mod dem. Fra denne mærkelige Herre stammer det nu regierende Engelske Kongehuus og Hertugerne af Brunsvig. Ved sin sidste Villie deelte han sine overblevne Lande saaledes mellem sine Sønner: Henrik fik Brunsvig med tilhørende, Wilhelm Lyneborg og Lauenborg med tilhørende, og Otto Haldesleve med tilhørende; Dog maa man tilstaae, at der kan tvivles, om Testamentet er rigtigt, eller maaskee giort i seenere Tider. Jeg har forhen handlet om Hertug Henriks Gemahlinde og Børn, hvorfor jeg her ikkun vil bemærke, at han med

Knud VI. Aar 1195.

Ida,

Knud VI. tober, som er aftrykt i Kreysigs Sachsische Beytrage III. 428.
Aar 1195. Paa samme Rigsdag den 24 October stadfæstede Keiseren ogsaa det Forlig, som var sluttet mellem Erkebisp Hartvig af Bremen og Grev Adolf af Skovenborg angaaende Grevskabet Stade, saaledes at den første skulde beholde de tvende Dele af Indkomsterne, og den sidste den tredie Deel, tilligemed den halve Deel af (Stade) Slots Lehn, som Conrad af Rode havde havt, saavelsom og de Lehn, som de Adelsmænd, Gerlac og Henrik af Bucstedehude, havde besiddet, dog saaledes at Lehnene skulde, om Besidderne døde uden Arvinger, eller og de frivilligen vilde afstaae dem, tilfalde Greven. Fremdeles skulde Adolf have de gamle Lehn, som Herrerne af Halremonde havde havt, undtagen en Skov, som skulde tilhøre, Grev Gunther af Keuerenberc, hans Søn. Fremdeles skulde Greven have af de første ledige Indkomster, 50 Talenter (Pund) og desuden alt det Gods, som tilhørte Advocaten af Stade, uden før Advocatiet. Blant Underskrifterne forekomme Bernard, Hertug af Saxen, og Bernard Greve af Raceborg. Dette mærkelige Diplom forvares i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Erkebispens Band mod Greven og hans Tilhængere blev da ophævet, og den første vandt Keiserens Yndest ved at give 600 Mark. Mærkeligt er det, at her ei tales det mindste om Ditmarsken. — Førend Forliget havde Paven ved sin Bulle, given i Lateran den 10 Februari, befalet Bisperne af Münster og Osnabrug og Abbeden af Rastad at tvinge under Bands Straf nogle Ministeriales af den Bremiske Erkebisp til at tilbagegive endeel Gods, som de havde bemægtiget sig, og som tilhørte Erkebispen. Staphorst I. 598. —— Udi et Diplom af Hertug Bernhard af 7 Februarii, hvorudi han skriver sig Hertug af Saxen, og Greve af Ascherslève, siges han at bortskiænke noget Gods

Gods til geistligt Brug for sin Faders og Moders Siæle og for sine Synners, til hvilke sidste maa legges Mærke, for derefter at kunde komme efter, naar han er bleven gift og de fødde. Orig. Guelf. III. 543. —— Den 19 Julii afgiorde Bisp Isfrid af Raceborg udi Boitzenborg den langvarige Strid om Bispevalget i Sverin, og stadfæstede, at Brunvard skulde være det, men afsagde derhos den Dom at Capitelet herefter og ikke Venderne skulde vælge Bispen. Schröder papist. Meckl. p. 498 sq. meener, at Brunvard har været af den adelige Slægt Negendancke. — Keiserens Farbroder Conrad døde, hvorpaa Hertug Henrik, som havde ægtet hans eneste Datter Agnes, blev Pfaltzgreve ved Rhinen. — Den Græske Keiser Isaacus Angelus, blev den 20 April afsat og blindet af sin Broder, Alexius, som antog det Tilnavn Comnenus, og derpaa blev Keiser. — Markgrev Albert af Meissen døde den 24 Junii af Gift, og 30 Dage efter lisgledes af Gift hans Gemahlinde Sophia, en Datter af den Bøhmiske Hertug Friderik, Broder til Ottocar, først Hertug, siden Konge i Bøhmen, som var gift med Markgrev Alberts Søster Adela, der var Moder til Valdemars 2. Dronning Dagmar. Denne Alberts og Sophies Datter Christiane ægtede Herman af Lodeberg. Alberts Farbroder Theodoric Markgreve af Lausnitz, var gift med Dobergena, ogsaa kaldet Luccardis, en Datter af den Polske Konge Boleslaus Crivousti og Søster til Miseco. Keiseren tog derpaa Landet i Besiddelse. Annal. vetero-Cellens. hos Mencken II. 393. —— Efter Erici Krønike hos Langebek I. 164 skal Klosteret Oliva ved Danzig først være blevet stiftet i dette Aar, hvormed dog vel ikkun sigtes til en Forbedring enten ved Bygning eller ved Formeerelse af Munke, thi vist er det, at det allerede blev stiftet 1186.

Knud VI. Aar 1195.

Knud VI. Aar 1195. Paul, udvalgt Bisp til Skalholt, drog efter Julen med sit Følge fra Tronhiem til Kong Sverre i Vigen og fandt ham omgivet med et store Antal af sine Hofmænd. Sverre tog saa vel imod ham, som om han kunde være hans Søn eller Broder, og beviiste ham saa megen Ære, som enten han selv eller hans Venner kunde ønske sig. Og kom det da Kong Sverre vel tilpas, at han baade havde meere Kundskab end andre, som og større Formue, hvorved han var i Stand til at give Bispen Gaver, der vare dem begge anstændige. I Hammer Bye blev Paul viet til Præst af Bisp Thorer den 25 Februarii og reiste han samme Nat derfra til Kongen og forblev hos ham, indtil han drog til Danmark. Sverre forærede ham alt hvad han behøvede paa Reisen, og lod alle Bisperne i Landet give ham Anbefalings Breve med deres Segl for. I Fasten drog han derpaa bort og kom første Paaskedag den 2 April til Lund, hvor Absalon lod ham boe hos sig og bad ham bivaane Høimessen; Og som han var baade en lærd og forstandig Mand, kom han i megen Yndest hos begge Erkebisperne Absalon og Eric og stod sig meget vel i sin Examen, forblev Paaskeugen over hos Absalon, og siden i Herridsvad-Kloster, og blev den 22 April indsat og indviet af Erkebisp Absalon med Raad og Samtykke af Erkebisp Eric, som formedelst sin Blindhed ei selv kunde forrette det. Bisp Peder af Roskilde var derved nærværende. Paul var da 40 Aar gammel. Kong Knud var Aarsag i at han saa snart blev viet ved at forestille, at det var nødvendigt at haste baade for hans egen Reises Skyld, som og fordi hans Landsmænd trængte til en Bisp. Paul forærede hver af Erkebisperne en Guldring og gav ligeledes Foræringer til alle de andre, som havde havt Forretning ved hans Vielse. Paa Hiemreisen til Norge traf han Kong Sverre endnu i Vigen og drog med ham til Bergen, hvorfra han

om

om Sommeren seilede til Island. Jo længere han opholdt sig hos Sverre og jo nøiere denne blev bekiendt med ham, jo mere agtede han ham. Han førte med sig til Island tvende Glasvinduer, som han lod indsætte i Skalholts Domkirke. I Bergen holdt Kongen en Samling med alle Bispoper i Anledning af at Erkebisp Eric havde ved Breve kaldet dem alle til sig til Danmark. I Anledning af den Unaade Sverre havde kastet paa den Orkenøiske Harald Jarl, fordi han havde understyttet hans Fiender, indfandt Jarlen sig i Bergen tilligemed den Orkenøiske Bisp Biarne samt de fornemste Mænd af Landet. Paa Samlingen i Bergen besluttede Høvdingerne at sende Brev med Kongens og Bispernes Segl for til Paven og affærdigedes dermed Bisp Thorer og Mester Richard Svarte a). Efter dette blev et Ting holdt paa Christi Kirkegaard; Der stod Sverre paa sin kongelige Stol og alle hans Hof-Sinder stode om ham, undtagen nogle, som sadde foran; Om Jarl Harald stode og mange af hans Mænd; Thi Sagen mellem ham og Kongen skulde nu forhandles. Jarlen talede da saaledes: "Her ere mange ypperlige Mænd forsamlede, og behøver jeg nu i min Sag almindelig Yndest og Bifald. Jeg er "nu gammel, som mine graae Haar vise, og haver havt Omgang "med mange Konger, af nogle antaget, af andre ofte ilde anseet. "Nu er et nyt Uhæld forhaanden: Min Herre Kong Sverres Vrede; og den falder mig tungere paa, end jeg haver forskyldt. Jeg "har ikke paa nogen Maade opegget Folket til Opstand, men sandt "er det, at jeg ikke haver stredet imod dem, thi jeg vilde ikke ha-

Knud VI. Aar 1195.

 "des

a) Rikardr Svartameistari, som i den nye Udgave forklares Nigrae scholae Magister. Vist nok maa han have havt Kundskab og Færdighed i det Latinske Sprog, naar han skulde være skikket til et saadant Gesandtskab. Kall.

Knud VI. "des af alle Folk der i Landet, saalænge jeg skulde være Jarl der a),
Aar 1195. "og ei heller lade alle mine Undersaatter løbe fra mig ud af Landet "og plyndre i Irland og Skotland eller røve Kiøbmænd, og det alt-"sammen mod min Villie; endskiønt det er bekiendt, at jeg straffer "strængeligen. Men det nytter ei at tale vidt og bredt herom, saale-"des som Sagen staaer; Jeg overgiver den derfor ganske og aldeles "i Guds og Kong Sverres Vold." Hvorpaa han gik frem og ka-stede sig ned for Kongens Fødder. Kongen saae sig da omkring en Stund, og sagde endeligen: "Megen Hærværk giorde de i Norge, "som hidsendte saa stærk en Flok, som Eyskeggerne vare, og var "det mig og mine Mænd meget imod; men nu er Jarlen hidkom-"men, som I see, og fortryder det, at han haver ilde handlet imod "os. Han beder om Naade, og den vil jeg skiænke ham, thi jeg "behøver ogsaa Naade af Gud, for det jeg haver giort; Staae der-"for nu op Herr Jarl, og vær i Guds og min Fred, og skal jeg be-"kiendtgiøre Vilkaarene, naar Tiden bliver mig beleiligere." Kon-gen lod derpaa skriftligen forfatte Freds-Vilkaarene, og giøre en Fortegnelse over alle de Mænds Jorder og Eiendomme paa Ørken-øerne og i Hitland, som vare faldne i Slaget ved Florevog, og til-dømte dem sit Rente-Kammer til evig Tid, dog saa at deres Frænder fik tre Aars Frist til at indløse dem. Selv tog han ganske Hitland i Besiddelse med Skat og Skyld, og eiede de Ørkenøiske Jarler det aldrig siden. Til Jarl over Ørkenøerne beskikkede han Harald, dog saaledes at den halve Deel af alle Bøder skulde til-høre

a) Rigtigere oversettes det følgende nok saaledes: Ikke heller giøre Ør-kenøernes Beboere alting saaledes, som jeg vilde have det: Mange af dem løbe bort og feide paa Irland og Skotland eller udplyndre Kiøb-mændene, altsammen imod min Villie, og endskiønt det er bekiendt o. s. v. Kall.

hare Kongen, og til at oppebære dem satte han Sysselmænd, blandt hvilke Arne Liora var den forneniste. Dette besvor Harald Jarl, og drog derpaa bort. Forend Bisperne droge bort, tiltalte Kongen dem saaledes: "Det er mit Raad, I gode Herrer, at I "nøiagtigen besørge de Embeder, som Gud haver givet Eder: Er- "indrer dette vel, at Embederne ei ere Eders Fæderne-Arv og Ef- "terladenskab, og at dersom den blinde Eric skiller Eder af med "dem, har han kun lidet got at kunde sætte Eder i Stedet derfor, "da han ei formaaer at hielpe sig selv, og holder nu kun 9 til 10 "Mand og det paa andres Bekostning; Men vedligeholde I der- "imod god Forstaaelse med mig, skal jeg forsvare Eder i alle Til- "fælde." De lovede alle at ville holde med ham og forsvare hans Sag. Den samme Sommer kom den Vikværing Hreidar hiem. Han havde længe været borte og faret vidt om, og bragte han Breve med sig fra den nye Græske Keiser Alexius Comnenus, hvorfor sad det Segl kaldet Guldbolle-Skraa ɔ: den gyldne Bulle; I Brevet forlangte Keiseren, at Kongen vilde sende ham 90 a) gode Krigsmænd. Samme Begiering havde han og sendt til den Danske Kong Knud ved en Mand, kaldet Peder Jllske, og ligeledes sendt en tredie Mand om det samme til den Svenske Kong Knud. Hreidar talte ofte herom med Kongen, som i Begyndelsen syntes godt derom og gav ham Haab, og blev Hreidar derfor hos Kongen Vinteren over. At til Nordens tre Konger som Bud sendtes indfødte nordiske Mænd, viiser, at disse maa have tient blandt Væringerne i Constantinopel, og beviiser for mig, at disse Væringer bestode fornemmeligen af vore nordiske Folk. Samme Høst

Knud VI.
Aar 1195.

a) At det her brugte Tal X. C. baade kan betyde 10 fra 100, altsaa 90, og igsaa 10 Gange 100, altsaa 1000, har Torfæus alt bemærket, og antager den nye Udgave det sidste Tal. Kall.

Knud VI. Høst drog Bisp Nicolaus udaf Landet til de tvende Erkebisper
Aar 1195. Absalon og Eric, og forligede sig med dem. Saaledes brød han det Løfte han havde gjort Kong Sverre. Sverris S. 124-128. Torfæus IV. 1. 11. Norlands Chron. 494-496. Finn. Johannæi hist. eccl. Isl. I. 301. 302. Orkneyinga S. p. 418. —— Af et Stykke af et Brev fra Abbed Wilhelm II. 2. ventelig en i Erkebisp Absalons Navn, sees at Paven havde, rimeligen i forrige Aar, udi St. Peders Kirke til Rom den 18 November udi utallige Menneskers Overværelse lyst de Bisper i Band, som tvertimod Pavens Befaling ei havde frygtet for at krone Tyrannen, saa kalder han Kong Sverre. Samme løgnagtige Mand havde, siges der, ogsaa opfundet falske Beskyldninger imod Erkebispen for at bringe Paven bag Lyset; Det var jo gandske uhørt, at en bandsat Præst nogensinde var bleven salvet til Konge; Derfor bad han, og alle Hellige med ham, at Paven vilde antage sig den gode Sag og modstaae de Onde. Uden Tvivl har denne Bandsættelse opvakt Samvittigheds Nag hos Bisp Nicolaus, hvortil er kommet hans eget ustadige og ærgierrige Sind, samt at han aldrig havde baaret noget ret godt Hierte til Sverre. — Samme Aar efter Høsten døde den Svenske Kong Knud, som den samtidige Forfatter af Sverres-Saga skriver, og ere alle Islandske Aarbøger og de ældste Svenske eenige deri, at han døde 1195. Ericus Olai er III. p. 99. den første, som har 1192, og derved har forført saa mange nyere, dog ikke Messenius XV. p. 30. Min gode afdøde Ven, den ypperlige Svenske Historieskriver Lagerbring har efter Ørnhielm og Dalin antaget 1199; Men denne Feiltagelse kommer allene deraf, at Ørnhielm har henført til 1199 et Kong Knuds Diplom, som dog er af 1192, og ligeledes troet, at et Brev fra Pave Innocentius 3., som først blev Pave 1196, er til

Knud,

Knud, da det dog er til hans Eftermand Sverker, hvorom meere siden. Den Svenske Knud døde paa Eriksberg i Giæsene Herred i Vester-Gotland, og blev begravet i Warnhems Kloster, hvor hans Ligsteen endnu sees, som dog ei er ældre end fra det 16 Seculo. Han kan omtrent have været 55 Aar gammel i det høieste. Hans Dronning var en Datter af Bengt Snyffel, Jarl hos Eric den Hellige og Søn af Folke, og den Danske Kong Knud den Helliges Datter Inger. Bengt var gift med Ulfhild, Datter af den Danske Prinds Biørn Jernside, og avlede han en Søn ved Navn Knud med hende. Alt dette har Botin got beviist i Birker Jarls Levnet p. 11-14. — Paa denne Tid skal efter Guillelmus Neubrig. V. 17. en stor Hunger have paa tredie Aar plaget heele Europa, og været stærkest i dette Aar. Uden Tvivl have de idelige Krige og Tog til det hellige Land giort meget hertil, da Jorden haver derover manglet arbeidende Hænder. Uvist er det om denne Hunger ogsaa har strakt sig til Danmark og Norge. — Aarbøgerne af Morgan og Waverlei i Gales Samling berette, at i Engelland fordærvedes næsten al Sæden ved for megen Regn. Den Skotske Kong Wilhelm vilde i en Sygdom gifte sin ældste Datter a) med Hertug Henriks Søn Otto og efterlade ham Riget, da han selv ingen Søn havde. Dette vilde de Store slet ikke tilstæde, da de paastode, at et Fruentimmer ei kunde arve Riget, saalænge der var Broder eller Brodersøn af Kongen tilovers. Nu kom Wilhelm sig vel, men han vedblev dog sit Forsæt i Henseende til Giftermaalet. — Krig og Fiend-

Knud VI. Aar 1195.

a) Da adskillige af hans Døttre forhen vare gifte, efter Krøniken af Mailros hos Gale, saa var neppe den ældste endda ugift tilbage; De gifte vare alle uægte, maaskee denne har været ægte, og altsaa den yngste i Sammenregning med de uægte.

Knud VI. Aar 1195. Fiendskab vedvarede mellem den Franske og Engelske Konge; vel sluttede de undertiden Stilstand, men den blev slet holdt. — Den gamle Pohlske Fyrste Miseco eller Micieslav fortrød paa, at hans unge Brodersøn Lesko var bleven Hertug i Cracau efter sin Fader Casimir, og søgte at rive Cracau til sig foregivende, at de Store havde giort Lesko til Hertug for under hans Navn selv at regiere i hans unge Aar. Herover kom det til Krig. Miseco havde mange Fyrster paa sin Side, hvoriblant Mestovin Fyrste af Bag-Pommern, som var gift med hans Datter Marie. Derimod holdt Roman, Søn af Micislav og Judith, der var den Pohlske Boleslai Crivousti Datter, og Sønnesøn af Jaroslaw Fyrste af Lodomir med Lesko. Ved Floden Mozgarwa 7 Mile fra Cracau stod et skarpt men uafgiørende Slag mellem dem, i hvilket Roman fik adskillige Saar i Haanden, og Miseco og saa blev saaret. Denne Roman og hans Farbroder Wolodimer eller Waldemar i Haliez maae være de, som Abbed Wilhelm i sin Slægt-Tavle kalder Dronning Sophiæ Brødre, da dog Wolodimer var hendes Brodersøn, men man veed, hvor vidt det Navn Broder undertiden udstrækkes. Wilhelm siger, at de endda til den Tid, da han skrev Slægt-Tavlen, det er til 1195, regierede med Ære i Rusland, hvilket især er sandt om Roman, men just ikke om Wolodimer, endskient han var Konge eller Fyrste. Dlugoss. VI. p. 570 sq. Boguphal. p. 51 sq. Kadlubko p. 28. 29. 36. Tscherbatow p. 936. Arndt II. 272. —— Swatoslaw, forhen Fyrste i Tschernigow og siden i Kiew, døde den 27 Julii. Hans eene Datter Malfred havde været gift med Wsewolod en Søn af Jaroslaw, Fyrste i Haliez, og den anden med Wladimir, Wsewolods Broder. Man seer heraf, at de Nordiske Navne vare fra Varegernes Tid endnu i Brug udi Rusland. Tscherbatow p. 929. Arndt II. 257. 259.

De

De fleeste og beste af vore Kroniker henføre Kong Knuds andet Tog til Estland til Aar 1196: Een Haand i Wisbye Kronike hos Langeb. I. 253, (thi den er skrevet med flere Hænder) Aarbøgerne af Esrom ibid. 243, og Kreniken, som slutter med 1263 ibid. II. 167, henføre dette Tog til 1197; thi alle tale de om et og det samme Tog, da de som henføre det til 1196, et melde om det af 1197, og tvertimod. Hvordan det endog forholder sig med Tiden, saa plyndrede og undertvang Knud dog Estland med en stor Hær, som han efter Petrus Olai hos Langeb. II. 253. selv anførte, og synes bemeldte Forfatter ikkun her at tale om et Tog, da Knud dog virkeligen giorde twende til Estland, og det første 1194; J sine Annaler hos Langebek I. 179. 180 lader han derimod skee Tog did baade 1194, 1196 og 1197. Efter Hvitfeld landede Knud i Vik udi Estland, og indførte der den Christne Troe ved sin Krigsmagt, samt forsørgede Landet med Kirker og Præster. Hvitfeld anfører ikke hvorfra han har taget dette, og endnu har jeg ikke fundet det hos nogen gammel Skribent; Dog er intet i denne Fortælling, som jo passer med Tiderne. Imidlertid giorde den Christne Troe endda ingen stor Fremgang i Estland, og det indførte af den forsvandt snart. — Adskillige af vore Kroniker, som Erici hos Langebek I. 164, Petri Olai ibid I. 180. der dog er ustadig og haver baade 1196 og 1197, Kreniken, som slutter med 1300, ibid. I. 369, samt de Bartholinske ibid. I. 342 henføre til dette Aar Kong Knuds Dronnings Gertruds Død; Men da de fleeste a), og deriblant nogle af de beste, have 1197, saa anseer jeg det sidste Aar for rigtigere, hvilket ogsaa Hvitfeld har fulgt. — Den 18 Martii stadfæstede Kong Knud ved sit Brev

Knud VI. Aar 1196.

a) Hvilke disse fleere ere, kan jeg ikke udfinde. Kall.

Knud VI. Aar 1196. man maae efter adskillige Mærker og Grunde giætte sig frem, hvor og naar de ere givne. — Kong Knud stadfæstede ved sit Brev givet uden Tvivl mod Aarets Slutning efter Wilhelms Ankomst, det sluttede Forlig imellem Munkene af Paraclito og nogle af Kongens egne Bønder (coloni) angaaende Fiskeriet i Clonæ, et mig ubekiendt Sted, som var giort ved Cantzler Andreas, Provst ved St. Luciæ Kirke i Roskilde, hans Broder Ebbo, og Kongens troe Mand Thorbern, saaledes, at baade Kongens Foged (villicus) og hans Underhavende, saa og Munkene havde Friehed at fiske der paa Vilkaar, at de skulde afgive til hinanden en Deel af den fangne Fisk. Dog fra det Sted, som paa Dansk kaldes Vadehr indtil Giærdet maatte ingen fiske i den andens Part uden Tilladelse. Denne Søe havde Brødrene faaet i Bytte af Erkebispen. Til desmere Betryggelse havde Kongen sat sit Navns Character (maaskee Monogram, Boemærke,) paa Documentet, og paatrykt sit Segl. Det er underskrevet af ovenmeldte 3 Mænd og af Thurgot Præst af Strø, Sunnæ af Ulverøth, Awti Villicus af Ramløse og mange flere, som ei nævnes. Man seer heraf, hvorledes Skriveriet tog til for Kongerne, og i hvor mange smaae Ting de blandede sig. Langeb. VI. 144. —— Abbed Wilhelm stiftede efter sin Hiemkomst en Siele-Messe aarligen at holdes for ham, og efter hans Død paa hans Dødsdag i de tvende Kirker Tyereby og Fritherslöff, som han havde erhvervet Klosteret. Som Aarsag til denne Stiftelse angiver han, at han ofte maae forsømme de aandelige Ting over de verdslige, han maae besørge; Og til denne Messe gav han en Mark Sølv for at Brødrene derved skulde faae et fuldkommen Maaltid med Hvedebrød, Fisk og Miød; Tolv Fattige skulle da og spises med Brød, Øl og Kiød, naar det ei var Fastedag, og ellers med Fisk. Saalænge han levede, skulle dette skee

paa

paa den Dag, Abbeden af St. Germani Kloster i Paris var død, efter hvis Collect Wilhelms egen Fader Rodulph og Moder Emelina skulde ihukommes ved en anden Collect, og begge endes ved de Ord: per Dominum. Og for at forekomme, at dette ei skulde brydes, lod Wilhelm offentligen forkynde Bandsstraf mod dem, det gjorde, og det med hele Kapitelets Samtykke, og saaledes at Præsterne havde deres Messe-Hagler om (Stolæ); Hvo derfor, som efter tvende Paamindelser handlede herimod, skulde være skilt fra Christi Legeme og Blod. Til at forskaffe denne Mark Sølv gav Wilhelm Bispetienden af Kregome (Cræköm,) som var 6 Pund af al Slags Sæd (annona). Dog kom dette af Brug endog førend den Katholske Religion gik under her i Danmark. Langeb. VI. 145. —— Det lader som Cantzleren Andreas har mod Slutningen af forrige Aar eller og i Begyndelsen af dette, forladt Frankerige, og begivet sig hiem, saa at Wilhelm er alleene bleven efter i Frankerige udi Ingeborgs Sag. Fra Paris har Wilhelm vel derfor tilskrevet Andreas det Brev II. 3, hvorudi han taler om, at han er adskilt fra ham, trøster og roser ham, og beder ham have i Erindring det Løfte om en Messe i eet Aar, ugentligen, som det synes, maaskee for et got Udfald af Dronning Ingeborgs Sag; Thi man haver ikkun en Stump af dette Brev. Det lader, at Wilhelm er bleven syg imedens han opholdt sig i Paris, i det mindste haves Titlen af et Brev II. 1. fra ham til Brødrene i St. Genoviеve Kloster i Paris, hvor han skriver sig at være bleven helbredet ved bemeldte hellige Jomfrue. Da Wilhelm var over 90 Aar, saa maae man snarere undres over, at han ei før var bleven syg, og beundre hans Siels og Legems Styrke i den Alder, og at han var istand til at giennemgaae saa mange Gienvordigheder og Bekymringer. — Under den 13 Martii tilskrev

Knud VI. Aar 1196.

Pave

Knud VI. Aar 1196. sager, maaskee Svaghed har bevæget ham dertil. Imidlertid vise Pavebrevene selv, at man frygtede for, at Kongen vilde tage en anden Dronning, og ere de Tiders Skribentere fulde nok af hans Frierier, hvorom i foregaaende Aar. Philip var og kuns saa lidet bange for Pavens Trudsler, da han maaskee vidste, at de ei vare alvorlige, og stolede paa, at de fleste af hans Undersaattere vare ham hengivne, at han i Junii Maaned lod sig udi Compiegne vie til Agnes en Datter af Berthold 4. Hertug til Meran, hvilken Bye, hvorefter Hertugen bar Navnet, laae i Tyrol, og var hendes Fader ogsaa tillige Markgreve i Istrien, faa Dage efterat han der havde modtaget af Grev Balduin til Flandern hans Lehnspligt eller homagium. Hans nye Dronning var baade smuk og ung, og levede han med hende paa femte Aar, og avlede med hende Philip Greve af Boulogne og Maria, hvilken Rigordus kalder Johanne, som først fik Philip Markgreve af Namur, og siden Hertug Henric af Løven eller Brabant. Pave Innocentius 3. foreskastede Philip siden, at denne Dronning var ham virkelig beslægtet, da kun Ingeborg var i Svogerskab med ham, nemlig beslægtet med hans første Dronning Elisabeth. Fast alle gamle Franske Skribentere kalde denne Prindsesse Marie, imidlertid skal hendes rette Navn dog have været Agnes; Maaskee hun haver havt tvende Navne, som da var meget brugeligt. Hendes Moder var Alix eller Agnes, en Datter af Dedo Greve til Rochlitz, hvis Fader var Conrad, Markgreve af Meissen. Da nu Adelheid, Markgreve Conrads Datter og Dedos Søster, havde været gift med den Danske Kong Svend Grathe, Sødskendebarn til Kong Waldemar, Ingeborgs Fader, saa var der efter den canoniske Ret Slægtskab imellem Agnes og Ingeborg og altsaa burde Philip efter den ei have ægtet Agnes. Men da

den

den canoniske Ret udstrakte de forbudne Slægtskabs og Svoger- Knud VI.
skabs Leede saa overmaade vidt, var det næsten ikke muligt for no- Aar 1196.
gen Christen Fyrste, naar han vilde ægte en Princesse, andet end at overtræde den; dog kunde altsammen blive godt ved forud at søge Dispensation i Rom. De gamle samtidige Engelske Skribentere, drevne af Had til Philip, ansee Agnes for et Boelskab, hvorvel Pave Innocentius 3. erklærede hende siden for en ægte Gemahlinde ved at erklære hendes Børn for ægte. Vor Petr. Olai hos Langebek I. 180 kalder hende en Hoerkone, da hun dog meget kan undskyldes, siden Philip var ved saa mange Geistliges Dom bleven skilt fra Ingeborg. Efter dette Giftermaal lader det at Philip lod Ingeborg føre til Slottet Estampes, hvor hun holdtes i nøie Forvaring, og før den Tid synes det at hun har opholdt sig i adskillige Klostere, (i det mindste siger Rigordus det,) og ei altid været i Klosteret ved Cisoin. Imedens hun saaledes var foragtet, forskudt og indsluttet i Forvaring udi Frankrige, fik hun sin nødvendige Underholdning af det kongelige Franske Rentekammer, dog ei strax, som forhen er anført, da hun en Tidlang leed Nød. Da Rygtet om dette nye Giftermaal kom til Danmark, lod Kong Knud skrive ved Abbed Wilhelm i sit Navn et Brev I. 30. til Paven, hvorudi han paa en fiin Maade giver ham tilkiende, at han tvivler om hans Oprigtighed i denne Sag, siger, at han veed, at han under Bandsstraf (som maae være skeet i en nu tabt Skrivelse eller Bulle, eller og blevet Kongen saaledes urigtigen forebragt) har forbudet den Franske Konge at gifte sig, saalænge Kong Knuds Søster levede; Imidlertid havde han dog nu giort det som en Rebel og overhørig mod Pavens Bud, og derfor burde Paven nu opfylde sin Trudsel med Band, og forbyde Sakramenternes Meddeeling i Frankrig. Nu burde Paven viise sin

Knud VI. Aar 1196.

sin Ridkierhed, og hvor forvovent det var at handle imod hans Bud; Og som Kongen meget elskede Paven, saa burde Paven benhøre ham heri. Tilsidst skrives disse mærkelige Ord: Kongen havde altid adlydet den Romerske Kirke og agtede aldrig at forlade den, saalænge den ei først forlod ham, (semper enim Romanæ ecclesiæ obedientiæ jugo placuit nobis colla submittere, & nisi prima nobis Ecclesia Romana defuerit, non erit ab ea discedendi voluntas). Saaledes skrive og handle Nordens Konger endog, da saa store og kiække Fyrster, som Knud og Sverre, førte Scepteret. Til Kardinalerne lod og Kongen skrive i sit Navn ved Wilhelm I. 33: At Kardinalerne vare satte til at antage sig de Fortrængtes Sag, og at de hidindtil havde viist nogen Hielp i Henseende til Dronning Ingeborg, endskiønt ei fuldkommen, men nu udbad han sig den, da Kongen af Frankerig, som hverken frygtede Gud eller Mennesker, havde tvertimod Pavens Befaling taget sig en anden, ei Hustrue, men Hoerkone. Han udbad sig Ret i denne Sag, nemlig at Sakramenterne maatte forbydes i det heele Franske Rige, indtil Kongen forandrede sig, forkastede den han havde taget, og antog igien den, han havde forskudt. — I Dronning Ingeborgs Navn tilskrev ogsaa Wilhelm Paven Brevet hos Baluz. misc. I. 422. og Langeb. VI. 85, hvori han forestilte, at Philip havde for 3 Aar siden ægtet hende, da hun var mandvoxen, og havt legemlig Omgang med hende; Men siden havde han efter Dievelens Indskydelse og nogle ondskabsfulde Fyrsters Overtalelse taget en anden, en Datter af Hertugen af M. d. e. Meran (thi M. bør der læses og ei S.) og holdet hende som Kone, og derimod sat Ingeborg i Forvaring udi et Kastel, saa at hun hverken turde eller kunde løfte Øinene op til Himmelen; Han anførte intet Slægtskab (parentelam.) og ingen Forbrydelse, hvorfor han vilde skilles

les fra hende, men giorde sin Villie til en Befaling, sin Haard- nakkenhed til en Lov, og sin Vellyst til Grumhed. Hun sørgede baade for sig selv og for Kongen, som herved gav saa slet et Exempel, da han foragtede Pavens Breve, nægtede at høre Kardinalernes Befaling, agtede ikke Erkebispernes og Prælaternes Ord, og tilsidesatte Munkenes Formaninger, saa at, dersom Paven ei vilde forbarme sig over hende, maatte hun snart døe. Fra Wilhelm haves desuden et Brev til Kong Knud, II. 61. hvorudi han beder, at Kongen vil glemme, hvad han kan have forseet sig i. Han var blevet sendt til Kongen af Frankrige, men han havde ogsaa sagt ham, hvad som tiente til Knuds Ære og hvad Rigets Fred og Agt udfordrede, som og den nærværende Dag beviiste; Vel sandt, at det var hans Forseelse, men ogsaa hans største, at Kongens Søster var bleven gift med den Franske Konge, og hendes Blod forlødes nu af hans Hænder; Men Kongen burde ei ansee det for ringe, som kiendtes at være det største; Han maatte ei heller tage sig nær, at Pengene vare betalte, thi det var meere at erhverve Ære end at besidde Penge. I dette Brev kalder han Kongen Excellentiam vestram, og Celsitudinem regiam. Det er rimeligen skrevet, førend Philip ægtede Agnes, i det mindste førend det var bekiendt i Danmark, og da man maaskee endnu havde Haab om, at Philip vilde, bevæget ved Pavens Forestillinger og Trudsler, tage Ingeborg igien. Hvor den nye Franske Skribent Bussieres har den Efterretning fra, at den Engelske Kong Richard bekrigede Philip, skyndet dertil af Knud, skal jeg lade være usagt; Vist er det at Forbittrelsen mellem Richard og Philip var saa stor, at ingen anden Aarsag havde nødig at komme til. Naar Roger af Hoveden kalder Agnes en Datter af Hertugen af Genest, tænker jeg, at det er en Skrive- eller Læse-Feil istedet for

Knud VI. Aar 1196.

Knud VI. Aar 1196. Triest a), som ligger i Istrien. Hvorledes den lærde Blondel er kommen til at skrive, at Berthold var Hertug i Meran eller Voitland b), begriber jeg ikke; Thi efter Navnet kan han ved det sidste ei forstaae andet end Vogtland i Ober-Saxen.

Hertug Henrics ældste Søn Henric blev nu efter sin Svigerfaders Conrads Død Pfaltz-Greve ved Rhin, og blev dog ved at skrive sig Hertug, ja Hertug i Saxen, beholdt ogsaa Byen Brunsvig, som han kaldte sin Bye. Hans Svigermoder Irmengardis overlevede hendes Mand Conrad; Hun var en fød Grevinde af Henneberg, og hendes Søster Luitgardis var ved denne Tid Enke efter Adelbert, den sidste Pfaltz-Greve i Saxen. Et Diplom af den Brandenborgske Markgrev Otto fra dette Aar og et af Keiser Henric 6. af 1197, viise at Markbrandenburg der

a) Blondel p. 331. meener, at hos Roger skal Genest være Wien, som Engelstoft Side 118 ogsaa antager, og at Roger altsaa urigtig forblander Agnes Fader med Hert. Leopold. Saaledes og saa udførlig, som Matthæus Parisiensis fortæller, hvorledes Richard blev fanget, kan jeg ikke vel troe at en saa vel underrettet Forf. kunde forblande det alt da betydelige Wien med villa quadam *Gynatia* in Austria, og da Genest og Gynatia dog ere formodentlig et og det samme Sted, vilde jeg snarere troe, at Genest maatte opsøges iblandt de Byer i Nærheden af Wien. Kall.

b) Hvorledes Blondel kunde falde paa saadant, sees af Marginal-Noten hos ham p. 364. Jeg har ellers i Historien om Philips og Augusts Giftermaal i de 3 sidste Aar gandske afholdet mig fra at anføre noget af det jeg havde samlet til videre Oplysning, da jeg af Gøttingske Tidender under Trykningen af Arket erfarede, at Du Theils af Hr. Prof. Engelstoft S. 36. anpriiste Afhandlinger nu ere trykte i National Institutets Afhandlingers fierde Deel, hvis Ankomst jeg vilde først oppebie, og derefter i Fortalen til denne Deel meddeele, hvad jeg kunde frembringe til videre Oplysning i denne Sag. Kall.

da kaldtes Ducatus Transalbinus. Orig. Guelf. III. 187-190. Knud VI. 604-608. Gerckens cod. diplom. Brandenb. p. 60. 61. 66. —— Aar 1196. Den Engelske Konge paadrev Ægteskabet mellem sin Søstersøn den Saxiske Otto, som Keiseren nu havde sat paa fri Fod, og den Skotske Kong Wilhelms Datter Margrete, da han vilde give ham heele Northumberland og Grevskabet Carlisle, hvilket den Skotske Konge strax skulde tage i Forvaring, og derimod Richard annamme af den Skotske Konge heele Loenais til Varetægt. Budskabet fik Wilhelm ved Juletider i York, hvor han da opholdt sig, men som hans Dronning just da var frygtsommelig, saa vilde han ei indgaae dette i Haab, at hun skulde faae en Søn. Rog. de Hoveden p. 759. sq. Orig. Guelf. III. p. 254. 255. Hemmingford. p. 547. Wilh. Neubrig. V. 27. —— Keiser Henric søgte paa Rigsdagen til Maynz at giøre Riget arvelig i sin Slægt ved at formaae Fyrsterne til at udvælge sin unge Søn Friderich til hans Eftermand og deres Konge, og ved at love at ville da igien for bestandigen foreene Sicilien og Apulien med Riget, og give Fyrsterne Magt til at efterlade deres Lande, i Mangel af en Søn født af et frit Fruentimmer, til en Datter eller en anden beslægtet. Dette havde og nær gaaet igiennem, dersom de Saxiske Fyrster ei havde sat sig herimod. Tiden var hertil meget beqvem, da saamange Fyrster lode sig korse, hvoraf endeel endnu ei havde Sønner. Orig. Guelf. III. p. 189. —— Efter dette drog Keiseren med en stærk Krigshær til Italien, men lod først Øinene udstikke paa alle de Sicilianske Gidsler, undtagen paa Nicolaus Erkebisp af Salerno, fordi der i hans Fraværelse var opstaaet et Oprør i Sicilien og Apulien. Udi Capua lod han Grev Richard af Acerra som havde havt Deel i Opstanden, binde til en Hestes Hale, slæbe saaledes igiennem Gaderne, og tilsidst ophænge ved Fødderne indtil han

døde.

Knud VI. døde. Aar 1196. Denne Richard beskyldes ogsaa af nogle gamle Skribentere for at have villet forgive Keiseren efter Overlæg med Keiserinden Constantia. Ferend Keiserens Ankomst vare Neapolis og Capua blevne indtagne og deres Muure nedbrudte. Da hans Broder Hertug Conrad af Schwaben døde i Augusti Maaned, beskikkede han sin anden Broder Philip til Hertug i hans Sted. Muratori Gesch. VII. 344. sq. —— Til Bispen af Verden skal Keiseren have skienket adskilligt i Grevskabet Stade, som Erkebisp Hartwic af Bremen havde uretmæssigen bemægtiget sig, men jeg kan ikke indsee, hvor Stigtet Verden kunde have Ret til noget i dette Grevskab. Chron. episc. Verdens. hos Leibnitz. II. p. 218. —— Den 4 Januari skienkte den Bremiske Erkebisp Hartwic udi Hamborg til Klosteret Neumünster, som en af hans Formænd Athelbero havde stiftet, en Tiende ved Wilster. Blandt Vidnerne forekomme Daniel Præst i Melthorpe, Alexander af Ezeho, Johannes af Kelenghusen, Præster. Originalet af dette Gavebrev forvares i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Staphorst I. 599. —— Til det forhen omtalte hellige Tog lod Friderich Hertug af Østerrig, Henric Hertug af Brabant, Walraven Greve af Limburg, Hartvic Erkebisp af Bremen, Rudolph Bisp af Verden og fleere sig korse; Og lader det, at mange af dem ere endnu i dette Aar bortdragne, og for det meeste til Apulien, hvorfra de vilde over Havet seile hen til det hellige Land. Keiseren saae dette gierne, thi da kunde han først betiene sig af dem mod sine opsætsige Undersaatte, i Sicilien og Apulien. Derimod fritog Paven Markgrev Otto af Brandenborg for at giøre Toget med. Iveren for at lade sig korse var saa stor, at allene i Lybek giorde 400 af de kiækkeste Mænd det. Arnold. Lub. V. 1. —— Schaten, en nye, men meget god og paalidelig Skribent (kuns

Stade,

Skade, at han ei her anfører sine Kilder,) vil i sin hist. Westph. p. 903. 909. at Kongen af Danmark, Lybekkerne, Bremerne og Knud VI. flere sendte Skibe besatte med Krigsfolk til dette Tog, og at denne Aar 1196. Flode fra Danmark, Frisland og fra Veserens og Elbens Udløb seilede med den Bremiske Erkebisp Hartvic og med de Nordiske Folk over det store Hav og til Sicilien, hvor de forenede sig med de øvrige Christne, som vare der samlede til dette Tog. Hos ingen gammel Skribent har jeg endnu fundet noget, hverken om denne Reisetour, ei heller at Danske vare med paa Toget. Imidlertid da Tingen er rimelig, og da man ellers fast altid finder Schaten rigtig, har man just ei Aarsag til at tvivle herpaa. — Da Kardinal Fidentius Pavens Legat døde næste Aar den 19 Februari til Lund i Skaane, saa kan der neppe være nogen Tvivl paa, at han jo allerede er kommen dette Aar hid ind, og at hans fornemste Ærinder haver været, deels at opmuntre til Korstoget, og deels at handle om Dronning Ingeborgs Sag. — Meinhard Bisp i Yrcol i Lifland døde den 14 Augusti og kaldte paa sit yderste de ældste af Lifland og Thoreida for sig, spørgende om de efter hans Død vilde være uden Bisp, men de svarede alle, at de ville have en Bisp og Fader. Meinhard blev begravet i Yrcol og havde deels ved Gaver deels ved Paamindelser lagt den første Grund til den Christne Lære i Lifland. Arnold skriver om Landet, at det var frugtbart paa Korn, havde overflødige Græsgange, mange Floder og Skove, og var fiskerigt. Fra Lifland blev nu sendt Bud til Hartvic i Bremen om en nye Bisp, og beskikkede han dertil Berthold Abbed i det Cistercienser Kloster Lockum ei langt fra Hannover. I Førstningen var denne ikke dertil villig, men endeligen lod han sig overtale af sin Metropolitan, og blev af ham viet i Bremen, og begavet til Understøttelse med visse Indkomster af

Bre-

Knud VI. Aar 1196. Bremer-Kirke, som beløbe sig aarligen til 20 Mark. Ved sin Ankomst til Lifland begav han sig til Yxcol, hvor han lod de fornemste saavel Hedninger som Christne kalde til sig, gav dem Mad, Drikke og Foræringer, og sagde, at han var kommen efter deres Forlangende, og var i alt bleven sin Formands Eftermand. De toge og vel imod ham i Begyndelsen. Da Berthold neppe kan være bleven indsat førend i September, ja maaskee October, saa viser dette, at Hartvic og de Danske med ham ei have kunnet tiltræde deres hellige Tog førend sidst i dette eller først i følgende Aar. Gruber orig. Livon. p. 5. 6. 10. Arnold. Lub. VII. 8. 9. Gadebusch. Lifl. Jahrb. IV. 1. p. 24-26.

Om Foraaret begyndte Hreidar den Græske Keisers Sendebud at drive paa Svar paa sit Ærinde hos Sverre, som da svarte hertil: Det synes mig ikke at tegne til Fred her i Landet, thi jeg spørger, at de Danske føde Ulve hos sig mod os, om de kan komme afsted dermed. Nogle findes ogsaa her i Landet, som jeg ingen god Troe har til, saasnart en Flok reiser sig; Derfor vil jeg under saadanne Omstændigheder ei sende Folk bort. Hreidar spurgde da, om Kongen vilde tillade ham at tage med sig af Bonde- og Kiøbmænds-Sønner, hvilke der villigen vilde følge, som Kongen tillod ham. Hreidar fik da nogle med sig, drog derpaa bort om Sommeren og kom Sønder paa til Haleyra (efter min Mening Helsingøer) i Danmark, hvor der da var Marked. Did kom ogsaa Bisp Nicolaus af Oslo og med ham mange Nordmænd, meest Vikværinger. De havde med sig en ung Person, som de kaldte Inge, og som de foregave at være en Søn af Kong Magnus Erlingsøn, men som Birkebenerne paastode at være Dansk af Fødsel, og at hede Þorgils Pususkit, og sammenrottede de sig

her,

her, og fik meget Tilløb. Erkebisp Eric drog med dem Nord paa til Norge, og Sigurd var da ogsaa med, en Søn af Erling Jarl, og mange andre fornemme Mænd og Høvdinger, som vilde følge den nye Regent. Denne Flok eller Partie blev kaldet Bagler eller Bagger efter Arngrims Meening, som Torfæus I. 14. ei heller forkaster, af Bagull ɔ: en Stav, hvormed Birkebeenerne belagde dem, fordi de bleve anførte ved Staven, det er: Bispen. Siden fandt Baglerne selv Behag i dette Navn, og lode sig kalde saaledes: Men i seenere Tider ansaaes det for et foragteligt Navn, at kalde de Norske Norbagger. (Kong Inges, Harald Gilles Søns, Mænd kaldtes ogsaa i ældre Tider Bagler.) Dette Partie blev meget mægtigt og plagede Norge i 44 Aar, da det understøttedes saare meget af Geistligheden. Alle Islandske Aarbøger henfører Baglernes Begyndelse til dette Aar 1196, undtagen een som har 1195, men urigtigt. Dog maae jeg ikke dølge, at efter Sverris Saga synes dette Oprør ei at være skeet førend 1197, saafremt det er rigtigt, hvad den fortæller, at Sverre erfarede Kardinal Fidentii Død, førend Baglernes Opstand begyndte: Men da dette vilde forrykke den hele Tidsregning eet Aar, saa kan det neppe foreenes hverken med Følgen af de foregaaende Tildragelser, ei heller med de efterfølgende. Baglerne droge først til Saltøe-Sund, hvilket Kong Sverre fik at høre i Sæms-Fiord, thi han opholdt sig da i Vigen, og drog dem nu ufortøvet i Møde. Med Nicolaus af Vestnes foer han selv hen at bespeide dem, og som han fandt, at deres Magt var meget stor, befalede han sin Søn Sigurd Lavard og Nicolaus af Vestnes at legge med deres Skibe op til Gaarden Sonaberg, og da ved given Leilighed at forurolige dem. Selv roede han herpaa til Hasteins, og fandt der Baglernes Udposter, hvilke han jog paa Flugt. Siden roede han hen

Knud VI. Aar 1196.

Knud VI. Aar 1196. hen til sine Folk, og beskiød de da en Stund hinanden fra begge Sider, dog uden synderlig Skade. Kongen laae med sit Skib nærmest Landet, da Baglerne vare i Land paa det Sted, som nu, siger Forf. af Sverris S., kaldes Mugavallir, og havde de der trukket deres Skibe op til dem, som vare 5 lange, og 120 smaae, da Sverre derimod havde kun 30 Skibe, og de fleeste af dem smaae. Som han nu saae, at det ei var mueligt at stride imod saa stor en Magt, advarede han sine Folk vel at tage sig i Agt, og at passe paa, at Skibe ei bleve tagne fra dem, hvorpaa han lagde sig uden for Skud, drog over Fiorden, og lagde til ved en Øe, hvor han en Stund blev liggende, og lod der paa et Bierg opreise en Val-Slynge lige over for Baglernes Skibe, hvorfra de med Stene sønderbrøde disses Skibe. Da det mørknedes, satte han 80 Mand til at bevogte Val-Slyngen under Anførsel af Sigurd Lavard og Eylif Røde, som begge anførte eet og det samme Skib. Kongen advarede dem at være vel belavede, thi Baglerne vilde vist komme om Natten, og derpaa gik han til sit eget Skib. Men som det var meget koldt samme Nat, varmede nogle af dem sig ved at løbe omkring, nogle lagde sig klyngeviis ned rundt om Val-Slyngen, og var Natten saa mørk, at man ei kunde see det mindste. Af dette benyttede Baglerne sig og gik 120 Mand stærke alle bryniede, over en Sandbanke, der var mellem Landet og Øen, da Elven var lavest, op paa Øen, og mærkede Birkebeenerne, som laae under Val-Slyngen saadant ikke, førend Piilene og Sværdene vare over dem. Da sprang de først op, og Eylif raabte: Lader os gienne den Haandfuld Folk fra os; Hvorpaa han med nogle faa andre satte sig til Modværge, af hvilke dog de fleeste faldt paa Pladsen. Sigurd Lavard med nogle fleere styrtede sig ned af Brinken og hastede til Skibene, hvorhen de og kom lykkeligen ved Hielp

af

af Mørket, og undgik saaledes de forfølgende Bagler, som sønderbrøde Val-Slyngen. Da de Birkebeener, som vare paa Skibene, fik dette at vide, gave de ved Ludere Signal til Landgang, og var Nicolaus af Vestnes den hurtigste ved Landingen, og vendte da Baglerne tilbage til deres Folk. Kong Sverre tiltalte sin Søn med mange og haarde Ord, sigende, som sandt var: Anderledes holdt jeg Vagt, naar vi gik i Land imod Kong Magnus; Tvi vorde den Konge Søn, som bevogter sine Folk saa slet, som Du; Drag strax i Land, og kom ikke for mine Øine før det dages. Mange gik da i Land, og vaagede indtil Dagningen. Nu hendte det sig en Dag, da Kongen laae paa sin Skude i Seims Fiorden, roede han ind under Landet, og raabte da Baglerne, som stode paa Bierget, paa dem, og spurgte Sigurd Erlings-Søn om hans Mad-Fader (Fosterfader) Kong Sverre var paa Skibet, hvortil Liot Haralds Søn svarede: "Ja, Kong Sverre er her, men "sandt er det, at han aldrig har givet Føden nogen værre Mand "end Du nu viiser dig at være." Bisp Nicolaus sagde da: "Hvorfor gaaer Du nu ikke i Land, Sverre? Vil Du Guds Ni"ding! nu ikke slaaes? Kan intet uden Rov og Ran behage dig. "Nu skal jeg her bie dig, see nu mit Tørklæde, og med det samme "holdt han Skioldet op; Nu haver jeg den Hue og Stav, hvor"med jeg skal møde dig efter Pavens Bud, det er Staalhuen og "Sværdet, hvormed Du skal blive dræbt eller og uddrevet af Lan"det." Birkebeenerne svarede hertil: Det skulde ei komme os an paa at giøre Landgang, naar der vare mange slige, som du, Niding! er, og med saadanne Vaaben skal du fremkomme paa Dommedag. Nogle sagde: Ilde vil du bære dine Vaaben, ligesom forhen. Kongen bad dem være stille, og ei saaledes beskiemme hinanden. Men Bispen vedblev og sagde: "Ofte bebreide I mig min

Knud VI. Aar 1196.

 "Frygt

Knud VI. Aar 1196. "Frygt, I Birkebeenere! gaae du Sverre nu eene i Land, og jeg "skal eene møde dig: Da vil det komme an paa en Prøve, om Apo"stelen Peder og den hellige Halvard ei bedre vil staae mig bi, "end dig den Gothiske Strids-Kappe, som du troer paa." Kong Sverre vendte da sig til sine Mænd, og sagde høit: At om han og Bispen fegtede sammen, saa vilde det ansees for Tave-Anfald, og ingen af dem at have ret Mod; Og derpaa lod han roe bort til sine Folk. Morgenen derpaa holdt han Huus-Ting, og adspurgde sine Mænd, hvad de skulde tage sig for. Nicolaus af Vestnes forestilte den store Mangel de havde paa Proviant; og at det derfor var best enten at angribe Fienden og stride eller falde mandeligen, eller ogsaa at drage hen til et Sted, hvor man kunde faae Proviant. Kongen svarede: "Du fremfører der manges Mee"ning, og veed jeg, at Ledingsmændene ere for at komme hiem; "Men saa slet som det er for os at ligge her, saa slet er det ogsaa "for Fienden der inde i Sundet, og ville de vist skilles ad, dersom "vi holde længere ud: Dog siden I endeligen ville bort, saa vil "jeg og saa giøre." Paa en Søndag lod han da Skibene legge ud, efter at have ført sine faldne Mænds Lig til Kirken i Saltøe-Sund, og derpaa drog han Nord efter, og fik god Bør til Bergen, hvor han lod Ledingsmændene fare fra sig, og selv drog videre Nord paa, og holdt han Juulen i Tronhiem, hvor han forblev om Vinteren; Men Baglerne droge Nord op i Vigen, holdte Ting i Sarpsborg, og antoge der Inge, Kong Magni Søn, til Konge. Hele Vigen og Upland lagde de da under sig, og satte der Embedsmænd i alle Sysslerne. Bisp Nicolaus var den Vinter stundom i Oslo ved sit Sæde, og stundom i Danmark. Halvard af Sastad og mange andre sloge sig der til dette Partie. Sverris S. 129-132. Torfæi IV. 1. 11. 12. Norlands Chron. p. 497. sq. — Under den 17

Marti

Marti sendte Paven en Bulle fra Lateran til Kapitelet i Nideros, Knud VI.
hvorudi han omtaler, at Adrian, en af hans Formænd, havde stiftet Aar 1196.
3 Archidiaconater ved Kirken der, og forordnet at Diaconus allene skulde vælges ved Lægfolk, og nu maatte Paven dog høre, at disse mængede sig i geistlige og Kirke-Sager, hvorover han herved forbød, at sligt maatte skee, og at ingen Læg Mand maatte i Tronhiem udøve geistlig Rettighed, eller dømme i nogen Sag, som det tilkom Geistlige at dømme i. Originalen heraf findes ved Universitetets Bibliotheqve i Kiøbenhavn og er aftrykt i Thorkelin. dipl. II. p. 17. De Svenske udvalgte Sverker, som Islænderne skrive Sørker, til Konge. Han var en Søn af Kong Carl Sverkersøn, som blev dræbt 1167, og derfor kaldes han Sverker 2, og den unge. Krønikerne, som slutte med 1263 og 1320 hos Langebek II. 167. og IV. 592. henføre hans Valg til dette Aar og efter Kong Knuds Død, og en Svensk Bispeliste hos Langebek IV. 620, til 1197, hvilket kan ansees for det samme. Da Sverker var opfød i Danmark, stammede fra det Danske Kongehuus, havde giftet sig i Danmark med een af Erkebisp Absalons Slægt, nemlig med Benedicta, en Datter af Ebbo Sunesøn; da han siden nød meere end engang Understøttelse fra Danmark, og da hans Formand Kong Knud ei havde havt god Forstaaelse med de Danske, saa kan man ikke tvivle paa, at jo de Danske have havt megen Deel i hans Valg, allerhelst det var dem magtpaaliggende at have den Svenske Konge til Ven, da de laae i Fiendskab med den Norske, og de desuden havde mange, deels aabenbare, deels skiulte, Fiender i Tydskland. Naar man og betænker, at Kong Knuds ældste Søn var bleven valgt til Faderens Eftermand i hans levende Live, og dog ei blev Konge efter sin Fader, og ei heller nogen af hans Brødre, (thi det er muligt, at den ældste kan være død)

bliver

Knud VI. Aar 1196. Murray, bringe alle Kongens Fiender med sig; og for denne Aarsag især lod Kongen ham beholde den halve Deel af Kathnes, og gav den anden halve til den unge Jarl Harald, Rognvalds Datter-Søn, fra hvilken den ældre Harald maae have taget det; Thi det synes at være vist, at den unge Harald havde allerede engang tilforn nemlig 1184 faaet det af Kong Wilhelm. Om Høsten kom Wilhelm igien til Murray til det Stæd Invernes hvor Harald vel ogsaa mødte, men lod Kongens Fiender slippe, og tilbragte ham kun tvende unge Drenge, sine Sønnesønner (nepotes) som Gidsler. Paa Spørgsmaal, hvor de andre vare, og især hans Søn Torfin, svarede ham, at han havde ladet dem gaae, saasom han vel vidste, at Kongen vilde hævne sig paa dem, og hvad Torfin angik, da havde han ei kundet bringe ham med, fordi der var ingen anden Arving til Landet. Harald blev herover dømt til Fængsel indtil Torfin kom, og Landet ham fradømt, fordi han havde ladet Kongens Fiender slippe. Paa Edenborg Slot blev Harald sat i Forvaring og i Lænker, indtil Indbyggerne fra Ørkenøerne kom og overgave hans Søn Torfin, hvorpaa Harald vendte hiem til Ørkenøerne, og sad der i Fred. Roger de Hoveden p. 764. 767. 768. Fordun chron. Scot. p. 729. Orkneyinga S. p. 406. —— Den dyre Tid holdt ved i Engeland, saa at 4 Skiepper Hvede gialdt een Mark, og derfor befoel uden Tvivl Kong Richard, at Brød, Viin og Øl skulde over hans hele Rige være af eet og lige Maal, Vægt og Priis. Denne Hunger strakte sig og til Frankrig, og opkom deraf megen og smitsom Sygdom. Ikke desmindre vedvarede Krigen mellem begge Riger. Stilstand blev vel sluttet, men strax brudt. Aarsagen til den slette Kornvext var især den megen Regn. Af denne Hunger døde ogsaa mange Mennesker i Skotland. Ja efter Auctarium Aqvicinctinum

anum p. 255 sq. strakte Hungeren sig fra Apenninerne indtil Oceanus giennem Frankerige og Tydskland, saa at mange døde af den, og gav man da 40 til 60 Skilling for saa meget Hvede, som man forhen havde kunnet kiøbe for 4 til 5. Mange forlode herover deres Fædreneland, og mange maatte spise stinkende Kiød af halvdødt Qvæg og ubekiendte Rødder, og var Hvede og Havre især overmaade dyre og rare. Ulvene toge herved saaledes til i Alperne, at mange Mennesker bleve et Rov og Bytte for dem. Da Plagen var saa vidt udbredt, kan jeg neppe troe, at Danmark har været frie for den. Th. Wikes Annal. Wawerlei. og Hemingford hos Gale. Guil. Neubrig. V. 18. 25. 26. Matth. Paris. p. 151. 152. —— Raimund 4. Greve af Toulouse og St. Giles, som er kun en liden Bye i Langvedoc, paa Latin kaldes den St. Ægidii villa, ægtede Kong Richards Søster Johanna, Enke efter Wilhelm, Konge i Sicilien, som den Franske Philip havde forgieves friet til, da han forskiød Jngeborg. Annal Wawerl. —— J Pohlen var det nu nogenlunde roligt, og forestod Casimirs Enke Helene Regieringen med megen Berømmelse i hendes Søns Leskos Mindre-Aarighed. Dlugoss. p. 574. Kadlubko p. 29. Boguphal. p. 52. —— Den Ungerske Kong Bela 3. døde den 23 April, og blev hans Søn Emmeric, eller Henric, Konge efter ham, og var da omtrent 24 Aar gammel. Bela var en Søn af Geisa 2. og af Kong Waldemars Moster. Katona IV. 449-455. 460. —— Jmellem Roman Fyrste af Wladimir i Volhynien og hans Svigerfader Rurik i Kiew herskede stor Ueenighed, dog bleve de tilsidst forligte. Efter nogle Russiske Skribentere skal denne Roman have været en Søn af Mstislaw, og Sønnesøn af Stor-Fyrsten Jsiaslaw, hvilket neppe kan være; thi vel var han en Søn af Miecislaw, hvilket er samme Navn som Mstislaw,

Knud VI. Aar 1196.

 men derimod Sønnesøn af Jaroslaw, Fyrste af Halicz. Nestor cont. p. 257. 258. Tscherbatow p. 933. sq. Arndt II. 268. sq.

1197. Efter et Brev af Abbed Wilhelm I. 25 til Erkebisp Absalon var Kardinal Fidentii fornemste Ærende her at trække Penge, især af Abbederne, hvorom han paamindte dem ved Breve og ved Formaninger fra Bisp Peder i Roskild, men Wilhelm ansaae dette for et Kirkeran, og at det var at bortgive Christi Arvedeel. I saadan Nød tog han derfor sin Tilflugt til Absalon, som ofte havde givet ham Raad i tvivlsomme Ting, og i Mangel understøttet ham, for hvilken og fleere lige Gierninger han troede at Gud havde ophøiet ham over alle i den Danske Kirke. Fidentius truede ogsaa med, at hver Abbed, som ei her efterkom hans Villie, skulle afsættes. Det var desto vanskeligere nu at bortgive noget, da Wilhelm just havde i dette Aar mindre Kornforraad end ellers, og det var jo kun at tage fra de Fattige i Hungers Tid, saasom samme Fare forestod som forige Aar, da det regnede uophørlig den heele Sommer, og da Wilhelm med sine Munke maatte spiise Brød med Avner i, som var ei Engle-, men Hesteføde, og det havde de ei eengang havt, dersom ei Absalon havde med sin sædvanlige Gavmildhed understøttet dem. (Altsaa har 1196 ogsaa været et slet Kornaar i Danmark, som i andre Lande.) Den kiekke Wilhelm skriver derfor, at om end alle andre fattige Abbeder og Munke vilde fylde Kardinalens Sæk for ei at afsættes, saa vilde han dog ikke. Fidentius havde og desuden givet en anden Befaling, at alle de, som ei vilde heri adlyde ham, skulde betee sig for ham; Dertil vilde Wilhelm ei heller beqvemme sig. For Absalon læste Wilhelms unge Munke (pueri) dagligen Messe uden Ophør, og paa bestemte Timer Dag og Nat Psalmer, Her-

rens

rens Ben og Collecten. Dersom det ei kunde være anderledes, saa vilde Brød ei mangle Wilhelm i hans Fædreneland, og han haabede dog at Absalon derfor blev ved at antage sig hans efterladte Børn. Her opkaster Wilhelm det mærkelige Spørgsmaal, om St. Peders Gesandtskab til Romerne var af samme Art som Kardinalens; Han som ei søgte Sølv eller Guld, men hialp de Syge ved sine Mirakler. Fra Arilds Tid var det uhørt, at St. Victors Orden fra Paris havde været skatskyldig til nogen Kardinal: Wilhelm skulde nu være den første som svækkede deres Frihed; Hvad kunde det være, som saaledes fortryllede de daarlige Danske Bisper, og betog dem deres Forstand? De pleiede jo at sige, at de havde Fødevare nok, men manglede Sølv og Guld; Hvorfor vilde de nu saa omhyggeligen oplade deres Forraad for glubende Ulve, der kom langveis fra? En søgte med 100, en anden med 50, og nok en med 30 Mark at tilfredsstille disse Ulves Graadighed; Var det ei bedre, at give dem til Fattige, end til Ulve, som al Verdens Rigdom ei formaaede at mætte. Saa mange, som det kom, vare de Leiesvende, Tyve og Røvere, og ei Hyrder; Forfængelighed og Stolthed bragte disse Bisper alene hertil, og Christum lode de for Mangel af Brød døe uden for Døren; Hermed lokkede de dem at komme til sig, som de endnu ikke havde seet. Det burde være nok, at have givet saadan en frit Bord, med 4 Heste og 4 Mark Sølv; Absalon som altid havde givet til de Fattige burde heri ei efterfølge disse Bisper, hvilke han kunde uden Hyklerie sige ham. Tilsidst beder han Absalon at tage Abbederne i sin Beskyttelse, at de ei skulde plages med haarde og usædvanlige Udgifter paa en Tid, da de manglede Korn. Man seer heraf, hvor gammel den Klage har været over det Romerske Hofs og især dets Gesandteres umaadelige Gierrighed, hvilken og tilsidst blev

Knud VI. Aar 1197.

den

Knud VI. Uvist, om han og har holdt hende, medens Dronningen levede?
Aar 1197. Skulde det saa være, da var det et Skaar i hans hos Arnold af Lybek berømte Kyndskhed. Dronningens Navn skrives i en af vore Kongefortegnelser hos Langebek I. 30. Gerthruth og paa Latin Gertruda og Gertrudis. Den Saxiske Krønike hos Abel Sächs. Chron. p. 133, kalder hende urigtigen Rixa, men saa haver uden Tvivl Knuds første Brud hedt. — Efter Bartholins Annaler I. 342. bygdes Trefoldigheds Kloster i dette Aar, med hvilket Navn Øwith Kloster i Skaane betegnedes, fordi det laae paa Trefoldigheds Øe udi Færs Herred. Vel muligt, at det kan være blevet skiønnere ombygt da, men dets Stiftelse er ældre, thi en Abbed der forekommer allerede 1180; hvorover jeg frygter for, at Bartholin har ladet sig lede i Vilfarelse ved det, nogle af vore Krøniker antegne ved dette Aar, at St. Trinitatis Orden blev da stiftet, hvis Lemmer kaldes nu Trinitarier, og i Frankrige Mathuriner. Imidlertid er dog Ordenen ei blevet stiftet førend 1198, endskiønt den af vore Krøniker, som slutter med 1286 hos Langebek II. 436. har endog 1195. Derfor kan det endnu mindre være, som Svaningius og de Bartholinske Annaler foregive, at denne Orden blev i dette Aar 1197 allerede ført ind i Danmark, og det først i Ribe, og siden paa flere Steder; Hvortil kommer, at Terpager i sin nøiagtige og omstændelige Beskrivelse af Riber Bye, ei tillægger denne Orden der noget Kloster, med mindre derved skulle forstaaes et Nonnekloster, thi han siger ei af hvad Orden det var; Vist er det, at der og vare og ere Nonner af Trinitatis Orden, men de bleve først oprettede 1201, og vare i Førstningen ikkun oblatæ, det er: ei endda bundne til nogen Regel. Et skulde jeg troe, at Svaningius er bleven ledet i Vildfarelse, ved Trinitatis Alter, som var i Domkirken i Ribe. Langeb. III. 475.

510.

fulgte med ham tilbage, og døde tilligemed ham, hvilket synes at bekræfte Kong Sverres Sigende i Sverris S. 128, at der blev Gift blandet i deres Drik, da de om Aftenen spiiste hos en Præst. Langeb. I. 243. III. 488. Huitfeld ad h. a. —— Fidentius var Kardinal-Præst, og han bar Navn af St. Marcellus Martyr. Hamsfort hos Langebek I. 282 vildfarer, naar han tvertimod alle gamle Vidnesbyrd henfører hans Død til 1189, og Bartholin ogsaa antiqu. Dan. p. 241, naar han meener, at det var ham, som nægtede at krone Kong Sverre, thi det skeete 3 Aar tilforn. Hvitfeld vil p. 163. 174. at hans fornemste Ærinde var, at udvirke Bisp Waldemars Befrielse af Fængsel. — Den 1 Julii døde Kong Knuds Dronning Gertrud a); Hun var en Datter af Hertug Henric Løve, og omtrent 47 Aar gammel, thi hun havde sit første Bryllup 1165, og hendes Moder ægtede hendes Fader 1147, og havde hun selv været gift med Kong Knud i 20 Aar. Hun blev begravet i den Kiøbstæd Wæ i Skaane, og fandtes hendes Liig-Steen endda der i Hvitfelds Tid, og bestod ei i andet end en slet rød Feldsteen med et Laag udhugget paa; men hendes Been vare fortærede. Hun lod bygge uden for Wæ et Capel, kaldet St. Gertruds Kapel, og gav til Kannikerne ved St. Laurentii Kirke i Lund en Guld Lysekrone. Da hun var 12 til 13 Aar ældre end Kongen, saa bliver det rimeligt, at hun aldrig har havt Børn med ham, i det mindste nævnes ingen i Historien, og skriver Albert af Stade p. 291. udtrykkeligen, at Kongen havde ingen Arving med hende. Efter hendes Død havde han en Frille; Uvist,

Knud VI. Aar 1197.

a) At hun døde 1197, har jeg forhen S. 369 bemærket at grunde sig paa Petri Olai vaklende Udsigende og Hvitfelds Auctoritet, fra hvem ogsaa de andre her anførte Omstændigheder haves. Dødsdagen er taget af Libris daticis Lundens. hos Langeb. III. 530. IV. 49. K.

Knud VI. deraf i en Copie-Bog. — Den 19 Januarii stadfæstede Paven ved sin
Aar 1197. Bulle, given i Lateran, som findes i den Bartholinske Samling, til Abbeden og Klosteret i Sorøe efter deres Begiering de Friheder, som de Konger Knud og Waldemar havde givet Klosterets Bønder, nemlig at være frie for al kongelig Tieneste efter bemeldte Kongers og Erkebisp Absalons Breve. — Ved sit Brev i Lateran den 23 April til alle dem i Danmark, som kom eller reiste igiennem Aarhuus Stigt, gav Paven 40 Dages Aflad, eller saa mange Dages Eftergivelse af de til Pænitens paalagde, til dem, som vilde give noget til Bygningen af Aarhuus Domkirke, der forhen havde kun været af Træe, men nu blev opbygt af Steen efter Foranstaltning af Bisp Peder i Aarhuus, hvilket kunde ei skee der i Landet uden megen Møie og Bekostning. Saaledes blev den anseelige Aarhuus Domkirke, som endnu staaer, da først opført, og er samme den største Kirke i Danmark. Thorkelin. dipl. I. 69. Langeb. VI. 387. —— Samme Dag og Sted stadfæstede Paven ved Brev til Bisp Peder i Aarhuus Oprettelsen af 6 Præbender til Kannikerne der, som bemeldte Bisp havde indrettet af sine egne Midler, og af Stigtets, og som Erkebisp Absalon allerede havde stadfæstet. Rimeligen har Kardinal Fidentius understøttet og udvirket alt dette. Thorkelin. l. c. Langeb. VI. 387. —— Erkebisp Absalon tagende i Betragtning Sorøe Klosters Fattigdom, og at det især manglede Træe til at fuldføre Bygningerne, og at hans Forfædre havde af egne Midler stiftet det, gav dertil Landsbyen Toaker i Halland, hvor de kunde koge Salt, faae Jern af Jorden, og have Vogne nok til Bygningerne. Han gav det med alle sine tilhørende og erbede Huse, Agre, Enge og Skove, saa og den særdeles Part af Skoven, som han havde kiøbt af Medeierne (Cohabitatoribus). Grændserne af denne Eiendom Toaker vare ved visse Skiel og

Steen

Steen (limites & termini) fastsatte. Toaker var ogsaa deelt i 4 Parter, og i hver kunde saaes 5 Mark Sæd, ligesaa meget i alt, som Klosteret ellers kunde saae a). Langeb. IV. 471. —— I dette Aar var det vel og, at Absalon gav til Brødrene i Sorøe sin Deel i Tienden af Toaker b), saavel af Gaarden selv (mansio) som af Gaardens Bønder (altsaa var der allerede en Art af Herregaarde, som havde Bønder, hvorvel ei i alt indrettede, som nu omstunder.) Thorkelin dipl. I. 73. Langeb. IV. 568. —— Ved sit Brev til Abbed Gaufrid og Brødrene i Sorøe stadfæstede Absalon alle dens Eiendele. Det er uden Aar og Dag, men Bartholin henfører det til 1197. Deri opregnes Sorøe Ladegaarde (grangiæ) 8 i Tallet med tilliggende Skove, Enge, Græsgange og Møller, og dens Gaarder uden for (exteriores mansiones) hvoraf jeg slutter, at Sorøe da har havt et samlet Gods med tilhørende Jorder og Bønder (concoloniis suis); Saa og den Deel af Tienderne i Ringsted Herred, som Absalon havde havt som Bisskop, imedens han fore-

Knud VI. Aar 1197.

a) Jeg forstaaer Ordene i Udtoget af Gavebrevet hos Langebek IV. 471: quantum est monasterii in semente, tantum est ejus & in communi silva, at lige saameget, som Klosteret fik i Sædeland, skulde det ogsaa have til sin Andeel i den fælleds Skov. Kall.

b) Naar man i Sorøe Klosters Gavebog hos Langebek finder saavel S. 472 som og S. 474 Absalons Eftermand Andreas anført, som den der først gav Toaker Bispe-Tiende for bestandig til Klosteret, synes det tvivlsomt, om Klosteret havde Absalon at takke for denne bestandig vedblivende Gave. Vel nævnes Absalon saavel i Registeret til Gavebogen S. 568, som ogsaa i Udtoget af Gavebrevet hos Thorkelin I. p. 73. men da i saadanne gamle Copiebøger af Gavebreve Udstedernes Navne, især de bekiendte, idelig kuns bemærkes med Begyndelses Bogstaverne, saa kunde et A. her baade betegne Absalon, og hans Eftermand Andreas. Kall.

Knud VI. forestod Roskilde-Stigt, og som han havde givet dem (ved sit Brev)
Aar 1197. med sit Segl, paa den Tid, da Mynt (nummi) gaves for Tiender; men da det kom dertil, at Korn skulde leveres, saa for sine Eftermænds Skyld modtog Absalon det a), og gav Sorøe til Giengield Tienden af 7 Sogner og 2 Kapeller i bemeldte Herred, som og den tredie Deel, som var hans, af Offeret til St. Magrete og Mariæ Kirke i Roskilde. Thorkelin I. 276. Langeb. IV. 470. 567. —— I et Brev fra Abbed Wilhelm til Paven II. 47. som Bartholin og Langeaek henføre til dette Aar, spørger han Paven til Raads, i hvad Orden han skulde blive, thi først havde han i Pons sur Yonne antaget en Orden, venteligen som Novitius, men dog ei villet efter eet Aars Forløb begive sig did. Imidlertid var St. Victors Orden kommen til hans Kirke (St. Genoveva) og i den havde han nu været næsten i 50 Aar Broder, og bad

a) Hos Langebek l. c. p. 567: Præterea partem decimarum, quæ ad jus *vestrum* (bør læses: nostrum) pertinebat, dum ecclesiæ Roschildensi præessemus, contulimus vobis in Ringstedherred, sub attestatione sigilli nostri, eo scilicet tempore, quo nummi soluebantur pro decima, sed cum ad hoc ventum erat, ut annona solueretur, nolentes deferre successoribus nostris, recipimus illud, & recompensatione assignamus vobis &c. Absalon, saaledes forstaaer jeg det, havde til Sorøe Kloster overladt Bispe-Tienden af Ringsted Herred paa en Tid, da Afgiften betaltes i Penge; Nu var det afgiort, at Tienden skulde svares in natura, og da Fordeelen for Tiendetageren derved blev større, saa for ikke at Tabet ogsaa skulde blive for Absalons Eftermand saameget betydeligere, tager han Tienden tilbage, og giver Klosteret for Savnet af samme anden Erstatning. Skiønt jeg ikke nu kan angive hvilke, troer jeg dog ved denne Tid i Diplomer at have fundet fleere Exempler paa saadanne Forandringer med Tienders Hævelse in natura i Steden for Penge omtalte, og maaskee nogen offentlig Foranstaltning har desangaaende fundet Sted.

bad han nu om Tilladelse at vende tilbage til sin Kirke i Paris, Knud VI. Aar 1197.
allerhelst han i det hele Kapitels Samling havde forbeholdt sig sin Plads og Sæde i Chøret, og overalt. Man seer heraf, hvor urolig Wilhilm var, og hvorledes han tænkte endda at leve en Stund, endskiønt han var over 90 Aar. — Til Bispen af Skara Jerp=Ulpho, som sad fra 1190 til 1201, skrev Wilhelm ogsaa omtrent ved denne Tid II. 16, takkede ham for hans Brev fra forige Aar, og søgte ved de beste og venligste Ord at overtale ham til at fyldestgiøre sin Begiering; Men da man ikkun haver Brevets Begyndelse, saa er Begieringen selv ubekiendt. — Abbed Wilhelm af Vitskøl blev afsat, og i hans Sted forflyttet did Abbed Brandanus fra Øm Kloster, som denne kun havde forestaaet i 4 Aar; Han var endnu Abbed i Vitskøl 1207, da Krønikeskriveren af Øm skrev, ja endog 1219. Abbed Wilhelm forføiede sig derpaa til Øm igien, hvor han havde været Abbed fra 1180 til 1193, og hvor han derfor og blev modtaget efter sine Fortienester, og levede der sin øvrige Tid Nat og Dag i Læsning og Bøn med megen Graad indtil sin Død. Man seer heraf, at Vitskøl er bleven anseet for et fornemmere og rigere Kloster end Øm, som det og venteligen maatte være, da det var en kongelig Stiftelse og Øm kun en bispelig. I Brandans Sted blev Nicolaus, da Prior i Vitskøl, udvalgt til Abbed i Øm; Han var en uskyldig, men alt for simpel Mand, thi han besad vel Duens Enfoldighed, men ikke Slangens Snildhed, som Krønikeskriveren af Øm beretter. Langebek V. 257. 258.

De Fyrster, som havde ladet sig korse, havde dog ei alle endnu begivet sig paa Reisen til det hellige Land ved Aarets Begyndelse; Saaledes finder jeg, at Hertug og Pfalzgreve Henric haver endnu i dette Aar udstædt 3 Diplomer, 2 foruden Dato og 1

 den

Knud VI. den 27 Mai; hvilket viiser, hvor seent han haver antraadt Reisen.
Aar 1197. — Af Grev Adolph haves og et Diplom, givet til Lybek den 3 Februarii, hvorved han sælger til St. Hans Kloster i Lybek, som siden blev Slottet til Cismar, Landsbyen Lügendorp med Skoven Papenholt og tilliggende for 200 Mark prøvet Sølv; Her skriver han sig af Guds Naade Greve af Holzasia. Iblandt Herlighederne nævnes Hals og Haand (judicium capitis & manus,) blandt Vidnerne forekomme: Thideric Bisp af Lybek, Hartman Abbed af Reynevelde, Lambert Provst af Zeghebergh. Diplomet er paa Pergament, og haver der hængt Segl under; det giemmes i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Langebek har nogle Tvivlsmaal mod det, da Stil og Ortographien synes snarere at ligne den, som var brugelig i Slutningen af det 15de og Begyndelsen af det 16de Seculo, end den af det 12te. Er Aarstallet og Dagen rigtig, da kan det ei heller være givet i Pave Celestini syvende, men i hans siette Aar. Dog slige Tvivl forekomme oftere, og tør Langebek ei heller sige, at det er falskt, men kuns at det kommer ham meget usædvanligt for. — Man haver og et Diplom af dette Aar, udstædt af Rudolph, Bisp af Ferden, hvorved han stifter det gamle Kloster for Nonner ved Burtehude med Samtykke af Grev Adolph af Stade, med hvilket Navn Grev Adolph selv nævner sig blant Vidnerne, og hvilket viiser, at Adolph var i fuldkommen Besiddelse af Grevskabet Stade, samt hvor mægtig denne Danmarks Naboe var, og altsaa hvor farlig, da han ei var dets Ven. Venteligen har Adolph solgt Lügendorp og maaskee fleere Steder for at faae Penge til sin forehavende Reise. Overalt giorde de hellige Tog store Forandringer i Europa ved Kiøb, Salg, Frigivelser, Ombytninger, Rettigheders Omskiftelse, stadige Vaabner, Meeningers Indførsel og mange fleere Ting. Orig. Guelf. III. 617. 618. ——

Hen-

Henriks Broder Otto blev af sin Morbroder den Engelske Kong Richard giort til Hertug i Aqvitanien og Greve i Poitou, og stod ham derfor bi mod den Franske Konge, hvilken huskede ham dette siden, og var Otto imod, da han blev valgt til Romersk Konge. Orig. Guelf. III. 255. sq. —— I Sicilien vare store Uroligheder. En vis Jordan blev der valgt til Konge imod Keiser Henrik, og meentes der at han havde hemmelig Forstaaelse med Keiserinden Constantia og Haab om at faae hende til ægte; Vist er det, at der var Ueenighed imellem hende og hendes Mand, men Keiseren var lykkelig, da han havde en Hær af 60000 Mand, hvis Antal Cornerus urimeligen forøger til 180000, og fangede Jordan, som han lod sætte paa en gloende Jernstoel, ved Nagler slaae en gloende Krone fast paa hans Hoved og saaledes henrette. Admiralen Margarit lod han binde og gilde, og mange andre af de Store henrette. Endelig forligte han sig med sin Gemalinde og tilgav de øvrige, som havde sammensvoret sig imod ham; men derpaa døde han, ei uden Mistanke at have faaet Gift i Messina den 28 September, og blev der begravet, endskiønt han døde i Pave Celestini Band. Han var en mægtig Herre, som meget udvidede sit Rige, derhos lærd, gavmild og tapper, men grum især mod Normannerne og Italienerne; han opnaaede kun en Alder af 35 Aar. Albert. Stad. Arnold. Lub. V. 2. Muratori VN. 348 sq. Krantzii Saxon. VII. 9. sq. —— Korsbærernes Floder og Hær gik (efterat den var kommen til Italien, hvor den ilde ansaaes af mange, som paastode at det hellige Tog var kun et Paaskud, og at dens egentlige Hensigt var at plyndre Apulien og Sicilien) fra Messina den 1 September, og kom til Accon eller Ptolemais den 22 September, hvor de indtoge Baruth og vare nær ved at indtage det Kastel Chorut, da Hertug Henrik lod Klippen, hvorpaa det laae, undergrave

Knud VI.
Aar 1197.

Knud VI. Skilling og Meelet til 3½. Annal. Corbei. hos Leibnit. II. 309.
Aar 1197. —— Efter Keiserens Død tog Markgreve Thideric sit Land Messen i Besiddelse, hvilket Keiseren havde hidindtil forholdt ham, især for at være i Besiddelse af Sølvværket i Freiberg. Annal. Ver. Cell. hos Mencken II. 400. —— Margrete Enke efter den Ungerske Kong Bela, og Søster til den Franske Kong Philip, reiste af Andagt til det hellige Land og døde i Ptolemais otte Dage efter sin Ankomst. Rog. Hoveden. — Liflænderne, som fast alle endda vare Hedninger, vare saa misfornøiede med deres nye Bisp Berthold, at nogle vilde indebrænde ham ved Indvielsen af Holme Kirkegaard, andre i Kirken selv, nogle vilde slaae ham ihiel, og andre drukne ham i Duna; Alle bebreidede de ham, at Fattigdom havde drevet ham did. Forfærdet herover gik han hemmelig om Bord paa et Skib, kom først til Øen Gulland og derfra til Saxen, hvor han beklagede den Liflandske Kirkes Undergang saavel for Paven, som for sin Metropolitan i Bremen og for alle Christne. Gruber orig. Liv. p. 11. —— Ved denne Leilighed indviede Berthold Kirken i Hesede, nu Heise, som ligger mellem Hannover og Hildesheim. Gruber l. c. p. 204. Grupen orig. Hanover. p 310. —— Paven stadfæstede det Forlig, som 1195 var sluttet mellem det Zwerinske Kapitel og Venderne, angaaende Bispevalget i Zwerin.

Om Vinteren toge Biskop Nicolaus og Sigurd Jarl en stor Kong Sverres Skat ud af Veggen i Mariæ Kirke paa Hovedøe, ei langt fra Oslo, og beholdt den. Ved samme Tid var det formodentlig, at Kardinal Fidentius, Bisp Porer af Hammer og Richard Svarte Mester døde hastigen i Danmark efter vore gamle Króniker, endskiønt jeg maae tilstaae, at den samtidige Sverris Saga henfører dette til 1196, naar man efterregner

Aarene

Aarene hos ham. Dog da dette strider baade mod vore Krønikers, Knud VI.
Islændernes og den samtidige Roger af Hovedens Tidsregning, Aar 1197.
og vilde forstyrre Følgen af Sverres Bedrifter, saa troer jeg, at Sverris Saga haver sat dette paa en uret Tid c. 128; hvorvel det endda bliver underligt nok, at Porer haver da maattet efter min Meening blive borte i tvende Aar i saa vigtigt et Ærinde, da han derimod efter Sverris Saga kun haver været borte i eet. Om disse Dødsfald kom ei strax Efterretning til Norge, men en Stund efter indfandt sig nogle Danske Mænd der, bragte Pavens Brev og Segl med sig, og sagde at Porer og Richard havde pantsat dette Brev hos dem, og at de derpaa havde laant Bispen Penge. Kongen tog imod Brevet, og gav dem derfor efter Behag, hvorpaa han lod det læse op i Choret, og gav enhver Lov at efterse, om det var Pavens Segl. I Brevet stod, at saasom Paven havde faaet Sandhededen at vide, at Kongen havde Retten paa sin Side, og ikke Erkebispen, saa løste han ham og hans Rige hermed af Band. Og dette Brev var det, som Pave Innocentius 3. erklærede siden for opdigtet og givet af Sverre selv. Efter Baronius ad. a. 1195. n. 20. skal og Erkebispens af York Klerk Rudolph, som 1196 døde i Rom, have giort mange falske Pavebuller til sin Herres Beste; og skal saadant have været temmelig giængs i Celestini Tid. Kongen fortalte tilligemed, som forhen er anført, at Kardinalen og de tvende andre vare blevne forgivne. I Porers Sted blev Ivar Skalgi udvalgt og viet til Bisp i Hammer, og slog han sig strax til Baglernes Partie. Om Vaaren droge Bisp Nicolaus og Sigurd Jarl op til Hedemarken og sendte Folk fra sig nord over Dofrefield til Hald-Fiord, hvor de i Rug-Sunds Indløb dræbte Sverres Sysselmænd Porer Dare (dette er det første denne adelige Slagt nævnes, af

 hvil-

Knud VI. hvilken haves 3 forskiellige Vaaben) og Einar Lygra, samt de-
Aar 1197. res Folk. De nærmeste Syssel-mænd Porer Krakr og Porgils flygtede da til Kongen, og Baglerne droge tilbage til Upland. Efter Julen holdt Sverre Ting med Bønderne, og udbød Leding over heele Throndelaug, Helgeland, begge Mørerne, og Romsdalen, og befoel han, at de alle skulde møde i Bergen. Han havde da en Hær af 3600 Mand paa sine Skibe, og opholdt han sig længe i Bergen om Sommeren indtil Margretes Messe den 13 Julii; thi han ventede de andre Ledingsmænd, da han havde udbudet alt Sønden for Strand og derfor var han og 7200 Mand stærk, da han drog fra Bergen, og Sønder paa til Grøninge-Sund. Hans Folk syntes underligt om, at han ei foer den rette Vei, men han lod som han ei gav Agt derpaa. Derefter holdt han Ting med sine Mænd, saaledes at baade de og Bønderne hørte det, og det i Anledning af, at de første fore ufredeligen frem, og fornærmede de sidste; Hans Tale lød saaledes: "Skammeligt er det for gode Bonder-Sønnet at fare ud fra Tronhiem, Helgeland, Møre eller "nærmere Steder, for at stride med Bondens Boskab, Kedler "eller andet Huus-Redskab, og at hugge eller beskadige, hvad "som staaer for dem. Saadant er Eder til ingen Nytte, men Eierne til Skade; Jeg raader Eder ei længere at giøre saadant; "Det er intet kongeligt Ærinde, at tale herom, dersom ei Nødvendigheden tvang mig hertil; Nu bør jeg ikke hede dette Lands "Styrer, dersom jeg ikke handler saa, at slig Ufred kan aflegges, "og ei gaae videre frem. Jeg beder Eder paa det kierligste at lade "saadant, thi det vil falde mig tungt at revse Eder, og det maae "jeg dog giøre, saafremt denne min Tale intet hielper. Jeg meener mig og at være en saa retmæssig Konge over dette Land, endskiønt Bisp Nicolaus benægter det, at jeg ikke skal have nødig, "at

"at sige Eder det samme 2 til 3 Gange om een Ting, der ei er Knud VI.
"meere vanskelig end dette at efterkomme. Men ikke kan jeg be- Aar 1197.
"gribe, paa hvad Grund Bisp Nicolaus benægter mig at være
"Konge over Norge, da mange have baaret Kongenavn, som
"vare Trælinders (ambattars, Tienestepigers) Børn, og jeg er der-
"imod en virkelig Søn af Kong Sigurd og Gunhild, hvis Ære
"er bekiendt for mange, og skulde der være nogen, som jeg formo-
"der, der herom er ukyndig, saa vil jeg sige dem Sammenhængen."
Derpaa opregnede han al hans baade Fædrene og Mødrene Her-
komst i alle Led, og kiendte da mange iblandt de af Kongen opreg-
nede Slægtninger deres egne Frænder, hvorom de ei for havde
vidst Beskeed; Han udførte alting saaledes, at han sagde "sig ei
"at vide nogen i ganske Norge, som det bedre tilkom at bære Kon-
"genavn baade for Gud og Menneskene end ham selv, og endskiønt
"Nicolaus a) vil hellere have en anden, saa skiøtte vi Birkebee-
"nere dog lidet herom, ligesaa lidt nu som før; thi Riget behøver
"en Konge, som er streng og retskaffen i Vandel, og endskiønt
"Nicolaus er en veltalende Mand, haver han dog kuns et Hare-
"hierte, og en Ræves Oprigtighed, thi saadan have vi ofte fundet
"ham, og naar vi giennemgaae al Ingrids Afkom, da vare faa
"af dem oprigtige; Ei var Magnus paalidelig, ei var Buris
"troe, som det udviiste sig. Dog jeg vil ikke tale meere herom;
"thi alt opdages dog omsider, hvorledes enhver er, og jeg tænker
"at det ei vil vare længe, inden vi Birkebeenere opsøge Baglerne,
"og da vil det vise sig, hvor troe eller paalidelig Ræven bliver

 "dem

a) Rettere udtrykkes nok Meeningen i Sverris S. saaledes: Han holdt ei op at tale, førend han havde gjort, at ingen fandtes i heele Norge, som det bedre tilkom o. s. v., og sagde han da til, at endskiønt Bisp Nicolaus o. s. v. Kall.

Knud VI. "dem i sine Raad mod os Birkebeener." Hermed endtes Tinget,
Aar 1197. Bønderne droge hiem, og Birkebeenerne og Ledingsmændene gik om Bord paa deres Skibe. Kort derpaa fik de god Bør; thi lod Kongen blæse til Bortseiling. Man seilede derpaa Østen for Landet og det lige til Oslo, hvor Baglerne da vare med al deres Hær. Jacobs Messe den 24 Julii lagde Kongen an ved Hovedøe, og gik om Morgenen efter op til Kirken for at høre Tiderne (horas, Sangen om Morgen, otte Sang,) og da han kom tilbage til sine Skibe, holdt han Huusting med sine Folk, foreſtilte dem, at Baglerne vare med en stor Hær i Byen for at tage imod dem, og at de burde nøie give Agt paa, hvorledes han anordnede Angrebet. Hans Søn Hakon skulde med alle Skuderne legge til ved Leiren inden for Nonne-Klosteret, gaae der i Land og bagfra anfalde dem, som vare paa Bryggerne; Hans Lehnsmænd Gregorius Jonsen, Sigurd af Modestad, Eysten Ragnvalds Søn, og Mørerne skulde legge til ved Øren ved Mariæ Kirke, og gaae op ad det syndre Stræde. Den øvrige Hær, anført af Kongen selv, skulde angribe Bryggerne, hvor Fienden havde sin største Magt. Efter dette blev blæst til Strid, og roede da Hæren ind til Landet og bleve Skibene fordeelte efter Kongens Befaling. Bisp Nicolaus talede til Baglerne, og satte deres Hær i Orden; Sigurd Jarl og Halvard af Saastad med Uplændingerne skulle anføre en Trop uden for Nonne-Klosteret, og hindre der Landgang. De tapperste Mænd anførte af Anund Hlyns-Sønner og af Rolbein Strynef skulde forsvare Øren og Bryggerne, thi, lagde han til, Kong Sverre haver ei saa meget Folk, som I tænke; De ere saa faa, at der er kun een Mand i hvert halv Rum, hvor der er meest. Seer I ikke, at det er kun deres Klæder, som de have stilt op i Rummene, eller ville I troe, at det er Folk; Bandsætningen forvolder

voldet desuden, at Birkebeenernes Sværd ikke bider, og ikke have Knud VI.
de Mod til Strid. Værger eder nu mandeligen; Sverre maae Aar 1197.
være feig a), dersom han angriber; Maaskee bliver det i al Fald et saadant Angreb, som det i Seims Fiorden. Bispen og nogle Klerker holdte til Hest oppe i Strædet ved deres Gaarder, da Striden begyndte Begge Parter raabte Krigs Raab, og satte Sverre saa stærkt ind med sine Skibe, at nogle af Fiendens Lastdragere derved søndersloges. Men da Baglerne havde uden for Bryggerne nedsiunket nogle Skibe, som hindrede Birkebeenerne i Angrebet, brugte begge Parter Haand- og Bue-Skud mod hinanden. Birkebeenerne trængde nu frem over Lastdragerne, og vare Bengeir Lange og Botolf Aufursson de første, som kom op paa Bryggerne, hvor en Engelsk Mand hug til Bengeir, og sagde, at de ei skulde komme op der. Men Bengeir, som fremfor alle forstod at bruge Sværd og Skiold, giorde et Tvær-Hug, hvormed han afværgede hans Hug og kom ind under hans Skiold, og afhug hans Hage-Been neden under Næsen. Mange Birkebeenere kom nu op paa Bryggen, dog værgede Baglerne sig vel, og blev der en skarp Strid. En Mand sagde da til Bispen: "Herre! rider "nu haardt frem, thi vore Folk trænge til Eders Nærværelse, da "det lader, at Birkebeenernes Sværd nu bide." Men Biskopen svarede: "Lader os ride saa skyndeligst bort, thi Dievelen er nu "sluppet løs i Dag," hvorpaa han og Følge flygtede ud af Byen, og standsede ikke førend de vare komne til Giallaraas hvor de oppebiede deres øvrige Folk. Gregorius Jonsson lagde til Øren ved Aaens Udløb, men saasom der var grundt, saa han ei kunde legge

a) Feigr i Texten betyder: bestemt til Døden. Meeningen er: Sverre er Dødsens. Kall.

Knud VI. Aar 1197. legge til Land, sprang han med sine Folk i Vandet, og vadede dierveligen i Land. Da Baglerne, som stode ved Gedde-Broe, saae at Fienderne var der opkomne, angrebe de dem saa stærkt, at de maatte vige tilbage til deres Skibe; og faldt da nogle, og nogle druknede, hvorpaa de med Skibene lagde an ved Prælaberg, hvor de gik i Land, og droge frem over Marken til Byen; Men Baglerne gik dem over Gedde-Broen i Møde, og blev der anden Gang en haard Strid. Hakon, Kongens Søn, lagde op til Leiren, og det med saadan Fart, at Skuderne kom paa tørt Land, hvorpaa hans Folk strax sprang i Land og angrebe Baglerne. Først brugte man mod hinanden Skyde-Geværene, siden de lange Spyd, men førend de kom til at hugges med Sværdene, toge Baglerne Flugten og flyede op norden for Byen, stærkt forfulgte af Birkebeenerne, som dræbte alle, de naaede. Nogle andre Birkebeenere trængte ind i Byen, og anfaldt bagfra dem, som stode paa Bryggerne. Kong Sverres Bannere, Seier-Fluen, var nu og kommen did op, og da flyede Baglerne og Bymændene; nogle ud ad Byen og nogle ind i Husene. Sverre drog derpaa op ad Lang-Strædet, og da han kom op i Gaden og saae, hvorledes hans Folk streede paa Marken, vendte han sig, gik over Aaen ud paa Marken og angreb Baglerne bagfra, saaledes at de fast alle bleve dræbte. Birkebeenerne randsagede nu Byen nøie, opbrøde Huusene og dræbte ogsaa der mange Bagler, dog reddede mange sig ved at flygte ud af Byen, hvor endeel af dem stødte an paa Birkebeenerne, som kom tildeels fra Markerne, tildeels fra Martustokken, og faldt da her ogsaa mange, men fleest af Bagler, dog undkom fast alle deres Høvdinger. Sverre lod derpaa blæse til Tinge i Martustokken, hvor han saaledes talede: "Gud være Tak, at han ei haver unddraget os "Birkebeener sin Hielp i Henseende til Seieren ligesaalidet nu

"som

"som før. Men skient jeg er vis paa, at Nicolaus Rav havet Knud VI.
"med angestfuld Hierte taget Flugten, vil jeg dog lade Eder alle Aar 1197.
"vide, at jeg vil lade legge alle Skibene ud til Hoved-Øen, paa
"det vi ei skulde faae noget uventeligt Angreb af dem, og paa det
"vi kunde see deres Anfald, om nogen af dem fordrister sig til at
"vende til Byen i Tanke, at vi skulle betagne af Drik legge os
"til Hvile; og vil jeg ikke at de skulle kunde indsnige sig paa os."
— Førend de droge bort, lod han Byen udplyndre, og borttage alt dens Gods, saasom Bønder og Kiøbmænd havde været ham imod. De fleeste tagne lange Skibe lod han opbrænde, dog førte han med sig Bisp Nicolai Skib, Boka-Skreppen, og Giær-Suden, som Kongens Halvbroder paa Moders Side Hyde havde forhen ladet bygge. Hyde fik nu Boka-Skreppen, og lod brænde sit forige Skib Vidstaa ɔ: Forsynet, dog giemte han Seil og Søm, saasom Bønderne tilhørte alt Skibets Tilbehør. Paa Hoved-Øen, hvor Kongen laae, lod han bære op paa den syndre Mark alt Byttet og deele det i fire Parter, og derpaa blæse til Hunsting; hvor han da selv talede, og lod Folket mynstre under Stang, og havde han da mod 5000. Da kom en Præst som Sendebud fra Bisp Nicolaus og havde Brev med til Kongen, hvori han tilbød Forlig. Kongen svarede hertil: Han skulde have giort det før, og veed jeg ikke, om han herefter holder Freden bedre end forhen, dog vil jeg give ham Sikkerhed, om han vil selv komme til mig, og kan Du sige ham, at jeg tænker at indlegge langt større Ære, end ved at dræbe ham, om han frivilligen kommer; han maa nu selv raade, og komme, om ham saa synes. Kongen bad derpaa sine Mænd og Ledingsmandene om at overlade sig Skibene og alt deres Redskab for 15 Mark Guld, men dem syntes, at dette ikke var den tredie Deel af Værdien; Ja Sigvald Karl, Sigurd af Modastad og Ey-

stein

Knud VI. stein Ragnvalds Søn og fleere samlede Seilene og Redskabet
Aar 1197. hen til det andet Bytte, og skiftede det ogsaa i fire Dele. Kongen fortørnet herover, løb af sit Skib med et Tøndebaand i Haanden og begyndte at banke paa dem, hvorover de fleeste lode falde, hvad de havde i Hænderne, og gik bort, da de saae at han var vred; Sigvald alleene blev og fik 2 Slag imellem Skuldrene, men giorde ingen Modstand. Da holdt Kongen op og sagde: at de giorde ilde i at handle mod hans Befaling, thi da han skulde forsvare dem og Riget, vilde han og have Skibene, hvorpaa det blev ham overladt for hvad han selv vilde give. Tredie Dag efter lod han blæse Folket sammen til at skifte Byttet, og blev det da først deelt i 4 Parter, og siden hver Part i 12 Deele, og disse igien saa længe deelte, indtil der kom 2 veiede Mark paa hver Mand. Og laae Kongen der ei fuldt en halv Maaned. Baglernes Høvdinger og de fleeste af Flokken flyede nu til Upland og begave sig derfra til Thrøndelauget, og hen mod Nidaros. Da de kom til Kastellet paa Steenbierget, omringede de det, og lode som om de der ville leire sig. Porstein Rugad, Bialfe Skinstacker og Asgaut laae da derinde med over 80 Mand, og fattedes hverken Mad, Drikke eller Vaaben. Som nu Baglerne saae, at de laae der forgiæves, forlangte de Stævne med Byemændene, og holdte Ting med dem paa Christi Kirkegaard, da de forlangte af Staden Proviant, Skat, samt krævede Leding af Herrederne. Efter Birkebeenernes Exempel lode de sig sværge Troeskabs Eed, at de ei skulde tage Parti imod dem, og ei følge Kongen. Derefter droge de atter for Kastellet og skiøde længe paa det. Siden talte begge Parter sammen, og sagde Bisp Nicolaus til Porstein: "Det er ei raadeligt "for dig at forsvare Kastellet og være i Band: Du vil derved tabe "meere paa andre Steder; Vi ville sende Folk ud til Strige og Gu-

"dreks

"drefs Stad til dine Gaarder, og der plyndre alt dit Gods, og af- Knud VI.
"brænde Gaardene." Thorstein forestillede da Bialfe, at det var Aar 1197.
ikke mueligt at forsvare Kastellet, om Fienden blev længe for det; og herved bragte han Bialfe til sin Meening at overgive Kastellet, hvorom ingen af de andre i Besætningen vidste noget. Thorstein begav sig derpaa til en hemmelig Udgangs Port paa Fæstningen, hvorfra han kunde tale med Baglerne, og gav Guldbrand Unge sig der i Samtale med ham. Thorstein bad Baglerne at drage ind i Byen og komme igien seent om Aftenen, naar Besætningen tog sig mindst vare; han vilde da lade denne Udgang staae aaben, hvorimod Guldbrand lovede igien paa Baglernes Vegne Livet til hele Besætningen, samt at de skulde beholde deres Vaaben og Klæder. Alt dette gik for sig efter Aftale; Baglerne kom ind giennem den aabne Port, og sad da Besætningen til Bords, saa at de ei mærkede noget hertil, førend heele Kastellet var opfyldt med Bagler. Alle beholdt de Livet og deres daglige Klæder, men saa deres Vaaben og ingen sine Penge. Bialfe drog til sin Egn, men Thorstein fulgte med Baglerne og blev deres Mand. Baglerne toge alt det Gods de fandt der, og opbrændte hvert et Huus; en død Mand kastede de ned i Brønden, og fyldte den siden med Steen. Borgerne maatte nedbryde alle Murene lige til Jorden, førend de droge bort; de brændte og alle Kongens Langskibe, imedens de vare der, og derpaa vendte de tilbage til Oplandet med meget Bytte. Kong Sverre forlod nu Hovedøen og Oslo-Fiord og drog til Godmar-Fiord liggende til Sønderlandet der paa et Sted, kaldet Fyrileif, hvor han holdt Ting med Bønderne, og anklagede dem, fordi de havde sammenrottet sig mod ham i Seims-Fiord og havde taget en anden til Konge, medens han levede. En Mand hed Helge svarede ham: "Faa Mænd i vore Herreder havde Deel i dette,

Knud VI. "thi vi ere saa gamle og saa erfarne, at vi kunne forudsee Faren;
Aar 1197. "Vi kiende og den Norske Lov og de Stores Rettigheder, saa at vi "vide den Lov, hvorefter Konger skal tages i Norge; Vi holde in"gen for med fuld Ret taget dertil, uden det er skeet paa Øre"Ting. Nu kunne J, Herre! med Eders Forstand indsee, at vi "ei have kundet være saa tossede at holde med den Flok, som hav"de ei større Ret at fare med, og som modsatte sig Eder." Meget andet blev talt paa Tinget og tilsidst bleve de forligte, hvorpaa Kongen drog bort, og lagde sig i Røde-Sund. Derfra sendte han nogle Mænd i sit Ærinde ud giennem en Skov, hvor de bleve overfaldne af Baglerne og 12 af dem dræbte. Derpaa lagde han hen til Svanhals, og drog siden øster paa til Gota-Elven, hvor al Almuen var flygtet ud i Skoven eller paa Skibene. Kongen lod her Bønderne sige, at de i al Tryghed kunde komme til ham, og at han vilde forliges med dem, og lod han dem stævne til sig; Men som de vidste sig sagskyldige mod Kongen, dvælte de en Stund og mødte ikke. Kongens Hær blev hermed ilde tilfreds, og holdt et hemmeligt Ting og besluttede at gaae fra hinanden. Olaf, Kongens Huuskarl, var deres fornemste Raadgivere, men saa snart Kongen fik Efterretning herom, lod han ham gribe og dræbe, hvorpaa de andre bleve mindre heftige i deres Forsæt. Kongen lod derpaa Bønderne stevne anden Gang til Tinge og, i Fald de udebleve, truede han med Brand at ødelegge deres heele Herred. Da mødte de, holdte Ting og lovede at give Bøder, som de Dagen efter bragte, og bestode i mange hundrede Stykker Qvæg og andet Gods. Efter dette drog Sverre tilbage til Oslo for at møde Baglerne, om hvilke han havde spurgt, at de vare dragne fra Tronhiem og agtede sig til Oslo. Men da han kom paa Gialler-Aas, fik han at vide, at de havde trukket sig tilbage ved Rygtet om hans

Ankomst, hvorpaa han atter begav sig til Oslo, og derfra til Tonsberg, og sendte derfra Philip Jarl, en Søn af Birger Brose, Jarl i Sverrige, op til Søen Mios, for at forurolige Baglerne. Han vilde og have sendt sin Broder Hyde med, men han var ikke færdig. Torfæus meener, at Sverre har efter sin Broder Eriks Død sat denne Philip Jarl, sit Sødskendebarn, i hans Sted. Med en god Bør seilede Kongen derpaa fra Tonsberg, hvor han efterlod sin Broder Hyde med hans Følge, og agtede at drage til Bergen. Men da han kom Sønder til Helgesund, spurgde han, at Sigurd Jarl var Norden fra seilet ham forbi, hvorover han begyndte at blive bange paa sin Broder Hydes Vegne, thi lod han tidlig om Morgenen blæse til Huusting og forestilte, at Hyde stod Fare for at blive uformodentligen overfaldet, hvorpaa han tog alle Skuder og smaa Skibe, besatte dem stærkt og foretog selv med dem at eftersette Sigurd, som havde lagt sig ud af den rette Led eller Fart ved en Holm, kaldet Sveinar, hvorfra han saae Kongens Flode at seile den rette og ydre Led; hvorpaa han da samme Nat foer til Tonsberg og angreb pludselig Hyde, da han med Birkebenerne sad og drak i Asleifs Gaard. De fleeste løb da ud vaabenløse, og bleve strax dræbte. Alle Kirker vare lukte (maaskee for Bandets Skyld,) saa at de ingensteds fandt Sikkerhed. Hyde kunde ei komme til at flye af Byen, saasom Baglerne havde besat alle Veiene, thi skiulte han sig i et Bryggerhuus. Om Morgenen, saasnart det var lyst, randsagede Baglerne Byen, og dræbte alle Birkebeenere, som de fandt. Hviting, en omløbende Bagler, fandt Hyde, som bad ham dølge sig, og gav ham en Guld-Ring; Hviting lovede det, men aabenbarede det strax for Baglerne, som da grebe og dræbte Hyde. Samme Dag foer Sigurd bort om Formiddagen noget før Ni. Med Hyde faldt 50 Mand,

Knud VI. Aar 1197.

Knud VI. Mænd, og deriblandt mange Hofmænd. Da Sverre kom til Tøns-
Aar 1197. berg, og hørte hvad som var forefaldet, besluttede han strax at sette efter Sigurd øster over Folde-Fiorden, og som han fik at vide, at Sigurd var ilende draget øster paa ind i Vigen, satte han saa hastig efter ham, at han næsten naaede ham. Men Sigurd vendte ind ad Lana-Sund og lagde op til Besie, hvor Sverre angreb ham. Sigurd lod da tage Tieldingerne af sine Skibe, og forsvarte sig ved Skud, men hans fleeste Folk vare gangne i Land, førend Angrebet skeede, og saasnart Birkebeenerne ogsaa giorde Landgang, flyede de. Sigurd selv flyede over Broen med de fleeste af hans Folk, hvilke Birkebeenerne i Slagtorden eftersatte, og dræbte nogle af dem. Baglerne afbrøde herpaa Broen og løbe op i Landet. Birkebeenerne borttoge da deres Skibe og alt hvad paa dem var: nogle af dem førte de med sig, andre opbrændte de. Derpaa seilede Kongen Nord efter lige til Bergen, hvor han forblev Winteren over. De Folk han om Høsten havde ladet efter sig i Helge-Sund, droge med de store Skibe lige til Broen, og derfra til Tronhiem, hvorhen da først ankom Eyolf Haflasøn, Erik fra Haa og Arne Skadarede med 3 Skibe. De hørte her, at Baglerne vare i Byen, og havde der igien tilføiet mange Folk Skade, hvorpaa de i Dagbrækningen lagde til ved Munkholmen, da Eric roede ind i Elven med 2 Skibe, men Eyolf lagde til Sandet inden for Borgen (Kastellet,) hvorfra de uden om Byen droge op til Broen. Baglerne mærkede det ikke, førend de alt vare i Byen og der blæstes i Luderne. Nogle Bagler løbe da til Kirkerne, andre til Broen, men mødte allevegne Fienderne; Endeel løbe hid og did og skiulte sig; Mange bleve dræbte, men nogle fik Fred. Dette skeete tredie Nat før Andreas-Messen, altsaa den 27 November. Birkebeenerne satte da deres Skibe op paa Øren, og havde de derpaa

Byen

Byen i deres Magt, som og Syslerne paa Landet (i Herrederne.) Knud VI. Aar 1197.
Roger de Hoveden vidner, at i ovenmeldte store Slag i Oslo mellem Sverre og Bisp Nicolaus mistede den sidste næsten alle sine Folk. Sverris S. c. 128. 133-142. Torfæi IV. 1. 11. 12-14. Nordl. Chron. p. 498. sq. —— Erkebisp Peder af Upsal døde den 18 September, og blev begravet i Upsal. Eric. Olai III. 105. Langebek IV. 592. —— Den lærde Islænder Jon Loptesen døde den 1 November; Hans Farfader var Sæmund hin frode og hans Moder Thora, en uægte Datter af den Norske Kong Magnus Barfod; Han var en retfærdig og anseet Mand, og har han opdraget den berømte Snorre Sturlessøn. Han var efter Tidernes Brug baade Dommer og Præst, og boede paa Odda, hvor han forestod Skolen. Men med alt dette var han, endskiønt han var gift, meget hengiven til Kiønnet, og avlede med mange Friller mange naturlige Børn, hvoriblant den forhen omtalte Bisp Paul af Skalholt; Dog saadant ansaaes da i Island neppe for nogen Feil. Langeb. II. 517. Finn. Johannæi hist. eccl. I. p. 201. —— Efter Roger af Hoveden, Kroniken af Mailros hos Gale p. 180. 181. og Fordun p. 729. 730 maae der atter have været Krig imellem den Skotske Kong Wilhelm og Harald Madaddi Søn, Jarl af Ørkenøerne, samt Sverre igien være bleven vred paa den sidste, og have givet til Harald den Unge Halvdelen af Ørkenøerne. Imellem Wilhelms Folk paa den eene Side og Jarlens paa den anden, anførte af hans Søn, Thorfin og Roderic, skeede et Slag ved Invernes i Murray, hvor Skoterne vandt Seier, og Roderic med mange blev paa Pladsen; hvorpaa Wilhelm indtog alle Biergegnene der, Sutherland, Cathnes og Ross, og fangede Harald selv, som han holdt fangen i Kastellet Rokesburch, indtil han indgik Forlig, og kom

paa

Knud VI. paa frie Fod, efterladende sin Søn Thorfin som Gidsel. Men
Aar 1197. som Freden siden blev brudt, maatte Thorfin, nogle Aar efter, som det synes, undgielde dette, blev gildet og blindet, og døde i Fængsel. Torfæus Orcad. p. 147. paastaaer efter Orkneyinga Saga p. 418, at han kun blev blindet, og siger her Buchanan l. VII. p. 126. 127. imod, da han ei kiendte den ældre Fordun, som Buchanan har brugt, der dog forført af Hector Boethius l. XIII. p. 277, ei aldeles rigtigen her fortæller visse Ting. Efterat Harald Jarl var kommet ud af Fængsel, blev han angrebet paa Ørkenøerne af den unge Harald, som havde Sigurd Murt, en ung tapper Mand fra Helgeland, og mange andre Krigere med sig. Jarlen flyede herover til Øen Man, og samlede der Folk og Skibe. Den unge Harald giorde det samme, satte efter ham til Man, og vilde der angribe ham, men Harald havde forladt Øen førend hans Ankomst og var seilet en anden Vei til Ørkenøerne med sin Flode, hvor han dræbte alle den unge Haralds Folk, som han overkom. — Rhys Fyrste af Syd-Wallis døde, en tapper og duelig Mand, hvis Død de Britiske Barder, ja og endeel Engelske Poeter paa Latin beklagede. Fra hans eene Datter stammede Huset Tudor, som siden besteg den Engelske Throne. Bromton p. 1597. Knyghton p. 2412. Wynnes hist. of Wallis p. 216. —— Imellem Frankerige og Engelland vedvarede Krigen. Grev Balduin af Flandern og de af Champagne og Bretagne faldt fra de første, og gave Richard Gisler paa ei at indgaae Fred med Philip uden hans Minde. Endeligen blev dog i September sluttet eet Aars og 4 Maaneders Stilstand mellem begge Konger, og deri fastsat, at Fangerne skulde udløses for taalelige Penge og Handelen gaae imedens frit. Matth. Westmon. og Matth. Paris. ad h. a. Guil. Neubrig. V. c. 31. 32. —— Jordan

af Courci, Broder til Johannes af Courci, der regierede i Ulster Knud VI. blev dræbt af en Irer hans Ven, familiari suo, hvorover Johannes Aar 1197. bekrigede de smaae Irske Konger, drev nogle paa Flugt, dræbte nogle, og indtog endeels Lande især i Tyrconnel, hvoraf han gav en stor Deel til Duncan, Gilberts Søn og Fergus Sønneſøn, som var kommen ham med en anseelig Hær til Hielp. Den Skotske Kong Wilhelm lod sine Lehnsmænd sværge, at de af alle Kræfter vilde holde indvortes Fred, og i ingen Maade understytte Røvere, Ransmænd, Forviiste (vtlagos,) og af al Magt søge at fange og ødelegge dem. Rog. Hoveden p. 770. 774. —— Hungeren vedvarede i Frankerige og Engelland: Guilhelmus Neubrigensis l. c. skriver, at den nu stod paa femte Aar, og vidner Thomas Wines hos Gale, at 4 Skiepper (Fema) Hvede kostede i Engelland 18 Skilling og 8 Penge. Auctarium Aqvicinctinum p. 256 siger, at fra Januari til April var Veiret naturligt, imidlertid standsede Hungeren dog ikke, da der var ingen Forraad fra forige Aar, saa at mange Tusinde døde af Hunger og mange bleve Røvere af Nød og hængte. Paa mange Steder i Frankerige slog Viinhøsten Feil, saa at Bønderne der havde laant Penge paa den kommende Viin, maatte tage Flugten. — Kardinal Diaconus Petrus Capuanus blev sendt af Paven som Legat til Pohlen, forbød strængeligen Præsterne der at gifte sig, og paabød, at alle Lægfolk skulle lade sig vie i Kirkerne. I Pohlen trængte han igiennem hermed, men i Prag udi Bøhmen var han nær bleven slaaet ihiel af Præsterne. Primislaus, ogsaa Odacarus kaldet, Vladislai Søn, blev Hertug i Bøhmen. Dlugoss. p. 575. 576. —— Imellem Wladimir af Halicz og Roman af Lodomir var Krig, og havde den sidste ogsaa Krig med sin Svigerfader Rurik af Kiew, men angreb endda Jatwegerne i Podlachien

fra

Knud VI. fra den Side af Floden Bug, ødelagde alt deres Land fra Bug af
Aar 1197. og til Floden Niemen, og flygtede de da til Preussen, hvor de i Skove og Moradser skiulte sig. Arndt l. c. II. 286-288.

1198. Endskiønt alle vore Krøniker henføre de Danskes Tog til Venden mod Otto Markgreve i Brandenborg til 1198, har Gebhardi og nogle fleere dog ladet sig ved Indholdet, som staaer over hvert Kapitel hos Arnold forføre til at henføre det til 1195. Hamsfort hos Langebek II. 283. har ogsaa antaget dette sidste, dog siger han derhos, at nogle henføre Krigen til 1198; Corner hos Echard p. 822. har 1204, men ingen Skribent kan være urigtigere i Tidsregningen end han; og Schwartz Pommersch. Lehns-Hist. p. 138. 139. henfører det til 1196, uden mindste Medhold af nogen gammel Skribent. Ligesom der er Tvist om Aaret, saa er der og Tvist om Landet, hvor Krigen er bleven ført. Arnold IV. 9. siger at den Danske Flode gik op ad Oderen, og altsaa skulde Krigen være ført i Pommern, hvilket ogsaa den nyeste Brandenborgske Skribent Buchholz i sin Historie II. p. 96. 97 antager, formeenende derhos, at Slaget er forefaldet i det Stargardske, eller i Ucker-Mark, som endda hørte til Pommern, men rimeligere i Egnen af Stetin, thi de Danske have vel ei vovet sig saa langt op ad Oderen, at de til Lands kunde naae Ucker-Mark. Da Arnold har Oderen, og Corner har og læst saaledes hos ham, saa skulde man troe, at Sagen herved var afgiort, men hos Arnold i den Ranzowske Haandskrift hos Leibnitz II. 715. staaer Wernowe, og saaledes har allerede Kranzius Vandal. IV. 37. og Daniæ VII. 8. læst, hvilken mange nyere følge, ja Hvitfeld og Franck Mecklenb. VI. 1. lade endog Slaget holdes ved Rostok. Men naar jeg betænker, at Krigen opkom, efter Arnold, fordi

Mark-

Markgreven tilegnede sig nogle Slaver, som Kongen paastod at tilhøre sig, og at Markgreven siden udlod fornemmelig sin Vrede imod det Rygen paa det faste Land, hvortil kommer, at Brandenborg har fra gamle Tider paastaaet Ret til en Deel af Pommern og at de Pommerske Fyrster og Hertuger skulle være dets Vasaller, saa kommer det mig rimeligere for at Krigen er ført om og i Pommern, end i Meklenborg. Kranzius vil vel det sidste, og at Knuds Deeling mellem Niclot og Burewin har givet Anledning hertil, men han siger selv, at det kun er en Formodning, og at Krønikerne tie herom. Petrus Olai hos Langebek II. 253 skriver, at Markgreven ei vilde, at Kong Knud skulde besidde noget i Venden, hvorpaa han dog vel i Førstningen neppe har tænkt, og først, da hans Vaaben bleve lykkelige, lader det, at hans Hensigter ere gaaede saa vidt. Hvorom alting er, saa lod Knud, opbragt herover, udbyde Leding, og sin Flode løbe ind i Oderen under Anførsel af hans Kanzler Bisp Peder i Roskilde, thi saa kalder Arnold l. c. ham, fordi han en Tid havde været det, og maaskee siden igien blev det: For nærværende Tid var hans Broder Andreas det, og havde været det i nogle Aar, med mindre der var, som jeg forhen har anmærket S. 370, tvende Slags Kanzlere. Knud fulgte selv ikke med, men blev tilbage paa Møen. Saasom Absalon var gammel og svagelig, satte man Peder til at anføre Hæren, da man var i Vane med at det skulde skee ved Bisper. Ved den Danske Hærs Ankomst foreenede Rygier, Obotriter og Polaber sig med dem, af hvilke de tvende første stode under Danmark, men i Polabien eiede den unge Hertug Henric Fæstningen Lauenborg, og Razeborg havde sine egne Grever, der endnu ikke stode under Danmark. Imidlertid da den Holstenske Grev Adolf og Erkebisp Hartvic af Bremen vare borte, er det

Knud VI. Aar 1198.

vel

Knud VI. Aar 1198. vel muligt, at Greven af Razeborg har holdt sig til Danmark, som da var meget mægtig i den Egn, ved det de Meklenborgske Fyrster vare dets Vasaller. Markgreve Otto gik de Danske imøde med en stor Hær deels af sine egne Riddere, deels af Slaver eller Vender. Slaget var skarpt; mange faldt og bleve saarede; iblandt andre faldt ogsaa Bisp Peders Broder Torbern af Knarderup, som siden efter Langebek IV. 543, blev begravet i Soraæ Kirke lige for de Helliges Benedicti og Bernards Alter, hvor hans andre Frænder laae, og ikke i Ringsted-Kloster, som Hvitfeld og Meursius skriver. Bisp Peder blev saaret og fanget og sat i et haardt Fængsel, thi Markgreven haabede for hans Løsgivelse at faae mange Fanger tilbage, eller og at komme i Besiddelse af en stor Deel af Venden. Hvitfeld vil, at Bispen var gaaet op paa et høit Bierg for at oversee Striden, og at han altsaa var ikke med i det egentlige Slag. De slagne Danske flygtede til deres Skibe, og dermed havde dette Tog en Ende. Petrus Olai, og Kreniken hos Langebek III. 262, som slutter med 1219, ville at Markgreven tog Flugten, men herom staaer ikke et Ord hos Arnold. Da de Danske vare under begge Waldemarerne og Knud fast altid seierrige, saa have vore Skribentere meent, at de endeligen maatte vinde Slaget, endskiønt Bispen blev fangen. Eftersom dette ulykkelige Tog havde i næste Aar slette Følger, da mange Tydske Fyrster forbandt sig sammen imod Danmark, og deres Forsæt uden Tvivl endog var at drive de Danske reent fra den Tydske og Vendiske Grund, har dette vel foranlediget, at Bisp Waldemar blev ført fra Norborg, som laae vel nær Holsteen og til Siøborg i Siælland, som var meget fast. Langebek II. 623.— Den 5 Mai døde Sophie, Kong Waldemars Enke-Dronning, og var da omtrent 58 Aar gammel. Hun gav til Lunde Domkirke

een

en casula eller Messe-Sark, og 1 Mark Guld. Langebek III. Knud VI.
512. IV. 40. Alle vore andre Kroniker ere eenige om Aaret, kuns Aar 1198.
den, som slutter med 1286 hos Langebek II. 436. henfører hendes Død til 1197, og de tvende, som slutte med 1219. ibid. III. 262. og med 1263. ibid. II. 167. til 1199, af hvilke den sidste ogsaa henfører urigtigen Jordskielvet til samme Aar. Petrus Olai ibid. I. 180. er uvis mellem Aarene 1198 og 1199. Hamsfort ibid. I. 183. henfører urigtigen hendes Død til den 3 Mai, forvirret maaskee ved det hun døde 3 Nonas Maji, thi hans Vidnesbyrd kan ikke gielde mod den Lundiske Gavebogs. St. Michaelis Necrologium i Lyneborg hos Langebek V. 384 lader hende døe den 2 Mai, hvorved det ellers kunde blive rimeligt, at hun er død Natten imellem den 2 og 3. Hun blev begravet i St. Knuds Kirke i Ringsted paa den høire Side af hendes Mand. Den Steen a), som ligger over hende, er nyere, thi der staaer ei alleene, at hun døde den 13 Mai 3 Idus Maji, (hvilket Petrus Olai følger, hvoraf man maae slutte, at Stenen er ældre end hans Tid,) men der staaer endog at hun var den Svenske Kong Sverkers Datter, da hun dog var en Datter af Valadar, eller Wladimir i Rusland, og kun Sverkers Stifdatter. — Mange af vore Aarbøger berette, at et Jordskielv var i dette Aar i Danmark. Hamsfort siger at det var stærkt. — Pave Innocentius, som den 13 Januarii var formedelst sin Duelighed, endskiønt han kun var 37 Aar gammel, kommen i Celestini Sted, der var død den 8 Januari, stadfæstede ved sin Bulle af 23 November til Sorøe Kloster alle de Tiender, som Absalon havde skienket det til Er-

 stat-

a) Det er intet Steen-Monument, men et stort Pergaments-Blad, som giemmes i Ringsted-Kirke, og som findes stukket i Kobber i Langebeks Script. fierde Deel. Kall.

Knud VI. Aar 1198. statning, fordi Tienden nu oppebares in natura, da den forhen, da han giorde Gaven, blev betalt i Penge, hvoraf jeg slutter, at Jorddyrkningen havde da meget taget til, som rimeligt er, under Waldemars og Knuds Regimente, da der var saa god Fred indenlands. Bisp Peder af Roskilde stadfæstede og Absalons Gave og lagde dem af Sognene Brumhawe, (nu Brendshøi) og Undløse, (nu Vandløse) til Gaarden i Wæthleby a). Bullen er stilet til Gau-

a) Vel ligger der en Landsbye Veilebye i Horns Herred, Ferslev Sogn, men dens Frastand fra de andre tillader neppe, at det kan være den, som Absalon havde erhvervet af dens retmæssige Eiere, bestaaende af 5 Boel og 1 ottendeel, og som han havde forhen givet til Sorøe Kloster, meest for Fiskeriets Skyld, hvortil Munkene da trængte, og tilskiødet Klosteret med Enge, Græsgange og alt tilhørende; Siden blev det til en Ladegaard, som den anføres for i Pavens Bulle. Suhm. Absalons Gavmildhed kiendes af endnu overblevne Documenter især imod Klosteret i Sorøe. De vidtløftige i Siælland ham tilhørende Eiendomme sees allerede af mange i foregaaende syvende Deel forekommende Efterretninger, at han har bestræbt sig saaledes at faae ombyttede, at de til Klosteret her givne Steder og Gaarde kunde være ved Nærheden samme især beleiligt. Findes et Sted nærmere ved Sorøe beliggende, som kunde have Lighed med Navnet Wæthlebye, vilde jeg hellere ansee det for her omtalt end Weilebye: I Horns Herred imidlertid forekommer dog ogsaa i den her anførte Pavelige Bulle, (som Thorkelin har udgivet, men mindre rigtig end Suhm henført til 1199,) adskillige temmelig langt fra Sorøe beliggende og til Klosteret givne Eiendomme i Ringsted- og Ramsøe-Herreder, og i Fald Asserboe har lagt ved Esrom endog i Holboe-Herred. Men urigtig maa vor Forf. have forstaaet Sorøe-Klosters Gave-Bog hos Langeb. IV. p. 470. naar Bisp Peder her anføres at have henlagt Brumhawe og Vndløse til Gaarden i Wæthlebye, som p. 469 var beskrevet, og hvoraf en Grangia var indrettet, thi bemeldte Gavebog melder intet om nogen saadan Henleggelse af disse tvende Sogne, men alleene at til de andre der opregnede af

Absa-

Gaufrid, Abbed af Sorøe, og Brødrene, og opregnes deri efter Sædvane alle Klosterets Eiendomme. Blandt Underskrifterne forekomme blandt andre de Kardinaler Octavianus Bisp i Ostia og Velletri, Petrus Sanctæ Rufinæ Bisp, Ancius Præst af St. Laurentii Kirke, Soffredus Præst af St. Praxedis, Centius Diaconus af St. Luciæ i Orthea, hvilket viser, at de da alle vare tilstede i Rom, saasom det er givet i Lateran. Langeb. IV. 469. 470. 564. 567. Thorkelin I. 74. sq. Innocent. 3 epist. libr. I. 425. Manrique Annal. Cisterc. IV. 551. ——Fra samme Lateran stadfæstede denne nye Pave den 13 November ved en Bulle hos Langeb. VI. 388. a) til Bisp Peder i Aarhuus, hans Stiftelse af de 6 Præbender; men besynderligt er det, at man haver en ældre Stadfæstelse af 26 September given i Perugia. — Under den 22 September stadfæstede Paven ved sin Bulle til Erkebisp Absalon given i Perugia, og siden udvidet ved en anden given i Lateran den 13 November, (da nogle Byer vare udeladte i den første b), ham Slottet (castrum) af

Knud VI. Aar 1198.

Absalon skienkede Sogners Tiender havde hans Eftermand Biskop Peder Sunesen endnu givet tvende, nemlig den af Brumhawe (et Brønshøi, men Bromaae i Alsted-Herred) og den af Undløse (et Vandløse, men Ondløse i Mærløse Herred) til Klosteret. At ellers ved Grangia, som saa ofte alt er forekommet og endnu oftere vil forekomme, og som Suhm oversetter ved Ladegaarde eller Gaarde, skal forstaaes smaa Klostere, staaende under et større, hvor nogle Munke boede, som bestyrede Avlingen og selv i det høieste bestyredes af en Prior, har han alt selv bemærket i syvende Deels S. 629. Kall.

a) Hvor dog Asger nævnes urigtig, som Lunds Erkebiskop i Steden for Absalon. Kall.

b) Saa besynderligt det endog er at tvende eenslydende Pavelige Buller skulle, ligesom strax forhen om de 6 Aarhusiske Præbender, saa ogsaa nu om Kiøbenhavns Henleggelse til Roeskilde Bispistoel være udgivne saa

Knud VI. Aar 1198 af Hafn paa samme Maade som Pave Urbanus havde stadfæstet ham det, og hvilket Kong Waldemar havde skiænket ham og han igien givet til Roskilde Kirke, dog først efter sin Død, under hvilken Gave da tillige indbefattedes Byen (villa) af Hafn selv, Godset (mansio) Otherslef med sit tilhørende nemlig Serslef, Solbiarge, Kuankose, Wigislef og Walby; det eene Bool Brunshage, Imbrethorp, Godsene eller Gaardene (mansiones) af Gefnetofte og Murhoge med alt deres tilhorende, Godsene af Burgby og Martharum med alt deres tilliggende, Godsene af Barsverthe og Wigarum med alt deres tilliggende, Godsene af Husfrecop og Haverthi med alt deres tilliggende, og overalt alt haad Absalons Kastellan Nicolaus havde erhvervet efter Indhold af deres Foreening. — Under den 16 November tilskrev han atter Absalon og Kapitelet i Lund fra Lateran, og melder deri, at han havde seet af hans Breve, at Danmark aldeles regieredes i Henseende til, hvad Rettergangene (Jus fori) angik, ved sine Sædvaner og Kongens Forordninger (institutiones,) saa at Testamenter, som Folk giorde paa deres yderste, ei vare der i Brug, men at naar nogen vilde enten i sine sunde Dage,

saa kort efter hinanden, kan den af vor Forf. angivne Aarsag dertil dog ei være den rette, da ved at sammenligne den sildigere af Thorkelin i Diplomat. I p. 73 udgivne med den ældre iblandt Innocentii Breve libr. I. n. 372 ingen Byer findes udeladte. Absalons Gave er ellers flere Gange omtalt, saasom i Valdemars 1. Hist. S. 309, hvor Suhm opregner de under Kiøbenhavns Slot henlagte Steder, og deriblandt forklarer Haverthi ved det alt for langt fra de andre, som alle ligge nordlig for Kiøbenhavn, beliggende Avedøre; Ligeledes i denne Deel S. 127. hvor Haverthi forklares ved det endnu længere bortliggende Averslе i Tybierg-Herred, og samme Deels S. 294. 295. Jeg undrer mig over, at vor Forf. ei er faldet paa at forstaae ved Haverthi sit af alle de øvrige her opregnede saa godt som omringede kiære Øvred. Kall.

Dage eller paa Sygeseng give noget til Klostre eller andre hellige Steder, saa var Brugen denne, at han tog et maadeligt Stykke Jord og indsvøbte i Fligen af sin Kiortel, som blev holdt enten af en Bisp eller en anden Prælat, eller og indsvøbte det i et Stykke Tøi og lagde det paa Alteret, i Vidners Paasyn og Paahør, med den paafølgende Skik, som kaldtes almindeligen Scotatio (Skiøde;) Men som mange paa en ondskabsfuld Maade hindrede Opfyldelsen af slige Gaver, saa havde Erkebispen bedet Paven at see derhen, at Kirker og Klostere ei skulde forhindres i Besiddelsen af de mange Eiendomme dem paa slig Maade vare overgivne; og befaler Paven derfor herved at en saa gammel vedtagen Skik skal giælde, og ei saa meget ansees for Beviis paa en Gave, som for Eiendommens Overgivelse (traditio), og skulde de, som handlede herimod, efter en foregaaende Paamindelse tvinges ved Band, og betages Appellation. Antiqu. Coll. Decret. Paris. 1609. p. 232. Innocent. 3. epist. I. p. 248. —— Fra Lateran den 9 December skriver atter Paven til Absalon som han kalder discretionem vestram, at han af hans Brev havde erfaret, at Brødre af St. Hans Hospitals Orden, som vare Lægfolk og Ulærde, sendtes til Danmark for at indsamle Almisser, hvilke Almuen med Andagt tog imod, og som de ei selv formaaede at gaae allevegne om, sendte de andre Klerker, Præster, endog gandske ukyndige Lægfolk, der ei vare Munke, men svede i Skielmsstykker, i deres Sted, og satte Korsets Tegn paa deres Bryst, og da de selv vare hengivne til Fraadserie og Drukkenskab samt andre Laster, forargede de baade Kleriset og Folket naar de som Laici forestode Priorater, og bleve foretrukne Klerker og Præster. De vare ogsaa ei alleene ulydige mod Bisperne, men paastode endog visse Friheder, som dem givne af det Apostoliske Sæde; og da en af dem havde nylig

Knud VI. Aar 1198.

gen

Knud VI. gen i en Sognekirke (in ecclesia baptismali,) dem overladt af Ab-
Aar 1198. salons Formand, slaget Præsten der, som forrettede Tienesten i hans Sted (vicarium sacerdotem) indtil Blodet, og besmittet Kirken med Blod, havde Absalon forbudet Gudstienesten der, indtil den var bleven renset (usqve ad reconciliationem) og dog vedbleve de at forrette der Gudstienesten. Mange Præster, om hvis Vielse man ei var forsikret, kom og til dem, og bleve af dem beskikkede til at forrette Gudstienesten uden Bispernes Samtykke, ja endog saadanne Præster, som Bisperne havde suspenderet for deres Forseelser, dem satte de ind igien. De paastode ogsaa desuden at nogle, som boede i deres egne Huse med deres Hustruer, til hvilke de gave aarligen noget, skulde derfor være frie at staade andre til Rette efter Landets Love. Paven giver herfor Erkebispen Befaling at forhindre saadanne, der falskeligen ere betegnede med Korset, at indsamle Almisser i hans heele underliggende Erke-Stigt (provincia) og at bandsætte dem deraf, som ere Laici, og suspendere dem, som ere Klerker og Præster, fra deres Tienester og Indkomster, og det uden Hensigt til noget Privilegium eller Appel; Ligeledes at suspendere dem, som havde forrettet Gudstienesten i bemeldte Kirke, efterat Forbud var skeet, inden den var bleven renset. Den, som Bisperne havde suspenderet, skulde han og suspendere, stolende paa den Pavelige Myndighed; og de, som ei vilde møde for Retten efter Landets Love, skulde holdes dertil, og det uden at kunde beraabe sig paa nogen Appel. Innocentii 3 epist. I. p. 265 coll. p. 566. — Under den 13 November tilskrev Paven fra Lateran Brevet ibid. n. 420. til Provsten i Strand og alle Prælater i Utland (i Sønder-Jylland,) at da det havde været brugeligt der fra Christendommens Indførsel formedelst Vandets Overskyllelser og Hindringer ved de mange Grøfter, at Provsten, som er der som Bisp,

reiser

reiser om paa den Tid Veiene ere best, og opholder sig da, om han vil, 4 Dage ved hver Kirke, og holder et Byeraad formedelst Sognenes Størrelse og Overtrædernes Mængde, hvorefter Bod paalægges den, som offentligen bekiender sin Synd, for siden at give Pengestraf for den tilstaaede Synd; Benægter han Sagen, da sværger han sig fri med 12 af sine Sognemænd, men brister Eeden for ham eller møder han ikke, kaldes han til Byeraadet ved næste Kirke, og ligeledes til det tredie Byeraad, om han endda ikke møder, eller vil ikke forbedre sig, og vedbliver han da i sin Haardnakkenhed, bandsættes han. Men nu vilde Folket unddrage sig for at staae under Synoderne, og havde derfor efter Overlæg med de verdslige Dommere (cum majoribus, qui præficiuntur aliis jure fori) lovet disse en stor Deel Penge for med deres Hielp og Gunst at blive frie for at stande Synoder til Rette, naar de beskyldtes for at have havt Omgang med i Band satte Personer, og for ei at blive sat i Band, naar de ikke mødte. Det var og ilde at aldrig høiere Straf end af 1 Mark paalagdes nogen, om end den Skade, han havde tilføiet Kirker eller hellige Steder var af større Værdie. Det stred og mod Gud og de hellige Canones, at de med Magt søgte at indføre, at om en af Ridderstanden (de equestri ordine) ægtede en, som var sig beslægtet i 5 eller 6 Grad, og derfor gav til Bispen eller Provsten, som var i hans Sted, 1 Mark Sølv, saa beholdt han hende, saalænge hun levede, endog mod Bispens Villie; men var det en Væbnene (pedestrium consortio deputatus,) saa gav han kun en halv Mark til Bispen. Paven befaler derfor de Geistlige, at holde de Skikke med Synoderne ved lige, som fra Christendommens Stiftelse der vare indførte, og at belegge den med Band uden Appel, som satte sig derimod; samt aldeles at afskaffe det, at Overtrædelse kunde forsones med 1 Mark,

Knud VI. Aar 1198.

Knud VI. som og den Uskik med Ægteskaberne, og ligeledes at sætte dem,
Aar 1198. der havde indgaaet sligt i Band uden Appel, indtil de efter de canoniske Love giorde vedbørlig Bod. — Til Erkebisp Absalon skrev Paven omtrent ligeledes herom Brevet No. 421, og befoel ham at holde Provsten og Prælaterne til at efterkomme Pavens Befaling under Bands Straf. Under den 16 November stadfæstede Paven ved sin Skrivelse No. 423 fra Lateran S. til at være Provst i Strand og Ford, saaledes som Bisp Waldemar af Slesvig havde beskikket ham dertil. Under den 24 November fra Lateran tilskrev ogsaa Paven Erkebisp Absalon Brevet No. 424. og hos Pontoppidan annal. I. 496, at S. Provst i Strand havde klaget for ham, at E. Provst i Slesvig havde taget fra ham de Kirker Henestbøl og Stuntabøl a), som hørte til hans Provstie, hvorover Paven byder Absalon først at paaminde Provst E. at give dem tilbage, og om han ikke vil, da at bandsætte ham uden Appel. — Bartholin og Langebek henføre til dette Aar mange Breve af Abbed Wilhelm i de Danske Bispers Navn til Paven med Pavens Svar. Rimeligen ere de skrevne til Innocentius 3, om ei just alle i dette Aar, thi udi mange Aar havde arbeidsommere, dueligere og virksommere Mand ei siddet paa Petri Stoel. Han regierede selv, forstod den canoniske Ret tilfulde, og man biede ei paa Svar fra ham; men derfor havde man ei heller i lang Tid havt en myndigere Pave, og som meere traadte i Gregorii 7 Spor. I et I. 4. spørges, hvorledes man skal handle med en Mand, der i Stigtet havde i Kirken ladet sig offentlig vie til een, men siden reist langt bort, og havde der ladet sig vie til en anden, da

a) Tvende ved Oversvømmelse paa Nordstrand ødelagte Kirke-Sogne, som hos Danckwerth, nævnes Herebull og Stintebull. Rall.

da han ei formaaede at holde sig, kom nu tilbage, fortrød sin Gierning, vilde afstaae fra den sidste, og tage igien den første, hvilket Kirken ei vilde tillade ham. Paven svarer I. 5, at det sidste var ei et Ægteskab, Konen undskyldes med sin Uvidenhed, men Manden havde bedrevet Hoer. I et andet Brev I. 6. svarer Paven paa de Spørgsmaal: Om en Mand eller Kone kan uden hinandens Vidende giøre Kydskheds Løfte, eller gaae i Kloster, eller om en Beslægtet kan ægte en andens Brud? paa de tvende første Spørgsmaale, at sligt ikke maatte skee, da gifte Folk ei vare deres eget Legeme mægtige; Paa det sidste svartes intet. Tales ogsaa om Agathosa, som havde bragt Brevet, hvis Mand var bleven conversus imod hendes Villie, at sligt ei maatte tilstædes. I nok en Skrivelse I. 7. spørges, om en Beslægtet ei kan ægte sin Beslægtedes Fæstemøe efter hans Død, især naar Samleie ei var skeet. Paven svarer herpaa I. 8. at de giorde vel i at adspørge ham i tvivlsomme Ting, og at ingen Beslægtet maatte ægte sin Beslægtedes Hustrue eller Fæstemøe, om endog Samleie ei var skeet. En anden Gang spørges I. 9., om Samtykke med tilføiet Eed paa begge Sider kan ansees for Ægteskab, og om saadanne kunne tage en anden. Paven svarer I. 10. at den, som lover en Ting, giør det derfor ikke paa samme Tid, og tager da saadan en derfor en anden, bør Ægteskabet ei ophæves for Løftet, dog bør en saadan giøre Bod for sin Løgn eller Meenmeed; men kommer Vidnesbyrd om Tilstaaelsen til Eeden, da bør det andet indgangne Ægteskab ophæves, om end Afkom er avlet. I et andet I. 12. synes det, at Wilhelm selv spørger om, hvorledes det skulde forholdes med Brevdrageren, som i hans Kloster var bleven Munk efter St. Victor af Paris hans Orden, og forblevet der i 4 Aar, men derpaa slaaet sig til Verden, levet liderlig, og endeligen givet sig til St. Hans Hospital-Brødre,

Knud VI. Aar 1198.

Knud VI. Aar 1198. dre (Johanniterne,) som tilsidst vilde jage ham fra sig, da de mærkede, at hans Løfte var ugyldigt; men endeligen havde han ved mange Bønner erholdet af Wilhelm selv, hvorvel ikke af Kapitelet, Tilladelse at blive hos dem. Erkebisp Absalon havde derfor bandsat ham, fordi ingen uden Paven kunde løse ham fra sit Løfte, allerhelst han ej var gaaet til noget høiere (til en strængere Orden). Wilhelm haver derfor fremsendt ham, at han kunde blive løst af Band. I et andet Brev I. 13. forespørges, hvorledes det skal forholdes med en, som havde giftet sig, og siden fandt ved at overveie sit Levnet, at han før Bryllupet havde havt legemlig Omgang med sin Kones Beslægtede; hvorover han med megen Bod og Taarer havde begivet sig til ham a), og tilstaaet sin Synd, og sendte han ham til Paven. Paven svarer I. 14. paa det sidste, at da Kirken haver været uvidende om hans foregaaende Synd, saa forbyder Paven under Bandsstraf, at Ægteskabet ei maae ophæves, men derhos, at han ei maae opfylde Ægteskabs Pligt hos sin Kone, inden hun begierer det, og det endda med Bævelse, Frygt og Graad; Han selv maatte vedblive i Bøn og Faste, bekiende sig at være en uværdig Synder, begræde sine Forseelser, paa det han kunde blive værdig til at faae Forladelse. Det maatte ei heller synes uretfærdigt, at Paven ei vilde ophæve Ægteskabet, thi ellers kunde mange løgnagtige Mænd søge paa den Maade at skilles ved deres Hustruer. I et andet Brev til en Bisp hos Wilhelm I. 15. svarer Paven paa hans Spørgsmaal: Om en Jomfrue (venteligen en Nonne) som er bleven voldtaget, kan og bør regnes blant andre Jomfruer? at hun bør ansees derfor, da Sim-

a) Wilhelm maa have skrevet Brevet i en Biskops Navn, thi at det i en saa høi Geistligs Navn er skrevet, viiser Svaret. Kall.

Sindet og ei Legemet giør Jomfruen, og derfor byder han ham at prædike denne Lære i sit gandske Stigt, paa det Almuen ei skulde ledes i Vildfarelse. I en Skrivelse til en Bisp hos Wilhelm I. 16. bebreider han ham, at han for Penges Skyld havde neddysset, at en gift Mand havde beligget sin Kones Søster. Var saadant fandt, fortiente Bispen ei allene Irettesættelse, men endog Afsættelse. Bispen maatte vide, at en saadan Mand ei meere kunde have Omgang med sin Kone; og denne Sandhed maatte han bekiendtgiøre Almuen, at samme ei af Vildfarelse skulde underkaste sig den evige Fordømmelse. Titelen af et bortkommet Brev I. 18. viiser, at deri er bleven spurgt: Om dens Offer eller Gave (oblatio) skal imodtages, som er død uden Præst, men dog søgt efter at faae en? Til Erkebisp Absalon skrev Wilhelm II. 18, af hvilket Brev kun haves en Stumpe, og klagede deri over en, hvis Fader havde skiødet ham en Jord paa det Kongelige Slot i Overværelse af Wilhelm selv og Hr. Ebbo, som havde holdt i Kappen, og det for at blive frie for den tredie Bandlysning, men nu vilde Sønnen tage Jorden tilbage, og foregav, at hans Fader ei havde bortskiødet den. Til Bisp Johannes i Odense, som han siger at have været af fornem Herkomst, skrev han II. 69 a) hvorudi han handler om ovenmeldte Munk, der først havde givet sig ind i St. Victors Orden, og siden blevet en Johanniter, og vogtet Sviin i fremmede Lande, efterat han havde tilsat alt sit. Da han nu havde hørt, at han opholdt sig i Bispens Stigt, saa bad han at anholde ham, og at sende ham til Erkebisp Absalon; thi han erindrede vel, hvor-

Knud VI.
Aar 1198.

a) Dette Wilhelms Brev II. 69. angives i Langebeks Samling at skulle af Bartholin henføres til 1198, da det dog af ham ansettes til 1187. At det skulle handle om denne samme Munk, som forekommer I. 12, veed jeg ikke hvoraf skulde formodes. Kall.

Knud VI. hvor meget Absalon havde over Børde bedet ham derom i Roskil-
Aar 1193. de, da de vare samlede. I Brevet kalder Wilhelm Bispen Celsitudinem Majestatis vestræ. Af ovenmeldte Bispebreve og Pavens Svar sees, under hvilket geistligt Aag de arme Danske da sukkede, og hvor langt borte de maatte hente Syndernes Forladelse og Raad i mange tvivlsomme Tilfælde. — Pave Celestinus tog Lygum Kloster under sin Beskiermelse og stadfæstede dets Privilegier af Pave Innocentius, at dets Munke maatte arve alt Slags Gods undtagen Feudalia; Begge Buller ere uden Datum og findes hos Langebek VIII. 189. — Strax Innocentius var bleven Pave, skrev han i Januario fra Lateranet til Bispen i Paris et Brev, som findes hos Langeb. VI. 86. Innocent. 3 epist. I. 4. Duchesne V. p. 707. om at formaae Kong Philip til, at tage sin Dronning igien, som han havde sat fra sig hos Nonner i en langt fraliggende Egn af Frankerige. Vel havde Pavens Formand Celestinus forgieves anholdet om dette, imidlertid haabede Innocentius, at Bispen af Paris, Odo af Sully, skulde formedelst sit Slægtskab med Kongen, (da han var en Blodsforvandte af Grevernc i Champagne) ved Lærdom og god Opførsel udrette denne Gang meere, og formaae ham til at tage Dronningen igien og elske hende, samt forestille ham, at han ei kunde avle nogen ægte Arving med den, han imod Kirkens Forbud havde taget i hendes Sted, og at hans Rige derfor maatte falde til Fremmede, saafremt hans eneste Søn døde; Hans Opførsel mod Dronningen havde allerede paadraget heele Frankerige Hungers Nød, og fleere Plager vilde følge efter, om han ei forandrede sig; Skulde han ei tage dette til Hierte, blev Paven nødt til at falde Kongen besværlig, hvor tungt saadant endog vilde blive for ham selv. — Da Danske Gesandtere vare efter Annalerne hos Langebek I. 342. i forige Aar

sendte

sendte til Celestinus, venteligen i Ingeborgs Sag, er det mue- Knud VI.
ligt, at de ogsaa have været i Rom udi dette Aar, og bidraget til Aar 1198.
Pavens Beslutning, og vil ogsaa Hamsfort hos Langebek I. 283. at der i dette Aar bleve sendte Danske Gesandtere til Rom til det Concilium, Pave Innocentius holdte, skient dog intet Concilium holdtes der i dette Aar. Imidlertid, da den samtidige Engelske Skribent Roger af Hoveden skriver, at Kong Knud sendte efter Celestini Død Gesandtere til den nye Pave Innocentius, og klagede over at Kong Philip havde uretfærdigen forskudt hans Søster Ingeborg, (Roger kalder hende urigtigen Botildis,) og taget en anden, samt ogsaa klagede over Erkebisp Wilhelm af Rheims, og andre Franske Bisper, Grever og Baroner, som havde foraarsaget Skilsmissen imellem dem, endog efterat hun havde henskudt sig under Paven, bliver det vel dog rigtigt, at Knud, som Hamsfort vil, har i dette Aar sendt Gesandtere til Innocentius, hvorvel ikke til at bivaane et Concilium: Og da Innocentius var en myndig, stræng, driftig og kraftig Mand, har dette vel især bidraget til hans Forhold mod Kong Philip. Til denne Konge selv skrev nu ogsaa Paven under den 17 Maj fra Rom Brevet libr. I. 171. og hos Duchesne V. p. 708. og Langeb. VI. 88. hvori han forestiller ham, hvad Forargelse det har givet, at han tvertimod Kirkens mangfoldige Forbud, især dem ved den afdøde Kardinal og Legat Melior og ved Kardinal og Notarius Centius, da Celestini Breve bleve oplæste i Kongens egen Overværelse, og uagtet de Breve, som herom bleve meddeelte de Kongelige Sendebud (Nuncier i Rom) Bisperne af Soissons og Noyon, dog havde anskaffet sig et andet Fruentimmer. Han maatte betænke, at fra den Tid af havde alting gaaet ham imod til Beviis paa, at han havde paadraget sig Guds Vrede;

Knud VI. de; hvortil og kom, at imod den sidste indvendtes Slægtskab, og
Aar 1198. mod Ingeborg kun Svogerskab. For disse Aarsager, som og fordi Paven maatte høre ilde derfor, og fordi det var Kongen til Skade i hans Salligheds Sag, da han ved sit Exempel fordærvede andre, skulde han sende den nye antagne ud af Frankerige, og tilbagekalde den forige, og lade hende kaldes og æres som Dronning; og kunde han da bevæges til at elske hende, som efter manges Vidnesbyrd var begavet med en forunderlig Anstændighed og Hellighed, saa at han neppe kunde faae en Ædlere eller i mange Maader nyttigere, vilde Paven derover meget glæde sig. Skulde saadant ikke skee, vilde Paven gierne høre, hvad han fornuftigen kunde anføre for sig, og ei nægte ham, hvad Ret var, naar han kun først havde indsat Ingeborg igien i sine Rettigheder. Men vilde han ei adlyde Pavens Befalinger, da vilde Paven, hvor tungt det end faldt ham, lade sin Haand være tung over Kongen, da han havde det uforanderlige Forsæt, at handle ret, og hverken for Bøn, Gave, Had eller Avind at vige fra den rette Vei, men holde Dom uden Persons Anseelse. Kongens verdslige og ringe Magt kunde ei modstaae den eviges almægtige Majestæt; Kongen burde af Nød giøre en Dyd, og maatte han vide, at Paven vilde ei længere opsætte at opfylde sit Embedspligt, saafremt han ei nu efterkom hans Befaling. Saaledes turde en Pave paa de Tider tilskrive den mægtigste Konge i Christenheden, som vel uden Tvivl handlede ilde i denne Sag, men som kunde have havt Føie til at spørge, hvad det vedkom en fremmed Bisp at blande sig i hans Ægteskabs Sager, og at foreskrive ham, hvem han skulde elske. Dog alle troede da, at Paven var Guds og Christi Statholder. Eftersom dette intet virkede, sendte Paven først i September Kardinal Petrus Capuanus, som sin Gesandt til Frankerige, hvor han dog

først

først ankom ved Juletider, og medgav han ham en skrivtlig Ordre Knud VI. fra først i September, hvorudi han tilkiendegav, at han havde for- Aar 1198. hen tilskrevet Kong Philip om at skille sig ved den mod Kirkens Forbud antagne, og igien at tage Ingeborg til sig, og derfor nu herved byder Kardinalen at legge Forbud paa al Guds Tieneste i Frankerige, undtagen paa smaae Børns Daab og døendes Pønitentse, saafremt Kongen ikke inden een Maaned efter Kardinalens Paamindelse havde taget Ingeborg til sig igien, og beviist hende vedbørlig Ære. Kardinalen skulde og strængeligen befale alle Erkebisper, Bisper, Abbeder, Priorer, samt alle Prælater, nøiagtigen at holde Forbudet, efterat det var bleven forkyndet. Innocentii 3. epist I. 347. Duchesne V. 711. Langeb. VI. 90. Joh. Iperius hos Martene thes. nou. anecd. III. 682. —— Først i September tilskrev han og Kong Philip selv, hvor ondt det giorde ham, at han opførte sig saaledes baade i Henseende til hans Dronning Ingeborg, som og i Henseende til Kongen af Engelland, at han derved gav sine Fiender Anledning, saavel til at modsætte sig, som og til at angribe ham. Paven forundrede sig over, at han endnu ikke havde givet ham Gehør i Henseende til Dronningen, efterat han baade havde ladet ham paaminde ved Bispen af Paris, og desuden selv tilskrevet ham derom; Nu paaminder han ham derfor tredie Gang, og paalegger ham at tage sin Dronning igien for derved at faae en naadig Gud, og at befrie baade sig selv og Paven fra Eftertale. Til den Ende sendte han ham sin Legat Kardinal Peter, som han elskede ligesom sig selv, og som ogsaa elskede Kongen, da han var opfødt og underviist i hans Rige, og som derfor skulde meere fuldkommen underrette ham om Pavens Villie, og hvem han altsaa kunde troe, ligesom Paven selv. Dette Brev er øiensynligen langt mildere end det foregaaende, venteligen fordi

Knud VI. Innocentius dog frygtede for at drive saa mægtig en Herre til
Aar 1198. det Yderste, og fordi han maaskee mærkede, at de Franske Undersaattere vare meest paa Kongens Side. Innocent. 3. epist. I. 348. Duchesne V. 711. Langeb. VI. 91. —— Efter Svaningius hos Bartholin skal Trinitarier-Munkene, som stiftedes i dette Aar, have i Danmark først faaet et Huus eller Kloster i Ribe, og siden paa andre Steder. — Under det Aar 1298 haves hos Langebek VIII. 219. et Brev givet i Kragelundt i Haderslev Amt og Herred og Wonsbek Sogn den 23 Februari, (som dog ei kan være saaledes som angives, af den Slesvigske Bisp Waldemar, og synes at pege paa 1198, skiønt han dog da allerede sad fangen, derfor maaskee snarest fra 1190, da Reminiscere indfaldt den 18 Februari,) om at Thrugill, Præst i Hoxet, nu Hoist, havde testamenteret til Lygum-Kloster en Ladegaard i Holme, hvorfore han ved Skrivelse til Indvaanerne i Slox-Herred forbyder, at Thrugills Arvinger ei maae foretage sig noget i Henseende til den Ladegaard. Under den 22 Februari (ogsaa hos Langebek ibid. p. 233. af 1298) svarede de Præster S. af Raperhet, nu Rapsted, og R. af Horstrop, nu Hostrup, Bispen, at de havde forfaret om Thrugills Testamente, og fundet det at være rigtigen givet af ham den 15 August a).

Efter Keiser Henriks Død hastede hans Broder Philip, Hertug af Toscana, fra Italien til Tydskland, men havde Møie at komme did formedelst de mange Hindringer Italienerne lagde ham i Veien.

a) Skulde Suhms Formodning om Aarstallet ei være rigtig, og Brevet være udstedet 1298, maatte man formode at ved en Irring, Hertugens Navn var i Lygom Klosters Copie-Bog sat i Steden for Bispens Barthols. Navnet Waldemar forekommer ellers S. 219. fuldt udskrevet, men S. 233 betegnet ved et W. Kall.

i Veien. Fyrsterne i Øvre-Tydskland vare meget paa hans Side, og agtede enten at vælge ham, eller hans Broderson, den unge Frideric til Konge, hvorimod nogle i Nedre-Tydskland tænkte paa en anden. Endeel vilde i Begyndelsen have enten Kongen af Frankerige eller Engelland til Konge, men forandrede snart her i deres Tanker. Udi Arnstad erklærede Hertug Ludvig af Bayern, Hertug Bernhard af Saxen, Markgrev Theodoric af Meissen, Grev Sigfrid af Orlamünde, Erkebisperne af Magdeburg og Salzburg og de fleeste Øst-Saxiske Prælater og Herrer, Philip for Rigets Forsvarer, indtil Frideric blev voxen; thi da de havde beriget sig med Henric Løves Lande, frygtede de for at en af hans, det er det Guelfiske, Huus skulde komme paa Thronen. Ved Juletider forige Aar vare de atter samlede i Hagenau, og igientoge det samme. Modpartiet, hvis Formand var Erkebisp Adolf af Cøln, tilbød Hertug Berthold af Zähringen Kronen, som i Forstningen var villig hertil, men siden lod sig af Philip ved mange Penge formaae til at staae fra sit Forsæt, hvorpaa Partiet begyndte at tænke paa Otto, Hertug af Aquitanien, og Greve af Poitou, Henric Løves Søn, som hans Morbroder den Engelske Kong Richard nu stærkt anbefalede, især ved Gaver til Erkebispen af Cøln og fleere, skiønt han først vilde have havt den ældste Broder Henric til Konge, men frastod saadant, siden denne endnu ikke var kommet tilbage fra det hellige Land. Erkebispen af Cøln, Bernard Bisp af Paderborn, Dietmar Bisp af Minden, Hertug Henric af Brabant, og endeel Abbeder udvalgte derfor Otto den 22 Februari udi Byen Cøln til Konge, og siden sloge sig ogsaa til dette Partie Erkebisp Conrad af Maynß, Pfalzgreve Henric, Ottos egen Broder, og fleere Fyrster. Saaledes lagdes da Grund til en 10 Aars Krig i Tydskland, som var meget

Anno VI. Aar 1198.

for-

Knud VI. Aar 1198. fordeelagtig for Danmark, og gav samme god Anledning til at udbrede sine Grændser paa den Kant. Efter Valget bleve Gesandtere sendte til Otto i Aqvitanien, som bragte ham derfra til Tydskland, hvor han den 4 Juli blev kronet i Aachen, og vare der foruden de forhen nævnede tilstæde Grev Balduin af Flandern, Grev Henric af Namur, hans Broder, Henric Hertug af Limburg. Paven stadfæstede ogsaa hans Valg, thi det var farligt for ham, om nogen af det Hohen-Staufiske Huus, som allerede var saa mægtigt i Italien, ogsaa skulde kommet til at regiere i Tydskland. Otto forlovede sig derpaa med Maria, en Datter af Hertug Henric i Brabant, men Bryllupet blev opsat formedelst Prinzessens Ungdom, da hun ikkun var 7 Aar gammel. Philip fik imidlertid mange paa sin Side ved Gaver, saa at de valgte ham i Mühlhausen og derpaa kronede ham Paaskedag til Maynz den 29 Martii, efterat Bisperne havde først i Wormz løst ham af Band, skiønt imod Pavens Villie, som ogsaa forkastede hans Valg. Imidlertid indgik den nye Konge Forbund den 29 Junii med den Franske Konge, som og med den Bøhmiske Hertug Primislaus eller Odacar, hvilken han tilstod Kongenavn, da fra den Tid af Bøhmen stedse har været et Kongerige. Hvad den paafulgte Krig angaaer imellem Philip og Otto, da vil jeg ikke videre handle om den, end som fornødent er til den Danske Histories Oplysning: Paa sin Hiemreise fra det hellige Land kom Hertug Henric, Ottos ældre Broder, til Venedig, hvor han opholdt sig i Junii Maaned, drog siden til Tydskland, hvor han biefaldt sin Broders Valg, og derfra til Normandie, hvor han, som det synes i September besøgte sin Morbroder Kong Richard. Muratori Ital. Gesch. VII. 357. Otto de S. Blasio c. 45. 46. Orig. Guelf. III. 194 - 197. 259 til 272. Arnold. Lub. VI. 1. 2. Albert

Stad.

Stad. ad h. a. —— Udi Martii Maaned havde Henrik med flere alt forladt det hellige Land, thi efter Keiser Henriks Død havde Frygt, Haab og Tvedragt stedse bragt mange til at tænke paa Hiemreisen. Erkebisp Conrad af Maynz, Bisp Rudolph af Ferden, og nogle faa Adelige bleve da alleene endnu en Tid tilbage. Arnold. Lub. V. 5. —— Erkebispen Hartvic af Bremen, og Grev Adolf af Holsteen fulgte sammen tilbage, og slog den første sig til Philips Partie. Hartvic skal være kommen til Venedig, og derfra videre til Skibs til Bremen; Han bragte med sig Levninger af St. Anna, Jomfrue Mariæ Moder, og det Sværd, hvormed Peder afhug Malchi høire Øre. Hist. archiep. Brem. og Chron. Slav. hos Lindenbr. Alb. Stadens. ad 1199. —— Albert af Stade vil, at Hartvic kom først hiem 1199: Er det saa, da maae det have været ved Aarets Begyndelse. Chronicon Sampetrin. hos Mencken III. 233. fortæller at ved St. Jacobi Fest, (uvist enten den af 25 Juli eller den af 20 December,) kom hiem igien til deres Sæder fra det hellige Land, Bisperne Gardolf af Halberstad, Berthold af Naumburg og Conrad af Hildesheim, forhen Bisp i Lybek, og nu udvalgt til Würzburg. — Pave Innocentius betiente sig nu som en god Politicus af den beleilige Tid, da Forvirring herskede i Tydskland og Italien formedelst det dobbelte Kongevalg, og fik Magistraten i Rom til at sværge sig Troskabs Eed, og giorde derved aldeles Ende paa den liden Skygge af Magt, Keiseren endnu havde over denne Bye. Han bragte ogsaa de fleeste Sæder i den Anconitanske Mark, og i Hertugdømmet Spoleto under sin Lydighed, opmuntrede de Toskanske Stæder til at søge Frihed, og understøttede ved alle Leiligheder Guelferne imod Gibellinerne. I Sicilien blev det temmelig roeligt, og blev den unge Frideric der kronet til Konge. Paven paatog sig at være hans For-

Knud VI.
Aar 1198.

Knud VI. Formynder dog førend han forlehnede ham med Riget, døde Kei-
Aar 1198. serinden Constantia den 27 November 44 Aar gammel. Paven giorde sig og megen Umage for, at faae den fangne Siciliansk Dronning Sibylla, Kong Tancreds Enke, sat paa fri Fod, der tillige med sine Børn sad fangen i en Tydsk Fæstning, hvilket han og for saavidt erholdt, at man gav dem Leilighed til at undvige, Sønnen Guilielm undtagen, som Keiser Henrik havde ladet blinde og gilde og forvare i en Fæstning i Schweitz, hvor han i en voxen Alder døde, som det synes, som Munk. Muratori Gesch. von Ital. VII. 354. sq. 359. —— Pave Coelestinus havde for sin Død, uvist i hvilket Aar, maaskee dog sidst i 1197 eller først i 1198, stadfæstet den nye opkomne gudelige Krigs Orden i det hellige Land efter Augustini Regel, som kaldtes den Tydske, og som siden blev saa navnkundig ved Undertvingelsen af Preussen og Lifland. —— Efter nogle skal Dobberan Kloster i det Mecklenborgske først være igien bleven anlagt i dette Aar. Af et Diplom fra dette Aar hos Dreger cod. dipl. Pomer. p. 59. sq. lærer man, at da haver levet en Grimisccauus, Fyrste i Pommern, om hvilken Dreger skriver, at han var af den Dantziger Linie og besad Stargard og Schweitz i Pomerellen. Han skienkede til Johanniter-Ordenen Slottet Stargard eller Stargrod i Pomerellen med omliggende Egn ved Verisla eller Verse Flod. Dantzig skrives i dette Diploma Gdanczk; det er givet den 11 November, da St. Mariæ Kirke i Sweze blev indviet, hvilket viiser at Christendommen var endda nye i de Egne, saasom det var den første Kirke i den By. Der tales om en Palatinus i Gdanczk, og nævnes en Bartholomæus af Stetin, som Dreger holder for en Søn af Hertug Wratislaw 2. og Sønnesøn af Ratibor. Schröders Wism. Erstl. p. 314. og Papist. Mecklenb. I. 503. —— I Følge Pave Coelestini

lestini Tilladelse og Opmuntring at lade sig korse imod de hedenske Knud VI.
Liflændere, lode mange Prælater, Klerker, Riddere, Kiøbmænd, Aar 1198.
Fattige og Rige sig korse over heele Saxen, Vestphalen og Friisland og forskaffede sig Skibe, Vaaben og Proviant i Lybek, hvorfra de seilede til Lifland. Der stege de i Land, og droge under Bisp Bertholds Anførsel til Kastellet Holm, som laae midt i Duna. Derfra sendte Bispen over Vandet Bud til Liflænderne og lod dem adspørge, om de vilde antage Troen, og derefter holde med dem; De svarede: Ingen af Deelene. Som nu Bispen havde ladet Skibene blive efter sig, og derfor kunde ei skade dem, vendte han med Krigshæren tilbage til Riga, der endnu kun var et Skibs-Stade, og ingen Bye, og holdt Raad med sine, hvad han nu skulde giøre. Imedens samlede Liflændernes Mangfoldighed sig imod ham og leirede sig færdige til Strid bag Bierget ved Riga, men sendte dog først Bud til ham og lode ham spørge: Hvi han havde draget en Hær sammen imod dem? Han svarede: Fordi de vare saa ofte vendte tilbage til Hedenskabet, ligesom Hunden til Spyet. Hertil svarede de: Denne Beskyldning skulle vi afvælte os: Send Du kun Hæren bort, og begiv Dig med Dine til Dit Bispe-Sæde i Fred; Nød dem, som har antaget Troen, til at blive i den, men beveeg de andre ved Ord, og ei ved Hug, til at antage den. Bispen forlangte da deres Sønner, som Gidsler for denne Tryghed, men det afsloge de ganske. Imidlertid tilstode de, for at faae alle deres Folk samlede, en kort Stilstand, og bekræftede det ved at vexle Lanzer med de Tydske efter Liflændernes Skik. Ikke desto mindre bleve dog under denne Fred nogle Tydske ihielslagne, som vare gaaet ud efter Foder til deres Heste, og da Bispen mærkede dette, sendte han dem deres Lanzer igien og ophævede Stilstanden. Nu kom det til Slag. Liflænderne skrege og buldrede

efter

Knud VI. efter Sædvane: Saxerne væbnede sig, og angrebe dem hastigen,
Aar 1198. hvorpaa de toge Flugten. Bispen kunde ei vel styre sin Hest, og kom derover ind iblandt de flygtende Liflændere, hvoraf tvende holdt ham, og den tredie, nemlig Ymant, stak ham bagfra giennem Ryggen med sin Lanze, hvorefter de andre sønderhuggede ham. Saadant Endeligt fik Bisp Berthold den 24 Juli, efterat han havde siddet i 2 Aar. Ymant satte derpaa Bispens Hielm paa sit Hoved, men just derover bleve Liflænderne ved at flye, da de frygtede for at Fienden satte efter dem. De Tydske derimod bleve nu saa forbittrede over dette Tilfælde, at de saavel fra Skibene af, som og til Hest fordærvede Liflændernes Korn baade med Sværd og med Ild. Liflænderne, for at afværge dette, fornyede da Freden, kaldte Klerkerne til sig, og lode strax den første Dag omtrent 50 sig døbe i Holm, og Dagen efter omtrent 100 i Ykeskola. En Fortælning vil, at Slaget skeede ved Duna paa Pfaffenberg, saa kaldet efter Bispen. Tvende Dage efter Slaget fandt man Bispens Lig, som endnu ikke var gaaet i Forraadnelse, da de andre derimod vare fulde af Fluer og Orme, saasom det var meget hedt, thi Arnold vil, at tvende bleve slagne med Bispen. Berthold blev begravet i Ykeskola. Liflænderne tilstode Præsterne i Kastellerne, hvor de toge imod dem, 1 Maade af hver Ploug, hvorved maaskee forstaaes en saa kaldet Hake. Efter dette lavede Krigshæren sig til at vende tilbage. Liflænderne sendte derpaa efter Klerkernes og Munkenes Raad Bud til Tydskland om en nye Bisp, hvorpaa Saxerne, lidende paa Freden, droge bort. Klerkerne og et Koffardie-Skib bleve tilbage. Men saasnart den Tydske Flode var i Søen, gik Liflænderne ud af Badstuerne, og dyppede sig i Duna sigende: Her afvaske vi i Flodens Vand Daaben og Christendommen, og aflegge den antagne Troe, som vi sende efter de bortdragne

ne Saxer. Og som nogle af disse havde udskaaret et Menneskeho- Knud VI.
ved i Greenene af et Træe og Liflænderne troede, at det var Saxer- Aar 1198.
nes Gud, som vilde sende dem Pest og Vandflod, kogede de efter deres Skik Miød og drak, og holdt derpaa Raad, toge saa Hovedet af Træet, lagde det paa en Flaade, og lod det drive ud, for at det skulde, som Saxernes Gud, følge efter dem til Gulland. Efter een Maaned brøde de Freden, fangede Brødrene, og behandlede dem ilde, røvede og stial deres Gods fra dem, fratoge dem deres Heste, saa at Agrene derover laae udyrkede: Ja de dræbte endog omtrent 200 Christne, hvorover Kleriset flyede fra Ykeskola til Holm, vidende sig intet Sted sikkre. Gruber orig. Liv. p. 12-17. Arnold. Lub. VII. 9. —— I det samme Aar blev Albert, Kannik i Bremen, udvalgt til Bisp i Lifland. Han var endnu en ung, men derhos klog Mand, havde mange Beslægtede, Brødre og Venner, og derfor ogsaa mange Undersaatter. Paa Moders Side skal han have stammet fra en Grev Alaric og været i Slægt med den Bremiske Erkebisp Hartvic, da dennes Fasters Datter Aleidis skal have været hans Moder, og hans Fader af den adelige Slægt Apeldern i det Schauenborgske. Han forbeholdt sig sit Kanonikat i Bremen. Strax efter sin Vielse drog han om Sommeren til Gulland, og korsede der 500 Mænd, som vilde gaae imod de Uchristne til Lifland. Derefter drog han til Danmark, og fik Gaver af Kong Knud, Hertug Waldemar og Erkebisp Absalon. (Langebek IV. 279. not. p. har uden Tvivl Ret, naar han meener, at denne Reise er bleven foranlediget ved de Danskes gamle Paastand paa visse Egne i Lifland, især i Estland, hvorhen Kong Knud selv giorde 2, om ei 3 Tog.) Derfra drog Albert til Tydskland, og korsede adskillige i Magdeborg udi Julen, hvor og Kong Philip da var for at befrie Goslar, som Otto true-

Knud VI. efter Sædvane: Saxerne væbnede sig, og angrebe dem hastigen,
Aar 1198. hvorpaa de toge Flugten. Bispen kunde ei vel styre sin Hest, og kom derover ind iblandt de flygtende Liflændere, hvoraf tvende holdt ham, og den tredie, nemlig Ymant, stak ham bagfra giennem Ryggen med sin Lanze, hvorefter de andre sønderhuggede ham. Saadant Endeligt fik Bisp Berthold den 24 Juli, efterat han havde siddet i 2 Aar. Ymant satte derpaa Bispens Hielm paa sit Hoved, men just derover bleve Liflænderne ved at flye, da de frygtede for at Fienden satte efter dem. De Tydske derimod bleve nu saa forbittrede over dette Tilfælde, at de saavel fra Skibene af, som og til Hest fordærvede Liflændernes Korn baade med Sværd og med Ild. Liflænderne, for at afværge dette, fornyede da Freden, kaldte Klerkerne til sig, og lode strax den første Dag omtrent 50 sig døbe i Holm, og Dagen efter omtrent 100 i Ykeskola. En Fortælning vil, at Slaget skeede ved Duna paa Pfaffenberg, saa kaldet efter Bispen. Tvende Dage efter Slaget fandt man Bispens Lig, som endnu ikke var gaaet i Forraadnelse, da de andre derimod vare fulde af Fluer og Orme, saasom det var meget hedt, thi Arnold vil, at tvende bleve slagne med Bispen. Berthold blev begravet i Ykeskola. Liflænderne tilstode Præsterne i Kastellerne, hvor de toge imod dem, 1 Maade af hver Ploug, hvorved maaskee forstaaes en saa kaldet Hake. Efter dette lavede Krigshæren sig til at vende tilbage. Liflænderne sendte derpaa efter Klerkernes og Munkenes Raad Bud til Tydskland om en nye Bisp, hvorpaa Saxerne, lidende paa Freden, droge bort. Klerkerne og et Koffardie-Skib bleve tilbage. Men saasnart den Tydske Flode var i Søen, gik Liflænderne ud af Badstuerne, og dyppede sig i Duna sigende: Her afvaske vi i Flodens Vand Daaben og Christendommen, og aflegge den antagne Troe, som vi sende efter de bortdrag-

ne

ne Saxer. Og som nogle af disse havde udskaaret et Menneskehoved i Greenene af et Træe og Liflænderne troede, at det var Saxernes Gud, som vilde sende dem Pest og Vandflod, kogede de efter deres Skik Miød og drak, og holdt derpaa Raad, toge saa Hovedet af Træet, lagde det paa en Flaade, og lod det drive ud, for at det skulde, som Saxernes Gud, følge efter dem til Gulland. Efter een Maaned brøde de Freden, fangede Brødrene, og behandlede dem ilde, røvede og stial deres Gods fra dem, fratoge dem deres Heste, saa at Agrene derover laae udyrkede: Ja de dræbte endog omtrent 200 Christne, hvorover Kleriset flyede fra Ykeskola til Holm, vidende sig intet Sted sikkre. Gruber orig. Liv. p. 12-17. Arnold. Lub. VII. 9. —— I det samme Aar blev Albert, Kannik i Bremen, udvalgt til Bisp i Lifland. Han var endnu en ung, men derhos klog Mand, havde mange Beslægtede, Brødre og Venner, og derfor ogsaa mange Undersaatter. Paa Moders Side skal han have stammet fra en Grev Alaric og været i Slægt med den Bremiske Erkebisp Hartvic, da dennes Fasters Datter Aleidis skal have været hans Moder, og hans Fader af den adelige Slægt Apeldern i det Schauenborgske. Han forbeholdt sig sit Kanonikat i Bremen. Strax efter sin Vielse drog han om Sommeren til Gulland, og korsede der 500 Mænd, som vilde gaae imod de Uchristne til Lifland. Derefter drog han til Danmark, og fik Gaver af Kong Knud, Hertug Waldemar og Erkebisp Absalon. (Langebek IV. 279. not. p. har uden Tvivl Ret, naar han meener, at denne Reise er bleven foranlediget ved de Danskes gamle Paastand paa visse Egne i Lifland, især i Estland, hvorhen Kong Knud selv giorde 2, om ei 3 Tog.) Derfra drog Albert til Tydskland, og korsede adskillige i Magdeborg udi Julen, hvor og Kong Philip da var for at befrie Goslar, som Otto true-

Knud VI. Aar 1198.

Knud VI. Aar 1198. de at angribe, og blev det der afgiort ved Philips Dom, at de, som for at faae fuldkommen Aflad for deres Synder droge til Liefland, skulle ligesaavel være under Pavens Beskyttelse, som de der droge til Jerusalem. Gruber. l. c. p. 15. 16. 224. —— Af et Diplom i D. C. Barings Beschr. der Saala im Amt Lauenstein Beytr. p. 37, som Bisp Conrad af Hildesheim, det Keiserlige Hof-Kantzler, udstædte den 23 October, angaaende Overladelse af noget fra Rudolf af Dalem til Klosteret Amelungesborne, sees, at den Holsteenske Grev Adolf var da allerede hiemkommen, thi han haver underskrevet tilligemed Grev Adolf af Dasle og fleere. Rimeligen er Diplomet udstedet i Hildesheim, endskiønt det ikke staaer der, thi Provst, Diaconus og fleere Klerker af dette Stigt har underskrevet det.

Om Vinteren noget efter Julen dræbte Baglerne Jon Magre paa denne Maade: En vis Sølve bankede paa hans Dør, og bad ham komme ud, og som Jon kiendte hans Stemme, lukkede han op, og i det samme stak Sølve ham tvers igiennem. Jon havde endda den Styrke, at han greb Sølve om Halsen, og kastede ham ned under sig, men segnede i det samme død ned i det han vilde tage sit Sværd, som hang ved Sengen. Baglerne vare da saa stærke, at talrige Flokke af dem vandrede om i hele Vigen og paa Oplandene. Halvard af Sastad blev da beskikket til at bevogte deres Konge; Og fore Baglerne efter Julen nord paa over Dovrefield og ned over Updals Skov til Rennebo, hvor de dræbte Fogden Ivar og Thorleif Styria. Derfra droge de til Orkedal og dræbte der Einer Skidenbeen og siden i Skaun Skegge fra Eggie, hvorpaa de droge til Tronhiem, hvorhen dog Gunnar Galinn og Eindrid Rakke, der havde reddet sig med Flugten, allerede havde bragt Efterretning om hvad de havde foretaget sig.

Gun-

Gunnar havde strax begivet sig ud paa Øren, hvor han var i Fært med at sætte Ild paa Lang-Skibene, at de ei skulle falde i Baglernes Hænder, men Ilden vilde ei ret tændes, og blev han i Gierningen overfaldet og dræbt af Baglerne tilligemed Eindrid. Dette skeede 2 Dage førend Bretive-Messe, (hvorved maaskee St. Brigitte Fest den 1 Februarii forstaaes) altsaa den 30 Januarii. Baglerne kom derpaa ind i Byen, hvorfra alt mange Birkebenere vare bortflygtede, og hvorfor de der og ingen Modstand fandt. Baglerne gave derfor ogsaa alle dem Fred, som undkastede sig, og forbleve herpaa i Byen en stor Deel af Vaaren, udbøde Leding over ganske Trøndelanget, satte deres Skibe i Søen, og giorde alle muelige Anstalter til Forsvar. Birkebenerne laae imedens ude i Skove og Udørkener, og ofte i Hytter, og levede i det Haab, at Kong Sverre skulde komme og redde sit Folk af Vaande. Inge fik da Kongenavn, som en vis Bardur gav ham, og bleve i hans Navn Ledings Skat og Folk udskrevne, og Syssel-mænd satte i Bøygderne. Da det lakkede ud paa Vaaren, lagde de med deres Flode ud i Fiorden til Rødebierg, og skeede det følgende Slag der Ugen for Halvards-Messe, som indfalder den 15 Mai. Sverre var imedens med Skuder og lette Skibe gaaet fra Bergen, og skyndte sig i Tanke at overfalde Baglerne, som han var vant til. Han kom med en føielig Vind, til Agdenes, hvor han i den Havn Sølse traf et Baglisk Skib, hvis samtlige Mandskab han dræbte. Længere frem mødte han en anden Baglisk Skude, hvis Mandskab forlod det, og reddede sig op paa Landet, dog bleve nogle af dem dræbte. Nu roede Birkebenerne over Fiorden til Reins, hvor de fandt et Baglisk Skib af 20 Sæder; de fleeste af dets Mandskab bleve dræbte, men nogle reddede sig paa Land. Birkebenerne fik endeel Bytte der, og vilde have taget Skibet med

Knud VI. Aar 1198.

sig,

Knud VI. imod reede paa Øen, og havde giort Anstalt til at tage imod dem.
Aar 1198. Nicolaus af Vestnes agtede ikke sit Saar, og gik i Land, men bleb der betaget af Smerte, og døde kort efter til Birkebenernes største Tab. Nu holdt Baglerne Raad og besluttede at fare til Bergen, og at indtage Landet der, uden videre at agte paa hvor Sverre foer med sine Skuder, med hvilke han i et Søeslag dog intet kunde udrette mod dem, og frygtede de ikke heller for hans Magt, men alleene for hans kloge Anslag og Snildhed. De foer da langs Landet, holdt sig vel sammen, og lagde ind i en Havn kaldet Angri, norden for Stads Forbierg. Sverre forlod Tronhiem, drog efter dem, og kom i en Dag fra Hereyer til Sønden for Stad. Da Baglerne saae ham, toge de Tieldingerne af, og agtede at roe ham imøde; men Kongen lod som han ei saae det og fortsatte sin Kaas, og kom Baglerne bag efter. Sigurd Erling Jarls Søn, var imidlertid faret Østen fra Vigen, og da han spurgte, at Sverre havde forladt Bergen, var han draget Nord paa. Her i Bergen borttog han uden Modstand Sverres Skibe, og opbrændte adskillige, hvoriblandt Sygnabrandin. Derefter nedbrød han Krigsfolkets-Huse i Byen, og giorde af Tømmeret en stor Dynge tet op til Kastellet, hvor han ved at antænde det meente, at det skulde giøre Besætningen i dette Trækastel den meeste Skade. Da Besætningen saae dette, sagde de det til Dronning Margrete, som opholdt sig i Kastellet, hvor Aura-Paul var Befalingsmand. Dronningen og mange andre Fruentimmer bleve herover meget bange. Paul fandt da paa det Raad at kaste en antændt Tønde fuld af Spaaner, Næfver og Tiære, hen paa Tømmeret, førend Baglerne havde faaet det altsammen opdynget. Det kom derved i saadan Brand, at de ei kunde slukke det paa anden Maade end ved at rive det fra hinanden. Men derpaa be-

gyndte

gyndte de anden Gang at bygge Baalet. Dronningen bad da Paul, at han heller for Guds Skyld vilde overgive Slottet paa Vilkaar at alle maatte gaae frit ud, end at Ild skulde ødelegge baade Folk og Gods. Paul lod herpaa alle Fruentimmerne gaae op i Bygningen over Porten, som forhen havde været brugt til Fængsel, (Mørkestue, hvilket Navn synes at viise, at Fængslerne vare da aldeles mørke,) og lod sig derhos forstaae med, at nu vilde det ikkun vare kort inden de alle kunde gaae ud af Slottet. Glade herover gik de der ind, men han slog Døren i Laas, og satte Skaader for efterat have først vel forsynet dem med Mad og Drikke. Asgaut, som var Skatmester, tog derpaa en tom Smørbøtte, skar Huller paa den, lagde deri Næfver, Hamp og Svovl og kastede den antændt midt i Tømmer-Dyngen, som var inden i huul, hvorved den kom i saadan Brand, at Baglerne kunde ikke slukke den, og ganske opbrændte uden mindste Nytte for dem: Baglerne begave sig da med uforrettet Sag til Byen. Paul gik nu til Dronningen, og spurgde: Hvad hun vilde give for at Baglerne skulde drage bort? Hun svarede at vilde give meget og bad ham udrette saadant. Paul bad da om hendes Signet, og fik det. Herpaa skrev han et Brev til Præsten Ante og Jordan Skindpelte, og forseglede det med Dronningens Segl, saaledes lydende: "Vi vente at Kongens Sag ligger Eder meest paa Hierte, "endskiønt I nu ere som Venner hos Baglerne. Vi have noget "hemmeligt at sige Eder; og det en vigtig Tidende: Kongen haver "i Tronhiem holdt et Slag med sine Uvenner, og efter Sædvane "vundet, endskiønt han haver mistet nogle af sine gode Mænd, "saasom Nicolaus af Vesines, Sølmund Systrunge, Peter "Ragnvalds Søn og fleere andre. Nu beder Kongen Eder, at "I ville opholde Baglernes Reise her fra Byen, indtil han selv

Knud VI. Aar 1198.

"kan

Knud VI. "kan komme i Morgen, enten det skeer saa tidlig eller sildig."
Aar 1198. Dette Brev flygde han til en Svend fra Vigen, som var kiendt af Baglerne og bad ham levere det i Præstens egen Haand. Denne blev derpaa udeladt af Slottet, og neden for en Klippe skiltes de fra ham. Baglernes Udposter saae ham, og kom det dem for, ligesom han vilde løbe fra Kastelsmændene, hvorover de ilede til ham, og toge ham til Fange, men lode ham dog beholde Livet, fordi de kiendte ham. De spurgte, hvad hans Hensigt var, hvorpaa han svarede, at have Brev hos sig til Ante Præst og Jordan, men hvis Indhold var ham ubekiendt. Baglerne bragte Brevet til Sigurd, Erling Jarls Søn, som efter det ventede sig strax Ufred, og derfor lod Morgenen efter, saasnart det blev lyst, blæse til Bortgang, og paalagde han Ante og Jordan store Bøder, da han holdt dem for mistænkelige. Baglerne roede derpaa Sønder efter. Dette berettede Paul strax for Dronningen, som ufortøvet gik ud af Slottet for at see det, og takkede Paul for hans Snildhed. Samme Dag tidlig kom Sverre did, og gik strax op paa Slottet for at tale med dets Befalingsmænd Sigurd Borgarklettr og Aura Paul, til hvilke han sagde, at han kun forblev der en kort Tid; Han befoel Sigurd at kræve Folk hos Borgerne, og at tage dem ind til sig paa Slottet, da han maaskee selv kunde trænge til dem ved sin næste Ankomst. Samme Dag seilede han Sønden paa til Siggiarvagur. Endnu samme Dag, kom Halvard der med Baglehæren, og deres store Skibe, men gik strax derfra. Sverre saae deres Seil, og bad sine legge sig bort afsides, hvorover Baglerne uden at blive dem vaer bleve ved at seile Sønder efter, men, saasnart de vare forbie, vendte Kongen igien Nord efter, og kom til Bergen, hvor han strax gik op til Slottet, og der paa Tilspørgsel: Hvor mange Folk Sigurd havde

de faaet? Fik til Svar: Ingen, saasom Borgerne havde ei agtet hans Befalinger, og vilde heri ikke være ham til Tieneste. Kongen lod da stevne til Tinge, var meget vred, og sagde: "I Bergens "Mænd handle nu, som før mod mig, og finder jeg her den meeste "Ufred og Modsigelse, og saaledes har det altid været, siden jeg "kom til Riget. Altid har her været fuldt Fiendskab imod mig, "og havde I til saadant endda nogen Grund, imedens Erling "Jarl og Kong Magnus levede, men nu er det intet andet end "bare Ondskab, naar I understøtte Søerøvere og Voldsmænd mod "Eders rette Konge og ødelegge hans Rige. Dog det vil bekom-"me Eder ligesom forhen, og end værre, da I tænke at tilføie "os Spot og Skade. Det vil koste Eder Gods og Lemmer, ja vel "Livet med, dersom I ikke alle efterkomme, hvad Vi ville og bede "eder om." Formanden Fin svarte herpaa og søgte at udhale denne Sag, men til Slutning maatte de dog tilstaae Kongen 100 Mænd, Bønder og Kiøbmænd. Efter dette gik Sverre fra Byen med 30 Skuder, og lagde ind i Sallbirne, og kom da Baglerne uden for seilende Sønder fra for at opsøge Birkebenerne. Kongen angreb dem nu gandske uformodentlig og saaledes, at han havde Vinden i sin Magt. De strede her en Tid med Steen- og Skud-Vaaben, og faldt de høie fiendtlige Bord da atter Kongen besværlige. Ikke desto mindre lagde dog Birkebenerne ind under dem, og da Baglerne kastede Kroge paa nogle af de kongelige Skibe, giorde de sig dog løse fra dem. Men som Birkebenerne endeligen saae, at de intet kunde udrette, lagde de fra, og vendte igien til Bergen, hvor de ved Solens Opgang gik i Land, og lagde deres Skibe op under Fæstningen paa den nordre Side. Baglerne kom samme Dag did ved Middagstider, og forsøgte at giøre Landgang, som Birkebenerne forhindrede. Kongen lod sine Folk nu ligge i Telte, og for-

Knud VI. Aar 1198.

Knud VI blewe Baglerne uden for Byen i nogle Dage ved Nordnaes, hvor-
Aar 1198. efter de droge bort ind i Sogn og bleve borte i 7 Dage. Der fan-
gede de Sysselmanden Jon Trin, som de gave Fred, imod at han blev deres Mand, og sloge fleere Birkebener sig til dem. Imedens var Sverre med sin Hær i Byen og samlede Proviant. Nu droge Baglerne igien mod Bergen, og lagde sig Sunden for Nordnæs, lige ud for Munkelif, hvor de gik i Land uden mindste Frygt for Birkebenerne, og hvor begge Partier af og til skiøde paa hinanden. Imidlertid vare Birkebenerne idelig i Byen, thi de havde mangt et Ærende der: Nogle saae til deres Koner, nogle hentede sig Drikke-Varer; og skiøde de her fra Huusene ud paa Baglerne, hvilke desaarsag ei turde vove sig ind i Byen. Baglerne derimod opstillede ofte deres Hær paa Jons-Marken, udfordrede Birkebenerne til Strid, og forekastede dem deres Feighed; Naar de ei vare opstillede, gave de sig til at lege og skiemte, og udviiste liden Agt for Birkebenerne. Baglehæren var da og virkelig stor, bestod af udvalgt Mandskab og var vel forsynet baade med Vaaben og Klæder. Imedens Baglerne saaledes legede paa deres Marker, holdt Sverre Huusting paa Bakken oven for Nicolai Kirke, og talede der saaledes: "Nu er Leiligheden forhaanden, I Birke-"bener! at vi kunde viise os, og jeg venter nu, som før, at I "ville mandeligen og kiækt følge mig, saaledes som I hidtil have "giort, og veed jeg intet Exempel paa, at man har saa godt fulgt "sin Konge, thi i Mod og Kraft kan ingen lignes med Eder. Bag-"lerne synes nu at troe, at de have vor Skiebne i deres Haand, "men jeg venter at det vil gaae anderledes: Jeg vil nu ikke længere "taale deres Had og Spot, om I ville, som jeg. Overtænker nu, "hvad som er raadeligt; Leilighed gives der at stride med dem, "naar vi ville; Enhver sige nu sin Meening." Alle taug. Da

sagde

sagde Kongen: "Nu handle I ikke ret, thi Eders Konge skylde I Knud VI.
"at svare paa hans Tale, og enhver bør sige sin Meening." De Aar 1198.
svarede da, og bade ham raade. Kongen svarede igien: "Dette er
"vel svaret, og som jeg er vaut til at høre af Eder. Vi kunne nu
"enten drage ind i Slottet, og være der sikre, saalænge vi have
"Proviant, men naar den gik op, blev det vanskeligt der at faae
"meere. Vi kunde ogsaa drage til Fields, men Baglerne vilde da
"sætte efter os, og det vilde da gaae os efter deres Ønske: Mænd,
"som flye, blive ei heller nogen Tid berømte. Det tredie Raad er,
"som forhen er sagt, at angribe dem, og at lade Odd og Egg skifte
"imellem os, og bliver da vort Vilkaar ei det sletteste, saalænge
"begge Parter have lige Fordeel." Alle svarede, at de heller vilde
stride end flye. Kongen blev da ved og sagde: "Baglerne kunne
"see vor Samling, men ei vide vor Beslutning; Nu skal vi først
"begive os til Slottet; Siden ville vi gaae ned i Byen, 2, 4 og
"5 sammen, og alle samles ved Jons Kirken." De giorde saa, og
Baglerne begrebe ikke deres Hensigt. Men da Folket var blevet
samlet ved Olafs Kirke, lod Kongen sætte sin Banner op og sagde:
"Ikke maae vi fylkes, men rende frem paa det skarpeste, og den eene
"ikke stole paa den anden, men hver giøre sit Beste. Længe vil det
"da ei staae paa, førend Baglerne, ligesom forhen, blive hange
"naar de see deres Folk falde. Munden er det beste paa dem, som
"Halen paa Raven, men Hug og Saar udholde saadanne kun slet,
"som nylig ere løbne hiemme fra Smør-Esken og have aldrig prø-
"vet, hvorledes Birkebenernes Sværde bide. Løber nu frem, I
"gode Venner; og Gud være med os." Ufortøvet løbe de herpaa
frem paa Marken, og bleve da Baglerne, som legede, hange, da
de hørte Lyden af Birkebenernes Ludere, og saae deres Bannere,
samt Hæren at fare frem mod sig med Skrig og Raab. Saasnart

 Bir-

Knud VI. Birkebenerne kom dem saa nær, lode de Kesierne flyve og Sværde-
Aar 1198. ne frygtelig blinke. Baglerne begyndte da vel at samles og fylkes under Sigurd Erlingsens Mærke, men det gik dem, som Kongen havde spaaet, at de forreste snart toge Flugten, og at mange faldt i Førstningen. De øvrige vege da ogsaa, og flyede forfulgte af Birkebenerne ud over Marken og forbi Jons Kirkegaard, hvor de vilde til at sætte sig, men toge snarligen igien Flugten ved Birkebenernes nye Anfald, og faldt da endog fleere end forhen. Birkebenerne forfulgte dem lige til Skibene; Somme styrtede sig i Havet, Resten reddede sig paa Skibene, helst paa dem, som laae nærmest Landet. Narfvi, Hallvards Søn af Sastad, førte et meget stort Skib, men det opfyldtes saaledes af Folk, at det kom paa Grund og derved kom Birkebenerne op paa det, af hvilke nogle hindrede Skibet fra at komme løs, andre angrebe Mandskabet og huggede saaledes om sig at Skibet blev ryddeligt. Narfvi faldt der og mange med ham; nogle sprang over Bord og druknede. Kong Sverre red rundt om sin Hær, og var hans Kesie blodig lige til op paa Skaftet saa at Blodet randt ned paa hans Hænder, og da skeede det at, da han red uden for Jons Kirke, skiød en Bagler paa engang 2 Kesier imod ham, men Kongen holdt Skiøldet saa dybt ned for Hesten at den eene kom i det, og den anden under Hestens Bug uden at giøre Skade. Da Bagleren saae dette, kastede han sit Sværd hen efter det sidste Spyd, som han i det samme bøiede sig og tog op. Kongen red saa stærkt ind paa ham, at han faldt, og i det samme holdt Kongen Hesten an i Tanke at nedtræde ham under dens Fødder, men han stak liggende op med Spydet og ramte Kongen noget; Hesten blev bange og steilede, og Bagleren fandt Leilighed at reise sig, og løbe hen til Christ-Kirkegaard. Kongen red efter og giennemborede

ham

Kongen: "Nu handle I ikke ret, thi Eders Konge skylde I Knud VI.
er paa hans Tale, og enhver bør sige sin Meening." De Aar 1198.
da, og bade ham raade. Kongen svarede igien: "Deste er
't, og som jeg er vant til at høre af Eder. Vi kunne nu
ige ind i Slottet, og være der sikre, saalænge vi have
, men naar den gik op, blev det vanskeligt der at faae
Vi kunde ogsaa drage til Fields, men Baglerne vilde da
os, og det vilde da gaae os efter deres Ønske: Mænd,
live ei heller nogen Tid berømte. Det tredie Raad er,
er sagt, at angribe dem, og at lade Odd og Egg skifte
og bliver da vort Vilkaar ei det sletteste, saalænge
have lige Fordeel." Alle svarede, at de heller vilde
Kongen blev da ved og sagde: "Baglerne kunne
ing, men ei vide vor Beslutning; Nu skal vi først
Slottet; Siden ville vi gaae ned i Byen, 2, 4 og
alle samles ved Jons Kirken." De giorde saa, og
ikke deres Hensigt. Men da Folket var blevet
Kirke, lod Kongen sætte sin Banner op og sagde:
'es, men rende frem paa det skarpeste, og den eene
anden, men hver giøre sit Beste. Længe vil det
førend Baglerne, ligesom forhen, blive bange
naar ve ... olk falde. Munden er det beste paa dem, som
"Halen paa Raven, men Hug og Saar udholde saadanne kun slet,
"som nylig ere løbne hiemme fra Smør-Esken og have aldrig prø-
"vet, hvorledes Birkebenernes Sværde bide. Løber nu frem, I
"gode Venner; og Gud være med os." Ufortøvet løbe de herpaa
frem paa Marken, og bleve da Baglerne, som legede, bange, da
de hørte Lyden af Birkebenernes Ludere, og saae deres Bannere,
samt Hæren at fare frem mod sig med Skrig og Raab. Saasnart

 Bir-

Knud VI Aar 1198. bleve Baglerne uden for Byen i nogle Dage ved Nordnæs, hvorefter de droge bort ind i Sogn og bleve borte i 7 Dage. Der fangede de Sysselmanden Jon Trin, som de gave Fred, imod at han blev deres Mand, og sloge fleere Birkebener sig til dem. Imidlertid var Sverre med sin Hær i Byen og samlede Proviant. Nu droge Baglerne igien mod Bergen, og lagde sig Sunden for Nordnæs, lige ud for Munkelif, hvor de gik i Land uden mindste Frygt for Birkebenerne, og hvor begge Partier af og til skiøde paa hinanden. Imidlertid vare Birkebenerne idelig i Byen, thi de havde mangt et Ærende der: Nogle saae til deres Koner, nogle hentede sig Drikke-Varer; og skiøde de her fra Huusene ud paa Baglerne, hvilke desaarsag ei turde vove sig ind i Byen. Baglerne derimod opstillede ofte deres Hær paa Jons-Marken, udfordrede Birkebenerne til Strid, og forekastede dem deres Feighed; Naar de ei vare opstillede, gave de sig til at lege og skiemte, og udviiste liden Agt for Birkebenerne. Baglehæren var da og virkelig stor, bestod af udvalgt Mandskab og var vel forsynet baade med Vaaben og Klæder. Imedens Baglerne saaledes legede paa deres Marker, holdt Sverre Huusting paa Bakken oven for Nicolai Kirke, og talede der saaledes: "Nu er Leiligheden forhaanden, I Birkebener! at vi kunde viise os, og jeg venter nu, som før, at I "ville mandeligen og kiækt følge mig, saaledes som I hidtil have "giort, og veed jeg intet Exempel paa, at man har saa godt fulgt "sin Konge, thi i Mod og Kraft kan ingen lignes med Eder. Baglerne synes nu at troe, at de have vor Skiebne i deres Haand, "men jeg venter at det vil gaae anderledes: Jeg vil nu ikke længer "taale deres Had og Spot, om I ville, som jeg. Overtænker nu, "hvad som er raadeligt; Leilighed gives der at stride med dem, "naar vi ville; Enhver sige nu sin Meening." Alle taug. Da

sagde

sagde Kongen: "Nu handle I ikke ret, thi Eders Konge skylde I "at svare paa hans Tale, og enhver bør sige sin Meening." De svarede da, og bade ham raade. Kongen svarede igien: "Dette er "vel svaret, og som jeg er vant til at høre af Eder. Vi kunne nu "enten drage ind i Slottet, og være der sikkre, saalænge vi have "Proviant, men naar den gik op, blev det vanskeligt der at faae "meere. Vi kunde ogsaa drage til Fields, men Baglerne vilde da "sætte efter os, og det vilde da gaae os efter deres Ønske: Mænd, "som flye, blive ei heller nogen Tid berømte. Det tredie Raad er, "som forhen er sagt, at angribe dem, og at lade Odd og Egg skifte "imellem os, og bliver da vort Vilkaar ei det sletteste, saalænge "begge Parter have lige Fordeel." Alle svarede, at de heller vilde stride end flye. Kongen blev da ved og sagde: "Baglerne kunne "see vor Samling, men ei vide vor Beslutning; Nu skal vi først "begive os til Slottet; Siden ville vi gaae ned i Byen, 2, 4 og "5 sammen, og alle samles ved Jons Kirken." De giorde saa, og Baglerne begrebe ikke deres Hensigt. Men da Folket var blevet samlet ved Olafs Kirke, lod Kongen sætte sin Banner op og sagde: "Ikke maae vi fylkes, men rende frem paa det skarpeste, og den eene "ikke stole paa den anden, men hver giøre sit Beste. Længe vil det "da ei staae paa, førend Baglerne, ligesom forhen, blive hange "naar de see deres Folk falde. Munden er det beste paa dem, som "Halen paa Raven, men Hug og Saar udholde saadanne kun slet, "som nylig ere løbne hiemme fra Smør-Esken og have aldrig prø"vet, hvorledes Birkebenernes Sværde bide. Løber nu frem, I "gode Venner; og Gud være med os." Ufortøvet løbe de herpaa frem paa Marken, og bleve da Baglerne, som legede, hange, da de hørte Lyden af Birkebenernes Ludere, og saae deres Bannere, samt Hæren at fare frem mod sig med Skrig og Raab. Saasnart

Knud VI. Aar 1198.

 Bir-

Knud VI. Aar 1198. Birkebenerne kom dem saa nær, lode de Kesierne flyve og Sværdene fryqtelig blinke. Baglerne begyndte da vel at samles og fylkes under Sigurd Erlingsens Mærke, men det gik dem, som Kongen havde spaaet, at de forreste snart toge Flugten, og at mange faldt i Førstningen. De øvrige vege da ogsaa, og flyede forfulgte af Birkebenerne ud over Marken og forbi Jons Kirkegaard, hvor de vilde til at sætte sig, men toge snarligen igien Flugten ved Birkebenernes nye Anfald, og faldt da endog fleere end forhen. Birkebenerne forfulgte dem lige til Skibene; Somme styrtede sig i Havet, Resten reddede sig paa Skibene, helst paa dem, som laae nærmest Landet. Narfvi, Hallvards Søn af Sastad, førte et meget stort Skib, men det opfyldtes saaledes af Folk, at det kom paa Grund og derved kom Birkebenerne op paa det, af hvilke nogle hindrede Skibet fra at komme løs, andre angrebe Mandskabet og huggede saaledes om sig at Skibet blev ryddeligt. Narfvi faldt der og mange med ham; nogle sprang over Bord og druknede. Kong Sverre red rundt om sin Hær, og var hans Kesie blodig lige til op paa Skaftet saa at Blodet randt ned paa hans Hænder, og da skeede det at, da han red uden for Jons Kirke, skiød en Bagler paa engang 2 Kesier imod ham, men Kongen holdt Skioldet saa dybt ned for Hesten at den eene kom i det, og den anden under Hestens Bug uden at giøre Skade. Da Bagleren saae dette, kastede han sit Sværd hen efter det sidste Spyd, som han i det samme bøiede sig og tog op. Kongen red saa stærkt ind paa ham, at han faldt, og i det samme holdt Kongen Hesten an i Tanke at nedtræde ham under dens Fødder, men han stak liggende op med Spydet og ramte Kongen noget; Hesten blev bange og steilede, og Bagleren fandt Leilighed at reise sig, og løbe hen til Christ-Kirkegaard. Kongen red efter og giennemborede

ham

ham her med sin Resie. Nu vendte Birkebenerne tilbage til Byen Knud VI.
og droge op til Kastellet, og fra den Tid af holdt Baglerne op med Aar 1198.
deres Leeg og gik kun sielden i Land. Bisp Nicolaus laae med sine Folk ude ved Talholm, som han lod oprydde, og opslog der sit Telt og holdt Messe; Han sagde sig at ville der anlegge en stor Kiøbstæd, og bygge en Steenkirke. Nogle af hans Folk laae ved Nordnæs og andre længere Sender paa. Birkebenerne forbleve nu længe i Byen, hvorfra de droge ofte op i Landet, og toge der, hvad de vilde, uden at frygte for Baglerne. Sundhorderne og Hardangerne syntes da, at de vare dem for nærgaaende i at samle Proviant, allerhelst Bønderne havde forhen af Bøygderne betalt al Leding og Skyld til Baglerne. De sendte derover Bud til Baglerne, at de maatte forsvare dem og deres Qvæg, men Baglerne bade dem bringe selv Qvæget hen til dem, da de vilde vogte det. Bønderne giorde saa, og havde de dem da i stor Mængde paa Græs i Laxe-Vogen. En Nat drog Sverre med sine Folk ud af Fæstningen oven over Fieldet, og dreiede saa om langs Alreksstads-Vog og lige til Laxe-Vogen, hvor Baglernes Hær laae, og havde Forposter ude, som Sverre vidste hvor stode, og derfor udsendte 6 af sine Mænd, som han bød skynde sig, og see til at kunde overrumple nogle af dem. De traf da paa en saadan Post, som bestod af 2 Mand, hvoraf den eene sov og den anden vaagede. Den eene blev dræbt i Søvne, men den anden gav et Skrig fra sig i det Kesiet fad igiennem ham. Baglerne hørte det, og spurgde: hvi han saa skreg? da hans Drabsmænd svarede at de legede og fornøiede sig, og droge de derpaa tilbage til Kongen, og fortalte ham dette, som roeste dem derfor. Kongen drog nu saa stille frem, at Baglerne intet mærkede til Birkebenerne, førend disse slæbte Skibene op paa Land og dræbte der mange af dem. Da Baglerne

hørte

Knud VI. hørte denne Bulder, og sluttede at Fienden maatte være forhaan-
Aar 1198. den, roede de alle did, hvor Skriget og Vaabenbraget kom fra, og
da de nu erfarede, hvorledes det var fat, gik de i Land for at an-
gribe Birkebenerne, som disse dog først giorde og det saaledes, at
Baglerne fandt det raadeligst at trække sig igien tilbage til Ski-
bene. Imidlertid faldt dog mange paa Landet, mange omkom i
Vandet, og alle Skibene løste deres Landtouge, og lagde sig uden
for Skud. Birkebenerne dreve derpaa Qvæget hen til Alrekstad,
men Baglerne skamfulde over at have mistet saa mange, da de vid-
ste at Sverre havde kun en Haandsfuld Folk mod deres Hær at
regne, opeggede hinanden paa nye, roede ind ad Fiorden og til
Alrekstad-Vog, hvor de i det inderste af Vogen gik i Land og
satte sig strax i Slagt-Orden. Det var da lys Dag, men Bir-
kebenerne vare ikke endnu der komne. Men strax efter kom Sver-
re, og som han saae at Baglerne ikke vare endnu kiede af at an-
gribe ham, tiltalte han sit Folk saaledes: "Mig tykkes, at vi og
"Baglerne mødes her igien; Gaaer nu op paa Bakken, og løber
"derfra af al Magt ned paa dem, og venter jeg, at de ogsaa denne
"Sinde skulle tage Flugten." Birkebenerne giorde saa, og faldt
da mange af Baglerne, som stode forrest. **Eindrid Lioxa** en
Tronhiemer, en stærk og tapper Mand, bar deres Fane, og som
han gik mandelig frem, mødte han **Bergsvein lange**, som førte
Kong Sverres Banner; De huggedes da sammen, og blev **Berg-
svein** saaret, men **Eindrid** faldt, og Fanen tilligemed. Da
Baglerne saae dette, toge de Flugten, forfulgte af Birkebenerne
lige til Skibene. I begge disse Fægtninger mistede Baglerne man-
ge Folk, dog meest af Ledingsmændene (det udskrevne Mandskab).
Sverre drog nu til Festningen, hvor han takkede Gud for sin
Seier, og havde han nu Proviant nok. Baglerne søgte nu sielden
ind

ind i Byen, overtydede om, at det var ei saa let at overvinde Birkebenerne. Imidlertid gik de dog nu igien undertiden i Land 50 til 60 Mand stærke for at leege, men saae de da 10 til 12 Birkebenere sammen, flygtede de strax til deres Skibe, saafremt Kongen selv var med. Det skeede og undertiden, at Birkebenerne overfaldt dem, og dreve dem med Skam tilbage til deres Skibe. St. Hans Aften drog Sverre ind i Byen med 120 Mand, som han lod iføre Chor-Kapper af Kirkens tilhørende, og gik de da 5, 6 og fleere ad Gangen hen til Munkelif, hvor de skiulte sig i en Lade, da Kongen ventede, at Bisp Nicolaus og fleere Bagle-Høvdinger vilde op ad Dagen komme der og holde Messe. Nogle toge her Munkehætter paa, og holdt Vagt ude paa Kirkegaarden, 2 og 2 sammen, for at passe paa Baglerne, naar de kom; men disse gik endnu ei fra Skibene, og kom da kuns Skibs-Drengene i Land paa Baade for at hente Brænde. Dem fangede Birkebenerne alle, dræbte nogle og lemlæstede andre saaledes, at ingen kunde bringe Bud til Skibene. Siden kom en Præst i Land og blev fangen, som udsagde, at Bispen vilde gaae i Land for at holde Messe, naar han var færdig. Noget efter kom der en velklædt Mand i Land, som de nu gik i Møde: Han syntes det underligt at Munke havde lave Skoe og røde Stremper, hvilket de da foregave, at komme her saa brugte, og i det samme grebe ham, men som de dog ei vilde dræbe ham, førend de havde afstrukket ham hans Kiortel for ei at giøre den blodig, fandt han Leilighed til at løbe fra dem til Skibene, hvor han gav Bispen Efterretning, og viiste til Beviis, at han foer med Sandhed, at han var saaret i Laaret. Bispen, Hreidar og fleere, hvoraf nogle allerede vare i Baaden, stode da fra deres Forsæt at gaae i Land. Sverre vendte herpaa tilbage til Byen, og Baglerne bleve nu end meere

Knud VI. Aar 1198.

var-

Knud VI. varsomme. Der skeede endnu mange andre Forsøg til at besnære
Aar 1198. hinanden, hvorudi mange omkomme, men som vilde blive for vidt løftige at beskrive, saaledes som de af Forfatteren til Sverres Saga fortælles. I Begyndelsen gik mange Birkebenere over til Baglerne, deels godvilligen, deels nødtvungne og fangne. Saaledes bortgik denne Sommer, som kaldtes Bergens Sommer; Paa St. Laurentii Aften den 9 Augusti besluttede Baglernes Høvdinger at iværksætte, hvad de længe havde foresat sig; De beskyldte nemlig Bergens Borgere for at være Aarsag i at Sverre kunde saalænge holde sig i Festningen, ved den Understøttelse, som de gave ham. Bisp Nicolaus faldt derfor paa reent at afbrænde og ødelegge Byen, og at anlegge en anden Kiøbstæd i Hordeland, thi saa skulde Sverre ei længe kunde holde sig paa Slottet. Bispen sagde, at Birkebenerne havde besudlet alle Kirkerne ved det de, som bandsatte, havde været i dem, saa at disse nu ei vare helligere end Horehuse. Om Natten roede Baglerne til Byen med 2 Skuder ladte med Brænde, og satte Ild paa Huusene a) ved Korskirken, og ligeledes paa andre Huuse, lige over for Fauskabryggen, og ved Forstanderen Fins Gaard, og paa det tredie Sted ved Mariæ Kirke. De afkastede tillige alle Broerne, og som Birkebenerne ei bleve dette vaer, førend Byen stod i Lue, indsaae de, at de ei kunde redde Byen, og da de frygtede for at Slottet ogsaa skulde brænde, hængte de vaade Seil uden paa det. Nu afbrændte Bergen lige fra Korskirken og ud til Sandbroen, baade neden for det store Stræde og oven for samme, og ligeledes fra Korskirken og til St. Nicolai Kirke. Fra Steenkirken blev da det Hellige Kors udbaa-

a) Den Islandske Text anfører kuns et Huus. Fauskabryggen oversætter Torfæus: pons aridus; Thorlacius: pons lignorum putrium.
Kall.

udbaaret mod Ilden, som derpaa standsede. St. Sunnives Skrin blev og baaret ud til Sandbroen og der standsede ogsaa Ilden, hvilket ansaaes for et Jertegn. Baglerne laae inde paa Vogen og skiøde paa dem, som vilde redde og slukke Ilden: Mange Borgere flygtede, da de mærkte dette, med deres Gods, hvorhen de kunde, nogle ind i Bøygderne, andre op paa Slottet. Bisp Nicolaus var paa den Skude, som førte Ilden, og anviiste hvor den skulde anlegges, hvorfor han og paadrog sig et almindeligt Had, og kunde Bergens Borgere aldrig glemme ham det. Mange rige mistede alt, hvad de eiede, og opbrændte Mariæ Kirke med 5 andre (Fast alle Islandske Annaler henføre Bergens Brand til 1198, og tidligere kan den umuelig være, hvorvel tvende af disse angive 1195.) Strax efter dette drog Sverre den 15 Augusti ud af Byen med 120 Mænd hen til Bøygderne, hvor han vidste, at hans Mænd havde samlet store Flokke Qvæg til ham. Men Baglerne, saasnart de spurgte at han var borte, gik de i Land med deres Folk oven om Byen og hen til St. Olufs Kirke paa Bakken. Birkebenerne giorde derpaa et Udfald af Slottet og det uden Orden, thi de havde skiønt Mandskab og tænkte ved et hæftigt Anfald at bryde Fiendens Orden, ligesom tilforn. De grebe og den eene Fløi saa haardt an, at den vigede tilbage, men den anden omringede dem, saa at faa kom i Midten af mange, og som de mærkede ei længe at kunde saaledes staae imod, brøde de igiennem, og søgte hen til Slottet. Baglerne forfulgte dem, og faldt der mange tapre og raske Mænd: Sigurd Borgarkleir Find fra Førøe, Thord Loki, Bita Kari, Einar Biarnarson, Bengeir Lange, Eindrid Peini, Broder til Eistein Formand, og Søn af Halkel fra Loi, Philip Jarls Mærkemand (Bannerfører,) hvilken forestod Jarlens (Hof-) Folk, og var saa tapper en

 Mand,

Knud VI. Aar 1198. Mand, at da han mærkede, han ei kunde komme bort, fordi han var for stærk saaret, satte han Fanen i Jorden, greb om Sværdet med begge Hænder, og hug om sig saalænge indtil han faldt død ned. Baglerne forfulgte Birkebenerne lige til Slottet, og det saaledes, at de i Porten greb en Mand fat om Foden, som Birkebenerne holdt fast ved Axlerne, og vilde rykke til sig, og holdt de da paa begge Sider saalænge ved hermed, indtil de sønderslede ham. Baglerne lagde ogsaa op til Holmen med deres Skuder, og dræbte der dem, som stode paa Vagt, gik derpaa ind under Slottet, hvor de kongelige Skibe vare, satte Ild paa dem og brændte dem alle op. Derpaa vendte de tilbage til deres Skibe, vel fornøiede med deres Færd, og giorde denne Vise: "Den milde bad "sine Mænd om Mandagen at angribe haardt Til Vaaben samtlig "Inge (altsaa var han uden Tvivl tilstæde) Hofmænd lod opgan"ge Morgentlig til Sverres Borg. Imod reiste da Mærke mange "Spyde og streede længe, Bagler stode i Pile-Hagelen, brændte "Skib, da Kapper rendte." Birkebenerne sang imod dem: "Man"dag bød den milde sine Mænd haardt at gribe samtlig til Vaaben, "Thufu-Skidr trives ikke! Den Morgen til Sverres Borg, De "reiste Mærke imod mange Spyde og streede længe, Bagler stode "i Band alle, Brændte Skib, da Kapper rendte a)." Ved Tilbagekomsten var Sverre meget misfornøiet med dette Slag, og sagde, at Dumdristighed og Efterladenhed havde alleene voldet sligt Udfald. Noget efter drog han atter fra Bergen, men lod Folk blive efter sig, til at bevogte Slottet. Han drog da op til Vors, og derfra til Rødefield, og kom han med megen Møie over Fiel-

det

a) Rigtigere og forstaaeligere læses og oversettes disse Vers hos Torfæus og i den nye Udgave af Sverris Saga. Kall.

det til Sogn, opholdt sig nogen Tid i Ørlands Fiord for at forfriske sine trætte og saarede Folk, og drog derpaa lige til Tronhiem, hvor han blev meget vel imodtaget. Der erfarede han en Tildragelse, som kort forhen var hændet: Baglerne vare nemlig komne did med 3 Skuder under Anførsel af Rined, Eldrids Søn, Thorstein Kugadr og Erik Trønding. Paa samme Tid var just i Byen Karl, den Svenske Kong Sørkvers Søn, som var gift med Kong Sverres Datter Ingeborg. Han havde faaet nogen Underretning om Baglernes Færd, og var derfor draget om Aftenen ud af Byen over Broen, og opholdt sig paa en Gaard, kaldet Berg, hvor Baglerne, underrettede om hans Ophold der, overfaldt og dræbte ham med næsten alt hans Følge, og derpaa droge bort a). Noget efter holdt de Ting paa Øren, hvor Thorstein Kugadr fortalte, hvorledes det var gaaet Kong Sverre Sommeren over, hvorledes mange af hans Folk vare faldne ved Slottet, og at han derpaa havde begivet sig derfra, og draget ind i Landet, da han ei eiede saa meget som en Baad, da Baglerne derimod havde nu Skibe, og meget andet, som Sverre havde tilhørt. Nu var og, sagde han, Birkebenernes Mod knækket, da de forhen pralede, at ikke 3 b) Bagler kunde staae imod een af dem. Det haver og nu i Sommer saa forandret sig, at vi har hos os ei færre Birkebenere, end de selv ere, og skulle vi ikke af

Knud VI. Aar 1198.

Nnn 2 disse

a) Da Sverker 1. havde en anden Søn af det Navn Karl, saa har denne rimeligen ei været en Søn af ham, men snarere en Søn af den da regierende Svenske Kong Sverker 2. og formodentlig uægte fød, thi Søn af en Dansk Moder havde han neppe ægtet Sverres Datter paa en Tid, da Fiendskabet var saa stort mellem de Danske og Svenske. Han maae da og have været meget ung, og neppe født førend 1180, efter hans Faders Alder at dømme. Suhm.

b) I den nye Udgave af Sverris Saga sex. Kall.

Knud VI. Aar 1198. disse kunne love os Hielp. Det er og nu saavidt kommet, at Kong Sverres Bedragerier ere blevne lagde for Dagen. Men uagtet alle disse store Ord droge dog Baglerne fra Tronhiem førend Sverres Ankomst, som sørgede meget over Karls Død. De samlede nu Sønden fra al deres Hær, og havde da mange Skibe, med hvilke de laae ved Øen Folskna, da de ikke vilde lægge ind i Fiorden, eftersom de hørte at Sverre laae derinde. Men som dem manglede Proviant, adspredte de sig i Bøygderne; Nogle droge til Møre og lige hen til Borgund, og som de fore forbi Hamarmynni a) seilede Thorstein Kugadr frivilligen med sit Skib paa et Skær for at sette Skibet til, kom derpaa i Land, og uden at hans Folk mærkede det, løb en Nat med 2 andre bort fra dem over Fieldet, og hen til Orkedalen, og løbe da mange andre ogsaa her fra Baglerne, som havde hiemme i Tronhiem, og havde været hos dem om Sommeren. Thorstein holdt sig skiult paa sin Gaard, hvorfra han sendte Bud ind til Gunnar Grionbak i Tronhiem, og bad ham skaffe sig Fred med Kongen. Gunnar forestilte Kongen, at de havde mistet en snild Mand i Thorstein, som var hos Baglerne, og at det var værd at lokke ham tilbage. Kongen svarede at have glemt, at Thorstein havde været hans Mand, og at der var kun lidet tabt ved ham. Gunnar giensmælede: Det veed jeg dog, at Thorstein faaer Fred, om vi kunde lokke ham fra Baglerne. Kongen svarede leende: Hvad nu, Gunnar! Er Thorstein maaskee hos dig? Fred skal han have af mig, men ikke veed jeg, hvorledes det vil gaae ham, om Birkebenerne møde ham paa Gaden. Derefter lod Gunnar ham komme til Byen, dog hemmeli-

a) Navnet forekommer saaledes i Haandskriften B. Den nye Udgave har Hefnar-mynni. Kall.

meligen, og siden viiste de sig begge op paa Dagen for Kongen, Knud VI.
som var i et Møde. Thorstein havde en sid Hat paa, og kiendte Aar 1198.
ingen ham, førend han kom for Kongen, da han kastede Kappen af sig og faldt paa Gulvet, som om han var blevet hugget, tog Kongens Fod, kyste den og sagde: "Lyksalig er jeg, Herre min! at "jeg er Dig saa nær, at jeg kan røre ved Dig, og at jeg er kom"men ud af de Dievels Menneskers Hænder, som ere bandsatte, "og det efter Fortieneste. Thi de ere Ransmænd og onde Menne"sker, og ikke Høvdinger; de hade Dig, som er den beste Mand "af alle; en kronet Konge, som alle bør adlyde, der vilde handle "Ret. Tag nu imod mig, Herre! og lad mig aldrig skilles fra "Dig. Jeg veed ikke, hvorledes den forvildede Biskop giorde mig "saa blind, at jeg ikke kunde indsee, med hvor megen Falskhed "de Nidinger og Meenedere fore. Og hvorledes kunde de Mænd "kaldes gode, som svige deres egen Konge." Birkebenerne tiltalte ham nu hæsligen, sagde, at ingen værre Niding var til end han, og nogle sagde endog, at han burde føres ud paa Øren, og der ophænges. Men Kongen tiltalte ham: "Stat op Thorstein; "Fred skal Du have, men Du skal fortælle mig Baglernes Ad"færd." Hertil svarede Thorstein: "Lyksalig var jeg, Herre! at "jeg saae Eder med mine Øine, og skal jeg aldrig herefter remme "af Eders Tieneste. Om Baglerne kan jeg fortælle Eder meget, "naar I vilde, og meest det, som ikke duer." Thorstein fik nu Fred, og lod Kongen ham ofte tale paa Tinget, og beskrive Baglernes Adfærd. Imedens inddreve Baglerne al Leding og alle Skatter paa begge Mørerne og i Romsdalen, udplyndrede Gaardene, da de her opholdt sig en halv Maaned, og fore saa alle til Helgoland, hvor de droge ind i hver en Fiord, og giorde megen Skade, fik usigelig stort Bytte og førte de beste Mænd bort med sig. Thore

Knud VI. Aar 1198. Knapp, Guttorm af Misla, Brynialf, hans Broder, Biarne Mardarsøn, Haldor af Hiørleifs Vik, og hans Sønner; Ivar Nef, Gregorius Rik a), Erling af Thiotta, Gullin Præst, og mange andre Mænd. Sverris S. 142=154. Torfæi IV. 1. 14. 16. —— Under 6 Oct. skrev Paven 4. Breve dat. ap. ciuit. Castellanam angaaende Sverre; i det første (i Baluzii Saml. n. 382) til Erkebispen af Tronhiem, Bisperne og de andre Norske Prælater skriver han, at Gud har for det Norske Folks Synders Skyld ladet Sverres tyranske Grumhed og afskyelige Voldsomhed have saadan Fremgang, at han har bemægtiget sig Riget, hvortil han hverken var valgt af de Fornemme eller havde Arveret. Han rasede imod de Geistlige, endskiønt han selv havde forhen havt et geistligt Embede, som det var bleven Paven berettet; Han undertrykte Kirkerne, forfulgte Klerkerne, trykkede de Fattige og var streng mod de Mægtige. Efter hans egen Tilstaaelse var han og uægte født, men endskiønt det Apostoliske Sæde ofte havde udgivet Befalinger imod ham, herskede han dog endnu i en Deel af Norge. For desbedre at besnære det Norske Folk havde han forfalsket den forige Paves Celestini Bulle og dermed forseglet adskillige Breve, men dette var bleven aabenbaret. Paven befaler herover alle

a) Conferenceraad Jacobi besidder et Belte, som laae blant andet gammel Skrammel paa Fredensborg i et Munkekammer; Det har Sølvbeslag paa sig, og har været besat med Edelstene; derpaa staaer paa Plattydsk, at Rik har foræret det til Kong Hakon. Da jeg i Tvivl hellere giør en Ting yngre end ældre, saa henførte jeg dette Belte til Kong Hakon, Margretes Mand, men da en Rik levede i Sverres Tid, og venteligen ogsaa i hans Søns Hakons, saa er jeg nu meere tilbøielig til den Meening, at Beltet er fra denne sidste Hakons Tid, og har altsaa en anseelig Alder. Torfæus T. IV. p. 44. taler efter Sverris Saga ogsaa om denne Rik. Suhm.

alle disse Geistlige, at paaminde de Norske, at de ei meere maae følge ham, eller beviise ham nogen Hielp eller Gunst. I modsat Tilfælde skulde alle hans Anhængere forkyndes Band, Kirkerne lukkes, og intet Sakramente uddeles i al den Deel af Norge, som fulgte ham, undtagen Daaben for de Smaae og Poenitentse for de døende: Christen Jord skulde ogsaa nægtes hans Anhængere. Paven lader dem og vide, at Sverres Sendebud til ham havde ei udrettet noget, hvorfore om noget skulle foregives at være udstædet af Paven til hans Beste, maatte de vide, at det var giort af Bedragere, af hvilke mange med falske Buller bleve opdagede i Pavens Regierings Begyndelse. I den anden Skrivelse hos Baluz. libr. I. n. 384. til den Tronhiemske Erkebisp alleene berømmer han hans Midkiærhed og Bestandighed, som ei var bleven svækket ved Forfølgelse, Sværd, Mangel og langvarig Landsflygtighed, da han ei havde undladt at beskytte Kirkens Friehed, og hverken ved Frygt, Trudsler, Smiger, Bønner eller Løfter ladet sig bevæge til enten hemmeligen eller aabenbare at bifalde den ugudelige og vantroe (sacrilego & apostatæ) Sverre, som til sin Moders Skam paaskod at være af den kongelige Stamme, og ved Blods Udgydelse og Vold havde bemestret sig Norge, og derfor var og Tyrannen bleven især vred paa ham. Paven kunde derfor ei andet end være misfornøiet med, at en af Erkebispens Lydbisper, nemlig Bispen af Bergen, tvertimod Pave Celestini Befaling og imod Erkebispens Forbud dog fulgte Sverres Leir, forrettede Gudstienesten og uddeelte Sacramenterne i denne bandsattes Overværelse, endskiønt Erkebispen havde ofte stævnet ham til sig, men han aldrig indfundet sig: Forholdt dette sig saaledes, skulde Erkebispen suspendere denne Bisp, og ei ophæve hans Suspension, førend han havde stillet sig for Paven; Og agtede han ikke Erkebispens

Knud VI.
Aar 1198.

Dom,

Knud VI. Dom, skulde Erkebispen bandsætte ham, og hver Sondag og Fe-
Aar 1198. stedag forkynde denne Bandsættelse ved Klokkernes Ringning og
Lysenes Udslukning. Paven havde og sat sig for ei at give bemeldte Sverre Afløsning, uden han gav saadan Fyldestgiørelse for sine Forseelser, at den kunde fornuftigen antages. J det tredie Brev hos Baluz. ibid. 383 til den Danske Kong Knud opmuntrer og formaner Paven ham til at giøre sig færdig til at beskytte Kirkerne, at vedligeholde Klerkerne i deres Frihed, at befrie de Fattige og de Mægtige udaf Forfølgerens Haand, ja til at nedkaste det monstrum Sverre, som alleene sparer dem, han ei kan skade, paa det at Knud derved kunde erhverve Guds evige Belønning og Pavens særdeles Naade. Han skulde hielpe dem, som satte sig imod Sverre, og modstaae hans Anhængere, paa det at dette Dievelens Barn ei meere skulde rase i det Norske Rige, eller fortsætte Forfølgelsen mod Kirkerne. Det fierde Brev til den Svenske Kong (Sverker a) hos Örnhielm hist. eccl. p. 572. er af samme Jndhold. Og paa samme Maade skrev ogsaa Paven til den Svenske Jarl, (Birger Brosa). Disse Breve ere aabenbar skrevne efter Erkebisp Erics og Bisp Nicolai Jndskydelse, og sigte de ei til mindre end at væbne heele Norden mod den Norske Konge. Men hvorvel Knud ingenlunde var hans Ven, og derfor ogsaa gav hans oprørske Undersaatter Baglerne fri Tilflugt i sit Rige, havde han dog saa meget paa den Tydske Side at bestille, at han derfor ei selv kunde bekrige Norge. Hvad den Svenske Konge angaaer,

da

a) Skiønt Kongens Navn ei angives i Brevet hos Ørnhelm, eller hos Vastov vitis aquilon p. 165. eller iblandt Innocentii 3. Brev p. 227. have dog saavel disse Svenske Forfattere, som Dalin, Lagerbring og M. Celsius Ret, naar de anføre Pavens Bred at være udstedet til Knud Erichson, og ei til Sverker. Kall.

da finder man ei heller at han haver rørt sig; thi vel var Sverre gift med hans Fiendes og Formands Søster Margrete, men hans egen Søn Carl havde derimod Sverres Datter til ægte. — Under den 10 October tilskrev Paven fra Castellana atter den Tronhiemske Erkebisp (hos Baluz. I. 381. coll. p. 589. 593) og svarer ham paa hans Spørgsmaal om et Alter, hvor en Bandsat haver consecreret, paa nye skal indvies? Og om man maae have Omgang med en Bandsat, som haver udstedet eedelig Forpligt, at han vil adlyde Kirken, men endda ei faaet Afløsning? Fremdeles hvad Straf de skulle have, som enten frivilligen eller mod deres Villie, havde havt Omgang med den Bandsatte? Hvad der skulde giøres med de Præster, som anførte Skibe i Strid, og strede selv, eller som opmuntrede andre dertil. Paven svarer, at Alteret bør ei igien indvies; at man ei bør have Omgang med den Bandsatte, forend han er afløst af Kirken; Ingen maatte have Omgang med en Bandsat, uden dem, Pave Gregorius 7. havde især undtaget (Decretal. p. 2. C. 11. Qv. 3. c. 103.) Alle andre som giorde det, bleve selv derved bandsatte: Præster, som enten selv fægtede, eller opmuntrede andre dertil, burde afsættes; De som overgave geistligt Gods til leg Mand og toge det igien (til Lehn) af ham, burde miste det; Et Altar, hvorved en Bisp forrettede Tienesten, burde igien indvies, naar det flyttedes eller meget sønderbrødes; Det gik nok an at blande uindviet Olie med viet; bandsatte Klerker, eller af Bandsatte antagne burde afsættes. Hvor mange Uordener denne fremmede og langt borte boende Bisskops Myndighed haver maattet foraarsage i et saa langt fraliggende Land, som Norge, og som han saa lidet kiendte til, kan enhver selv tænke. — Til ovenmeldte Bergenske Bisp skrev samme Pave et Brev (hos Baluz. I. 217) under den 25 Maii fra Rom, at da han af ham havde for- Knud VI. Aar 1198.

Knud VI. nummet, at de Krigsmænd, som boede i hans Stigt, og for Han-
Aar 1198. dels Skyld droge til Island, nægtede at give den Tiende, som hans Kirke pleiede fra gammel Tid af at nyde, giver Paven ham herved Magt til at tilholde dem hertil under Bandsstraf og det uden Appel. — Oluf Lambatunga udvalgtes nu til Erkebisp i Upsal, i den afdøde Peders Sted. Til ham, som udvalgt, skrev Paven under den 26 Sept. fra Perugia et Brev hos Baluz. I. 374. og melder deri, at han sender ham Pallium med Tobias, Erkebisp Absalons Sendebud, og Walter, Olufs eget Sendebud, efter Forlangende af det Upsalske Kapitel, saaledes at det skulde ham overleveres ved Erkebispen af Lund under den Eedsformel, som Bullen til denne indeholdt. Han foreholder ham sine Pligter, og tilsidst især Lydighed mod den Romerske Stoel. — Under den 23 November stadfæstede han ved sin Bulle fra Lateran hos Baluz. I. 419 til Erkebisp Absalon, ham og hans Efterfølgere i det Lundiske Erkesæde Primatet i Sverrige, som Pave Adrianus allerede havde givet dem, for bestandig Tid; og derfor havde og Absalons Formand Eskil indviet udi Sens Stephanus til den første Erkebisp i Sverrig, og Absalon siden Johann og Petrus. Under den 5 Dec. tilskrev han atter Erkebisp Oluf fra Lateran et Brev hos Baluz. I. 444. om at afsætte de uretmæssige Bisper, som imod den Lundske Erkebiskops Forbud vare udvalgte og ordinerede, saaledes som nyeligen var skeet med trende, der endskiønt uægte fødte vare blevne Præster tvertimod det Lateranske Concilii Beslutning, og siden valgte til Bisper, og havde Erkebisp Peder, tvertimod Absalons Forbud til ham ogsaa indsat og indviet tvende af dem til Bisper, hvorfor Absalon havde afsat dem, og forhindret den tredies Indsættelse. Nu skulde Oluf undersøge dette, og om det saa forholdt sig, da uden videre Appel, dog efter Rettens Orden, afsætte dem,

og

og suspendere dem, som havde udvalgt dem. Og om Oluf ei gior- Knuds VI. de dette, da havde Paven givet Absalon Befaling at forrette det, Aar 1198. hvorom han havde tilskrevet ham. — Paa Island blev St. Thorlacii Legeme forflyttet og skrinlagt, som forhen er fortalt ved Aar 1193. Johannæi hist. eccl. Isl. I. p. 298. 303. 334. — Under den 30 Julii tilsendte Paven fra Reate et Brev (hos Baluz. I. 320.) til Bisperne i Skalholt og Holum med Abbed Erland, som havde, da han var i Havs Nød, mistet de Breve, han havde med fra Bisperne, hvilke derfor ikke vare fremkomne; Han taler deri om, at mange paa Island vilde ei adlyde Bisperne, at der udøvedes Manddrab, Mord, Brand og Skiørlevnet, at de omgikkes med dem, som vare i Band, blandt andre med den bandsatte Sverre, Guds og hans Helgenes Fiender: Han meener, at Bisperne vare Skyld heri, som taug stille hertil. Paa samme Maade tilskrev han og herom (hos Baluz. I. p. 179.) de Fornemme og Almuen i Island, opmuntrede dem til at adlyde Bisperne og at give Almisse. — Samme utrættelige og aarvaagne Pave tilskrev ogsaa den 21 Maii (hos Baluz. I. 218) fra Rom Bisperne i Orkenøerne og Rosmarch (maaskee efter Abbediet Russin paa Man, altsaa Bispen af Sudor, eller og snarere Ros i Skotland) at Harald Greve af Cathnes og Orkenøerne have ladet Paven vide, at han fra Pave Alexanders Tid havde fastsat, at af hvert beboet Huus i Cathnes skulde aarligen gives 1 Penge, i Almisse, og sendes til Rom, hvilket den salige Bisp A(dam,) maaskee af Cathnes, havde med endeel Adelsmand, som Vidner, underskrevet. Men efter hans Død havde hans Eftermand J(ohannes) forbudet at betale dem, hvorover Paven befuldmægtigede disse Bisper at tvinge ved den geistlige Censur uden Appel ovenmeldte Bisp til at forskaffe de tilbageholdte Penge, og ei fremdeles at forbyde deres Betaling. —

 Den

Knud VI. den Peder kom efter ham, som da var den yngre. — Til Sorøe
Aar 1199. Kloster skiænde Absalon 4 Gaarde (mansiones seu curias) af sin Fædrene-Arv med tilliggende Skove, Enge, Græsgange, Fiskerier, Thorper (villagiis), og skiødede dem efter Landets Love, nemlig: Holbek a) med tilhørende og Thorper (villagiis) Methelese (uden Tvivl Mærløse,) Grubethorp (maaskee Stubberup i Ramsis Herred og Borup Sogn, dog ligger det vel langt fra Holbek,) Tostethorp (nu Thaastrup,) og Ulfsthorp; Lesiøholm med Møllen Nævitsbro, (maaskee Nebs Mølle, Ringsted Amt og Herred, og Jydstrup Sogn) og tilliggende Thorper: Axleholm (en Landsbye i Kallundborg Amt, Skipping Herred, Holmstrup Sogn,) Nythorp i Arts Herred og Rachløv Sogn, Dindethorp, Gungethorp, Birkenes (ogsaa i Holmstrup Sogn,) og en Jord i Skamsthorp, som gav i aarlig Afgift 17 Skilling; een i Sørninge af 20 Skillings aarlig Afgift; i Thornthwed, som indbragte 9 Øre, en i Sacerthorp, som gav det samme; Gaarden Erixlesswe og Gaarden Krenkethorp med deres tilhørende, nemlig: i Sorthorp en Jord, som gav 26 Penge (nummos); i Dæwitzruth en Jord, som gav 8 Skilling og i Thywelshow (nu Tyvelse) en Jord, som gav 26 Penge, nummos, (Spørgsmaal: om de her betyde det samme som Denarii?) Og denne Gave bekræftede han siden paa sit Slot Hafn (Kiøbenhavn) den 8 Junii i Overværelse og med Samtykke af sin Broder Hr. Esbern og dennes twende Sønner, Absalon Feeth og Johannes, og sin Søstersøn Alexander. Desuden skiænkede Absalon, hans Broder Esbern og deres Fætter Suno Ebbesøn eenstemmigen did efter deres Død den halve Deel af

a) Altsaa synes Holbek da at have været en Adels Bye, og en Slags Ladegaard, hvortil hørte endeel Thorper, og seer man heraf hvor gammelt Strøegods er. Suhm.

Aar i Rad paa sit Krigs-Skib uden at komme under sødet Tag; Knud VI.
han samlede ufortøvet en stor Hær af sit hele Rige og af Satiri Aar 1198.
samt mange Folk fra Irland, drog til Cathnes, som han bemægtigede sig, og forblev der en Tid. Han kiøbte derpaa Cathnes af Wilhelm, saaledes at den Skotske Konge skulde endda deraf beholde sine aarlige Indkomster. Dette skeede uden Tvivl først 1199. Orkneyinga S. p. 408 sq. Torfæi Orcad. p. 145 sq. Fordun. l. c. III. p. 730. 732. Rog. de Hoveden p. 767. Chron. de Mailros hos Gale p. 181. —— I et Brev fra den bekiendte Giraldus Cambrensis til Hubert Erkebisp af Canterbury (hos Wharton Angl. sacr. II. 500) taler han som Justitiarius af England, om denne Seir, over dem af Wales, og at en saadan Seir ei var erholdet siden den Tid, da Harald Godvins Søn havde med sine Fodfolk overfaldet Wales, og næsten udryddet det gandske Folk. — Roderic OConnor den sidste Irske Monark døde meget gammel, og næsten ubekiendt i Klosteret Cong, hvor han havde opholdt sig i 12 Aar. Lelands hist. of Irland I. p. 165. — Den Skotske Dronning Ermengard fødde den 24 Aug. en Søn Alexander, som efter Faderen blev Konge i Skotland, og den anden af det Navn. Krigen mellem de Franske og Engelske vedvarede med saadan Grumhed, at den Franske Konge lod Øinene udstinge paa adskillige af Richards Mænd, som han fangede. Hoveden p. 781. Wladimir Fyrste eller Konge af Halicz, den Danske Dronning Sophiæ Brodersøn, døde uden ægte Livs Arvinger, hvorpaa den Polske Hertug Lesko tog Landet i Besiddelse, men overlod det til Roman Fyrste af Ladomir, den Afdødes Brodersøn, som et Lehn, som det synes. Ungarerne vare allerede paa Marsch for at tage Halicz i Besiddelse, men Lesko og Roman forekom dem. Tscherbatow

Knud VI. batow p. 945. 946. Arndt II. 291. 293. Dlugoss. p. 576. 578.
Aar 1198 Kadlubko p. 29. Boguphal. p. 52. 53.

1199. Alle vore og de Islandske Aarbøger, som henføre den Roskildske Bisp Peders Undvigelse af sit Fængsel til noget vist Aar, have eenstemmigen 1199. Arnold VI. 9. beretter, hvorledes hermed tilgik. Bispen var bleven saaret i Slaget, og var derover syg, og som han var meget listig, stilte han sig end sygere an, hvorover Markgrev Otto, deels dreven af Medlidenhed, og deels af Frygt for Eftertale, om Bispen skulde døe i et alt for haardt Fængsel, begyndte at holde ham mildere, og satte en vis Ludolf til at vogte ham, med hvilken Bispen begyndte at tale om sin Frie-hed, og lovede ham anseelige Penge, om han kunde forskaffe ham den. De bleve eenige herom, og Ludolf lod Bispen løbe, hvorpaa de begge flygtede bort og kom til Danmark, hvor Bispen holdt sit Løfte. — Om Vinteren, fortæller Arnold fremdeles VI. 10, rimeligen efter Juul, og i Januarii Maaned, da Floder og Moradser vare frosne, brød Markgrev Otto af Brandenborg i Selskab med den Holsteenske Grev Adolph ind i Slavien, plyndrede og ødelagde det gandske Land for saavidt det stod under de Danske, hvoraf man maae slutte, at Meklenborg har da og lidt meget. Han sparede ei heller Jarimers Land, som kaldtes Tribuses, (Rygen paa det faste Land,) ja han havde handlet ligesaa med Øen Rygen selv, dersom ikke Iisen, som havde lagt sig mellem den og det faste Land, var optøet. Over dette blev Kong Knud meget fortørnet paa Grev Adolf, allerhelst han forhen ofte havde foruroliget de ham undergivne Vender eller Slaver, ja endog holdt med Bisp Waldemar imod ham. Dette Ottos Tog henfører Hamsfort

urig-

urigtigen til 1195 a), thi er Bisp Peder efter alle vore Aarbøger bleven fanget 1198, saa maae efter Arnold Ottos Tog være skeet 1199, da det efter ham skeede Vinteren derpaa; og Sommeren derefter, som han siger l. c. VI. 11, drog Knud med en Hær op imod Adolf til Eideren mod det Sted Reinaldesburg (Rendsborg) hvor fra gammel Tid af havde staaet et Slot, som synes da at have været nedbrudt, i det mindste forfaldet, og hvilket Prinz Biørn, Kong Eric Eiegods Broder, havde opført i denne sin Broders Tid. Der viiste Grev Adolf sig imod ham med en overmaade talrig Hær, og havde han til Hielp Markgrev Otto med mange Folk, Grev Simon af Teklenburg, Grev Bernhard af Wolpe, Grev Mauricius af Oldenborg og mange fleere, samt Erkebisp Hartvic af Bremen, hvilke Greven alle underholdt paa sin egen Bekostning i mange Dage, og forundrede mange sig, at han kunde udholde saa store Udgifter. Eideren skilte mellem begge fiendtlige Hære, og vilde ingen af begge Partier forsøge at gaae over den, og angribe hinanden. Maaskee Kongen ventede paa, at den fiendtlige Hær skulle gaae fra hinanden, naar Greven ei formaaede længere at underholde den, som engang forhen var skeet, men denne Gang skeete det ikke, hvorover Kongen da først brækkede op og drog hiem uden at noget Forlig blev sluttet dem imellem. Albert af Stade henfører p. 298. dette Tog til 1199, og har derudi Ret, men blander det dog tillige med et seenere af 1201, naar han siger, at Hertug Waldemar anførte den Danske Hær, og at Knuds Hensigt var at giøre sig til Mester af Hamborg og Stade. Walter chron. Brem. p. 55. følger ham i alt dette, saa og de af Langebek udgivne saa kaldte Annales Albiani I, 206, undtagen at de

Knud VI. Aar 1199.

til-

a) I hans excerptis hos Langebek II. 253, thi i hans Annaler ibid. 180. ordner han Tildragelserne rigtigere. Kall.

Knud VI. tilskrive Knud det, og ei tale om Waldemar, hvorimod den
Aar 1199. Saxiske Anonymus, som slutter med 1235, skriver i sin Keiser-Historie hos Mencken III. 116, at saavel Knud som Waldemar vare der. Petrus Olai henfører det til 1201, og Cornerus p. 822 endog til 1204; men at anføre saadan Tidsregning er at giendrive den. — Hamsfort hos Langebek I. 283. vil at Esrom Kloster afbrændte i dette Aar 1199, hvorpaa jeg dog tvivler. — Abbed Nicolaus af Øm blev afsat efterat have forestaaet Klosteret i 2 Aar, hvorpaa han vendte tilbage til Vitskøl, hvor han forhen havde været Prior, og døde der. Thorkill blev derpaa Abbed i hans Sted, som var født i Nærheden af Øm, havde fra Barndommen af havt Omgang med Munke, og var bleven opfødt iblandt dem. Han var en meget vel erfaren Mand i verdslige Sager, og havde udstaaet mange Besværligheder og Arbeider for Brødrene, forend han blev geistlig, og viist sig troe og omhyggelig for Klosterets Beste i alle Tilfælde. Han paatog sig ugierne at være Abbed, men vaagede siden Dag og Nat for Brødrenes Beste, endog over Kræfter, paa det de kunde nyde Fred baade ind- og udvortes. Langeb. V. 258. —— Iblandt Wilhelms Breve findes eet II. 80. fra Erkebisp Absalon til Paven, som Bartholin henfører til dette Aar. Herudi taler Absalon om, at hans Erkesæde havde Primatet i Sverrige, men at han neppe eller aldrig nød den tilbørlige Ære der, saasom Folket i bemeldte Rige var endnu ei ret vant til Lydighed i guddommelige Ting, hvorover Erkebispen der og hans Lydbisper ei vilde indfinde sig hos Absalon, og undertiden skyldte paa kongelige Befalinger, som holdte dem tilbage fra at møde efter Stevning; Naar derfor noget stod der tilbage at rettes, glemtes det, og alting gik der ustraffet, fordi Absalon nægtedes Frihed at rette det. Absalon beder herover Paven

strængeligen at tilholde dem at rette sig efter hans Stevninger. Knud VI.
Mig forekommer det rimeligt, at den Svenske Konge, Folk og Aar 1199.
Geistlighed bar heel uvilligen det Aag at staae under et andet, og
ofte fiendtligt Lands Erkebisp, helst da det havde sin egen. — Ved
et andet Brev bevidner Absalon, at Johannes Suneson, den
Roskildske Bisp Peders Broder havde pantsat sin Gaard Alexstathe (Alsted) med Agre, Enge, Skove og 3½ Boel, samt alt tilliggende foruden Mandskabet (familia), til Gaufred Abbed og
Brødrene i Sorøe for 200 Mark, imedens han var borte paa en
Reise til Jerusalem, og desuden Tienderne, som hans Broder
Bisp Peder havde overladt ham, dog paa Vilkaar, at hans egen
Forvalter (Procurator) skulde have Opsigt over alle Ting imod at
staae Abbeden til Ansvar og holde Regnskab derover, paa det han
kunde giøre Johannes ved sin Tilbagekomst Rede for, hvad der
var betalt, og hvad der stod tilbage; Men skulde Johannes døe
fraværende som Pillegrim, da skulde Gaarden med alt sit underliggende tilhøre Sorøe Kloster med hvad det imedens havde oppebaaret af den, derimod Tienderne igien tilhøre Bispen. Vidner
herved, nemlig til Absalons Brev, som han lod forsyne med sit
Segl, vare Erkebisp Erik af Tronhiem, Martinus af Bergen
(som da af Frygt for Band og Afsættelse har forladt Norge og begivet sig til Danmark, hvorved han undgik at handle mod sin Herre
Kong Sverre,) Alexander Erkebispens Søsterson, Nicolaus
en Søn af Hr. Esbern (Snare) af Kalendeburc, og Magister
Peder, samt mange fleere geistlige og verdslige a). I Sorøe
Klosters Gavebog hos Langebek IV. 478. kaldes ved denne Anledning Bisp Peder af Roskild Gamyl (den Gamle) fordi en anden

a) Brevet er aftrykt i Bielagene til denne Deel.

Knud VI. den Peder kom efter ham, som da var den yngre. — Til Sorø
Aar 1199. Kloster skiænde Absalon 4 Gaarde (mansiones seu curias) af sin Fædrene-Arv med tilliggende Skove, Enge, Græsgange, Fiskerier, Thorper (villagiis), og skiødede dem efter Landets Love, nemlig: Holbek a) med tilhørende og Thorper (villagiis) Methelese (uden Tvivl Mærløse,) Grubethorp (maaskee Stubberup i Ramsø Herred og Borup Sogn, dog ligger det vel langt fra Holbek,) Tostethorp (nu Thaastrup,) og Ulfsthorp; Lesiøholm med Møllen Nævitsbro, (maaskee Nebs Mølle, Ringsted Amt og Herred, og Jydstrup Sogn) og tilliggende Thorper: Arleholm (en Landsbye i Kallundborg Amt, Skipping Herred, Holmstrup Sogn,) Nythorp i Arts Herred og Rachløv Sogn, Dindethorp, Gungethorp, Birkenes (ogsaa i Holmstrup Sogn,) og en Jord i Skamsthorp, som gav i aarlig Afgift 17 Skilling; een i Sørninge af 20 Skillings aarlig Afgift; i Thornthwed, som indbragte 9 Øre, en i Sacerthorp, som gav det samme; Gaarden Erixlesswe og Gaarden Krenkethorp med deres tilhørende, nemlig: i Sorthorp en Jord, som gav 26 Penge (nummos); i Dæwitzruth en Jord, som gav 8 Skilling og i Thywelshew (nu Tyvelse) en Jord, som gav 26 Penge, nummos, (Spørgsmaal: om de her betyde det samme som Denarii?) Og denne Gave bekræftede han siden paa sit Slot Hafn (Kiøbenhavn) den 8 Junii i Overværelse og med Samtykke af sin Broder Hr. Esbern og dennes tvende Sønner, Absalon Feeth og Johannes, og sin Søsterson Alexander. Desuden skiænkede Absalon, hans Broder Esbern og deres Fætter Suno Ebbesøn eensstemmigen did efter deres Død den halve Deel af

a) Altsaa synes Holbek da at have været en Adels Bye, og en Slags Ladegaard, hvortil hørte endeel Thorper, og seer man heraf hvor gammelt Strøegods er. Suhm.

af saavel deres Arvegods, som deres andre Midler, hvilket Pave Lucius 3. allerede stadfæstede. Men Esberns Sønner holdt ikkun lidet heraf, undtagen at Johannes, een af dem, gav paa sit yderste (uden Tvivl 1213) bid Eiendommene af Ornesков og Stenløsemagle, som hans Broder Absalon Feeth dog beholdt indtil sin Død 1232, da han igien skiænkede dem til Klosteret, men hans Arvinger dog ligeledes holdte tilbage. Dette var en stor Synd i Munkenes Tanker, om Esbern saa endog skiænkede saaledes bort, at hans Børn havde derover kunnet komme til at mangle. Hvad Sunos Børn angik, satte disse Graven til Klostermøllen i Stand paa deres egen Bekostning for det meeste, og giorde desuden Klosteret meget andet Godt, hvorfor Munkene ønskede dem Guds Velsignelse. Langeb. IV. 473. —— I en Bispops Navn tilskrev Abbed Wilhelm ved I. 11. Paven, og forespurgte, om en Dreng burde døbes, om hvilken ingen Visshed havdes, at han før var døbt? Om andet end Vand kunde bruges til Daaben? Og om det var nok, at den, som blev døbt, dyppedes een eller tvende Gange ned i Vandet, og om han da kunde ansees for døbt? thi derom var man ueenig, ligesom og om Daaben gialdt ligesaa meget, naar den var forrettet ved et ondt Menneske, som ved et godt? Paven svarer herpaa I. 11. b. at han vil holde et Concilium for at modstaae disse Kiettere; At det Barn, om hvilket man ei veed, at det forhen er døbt, det bør døbes for ei at fortabes efter Pave Leos Sigende; At man ei kan døbe uden med Vand efter Augustini Meening, thi Viin og Olie findes ei allevegne, og Mangel vilde da derfor kunde bruges til Undskyldning; Efter Gregorii Meening kunde man efter hver Kirkes Skik neddyppe den, som døbtes, enten een Gang, til Erindring af Guds Eenhed eller og trende Gange, for at ihukomme enten Treenigheden eller de Dages Tal, da Chri-

Knud VI.
Aar 1199.

Knud VI. Christus laae i Graven. Langebek henfører det første og følgelig
Aar 1199. ogsaa det sidste Brev til 1199: Man maae og tilstaae, at Svaret ligner Innocentius 3, men da Paven siger, at han var gammel og af svage Kræfter, passer det sig bedre paa Cælestinus, og da Wilhelm rimeligen har opsat Pavens Svar, siden det findes blandt hans Breve, saa har han formodentligen skreven det i Rom, da han var sendt did i Ingeborgs Sag, og Spørgsmaalet maa skee været opsat i en Italiensk Bisps Navn fra Capua eller et andet Sted, siden Paven skriver, at han selv vil reise did, og stride med Kietterne. I en Stump af et andet Brev I. 17, som og synes at være i Pavens Navn, beviises ved de Helliges Vidnesbyrd, at en Kone kan ligesaa vel søge sin Mand for Hoer, som en Mand sin Kone a). Langebek henfører dette Brev til 1199, men er det skrevet af Wilhelm i Pavens Navn, saa henhører det uden Tvivl til Cælestini Tid og Aar 1194. Af trende andre Breves I. 19. 20. 21. Titler til Paven, uden Tvivl i Danske Bispers Navn, sees, at i dem spørges, om den Bekiendelse, som een paa sit Yderste har giort, gielder, naar han formedelst Smerte ei har kundet opfylde den ham paalagte Poenitentse? Og om det med en, der ei har opfyldt sin Penitentse, som ei heller var tilstrækkelig, skal beroe derved? Om Daab givet ved en bedre Person, gielder meere end den, som gives ved en slettere? Og endeligen paamindes Paven at viise større Iver mod Kiettere. Have disse været i Danmark, have de neppe angrebet Lærdommen selv, men maaskee nogle Kirkeskikke, ja maaskee kun forseet sig imod dem, eller fornærmet Geistligheden i Henseende til sammes Indkomster. — Den 19 Januari gav den Tydske Kong Philip i Hildesheim, sit Stadfæstelses Brev

til

a) At dette var Indholdet af Brevet kiendes ei af Stumpen selv, men af dets angivne Titel paa Registeret. Pavens Brev I. 11. b. er uden Tvivl Svar baade paa I. 11. a. og I. 20. Kall.

til Erkebisp Hartvic i Bremen, Klerisiet der, og den Bremiske Knud VI.
Kirkes heele familia (Vasaller og ministeriales) paa Slottet Stade Aar 1199.
med Grevskabet og alt tilhørende, saa og paa Markgrev Rudolfs og hans Broders Erkebisp Hartvics Arve-Eiendom, paa Markgrev Henriks Arve-Eiendom, paa den ædle Qvindes Idæ Arv, paa Grev Friderichs af Stade Arve-Eiendom, som Hertug Henrik havde forhen voldeligen bemægtiget sig, men som Kongens Fader Keiser Friderich havde siden i sit offentlige Retterting formodentlig 1181 udi Erfurt efter Fyrsternes og hele Hoffets Meening fradømt bemeldte Hertug og igien givet den Bremiske Kirke, hvilket Philip nu vil efterfølge, og derfor med al Ret, Brug og Rettighed fuldkommen skiænker dette altsammen til Bremer-Kirke til en evindelig Eiendom, saa at ingen, hverken høi eller lav, Geistlig eller Verdslig maatte handle herimod, og hvo som det giorde, skulde bøde 100 Mark prøvet Guld, det halve til Kongens Fiscus, og det halve til Bremer-Kirke. Vidnerne under dette Dokument ere: Gardolf Bisp af Halberstad, Gerhard af Osnabrüg, Bernhard Hertug af Saxen, Diderik Markgreve af Meissen, Herman Greve af Ravinsberg, Friderik Greve af Zollern, Adolf Greve af Skavenburg, Adolf Greve af Dasle og nogle fleere, som jeg forbigaaer. Conrad Bisp af Hildesheim og udvalgt til Wurzborg, Kongens Cantzler, erkiendte dets Rigtighed (recognovit). Af dette Diplom forekommer og en Transsumpt af 1494 udi Bremen den 22 October ved Johannes de Barum, Decretorum Doctor, Decanus Ecclesiæ S. Willehadi, ac curiæ Bremensis officialis generalis, forfærdiget efter Begiering af Jacob Polleken, Borgermester i Meldrop i Ditmarsken, og er samme authoriseret ved den Pavelige og Keiserlige Notarius Arnold de Heyda, Klerk i Bremen. Med alt dette haver jeg dog adskillige

Tvivls-

Knud VI. Tvivlsmaal imod Diplomets Rigtighed: 1) At Philip skriver sig
Aar 1199. der den anden, som han virkelig ikke var: thi han har venteligen ei regnet Philippus Arabs for den første, dog maae jeg tilstaae, at han i fleere Diplomer skriver sig saa, som i det af 1200 hos Heda i hist. episc. Ultraj. p. 186, og i det udi Monumentis Boicis IV. p. 42. 2) Siges det at være givet i den tredie Indiction, da dog dette Aar endnu var det første. 3) Tvivler jeg paa, at Philip var i dette Aar især i dets Begyndelse, saa langt Nord som til Hildesheim, dog maae jeg tilstaae, at Munken Godefrid hos Freher I. 365. skriver at ved 1198 Aars Slutning, som det lader, vendte Otto sig mod Saxen, hen mod Goslar og vilde indtage den og omliggende Byer, men blev deri forhindret af Philip, saa og at den Brunsvigske Riimkrønike hos Leibnitz III. p. 94. 95. beretter, at Otto drog mod Goslar i Slutningen af 1198, som det lader, og at Philip kom did for at stride imod ham, men at de Herrer, som vare med ham, vilde ei fægte mod Pfaltzgreve Henric, hvorover han brød op, og drog til Østerland, og siden til Hildesheim, hvor det eene Diplom skal være udstædet af Philip, og det andet i Goslar. Botho hos Leibnitz ibid. p. 354. siger ogsaa, at Goslar holdt med Philip. 4) Er det underligt, at her ikke gives den Holsteenske Grev Adolf, som var med at underskrive Diplomet, den mindste Forsikring om, at blive i Besiddelse af den halve Deel af Grevskabet Stade, som han besad som et Lehn af Erkebispen i Bremen. Imidlertid findes en ligelydende Copie baade af Diplomet og Vidissen udi den Codex som indeholder Ditmarskernes Privilegia og forvares i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Udi Udtogene hos Leibnitz II. p. 271. af den Bremiske Erkebisp Johan Rhodes Bremerkrønike forekommer ogsaa dette Diplom ligelydende med Transsumpten paa

nogle

nogle Skriverfeil nær, meest Orthographien vedkommende, som og Knud VI.
vel nogle Trykfeil, hvortil jeg regner 1189 i Stedet for 1198. Aar 1199.
Dog da denne Erkebisp først døde 1511, saa kan han have betient sig af Barums Transsumpt. Men foruden dette Stadfæstelses Brev paa Grevskabet Stade til Erkestiftet Bremen, haves endnu et andet af samme Philip, som Staphorst I. 602 har udgivet efter et Diplomatarium udi Bibliotheket af St. Johannis Gymnasium i Hamborg, hvilket bær aabenbare Mærker hos sig af Forfalskelse; thi vel kalder Philip sig deri ei den anden, men skriver sig derimod Romanorum Imperator semper Augustus, som han aldrig skrev sig og ei heller kunde efter Tidernes Tænkemaade, da han aldrig blev kronet af Paven; Det er udstædet 1186 i hans andet Regierings Aar, længe førend han blev Konge og kom til Regieringen; Blant Vidnerne forekomme Philip, Erkebisp af Cøln, som alt døde 1191, Wigman af Magdeborg, som døde 1193, Otto af Bamberg, som døde 1192, Arnold af Osnabruk, som døde 1286, en Landgrev Otto af Thüringen, som aldrig har været til, en Grev Gerhard af Schavenborg ligeledes, en Grev Elimer af Ambria og Rustringen, hvorved venteligen forstaaes Elimer 2. som var vist død i det seeneste førend 1160, ei at tale om mange fleere Urigtigheder, saasom at nævne Ditmarsken udtrykkeligen at henhøre til Grevskabet Stade a). Da Kong Christian 1. blev udi

a) Det her først nævnte Diplom af Philip fra 1199 har Lindenbrog først ved Trykken bekiendtgiort iblandt de Priuilegia eccles. Hamburg. & Bremensis, som han indrykkede imellem de af ham udgivne Scriptores rerum septentrion. Siden forekommer det i de af Leibnitz iblandt Scriptt. Brunsvic. II. 271. og af Suhm anførte Excerpter af Joh. Rohdes Kronike, hvorefter G. Roth lod det aftrykke i sin Afhandling de rebus Stadensibus p. 20. Efter Lindenbrog lod Staphorst det

Knud VI. udi det Aar 1474 den 14 Februari forlehnet af Keiser Frideric 3.
Aar 1199. med Ditmarsken, forekommer det mig troeligt, at Ditmarskerne have ved Johannes de Barum ladet forfærdige det første Diplom, allerhelst Transsumpten siges at være giort efter en Dithmarsisk Borgemesters Begiering, og at da nogle Ditmarskere, som vare endnu ukyndigere i den gamle Historie end de Barum, have siden forfærdiget det sidste Diplom, og deri til desstørre Eftertryk indført Ditmarsken, thi det er bekiendt, at naar de Holsteenske Grever, og siden de Danske Konger, som Hertuger af Holsteen, giorde Paastand paa Ditmarsken, saa foregave dets Indvaanere altid, at de stode under Bremer-Kirke, og bleve derved, og ved deres egen Tapperhed, længe et frit Folk, som stod under ingen fremmed Magt. Vel mueligt er det dog ogsaa, at der kunde have været tvende saadanne Diplomer, det eene givet i Hildesheim og det andet i Goslar, hvor man har urigtigen indført Ditmarsken, som var glemt i det første; Disse Original-Diplomer kunde være bortkomne, og de nu i Behold værende kun slette og falske Copier. — Efterat Juulen ganske var forbi, kom Kardinal Petrus Capuanus til Frankerige med

det aftrykke i sin Hamburg. Kirchengesch. I. p. 500 og Henr. Seedorff udskrev det ogsaa efter samme i sin Dithmarsia libera, som Westphalen udgav blandt sine Scriptt. rerum Cimbr. III. 1831. Seenere er det aftrykt i Orig. Guelf. III. 622. og iblandt de Stadiske Diplomer, som Pratje indrykkede i sine Abhandl. zur Erleut. der Bremisch. u. Verdisch. Geschichte VI. p. 92. Det andet Diplom af 1186 er endnu meere mistænkeligt: Hamelmann, som først bekiendtgiorde det i sit Prooemio til den Oldenburg. Krønike, beskyldes i Noterne til Orig. Guelf. III. 198. at have opdigtet det, men Staphorst fandt det i den af Suhm anførte Hamborgske Haandskrift, som i Fald den er ældre end Hamelmann retfærdiggiører denne sidste. Det forekommer ogsaa hos Pratje l. c. p. 86. som har taget det af Roths anførte Skrift. Kall.

med Pavens Brev om Ingeborg, som han overleverede Kong Philip. Derefter bivaanede han en Samling, som holdtes den 13 Januarii mellem de Engelske og Franske imellem Vernon og Andely i Normandie for at tilveiebringe en Fred imellem deres Konger, og Greven af Flandern, hvor da en Stilstand paa 5 Aar blev sluttet, som dog kun varede til Paaske; og overtalte Kardinalen den Engelske Konge hertil ved at forestille ham, at Paven vilde da blive des villigere til at antage Otto til Keiser. Siden efter satte Kardinalen i Junio Frankerige i Band, fordi den Franske Konge havde fanget Peder, udvalgt Bisp til Cambray, som dog kun varede til September, da Kongen losløb Bispen. Med Ingeborgs Sag stod det derimod hen til Advent, da Kardinalen sammenkaldte til Dijon i Burgundien et Concilium, som aabnedes St. Nicolai Dag den 6 December, hvor da mødte Erkebisperne af Rheims, Lyon, Besançon og Vienne, samt 18 Bisper og mange Abbeder og Priorer. Dette Concilium varede i 7 Dage, til den 12te eller 13de, da Bandsættelsen over Frankerige blev afsagt, men dens Forkyndelse opsat til efter 20 Dage, venteligen for at give Philip Tid til at betænke sig, som ogsaa fordi han havde skudt sig ind under Paven, og sendt Gesandtere til ham. Bandsættelsen findes i Martene thes. nov. anecd. IV. 147. og hos Langeb. VI. 86, og lyder saaledes: "Alle Kirker skulde være lukte, og ingen "maa indlades i dem uden til at døbe smaae Børn. De maae "ikke oplukkes, uden for at antænde Lys, eller og naar Præsten skal "udtage Sakramentet og Vievandet til Syges Tieneste, og da maa "ikkun en eeneste Klerk følge ind med Præsten. I Vaabenhusene "(atriis) kunde Præsterne prædike om Søndagene og udstrøe Guds "Ord i Stedet for Messen. De Kanoniske Sange skulde holdes uden "for Kirkerne, og uden at Legmænd hørte derpaa; Læse de Epistlen "eller

Knud VI. Aar 1199.

Knud VI. at Premislaus eller Odackar burde miste sit Rige, og af den
Aar 1199. unge Theobald, den ældre Theobalds Søn, som da studerte i Magdeborg, skulde regiere i hans Sted. At Paven kalder i sit Brev Premislaus kun Hertug, og ikke Konge, det giør han allene, fordi han ei erkiendte nogen af Philips Handlinger for gyldige. Orig. Guelf. III. 198. 272-274. Arnold. Lub. VI. 5. Raynaldi annal. 1199 p. 28-38. 42. Chron. Montis Sereni 309. Chron. Sampetr. hos Mencken III. 233. 234. Chron. Bohem. ib. 1710. Katona IV. 587-590. —— Juulen 1198 holdt Philip med megen Høitid i Magdeborg, og bar Hertug Bernhard af Saxen Sværdet for ham, og dennes Gemahlinde Judith eller Juta tilligemed Agnes Abbedisse til Qvedlinburg og mange flere Fruer geleidede hans Dronning Irene, som urigtigen kaldes Cathrine i den Halberstadske Krønike hos Leibnitz II. p. 141. Neppe findes der seenere Efterretning om Judith end denne; Har hun været en Datter af Hertug Knud og Waldemars 1. Søster, kan hun efter sin Mands og Børns Alder at dømme ei være født førend 1130; men jeg har Lyst til ikke at ansee hende for en Datter af Knud, men kun af Ingeborg, Waldemars Moder, som har avlet hende i et andet os nu ubekiendt Ægteskab, maaskee i Tydskland, omtrent 1140; thi det lader sig bedre forene med Chronologien; Endnu rimeligere har hun dog været en Datter af Kong Knud 5. a). Da Juulen paa de Tider udstraktes til den 7 Januarii, har Philip uden Tvivl opholdt sig en Tid af dette Aar i Magdeborg, og gaaet derfra til Goslar og Hildesheim. — Paven antog sig meget den unge Kong Friderich af Sicilien især imod en vis Marqvard, som opvakte Oprør der, og fornem-

a) Man see herom, hvad Suhm forhen har anført V. 386. VI. 255. 256. Kall.

"vand, ei heller maae Klerkerne bære Vievand til nogen, da alle "Sacramenter ere forbudne, undtagen de tvende ovenmeldte (Daab "og Penitentse, og Alterens i Nødsfald for Døende). Den sidste "Olie, som er det største Sacramente, maa ikke gives." Saaledes straffede Paven de uskyldige Undersaatter for deres Konges Forseelse, og er det ikke nyt, at de Ringe maae lide for de Store. Altsaa kunde Egteskab ei engang indgaaes, hvad Uorden maatte det ei foraarsage! Paven erklærer den sidste Olie for det største Sakramente, som dog ei engang nævnes i Bibelen. Imidlertid bandsatte Paven heel klogeligen, (som Blondel og før ham Radulf af Diceto imag. hist. p. 707 vel anmærker) dog ei Kong Philip selv, for derved ei saa meget stærkere at forbittre ham, og for at beholde en Vei aaben til Forsoning, men lagde alleene paa Landet Forbud i at holde Gudstienesten, hvorved han dog desbedre kunde tvinge ham, thi nu maatte Undersaatterne nødvendigen blive urolige, og ved deres Raab nøde Kongen til at fyldestgiøre Pavens Villie, da disse vel ei ellers havde brudt sig meget om Kongens personlige Bandsættelse. Af den megen Forhaling og Udsettelse, som her fandt Sted, seer man ogsaa, hvor nødig Paven gik til dette Skridt, og dertil havde han vel ogsaa Aarsag, da Frankerige og dets Konge vare saa mægtige, og laae ham saa nær; Men han kunde efter Tidernes Tænkemaade og sit Embedes Pligt ei vel andet end tilsidst bruge de geistlige Vaaben. Den Danske Konge og Folk var ham ogsaa kiere, som lydige Sønner, og desuden mægtige, endskiønt langt fraliggende; Han kunde giøre meget til Udslaget i Tydskland ved at holde enten med Otto eller Philip. Førend Concilium holdtes, tilskrev Paven i October Maaned de Franske Erkebisper, Bisper, Abbeder, Priorer og det gandske Klerisie et Brev hos Baluz. libr. II. 197 og Langebek VI. 91, hvorudi han

Knud VI.
Aar 1199.

med

Knud VI. "med mange Ord tilkiendegiver sin Forlegenhed, da han paa den
Aar 1199. "eene Side ei vil synes at giøre meere for Mennesket end for Gud,
"og paa den anden ei gierne vil støde sin kiere Søn den Franske
"Konge, og bryde Venskab med ham, især da han erindrer sig,
"hvorledes han selv er bleven oplært i Videnskaber i Frankerige.
"Men da Gud har sat ham over Kongerne, og givet ham Magt
"at løse og binde, saa opfordres han af Retfærdighed, af Omsorg for
"Kongens egen Siels Beste, og ved det onde Exempel han giver,
"til at giøre sit Embede. Hertugen af Bøhmen havde nu allerede
"fulgt Philips Exempel i at forlade sin ægte Hustrue, og at tage
"en Hoerkone i hendes Sted; Andre Fyrster og private Folk stode
"og i Begreb med at følge Jøderne i at give deres Hustruer Skils-
"missebreve, om man ei stod Begyndelsen imod. Og endskiønt
"Pavens Formand Celestinus havde efter Kardinalernes Raad
"tilintetgiort Kongens Skilsmisse-Dom, eller snarere Gøgle-Han-
"del (ludibrii fabulam) og ofte paamindet ham om at tage sin
"Dronning igien, saa havde han dog ikke destomindre endog nu ta-
"get en anden til Kirkens store Forhaanelse. Paven havde i Først-
"ningen behandlet ham lemfældigen, paamindet ham ved Brev til
"Bispen af Paris, og siden ved egne Skrivelser, at han skulde af-
"skaffe den sidst antagne (superinductam,) sende hende ud af Ri-
"get, og igien tage sin Dronning til sig, og da vilde Paven ei
"nægte at høre ham, om han havde noget grundigt at fremføre, og
"kunde da Ingeborg og Kongen lovligen adskilles, og den anden
"antages, om det befandtes Ret, da Kongen ei i saa Maade stod
"i Fare for at begaae Hoer, og de Børn, han avlede, at an-
"sees for ægte. Endskiønt nu Kongen havde ei villet adlyde Pa-
"vens Befalinger, havde dog Paven, for at prøve alle Ting,
"sendt sin Legat og Kardinal Diaconus Petrus af Sancta Maria

in

"in via lata og befalet ham at forbyde Kongen, og denne hans an- Knud VI.
"tagne (superinductam) samt deres Betientere al Gudstienesten, Aar 1199.
"og Sakramenter, (Barnedaab og Pønitentse for Døende undtag-
"ne,) og det uden Appel, hvor de vare, og i deres Nærværelse,
"saafremt han, nemlig Kardinalen, vilde endda for hans Skyld
"opsætte det almindelige Forbud. Paven formaner herpaa den
"Franske Geistlighed til nøiagtigen at holde over hvad Forbud
"Kardinalen udstæder, enten det særdeles over Kongen eller det al-
"mindelige over Riget; Hvo der handlede herimod, af hvad Stand
"eller Orden han var, skulde miste den, og paa det, at de Geistli-
"ge ei skulde ansees for stumme Hunde, da dog den geistlige Frie-
"hed havde hidindtil meest blomstret i Frankerige, skulde de ideligen
"blive ved at paaminde Kongen i denne Sag, at han kunde und-
"gaae Kirkens Revselse. De Geistlige maatte ogsaa heri viise sig
"saa meget ivrigere, da Rygtet endog beskyldte dem for, at denne
"saa store Misgierning var begaaet ved nogle Geistliges Bistand,
"og kunde disse vente sig derfor at komme under Tiltale, som om den
"end var opsat for en Tid, dog derfor ei var nedlagt." Rimeligen
har Paven tænkt at vilde erklære Ingeborgs Ægteskab for gyl-
digt og Skilsmissen ugyldig, naar han først havde bragt Kongen
til at antage hende, og at bortsende den anden. Paven havde vel
Ret i Sagen selv, naar det først antages som afgiort, at han var
Kongens retmæssige Dommer, imidlertid viiser dog denne Pavens
Adfærd i dette, ligesom i utallige andre lignende Tilfælde, hvor-
meget Kongerne, saavel de Katholske som Protestantiske skylde
Luther. Gid de vilde skiønne derpaa! Blondel de formula regn.
Christ. p. 332-335. Rigord. p. 42. 43. Gesta Innoc. p. 21. n.
51. Rog. de Hoveden p. 790. 792. 794. 795. Auct. Aquicinct.
p. 258. 259. Coleti Concil. XIII. p. 743. 744. 747-751. Matth.

Paris.

Knud VI. Aar 1199

Paris. p. 163. Guil. Armor. p. 79. 80. Labbei biblioth. Manuscr. I. 295.

Paven arbeidede paa Forlig, eller i det mindste 5 Aars Stilstand i Tydskland mellem Otto og Philip, som man seer af den førstes Brev til Paven i Orig. Guelf. III. 272, hvori meldes, at Erkebisp Conrad af Maynz var taget til Megler, og at en Samling skulde holdes imellem Andernach og Coblenz Fredagen efter St. Jacobi Apostels Dag, som indfalder den 25 Julii. Otto skyndte sig at gaae ind i Saxen for at møde sin elskelige Svoger, Kongen af Danmark, som uden Tvivl ogsaa vilde gaae derind ham til Hielp, for at bekrige hans Fiender, og bliver det herved troligt, at Kong Knuds Tog til Eideren har ei allene gaaet mod Adolf, men og mod de andre Saxiske Herrer, hvorfore de og igien vare saa villige til at hielpe Adolf. Da saa mange af dem vare desuden Knuds Fiender, og ei gierne saae, at han udbredte sin Magt i Tydskland og Venden, var det intet Under, at han vilde hielpe sin Svoger Otto, allerhelst han var den svageste; thi Philip, som fra Faderen Friderich af havde arvet Frygt for de Danskes tilvoxende Magt i Nord-Tydskland, der var ham saa langt fraliggende, vilde siden, naar Otto var undertrykt, blive en farlig Fiende. Endskiønt nu Knud ei kunde trænge frem, drog Otto dog til Saxen med sin Broder Henrich, og tugtede Erkebispen af Magdeburg og Bispen af Hildesheim, og lader det til at der intet blev af den omtalte Samling ved Andernach, endskiønt Paven ved Skrivelse af 3 Mai søgte at overtale Conrad til at arbeide paa Freden, hvorhos han bevidner, at han ei sigter til det Tydske Riges Undergang, som nogle slemme Folk beskyldte ham for: Men siden sagde han dog til Philips Gesandtere, som forlangte, at han skulde krone deres Herre i Rom, at Præstedømmet

var

var over Kongedømmet, da hiint forestod de guddommelige, og dette kun de menneskelige Ting, da det første var indstiftet af Gud, og det sidste ved Nimrods Tyrannie, og for Resten gav han intet bestemt Svar. Saa mægtig og stolt var da Paven. Conrad var den 15 Julii kommen fra Syrien til Apulien, og havde derpaa begivet sig til Rom, hvorfra han drog til Maynz og Thüringen og derfra til Ungarn, hvor han i næste Aar ved Pindsetider forligte Kong Emmeric med hans Broder Andreas. Otto havde og den Lykke at faae den Bøhmiske Konge Premislaus paa sin Side ved Landgrev Herman af Thüringen, og sendte denne derpaa sin Dronning Adela, en Datter af Markgrev Otto i Meissen, tilbage til hendes Broder Markgrev Thideric af Meissen, under Paaskud, som Bangert i Not. til Arnold p. 457 vil, at hun var ufrugtbar, hvilket ei kan være; thi hans Søn Wartislaus var med hende, og desuden 3 Døttre, og deriblant Dagmar, som siden fik den Danske Kong Waldemar; ja Pave Innocentius taler endog om Sønner i sit Brev herom til Erkebispen af Magdeborg hos Baluzius II. 188. og vidner, at Premislaus sendte hende til et Kloster, og lod ved Bisp Daniel af Prag sammenkalde et Concilium, hvor de bleve adskilte, og hvor hun ved Krigsfolk 2 til 3 Gange var blevet forhindret fra at møde, og endskiønt hun havde appelleret til det Romerske Sæde. Ved saadanne Leiligheder maa man tilstaae, at de Tiders Konger behøvede en Pave a). Markgrev Thideric og Hertug Bernhard af Saxen, som vare Kong Philips fortroelige Venner, formaaede ham til at erklære, at

Knud VI.
Aar 1199.

a) Den foregivne Aarsag til Skilsmissen var ellers Slægtskab. Premislaus havde været gift med hende i 20 Aar efter Innocentii Brev, og nu ægtede han Constantia, en Datter af den Ungarske Kong Bela 3, og en Søster af den da regierende Kong Emmerik. Suhm.

Knud VI. at Premislaus eller Odackar burde miste sit Rige, og af den
Aar 1199. unge Theobald, den ældre Theobalds Søn, som da studerte i Magdeborg, skulde regiere i hans Sted. At Paven kalder i sit Brev Premislaus kun Hertug, og ikke Konge, det giør han allene, fordi han ei erkiendte nogen af Philips Handlinger for gyldige. Orig. Guelf. III. 198. 272-274. Arnold. Lub. VI. 5. Raynaldi annal. 1199 p. 28-38. 42. Chron. Montis Sereni 309. Chron. Sampetr. hos Mencken III. 233. 234. Chron. Bohem. ib. 1710. Katona IV. 587-590. —— Julen 1198 holdt Philip med megen Høitid i Magdeborg, og bar Hertug Bernhard af Saxen Sværdet for ham, og dennes Gemahlinde Judith eller Juta tilligemed Agnes Abbedisse til Qvedlinburg og mange flere Fruer geleidede hans Dronning Irene, som urigtigen kaldes Cathrine i den Halberstadske Krønike hos Leibnitz II. p. 141. Neppe findes der seenere Efterretning om Judith end denne; Har hun været en Datter af Hertug Knud og Waldemars 1. Søster, kan hun efter sin Mands og Børns Alder at dømme ei være født førend 1130; men jeg har Lyst til ikke at ansee hende for en Datter af Knud, men kun af Ingeborg, Waldemars Moder, som har avlet hende i et andet os nu ubekiendt Ægteskab, maaskee i Tydskland, omtrent 1140; thi det lader sig bedre forene med Chronologien; Endnu rimeligere har hun dog været en Datter af Kong Knud 5. a). Da Julen paa de Tider udstraktes til den 7 Januarii, har Philip uden Tvivl opholdt sig en Tid af dette Aar i Magdeborg, og gaaet derfra til Goslar og Hildesheim. — Paven antog sig meget den unge Kong Friderich af Sicilien især imod en vis Marqvard, som opvakte Oprør der, og for-

nem-

a) Man see herom, hvad Suhm forhen har anført V. 386. VI. 255. 256. Kall.

nemmeligen holdt med den Tydske Kong Philip, som styrkede ham i hans Forehavende. Muratori Ital. Gesch. VII. 360. —— Udi Liffland samlede al Almuen sig i Fasten, og besluttede at hver Klerk, som forblev i Landet efter Paaske, skulde miste Livet, hvorover de alle forlode Landet og droge til Saxen, til deels da ogsaa for at vælge en nye Bisp, hvilket viiser, at de ei havde Efterretning om Alberts Valg. Lifflænderne havde ogsaa besluttet at ihielslaae alle tilbageblivende Kiøbmænd, men disse reddede sig ved at give Foræringer til Lifflændernes Ældste (Senioribus). Om Sommeren kom Bisp Albert med 24 Skibe til Liffland, og havde med sig Grev Conrad af Dortmund, uden Tvivl den, som siden faldt 1240 i en Strid med den hedenske Fyrste Sventopolk af Cassuben (hvorved maaskee forstaas den, der stammede fra Ratibor, som døde 1151, eller og snarere den mægtige Svantopolk af Dantzig) og Grev Harbert af Yborck fra det Osnabrügske tillige med mange flere Pillegrimme eller Korsede. De løb ind i Duna, kom til Kastellet Holme, og droge derfra til Ykeskole, da Lifflænderne angrebe dem underveis og dræbte Præsten Nicolaus med nogle flere, samt saarede nogle. Imidlertid kom Bispen med de øvrige til Ykeskole dog ei uden Fare og Vanskelighed, hvor Brødrene, som vare der fra Meinards Tid, toge imod ham med Glæde og Længsel. De derværende Lifflænder giorde Stilstand med ham i 3 Dage, men kun allene for derved at faae Tid til at drage en Hær sammen. Bispen begav sig nu til Holme, og sendte derfra Bud til Skibene, som laae ved Dunemunde for at hente til sig, hvad han behøvede til sit bispelige Embede. Men da disse, stolende paa Stilstanden, vendte tilbage, angrebe Lifflænderne dem ved Bierget Rumbula, borttoge det eene Skib, og sloge alt Mandskabet derpaa ihiel, det andet drog tilbage og undkom. Derpaa beleirede

Knud VI.
Aar 1199.

Knud VI de Bispen i Holme, hvor han med sine Folk og Heste leed stor
Aar 1199. Nød, da de omsider fandt i adskillige Gruber i Jorden noget Korn og Fødevare, som forhen vare der nedgravne. Ved samme Tid kom Friserne med eet Skib, og afbrændte Liflændernes Korn paa Marken, samt tilføiede dem ellers Skade. Herover giorde Liflænderne Fred paa nye, og kom med Bispen og de øvrige Tydske til det Sted Riga, hvor Azo og fleere bleve døbte. Bispen forlangte da Gidsler til sin Sikkerhed af denne Azo og af Caupo, og af de Ældste, og lokkede de Tydske dem da under Paaskud at drikke dem til ind i et Huus, hvor de indelukte dem. Herover bleve de bange og geraadede i Frygt for at blive førte til Tydskland, hvorover de overgave Bispen deres Sønner, 30 i Tallet, som vare af de fornemste fra Duna og Thoreida, hvilke han med Glæde imodtog, og derpaa seilede igien til Tydskland. Førend han drog bort, anviiste Liflænderne ham et Sted, som var beqvem til at anlegge en Bye paa, og som efter den Søe Riga blev kaldet Riga, hvilket dog, som det synes, ei skeede førend i næste Aar. Gruber orig. Liv. p. 14. 17-19. Gadebusch Livländ. Jahrb. I. p 31. 32.
—— Paven tilskrev fra Lateran under den 5 October alle Troende i Saxen og Westfalen, at de skulde forsvare den Liflandske Bisp, Klerisie og Kirke mod Hedningerne, hvilke tilbade Dyr, Træer, Vande, Urter og Aander. Bisp Meinard havde omvendt og døbt mange; men siden havde Satan der opvakt Forfølgelse imod de Christne, hvorover Paven opmuntrer ovenmeldte til at drage med en Krigshær til Lifland, saafremt Hedningerne ei vilde indgaae Fred (treugas) med de Christne der. Alle de, som havde i Sinde at drage til de hellige Steder, maatte gierne forandre deres Forsæt og drage til Lifland; Paven tog det under sin og St. Peders Beskyttelse. Paa samme Maade skrev han og til de Christne

i Slavien, og til dem Norden for Elven. Gruber l. c. p. 205 Knud VI.
Gadebusch l. c. Innocent. 3. epist. II. 191. —— Til Bisp Al- Aar 1199.
bert og Brødrene skrev Paven ogsaa, roste dem fordi de vare dragne til Lifland at omvende Hedningerne, taler om Bertholds Død, befaler at alle nye omvendte skulle gaae i eens Dragt, og Munkene og Kannikerne rette sig derefter, for ei derved at skade de første for Hovedet, og ogsaa som det synes for at hindre, at de ei skulde udmærkes, og derved des lettere dræbes af Hedningerne: Og da Liflænderne ei agtede ved Egteskab paa Slægtskab eller Svogerskab, og pleiede at gifte sig med deres Brødres Enker, saa tillader Paven endog det sidste efter Mose Lov, naar saadanne Enker ei have havt Børn med deres Mænd, og vil at slige Egteskaber ei maae hindre dem fra at døbes. Han tillader ogsaa at de maae gifte sig i fierde Grad, for ei at skrække dem fra Christendommen, ja at de, der som Hedninger vare komne sammen i anden og tredie Grad, maae og blive sammen, efterat de vare blevne Christne. Man skulde ei heller paalægge Skiørlevnerne, Hoerkarle, Manddrabere, Meenedere, for strænge Penitenser; De skulde undervises i Skriftemaal, Fader vor, og den Apostoliske Troes Bekiendelse; og nyde Alterens Sakramente, naar de vare døbte, paa de sædvanlige Festdage og paa deres Yderste. Det hele Brev er fornuftigt og eftergivende. Gruber l. c. p. 242. 243. Innocent. 3. epist. p. 604.

Kong Sverre var Vinteren over i Trondhiem og holdt han Ting med Bønderne efter Julen, hvori han begierede af dem, at de skulde bygge Skibe til Landets Forsvar, og til at redde Riget fra Baglernes Overlast, da han var vis paa, at disse vilde, naar Vaaren kom, viise sig i Fiordene, og da tilføie dem stor Forraed, som de saa ofte havde giort, og vi Birkebener, lagde han til, have

 nu

Knud VI. nu ingen Skibe, og ere derfor ei vel i Stand til at forsvare Eders
Aar 1199. Gods og Eiendomme, da vi ei kunde saa hastig komme til Lands hen, som de til Vands, og skulde nu saadant Skibsbyggerie end synes at falde Eder bekostelig, vil det Tab, Baglerne tilføie Eder, dog blive større. Bønderne vedtoge at bygge Skibe til Landets Forsvar, men spurgte derhos, hvor mange, og hvor store de skulde være. Kongen forlangte, at hvert Fylke i Thrøndelaugen skulde bekoste og udrede eet Skib, og Byemændene og Birkebenerne saa mange, de kunde komme afsted med. Det mindste Skib skulde have 25 Sæder, thi han erindrede heel vel, at i Slaget ved Thorsbierg naaede Forstavnen af Baglernes Skibe ham og hans Folk op til Øinene; Sligt maatte ei meere skee. Morgenen efter holdt Bønderne Stevne i St. Olafs Kirke, og beregnede der Bekostningen, da de fandt, at der ei vilde komme meget paa hver Mand, og bleve de da eenige om godvilligen at underkaste sig dette, hvorpaa de gik til Kongen og sagde, at intet skulde mangle paa deres Side. Kongen begyndte nu at bygge, og bleve efter Paaske 8 Skibe reiste, deraf 6 ude paa Øren, alle store, og 2 andre, eet paa Kongsgaarden og eet paa Biskopsgaarden, af hvilke det første havde 30 Rum, og blev kaldet Ognarbrandur o: det skrækkelige Skib. Alle disse Skibe havde høie Bord efter deres Størrelse Kongen lod og nogle Lastdragere deele tvers over, og deres Kiøl forlænge i Midten, og derved giøre dem til Langskibe. Paa saadan Maade bleve Skibene, der byggedes i Byen, snart færdige. Om Foraaret droge Baglerne med alle deres Folk Nord fra Helgeland, og søgte Sønder paa til Trondhiems Fiords Munding. Ved Pindsetider komme de til Munkholmen, og som de fandt, at man der var beredt til Modstand, fore de om i Fylkerne ved Fiorderne, røvede og plyndrede; Bønderne satte sig til Modværge, og skiøde

paa dem, og giorde dem undertiden anseelig Skade. Bisp Nico- Knud VI.
laus talede da offentligen for Folket, og sagde: "Præsten Sverre Aar 1199.
"besidder nu intet meere af Norge, end et Næs, og var det vel til
"Pas, om han besad saa meget af Øren, som er uden for Bolvær-
"ket, at han der kunde hænges i en Galge. Jeg troer ikke, at vi
"Bagler have nødig at frygte for de Havbukke (Skibe) han vil
"fare med, og som han lader giøre i Byen; da jeg meener, at
"Thrønderne vil faae at see alle deres Huuse i Aske, ferend disse
"komme dem til noget Gavn. Vi kunde efter Behag fare igien-
"nem Fiorden uden al Frygt, da de ingen Magt kunde modsette
"os." Efter dette droge Baglerne Nord paa og lagde sig inden for
Ladehammeren ved Depil, hvor de besluttede, at de store Skibe
skulde angribe Trondhiems Bye paa den øvre Side, og Skuderne
derimod paa den ydre Side fare op ad Elven, og søge der at kom-
me i Land. Paa Øren havde Kong Sverre ladet oprette en Val-
slynge, og var han der selv hos med ikke meget Folk; Men paa
Tagene af Husene langs med Elven havde han ladet slaae Bredder
tæt ved hinanden, ligesom Skiolde, og ladet opbringe store Stee-
ne, og der vare Borgere og Ledingsmænd beskikkede til Forsvar;
Ved Broen havde han sat de fleeste af sine Hoffolk, som anførtes
af Hakon Galin og Peter Steipir. Baglerne roede nu op ad
Elven, lige til Skellingarhella, men paa Brat-Øren forsøgte de
ingen Landgang af Frygt for Kongens Banner Seiersfluen; Der-
imod skiøde de paa Borgerne, skiønt dog langt fra, da de ei turde
komme nær af Frygt for Steenhagelen fra Husene og Brøggerne.
De søgte da længere frem til Broen under Anførsel af deres Konge
Inge, Bisp Nicolaus og Halvard af Saastad. Der giorde
de Landgang, og sloges begge Parter sammen paa Broen; Slaget
var skarpt og faldt adskillige paa begge Sider, da Birkebenerne
maatte

Knud VI. Han lod 8 Heste føre over Elven, gik selv did, og reed den øvre
Aar 1199. Vei hen til Ladehammeren, hvorhen de havde sendt deres Baade a) til Lands, for at giøre Skibene faste, og havde kastet Anker ud. Kongen overfaldt dem, som giorde Skibene faste, dræbte 9, tvang nogle til at springe i Havet og de andre til deres Baade. Baglerne kappede nu selv Landtougene og seilede hen til Rødebierg, hvor de bleve liggende i to Dage. Kongen sendte derpaa Eyolf Haf- lasøn og Bialf Skindstak med nogle Krigsfolk til Orkedalen, hvorhen Baglerne den tredie Dag seilede og lagde til ved Roe- bierg, hvor de, saasnart de kom i Land, løbe op i Skovene, og rø- vede sig Mad baade i Sæterne og i Bøygderne. Ved Gaarden Holter lagde Birkebenerne sig i Skiul for dem, og dræbte mange baade paa Gaards-Marken som og paa Veien til Orka-Elven. Nogle reddede sig ved at svømme over, nogle paa Skibene, men mange druknede, og nogle bleve ogsaa dræbte i Sæterne. Siden tøvede de ei meere i den Bøygd. Imidlertid opspurgte dog Baglerne det bortdrevne Qvæg, som de ved 340 udsendte Mænd lod drive til Stranden, slagtede hvert et Nød, og lod Kiødet bringe om Bord. Ved Gaarden Rodar fangede de en Birkebener, som udgav sig for en Ledingsmand, og huggede de den eene Fod af ham. De laae der en Uge, uden at foretage sig videre Plyndring, droge derpaa til Munkholmen, og besluttede hellere at drage ind i Bøygderne efter Proviant end at giøre videre Angreb paa Byen. Nu seilede de over Aasfiord til Hindøerne, hvor de laae nogle Nætter, og bleve Sverres Skibe da næsten færdige, thi de vare

nu

a) Rigtigere oversættes dette Sted i den nye Udgave af Sverris S. Skibene laae nemlig paa den endnu brugelige Maade fortøiede med Landtoug og et Ankertoug for ei at svaie, og Kongen overfaldt da dem, som vare i Færd med at løse Landtougene. Kall.

nu allerede beklædte med Planker, men inden til ikke gandske færdige. Imidlertid lod man dem dog løbe af Bankestokken og udlegge, saasnart man troede, at de kunde bære Besætningen, og kom da ethvert ud, saasnart det var nogenlunde i Stand dertil, og blev forsynet med Mandskab. Paa en Fredag eller Torsdag, Dagen efter Botolfi Messe, som indfalder den 17 Junii, drog Kong Sverre med sin Flode tidlig om Morgenen ud af Elven: Først drog hans eget Skib, og da de øvrige kom efter, lod han blæse Skibene til at lægge sammen. Han stod da paa en Tømmer-Stabel, hvorpaa laae Seil og Stænger, bad sine Folk give Agt paa hvad han talte, og var hans Tale saaledes: "Her er nu en "stor Hær sammenkommen, og gaaer det, som jeg tænker, og kom"me vi i Kast med Baglerne, komme vi ei alle derfra med Livet. "Faren er nu fælleds for os, hvorfor enhver bør tage sig vel i Agt, "og til den Ende alle de gaae til Skrifte, som ei nyligen have giort "det. Dernæst vil jeg, at vi skulle spise og drikke, endskiønt det "er tidligt om Morgenen, og at Folket derfor skal skiftes til at roe. "Derpaa ville vi roe ud i lige Linie, saa at et Pile-Skud eller "noget meere bliver imellem hvert Skib, at om vi finde Baglerne, "og de ville undvige os, som de nu benægte at ville, de da ei blive "i Stand dertil, naar vi saaledes udgiere en lang Linie; Med "hvert Langskib skal en Skude følge." Dette var Klokken Ni om Formiddagen, Solen skinte klar og Vinden stod saa stille ud efter Fiorden, at den kun netop leftede Fanen lidt fra Stangen. Birkebenerne roede nu ind ad Fiorden, og hurtigere end Baglerne havde tænkt, da Skibene gik lettere frem, saasom de vare klædte med nye Bræder, og nyligen begede, og havde desuden intet uden Folk inde. Kongen foer selv paa en Skude i Forveien, for at udspeide Baglerne. Han saae da en Mand legge til Landet, som han

Knud VI.
Aar 1199.

 kaldte

Knud VI. kaldte paa, og spurgte, hvor Baglerne vare. Bonden svarede:
Aar 1199. Jeg saae dem inde ved Horne, der ligger deres hele Flode. Kongen rettede sig derefter, og da han havde roet den halve Fiord, bleve Baglerne ham vaer. Bisp Nicolaus, Sigurd, Erling Jarls Søn og Reidar vilde da at de skulde roe ud efter Fiorden, og ei indlade sig i Slag med Sverre, thi han kunde med sine store Skibe ei roe efter dem, men Halvard af Saastad og Philip af Vegen vilde oppebie ham; dog fik Bispens Meening Overhaand og skiftede de da Skibe: Bispen gik om Bord paa Rødsiden, og Sigurd og Reidar paa andre Skuder, og roede foran for Lang-Skibene. Da Birkebenerne fik dem i Sigte, styrede de Vesten for Teterøen dem i Møde: Da de inden for Ombernæs vare ei et Spydkast fra hinanden, tagde Birkebenerne bi med Aarerne, og væbnede sig i Tanke, at Baglerne agtede at legge til dem, men dette vilde disse ikke, og roede bort. Sverre sagde da: "Jeg frygter for, at de ville til Byen, og da ville de holde ilde "Huus med Byemændene." Nu spendte de derfor alle Kræfter an med at roe, og fløi Skibene frem, som Fugle, thi hver Aare blev draget af al Magt: Baglernes Skibe kom langsommere afsted, thi de vare ladte med Proviant og Bytte, og havde de desuden lagt heele Vinteren i Vandet, og vare derved blevne vanddrukne, og meget tunge. Som nu Halvard af Saastad saae, at alle Baglernes Skibe stode Fare for at blive tagne, løb han op i Lyptingen, opmuntrede sine Folk, og bad dem vende Skibet og angribe de bageste af Birkebenernes Skibe og søge at ødelegge dem. Hakon, Kongens Søn anførte det sidste, og var just, fordi han havde faa Folk, den sidste. Da nu Baglernes Skibe vilde vende sig, gik det godt med de smaae, men de større vilde ei lystre Roret. Kongen sagde da til sin Styrmand Thord, Fingeirs Broder: Seer

Du

Du Halvards Skib? Hvorledes skulle jeg ikke see det, Herre! svarede han, og vare de da saa nær hinanden, at Stavngiemmerne paa Kongens Skib skiøde paa Halvards Skib; Kongens Skib var foran for alle de andre, men dog ey længere borte end eet Pileskud. "Din Ære og Lykke beroer nu paa, blev Kongen ved, at Du "faaer fat paa Halvards Skib, thi vi skulle nu legge an til det, "da det ei er os for overlegen." Thord svarede: Det er ei vanskeligt, Herre! men Udfaldet beroer paa Lykken a). Kongen havde kaldet sit Skib: Hugro ɔ: Sindets Ro; Halvards Skib heed Skalp ɔ: Skeden. Peder Steyper og Eyvind Præste-Frænde anførte Skibet Ognarbrand; Hakon Kongens Søn Virsia ɔ: Forsynet. Philip Jarl, Hielpen. Kongens Skib laae om Bagbord af Halvards Skib og havde Eric af Haa lagt sig med sin Skude imellem dem. Philip Jarl fulgte strax derpaa, og som han vilde gaae forbie Halvards Skib, stødte han an paa det, og kastede da hans Stavngiemmere en Hage paa Hovedet af Halvards Gallion (som var bemalet med adskillige Farver), og blev afrevet. Nu laae Philip Halvard om Styrbord lige til Øserummet, og lagde de alle, ligesom de kom frem til, sammen med Forstavnene. Sex store Baglisk Skibe bleve rundtom omringede af Birkebenere, men de smaae Baglisk Skibe kom Birkebenerne ei synderlig nær, for ei at at omringes, og for at kunde undflye, naar de vilde. I Begyndelsen var Ognarbrand ei med i Slaget, thi da de vilde have det ind med, formaaede de det ei formedelst dets Længde, da det ved Vendingen giorde saa stor en

Kund VI.
Aar 1199.

 Kreds,

a) Stedet i Sverris Saga Cap. 159 er tvetydigt, som man vel kunde see, ved at sammenligne den Danske og Latinske Oversættelse i den nye Udgave. Den første Sats hos vor Forf. stemmer med den danske Oversættelse, den anden med den latinske. Kall.

Knud VI. Aar 1199.

Kreds, at det ei kunde naae til: Baglernes Skuder frygtede og saa for den, og for ei at fæstes ved den, lagde sig langt fra den. Slaget, som holdtes paa Strind-Søe eller Fiord, var skarpt og varede længe; det begyndte forend Middag, og varede indtil Mid-Aften, det er Klokken sex. Førend det begyndte, tiltalte Sverre sine Folk saaledes: "Erindrer Eder nu, hvorledes Baglerne sul-"tede Eder forleden Sommer i Bergen paa Slottet; giver derfor "ingen Mand Fred, undtagen de, som komme til mig selv, thi det "er nu aabenbare, at vi paa ingen anden Maade kunne ødelægge "vore Fiender, uden med Odd og Eg. I ville treffe i Dag paa "mange Meenedere og Nidinger, og nu skulle de undgielde det." Det Skib, som Bisp Nicolaus forhen havde ført, laae løst, og havde Strømmen drevet det ind til Land, hvor alle Folkene vare løbne op, og havde forladt det. Kong Sverre skiød om Dagen fra sit Skib med en Laas-Bue, og Philip Jarl ligesaa. Den sidste blev skudt i Armen under Brynien, men forlod dog ei Slaget fer-end om Aftenen a). Kong Inge, og Bisp Nicolaus vare paa Rødsiden, og langt borte fra saae paa, hvorledes det løb af, men da de mærkede, at Birkebenerne begyndte at faae Overhaand, roede de ud efter Fiorden, det beste de kunde. Imidlertid be-gyndte Mandskabet at falde paa Halvards Skib, hvorpaa Bir-kebenerne fra Kongens og Jarlens Skibe begyndte at gaae op paa det. Halvard selv blev drevet fra Løftingen af Skibet til bag ved Masten, hvor han blev dræbt. Bag i Skibet var der én meget smuk Mand, som havde gothisk Staalhue, og Pantser paa: Han var tidlig i Slaget blevet slemt skamferet i Næsen med en Skep-tiflett

a) Egentlig siger Sverris S. kuns, at han ikke udtrak Piilen førend om Aftenen. Kall.

tiflett (et Slags fladt Kastespyd). Da Skibet var næsten taget, kreb han op paa Tømmeret ved Masten, hvorhen en af Sverres Hofsinder, Askel ved Navn, en stærk Person, som var i Spange-Brynie a), satte efter ham, og skiød til ham; den anden havde intet Vaaben uden sit Skiold, og een Steen, men Askel havde Sværd og Skiold. Askel hug til ham, men som et Telt var imellem dem b), kom Hugget i Teltstangen, saa at Sværdet sad fast deri; den anden kastede da Stenen paa ham, saa han faldt ned af Træet, og sagde mange saa heit, at Kongen hørte det, at den Mand vilde vist kunde forsvare sin Plads, om han var paa deres Partie, og derfor fortiente han at have Fred, men Kongen lod som han ikke hørte det, og strax derpaa blev han fra Kongens Skib truffen af en Palstav (en langskaftet Jernstang) saa han faldt ned. Askel var imidlertid kommet paa Benene, og angreb ham paa nye med sin Øxe, dræbte ham og, men blev selv stærkt saaret. Halvards Skib var det første som blev taget, og derefter bleve de andre 5 angrebne. Endeel af Baglernes Skibe søgde da til Landet, hvor de forlode Skibene, men de fleeste lette Skibe roede ud efter Fiorden. Birkebenerne forfulgte dem kun kort, og borttoge alle de Skibe, som havde søgt til Landet. Der begyndte et nyt Slag til Lands, hvori faldt mange Folk, men meest dog af Baglerne; Birkebenerne roede derpaa om Natten op ad Elven til Byen, hvor de da erfarede, at nogle Krigshøvdinger havde givet deres Frænder og Venner blant Baglerne Fred, og som de

Knud VI. Aar 1199.

a) Lorica solida forklares det af Torfæus i hans Sylloge vocum antiquarum, laminis constans, annulari opposita. Kall.

b) Jeg forstaaer ikke ret, hvorledes en Telt kunde være imellem de Stridende. Torfæus forbigaaer denne i Sverris S. forekommende Omstændighed. Kall.

Knud VI. Aar 1199. de da erindrede, hvad Kongen havde sagt, gik nogle Birkebener hen til en Stue, hvor Bagler våre inde, og dræbte dem. Disses Frænder, som havde sparet dem, gik derpaa til Kongen, og klagede herover: Han bad dem undersøge, om de, som havde giort dette, havde givet nogle af deres egne Frænder Fred, og bad dem i saa Fald hævne det paa de sparede. De gik derpaa om i Byen og dræbte hinandens Frænder, naar de vare Bagler, saa længe til de alle vare dræbte. Dagen efter holdt Kongen Ting paa Øren, hvor han foreskrev, hvorledes Byttet skulde skiftes: Det skulde nemlig altsammen føres til St. Pauls Kirkegaard; der vilde han lade det bevogte. Derefter sendte han Folk til Helgeland efter dem, som vare flygtede did især af Bender, som havde begivet sig til deres Bopæle: Der fangede de Biarne, Marders Søn og Brynjolf fra Miole og mange andre tapre Mænd, og plyndrede deres Gaarder. Alle Islandske Aarbøger, som tale om dette Slag, henføre det til 1199. Paa denne Tid var en Præst ved Kors-Kirken i Trondhiem, heed Eilard, hvorhen han og havde skiænket alle sine Eiendele; han ansaaes for en Mand, der vidste tilkommende Ting a), og havde en ung og deilig Kone ved Navn Ingeborg, hvilken Philip Jarl havde forført. Saasnart Kongen mærkede det, gav han Jarlen mange gode Ord at han skulde aflade saadant, hvilket han og lovede, men vedblev dog ligesom forhen. Herover fattede Præsten det heftigste Had, saavel til Jarlen, som til Kongen, og pensede paa Hævn imod dem begge. Kongen og han havde og ofte tilforn været uenige i Henseende til Erkebispens Sag. Ef-

a) Suhm følger Torfæus: Thorlacius forklarer Ordene i Sverris S. anderledes, og antager en anden Læsemaade: Vir magni consilii & eloquio in paucis disertus, qui etiam in æde Christi bonorum proventus habebat.

Efter Slaget paa Strind-Søe satte Sverre hurtig efter Baglerne, som undflyede Øster paa til Vigen, og derfra Sønder ud til Danmark, hvorhen Sverre forfulgte dem lige indtil Lessøe, men som han da fik at vide, at de vare dragne over til Jylland, gik han tilbage til Vigen, hvor han forblev Sommeren over; Venteligen har han ei villet opbringe de Danske mere imod sig, end de alt vare, ved at opsøge Baglerne i Jylland. I Vigen paalagde han Benderne Bøder, fordi de havde begaaet Landsforræderie; han tog Leding af dem, og drog om med meget Folk. Om Høsten tog han sin Bopæl i Oslo, og blev der Vinteren over. Samme Høst kom Jarlens Frille Præstekonen did, og tog Jarlen hende til sig, men da Kongen forbød hende at være i Byen, lod han hende være kort uden for den paa en Gaard, som kaldtes Ager, og reed han hemmeligen derhen om Natten, og opholdt sig hos hende. Kongen talte ofte herom til ham, og forestilte ham hans Forvovenhed: Det ahner mig, Frænde! lagde han til, at det vil blive os til megen Skade. Sverris S. 154-160. Torfæi hist. IV. 1. 18-20. Nordl. Chron. p. 511-515. —— Efter næsten alle Islandske Aarbøger blev Thorlacks Fest vedtaget i dette Aar. — Ragnvald, Konge over Sydereerne, forlod nu Cathnes, og vendte tilbage til sit eget Rige, efterladende sig paa Cathnes 3 Sysselmænd, Mani Olafs Søn, Rafn Laugmand og Hlifolfr Alli. Den Orkenøiske Jarl Harald sendte da een over Petlandsfiord til Cathnes for at dræbe en af disse; Han begav sig først til Rafn, som opdagede hans onde Forsæt, men lod ham imidlertid gaae, siden han var hans Frænde; hvorpaa han drog til Hlifolfr, myrdede ham, og begav sig derpaa til Harald. Orkneyinga S. p. 412. Torfæi Orcad p. 146. —— Pave Innocenz 3. tilskrev under den 24 November fra Lateran Bispen af

Knud VI. Aar 1199.

Mani

Knud VI. Aar 1199. Mani, Erkedegnen af Bangor og Prioren af Øen Glannav, hvorledes R(hys) Fyrste af Nord-Wales havde tilskrevet Paven om at faae Tilladelse af ham til at ægte en Datter af Fyrsten paa Øen, som han havde fæstet sig, endskiønt hans Farbroder havde trolovet sig hende, førend hun var mandvoren, og ingen af dem taget hende til sig. Paven giver herover bemeldte Geistlige Fuldmagt til at kalde for sig de fornødne Personer, og at undersøge, om bemeldte Pige havde, da hun blev fæstet eller trolovet, naaet sit syvende Aar; thi havde hun ei det, saa gialdt ingen Trolovelse, men var hun over dem, da stod den ved Magt, og kom det da an paa, hvo der først havde fæstet hende. Uden Tvivl maae R. have indsneget sig i dette Brev istedet for L; thi Lhivelyn var da Fyrste i Nord-Wales. Innoc. 3. epist. II. 233. —— Den Engelske Kong Richard blev saaret med en Piil i Beleiringen af det Kastel Chaluz, som tilhørte Vice-Greven af Limoges, og døde den niende Dag derefter den 6 April. (I Sverres Saga henføres hans Død urigtigen til Høsten 1198). Hans Broder Johannes med Tilnavn sine terra, blev Konge efter ham. I September døde hans Søster Joanna, som havde været gift med den Sicilianske Kong Wilhelm, og nu havde Greven af St. Gilles. Den 22 November i næste Aar hyldede den Skotske Kong Wilhelm den unge Engelske Konge i Lincoln, i Henseende til de Lehn, han besad i England, og lovede skriftlig, at han Søn Alexander skulde ei gifte sig uden Samtykke af Johannes, hvis homo ligius eller Vassal han var. Denne Hylding og Lehnspligt synes, saaledes som Matthaeus af Paris fortæller det p. 172, allene at være skeet i Henseende til de Lande, den Skotske Konge besad i England. Bromton chron. p. 1282. Knyghton p. 2414. —— Roman den nye Fyrste i Halicz var vel en virksom, tapper og hurtig

Herre,

Herre, men forfaldt til Tyrannie ved at ville dæmpe sine Undersaatteres, helst Adelens oprørske Sindelav; lokkede endeel til sig, og lod dem da deels halshugge, deels nedgrave levende i Sand, deels synderhugge, flaae, vinde Tarmene af Livet paa nogle, og andre binde til Pæle, og skyde ihiel med Pile. Uden tvivl have adskillige af disse fortient Døden, men Historien, som ei er ham gunstig, tier herom. Han pleiede at sige, at naar man vilde have Honningen, maatte man dræbe Bierne. Alle Russiske Fyrster vesten for Dnieper tvang han til at staae under sig, undtagen den af Kiow, hvor hans Svigerfader Rurek regierede: og den Polske Hertug, som skulde være hans Lehnsherre, agtede han ei mere, end han selv vilde, hvorfor vel og de Polske Skribentere, som berette ommeldte om ham, afmale ham maaskee værre, end han har fortient. De Russiske Skribentere tale i det mindste intet om hans Grusomheder, men de kunne og være partiske paa den anden Side ved det han var deres Landsmand. Den gamle Micislav opvakte igien efter Sadvane Krig i Polen ved at angribe Cujavien. Dlugoss. p. 580. Boguphal. p. 53. Knud VI. Aar 1199.

Efter Aarbøgerne af Esrom hos Langebek I. 243, skulde Grev Albert af Orlamünde være bleven Aar 1200 giort til Ridder, men det skeete først 1202. — Eccard orig. Guelf. III. 198 henfører til dette Aar den Stadfæstelse paa Grevskabet Stade, som Kong Philip gav i Hildesheim den 19 Januari til Erkebisp Hartvic i Bremen, og anseer han den for ægte; Maaske han har Ret i Henseende til Aarstallet, endskiønt 1199 staaer under det, og at Aarets Begyndelse er deri bleven regnet fra Paaske; Rigtigheden er derimod tvivlsom; dog ter jeg ikke ganske benægte den. Derimod forkaster Scheid paa samme Sted i Noterne det andet Kong Philips Diplom om samme Sag, som forekommer hos Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200.

Hamelman, hvilket og er aabenbare forfalsket a). — Omtrent ved samme Tid døde Erkebisp Conrad af Maynts, som arbeidede paa Forlig i Tydskland; men efter hans Død opkom der Uenighed i hans eget Stigt, i det Kong Philip vilde have Lippold Bisp af Worms til Erkebisp i hans Sted, og de fleeste af Kapitlet derimod valgte Sigfrid 2. Baron af Eppenstein, som og fik Overhaand. Efter Ludolph Erkebisp af Magdeborg kom Albert everste Præst ved Domkirken, hvilken følgende Pavens Exempel slog sig som de fleeste Tydske Bisper til Kong Ottos Partie. Arnold. Lub. VI. 3. 4. —— Da den Holstenske Grev Adolf begyndte strax efter Vinterens Slutning at opbygge det gamle Slot Reinaldesborg i Tanke ved dette vigtige Steds Befæstning at hindre den Danske Kong Knud Indgangen i sit Land, besluttede Kongen, som ikke havde glemt de ham forhen af Greven tilføiede Fornærmelser at angribe ham. Tiden var ogsaa ønskelig hertil, saasom de Tydske Fyrster havde ved Stridigheder mellem deres tvende Konger andet at tænke paa end at hielpe Adolf; hvortil vel og kom, at Grev Adolf vel ei var nu mere i Stand til at besolde saa mange leiede Krigsfolk, som i forige Aar, fordi han da havde tilsat saa meget paa dem. Hvorom alting er, saa viiste Kongen sig med en meget stor Hær i Maji Maaned ved Eyderen, hvor og Greven kom med sin Hær, men som han ei var i Stand til at modstaae Kongen, tilbød han Fred og bekom den paa Vilkaar, at overlade Reinaldsborg til Kongen, som derved fik et fast Sted, hvorfra han altid kunde have frie Ind- og Udgang i Grevens Land. Kongen lod det derpaa udvide, og stærkere befæste, lagde deri en anseelig Besætning, samt lod slaae en stor Broe over Eyderen, hvil-

a) Om begge ere forhen meldet S. 484 til 488.

hvilket gav alt meere Anledning til Stridigheder og Uenighed imellem ham og Greven. Den Sariske Anonymus hos Mencken III. 116. fortæller i sin Keiserhistorie, at det var Hertug Waldemar, som bragte Adolf til at overgive Reinaldesborg, og at Hertugen lagde til, at det skulde nedbrydes, men at Greven siden udbrød (evulsit) tvende (her er noget borte) deraf. Dette synes at viise, at Waldemar har fulgt Kong Knud paa dette Tog, hvilket ogsaa er rimeligt. Den plattydske Lüneborgske Krønike hos Eccard I. 1398 skriver det samme, og beretter at det var Hertug Waldemar, som udbrød 2 Planker af Fæstningen. Den plattydske Krønike i den Magnæanske Samling n. 29. Fol. som i Grunden er den samme, som den forrige, siger det samme p. 577 i min Afskrift a). Derefter gav Greven, siger Arnold, sig tilligemed Grev Adolf af Dasle til at beleire Lauenborg, som tilhørte Pfalzgreve Henric, og byggte tæt derved Kastellet Hardenburg, hvilket indsluttede det andet saaledes, at Besætningen deri kunde hverken komme ud eller ind. Desuden lod Greven komme Skibe fra Hamborg vel forsynede med Folk, Vaaben og Machiner, hvormed han endnu heftigere ængstede Lauenborg. Som det nu var indsluttet baade til Lands og Vands, og Pfalzgreve Henrik ei formaaede at undsætte det, (hvoraf jeg slutter, at dette skeete paa den Tid, Kong Philip gik for Brunsvig og indsluttede Hartvik der,) saa begyndte Besætningen at tænke paa at overgive sig helst den manglede Proviant. Dog sendte den først hemmeligen Bud til Kong Knud, og tilbød ham Fæstningen. Det lader, at han

Knud VI. Aar 1200.

a) Til p. 611. kommer den meget overeens med den Lyneborgske hos Eccard indtil sammes p. 1406, men saa viger den ganske af, bliver heel kort og slutter med Keiser Henrich af Lytzelburg hans Død.

Knud VI. Aar 1200. han ansaae Polabingien for sin Eiendomsret, fordi det var givet hans Søster i Livgeding, da hun skulde have Keiserens Søn. Vist er det, at han var fornøiet med dette Tilbud, lod takke Besætningen og sendte til dem Rudolf, en fornem Mand fra Holsteen, for at imodtage Fæstningen paa hans Vegne, og at plante hans Fane der, hvorhos han lovede snart selv at komme, og at befrie Slottet fra Fienden. Da de twende besvogrede Grever hørte dette, slut-tede de Lauenborg end tættere ind, og som Provianten manglede der reent, saa maatte det overgive sig. Kongen taug vel hertil for det første, og forstilte sig, men blev herover end meere opbragt mod begge Greverne. Men noget efter bleve Greve Adolf og Pfaltzgreve Henrik forligte ved fælles Venner, saa at de bleve hinandens saa store Venner, at Pfaltzgreven forlehnede ham med sit Fæderne Gods, som han havde tæt ved Floden Gamme for 700 Mark lybsk. Endskient det altsaa da slog Kong Knud feil, at faae Lauenborg under sig, saa lykkedes det ham derimod med Dithmarsken, som underkastede sig, eller maaskee rettere foreenede sig med ham paa alle Helgens Dag den 1 November. Grunden hertil var, at det allerede engang havde underkastet sig Bisp Waldemar af Slesvig og derved det Danske Rige, da han var den Danske Konges Lehnsmand. Siden havde Grev Adolf bragt det til at erkiende Erkebispen af Bremen for Overherre, hvilket var den 19 Januari bleven stadfæstet af Kong Philip; og antager man Rigtigheden af hans Diploma, saa tiener det til at vise, hvorfor den Danske Konge just paa den Tid tænkte igien paa Dithmarsken, hvortil vel dog især Urolighederne i Tydskland opmuntrede ham. Imidlertid gav dette Anledning til nye Misfornøielse imellem Grev Adolf og Kongen. Erici Krønike hos Langebek I. 164. Petrus Olai ibid. 180. Krøniken ibid. III. 262, som slut-

ter

ter med 1219 og Stral ibid. 307 henføre alle Rendeborgs og Ditmarskens Erhvervelse til 1200, og de Islandske Flateyiar Annaler Ditmarskens ligeledes til 1200. Tillægget til den Siellandske Kronike hos Langebek II. 633 har vel urigtigen Aaret 1198 om begge Dele, men nævner derimod Dagen i Henseende til Ditmarsken. Arnold. Lub. III. 3. 12. Langeb. I. 164. 180. 206. Knud VI. Aar 1200.

—— Philip havde nu samlet en stor Hær sammen, hvormed han ved St. Hans Tider drog op mod Brunsvig og belagde den. Hertug Bernhard af Saxen og Grev Adolf af Holsteen vare med ham. Otto var da ikke tilstæde, men hans Broder Henrik forsvarede Staden. Engang brød dog Fienden næsten ind, og bemestrede sig Broen ved St. Ægidii Kloster, men blev tilbagedreven ved Kast fra Bliderne. Imidlertid blev dog Klosteret plyndret kort for St. Peders Fængselsdag, der indfaldt den 1 August. I den Skiærmydsel, som holdtes paa Broen, bleve over 200 af Philips Hofmænd fangne, og sprang mange af hans Folk i Vandet og druknede: Tilsidst maatte han dog ophæve Beleiringen, især fordi Marggreverne Thiderik af Meissen og Otto af Brandenborg, som vare hemmelige Venner af Pfaltzgreve Henrik ikke vilde bie længer. Det er meget rimeligt, at de Tydske Fyrster ei gierne saae, at denne Krig blev snart endt, thi, saalænge den varede, kunde de udbrede deres Magt og Rettigheder og svække Kongens. Otto lod derpaa St. Ægidii Kloster indfatte inden Byens Mure. Ottos Folk giorde desuden ogsaa Philip Tilførselen af Proviant meget besværlig, og tog den ofte bort ved at ligge i Skiul og Baghold; Men paa den anden Side leed Otto et stort Tab ved sin Morbroders den Engelske Kong Richards Død, da hans Eftermand Johan vilde ikke hielpe ham, og nægtede endogsaa at udlevere de Penge og Klenodier, som Richard

havde

Knud VI. Aar 1203. Mark; i Landsbyen Priscim eet Boel, som Strychunes Forældre beboede, dog saaledes at han tilbageholdt den 15de Deel, som han siden ogsaa gav foruden endnu meere, og desuden i Siælland i Opetorp 1 Gaard, hvortil laae 2½ Boel, og i en anden Byes Mark den halve Deel af den saa kaldte Rinæbeksruth, og ⅛ Deel af den Mark, som kaldtes Siothivet, og 3 fulde Dele med 2 smukke Hauger (pomeria, som vel og i de Tiders underlige Latin kan betyde Æblehauger, hvilket det Ord smukke synes at vilse) i den Skov som kaldtes Bylodt. Hans Moder Botilde, Klosterets Almisselem a), gav og til Klosteret meget Gods i Lolland og meget i Siælland med tilhørende Skove. Langeb. IV. 291. 383. 403. 404. —— Førend denne Tid, men uvist naar, gav Erkebisp Absalon til Sorøe Kloster Ladegaarden Liunge med den heele Landsbye, som han deels havde kiøbt, deels tilbyttet sig; det var en anseelig og gammel Ladegaard (Grangia). Provst Asker i Lund havde givet til Sorøe Kloster et halvt Boel i Bieverskov med tilliggende Græsgange og Enge og 2 Boel med tilhørende til Lunde Kirke, hvor han var Kanik, hvilke Absalon som Erkebisp kiøbte af Kanikerne og gav til Sorøe Kloster for noget i Slavien b) af Frue Unas Efterkadenskab, der laae begravet i Sorøe, og havde været gift med Ulf Ingerdsen. En Tid efter kiøbte Munkene af Provst Askers Arvinger i Erkebispens Nærværelse eet Boel i bemeldte Landsbye kaldet Ornumme Boel med Møllen og Engen

a) Det er den sædvanlige Betydning af Præbendaria, og vel muligt, at hun har givet saalænge til Klosteret, at hun derover selv har maattet tage mod Almisse; men maaskee og Munkene have kaldt hende Præbendaria, fordi hun gav dem Præbender; imidlertid er dog Ordets Brug i denne Mening ei bekiendt.

b) Den Stephanianske Afskrift har Skania. Maaskee rigtigere. Kall.

gen Dragholm, og Halvdelen af Skoven Jælinge Øre med hvad Knud VI.
den indbragte, dog saaledes at Jorden skulde, naar Træerne vare Aar 1200.
fældede, tilhøre Bispen af Roskild. Ulf var en Søn af Ingerd, hvis anden Mand heed Vogn, som maaskee var Fader til Ulf, der kan være bleven opkaldt efter hendes første Mand, den Svenske Jarl Ulf; i det mindste var Skelm, Bisp i Aarhuus, Ulfs Broder. Ingerd besad Pedersborg ved Soree, ligesom og hendes Moder Cecilia, der var Skialm Hvides Datter, havde giort. Hr. Ulf blev begravet i Soree Kloster ved Siden af Frue Christina, som var gift med Hr. Stygg, og hans Hustrue Frue Una laae ved Siden af ham. Denne Frue Christine var maaskee Hertug Knud Lavards Datter, og engang gift med den Norske Kong Magnus Blinde. Ulf var Fader til en Christian. Den Svenske Jarl Ulf var Fader til Carl Hertug i Sverrig, fød uden Tvivl af Ingerd af Pedersborg, hvis første Mand var denne Ulf Jarl. Langeb. IV. 469. 470. 471. —— Ulf var formodentlig Lagmand i Værende, og, som det synes, sidst i Tiundeland i Upland; Hans Giftermaal bragte ham uden Tvivl til at skiænke til Kanikerne i Lund 1 Mark Sølv. Han døde den 2 October, men Aaret er ubekiendt. Soree Kloster erhvervede desuden ei længe for og efter denne Tid mange Eiendomme, hvoraf de i Slawelsellitlæ kom efter Erkebisp Absalons Død deels til Bispegaarden i Biernethe, og deels til de forrige Besidderes Arvinger, deels bleve og paa anden Maade afhændede. Iblant disse forekomme og 13 Skillings Jord i Skyld, som det fik i Mageskifte af Paganus Ynder Mannesøn, hvor ved Paganus uden Tvivl forstaaes en Selveierbonde, endskiønt Ordet sielden forekommer i den Bemærkelse. Langeb. III. 558. IV. 55. 57. 472. 473. —— Det var vel og ved denne Tid, at Absalon og hans

 Bro-

Knud VI. Aar 1200. Broder Esbern udstadte en Fundats eller fuldkommen Gavebrev til Sorøe Kloster for alt det som deres Familie havde givet did; thi da den er underskrevet af den Trondhiemske Erkebisp Eric, Nicolaus Bisp i Oslo, Nigallus af Stavanger, Iver af Hammer, Peder af Roskilde, Magisterne Hugo, Walter og Saxo (uden Tvivl den berømte Danske Historieskriver) Provst Acho, Eric Butti og fleere, saa slutter jeg heraf at den er forfærdiget ei længe for Absalons Død, og maaskee efterat Bisp Niels og fleere maatte i forrige Aar flye for Sverres Overmagt fra Norge. Langeb. IV. 533. 534. —— Iblant Wilhelms Breve forekommer Titlen af et I. 1. til en Bisp, hvori spørges om nogen kan ægte den, han forud har bedrevet Hoer med; maaskee i Anledning af det den Franske Kong Philip havde Agnes. Brevet bliver da rimeligen til Bispen af Paris. Til ham findes en Stump af et andet Brev I. 2, hvori spørges, om Forskiel af Stand kan ophæve Ægteskab, som om en havde ægtet en Træl eller Slavinde. I et andet Brev I. 3. svares paa det Spørgsmaal: Hvorvidt Grader i Slægtskab eller Svogerskab hindre Ægteskab? At til syvende Grad maae det ei skee, Stamfaderen iberegnet i den syvende, thi i Henseende til Sødskendebørn havde man erfaret, at af sligt Ægteskab aldrig fremkomme Børn. Alt dette belægges med mange canones. Bispen roses, fordi han lægger sig efter aandelig Kundskab, som var sieldent paa de Tider; Brevet er skrevet af en Bisp til en Bisp, maaskee fra den i Paris til den i Roskilde, og har maaskee Hensigt til Ingeborgs Sag. Af Titlen af et Brev I. 22. fra Bispen i Paris sees, at han i samme har klaget over, at St. Germani Kirke var bleven unddragen hans Myndighed, og spørges tillige deri, om en kan døbes i Moders Liv. Af et andet Brevs I. 23. Titel sees, at Paven har svaret her-

herpaa. Langebek henfører vel disse Breve til 1206, men jeg skulde ansee dem for ældre, og Pavens Svar opsat af Wilhelm, medens han var i Rom 1194; thi hvorfor skulde de ellers staae blant Wilhelms Breve. En anden Stump af et Brev hos Langebek p. 19 hører maaskee og til nogen af disse Tider og synes at handle om Confirmation, som var et Sakrament, og som ei maatte igientages, men af Fastende meddeles Fastende. — Den 28 December udgav Kong Knud sin Forordning om Drab og Saar, hvilken Lagerbring haver udgivet efter en Pergaments Haandskrift i det Kongelige Stokholmske Archiv i Monum. Scan. I. 88-96. Forordningen er stilet til dem, der beboede Skaane, og at ansee som et Bilag til den Skaanske Lov, hvorfor den og er indført i den Skaanske Lov paa Dansk, nemlig i de 6 første Kapitler af femte Bog, thi Forordningen er ellers paa Latin. Den blev givet i Anledning af, at intet Land i det Danske Rige var saa fuldt af Manddrab som Skaane, hvilket Kongen erfarede, saavel ved det almindelige Rygte, som ved de Fornemmes Klagemaal, da saadanne Manddrabere ofte ei bleve straffede, og da de selv kun vare forbundne til at betale den tredie Deel af Mandeboden, hvorimod det var dem tilladt at fordre de 2 andre Dele eller saa kaldte Sale af deres Fæderne og Møderne Frænder, saa tog Vold og Uret herved Overhaand; thi ved at gaae om og tigge hertil bleve de undertiden mere formuende end de havde været, hvorfor efter Anders Sunesens latinske Oversættelse af den Skaanske Lov, Knud forordnede, at Pengene ei maatte leveres til Manddraberen, førend paa den Dag og Tid at Bod skulde betales, og søgte en saadan forhen enten lønligen eller aabenbare at faae dem i Hænde, da skulde han straffes som en Ransmand eller Tyv, og bøde 3 Mark til Kongen, og 3 til den, som han havde forurettet, om det

Knud VI. Aar 1206.

Knud VI. Aar 1200. var skeet ved Namb, men havde han lønligen giort det, da skulde han hænges; Derimod kunde og de Frænder, som vægrede sig ved at betale deres Andeel, tvinges dertil af de andre ved Rettens Hielp, og om dette ei forslog, da ved Kongens. Saaledes indskrænkede Nødvendighed, Nytte og Orden Nordboernes gamle Frihed, og gav Odelsmanden under Navn af Retten alt meere og meere i Kongens, Geistlighedens og Adelens Vold. Manddraberen maatte ei heller faae Ettebod af sine Frænder, førend han havde betalt sin Sale eller den tredie Deel af den heele Bod. Frænder vare ei forbundne til at bøde med ham, uden for Manddrab. Den som var i Følgeskab med Manddraberen, skulde bøde 3 Mark til Kongen, og 3 til Frænderne, naar han ei kunde frie sig med en Tylt Eed; men beskyldtes han for at have saaret nogen ved samme Leilighed, da befrie sig ved 3 Tylter Eed; hvis ikke, da bøde 3 Mark til Kongen og 9 til Sagsøgeren. Dræbtes nogen i sit eget Huus eller Herberg, hvor uden for han havde plantet sit Spyd, eller sat sit Skiold, eller paa sin Ager, da maatte Formanden foruden fuld Mandebod bøde af sit eget for Herværk 40 Mark til Kongen og 40 til den dræbtes Frænder; for anden Herværk, som at bryde anden Mands Dør op, eller borttage noget paa en voldsom Maade, bødedes og 40 Mark; men det var ei Herværk, uden 5 vare sammen i Flok eller Selskab og alle udrustede med fulde Vaaben. (Disse Anordninger om Herværk vare ei nye, men kun Gientagelser af gamle, hvorimod de foregaaende vare nye Love af Knud.) Dræbte nogen en anden, efterat denne havde givet Bøder, da skulde slig være fredløs, og aldrig faae Fred igien, og Kongen tage alt hvad han eiede foruden hans Jord, thi dette var Orbödemaal, det er en Sag, som ei kunde forsones med Bøder. Det er og nyt, at Knud anordnede, at

om nogen sigtedes for at have saaret anden, da maatte han befrie sig med Jernbyrd, naar han havde 2 Vidner mod sig. Heraf sees, hvor længe den overtroiske Skik med Jernbyrd vedblev i Danmark, som og hvor længe det vedvarede, at man kunde forsone Drab ved Boder, hvilket kom saavel overeens med vore Forfædres raae, krigerske og frie Tænkemaade, ligesom og at en Tyv derimod skulde hænges. Kofod Ancher siger, at dette er den ældste Danske Lov, som haves paa Latin, dog troer jeg at den latinske Oversættelse ved Svend Aagesen af Store Knuds Vitherlaghs Ret er ældre; Han meener og, at da man altid haver de gamle Danske Love, som ere paa Latin, ogsaa paa Dansk, og disse altid vidtløftigere, saa bør de og ansees for Originalerne, endskiønt de Geistlige vel have først udkastet slige Love paa Latin, venteligen af Høiagtelse for det latinske Sprog, som havde kostet dem Umage at lære, hvorfor de kaldte Fæderne Sproget det gemeene Sprog, idioma vulgare, som vel og kan oversættes ved det gængse Sprog. Her siges og at det tilkom Kongen at give og forandre Love: Regiæ est potestatis leges condere vel mutare, hvilket viiser hvor stor Kongemagten da var, og at Aristocratiet havde endnu ikke giort synderlig Indbrud paa den; hvorfor her og lægges til, at den, som handlede imod denne Anordning, maatte vide at han havde forgrebet sig imod Kongens Majestæt. Forordningen gaves i Lund i Overværelse af Erkebisp Absalon, Peder, Byens Befalingsmand (Præfectus) og mange Skaanske Adelsmænd udi det 31te Aar efter Kong Knuds Kroning, hvilket viiser at han er bleven kronet 1170, og i hans Monarkies 19de Aar, som beviiser at hans Fader døde 1182. —— Udi en Udskrift af Roskilde Kapitels Archiv, som med meget andet er indført i et Manuscript hos mig, siges at en Truels skiødte noget Gods i Svolstrup i

Knud VI.
Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200. Jorlund til Roskilde Domkirke. — Kardinal Petrus Capuanus, som, af Frygt for Kong Philips Vrede ei torde holde et nyt Concilium i det egentlige Frankrige, sammenkaldte derfor et i Vienne, hvor han først egentlig giorde Interdictet eller Forbudet bekiendt, som derpaa varede fra den 5 Februari, eller 3 Dage efter Mariæ Renselses Fest, og til Aftenen for Korsets Ophøielse, det er den 13de September; dog skal Erkebispen af Rouen og Bispen af Poitiers allerede forhen have giort det bekiendt. En Medaarsag, hvorfor Kardinalen opsatte Bekiendtgiørelsen, var at Kongen havde indskudt sig under Paven førend Concilium i Dijon, som Kardinalen havde ei holdt førend efter at han havde været 10 Maaneder i Frankrige, og da han mærkede at Kardinalen vilde forfare imod ham. Udi Vienne vare mange Erkebisper tilstæde, og deriblant nogle fra Frankrige, og sendte Kardinalen derfra Breve til alle Franske Prælater, hvorudi Pavens om Interdictet var indrykket. Dersom nogen Bisp handlede herimod, saa gav han tilkiende, at han skulde være suspenderet, men alle andre, af hvad Rang og Orden de vare, forbød han strax Udøvelsen af deres Embede. Alle indkaldte han at møde for Paven, og staae til rette for deres Ulydighed, til Christi Himmelfarts Fest den 17 Mai. Nogle vare strax beredvillige til at efterkomme Interdictet, nemlig Bisperne af Senlis, Soissons, Amiens, Arras, Paris og nogle fleere, samt Kanikerne af Paris og Sens; men Erkebispen af Rheims, og Bisperne af Laon, Noyon, Auxerre, Beauvais, Tournay, Meaux, Chartres, Orleans og nogle fleere sendte Bud til Rom og undskyldte sig paa adskillige Maader; dog dersom Paven vedblev sit Forsæt, saa vilde de opfylde Forbudet. Paven forkastede deres Undskyldninger og bød dem adlyde, hvilket de da ogsaa giorde, saa at alle Kirker vare lukte, og heller ikke nogen blev

begra-

begravet i Kirkegaarden, hvorover alle Liig da stode ubegravne over Jorden. I Anledning heraf var det uden Tvivl, at Paven paa nye udstædte en Bulla til Lateran den 11 Martii hos Langebek VI. 94 sq., hvor han igientager det ofte af ham forhen sagde, og siger, at Kongen har ved sine Gesandtere, skiønt ei givet fuld Fyldestgiørelse, dog ei aldeles og haardnakket afslaget den. Nu formaner Paven derfor de Bisper, som hidindtil ei havde iagttaget Interdictet, til at efterkomme det, da han haver Haab om Kongens Omvendelse. Da Stephan, Bisp af Tournay, som ellers var saa ivrig en Tilhænger af Ingeborg, selv ei vilde strax efterkomme Forbudet, mærker man tydelig heraf, hvor megen Uorden det maatte foraarsage, og hvor meget det maatte smerte enhver god Fransk Mand og Bisp, at for at hævne den Uret Ingeborg vist nok havde lidt skulde nu saa mange tusende uskyldige Mennesker lide, og det ved en fremmed Bisps Overmod og Indgreb i den Franske Geistligheds Rettigheder. Kongen blev ogsaa over dette meget opbragt, saa at han med Magt fordrev de Bisper og andre Klerker, som strax fra det første af havde rettet sig efter Forbudet, fra deres Steder, bemægtigede sig deres Gods, ja endog uddrev derfor Kaniker og Klerker af Landet, og udjog de Præster, som forbleve i deres Segne, hvis Gods han bemægtigede sig. Dronningen Ingeborg indelukte han i Slottet Estampes, og skilte hende ved al Trøst. Rigordus kalder hende ved denne Leilighed en hellig Dronning og prydet med alle Dyder og gode Sæder. De ulykkelige, helst naar de derhos ere uskyldige, have altid noget ærværdigt hos sig. Paa samme Tid borttog han den tredie Deel af alle sine Mands (milites) og Krigsmænds (Vasallers) og deres Folks Gods og udpressede af Borgerne uhørte Skatter og Paalæg. De Bekymringer og Plager han maatte friste, forbit-

Knud VI.
Aar 1200.

trede

Knud VI. Aar 1200. trede hans Sind. Men som hans heele Folk begyndte at knurre og at raabe Jammer over de med Forbudet følgende Uleiligheder, sendte han nogle Klerker og Riddere som sine Sendebud til Paven, og klagede mangfoldig over Legaten, men tilbød dog eedelig Borgen, at han vilde staae til Rette for Legaten eller andre tilsendte Dommere. Paven svarede, at det kom an paa, om han vilde rette sig efter den alt afsagde Dom, eller den, som endnu skulde afsiges: I første Fald maatte han skille sig ved den sidst antagne (superinducta), og tage Dronningen tilbage, og da vilde Paven antage eedelig Borgen, ja forlangte den ei engang, og strax ophæve Forbudet, naar de fornærmede Bisper og Klerker fuldkommen igien indsattes; Men i sidste Fald, da modtog han Cautionen, naar kun den sidst antagne bortsendtes, og Dronningen igien antoges. Da Gesandterne kom tilbage, og berettede dette, blev Kongen meget bekymret, thi saa meget han hadede Ingeborg, saa meget elskede han Agnes. Han kaldte derfor nogle geistlige og verdslige Fyrster til sig, og raadførte sig med dem, hvad han skulde giøre. Da nu alle svarede, at han maatte adlyde den Romerske Stoel, adspurgte han sin Morbroder Erkebispen af Rheims, som havde forkyndet Skilsmissedommen, om det var sandt, hvad Paven havde skrevet ham, at Dommen ei var en Skilsmissedom men en giekkelig Fabel, og da Erkebispen hertil svarede, at det var sandt, hvad Paven havde skrevet, thi han turde ei svare anderledes, sagde Kongen: Saa er Du en Daare og en Nar som har dømt saaledes. Nu sendte han derfor Gesandtere paa nye til Paven, for at forlange Forbudet ophævet, og at Sagen da skulde undersøges; men da Paven hverken lod sig bøie ved Trudsler, Bønner eller Løfter, underkastede han sig hans Villie. Man kan ei andet end heri beundre Paven, saafremt han eller nogen Pave

havde Ret til at handle saa: Vist nok havde de Medhold af Tiderne Tænkemaade og gammel indført Skik. Seier at erholde over saa mægtig en Konge og at befæste det geistlige Overherredømme over alle Christne, kunde ei heller andet end smigre Paven, og formaae ham til at være standhaftig. Iblant de Bisper, som Philip mishandlede var og Stephan af Tournay. I et Brev (epist. 13. edit. 1611) klager han over at Kongen borttog Alternes Indkomster, truede ham, og sendte ham onde Folk paa Halsen, hvorover han bar stor Rædsel for ham, og bad Gud redde sig af hans Haand. Bispen havde forkyndt Interdictet over hans Land og Bandsættelsen over ham selv (hvilket sidste var meere end Paven havde forlangt) i Følge sin Lydighed mod Paven, men Abbederne, Decanerne og Præsterne vilde ei adlyde ham, sigende at de havde appelleret, hvorpaa Stephanus havde villet forlade Byen, men Kongens Vrede havde saaledes tillukt ham alle Veie, at han ei kunde engang faae et Bud sendt sikkert ud; herover spørger han Erkebispen af Rheims uden Tvivl til Raads, hvad han skal giøre. Ved Breve opløstede Paven ham og de andre Bisper, som strax havde adlydet, til Skyerne og truede derimod de andre. Imidlertid da Forbudet allene gialdt for Kongens egne Lande, og hans Lehnsmænd vare frie, saa kunde derfor adskillige Kirkeskikke, Kongen vedkommende, overholdes: Saaledes blev den 1. Julii den Spanske Princesse Blanca, en Datter af Kong Alphonsus i Castilien trolovet med Philips Søn Ludvig i Purmor udi Normandie. Philip beklagede sig nu heftig over at Petrus fra Capua havde forkyndt Interdictet, endskiønt Kongen havde appelleret til Paven; hvortil Paven svarede, at Petrus ei var Dommens Fremfører (Dictator) men snarere Udfører. Ligeledes klagede Kongen, at Petrus havde forkyndet den uden for det Fran- Knud IV. Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200.

ske Rige, hvortil Paven svarede, at hvorvel det var saaledes saa havde dog Peder ei gaaet uden for sin Sendelses Grændser, saa som han foruden det Franske Rige var ogsaa Gesandt i de Landskaber Vienne, Lyon og Besançon. Saalænge Interdictet varede, vedblev dog Philip i alle Maader at forestaae sit Rige ligesom tilforn, som Blondel meget godt har beviist. Førend Philip vilde føie sig efter Paven, faldt denne paa at ophæve Interdictet over Riget, og derimod at sætte Kongen selv i Band, sigende: Det er bedre, at een straffes, end at det gandske Folk forgaaer. Philip sendte nemlig jevnlige Gesandtskaber til Paven, og bad at Interdictet maatte ophæves; Nogle Gange afslog Paven det, men da de kongelige Gesandtere havde i Kongens Navn lovet i Pavens og Kardinalernes Overværelse, at deres Konge vilde give den sidst antagne Afsked, tage Ingeborg igien, og opføre sig anstændigen med hende som med sin Dronning, og Gemahlinde, saa besluttede Paven at ophæve Interdictet, ligesom ogsaa at om Kongen efter et Aars Forløb vedblev at paastaae Skilsmisse, skulde det tilkiendegives Kongen af Danmark og Dronningens øvrige Venner, paa det at de kunde møde naar og hvor Kongen vilde at denne Skilsmisse skulde skee, saafremt den med Rette burde skee. Saadant skulde da ogsaa tilmeldes Paven og det Romerske Hof, paa det at fornuftige Mænd kunde fra samme være tilstede, og i al Fald en høitidelig Skilsmisse retmæssigen foretages. Efter dette sendte Paven som sine Legati a latere Kardinalerne Octavianus Bisp af Ostia og Johannes Bisp af Velletri til Frankrige, hvilke den 7 September, hellig Aften for Mariæ Fødselsdag, holdte et Concilium i St. Leodgarii Kirke i Nivelle eller Iveline i Grevskabet Montfort, hvor der var et kongeligt Slot, og hvor mange Franske Erkebisper, Bisper og andre Klerker mødte

tilli-

tilligemed Kong Philip og begge Dronninger Ingeborg og Agnes. Her tog Philip vel Ingeborg igjen til sig, men strax derpaa klagede han for Kardinalen, og paastod at han for Slægtskabs Skyld ingenlunde kunde beholde hende, og derfor forlangte, at Skilsmisse maatte skee imellem dem, da han efter den canoniske Ret ingenlunde kunde have hende til ægte, og det vilde han i alle Maader bevise. Kardinalen forundte ham da fra den Dag af en Tid af 6 Maaneder, 6 Uger, 6 Dage og 6 Timer, altsaa naar det nøie skulde følges, til den 24 eller 25 April, (hvilken Forlags-Dag dog siden ei blev holdt meget nøie,) til videre at overveie dette, og da at møde og afgiøre altsammen i Soissons, hvilket Sted Dronning Ingeborg selv valgte. Samme 7 September skikkede Kong Philip da Agnes fra sig til en Tid, nemlig indtil Samlingen var skeet og Dommen fældet i Soissons, og tog Ingeborg for saavidt til sig igien, endskiønt han al den Tid over ei levede med hende som en Mand med sin Kone, hvorfor vel denne heele Tid har været en Drøvelses Tid for hende. Og som Kongen havde nu opfyldt Pavens Villie, saa blev strax Interdictet ophævet og dette tilkiendegivet ved Klokkers Ringning, hvorover blev en stor Glæde hos det franske Klerisie og Folk. Interdictet havde varet i 33 Uger og 5 Dage a). Da Philip nu paastod at Ingeborg

Knud VI.
Aar 1200.

a) Ved denne Leilighed var det nok at Philip tilskrev Paven at Cardinalen Octavianus, havde imod hans Villie ved Vold og Magt tvunget ham til at tage Ingeborg igien, og at han dog ei havde vildet indgaae Forbund med den Romerske Kirkes Fiender. Paven svarede, at det var ei Vold og Magt, men Retfærdighed. Biskop Odo af Paris og Nicolaus af Soissons gave ved Breve til Paven deres Glæde tilkiende over Interdictets Ophævelse. Ved Brev til Legaten Octavianus af 6 Nov. gav Paven ham tilkiende, at han havde ophævet

Knud VI. Aar 1209. borg var hans Blodsforvandte, saa viiser dette, at han og de der holdt med ham, have forladt det Beviis, som toges af den Flanderske Stamme, da samme kun kunde viise Svogerskab, og det ikke engang, og rimeligen taget fat paa den Russiske, hvortil den Stamtavle, Wilhelm havde indgivet, venteligen har givet Anledning, da de ei før tænkte derpaa, og efter hvilken der var efter den canoniske Ret Slægtskab imellem dem, som kunde hindre Ægteskab. Vel sandt at Paven kunde dispensere, men naar den eene Part ei forlangte det, og skyldte paa sin Samvittighed, saa er det Spørgsmaal, om Paven kunde paatvinge den eene, at beholde den anden, hvorhos det dog giorde stor Forskiel, naar kun Forlovelse, og naar virkelig Vielse var skeet, og derpaa fulgt legemlig Omgang, hvilket sidste Dronningen paastod at være gaaet for sig og Kongen derimod benægtede. Efter denne Forhandling er det uden Tvivl, at Ingeborg tilskrev Decanus og Kapitlet i Amiens det Brev, som findes i Sammarthani Gallia christ. II. p. 99. Marliere Antiqu. de la ville d'Amiens p. 223. Langeb. VI. p. 94, og deri beklages de, at hun ei i saa lang Tid havde kundet betænke denne Kirke, hvor hun var bleven salvet og kronet, formedelst de Gienvordigheder, der havde mødt hende, som vare den ganske Verden bekiendte. Men nu sendte hun dem en Præstedragt, som hun bad dem at bruge, naar Messe holdtes paa Mariæ-Dagene, endskiønt den ei var saa god, som hun ønskede, da naar Gud vilde skiænke hende meere Naade og give hende Fred, vilde hun udviise større Kierlighed

hævet Suspensionen af Hugo Biskop af Auxerre, fordi han ei havde biefaldet Interdictet, men derimod giort hans Valg til Erkebiskop af Sens til intet. Disse 5 Breve har Du Theil udgivet; Raynald har i sine Annaler forhen tildeels udgivet tildeels ommældt dem.

Suhm.

lighed imod deres Kirke. Nu udbad hun sig at de vilde erindre hende i deres Bønner og giøre hende meddeelagtig i deres Messer og gode Gierninger. Da Efterretning om bemeldte Begyndelse til en god Forandring i Ingeborgs Sag blev sendt til Danmark, saa og at Sendebud derfra kunde sendes til Soissons næste Aar, har dette vel givet Wilhelm Anledning til at tilskrive Kong Knud Brevet II. 37. enten sidst i dette Aar eller først i næste, hvorudi han ønsker ham til Lykke med at den Franske Konge havde efter Rygtet taget hans Søster igien, hvorover alle, Gamle og Unge, Drenge og Oldinge, Fattige og Rige i Danmark glædede sig, da Aarsagen til Glæde var almindelig, og der var ingen i Riget, som burde give Sorg Rum. Vel muligt, at dette Brev er skrevet noget seenere hen i 1201, efterat Agnes var død, og Philip havde endnu meere nærmet sig Ingeborg. Imidlertid henføre Bartholin og Langebek dette Brev til 1200. Det forstaaer sig, at en af de fornemste Ting, som Octavianus drev paa, (thi efter Gesta Innocentii lader det at han var denne Gang alleene tilstede, og at Johannes først kom Aaret efter) var nemlig, at Kongen skulde give Klerisiet en fuldkommen Erstatning for den Skade og Uret den var tilføiet, og dernæst at Agnes skulde ei være hos Kongen, eller paa samme Sted, og ei heller have legemlig Omgang med ham, og at hun skulde bringes ud over Rigets Grændser. Derimod skulde han høitideligen tage Ingeborg igien, behandle hende kongeligen og give offentligen en eedelig Caution fra sig, at han ei vilde lade hende fra sig uden efter Kirkens Dom. Interdictet skulde da ophæves, dog forbeholdt Legaten sig at revse dem, som ei havde holdt det fra først af. Men vilde Kongen, efterat han jevnlig og flitteligen havde paamindet og opmuntret ham til at beholde Ingeborg, som sin ægte

Knud VI. Aar 1200.

Hu-

Knud VI. Hustrue, dog ei giøre det, men heller paaanke sit Giftermaal, saa
Aar 1200. befalede Paven, at han skulde give ham 6 Maaneders Tid til at anlægge sin Sag, paa det at, om Ingeborg vilde det, hendes Broder den Danske Konge kunde blive herom underrettet, og at han da kunde sende fornuftige Mænd til hendes Forsvar med Advocater og Vidner og andet fornødent, under Pavelig og Kongelig Leide (Trygehd, securitate) og paa et beqvemt Sted, som Paven frivilligen udvalgte. Men til at undersøge og forsvare hendes Sag (ipsius, uden Tvivl Ingeborgs) tilføiede Paven med Parternes frie Villie Johannes Kardinal Præst af Sancta Prisca og paalagde dem med de assisterende Geistlige, Lærde og Kloge (providis) Mænd at undersøge Sagen tilstrækkeligen og med Forstandighed, og saaledes at opføre sig i Ord, Gierninger, og alle Ting, at ingen Mistanke kunde komme paa dem, og at de iagttoge Rettens Orden i alle Ting, og saae til, at de, som vare paa Dronningens Side, nøde Tryghed og Sikkerhed og at de bragte Sagen retfærdigen til Ende. Den Franske Konge og hans store Mænd toge ærbødigen og hengiven imod Octavianus, og fik da Kirker og Klerker vedbørlig Gotgierelse, og derpaa lod Octavianus Dronningen bringe til ovenmeldte kongelige Slot fra det Sted hun var, maaskee Estampes, hvor Kongen tog hende igien efter Legatens Befaling i Overværelse af Erkebisper, Bisper og de Store og en overflødig Mængde af Klerker og Almue, og lod han sig da sværge ind i Sielen, at han vilde med Ære begegne hende som Dronning, og ei lade hende fra sig uden Kirkens Dom. Men nogle lagde Kardinalen til Last, at han havde forsømt nøie at opfylde alt, hvad Paven havde befalet ham og gaaet nogle Ting løseligen over. Saaledes havde han vel skilt den sidst antagne fra Kongens Seng, men dog ei sendt hende ud af Riget, fordi hun

var

var frugtsommelig, og nær ved at komme ned, (som og skeede kort efter, da hun fødte Sønnen Philip,) hvorover det var billigt, at Octavianus lod hende blive, og ogsaa en Tid efter, indtil hun kunde komme sig igien. Den 22 October tilskrev Paven Ingeborg Brevet hos Langeb. VI. 97 og formaaede hende til at anholde hos Gud i sine Bønner at Kongen vilde elske og behandle hende som en Ægtemand; Paven havde paa nye tilskrevet hendes Broder den Danske Kong Knud, hans kiære Søn i Christo, hun skulde ved sine Breve og Sendebud paastaae hos ham at sende fornøden Svar (Responsales, Creditiver) til hendes Forsvar med Advocater, Vidner og andet, som kunde ansees for nødvendigt, da han ei kunne undskylde sig med Uformuenhed, og da det vilde blive lige saa let, om ei lettere for ham, at giendrive det forkastede Svogerskab, naar kun Sandhed var i det Dronningen forsikrede, som den anden Part at beviise sin Paastand, med mindre den skulde være sand; Paven vilde ei forlade hende, endskiønt han ei kunde nægte Kongen Undersøgning og Rettergang. Herefter lader det, at man i Danmark har begyndt at blive kied af den arme Ingeborgs Sag, deels maaskee for dens Langvarighed og deels dens Bekostning. Under den 31 October tilskrev Paven hende atter fra Lateran et Brev ibid. 97 (begge har Professor Mallet ladet 1765 udskrive af det Vaticanske Bibliotheks Manuskripter.) Heri melder Paven hende, at han ved Bisperne af Paris, Soissons, Troyes og fleere havde faaet Efterretning om det ommeldte i Henseende til hende og Philip, og hvorledes det var bleven udrettet ved Kardinal Octavianus; Derfore kunde de, som under hendes Navn og Segl havde tilskrevet Paven, gierne have fortiet meget uden Sandheds Fornærmelse; thi Paven kunde ingenlunde troe, at bemeldte Kardinal, som ingenlunde turde overskride den ham

Knud VI.
Aar 1200.

af

Knud VI. af Paven givne Forskrift, havde forkyndet hende, at burde være
Aar 1200. Kongens Hustrue og Frankriges Dronning i 7 Maaneder, og ikke heller havde han imodtaget saadan Eed, hvad end Kongen kunde sige, at Kongen skulde ei uden Kirkens Dom skille sig ved hende i samme Tidsrum og i den lade hende kongeligen behandle, da bemeldte Bisper havde ei meldt noget herom i deres Breve, og de havde i saa vigtig en Sag ei kundet undertrykke Sandheden for Paven, eller fare med Urigtighed. Hvo kunde desuden troe, at Dronningen ei maatte tale med nogen, uden i Overværelse af endeel dertil af Kongen beskikkede Personer. Hvad Dronningen havde herom ladet skrive ved sine Klerker, det vilde Kongen vist lade dem forhøre for. Men skulde dog noget af hvad Paven havde befalet, være bleven forsømt, saa vilde han besørge det, og derover skrive saavel til Kongen som til Legaten. Dronningen skulde vedblive i Bønner til Gud og anholde hos sin Broder Kong Knud om Advocater &c. ligesom Paven skrev i forige Brev. Til Kong Knud skrev Paven ogsaa paa samme Dag og Sted et andet hos Langebek VI. 99, som ogsaa er beserget udskrevet ved Professor Mallet. Han fortæller der kortelig, hvad nu var hændet i Frankrige angaaende Ingeborg og beder ham ei h[illegible]nime at understøtte Dronningens Sag ved Advocater og deslige; Siger, at Skilemisse Dommen er allene bleven tilbagekaldet, fordi Orden ei var bleven iagttaget ved den. Ved Mallets Omsorg er ogsaa bleven udskreven Octaviani Brev til Paven hos Langebek VI. 100. om den heele Sag, at det havde været at befrygte, at den Franske Kirke, som fremfor andre havde hidindtil været det apostoliske Sæde meest hengiven, skulde ganske have unddraget sig dens Lydighed: Med hvad Glæde han derfor var bleven imodtagen af den Franske Geistlighed; at han først havde overlagt Kongens Sag

med

med de Franske Erkebisper, Bisper, Abbeder og andre Prælater, at Kongen var fra Compiegne, hvor han holdt Samling med Grev Baldum af Flandern og Herting Henrik af Brabant, kommen ham lige til Sens imøde, hvor han imod al Formodning fandt ham meget føielig, saa at alle, der kiendte hans Sind, forundrede sig derover, og hvor de talte sammen om mange Ting; ja tilsidst brast Kongen ud i megen Graad; og lovede at efterkomme Pavens Befalinger og Kardinalens Foranstaltninger. Han fyldestgiorde da den heele Geistlighed, gav Klosterne i Sens og Paris nyt Privilegium om deres Frieheder og skiænkede Bisperne af Paris og Soissons, som han var særdeles forternet paa, sin Naade igien; Han lovede og ei at see eller have Omgang med den sidst antagne indtil Dronningens Sag var bragt til Ende. Og som Dronningen var syg, saa lod han hende bringe fra det Sted, hun var, til det Kongelige Slot St. Leodegarius, hvor Dronningerne pleiede at opholde sig fra gamle Tider, og Kongen at helligholde de fornemste Festdage, og som laae 3 Dages Reise fra Paris. Paa den bestemte Dag mødte de alle der, og mange Bisper og Abbeder og især de Bisper, som havde holdt Interdictet, 2 undtagne som vare syge. Octavian besegte da Dronningen, og overtalte Kongen til at han selv Dagen efter gik med Octavianus og med Broder Bernard af Vicena til Dronningen og talte længe med hende, hvorover alle forundrede sig, som kiendte hans Hiertes Haardhed, da han ei havde seet hende fra den Dag af, de bleve adskilte, og aldrig havde vildet ladet sig overtale dertil, og om hendes Person aldrig nogen havde turdet sige ham et Ord. Derpaa blev Dronningen kongeligen indledet af 3 Bisper i Forsamlingen, hvor en utallig Mængde geistlige og verdslige vare tilstede, og hvor Kongen offentligen imodtog hende, skient ugierne, som sin Dronning og Hu-

Knud VI.
Aar 1200.

Knud VI. strue, og lovede i alting at adlyde Pavens Befalinger; ja endog
Aar 1200. efter Kardinalens ivrige Forben lod han sin Yndling den ædle Mand Nicolaus, som tvende Gange havde været hos Paven, sværge ind i sin Siel, publice fecit in anima sua jurare, at han vilde begegne hende som Dronning af Frankrige og sin Hustrue, og ei skille sig ved hende uden Kirkens Dom. Interdictet blev derpaa ophævet og roste alle Pavens Lemfældighed deri, og Retfærdighed i Dronningens Sag. Imidlertid vilde dog Kongen ei lade sig bevæge til at beholde Dronningen, hvorover de maatte love ham at anstille en nøiere Undersøgning om Ægteskabet, saaledes som Paven ved Brev og Gesandter havde lovet. Dronningen vilde ei, at Samlingen desangaaende skulde holdes i Lyon eller Cambray, da hun paastod, at hendes Forsvarere kunde ikke sikkert komme did for den Krigs Skyld, hendes Broder havde med de Tydske, hvilket synes at viise, at den Krig, som Knud da førte, ansaaes som ført imod den Tydske Kong Philip og hans Partie. Endeligen valgte hun Soissons, hvormed Kongen og var fornøiet. Derpaa sendte Kardinalen Pavens og hans egne Breve tilligemed Stævnemaal til den Danske Konge, og til Erkebispen af Lund forlangende, at de vilde sendte Bud med alt, hvad der kunde tiene til at forsvare Dronningen og lovede dem fuldkommen Sikkerhed saavel paa Pavens Vegne, som ved Breve fra den Franske Konge. Dronningen selv sendte og en af hendes Klerker til sin Broder og til Erkebispen af Lund, og skulde Kardinalen ei undlade at bede sin Meddommer Kardinal-Præst Johannes af St. Prisca, det Apostoliske Sædes Legat, at møde paa bestemte Tid og Sted. Men endskiønt Kardinalen havde endnu ei kundet bringe Kongen til at beholde og elske Dronningen, saa havde han dog godt Haab til Gud, og havde derfor bedet saa vel Kapitelerne af Clugny, og Ci-

ster-

stertium, som ogsaa andre Klostere at holde Bønner. Dronningen blev og efter Kardinalens Beretning med Ære holdt i Estampes, og havde Kapellaner og Klerker til Gudstienesten, undertiden ogsaa Riddere, eller i det mindste een Ridder (militem) og nødvendige Opvartere af begge Kiøn til sin Tieneste, samt fik Klæder og Fødevahre efter eget Behag. I Henseende til Korsningen, den hellige Krig angaaende, havde Kardinalen for ovenmeldte Aarsagers Skyld endnu ei kundet udrette noget, men agtede at giøre hvad han kunde saavel hos den Franske, som Engelske Konge, og begges Prælater og Fyrster. Pavens Svar herpaa hos Langebek VI. 103, er og bleven udskreven af Vatican ved Mallets Omsorg. Deri igientager han hvad Octavianus har meldt ham, siger at han er hans fortrolige Ven, og giver tilkiende, at han er forneiet med alt hvad han har giort, undtagen at den sidst antagne Agnes ei havde forladt det Franske Rige, som dog undskyldtes ved det Kardinalen havde ladet ham vide ved sit Bud, at hun var frugtsommelig og nær ved at giøre Barsel. Imidlertid da Mistanke kunde herover opkomme imod den Romerske Kirke, ligesom den tillod Kongen at holde tvende Hustruer, især da Agnes var ham nærmere, end den retmæssige havde været i sin Forskydelses Tid, saa maatte han kraftigen sørge for at dette blev forandret, naar Hindringen ophørte, paa det at dette ei skulde igien blive en Hindring i Sagens Afgiørelse. Han skulde derfor af al Magt søge at formaae Kongen til at elske Dronningen, da han for nærværende Tid ei kunde ægte en hæderligere og ædlere, da hun ei allene sagdes af alle at være anstændig, men endogsaa hellig. Men midt i denne Glæde, siger Paven, havde han faaet Brev fra Dronningen, hvorudi hun tilkiendegiver, at hun snarere kunde siges at være fængslet, end igien indsat, at hun ved at flyttes fra et til et

Knud VI.
Aar 1200.

Knud VI. andet Sted holdtes i nøiere Forvaring, saa at hun hverken havde
Aar 1200. nogen Frihed eller Magt, ei heller nogen kongelig Ære blev hende beviist, og blev det hende ei tilladt at tale med nogen uden Kongens særegne dertil given Tilladelse og Brev derom, undtagen allene med tvende Kapellaner, som vare hendes Landsmænd, og som med Møie engang fik Lov at tale med hende i andres Overværelse, og det paa Fransk. I samme Brev stod og, at da Garner af Trainel, Bisp i Troyes, paastod, at Kongen skulde give sin høire Haand til Forsikring paa, at han tog hende igien til sin Hustrue, saa havde Octavianus sagt, at hun i 7 Maaneder skulde være Dronning i Frankrige og Kongens Hustrue, (hvilket Paven ingenlunde kunde troe, at være saa af ham sagt;) ligesom ogsaa at Kongen skulde derpaa have tillagt: Ja saaledes, som jeg forud har sagt ham; Og siden, da det blev beediget at han ei vilde skille sig ved hende uden Kirkens Dom, havde Kongen lagt til: I disse 7 Maaneder. Kongen havde og forbudet, at der ei maatte bedes for hende i de kongelige Kapeller, saaledes, som det altid pleiede at skee i Frankrige for Kongen og Dronningen tilsammen. Dersom dette forholdt sig saaledes, saa var hun kun i Navn, og ei i Gierningen indsat, og om hun i saa Fald behandledes kongeligen, saaledes som beføret var, det maatte Octavianus paasee, og Kongen selv skiønne. Octavianus maatte nu selv overveie, om og hvorvidt han havde opfyldt al Pavens Befaling, og hvor mange Formaninger han maatte have brugt, da han samme Dag, ja næsten samme Time, som Dronningens Antagelse var skeet og Forbudet ophævet, havde alt fastsat Tiden til Sagens Afgiørelse. Nu endskiønt Slottet Estampes, hvorhen hun strax var bleven bragt efter Samlingens Slutning, var smukt og laae midt i Skov, saa forundrede Paven sig dog over, at Kardinalen ei havde ladet hende

kom-

komme til Paris, som var Konge-Sædet, eller nogen anden Stad, hvor Folket kunde have gaaet hende imøde og beviist hende kongelig Ære. Paven skrev ei dette, fordi han troede alt, hvad der var berettet, men fordi Kardinalen skulde handle saa, at det ei blev troet. Han skulde derfor giøre sig al Umage for, at Dronningen fik Magt og Frihed, saa at hun kunde gaae ud, og andre frit komme til og tale med hende, især om hvad som vedkom hendes Sag, saa at Erkebisper, Bisper, Grever og Baroner kunde giøre deres Opvartning hos hende, ligesom hos andre Dronninger, og at Kongen selv vilde iblant komme til hende og forsyne hende kongeligen saavel med Folk, som med alle andre Ting. Thi Paven vilde, at alle Ting skulde opfyldes ei for et Syns Skyld, men virkeligen, og agtede Paven endog at udøse sit Blod for Sandhed og Retfærdighed. Kardinalen maatte vel vogte sig for Omgang med dem, i hvis Nærværelse ingen turde sige ham noget fra Dronningen, af Frygt for at det skulde igien blive berettet. Han maatte vel erindre sig, hvad Paven mundtligen havde sagt ham, at denne Sag vilde udfalde enten til det Apostoliske Sædes store Ophøielse, eller og dets store Skam, om den med Forsømmelse blev udrettet. Kardinalen skulde nu møde for sin egen Domstoel og Samvittighed, og meere agte paa Gud end paa Mennesket, meere paa Paven end paa Kongen, meere paa den gandske Kirke end paa een Person, meere paa sin egen Salighed end paa Kongens Villie. Paven havde til ham skrevet som en Ven til sin Ven, og han bad ham ei at handle imod Dronningen, enten med Hierte, Ord eller Gierning, men snarere ynde hende, saa meget som anstændigt og tienligt var; da hendes Sag syntes god (favorabilis). Det er klart, at Paven opførte sig som en ærlig og kiæk Mand; men Kardinalen derimod heel tvetydig. Alle de Tiders

Knud VI. Aar 1200.

Skri-

Knud VI. Aar 1200. Skribenter vidne eenstemmigen, at Ingeborgs Antagelse var kun for et Syns Skyld, og at Kongen ingen legemlig Omgang havde med hende; thi han kom aldrig til hende. Besynderligt er det, at Roger de Hoveden kalder Ingeborg altid Botilde, og Kroniken af Klosteret i Gales Samling I. p. 258, Burton, samt Matthæns Paris. kalde hende ogsaa saaledes, hvilket bringer mig paa de Tanker at hun har havt begge Navne. Rog. de Hoveden p. 801. 802 sq. Coleti conc. XIII. 749. 759. 760. Gesta Innocent. c. 51. sq. Auctar. Aquicinct. p. 259. 260. Labbei bibl. Mscr. I. 295. Rigordus p. 43. 44. Guil. Armorie. p. 80. Chron. Autissiodor f. 113. p. 1. Blondel de form. Regn. Christo p. 334-339. 346-353. 369. Matth. Paris. p. 167 sq Martene coll. script. V. 1038. Marloti metrop. Rhem. III. 444. Rad. de Diceto p. 707.

Den Bremiske Erkebisp Hartvic stadfæstede omtrent i dette Aar ved sit Diplom den Pantsætning, som Grev Adolph af Schavenburgh havde giort af Tienderne af de 6 Landsbyer (villæ) Aspe, Bostede, Emmdorpe, Werkebeke, Euenvelde, og Ederstede, som han havde til Lehn af Erkebispen, til den afdøde Provst Sydo i Neumünster for 60 Mark Selv (venteligen da, han behøvede Penge for at drage til det hellige Land) og hvortil Erkebispens Sendebud havde givet sit Samtykke. Aspe er et Sogn i Wilster Mark, Emdorp en Landsbye i Krummenteich Sogn og sammes Mark og ligge ei langt fra Sydre-Ditmarsken; de andre kiender jeg ikke. Ederstede maae have været en Landsbye, og derved ingenlunde det bekiendte Landskab af samme Navn forstaaes, thi det laae norden for Ederen og hørte altsaa til Danmark hvor Erkebispen intet eiede, og kunde altsaa intet forlehne bort. Westphalen monum. Cimbr. II. 18. —— I Sicilien vedvarede Krigen mellem

lem Marqvard og den unge Kong Friderich, som fik Hielpe- Knud VI.
tropper fra Paven, der ogsaa tog sig af Grev Gualter af Brien- Aar 1200.
ne, som Aaret forhen havde giftet sig med Kong Tancreds ældste Prindsesse, og i dette Aar kom til Rom med hende og sin Svigermoder Dronning Sibylla. Paven tænkte at bruge ham, ifald Kong Friderich skulde døe, for derved at hindre den Tydske Philip at blive Mester af Sicilien. For Otto giorde Paven sig megen Umage i dette Aar ved ei allene at tilskrive den Engelske Konge Johan for ham, men endog de Tydske Fyrster og især Erkebisp Conrad af Maynz, og søgte han i Brevet til den sidste at beviise, at det tilkom Paven fornemmeligen tilsidst at stadfæste, hvo der skulde være Keiser. Muratori l. c. VII. 364. —— Stedingerne opsatte sig mod deres Herrer, og forstyrrede de Slotte og Befæstninger, som vare i deres Land; hertil var Adelens haarde Regiment og Overmod Skyld; thi de voldtage Koner og Jomfruer, og derfor bleve og de tvende Slotte Lechtenberge og Line forstyrrede. Stedingerne stode da især under Grev Johan af Oldenborg, Egilmars 2. og Annæ Søn, som døde kort efter da han var 60 Aar gammel. Hans ældste Søn heed Burchard a): De andre heede Henrick, Mauritz og Christian. Johan eller maaskee snarere hans Søn Johan 4. var gift med Kathrine en Vendisk Prindsesse efter Hamelman. Anon. Saxo hos Mencken III. 117. Schiphower hos Meibom II. 144. —— I Byen Bremen var det saa uroligt, at man der byg de store hvelvede Steen Stuer for at være sikkre for Fienders Overfald, og fastsattes da, at om nogen gav en anden et Ørefigen, da skulde hans Huus

a) See Sammarthani Gallia Christ. T. 3. Instrum p. 137, hvor han 1200 den 3 Februarii har underskrevet et Diplom af Keiser Otto.

Knud VI. Huus nedrives paa Stuen nær, og ei opbygges forend efter eet Aar.
Aar 1200. Wolter hos Meibom II. 55. —— I dette Aar var det uden Tvivl, at Fyrst Bogislav 2. af Pommern skiænkede Klosteret Colbas nogle Landsbyer ved 4 Diplomer hos Dreger cod. diplom. Pomer. I. p. 64-68, og byttede nogle med Johanniter Ordenen efter et Diplom. I dem omtales Fyrst Wartislavs den andens Arvinger, Wladislav, Misiconis Søn, som og synes at have været af den Pommerske Fyrstestamme, og Wartislav af Zlavinia, som maaskee haver været en Søn af Bogislavs Søster Dobroslava. Et af disse Diplomer har Razemar 2. udstedet tilligemed sin Broder Bogislav 2. Denne sidste skriver sig i dem alle Dux Pomeranorum. — Saasom den Liflandske Bisp Albert mærkede, at han uden fremmed Hielp og Magt ei kunde trænge igiennem med at indføre den Christne Troe i Lifland, saa sendte han Broder Theodorik af Thoreida til Paven for at ansøge om Stadfæstelse i sit Embede, og Opmuntring til de Tydske angaaende et Korstog til Lifland, hvilket han da ogsaa erholdt, som forhen er anført under forrige Aar. Efter Theodoriks Begiering forbød ogsaa Paven under Bandsstraf, at ingen maatte for Handels Skyld søge hen til Havnen i Semigallien, hvorved Gruber meener, at Udløbet af Musse i Düna forstaaes. Dette skeede vel, fordi alle Semigaller endda vare Hedninger, og for at bringe det nye anlagde Riga i Veiret, som efter den almindelige Mening er bleven anlagt i dette Aar; hvorom alting er, saa bifaldt Kiøbmændene selv dette Forbud og ved fælleds Samtykke forordnede, at hvo der for Handels Skyld drog did, skulde miste Liv og Gods. Det lader, at Bispen har i dette Aar om Foraaret forladt Lifland og draget til Tydskland, hvorfra han uden Tvivl om Høsten er kommen tilbage med endeel Folk, dog efterlod han Gidslerne der.

Den

Den ædle Mand Daniel Bannerow og Conrad af Meyndorp fulgte med ham, hvilke han forlehnede med de tvende Slotte Lenewarde og Ykeskole. Fra den sidste stammer den ældste Liflandske Slægt. Gruber orig. Liv. p. 19. 20. Gadebusch Lifland. Jahrb. I. 32. —— Efter Juulens Begyndelse seilede Baglerne fra Danmark paa deres Skuder, og forgik een af dem underveis, med Folk og alt, som styredes af Audun Byleist. Med 15 Skuder seilede de ind i Oslofiord under Anførsel af deres Konge Inge og Hreidar Sendemand, og da de kom ind til Hoved-Øe, holdt de Raad sammen. Hreidar sagde da: "Det veed jeg vist, at "Birkebenerne have ingen Efterretning om os, hvorover vi maae "stræbe strax at overfalde dem, medens der er en stor Stimmel i "Byen og Krigsfolket overgivet til Drukkenskab. Kong Sverre "vilde handle saa, om han var i vort Sted; Vi vil i al Stilhed "roe til Bryggerne. Philip Jarl sover paa Ager med nogle faa "Mænd." Mange svarede hertil: Det er godt, lad ham nu aldrig meere slippe fra os. De roede derpaa did med 5 Skuder, og lode de andre roe til Bryggerne, hvor de fandt alting roligt og stille i Byen, men turde dog ei gaae i Land og begave sig tilbage til de andre. De iblandt dem, som opsøgte Jarlen, gik imidlertid i Land, og op til den Gaard han var paa, og mærkede han det ikke, førend Huset var omringet, dog slap han ud af en hemmelig Dør i bare Skiorte, og barbenet; Jorden var bar for Snee, riimfrossen og glat, og Jarlen, som var en stærk Løber, skyndte sig alt hvad han kunde. Men Baglerne, som vare i Huset, fik dog, saa mørk det endog var, Øie paa ham og hans hvide Skiorte, thi raabte de til deres Kamerader, at de skulle sætte efter ham, og han havde da den Uheld at glide med Fødderne, og faldt, og blev da ei langt fra Gaarden ved et Gierde igiennemstukket med et

Knud VI. Aar 1200.

Knud VI. et Spyd, hvoraf han døde. Der bleve og dræbte 2 andre Mænd.
Aar 1200. Hans Svend (Tiener, Opvarter) Erik Snage reddede sig til Oslo, og bragte Tidende herom i Kongens Gaard, og var saa træt da han først kom der, at han ei formaaede at tale, men hylede og raabte, at de maatte endelig staae op. Kongen var den, som kom først paa Beenene, fik Klæder paa, og sprang ud i Gaarden spørgende, hvad paa Færde var. Svenden svarede: "Jarlen er falden, og have Baglerne fældet ham." For nær os, svarede Kongen, thi han meente, at Jarlen havde sovet i Byen i sit Herberge, og at Baglerne vare komne ind i Byen. Kongen raabte da paa sin Trompeter (Luder-Svend) og befalede ham at blæse stærkt, hvorpaa Kongen bad dem, som vare i hans Gaard, at væbne sig. De giorde saa, og da fik Kongen at vide, at Jarlen var faldet paa Aker. Al Hæren vaagede derpaa bevæbnet Natten over. Dette skeede Natten til den 4 Januari, eller ellevte Juuledag. Baglerne seilede derpaa ud af Fiorden nord efter lige til Bergen, hvor de opholdt sig en kort Tid, og fore derpaa til Trondhiem, hvor de kom gandske uformodede. Halvard Skygna anførte den Trop (Sveit) af Birkebenere, som da vare i Byen, (han var en Broder til Guthorm, der siden blev Erkebisp;) Han tilligemed den hele Trop satte Livet til. Baglerne, 720 a) Mand stærke, opholdt sig derpaa i Byen. Der var stærk Frost og Iisslag. Sverres Sysselmænd overlagde da med Bønderne at angribe dem. Dyre af Gimsøe, anførte Guldølingerne, og Eyolf Aplasøn Orkedølingerne, og vare de 1800 Mand stærke, hvilket, saafremt de allene vare af ovenmeldte tvende Bygder,

a) Saaledes Haandskriften B. af Sverris S., men Texten i den nye Udgave efter en anden Haandskrift 660. Kall.

der, viiser, at Landet var da overmaade stærkt bebygget. Torfæus taler kun om 1300 Mand. Baglerne mærkede ei deres Ankomst, førend de vare nær Byen, hvorpaa de begave sig til Bergen, for derfra at værge dem Indgangen. Dagen forhen havde de hugget Isen op fra Borgen og til oven for Broen. Heele Dagen skiøde de paa hinanden, og bleve mange saarede paa begge Sider, og deriblant Philip af Vegge truffet med en Piil. Bønderne droge vel derpaa for den Gang hiem uden at naae deres Hensigt, men da de anden Gang kom igien, vilde Baglerne ei oppebie dem, men droge bort, da de saae dem komme oven i Steenbierget. Baglerne seilede Sønder paa til Borgund paa Møre, og droge nogle af dem til Thingvold, hvor de forbleve indtil det lakkede mod Paaske. Samme Vinter bød Sverre Leding ud over Wigen, een Mand af hver Gaard, eet Stykke Qvæg og eet Pund Korn, og gav han Thrønderne Hiemlov, men udskrev derimod Mandskab af de omliggende Herreder, hvilket opvakte megen Knur og Støi i Wigen, og raadsloge Bønderne sammen, som siden blev til manges Skade, da de lagde Forræderie saa hemmeligen op mod Kongen at derom intet rygtedes. Hele Rommerige, saavel frie (thegn) som Trælle, reiste sig op paa bestemt Dag og dræbte alle Sysselmændene i hvert Herred, Simon Laugmand fra Thuse, Amund Burst af Grettisvig, Halkell af Anger, som vare Ophavsmændene a), havde herom raadslaaet i Osloe i St. Halvards Kirke. Rimeligen er det paalagde bleven inddrevet med for megen Strænghed, saa at Sverre handlede omtrent nu som den Danske Konge Hellig Knud; Det var ei heller forsigtigt af ham, at lade sine troe

Knud VI.
Aar 1200.

 Thren-

a) Suhm følger her Torfæus. Efter Sverris S. var Sammenrottelsen endog meere udbredt, og fleere nævnes, som Ophavsmænd. Kall.

Knud VI. Aar 1200. Thrøndet gaae, og at sammenkalde de tvetydige Vikværinger; dog behøvede vel ogsaa de første nu engang at komme hiem, og billigt var det, at alt Landfolket skiftedes til at biedrage til Rigets Forsvar. Onsdagen i Tamper-Ugen den 27 Februari dræbte de Benedict Sysselmand i Tønsberg med al hans Trop; ligeledes Olaf Smørbak a) og alle hans Mænd; Peder Lucæ Broder i Hmd med 20 b) Mand. Enhver blev dræbt paa det Sted, han var, og opstillede de Vagter paa alle de Veie, som førte til Oslo. Om Fredagen den 22de kom dog noget Nys herom for Kongen, at Bønderne havde samlet og væbnet sig, hvilket syntes ham utroligt. Imidlertid lod han dog strax giøre Spørgsel efter Ledingsmændene, og fandt man da, at de af næste Herreder vare borte. Kongen lod sende Bud efter dem, men de kom hverken Løverdagen eller Søndagen den 1 og 2 Martii. Søndag Aften kom en Bonde oven fra Landet til Kongen, og berettede at Bønderne havde samlet en Hær imod ham, og bad ham være færdig til at tage imod dem enten samme Nat eller Morgenen efter tidlig; Han sagde sig at have seet deres Hær, og at den var meget stor. Da Kongen hørte dette, lod han blæse alt Folket sammen, baade sine egne og Borgermændene med Kiøbmændene, fortalte dem alting, og bad de tvende sidste at staae sig bi, og forsvare deres Gods og Frihed. Alle svarede vel hertil og bleve de derpaa inddeelte i visse Tropper eller Roder (Sveiter). Kongen bad dem nu spiise Aftensmad, og siden vilde han lade dem alle blæse sammen. Det skeede saa: Eiere og Kiøbmænd flyttede da af deres Gods ind i Kirkerne, alt hvad de kunde.

a) Saaledes Haandskriften B. og Torfæus: Den nye Udgave: Smørkoll paa Vare. Kall.

b) Saaledes Torfæus og B. Den nye Udgaves Text: selv niende. Kall.

kunde. Paa alle Veie udsendte Kongen Poster til Hest. Seent paa Aftenen lod han alt Folket blæse sammen anden Gang ud paa Jisen, som laae lige ud til Hovedøe. Sverre lod dem alle samle sig ved Kongens Hauge a), og bleve de der Natten over. Selv reed han med nogle Mand til Solanger, lod Hestene staae paa Brinken, og gik til Vandet og ud paa Jsen, hvor da en stor Bondehær var, som holdt Raad. Kongen hørte selv hvad de sagde, gik derpaa til sine Heste igien og reed over Jsen uden om Haugen til Skibene, hvor han forblev en Stund, reed derpaa til sine Folk, til hvilke han kom, da det var nær ved at dages. Kongen lod nu blæse sin Hær ud paa Jisen imellem Snælde-Øen og det faste Land, og siddende paa Hesten tiltalte dem derpaa saaledes: "Her er meget Folk samlet, og bør vi efter Skyldighed overlade "vor Sag til den almægtige Gud; En Flok af Telemarker og "Markmænd b) haver samlet sig imod os, dog troer jeg, at de alt "have vendet tilbage. Ere alle disse vore Folk, eller ere nogle af "Bønderne komne til." Ham blev svaret, at de alle vare Bønder c). Da maae vi tage vore Skibe vare, sagde han, og vi maae lade Folket skifte til at ophugge Jisen om Skibene. J det samme kom en Mand farende frem og sagde, at der kom en Hær østen

Knud VI.
Aar 1200.

a) Saaledes Torfæus: Texten af Sverris S. Akurs-haga. Haga kunde her og paa fleere Steder siden bedre oversettes ved Eng end ved Hauge. Kall

b) Den Danske Oversettelse i den nye Udgave af Sverris S. oversetter det ved: fra Skovbøygden. Kall.

c) Suhm følger Torfæus, som jeg næsten skulde troe, enten at have misforstaaet Sverris S. eller at have fulgt en urigtig Læsemaade. Jeg kan ikke forstaae Kongens Spørgsmaal anderledes end at han vilde vide, om de forsamlede vare af hans egne oprørske Krigsfolk eller om der vare Bønder iblandt dem: Og at Svaret da blev, at de vare af hans egne Krigsfolk. Kall.

Knud VI. Aar 1200.

østen om Lange-Mose a) og frem over Ryginabierg, som bestod af Skeynere (fra Skeye), Eynere, (fra Egnen ved Søen Eyner eller Øieren,) Folldunger (fra Ostfold) og Hegnere (fra Heggen). Kongen svarede: "Da maae vi anderledes bære os ad;" og derpaa reed han til Byefolket, og talte saaledes, og det saa høit, at baade de, og hans egne Mænd hørte det: "Vi have nu at vælge imellem enten at flye for Bønderne eller at giøre dem Modstand. "At bede dem om Fred, duer ikke, og troer jeg at deres Modhug "vil blive mindre end vores Baghug b)". De bade ham alle raade, ligesom tilforn, thi det var det beste. Han spurgte da Borgerne om de vilde samlede staae ham bie, eller om hver skulde sørge for sig, og vilde vi Birkebeener, lagde han til, sige til Eder efter det gamle Ordsprog: I Nød skal man Venner finde. Saavel Borgere som Bønder, (venteligen de Ledingsmænd, som vare blevne hos ham) svarede, at de vilde staae ham bi af alle Kræfter. Nu befalede han at angribe Bønderne, som stode paa Ryginebierget, førend de alle havde samlet sig, nemlig dem, som nyligen vare komne østen fra ligefra Svinesund. Hans Folk skulde drage op norden om Nonne-Klosteret, men ingen af dem gaae ind i Byen. Paul Bellte og en Trop af Uplændinger sendte han paa Skier øster ud over Bierget, for at udforske hvor stærk Fienden da var. Der laae meget Snee, og der var ypperperligt Skieføre for dem, som bleve paa Veien, men slemt, naar man kom uden for.

a) Langa-mosa har Torfæus og Haandskriften B. antaget, men den nye Udgave læser Langa-mula, clivus longus. Kall.

b) Suhm følger ogsaa her Torfæus. Stedet i Sverris S. er tvetydigt, men bakslaugin synes dog snarere at skulde henføres til samme Subject, som det foregaaende mothöggin, og da bliver Oversettelsen i den nye Udgave den rigtige. Kall.

for. Nu begyndte det at dages, og Luften var klar. Paul saae da, at Bondehæren strakte sig fra Gieller-Aas og langs neden for Frysie-Aae ud til Kongens Hauge a), hvilken heele Strækning var bedækket med Folk. Paul med sine vendte nu hastigen tilbage, og berettede dette til Kongen, som han traf ved Mortustokke, hvor han holdt stille og anhørte deres Beretning. Kongens Fane og Fortropperne af hans Hær droge da op af Dalen og op ad Bierget; Nogle gik af Kiøre-Veien, andre klavrede op af det bratte, saa at de stode og maatte ofte støtte sig paa den eene Fod og det andet Knæe. Bønderne raabte da Krigs-Skrig, løbe frem paa Bierget og kastede Spyde og Kesler paa dem, da det var dem let at kaste oven fra ned. De andre, som stode paa Biergets Kant og paa høire Haand af Birkebenerne, skiøde paa dem fra Siden af, hvor de vare uden Skiolde. Veien selv var ogsaa steil og desuden ikke bredere end at 4 til 5 kunde gaae jevnsides. Mange Birkebeener bleve der saarede og nogle dræbte, og kom de dog ei synderligen frem. Den, som bar Banneren, blev nu ogsaa dræbt, og blev da en haard Strid, inden Birkebeenerne kunde faae Banneret eller Fanen igien. Som nu Birkebeenerne saae, at de ei mægtede at imodstaae, toge de Flugten, og kastede da de, som stode høiest, sig ned paa dem, der stode nederst, saa at den eene faldt oven paa den anden. Paa Ryginabierget faldt 17 Birkebeenere, alle Hofsinder, og mange desuden saaredes. Men Bønderne forfulgte dem ei, da de saae en stor Hær af Birkebeener at komme op mod Bierget. Kongen kom da til, og sagde: "Tvi vorde Eder, "løbende: ligge I ikke der den ene oven paa den anden; men op- "per

Knud VI. Aar 1200.

a) Saaledes Torfæus og Haandskriften B. her og paa flere Steder, hvor den nye Udgave har akurshega. Kall.

Knud VI. Aar 1200. "per Eder, I gode Karle! thi have vi end faaet noget Hug, saa "sagde Sælen, da hun var bleven skudt i Øiet, det hænder ofte "til Søes. Bønderne have nu faaet den Seier over os, som Lyk"ken vil unde dem: Nu opfyldes den Drøm jeg havde i Nat. Jeg "havde en stor Bog, hvori alle Bladene vare løse, men saa stor "at den bedækkede en stor Deel af det heele Land. Eet Læg af den "var stiaalet ud; Det betyder at Bønderne have slaget nogle af "mine Mænd. Frygter ei Bondehæren; det vil gaae dem desto "værre, jo fleere de fare sammen." Nu befalede han at gaae op ad Veien øster paa, hvor Bierget var lavere. Da de kom op, saae de Bondehæren nord for sig og ned efter, ligesom en Skov. Kongen befalede da, at hans tvende Sønner Sigurd Lavard og Hakon skulde sætte Banneren op, og med deres Roder blive ved Mortustokke, og paapasse Bønderne, der vare oven paa Bierget, at de ikke skulde falde ham i Ryggen. Han selv vilde drage nord ind mod dem der vare ved Frisiebroe, hvor han over Aaen skiød paa dem, og de igien paa ham, da de ei kunde komme hinanden nærmere. Nogle bleve da ogsaa her saarede. Nu begav Kongen sig ud til Jisen, thi der vare de fra Vestfold, Telemarken og Rommerige, hvilke da og trak dem til sig, som havde staaet ved Broen, og udgiorde saaledes en overmaade stor Hær, saa at det syntes farligt at angribe dem, naar man ei havde desto meere Mod. Ale Hallvards Søn, en af Kongens Lehnsmænd, spurgde nu: "Skulle vi ikke fylkie, Herre?" Kongen svarede: "Vi Birkebeener "have den Skik at ikke fylkie (sættes i en vis Slagtorden), naar vi "stride til Lands, men vi giøre hellere Anløb i Hobeviis, og det "med megen Bulder, og kan da enhver være fremmerst, som vil "giøre det haardeste Angreb. Saaledes ville vi og nu giøre, og "troer jeg, at Bonden skal bugne derfor. Det har nu gaaet os,

"som

"som der siges, at Fald er for Lykke." Nu befalede han at blæse til Strid og sagde: "Frem! alle Christne Mænd! Kongens Mænd! og den Hellige Kong Olufs Mænd! og angriber hordvillt!" Kongen reed da paa en brun Hest, havde en god Brynje paa, og en stærk Pantser uden om den, men yderst en rød, tynd og let Kappe (Hiup), derhos en stor Staalhue paa Hovedet efter Sydlændingarnes (de Tydskes) Skik, og derunder en Brynkoller (et Jerndekke) og Pantserhue eller Hette uden om (hvilke venteligen vare med Aabninger, ligesom Ringe, og af Jern). I Haanden havde han Sværd og Kesie. Altsaa var han vel udrustet og bevaret; men man maae undres over, at han kunde bære, og røre sig med saa tung Rustning. Han reed fori Spidsen, og saa nær, af Hestens Bringe rørte ved Bondens Skiold. Birkebeenerne styrtede frem paa begge Sider af ham med dragne Sværde og angrebe Bønderne af al Magt, saa at de foreste vilde gierne have været bort, om de havde kundet, og vege tilbage midt iblant deres egne, og vilde ingen af dem staae fremmest. Birkebeenerne huggede nu ind paa deres blottede Sider, thi de fleeste havde ingen Skiolde, og betiente sig af deres Uorden. Tabet blev da stort paa Bondens Side, og Skræk overkom de øvrige, saa at den heele Hær tog Flugten, gav sig til at løbe, og flygtede til Akershaugen. Birkebeenerne forfulgte dem derpaa ind i Landet og faldt da mange af Bønderne og laae vidt og bredt paa Iisen. Tønsbergs Borgere og de andre Søebyggere vare paa samme Tid komne til Skibs ind i Fiorden og lagde sig ved Iisbredden, hvor de gik op, og udgiorde de her samlede Huuseiere og Kiøbmænd en stor og vel bevæbnet Hær. De droge ud paa Iisen, og troede at Bønderne endnu holdt Stand. Da Birkebeenerne saae dem, gik de dem imøde. Kongen sagde da: "Nu staaer et nyt Arbeide os for, og bliver

Knud VI. Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200.

"kuns kort Hvike for os; lader os nu rende imod dem, de skulle "faae samme Kiøbmandskab, som de fortige; og med det samme befalede han Trompeteren (Luder-Svenden) at blæse af al Magt." Birkebeenerne droge nu saa hurtigen frem paa Jisen, som om det havde været det første Slag de gik til. Tønsbergsmændene standsede herved, og stuttede sig sammen, ventende Undsætning af den Hær af Bender, som var i Haugen. Birkebeenerne satte strax ind paa dem af al Magt, og hug dem for Fødderne ned, som de stode og gave de øvrige sig da paa Flugten. Dette stod kun paa i en meget kort Tid. Birkebeenerne forfulgte dem ud paa Jisen, og nedlagde mange; thi de naaede dem letteligen da Birkebeenernes Skoe vare broddede, og de andre derimod havde kun bare Solen paa, Jisen desuden var slibrig af Blodet. Kongen reed tæt ved, og var han saa stærk og behændig, at næsten hver Gang han kastede sit Spyd, traf han een, som Birkebeenerne da siden giorde af med. Der faldt mange anseelige Kiøbmænd; Sven Sveitarskitr, Sigurd Talgi og mange andre. De øvrige flyede til deres Skibe, men nogle til Haugen (Engen) til Vestfoldingerne, hvor de igien samlede sig. Der siges; at da Kongen mynstrede sin Hær, fandt han den at være omtrent 3000 Mand stærk, men Bondehæren, da han nærmede sig den, var saa stor, at man kunde formode, at der var 20 imod hver af hans, altsaa 60000 Mand a). Kongen vilde derfor ei stille sin Hær op i en ordentlig Slagtorden, at ei Bønderne skulde omringe ham. Bønderne maatte derover ogsaa fægte troppeviis, og gik det da forskielligt, saa at snart en, snart

en

a) Er denne sidste Angivelse endog for stor, saa synes det dog at vise, at man da bør ansee Norge for at have været meget folkerig, og vel endog folkerigere end nu, uagtet alle dens indvortes Krige. Suhm.

en anden Trop havde Fordreven. Der forefaldt ogsaa derover mange betydelige Træfninger paa forskiellige Steder, men Historien har ei optegnet dem alle, og alleene beskrevet dem, hvor Kongen selv var tilstede. Imidlertid havde Bondehæren, som stod paa Ryginabierget seet, hvorledes Sverre slog Bønderne paa Iisen, og at de trængde til Hielp; thi hastede de ned af Bierget. Da Sigurd Lavard og Følge saae dette, droge de efter dem og naaede dem i Dalen neden for Bierget. Sigurd havde ikke fuldt 500 Mand med sig, men Bønderne vare 2400 stærke, hvorfor ogsaa de første bleve af Mængden overvældede og maatte flygte langs Veiene ind i Byen. Sigurd selv reed med flere lige ind i St. Halvards Kirke i Tanke, at dens Hellighed skulle beskytte ham. Men Hakon, Svine Peter og en Deel af Hæren droge øster forbi Nonne-Klosteret, og derfra ud paa Iisen til Kongen. Bønderne satte ei heller rask efter dem, men vare fornøiede med den erlangte Seier; da de, som uvante til at seire, ei vidste deraf at benytte sig, men meget meere efter at være i Slagtorden draget ind i Byen, hvor de fandt ingen Modstand, adsplittedes efter at have aftalt, paa hvad Kroe hver skulde drikke om Aftenen. Nogle gik da ogsaa ned til de kongelige Skibe, som da vare satte paa Land. Endeel vilde brænde dem, men andre vilde ei, at man skulde ødelægge saa kostbare Eiendomme, og deres Meening fik Overhaand. Siden droge de op til Nonne-Klosteret, og satte sig der i Orden. Kongen fik her Øie paa dem, strax efterat han havde overvundet Tønsbergerne, og opmuntrede han da atter sit Folk til at stride mandeligen; thi, sagde han, Ryget vil udbrede, hvo der have været de tapperste, og da det lader, som de Bønder, vi streede med i Morgen, ville igien finde os, bør vi derfor ihukomme, at det er dem, som have drabt vore Mænd, da de andre stode godt, men nu staae

Knud VI. Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200. vi ligesaa godt som de. Herpaa angreb han dem med de Folk, han havde hos sig, og giorde Bønderne vel stor Modstand og Striden var skarp, men tilsidst faldt det dog efter Sædvane saa ud, at Bønderne flygtede norden for Byen, og op til Volabierg a). Hakon, Kongens Søn, satte efter og dræbte mange af dem, men da de mærkede, at ei al Hæren forfulgte dem, satte de sig igien til Modværge paa Volabierget, og blev der en haard Strid. Kongen selv drog Sønder paa igiennem snevre Veie forbi Svartaboderne b) til St. Halvards Kirke. Sigurd Lavard løb da ud af Kirken, som Kongen saaledes tiltalte: "Din Adfærd er sig altid selv "lig; Birkebeenerne have lidet Haab at faae af dig en god Høv"ding. Paa dig passer sig, hvad der qvædes: Ulig er Du Dine "Frænder og Slægtninge, som mandige forhen altid vare." Til Birkebeenerne, som han her antraf i Kirken, sagde han: "Hvor ulige "ere I de gamle Birkebeenere, som vandt med mig Riget mod Kong "Magnus. De meente, at jeg ikke duede til at være med i de "Slag de holdte, da nogle af dem dadlede min Forsigtighed, andre "beskyldte mig for Feighed. Sandt er det, som siges: at sielden "bliver den Gamle i Alderdommen kiæk, som i Ungdommen var "bløď og feig, men nu derimod er jeg den forreste, hver Gang der "fægtes, og ansees de for drabelige, som ere jevnsides med mig, "og dem vil jeg være god imod og takke, som handle saa. Men "hvor ulige ere I ikke dem, som have seiret i Dag, I som have "ladet Eder drive tilbage! Farer nu efter Bønderne, og giengiel"der dem, hvad de har giort eder! Viiser eder nu, som tappre "Mænd, og forjager dem." Derpaa reed han over Kirkegaarden, og

a) I den nye Udgave Valkaberg. Kall.

b) Den nye Udgave har Sutura-budum. Skomagerboderne. Kall.

og som han saae mange kysse Kirkeveggen, sagde han: "Birkebeenerne ere nu meget meere andægtige, end forhen; de slikke nu hver "en Kirke, de komme til, og dog skeer det ofte, at de kiere sig li- "det om Kirken." Derpaa reed han op ad Gaderne, og fulgtes af mange Folk, som undervels dræbte mange Bønder. Da saae han, hvorledes Vaaben fløi i Luften paa Valabierg; thi skyndte han sig did op mod Bønderne, hvilke da strax toge Flugten. Nogle kastede deres Skiolde fra sig, andre slængte dem bag paa Ryggen og løbe alt hvad de kunne, somme langs Veien, andre hist og her, men alle skyndte de sig det beste de kunde, og varede det saaledes heele Dagen, at hvor de kongelige angrebe dem, der toge de Flugten, hvorved og de fleeste reddede sig, endskiønt der dog faldt saa mange, at de ei kunde tælles, og bleve mange Liig ei fundne før om Foraaret. Kongen lod derpaa blæse Folket sammen til Mortustokken, og da de kom, sagde han: "Sætter Eder nu lidet til Hvile, "og lader Tienestekarlene gaae ned i Byen, og bringe Mændene "her Mad og Drikke." Saa blev giort. Mange forbandt da her deres Saar, og giorde sig til Gode, og forbleve der indtil Kl. 3 om Eftermiddagen (Non-Skeid); da saae de herfra, at mange Fiender samlede sig i Akers-Haugen (Engen) og at deres Hær bestandig forøgedes ved dem, som nyelig vare blevne drevne paa Flugt. De satte sig i Orden a) i Haugens (Engens) østre Deel nær ved Iisen og holdt der Stevne og Raadslagning. Nogle vilde, at man skulde drage hiem igien, men de trodsigste paastode, at der ei var faldne saa mange af deres Folk, at de jo endnu vare ligesaagodt i Stand til at slaaes, som i Førstningen; Birkebeenerne havde og tabt meget Folk, og mange vare saarede og udmattede. Nu

Knud VI. Aar 1200.

a) Saaledes Haandskriften B. og Torfæus: Den nye Udgave har fylktuz saman, som synes rigtigere. Kall.

Knud VI. Aar 1200. uforsøvet angrebe; og blev Striden haard, da der samlede sig mange Folk af begge Hærene. Men endeligen bleve Benderne dog atter slagne, og toge Flugten hver ad sin Vei, da alle de, som Birkebeenerne naaede, bleve dræbte, og forfulgte de dem lige til det blev Nat; dog gav Kongen heele Dagen Fred til alle dem, som bade derom og kom til ham. Thorstein Blinde blev fangen, og fik Fred, men en Bonde, som den Dag var bleven 3 Gange fangen, og hver Gang havde faaet Fred, men hver Gang igien var løbet tilbage til Benderne, og streedet med dem mod Kongen, blev, da han fierde Gang blev taget, dræbt. Om Aftenen vendte Kongen til Byen og stillede Natteposter ud paa alle Veie. Morgenen efter lod han blæse til Ting, og takkede Byemændene for deres Hielp, og sine egne Folk for deres Biestand og Tieneste. Han talede længe og smukt, anførte fra gamle Tider gode Exempler paa Tapperhed, men derimod slette paa Bendernes Forhold, sagde derhos, at det havde været deres Lykke, at heele Mængden ei havde paa eengang angrebet dem, og at man neppe skulde finde, at nogen havde med færre Folk streedet imod større Mængde. Nu vilde han lade ophugge Iisen, saa at Skibene kunde faae en Rende ud til den aabne See; Hver fire Mænd skulde hugge 1 Favn i Længde og 4 Favne i Bredden hver Dag, og rense Aabningen, som de saaledes skulde vedblive, indtil Arbeidet var færdigt. Han lod derpaa maale Iisen, og inddeele Folket; og blev hertil brugt baade Krigsfolk, Kiøbmænd og Byefolk, hvorved Arbeidet kom til Ende i faa Dage. (Alle Islandske Aarbøger, berette, at Sverre holdt 7 Træfninger med Benderne paa een Dag, og henføre de saadant tilligemed Philip Jarls Død til dette Aar 1200.) Derpaa lod han Skibene, saasnart muligt, komme i Vandet og sætte i Stand, og drog med dem ud af Fiorden Nord efter lige til Bergen,

gen, hvor han ankom Paaskeaften den 8 April, og bleve da alle Byens Borgere anden Gang glade ved hans Ankomst, og det saa meget meere, da et Rygte sagde, at Baglerne vare Nord paa Landet, og agtede med det snareste at komme til Byen. Kort efter Solens Opgang saae Sverres Udposter Baglernes Skuder at roe Norden for Hegrenes og at styre til Byen. De blæste da Larm og vaagnede Hæren, hvorpaa Birkebeenerne aftoge Tialdingerne. Kongen bad dem ei skynde sig for meget, og kun lade Baglerne roe ind i Bugten. Og som Masterne ei vare tagne af Kongens Skibe, faldt de Baglerne i Øinene, hvilke derover tænkte, at de vare Kiøbmænds Skibe. Men da de kom nærmere, saae de andet, thi Birkebeenerne havde imidlertid vendt Skibene ud ad, sadde ved Aarerne og søgte ud imod dem. De kiendte nu og Kongens Banner, Seilestuen, og hans Luder, Andvaka kaldet, og vilde de da gaae over Stag og som snarest roe ud af Fiorden, til hvilken Ende de lagde bi med Aarerne om Forbord, og roede af al Magt om Bagbord; men førend de kunde alle faae vendt, roede Birkebeenerne saaledes ind paa 2 Skuder, at Kiøkne vendte i Veiret. Nu roede begge Parter af al Magt, og vare Birkebeenerne nær ved at naae dem, hvorover nogle af Baglerne sprang i Land i Grafdal, men deres Konge Inge, samt Reidar lagde med endeel Skibe ind i Gygis-Vigen, hvor Birkebeenerne dræbte mange Bagler, og toge deres Skibe, dog reddede Høvdingerne sig, som samlede de overblevne og droge Øster paa til Vigen, hvor de bleve vel modtagne af der værende Bønderne, saavel for gammelt Venskab, som for fælleds nye Ulykke. Sverre vendte derimod tilbage til Bergen, opholdt sig der nogen Tid, og udskrev fra Herrederne en stor Hær samt mange og store Skibe, af hvilke det største kaldtes Hofda-Bussen, som han selv anførte.

Knud VI.
Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200.

førte. Han drog nu om Vaaren langs Landet til Vigen og kom til Tønsberg, hvor han forefandt Reidar Sendemand med en talrig Trop af Bagler, som paa Vestfyldingernes Vegne skulde vaerge Stedet mod Birkebeenerne. De havde fattet Post oven paa Bierget, og giort der mange Anstalter til Forsvar, nemlig 2 Kasteller, et Nord paa Bierget, og et Sønder paa over Veien, som gik til Tønsberg. Kongen sagde, da han roede ind til Byen: "Saa godt som I Bagler nu synes om Bierget, saa ilde skulde "I engang siden synes om det." Selv drog han strax derpaa bort Øster ud i Vigen, men allevegne samlede Bønderne sig imod ham, saavel frie, som Trælle, saa at han ingen Landgang kunde giøre, da allevegne blev skudt paa ham. Baglerne anførtes da af Sigurd, Erling Jarls Søn, Halvard Bratte, Lodin Pouls Søn, Amund Burst a) og mange andre Høvdinger. Kongen drog alt meere og meere Øster paa lige til Kongehelle, hvor han stævnede Bønderne til Ting, hvilke da ogsaa indfandt sig, saa vel fordi Kongens Hær var talrig, som ogsaa fordi ingen af dem her i Egnen havde været deeltagende i Toget til Oslo imod Kongen. Kongen krævede da af dem Ledings-Skat (Giald) og Undsætnings-Skat b), og lagde dem desuden adskilligt til Last, og fandt de sig i alt, thi de formaaede ei at imodsætte sig Kongen. Den Trang Sverre havde til Penge, for at underholde sin Hær, er det eeneste, som kan undskylde ham, men man indseer og herved, hvorfor Bønderne vare saa misfornøiede med ham, og at det ikke

a) Nordlands Chronike p. 518 kalder ham urigtigen Augnun Bust.

b) Leidangurs oc lidagialds i Sverris S. Ligesom den første Skat egentlig var bestemt til Søe-Tienestens og Flodens Brug, saaledes anseer jeg den sidste bestemt til Land-Tienestens Fornødenheder. Kall.

ille var uden Udsag. Derfra begav Kongen sig til Øen Ordost, hvor han og holdt Ting med Bønderne, og indkrævede det samme; han forlangte til Laans af dem alle deres Heste og Folk, som kunde passe Hestene og føre dem tilbage, naar han ei længere brugte dem; Han vilde takke dem, om de gjorde dette godvilligen, men vilde de det ikke med det gode, maatte det dog skee. Han fik Heste der ligesom ogsaa paa Thiorn og andre Øer, og nu seilede han Nord efter a) i Wigen, og allevegne stode Bønderne imod ham paa Strandbredden. Da han kom nord til Slettenes, drog han til Side, og lagde sig paa det Sted kaldet Tharsvar, hvor Baglerne havde samlet sig, thi gjorde han ingen Landgang der. Baglerne droge derpaa ind i Landet til Bondehæren, holdt Raad med dem ved Korskirke, og eggede dem til at fare mod Kongen og stride mod ham. De sagde, at han agtede at afbrænde alle Bygder, hvorover de samtlig besluttede ufortøvet at angribe ham. Sigurd opsatte da sit Banner. Sverre gik der i Land, og sagde til sit Folk, at han havde i Sinde at anfalde Baglerne eller Bondehæren, hvem han først fik fat paa; Han havde nu længe nok draget langs Landet, og ei faaet af Bønderne det, som tilkom ham. Nu inddeelte han sine Folk, nogle bleve tilbage paa Skibene at bevogte dem, men med den største Deel gik han i Land og lod dem ride paa Hestene, saa mange som Heste havdes til: Resten gik til Fods. Allevegne, hvor de kom frem, havde Bønderne ført alting bort, saa at Huusene stode tomme. Klokken 3 om Eftermiddagen kom

Kund VI.
Aar 1200.

 han

a) Suhm følger her Torfæus og Haandskriften B. Efter Texten i den nye Udgave lader Sverre de sammenbragte følge bag efter sig nord ind i Wigen. I Steden for Slettenes, som strax herpaa nævnes efter Torfæus og Haandskriften B, har den nye Udgave Sotaness.

Kall.

Knud VI. han op paa et Bierg, holdt stille, og sagde: "Nu ville vi vende
Aar 1200. "tilbage og afbrænde al Bøygden, hvor vi fare frem." Men strax
efter kom en Mand til ham og raabte: Her neden for Biergene farer Bondehæren i Dalen, hvortil han svarede: Da maae vi vende os imod dem, og forsøge hvordan det vil gaae; og strax lod han blæse til Strid. Han selv drog med sin Trop foran, og da Bønderne saae det, kastede de deres Skindpelser fra sig, grebe til Vaaben og droge imod ham. De traf sammen paa et Sted, hvor en Hammer (et bradt Sted) var paa den eene Side, og en liden Leerbæk paa den anden og Agre længere hen. Kongen reed strax mod dem, og traf paa Sigurd Jarls Banner og Rode, dog var Jarlen selv ei tilstede. Striden var skarp, men Kongens Folk samledes alt meere og meere til ham, hvorimod Bønderne nølede og overlagte indbyrdes, om det var bedre at fare frem eller tilbage. De fleeste af Baglerne, som stode fremmerst, faldt da; deres Banner blev og nedhugget, hvorpaa Bønderne holdt sig tilbage fra Birkebeenerne, og toge endeligen alle Flugten forfulgte af disse, som dræbte mange af dem. Om Aftenen drog Kongen til sine Skibe igien. Slaget stod nær ved Gaarden Skarfstad, og faldt i samme mange Bønder. Dagen efter indfandt alle de overblevne Bønder sig, og bade om Fred, som de og alle fik, men mange maatte da give stor Skat og Bøder. Derefter drog Sverre længere Nord i Vigen, og lagde ind i Hornes-Fiord, hvor han sendte Bønderne Bud, at de skulde komme og forliges med ham: Nogle kom, men alle de, som boede øster for Aaen paa Agde-Siden, kom ei, thi de ventede sig Understøttelse af Baglerne. Efterat Kongen havde ligget der i nogle Nætter, gik han op i Bøygderne paa den nordre Side, hvor alt Folket var bortrømt, og da han der var

dre-

Knud VI. Aar 1200.

draget omkring en lang Stund og Dagen forløb, befalede han sin Søn Hakon at vende tilbage langs med den eene Side af Bøigden, og at afbrænde alle de Steder, hvor han kom frem, hvilket Kongen selv paa den anden Side ogsaa vilde giøre. Der bleve da mange Huse, hvoriblandt ogsaa vare mange store Gaarde, afbrændte, og deriblandt Mikli-Dal, som tilhørte Bonden Havard. Om Aftenen kom en Dreng løbendes ud af Skoven Kongen imøde, som sagde: For Guds Skyld, Herre! lad dog ei min Faders Gaard afbrænde her lige for. Kongen svarede: Den skal ei blive brændt, siden Du beder for den, og der var heller ingen bleven brændt i Dag, om Bønderne havde været hiemme, og bedet om Fred, og sig dem saa, at ingen skal herefter blive afbrændt. Derpaa drog Kongen til sine Skibe. Dagen efter kom Bønderne og lovede at betale Bøder; alle i den Egn underkastede sig da, og betalte dem. Nu seilede han Nord ud over Folde-Fiorden, og kom til Grindholms Sund. Siden roede han ud efter Baglerne vesten for Thryme a), og da mørknedes det. Natten over laae han i Hafns-Wigen uden for Thryme, og Baglerne laae sydligere ved Stranden. Da det dagedes, roede han ud med Skuderne og de lette Skibe for at opsøge dem, men de vare allerede seilede ud paa Havet, hvorhen Kongen forfulgte dem, og da de mærkede, at han nærmede sig, og at de ei kunde undgaae ham, satte de ind til Landet. I det samme kom Sæbiørn Lime med sin Karfe (Jagt) uden for Thryme-Skoven: Birkebeenerne satte da efter ham, og undkom han med nok een Mand, men alle de andre satte Livet til, og Karfen toge Birkebeenerne med alt, hvad derpaa var.

a) Saaledes Haandskriften B. og Torfæus. I den nye Udgaves Text: Tunne. Kall.

Knud VI. var. Baglerne begave sig til Suderland a), og det Sted kaldet
Aar 1200. Hellis-Vig, og gik der i Land. I det samme angreb Sverre dem, dræbte mange, tog Skibene og alt hvad derpaa var, men Baglerne flygtede op i Landet. Noget derefter drog Kongen videre Nord, og kom til Portyrie, men drog strax tilbage ind i Vigen med nogle Skuder og lette Skibe, i Tanke, at tilføie Baglerne hvad Skade han kunde. Han drog Nat og Dag formeenende, at Baglerne skulde drage til Kiebstæderne, naar de meente, at han havde forladt Vigen; Først kom han til Tønsberg og dræbte der 7 Bagler, siden drog han til Oslo, og dræbte der nogle, og derfra Nord efter, og fandt sine store Skibe i Askøe-Sund, som ligger nord paa ved Ringgaards-Siden eller Kyst. Nu drog Kongen med sin Hær til Bergen, og gav Ledingsmændene Orlof at fare hiem, men selv forblev han Vinteren over i Bergen. Baglerne opholdte sig i Vigen og hævede der al Skat og Skyld. Sverris S. 161-170. Torfei hist. 120-123. —— Mange Islandske Aarbøger henføre Sverres ældste Søns Sigurds Lavards Død til dette Aar. Vist er det, at han døde for Faderen, men derhos forunderligt, at ei eet Ord siges herom i Sverris Saga. — I det almindelige Kapitel af Cistercienser Ordenen, som holdtes i Cistertium i Frankerig, blev besluttet, at de Norske Munke af Ordenen, som havde holdt Messe for den i Band satte Kong Sverre, skulle i 3 Dage haardt straffes, og sidde een Dag af dem paa Vand og Brød, ansees for de ringeste i eet Aar, og holde sig fra Guds-

tie-

a) Surland har Torfæus. Fra Haandskriften B, som Suhm følger, afviger den nye Udgaves Text: Baglar snero inn 7 skutom fyri nordan Öxneyna, oc inn i Sanda-fiörd, oc inn a nordurlandit þar sem heita Heslivikur. I Nordlands Krønike Side 519. angives Skibenes Antal for otte. Kall.

Kiønesten. Andre, som vidende havde spiist med dem, kysset dem, Knud VI.
bedet med dem, skulde slaaes i Kapitulet og faste i 3 Fredage ef- Aar 1200.
ter hinanden paa Vand og Brød, og hvo der herefter gjorde slige,
skulde straffes paa samme Maade. Da Geistligheden og Munkene
holdt nøie herover, saa er det intet Under, at de Norske og
hvert Lands Undersaatter bleve oprørske mod deres Konger, som
vare lyste i Band, og ansaae dem for Personer forkastede af Gud
og Mennesker. Martene thes. nou. anecd. IV. 1294. — Islandsker Annalerne ville, at Sverker Carlsen kom først i dette Aar
paa Thronen i Sverrige, og at han regierede 12 Aar; men da
han vist døde 1210, saa skulde han altsaa være kommen paa Thronen 1198, hvorefter Knud gierne kan være først død 1197.
Men man har hos Örnhielm hist. eccl. Suec. p. 581, et Diplom
fra Sverchez af dette Aar 1200, som siges at være udgivet i
hans fierde Regierings Aar og i Erkebisp Olavs Indvielses andet,
hvorefter at dømme han vist maae være bleven Konge 1195 eller
1197. Det handler om noget Gods, han gav til Upsala Kirke.
I et andet Diplom, som man slutter at være af dette Aar, og
hvorved han skiænker noget til Nydale-Kloster, kalder han sig
Swerko, og siger at have efter Arve-Ret besteget den Svenske
Throne. Ragnvald, kaldet Puchis, og Ingeborg og Katharine, Lagmand Karls Døttre stadfæstede ved deres Brev i Wrete
til bemeldte Kloster Gaven af Gaarden Exeby, som Lagmand
Fulco havde forhen skiænket did, og det i Overværelse af deres
Frue den gamle Dronning (venteligen Knuds Efterleverske) og
af Hr. Thor kaldet Bonde. Da nu Kong Knud var en Søn af
Erik den Hellige, saa kan dette tiene til at stadfæste den almindelige Sagn, at Erik var af Slægten Bonde (maaskee at denne
Thor har været Søn af Iver, som efter Dalin og Peringskiold

Knud VI. Skiold skal have været Hellig Kong Eriks Broder). (Örnhielm
Aar 1200. l. c. p. 581. Lagerbr. II. 288.) — Efter Messenii Scond. ill. 18. XV. 31 skal Kong Sverker og de Svenske i dette Aar have erklæret Klerisiet frie for at staae under den verdslige Øvrighed, og allene at staae under sin egen, og ei at give Skat til Kongerne, og dette skal være skeet efter Erkebisp Olufs Tilskyndelse; Dersom nogen af Sverkers Eftermænd vilde rokke dette, saa skulde han her i Verden miste sin Værdighed, og i den anden anvises af Gud Lod med Datan og Abiram. Alt dette staaer ogsaa i ovenmeldte Diplom given af Kong Sverker i hans fierde Aar. Saaledes raadede nu Geistligheden paa de Tider baade for Himmel og Jord; hvilken Forskiel mellem Sverre og Sverker! — Paa Island blev Jon Augmundsen første Bisp i Holum erklæret for Helgen af Bisp Brander i Holum og den Islandske Almue den 3 Marti, og blev denne Dag siden helligholdt som en Fest og indført i de Islandske Kalendere, skient han dog aldrig blev af Paven canoniseret. Johannæi hist. eccl. Isl. I. 334. 335. —— Den Engelske Kong Johan følgende den Franske Kong Philips Spor, skilte sig ved sin Dronning Hawisa, en Datter af Grev Wilhielm af Glocester, under Paaskud, at hun var ham beslægtet i tredie Grad, og ægtede derimod efter samme Philips Raad Isabella, en Datter af Aimar Greve af Angouleme, som forhen havde været forlovet med Hugo le Brun, Greve af la Marche; kort efter blev hun den 8 October kronet i Westminster; herfra havde han sendt anseelige Gesandtere til Portugal, for at frie for sig til Kongens Datter, men imedens de vare borte, ægtede han den anden. Isabella var en Sønnedatter af den Franske Kong Ludvig den Tykke. Annal. Waverlei. Rud. de Diceto p. 707. Rog. de Hoveden, Hemingford p. 553. Matth. Westm. Matth. Paris. ad

h. a.

h. 1. —— Efter Rogger af Hoveden, døde Rolland Fyrste af Galloway i Skotland udi Northampton i England den 19 December. Ikke veed jeg, om han er den samme, som i Aarbøgerne af Ulster hos Johnston antiqu. Celto-Norm. p. 70. b. kaldes Roderic M'Uchtred Konge over de Irske Goder, hvorved Johnston anmærker: forte Gallovidians. Irske Goder synes ellers at kunne betegne de Danske i Egnen af Dublin. — Imellem den Franske og Engelske Konge blev nu endeligen Fred sluttet i Maji Maaned. Grev Balduin af Flandern, og Greven af Beulogne lode sig korse med deres Gemalinder for at drage til Jerusalem. Rud. de Diceto p. 706. —— Den 25 Martii udgav Kong Johan i York en Stadfæstelse til bemeldte Bye paa alle dens Friheder og Rettigheder især dens Handelsgilde, og dens Hanser i England og Normandie, og alle dens Oplag (lastagia) langs Kysterne, ligesom de havde havt dem i hans Faders Henriks og Broders Richards Tider. Han gav dem og hervev frie for al Told, Oplagsafgift (lastagium), Vrag, Broe- og Passageskat samt for Skat for Dødsfald (saaledes mener jeg at tresspass her forklares), eftersom ellers Brug (Costume) havde indført i ganske England, Normandie, Aqvitanien, Anjou og Poitou. Det er et af de ældste Steder, hvor Hanse nævnes, og synes heraf at følge, at det betyder et Kiøbmandsselskab og Forbund, og at Navnet ei først er opkommet i Tydskland, men i England. Derimod er det uden Tvivl urigtigt i Henseende til Aarstallet, naar i Westphals utrykte Excerpter siges, at den Franske Konge skulde i dette Aar have givet Skadesløs-Breve eller Reversaler fra sig i Henseende til de Hanseatiske Skibe, han havde ladet legge Beslag paa for Krigens Skyld; thi det Hanseatiske Navn og Forbund vare endnu ikke til i Tydskland. Drakes Eboracum p. 203. —— Efter Roger af Hoveden var den

Knud IV. Aar 1200.

Knud VI. Franske Konges Datter, som han havde avlet med Agnes, just 5
Aar 1200. Aar gammel den Dag, han maatte lade Moderen fra sig og skal han have lovet at give denne sin Datter til den Skotske Kong Wilhelms Prinds Alexander. — Den gamle Miseco adopterte sine Brødresønner Lesko og Conrad som sine Sønner, hvorimod de overlode ham Cracau, og begave sig til Sendomir. Den 5 Maji og følgende Dage var et stort Jordskielv i Polen og omliggende Lande, som giorde Skade paa mange Taarne, Huse og Fæstninger. Dlugoss. 582. 583. Boguphal. 54. 55. —— Imellem Lithauerne og Indvaanerne af Nowgorod var en liden Krig, i hvilken de sidste mistede 15 Mand, som alle nævnes, men hvoriblant er intet Varegisk eller Nordisk Navn. Tscherbatow p. 947. Arndt II. 296. —— Omtrent ved denne Tid, dog rimeligen nogle Aar før, er den Skraa eller Lov uden Tvivl bleven giort, som indeholder de Tydske og Gothiske Kiøbmænds Rettigheder og Friheder i Nowgorod, og hvilken den fortreffelige lærde Syndicus og Domprovst Dreyer i Lybek først og allene haver udgivet paa Latin i sit Specim. juris publ. Lubec. p. 177-182. Deri siges, at slig Lov haver fra gammel Tid været brugelig hos Kiøbmændene blant Russerne i Nogard. At saasnart de Tydske og Gotiske Kiøbmænd kom til Berka, maaskee nu Porchow a) i den Nogardiske Konges

a) Denne vor Suhms Gisning er neppe rigtig. De Tydske Kiøbmænd fra Wisby eller Gothiske kom, naar de vilde til Nowgorod, aldeles ikke til Porchow, som laae gandske sydlig paa Grændserne af det Pleskowske. Berko er den til det Wiborgske Gouvernement nu henhørende og dybt inde i den Finske Bugt beliggende Øe Biørko, som var det første Sted, hvortil de Wisbyske Kiøbmænd pleide at søge, ved deres Søefart og Handel i det Nowgorodske. Naar de nu herfra vilde videre frem og ind til den mægtige Stad Nowgorod selv, gaves dertil

ges Rige, saa skulde Nogarderne svare dem til al den Uret, der vederfores dem i deres Konges Land, og skulde de nyde Beskyttelse og Fred baade paa Hen og Tilbagereisen. Saasnart de kom paa Vandet Nu, skulde de have den Friehed, som de fra gammel Tid havde havt paa alle Vande, at ingen Rus maatte, naar de leede Skibbrud, plyndre, angribe eller ilde behandle dem, men snarere hielpe dem; De maatte, saasnart de kom i Nogardernes Land, frit betiene sig af Skoven med at hugge hvad de behøvede; Naar de som Giester bleve Sommeren over, maatte de nyde den gamle Fred. Kong Borchram, (af hvilket Navn dog ingen forekommer i den Russiske Historie) Fyrsten og de fornemste Nogarder skulde kysse Korset efter Brug til Tegn paa Fred og Forbund. Blev noget, imedens de vare i Landet og under dets Fred og Beskyttelse, dem frastiaalet, og det var under en halv Mark Konen (en Mynt-Sort, som jeg ikke kiender,) da skulde den skyldige løse sig med 2 Mark Konen: Men var det derover, dog under en halv Mark Sølv, da skulde Tyven ved Riis miste sin Hud, og brændemærkes paa Kievebenet, eller løse sig med 10 Mark Sølv. Men hvo der stial over Værdien af en halv Mark Sølv, skulde miste sit Liv. Var Tyveriet begaaet mellem Berko og Engen (hvorved Langebek formoder, at Ingermanland forstaaes,) da skulde det tilkiendegives for Oldermanden af Engen, og han indfinde sig Knud VI. Aar 1200.

dertil 2 forskiellige Reise-Router for at komme ind i Ladoga Søen. Den eene var nordlig at bringe Varene over Landet til den saakaldte Woksa Strømmen, og var denne Land Transport meget kort, i Fald den skeete i den Egn, hvor nu Wiborg ligger. Den anden gik til Søes igiennem Newa-Floden, som her adskillige Gange stöen forekommer under Benævnelsen af aqua Nu, og saaledes har ogsaa vor Forf. forklaret dette sidste Navn. Kall.

Knud VI. Aar 1200. sig inden 2 Dage, men kom han ikke, da skulde de Oldermænd, som havde grebet Tyven, dømme efter Værdien, og ei lægges dem til Last, om de forhøiede den. Ligeledes om Tyveriet skeede imellem Engen og Aldagen a) (Aldeigaberg, Ladoga). Vorschkerle (vecto-

a) Saavel Langebeks Formeening om Engen, som Suhms om Aldagen synes meget passende, og har Aldeigaborg været ved Ladoga beliggende. Vor Forf. forbiegaaer noget, som her tillegges, og synes mig ei saa gandske rigtig at have forklaret det siden strax paafølgende. Jeg afskriver heele Stedet: Simile erit, si furtum contingit inter *Engen* & *Aldagen*, & ita deinceps usque Nogardiam veniatur. Cum hospites hiemales veniunt ad torrentem, qui dicitur *Vorsch*, intimabit Oldermanno vector (skal nok være *ductor*), qui dicitur *Vorschkerle*, ut mane veniant ductores (skal nok være *vectores*,) & decoquetur eis ipso mane unum caldarium & non plus, quo cocto & expedito, dicti vectores sine dilatione expedient mercatores, nec aliqui assumentur in *lodias*, nisi viri & robusti & ydonei, per quos res hospitum conserventur. Man sporer af den første Periode, at det heele District, som skulde giennemreises for at komme til Hoved-Staden, er inddeelt ligesom i 3 Dele: Fra Biørko til Engen; Fra Engen til Ladoga-Søen, og fra Ladoga til Nowgorod. Giesterne inddeeles efter Aarets Tider i Vinter- og Sommer-Giester: Begge benyttede sig af Seiladsen paa Strømmen Woksa, som Büsching skriver Woxa og Woxen, og findes der saa vel i hans Geographie, som ogsaa i hans Magazins fierde Deel S. 489, 493. Efterretninger om dens Løb og stærke Fart, og deri værende Vandfald, som sielden tillader den at tilfryse, hvorfor den ogsaa bemærkes her, som nyttet til Seilads saa vel af Vinter- som Sommer-Giester, naar derimod den tidlig tilfrysende Newa var alleene for Sommergiesterne tienlig, og ei heller her forekommer som brugt af andre. Længere hen i denne til Oplysning om Wisbyes og Hanse-Stedernes Handel særdeles mærkværdige Skraa, finder man, naar Tilbagereisen omtales: Cum hospites hyemales & estivales & exierint a curia, & venerint ad Vorsch, tunc, si volunt, accipient unum *ductorem*, scil. Vorschkerl, cui dabunt &c. I Overeensstemmelse hermed har jeg vovet at for-

(vectores) det er Karle kaldte efter Aaen Vorsch, skulde bringe Knud VI. Aar 1200.
Tøiet om Bord paa Lodier (et Slags Fartøier) og alle være stærke og dertil skikkede Folk. Naar de kom til Fiskernes Herberge, skulde hver Bærer (vectar, Baadsmand) faae 8 Maar-Hoveder (capita martarorum, hvorved forstaaes Maarskind, og seer man af Nestor, at i gamle Tider gaves slige udi Rusland i Skat, og regnedes for Penge) og et Par Tørklæder (saaledes oversætter jeg frygt som mappa) eller i de sidstes Sted 3 Maarhoveder. Naar Skibet kom til det Sted kaldet Gestefelt, (man mærker, at alle disse Navne ere givne af de fremmede Tydske Kiøbmænd), skulde hvert ladet Skib give i Told 1 Mark Koner, men var det ladet med Kiød, Meel, Rug a), kun en halv, og det, som havde andre Fødevare inde, intet. Tolderen skulde visitere, men Told ei gives, før Godset kom til Nogard. Hver Lodie skulde, naar Sommer-Giester vare derpaa, give ved Strømmen Vorsch til Bæreren 4 Brød og 1 Brikke (scutella) Smør. Vilde de ei have Brød, da for hvert 2 Kuner, og for Smøret 3 Maarhoveder b). Hver Lodie, som mødte Skibene i Nu c), skulde have sin betingede Fragt, og een Fleske Skinke,

foreslaae de Forandringer i Læsemaaden, som jeg ved dette Steds Afskrivning har tilføiet. I den Latinske Text findes den Forskiel imellem Vinter-Giesternes og Sommer Giesternes Expedering, at for de sidste skulde strax af Vorschkarlen skaffes Færgefolk og Fartøier; For de første derimod først til Morgenen efter. Kall.

a) Texten tillegger her: vel brasio, eller Øll. Kall.

b) Hvad Færgeløn Folkene skulde have foruden Provianteringen af Sommergiesterne, naar disse vare komne til Fiskerleiet findes i den Latinske Text her anført, og var den samme, som forhen for Vinter-Giesterne var anført. Kall.

c) Hvad nu følger, angaaer Giesterne, naar de i Staden Nowgorod leiede Lodier: Cum hospes lodias conducit in Nogardis. Wolcow-Floden

Knud VI. Aar 1200.

ke, eller i Stædet for den 5 Mark i Kunen. Møtte Lodien Kiøbmændene i Aldagen eller i Aaen Wolcowe, betales kun den halve Løn og en halv Flesfeskinke, eller 3 Mark i Kunen. Men hvilken hyret Lodie, der ei indfandt sig med de andre, skulde tabe sin Løn. En leiet Lodie, som endnu ei havde Ladning inde, fik intet, om den leed Skibbrud, eller opholdtes, saa den ei kom frem paa Nedfarten. Dersom Ueenighed og Slagsmaal opkom mellem Kiøbmændene og Baadfolket paa Lodien, naar den gik op ad, og Trætten var bleven forligt, saa skulde den ei meere oprippes. Naar Kiøbmændene gik op til Wolcowe, og kom til det rette Oplagssted (Uitlagen) skulde de den første Dag Kanili (mig ubekiendt) ei gaae der ind, men først den anden Dag, naar de kom til Dhrelleborch. Kom en Lodie til Skade, eller leed Skibbrud, naar Giesten (eller den fremmede Kiøbmand) var derpaa, saa kom det ei ham ved, men han svarede alleene til Lønnen eller Hyren; dog maatte han selv taale, hvad Skade han leed paa sit Gods. Naar Kiøbmandsskibene vare i Nu (maaskee Newa) havde Giesten efter gammel Rettighed Frihed til at handle med Kareler og Enger. I Nogard maatte Vogne være færdige at føre deres Tøi, og skulde de for hver Lodies indehavende give 15 Kunen, som inden 15 (Dage) maatte betales, men Goterne skulde kun give 10 Kuner. Naar Giesterne forlode de Tydskes Gaard, skulde de give Lodierne for Nedfarten en halv Mark Kuner. De Tydskes og Goters Gaarde og Giester skulde være frie, saa at Nogarderne ei ved Forskrifter kunde indskrænke deres Personer eller Handel og Vandel; Ja! hvo der flygtede til en af bemeldte Gaarder for nogen Forbrydelses Skyld,

l) den gaaer fra Ladoga lige til Staden, og derfor betaltes kuns halv Fragt, naar Lodierne fra Nowgorod ei gik længere end til Ladoga.
Kall.

Skyld, skulde være der ligesaa sikker som i en Kirke og ei udleveres, men om ham sluttes Forlig (placitari). Ingen af de Herolder (precones), som kaldtes Schalke, maatte have Indgang i deres Gaarde, men vel Fyrstens Bud. Forsaae en Rus sig imod en Giest, da skulde det angives for Fyrsten og Nogardernes Oldermand, som skulde jevne Sagen; Forsaae derimod en Giest sig imod en Rus, da skulde det angives for Giesternes Oldermand, og ingen maatte holde en anden fast ved Kiolen, men Oldermanden skulde udrække sin Haand for den Skyldige og bringe ham til Billighed. Samlinger mellem Giester og Russer skulde holdes i St. Johannis Gaard i Overværelse af Fyrsten, Oldermændene, Nogarderne og ingen andre. Vægteren (custos), kaldet Biriz, maatte efter gammel Ret ei gaae ind i Gaarden, eller opholde sig uden for den. I Gaden mellem de Tydskes Gaarder maatte intet Klammerie yppes, ei heller Slagsmaal med saadanne Prygler som kaldtes Velen, da af slig usædvanlig Leeg kunde opkomme Trætte mellem Giesterne og Russerne. Dersom nogen brød ind, eller med væbnet Haand gik ind i de Tydskes eller Goternes Gaard, og der tilføiede nogen Skade enten paa Krop eller Gods, da maatte han beholde hvad Skade han der kom til; men undkom han, og blev søgt herfor, og ved 7 Vidner overbeviist, da skulde han give dobbelte Bøder, nemlig 20 Mark Sølv, og hver af hans Medskyldige 2. Hvad Skade han havde giort i Gaarden skulde han betale, og hvis han ei kunde, da Nogarderne for ham. Bleve nogle saadanne anholdte i Gaarden, da skulde de offentligen straffes. Dersom nogen sønderhug Planker eller Porte eller skied ind i Gaarden med Piil eller andet Vaaben eller giorde Anfald med Steene, da skulde han, naar han overbeviistes herom, forsone det med 10 Mark Sølv. Enhver, som kom til Giesternes Gaard, kunde frit sælge sit

Knud VI. Aar 1200.

Knud VI. Aar 1200. sit Gods, da der for Kiøbmændene var kun liden Forskiel mellem en Giest og Nogarder. Ligeledes forholdt det sig med Salg og Kiøb uden for Gaarden, og ved saadant forsaae bemeldte Kiøbmænd sig ikke. Giesterne kunde frit og uden Modsigelse sende deres Drenge hvorhen de vilde til at lære Russisk (loquelam nostram). Lige fra St. Nicolai Kirke og til Giesternes Gaard maatte Gaarden ei bebygges med Huse til Gaden. Giærde skulde være om St. Petri Kirkegaard, lige om været havde fra gammel Tid, og ligeledes om de Tydskes og Goters Gaarder. St. **Peder** og St. **Nicolaus** (Kirker nemlig) i Aldachen skulde efter de gamle Love have deres Enge igien. Dersom Ueenighed opkom mellem Giesterne og Russerne i Nogard, skulde den i ingen Maade angaae de ankommende Sommergiester, hvad enten den var bilagt eller ikke. Dersom og nogen Trætte opkom mellem en Giest og en Rus, saa burde den jevnes efter Lovene, og ingenlunde hindre Giesten i at drage bort; Slig Ueenighed burde og bilægges paa det Sted, den var opkommet, men kunde den ei der bilægges, da maatte i første og andet Aar ingen Udpantning (pandatio) skee; men han (nemlig Giesten) maatte igien i det tredie Aar tillades at indfinde sig, naar Trætten ei endda var bilagt, og pandatio skeet (venteligen hos ham i hans Toi til Forsikring a). En Giest maatte heller ikke anholdes i nogen Russes Gaard, uden det var først bekiendtgiort for Oldermanden, at han kunde advare den mistænkte om, ei at gaae ind i Russens Gaard. Skulde nogen Krig eller Ueenighed opkomme mellem omliggende Lande og Nogarderne, skulde saadant ei forhindre Giesten fra at drage frit hen hvor han vilde. Ingen Tydsk

a) Jeg forstaaer Stedet anderledes, da jeg ikke troer, at admittetur skal henføres til Personen, men til pandatio. Om dette sidste Ord rigtig oversettes ved Udpantning, veed jeg ikke. Kall.

Tydsk eller Gotisk Giest havde nødig at gaae i Krig, eller kunde med Rette tvinges dertil. Dersom nogen Giest kom fra Landets øvre Dele (Kiew) og vilde drage til Gotland, skulde han til St. Bridachs a) Kirke kuns give 1 Mark Sølv og ikke meere. Skulde nogen Giest aflegge Vidnesbyrd mod en Rus, da maatte han have med sig 2 Giester og 2 Russer og ligeledes Russen mod den Tydske. Dersom der var Forskiellighed i Russens og Giestens Vidnesbyrd, og ingen af dem vilde vidne paa nye mod den anden (protestificari) saa skulde de lodde om, hvo af dem der skulde giøre det; og den som det da giorde, skulde vinde Sagen b). Skulde en Rus betale baade til Giester og Russer, da skulde han give de første meere end de sidste c): Men var han et i Stand til at betale Giesten, da skulde han med Kone og Sønner blive dennes Træl, som og maatte føre ham bort, naar han forud offentligen hav-

Knud VI. Aar 1200.

a) Hvem den Hellige Vridach har været kan jeg ingensteds finde. Hvad om det maaskee er ingen anden end den Dag vi nu kalder Fredagen, eller Tydskernes Freitag? Mærkværdigt er det i det mindste, hvad i det af Peter den store ved Oprettelsen af den hellige Synode 1721 udstedte og 1724 paa Tydsk udgivne geistlige Reglement iblandt andre Beviis paa dum Overtroe, som maatte forekommes, anføres: At mange Russer dyrkede endnu Fredagen, som en Helgen under Navn af Paetuiza: At denne Paetuizas Billede med flyvende Haar blev i lille Rusland til visse Tider baaret i Procession, og af den dumme Almue da baade med Bønner og Gaver beæret. Kall.

b) Evincet in causa er neppe at skulde vinde Sagen. Naar ingen af Parterne vilde, uagtet saadant behøvedes, føre yderligere Beviis, skulde de derom lodde, og hvem Loden da traf skulde være forbundet at paatage sig saadant. Kall.

c) Jeg forstaaer det saaledes, at i de Tilfælde, naar Russen eller ..... begge skulde give ligemeget, skal Giesten have meere. Kall.

Knud VI. havde frembudet ham til Løsning, og hvo der da paatog sig det,
Aar 1200. skulde betale Skylderens Gield til Giesten. Skulde en Klerk ved Gudstienesten, Oldermanden eller Budet ihielslaaes, da skulde for dem gives dobbelt Bod, nemlig 20 Mark Sølv, for en anden kun 10 og for en Træl 2, for en frie Mands Saar 2, og for en Træls en halv: Hvo der gav en anden et Ørefigen, skulde bøde en halv Mark Sølv. Tvende Gange om Aaret skulde Vægten jævnes (justeres). Hvad Gods en Giest førte med sig, skulde veies i Gaarden paa Vægten, ligesom fordum paa Veierhuset (pondario) og skulde Veieren derfor have 9 Schin de Cap (Skind for hvert Hoved, eller maaskee Maarhovedskind, eller maaskee 9 Skind efter den Vægt kaldet Cap, men da Schena betyder saa megen Byrde, et Menneske kan bære paa Ryggen, saa er maaskee Schena og Schin eet, og betyder Schin, da maaskee her en Byrde i Almindelighed, og Schin de Cap en Hoved-Byrde, eller saa meget een kunde bære paa Hovedet). Hvad Gods en Geist kiøbte af Russen, det skulde denne lade veie uden Giestens Bekostning, og skulde Giesten ei give meere end de 9 Schin. Den, som beskikkedes til Veier, skulde med hvad Vægt han end veiede, kysse Korset til Stadfæstelse paa, at han vilde veie upartisk paa begge Sider: Den som veiede Sølv, skulde giøre det for Giesterne uden Betaling; Hvad Sølv en Sølvprøver (examinator) fik af Giesten til at smelte, deraf skulde han tilsvare Vægten men fraregne Tilsætningen. Naar Giesten lod sit Sølv veie, saa skulde een Veining skee i den nederste Skaal, og den anden ogsaa, om ham saa behagede. Dersom en Giest solgte sit Sølv til en Sølvprøver, og Veieren skulde veie denne det til, og ei han selv bragte det til Kiøberen, skulde Nogarderne indestaae Giesten derfor. Den Vægtlode (statera lode) som kaldtes Cap, skulde holde 8 Liflandske Pund, det

er

er Lispund (talenta). Med St. Peders Reeb skulde og en Giest maale sit Gods. Naar Vinter- og Sommer-Giester forlode Gaarden, og kom til Vorsch, da skulde de derfra faae en Vorschkarl med sig, om de vilde, og give ham 8 Maarhoveder (capita marcatorum) og et Brød. Enhver Giest i Gaarden havde og Lov at holde Heste for dermed at transportere sit eget og sin Broders Gods. Goternes Gaard med Kirken og St. Olavs Kirkegaard og vedliggende Enge skulde være i alle Maader frie efter deres gamle Rettighed, hvorefter ogsaa intet Huus maatte bygges Goternes Gaard nærmere end 8 Skridt, og intet Brænde opstables, eller noget der foretages imod deres Villie. Paa Gildegaarden, som Goterne havde solgt, havde de ei nødig at holde Broen ved lige. Samme Rettigheder og Friheder, som de fremmede Kiøbmænd, som Giester havde i den Nogardiske Konges Land, skulde ogsaa Nogarderne i alle Ting nyde, naar de kom til Gotland. — Det er klart, at disse Gother have især været fra Wisbye, hvorhen de Tydske meget handlede, ja hvor de endog vare bosatte: De Tydske her vare uden Tvivl ogsaa meest fra Lybek, og seer man heraf, fra hvor gamle Tider Nowgorod har været et Oplagssted for dem, og hvor tidlig Grunden er bleven lagt til den store Handel, som Hansestæderne siden førte. Da liflandske Pund her nævnes, saa er timeligen denne Skraa endeel Aar yngre end 1200, og da St. Oluf dyrkedes paa Øen Gotland eller Gulland, saa er det intet Under, at Gotherne havde opkaldt en Kirke efter ham i Nowgorod. Det lader ellers, at ingen Vareger vare da meere boesatte der a).

Knud VI. Aar 1200.

 Den

a) Vor Forf. har her ved Slutningen nedsat dette Documents Ælde under den Tid, til hvilken han Sid. 570 formeente det at henhøre. Hr.

Knud VI. Aar 1201. Den 21 Martii paa St. Benedicti Dag døde den store berømte Erkebisp Absalon som han kaldes af alle de gamle Skribenter, som skreve paa Latin, og i alle Diplomer og Pave-Buller, hvorvel hans rette Danske Navn var Axel, og er denne Skik at kalde Axel, paa Latin Absalon, hos os vedblevet lige til vore Tider, hvorpaa Wadskiær i sin poetiske Skueplads p. 296 anfører adskillige Exempler. Det er en Fabel, at hans Slægt-Tilnavn var Hvide, thi vel førte hans Farfader Skielm det, saa og

Hr. Prof. G. Sartorius har i den første Deel af sin 1802 udgivne Geschichte des Hanseatisch. Bundes S. 392-398 nøie undersøgt sammes Beskaffenhed. Han opgiver vigtige Grunde imod dets Ægthed, og vil i al Fald, om det var ægte, og kunde saaledes være paa Latin forfattet, dog ei ansette dets Alder til høiere end Slutningen af det trettende Aarhundrede, da den her nævnte Borchram vilde (sammenl. Petersb. Journal. V. 405 og Gadebusch Livländ. Jahrb. I. 1, 306. Not. r.) blive Boris Andreewitsch. At man, som Sartorius S. 203 anfører af Hanse-Stædernes til Lybeck 1554 holdte Forsamlings Protocol, ei da kunde finde skrivtlige Hanse-Stædernes Handel paa Rusland tilstaaede Privilegier, tør vel ei ansees tilstrækkeligt nok til at ansee dette Document for opdigtet, endskiønt Tid og Omstændigheder vel siden kunde have opmuntret til et saadant Bedragerie. Derimod kan det vel være mueligt, at dette Document ei kunde være kommet i Betragtning ved Hanse-Dagen 1554, naar det efter Sartorii Meening alleene havde været et udkastet, men ei af vedkommende Parter confirmeret og ratihaberet Document. Naar ellers Sartorius S. 193. 194 angiver de trende Veie, paa hvilke de Tydske handlede paa Nowgorod, og deriblandt ei anfører den over Woxa, tvivler jeg dog ikke paa at denne sidste Vei jo haver været brugt, og turde vel endogsaa være nyttet førend de over Narvo eller Düna, da disse sidste neppe ere komne i Brug, saa længe Kristendommen ei i Lifland, Vironien og Esthland var blevet meere almindelig udbredet. Jeg troer meget meere at denne Vei over Woxa maaskee har været den ældste og først søgte. Kall.

og Bisp Othincar, men ellers ingen af den ganske Slægt i gamle Tider, hvorimod man finder ellers mange af det Tilnavn baade i Danmark og Norge i andre Slægter, og som uden Tvivl kaldtes saa efter deres Ansigts og Huds Farve, ligesom andre derfor kaldtes sorte. Imidlertid antog dog Slægten i nyere Tider det Tilnavn Hvide, venteligen fordi Skialm havde baaret det. Ei alleene de fleeste, men og de beste af vore gamle Aarbøger henføre hans Død til dette Aar, og deriblant den samtidige Lundske Gavebog: Kuns Aarbøgerne af Nestved, som slutter med 1300, have 1200, maaskee fordi de have regnet Aarets Begyndelse fra Paaske, som 1201 indtraf den 25 Martii. Absalon opnaaede en Alder af 73 Aar, og blev Andreas Suneson, Doctor i Theologien og Kongens Kantzler, Erkebisp i hans Sted, en meget værdig Mand, vel mindre Kriger end Absalon, men derimod lærdere, endskiønt han giorde ei saa meget for Lærdom, som Absalon havde giort ved at opmuntre andre. Alle vore egne Historieskrivere, hvoriblandt de samtidige, Saxo og Svend Aagesen, (hvis Vidnesbyrd skiønt de vare Klerker i hans Tieneste, dog ei kan ansees for partiskt, da det ei er blot med Ord de rose ham, men ved at fortælle hans Bedrifter,) berømme Absalon som en stor Feltherre og Statsmand, en Ven og ingenlunde Smigrer af sin Konge, der altid var lykkelig, naar han fulgte hans Raad, men derimod gierne befandt sig ilde ved ei at følge dem, (som f. Ex. da han reiste til Keiseren, og adskillige Gange i den Vendiske Krig,) hvorfor man og siger, at Waldemars Søn Knud giorde i Tydskland hastigere Fremgang end Faderen, ved det han i alt fulgte Absalons Raad. Men det er ei de indenlandske alleene, men ogsaa udenlandske, som lægge saa stor Berømmelse paa Absalon. Islænderne, og især Knytlinga, priise hans Krigs-Erfarenhed og Manddom. Af Arnold

Knud VI. Aar 1201.

af

Knud VI. Aar 1201. af Lybek har jeg forhen anført en Berømmelse over ham; Nu siger han IV. 18. i Anledning af hans Død: "At han var en gudfrygtig "Mand, fuld af Raad og Overlæg, og især meget anstændig. Til "Beviis paa hans Gudsfrygt og Gavmildhed anfører han, at han "over sit Sæde eller Stoel lod hænge et Crucifix for at den Ærbø"dighed, enhver udviiste, der kom eller gik fra ham, skulde sna"rere synes at viises mod Crucifixet end mod ham; Han gav og ri"geligen til Kirker og Klostere, og især til St. Laurentii Dom"kirke i Lund, som han prydede med kostbare Lysekroner, store "Klokker, og mange andre Zirater; Han byggede ogsaa og berigede "Cistercienser-Klosteret i Soree, hvor han i sine sidste Tider op"holdt sig, da han var bleven svagelig, og beskikkede han for sin "Død sin Kirkes Sager, (hvorved maaskee sigtes til hans Testament.) "Ganske Danmark sørgede over hans Død, og anbefoel ham til "Jesus Christus, al Fredsstifter, eftersom han i sin Tid havde "forligt mange, der vare ueenige." Om hans Eftermand Andreas skriver Arnold sammesteds: "Han var en overmaade lærd "Mand, og besad ei ringere Gaver end hans Formand. Fra sin "første Ungdoms Tid havde han været hengivet til Studeringer, "og var prydet med ærbare Sæder. Og endskiønt han havde be"standig at bestille med Rigets Sager, tvang han sig dog til at "holde nøiagtig Maadelighed, som han ei engang efterlod ved det "Romerske Hof, og spiiste han hver Fredag aldeles intet, og bar "Christi Kors. Efter sin Ophøielse til Erkesædet forlod han ei sine "anstændige Sæder, men blev ved at være ydmyg, rolig, tugtig og "afholdende; saa at han derved bragte mange til at efterfølge sig; "Studeringer holdt han saaledes over, at han derved antændte hos "mange, baade Klerker og Legfolk, Lyst til de guddommelige Ting, "og udbredte Guds Ord allevegne; Gjerrighed afskyede han, tog intet

"bort

"bort med Magt, lod sig nøie med sit eget, og holdt det for saligere "at give end tage." Den Siellandske Krønike hos Lang. II. 623, som slutter med 1307, skriver: "at Absalon ofte overvandt Rigets "Fiender, og aldrig blev overmandet af dem, men vandt altid "Seier; han tilligemed Kong Waldemar omvendte Slavien til "den Christne Troe, og førte den Salige Margretes Liig til St. "Mariæ Kirke i Roskilde, hvor de begrove hende med al Ærbø"dighed; imidlertid havde dog kun faa Kundskab om de Mirakler, "som Gud virkede ved denne Helgeninde, fordi de ei bleve opskrev"ne. Ved sin Provst Saxo lod Absalon, medens han endda "var Bisp i Roskilde, hente hid ind St. Wilhelm fra Frankrige. "Absalon forestod dueligen og herligen det Roskildske Sæde i 20 "Aar og 2 Maaneder og nogle Dage, og Erkesædet ypperligen i 23 "Aar og 1 Maaned (altsaa fra Februari 1178, og Roskilde fra "December 1157, hvilket sidste er vel dog ikke saa rigtigt;) Han "stiftede Soree Kloster paa sin Fæderne Gruud og forøgede det med "fornødne Indkomster; og der døde han ogsaa, og blev med stor "Devotion af Brødrene jordet foran for St. Mariæ Alter, lige"som og hans Dødsdag bestandigen erindres i deres Bønner. Hans "Gravskrivt lydde saaledes:

Knud VI. Aar 1202.

Abſalon hic ſpecie, Samſon re, mente Salomon,
Nomine ſub trino tres tegit iſte lapis.
Terrarum terror teritur nunc terra, potentes
Terreat hoc ejus eſſe, fuiſſe, fore.

Denne Gravskrift er uden Tvivl altsaa giort paa samme Tid han døde, men har venteligen ei staaet paa Graven, siden samme kun var af Træe lige til 1536, da Abbed Henrik i Soree lod legge en vel udhuggen Marmor-Steen over Graven midt i Choret for Alteret, hvorpaa endnu sees Erkebispens Billede med Stav og

Hue

Knud VI. Aar 1201. Hue og flere Zirater, og nederst hans Vaaben, som er en springende Hiort til venstre Side, og siges den at skal have været hvid, og i et med Sølvstierner bestrøet blaat Skiold. Dog alt dette er maaskee nyere Tiders Paafund; Nu er Steenen taget fra sit Sted og ligger bag Alteret og staaer paa den: Absalon hoc tegitur Lundensis marmore præsul. MCCI Absalon hic sepultus est. MDXXXVI lapis hic sculptus est. og ved Fødderne: Dominus Petrus & Skelmo Episcopi Arusienses, nepotes hujus, hic sepulti. Abbed Henrik gav samme Tid 1536 fire Lysestager til Graven, som ei findes der meere. Anledningen at Abbed Henrik gav dette, var at Kong Christian 3 lod 1536 Absalons Grav aabne i Henriks Overværelse, og da bleve venteligen nogle af de Ting udtagne og fundne i Graven, som endnu forvares paa det kongelige Kunstkammer i Kiøbenhavn, og ere stukne i Kobber udi Museo Regio, og foran for Grams Meursius, nemlig: 1) en Bispehue; 2) en Hielm med en Spids af forgyldt Sølv, som har foran en stor Sapphir, og paa Siderne af den 2 Perler og 7 Ædelstene af mørkagtig Farve; 3) en Bispestav af Enhiørning 4½ Fod lang; 4) en anden af forgyldt Kobber 6 Fod lang; 5) tvende lange Sværd, det eene forgyldt og det andet forrustet, og fundet i Graven; 6) tvende Stokke, eller rettere Kors, belagde oven til med brede og runde Kobberplader, hvorpaa de 4 Evangelister; 7) et Dødninghoved med 2 Been, som skulde være fundne i Graven; 8) et stort Drikkehorn; 9) en Kiste til at giemme Klenodier i, eller snarere Helgens Levninger; 10) en Agat, hvorudi Erkebispens Billede er udskaaret; 11) et Sølvhierte, i hvis Midte et Kors; 12) et Læderbelte, hvis Spænde er belagt med Enhiørning, og 13) et Par Sokker. Ved Aabningen befandtes, at Absalon havde været en meget høi og stor Mand, og laae han endda heel og holden, som

den

den ældre Svaning skriver, hvilket Bartholin anfører i sine utrykte Annaler 1201. Efter Chytræus Vejanus a) I. p. 138. 139 blev og da fundet Erkebispens Signet i en Ædelsteen, indfattet i Guld, som Kongen gav til Bisskop Palladius, men som denne nedkastede i Graven, sigende: at det ei var Ret, at plyndre de Døde. Foruden ovenmeldte gamle latinske Vers haves endnu følgende paa en Pergaments Tavle i Sorøe, som Oluf Worm monum. Dan. p. 173 tilskriver Saxo Grammaticus. Det lyder saaledes: Knud VI. Aar 1201.

Epitaphium recolendæ memoriæ, ac cum omni reverentia nominandi Domini Absalonis Archiepiscopi.

Absalon hic Primas, speciei jure secundus
Absalon, ore Cato, probitate David, Samuel re,
Currus & Auriga, Pater & Patronus, ovile
Et Pastor, Pax & Patriæ Dux, Legifer & Lex
Fortibus hic Samson, Salomon sapientibus, Abram
Justis, perversis Phinees, fuit anchora Danis.
Qvicqvid Achillis erat, qvicqvid Platonis, in ejus
Splenduit ingenio, testatur gloria famæ.
Nunc pater emeritus Danorum pulvere pausat,
Terris stans fama, merito cœlestibus adstat.

Langebek IV. p. 571 formoder at Worm haver ingen anden Grund havt, at tilskrive Saxo det, end at Morten Petersen haver i sit Skrift om Absalons Herkomst S. 61. ladet trykke under det: S. G., og maae man ogsaa tilstaae, at det ingenlunde er Saxo værdigt, og at han vel aldrig har kunnet giøre saa uselt et Vers. Paa samme Pergaments Tavle findes følgende Vers:

Ponti-

a) Anderledes kan jeg ikke læse vor Suhms Handskrift, men kiender ikke Skriftet, som her anføres. Kall.

Knud VI.
Aar 1201.

Pontificum exemplar, doctorum norma virorum,
Ecclesiæqve decus Absalon iste fuit.
Unus erat pariter cleri, populique patrumque
Splendida, firma, vigens a) gemma, columpna, decus.
Invida mors meliora magis pulcherrima quæque
Ocius occidit, plus pretiosa premens
Equat honoratis despectos, nescit honori
Parcere parca probans esse necesse mori.
Omnia mortalis finit mortalis finis,
In cinerem redigens, qvod fuit ante cinis.
Insignem pietate virum mors abstulit ipsis
E terris, ultra viuere neque finit.

Forhen skal og i Sorøe have været følgende Epitaphium over ham, som nu ikke meere findes der, og som synes at have staaet paa hans Træegrav:

Epitaphium, prædulcis memoriæ, ac cum omni reverentia nominandi Domini Absalonis, quondam Archiepiscopi Lundensis & Administratoris insignis Ecclesiæ Roskildensis, nec non & hujus loci Fundatoris, sub hoc ligneo sacro tumulati:

Hoc Absalonem tumulo post fata reclusit
Ultimus humanæ conditionis honos.
Hic Primas, sua prima tenens, docet ultima cunctis
Ingruere, & nullum posse manere diu
Corpore nactus humum, lustrat spiramine cœlum,
In duo divisus, gaudet habere duo.
Pax patris, patriæqve parens, hoc pulvere pausat,
Certa salus populi, plebis opima qvies,
Virtutis specimen, justi pater, auctor honesti,
Militiæ robur, religionis apex.
Hostibus excidium, tutamen civibus, æqui
Arbiter, armorum gloria, pacis amor.

Saa

a) I Petri Olai collect. hos Langebek VII. 158. *ingens*. Kall.

Saa mange gamle Gravskrifter tiene ogsaa til at viise, hvor høit Absalon var anseet, og hvor nær de Danske toge sig hans Død. Bisp Lauge Urne i Roskilde giorde i det sexteude Seculi Begyndelse ogsaa et latinsk Vers over ham, som jeg ikke vil anføre, da det er saa nyt. Paa Muuren omkring Assum Kirkegaard i Skaane, beretter Worm monum. p. 171 at staae med Rune Bogstaver paa gammel Dansk: Krist Mario sun hialpi them er Kirkiu thinu guthi Absalon Erkibiskup ok Asbiorn Muli. Da denne Paaskrift er uden Tvivl noget efter Absalons Tid, saa sees heraf, at man vedblev undertiden at betiene sig af Runer til Paaskrifter, ligesom i Svend Estritsøns Tid til Mynter. Asbiørn Mule var en Søn af Nicolaus Mule, og Sønnesøn af Asbiørn Snare, Absalons Broder, og døde han 1232, og har venteligen fuldført Kirkens Bygning, som Absalon havde begyndt paa. Danske Adels Lexic. I. 252. Langebech l. c. IV. 570. sq. V. 428. VI. 641. VII. 157. sq. Hvitfeldts Bispekr. 55-57. Pontoppidans Annal. I. 284. sq. Ejusd. marm. Dan. I. 146. sq. —— Efter den Lundske Gavebog hos Langebek III. 498 og IV. 35 skiænkede Absalon til St. Laurentii Domkirke i Lund 2 Lysekroner, 1 Ædelsteen, 1 Kors, nogle Kalke, Kroner, Helgenes Levninger, adskillige Bøger, Bispeklæder og 2 Gaarder: Esperuth og Saxælthorp (nu Saxthorp) den første i Onsis Herred, og den anden i Harjagers, begge i Skaane og Malmø Huus Lehner, og overlod Brødrene (Kannikerne) samme til deres Bord. Dersom et Brev af Stephanus Tornacensis til en Erkebisp i Lund er til Absalon, saa har dennes Broder Esbern Snare havt en Søn ved Navn Salomon, som studerede i Paris, og skikkede sig vel; men maaskee Brevet har været til Eskil. — Foruden hvad forhen er blevet anført gave Absalon og Esbern til Soree af Medlidenhed over dens ringe

Knud VI. Aar. 1201.

Knud VI. mel Mynt a), og af samme Sølv skulde Alexander sende 16
Aar 1210. Mark til Sorøe, for til nogle der at udbetales. Det Sølv, som Herik, Harinæ Søn, og Sveno, hans Broder, og Conrad af Tumethorp skulde betale ham, hvis Beløb Erkedegnen vidste, skulde giemmes og legges til Side. Hvad Bondo, Gamaliels Søn, var ham skyldig for Gaven af Skatte Oppeberslerne, det eftergav han hans Arvinger for sin Siels Beste; Til Herik Batti gav han en foret Kappe af Maarskind; Til Magister Peder, Kapellan hos Erkebispen af Trondhiem, en foret Kappe af Graaværk; Til Diaconus i Lund en Maarskindskappe (pallium); Til sin Kapellan Thordo en Messeserk (Superpellicium) med en Maarpelts (pellicium) og en Kappe foret med Buntfoder (vario forratam, venteligen af en Los eller Gaupe) og en Joop (Juppa, en kort Overkiole, Skiørt hos Fruentimmer) med Buntfoder; Til Simon en mindre Joop foret med Graaværk; Til Peder Stamma en daglig Graaværkskappe; Til Kokken Marsilius et Ræveskinds Sengedækken (Coopertorium); Staldmesteren Peder en Hest, som Sønnen Biørn havde skiænket Erkebispen; hans Broder Ulf et Harnisk, som Esbern Mule (en Sønnesøn af Esbern Snare) havde givet Erkebispen; Sin Kæmmerer Haqvin den Hest, Bondo havde givet ham; Den brune Hest til Haqvin Norman; Den sorte Hest han havde i Sorøe til samme Kloster; Den blakkede Hest til Erkebispen af Trondhiem; Eskil Bathsven (Baads-

a) Den var bedre end den nye, og giorde 4 Skaanske Mark Penge 1 Mark Sølv, altsaa gialdt hver 2 af vore Rigsdaler, og hver saadan Penge var en af vore nuværende Marker værd; en Siellandsk Penge derimod kun 8 af vore Skillinger, og derfor gik der ogsaa 8 Siellandske Mark Penge paa 1 Mark Sølv, gialdt altsaa ikkun 1 af vore Rigsdalere.

og nogle af dem lagt ved den høire Side af Absalon i Choret for det høie Altar, nogle i St. Hans Evangelistes Capel. Uden Tvivl er da ogsaa Absalons Liig og Grav bleven flyttet, og Kisten da maaskee først giort af Træe og de forhen omtalte Paaskrifter færfærdigede. Langeb. l. c. p. 540 og 569. 570. —— Absalon lod i Anledning af at han var i Fare paa Vandet fra Eskilsøe flytte Klosteret til Ebleholt, og gav Munkene i Stedet for Gudensee (Gundsøe Magle) og Julighe (Jyllinge) som laae for langt fra dem, (dog saa, at de beholdt Mellen der), og ligeledes for Jorden i Synderby, Frideslevæ, Geretorp, (Gierdrup) Hals, Tyereby, nemlig eet halvt Boel der, og hvad de besadde i Valby (Valby lille) hen mod Roskilde, endeel af sine egne Jorder i Frideslevæ, Therby og Nædeveth med tilhørende Fiskerier og anseelige Skove, og vedblev han at giøre dem godt i 36 Aar, hvilket viiser, at Abbed Wilhelm i Ebleholt kom hid ind 1165. I bemeldte Tid gav Absalon dem nogle Aar af sit eget 20 Mark Sølv, andre Aaringer 8, 6, 4, 12, 16, og aldrig mindre end 6, undtagen det eene Aar, da de kun fik 4. Derfor skulde aarligen paa hans Dødsdag 12 Fattige beværtes med Brød, Øl, Kiød og Fisk, paa det hans Siel kunde i det evige Liv være med Gud hos de Salige. (Hvilken hellig Enfoldighed!) Langeb. VI. 79. —— I Sorøe var det uden Tvivl at Absalon giorde sit Testamente, udi Overværelse af sin Broder Esbern, Gaufrid Abbed i Sorøe, Provsterne Tocho a) og Acho, Magister Johannes, hans Kapellan

Knud VI. Aar 1201.

a) Han var da Provst i Roskilde, som Sperling beviiser hos Langebek V. 430, og altsaa var den Saxo, som var 1165 og 1184 Provst i Roskilde, død førend Absalon, og kan ei derfor have været den berømte Saxo Grammaticus, som overlevede Absalon. See Grams Not. til Meursium p. 369. c.

Knud VI. Aar 1201. Vallis; Wellinge Kirke a) skulde faae de Penge, hvis Beløb Erkedegnen vidste; Kirken af Stangby skulde have det Boel, som han havde givet for Bolet i Køpingh, og skulde bemeldte Kirke beholde dette sidste saa længe indtil det andet blev tilbage leveret af Bispesædet; I Huphackre forholdtes et halvt Boel af et Præbende, hvorfor denne skulde have et halvt Boel i Arleff, indtil Bispesædet gav det andet tilbage (det halve Boel i Asmundathorp); Af Nicolai Nonnes (monialis) Præbende skulde han have i Nybyle i Saxulthorp Sogn, indtil Bispesædet gav den anden tilbage. Magister Hugo skulde have sit eget af sin Præbende, indtil han udbetaltes af Bispesædet; Til Erkedegnen gav han en stor Kappe af Hermelin (Lækatt,) om den var der, og hvis ikke, da et Sængetæppe (lectisternium, maaskee og herved forstaaes et Bænketeppe) foret med Maarskind; Josrid Kok tvende Regnkapper, den ene foret. Især befalede han Erkedegnen at lade den Klokke forfærdige,

a) Hvad der her siges at Kirkerne i Wellinge og Stangby skulde faae, anseer jeg som Befalinger til Erkedegnen at besørge, og forstaaer det saaledes: Erkedegnen skulde give Kirken i Wellinge de Penge tilbage, hvis Beløb han vidste. Til Stangby Kirke skulde han tilbagegive den eene Boel, som samme Kirke havde givet for Boelen i Køpingh, og befalede Absalon at Kirken i Stangby skulde beholde Boelen i Køpingh, indtil den fik den anden Boel tilbage fra Erkesædet. Til en vis Præbende, som vel ei nøiere angives, fordi Erkedegnen derom vidste ydere Besteed, skulde han tilbagegive en halv Boel i Huphackre, og skulde samme Præbende beholde en halv Boel i Arleff indtil den fik af Bispesædet den halve Boel i Huphackre. Det følgende meener jeg saaledes at maatte af det foregaaende suppleres, og derefter paa samme Maade forklares: Præbendæ Nicolai monialis dimidium mansum in Asmundathorp (scil. *tenebatur reddere*,) & jussit ut *in* Nybyle (scil. dimidium mansum eller *in* reent udelukkes,) haberet in parochia de Saxulstorp, donec solvetur de Episcopatu.

Skaal, som han selv forhen havde foræret Absalon; Til hans Broder Hr. Kanzleren (Anders Sunesøn) en Sølv-Skaal, som Hr. Suno forhen havde givet ham; Til hans Broder Esbern en Sølv-Skaal, som Hildebrand havde forfærdiget, og desuden en liden Skaal eller Bæger, hvoraf deres Fader pleiede at drikke, og til hver af hans Sønner et stort Sølvbæger; Til Hr. Alexander (Absalons Søstersøn) en af de beste Sølv-Skaale, og de Harnisker, han havde, og til dennes tvende Sønner tvende middelmaadige Sølv-Skaale; Til Frue Margrete (Sunos Datter og Peders og Andreæ Søster) tvende Skaale, som havde været de Rygiske (Rojanorum) Guders; Til Kannikerne af Paraclito (i Ebelholt) en Sølv Skaal af plat Arbeide, og som veiede omtrent 10 Mark Sølv; Den store Sølv-Skaal, som Sorøe havde, gav han til Kapellet der, for deraf at giøre en Kalk; Af sine Sølvfade og Tallerkener (Scutellæ) befalede han at giøre stærke og tilstrækkelige Kalke til St. Laurentii Kloster, men hvad som blev tilovers af dem og af Skaalerne, skulde anvendes til Lysekroner i Kirken; Til Hr. Alexander var leveret 8½ Mark Guld, for deraf at bekoste en Messehagel (casula) og til Lysekronerne (venteligen for at forgylde dem) og var Messehaglen næsten færdig; De Guldringe, Præsten Eschil havde, skulde giemmes til samme Arbeide, og det Sølv, Liuthger skulde betale ham, skulde alt sammen uddeeles til de Fattige; Erkedegnen skulde udbetale til Erkebispen af Trondhiem og (de Norske) Bisper, hvad Penge han havde faaet for Tiender og af Præsterne, og af Hr Alexander, og det overblevne skulde troeligen uddeles imellem Klosterne i Skaane og Siælland. Hr. Alexander havde intet Sølv af ham, uden hvad der kunde smeltes af 700 Mark Skaanske Penge af gam-

Knud VI.
Aar 1201.

mel

Knud VI. Aar 1210. mel Mynt a), og af samme Sølv skulde Alexander sende 16 Mark til Sorøe, for til nogle der at udbetales. Det Sølv, som Herik, Harinæ Søn, og Sveno, hans Broder, og Conrad af Tumethorp skulde betale ham, hvis Beløb Erkedegnen vidste, skulde giemmes og legges til Side. Hvad Bondo, Gamaliels Søn, var ham skyldig for Gaven af Skatte Oppeberskerne, det eftergav han hans Arvinger for sin Siels Beste; Til Herik Batti gav han en foret Kappe af Maarskind; Til Magister Peder, Kapellan hos Erkebispen af Trondhiem, en foret Kappe af Graaværk; Til Diaconus i Lund en Maarskindskappe (pallium); Til sin Kapellan Thordo en Messeserk (Superpellicium) med en Maarpelts (pellicium) og en Kappe foret med Buntfoder (vario forratam, venteligen af en Los eller Gaupe) og en Joop. (Juppa, en kort Overkiole, Skiørt hos Fruentimmer) med Buntfoder; Til Simon en mindre Joop foret med Graaværk; Til Peder Stamma en daglig Graaværkskappe; Til Kokken Marsilius et Ræveskinds Sengedækken (Coopertorium); Staldmesteren Peder en Hest, som Sønnen Biørn havde skienket Erkebispen; hans Broder Ulf et Harnisk, som Esbern Mule (en Sønnesøn af Esbern Snare) havde givet Erkebispen; Sin Kæmmerer Haqvin den Hest, Bondo havde givet ham; Den brune Hest til Haqvin Norman; Den sorte Hest han havde i Sorge til samme Kloster; Den blakkede Hest til Erkebispen af Trondhiem; Eskil Bathsven (Baads-

a) Den var bedre end den nye, og giorde 4 Skaanske Mark Penge 1 Mark Sølv, altsaa gialdt hver 2 af vore Rigsdaler, og hver saadan Penge var en af vore nuværende Marker værd; en Siellandsk Penge derimod kun 8 af vore Skillinger, og derfor gik der ogsaa 8 Siellandske Mark Penge paa 1 Mark Sølv, gialdt altsaa ikkun 1 af vore Rigsdalere.

(Baadskarl) skiænkede han sin Frihed; De Qvinder, som Nicolaus Staldmester a) havde fra frie imodtaget som Trælle, skulde, hvor de fandtes, sættes i Frihed tilligemed deres Sønner; Den Qvinde han havde faaet fra Bierge-Herred i Skaane, skulde med sine Sønner være frie; Hans Klerk (Haandskriver) Saxo (gandske vist den berømte Historieskriver, som Sperling beviiser) eftergav han 2½ Mark Sølv, hvilke Absalon forhen havde laant ham; Samme Saxo burde igien levere til Sorøe Kloster de tvende Bøger, som Erkebispen havde laant ham; Magister Johannes et Sølv Vandbækken (biccarium); Magister Walther en Graaværks Kappe, som han gik med i Julen; Til St. Laurentii Kloster femten Guldringe b) med Steene og een uden Steene til at giøre deraf et Plenarium (en fuldstændig Messebog); Provst Acho en af de mindre Sølv-Skaale, som han havde i Sorøe; Af de Penge, han havde i Clugny, gav han de halve til bemeldte Kloster, og den anden halve Deel befalede han at bringe til Clara Val- Knud VI. Aar 1201.

a) Stabellarius, underligt nok istedet for Stabularius, med mindre herved forsthaes en Opstabler af Brænde, eller andet saadant, eller og Navnet er af Stabellum ɔ: et Slagterbord, saa at Stabellarius bliver den, som stod for Slagteriet, hvortil Qvinder kunde bruges. Carpentier siger, at Stabelarius er en Pedel, en geistlig Opvarter, af det tydske Ord Stab, en Stav, og dette bliver maaskee det retteste.

b) Egentlig skulde disse Ringe vel enten bruges til Zirater ved dette Plenarium, eller og for Værdien af dem bekostes et saadant. Hvad Pragt der fandt Sted ved deslige Plenariis, derom kan læses Sperlings Anmærkning til dette Sted, hvis ypperlige Commentar til heele dette Testament ellers ogsaa desuden indeholder meget oplysende og lærerigt, som vor Suhm ei har fundet for godt udførligt her altsammen at anføre. Kall.

Knud VI. Aar 1201. Vallis; Wellinge Kirke a) skulde faae de Penge, hvis Beløb Erkedegnen vidste; Kirken af Stangby skulde have det Boel, som han havde givet for Bolet i Køpingh, og skulde bemeldte Kirke beholde dette sidste saa længe indtil det andet blev tilbage leveret af Bispesædet; I Huphackre forholdtes et halvt Boel af et Præbende, hvorfor denne skulde have et halvt Boel i Arleff, indtil Bispesædet gav det andet tilbage (det halve Boel i Asmundathorp); Af Nicolai Nonnes (monialis) Præbende skulde han have i Nybyle i Saxulthorp Sogn, indtil Bispesædet gav den anden tilbage. Magister Hugo skulde have sit eget af sin Præbende, indtil han udbetaltes af Bispesædet; Til Erkedegnen gav han en stor Kappe af Hermelin (Lækatt,) om den var der, og hvis ikke, da et Sængetæppe (lectisternium, maaskee og herved forstaaes et Bænketeppe) foret med Maarskind; Jofrid Kok tvende Regnkapper, den ene foret. Især befalede han Erkedegnen at lade den Klokke forfærdige,

a) Hvad der her siges at Kirkerne i Wellinge og Stangby skulde faae, anseer jeg som Befalinger til Erkedegnen at besørge, og forstaaer det saaledes: Erkedegnen skulde give Kirken i Wellinge de Penge tilbage, hvis Beløb han vidste. Til Stangby Kirke skulde han tilbagegive den eene Boel, som samme Kirke havde givet for Boelen i Køpingh, og befalede Absalon at Kirken i Stangby skulde beholde Boelen i Køpingh, indtil den fik den anden Boel tilbage fra Erkesædet. Til en vis Præbende, som vel ei nøiere angives, fordi Erkedegnen derom vidste videre Beskeed, skulde han tilbagegive en halv Boel i Huphackre, og skulde samme Præbende beholde en halv Boel i Arleff indtil den fik af Bispesædet den halve Boel i Huphackre. Det følgende meener jeg saaledes at maatte af det foregaaende suppleres, og derefter paa samme Maade forklares: Præbendæ Nicolai monialis dimidium mansum in Asmundathorp (scil. *tenebatur reddere*,) & jussit ut *in* Nybyle (scil. dimidium mansum eller *in* reent udelukkes,) haberet in parochia de Saxulstorp, donec solvetur de Episcopatu.

ge, som han havde foresat sig at lade giøre. Magister Hugo et Sengedækken med buntet Foder; Nicolaus Erkedegnens Søn (som han venteligen havde avlet i Ægteskab, førend han blev geistlig) en Messesærk foret med Graaværk; Eskil Præst en foret Kappe, som var paa Slottet Hafn; Christian Kok gav han sin Frihed, da han uretfærdigen var ført i Trældom; Erkedegnen skulde giøre vel imod Acho Muurmester (Magister laterum) og Acho Steenhugger; En Selvbesse med Reliqvier gav han til Sorøe Kloster. Testamentum Absalonis c. not. O. Sperlingii Haun. 1696. 8. og hos Langeb. V. 422-456. ——— Af dette den store Mands mærkelige Testamente sees, at han i samme forandrede adskilligt, hvori han nu indsaae at have handlet urigtigt, og som kan nogenlunde tiene til at befæste det Begreb man giør sig om ham, at han undertiden viiste sig meget haard og begierlig helst mod Skaaningerne a), hvilket Knud VI Aar 1201.

Ffff 2 Saxos

a) Jeg kan aldeles ikke ansee Absalons Opførsel for saa lastværdig, som den her og endnu mindre, som den af vor Forf. forhen Sid. 6. beskrives. Det er ikke Absalon, men Kongen, som viiser sig fra en ond Side, og det er for ham, og ikke for Erkebispen, at Saxo her nedrig kryber. Efterat Skaaningerne vare bragte til Roelighed, gaaer Knud ind i Froste Herred, og med Mord og Brand vilde have ødelagt, ni Absaldnis, siger Saxo p. 375, erga illam prouinciam studium gerentis interuentu prohiberetur, quo mediante effectum est, vt ab his, qui in Regem Haraldica factione deliquerant, aera tantum poenae nomine exigerentur. (Nu kommer Saxos Smigger ikke for Absalon, men for Kongen). O immensam clementiam, cuius beneficio hominibus evidenter noxiis maximi facinoris culpam paruulo censu redimere licuit! Quo exemplo ceteri ad spem veniae erecti mitissima Absalonis opera parem Regis mansuetudinem experti sunt. Egregium tunc Canutus moderati animi specimen dedit, cum vltionem, quam vniuersorum crimen meruit, vnius amici precibus donauit. Indignum adolescentem, (her læses, O indig-

Knud VI. Saxos egen Fortælling om Oprøret i Skaane under Valdemar 1
Aar 1201. og Knud 6 ei utydeligen røber, hvorfor man og har et Islandsk Eventyr om en Handel en Bonde i Skaane havde med Absalon, som Erkebispen havde forurettet. Bonden indstævnede nemlig Erkebispen paa sit Yderste for den himmelske Konges Domstoel, og døde denne sidde i samme Øieblik. Udi Soreekloster, hvor man ei vidste hans Død, hørte Brødrene samme Dag efter completorium (Aftenbønnen) da de vilde gaae til Sengs, en klynkende Røst sige oppe ved Alteret: Sora! Sora! pro me supplex ora! Men som Erkebispen var i Helvede, kunde deres Bøn ei hielpe. Rimeligen er denne Digt giort i Skaane, hvor Almue og Bønder ei havde Aarsag til at være fornøiet med Erkebispen. Dette findes i en Efterretning om den 13de Bisp af Skalholt Jon Halldorssøn, der endog synes at have fortalt den i en Prædiken, og var denne Jon Halldorssøn Biskop fra 1322 til 1339. Vist er det, at han baade som Bisp og Erkebisp, og som mægtig Adelsmand var en heftig Ivrer for disse Stænders Fortrin, Magt og Herligheder, og at han derfor meget befæstede Hierarkiet i Danmark, som dog endnu ei viiste nogen særdeles ond Virkning i hans egen Tid, da han var Kongerne hengiven, Valdemar 1 som Ven, og Knud 6 som Formynder og Fosterfader. Imidlertid forfremmede han dog Adelens Magt paa Bondestandens Bekostning, hvilket siden alt meere og meere tiltog; dog kunde begge Dele ei forvolde meget Ondt, saa længe saa store, myndige og kraftfulde Konger som Valdemar 1 og 2 sadde paa Tronen. Men endskiønt Absalons indvortes Regimente i Landet i den Henseende ikke fortiener

indignum adolescentem eller O dignum adolescentem, thi dette kunde og paa en passende Maade forklares,) cuius virtus externi principis acumine tentaretur. Kall.

ner den Berømmelse, som hans udvortes, baade i Krig og Fred, Knud VI.
hvorudi han viiste sig saa stor, at faa Lande kunne fremviise en saa Aar 1201.
indsigtsfuld, lykkelig, erfaren og klog Feltherre og Statsmand; saa har han dog ogsaa unægtelig sine Fortienester af Landets indvortes Forfatning. Han indførte overalt Orden og Overeensstemmelse i den udvortes Gudstieneste; Han gav en udførligere, bedre og bestemtere Kirkelov end de forrige vare; Han var paa Raad med Kong Valdemar i at giøre den Siellandske og Skaanske Lov, og i adskillige Forordninger under ham og Knud 6 har han upaatvivleligen havt Deel; Han befæstede Slottet Hafn a) ligesom hans Broder Esbern Slottet Kalundborg, hvorved saavel Siellands østre, som vestre Deele bleve giorte sikkre for fiendtligt Indfald, og Søerøverskibes Omflakken paa de Danske Strømme forhindret og aflagt. Tilligemed Kong Valdemar befæstede han Danevirke langt meere end det nogensinde forhen havde været og derved giorde han Riget tryg for fiendtligt Indfald fra den Tydske Landside. Efter en Sagn anført i Danske Atlas VII. 452. skal i en fiirkantet Skandse b) paa Trapendahls Mark ved Søen paa Ærrøe i Marstal Sogn fordum have staaet et fiirkantet Taarn bygt efter Absalons Befaling til Værn mod Søerøvere. Skandsen haver endnu dobbelte Volde og Grave, 36 Fod dybe, og 24 Fod brede, men den

a) Kong Valdemar 1. havde skienket ham Byen Hafn, og det halve af Herredet, som beviises ved et Diplom af 1186 og en Pave-Bulla af 1298. Aaret vides ei, men rimeligen er det skeet, ei længe efter 1160, og har vel Erkiendtlighed hertil bevæget Kongen, da Absalon havde baade værnet for hans Liv i Roskilde og forsvaret Riget saare vel mod Venderne.

b) Den nøiagtige og opmærksomme Scheel har ikke bemærket eller omtalt denne Skandse i sin Indledning til Frid. 4. Hist. S. 249. Kall.

Knud VI. Aar 1201.

spes Embede efter de Tiders Maade; Ja at ingen var paa de Tider i Danmark bedre i Stand til at være Feltherre og Statsmand end han, og at det var meget brugeligt i Middelalderen, at Bisper anførte Krigshære, og sadde i Raadet, hvilket endogsaa er skeet i langt seenere Tider, og hvorpaa mig synes, at der ei saa meget kan udsættes, naar de dertil ere dueligere end de verdslige, da enhver god Borger bør i alt, hvad han kan, tiene sit Fædreneland, og naar det kun ei bliver en almindelig Skik, at alle Geistlige, især Præster, have uden Forskiel med verdslige Ting og Rigets Sager at giøre, thi da vilde vist de aandelige og Sielenes Omsorg forsømmes, — saa indseer jeg ikke, at dette kan blive lagt Absalon til nogen Last. Det var at ønske, at hans Forhold i Skaane og mod Almuen kunde saa vel undskyldes, men Historien bør være retfærdig; og ei overklistre store Folks Laster, og derfor maa man da ogsaa tilstaae, at Absalon skadede dette sit Land, som Hierark og Aristokrat, og tilføiede det derved, især i Tidens Følge, større Skade end alt det Gode, han udrettede ved alle sine Seiervindinger og Statskunster, thi disse sidste ere nu forsvundne tilligemed deres Virkninger, da derimod Aristokratiet endnu paa nogen Maade føles, efterat Hierarkiet er fuldkommen bleven hævet ved Reformationen. Danmark nyder derfor nu omstunder intet godt af alle Absalons Bedrifter og Velgierninger uden ved Historien af Svend og af Saxo, men de ville og, især den sidstes, være nok til at giøre hans Minde helligt hos os; thi hvor faa Mænd virke paa alle Sekler! Alle Islandske Aarbøger henføre Absalons Død til dette Aar, undtagen een som har 1200, men er ellers ogsaa vildsom i Chronologien ved denne Tid. — Pontoppidan vidner, at St. Anna var 1520 Patronesse, for Kiøbenhavns Slotskapel, og at nogle deraf slutte, at det haver været indviet til hende, ja at Ab-

salon

salon havde endog udvalgt hende til Patronesse a). Ved et Brev indført i Pontoppidan. Orig. Haun. p. 154. 155, uvist, af hvilket Aar b), til alle Sognemænd i Hafn stadfæstede Absalon deres eenstemmige Gave af Korntiendens tredie Part til St. Mariæ Kirkes Bygning og Pynt, som han ved dens Præst Eschil havde faaet Underretning om. Bryniolf Svendsen i sine skrevne Anmærkninger over Saxo, (iblandt Arnæ Magnæana No. 456. Quart.) vil efter Sagan af Kroka Ref lede Absalon fra denne Mand, som levede i Svend Estritsens Tid, ved hans Søn Sten, hvilket og staaer i denne Saga selv c. 14 p. 68, som dog el fortiener just at troes, da den er meget fabelagtig. Weinwich i sin Beskrivelse om Stevns-Herred p. 13. 15. og fleere for ham vil, at Absalon har bygget Giorsløv Slot i Stevns-Herred af Steen, han lod hente fra Møens Klint, paa hvilket Land han eiede Elmelunde Slot, nu kaldet Hiertebierg; Dog dette er snarere skeet af Bisp Peder, som døde 1416. Lagerbring II. 266 taler om Mynter fundne i Lund med A paa Aversen, og Stierner og Bispestav paa Reversen, hvilke han tilskriver Absalon, og slutter deraf, at Hvilderne have siden taget Stierner til Vaaben, imidlertid findes og Stierner og Bispestav paa Mynter, som upaatvivleligen tilhøre Kong Abel. — Om Foraaret, som det synes, giorde de tvende Fættere og Vendiske Fyrster i det Meklenborgske, Henrik

Knud VI. Aar 1201.

a) Man seer af Orig. Haun. Sid. 290, at det er Resenius, der har havt denne Meening. Kall.

b) Saa vildsomt endog dette Brev er indrykket og aftrykt i Orig. Haun. synes dog Tiden, paa hvilken Absalon har stadfestet denne Gave, at kunde uddrages, at have været 1187. nono Kal. Maji, da af de der angivne Dater ingen anden passer til Absalon. Kall.

Knud VI. Aar 1201. Ved Stilnow ei langt fra Itzehoe mødte Greven ham og blev Greven overvundet, og maatte flye til Hamborg, efterat have mistet mange af sine Folk paa Pladsen, og endeel tagne til Fange. Derpaa indtog Hertugen Itzehoe, og lod beleire Segeberg og Travemunde; Han indtog ogsaa Pleen, som ansaaes for en stærk Fæstning. Derefter synes det, at Hertugen er gaaet tilbage, men kom dog paa nye igien med en forstærket Hær ved Simonis og Judæ Fest, det er den 28 October, og havde han da Bisp Peder af Roskilde med sig, en forstandig Mand og af store Indsigter. (Det lader, at Valdemar haver da først igien bragt Ditmarsken til Lydighed: I det mindste siger den samtidige Danske Krønike, som slutter med 1219 hos Langebek III. 272., at det skeede paa Alle Helgens Dag, det er den 1 November.) Og som Greven havde forladt Landet, og begivet sig til Stade, drog Hertugen til Hamborg, hvor Indvaanerne kom ham imøde, og hvor han blev imodtaget af Kleriset, og alt Folket. Dagen derpaa rykte han frem til Bergerstorp og Dagen efter til Lauenborg. Greven af Dasle forfærdet over Hertugens Tapperhed, og befrygtende at blive udleveret, ved det han var hadet af Landfolket, begav sig ogsaa bort og over Elven. De tilbageblevne gik derpaa Hertugen imøde ved Lauenborg, da de frygtede for Angreb, og tilbøde ham Raceborg og frie Indgang i Landet. Men som Hertugen saae, at han ei kunde erobre Lauenborg, opbygte han Haddenburg paa nye, efterlod sig der endeel Krigsfolk med Vaaben og Proviant, og drog mod Raceborg, som han tog i Besiddelse, hvorpaa han bemægtigede sig Wittenborg og Gadebusch, hvis Herre Grev Günzelin af Schwerin holdt med Grev Adolf, og maae Günzelin selv da ogsaa have underkastet sig, thi man finder kort efter, at han var Danmark undergiven. Derefter vendte Hertugen sig

mod

fulgt det. (Kirchbergg, den ældste Meklenborgske Skribent, hen- Knud VI.
fører dette til 1200). Da han ingen Børn efterlod sig, faldt hans Aar 1201.
Land til hans Broder Borvin. Den Holsteenske Grev Adolf var paa samme Tid i Strid med sin Adel, af hvilke han havde udjaget Marcard af Westensee, som Henrik Løve havde beskikket til Stadtholder i Holsteen, og var den mægtigste Mand i Landet næst Greven selv, og som med sin Hustrue Ida havde søgt Sikkerhed i Jylland hos Hertug Valdemar, hvor de begge vare døde, og hvorhen ogsaa Marcards Besvogrede, der ligeledes vare bleven udjagede, havde begivet sig, nemlig Scacco og hans Brødre Widdag og Rudolf, samt Ubbo og Timo med Broder Marcard. Arnold. Lub. VI. 13. Francks Mecklenb. IV. 2. Schrøders papist. Mecklenb. I 505. Boltens Dithmarf. Gesch. II. 223. 226. —— Grev Adolf havde ogsaa belagt Eggo af Styrge, Bruno af Tralowe, og Henrik Büsche med Pengebøder, ja endog kastet den sidste i Bolt og Bunker. Disse og de landsflygtige underholdt bestandigen deels selv, og deels ved Sendebud, Uenigheden i Grevens Land, og som den Danske Krig nu var forhaanden, søgte de at trække nogle til sig, hvoriblant Emmeke af Wiscow og Vergot af Sibrandestorp, hvilket ogsaa lykkedes dem, saa at disse begyndte at udøve offentlige Fiendtligheder mod Greven. Kongen og hans Broder Valdemar bragte ogsaa nogle paa deres Side ved Løfter, og nogle ved Penge. Da nu alle fornemme holdt med dem, lod Kongen ved Korsets Ophøielses Fest, det er den 14 September, anholde alle Lybekske Borgere med deres Skibe og Gods, som paa den Tid vare i Skaane paa Fiskeriet; venteligen skeede dette, fordi man havde Lybekerne mistænkte for at holde med Greven og for paa den Maade at tvinge dem. Paa samme Tid drog Hertug Valdemar ind i Grevens Land med en stor Hær.

Knud VI. Aar 1201. Ved Stilnow ei langt fra Itzehoe mødte Greven ham og blev Greven overvundet, og maatte flye til Hamborg, efterat have mistet mange af sine Folk paa Pladsen, og endeel tagne til Fange. Derpaa indtog Hertugen Itzehoe, og lod beleire Segeberg og Travemunde; Han indtog ogsaa Pleen, som ansaaes for en stærk Fæstning. Derefter synes det, at Hertugen er gaaet tilbage, men kom dog paa nye igien med en forstærket Hær ved Simonis og Judæ Fest, det er den 28 October, og havde han da Bisp Peder af Roskilde med sig, en forstandig Mand og af store Indsigter. (Det lader, at Valdemar haver da først igien bragt Ditmarsken til Lydighed: I det mindste siger den samtidige Danske Krønike, som slutter med 1219 hos Langebek III. 272, at det skeede paa Alle Helgens Dag, det er den 1 November.) Og som Greven havde forladt Landet, og begivet sig til Stade, drog Hertugen til Hamborg, hvor Indvaanerne kom ham imøde, og hvor han blev imodtaget af Kleriset, og alt Folket. Dagen derpaa rykte han frem til Bergerstorp og Dagen efter til Lauenborg. Greven af Dasle forfærdet over Hertugens Tapperhed, og befrygtende at blive udleveret, ved det han var hadet af Landsfolket, begav sig ogsaa bort og over Elven. De tilbageblevne gik derpaa Hertugen imøde ved Lauenborg, da de frygtede for Angreb, og tilbøde ham Raceborg og frie Indgang i Landet. Men som Hertugen saae, at han ei kunde erobre Lauenborg, opbygte han Haddenburg paa nye, efterlod sig der endeel Krigsfolk med Vaaben og Proviant, og drog mod Raceborg, som han tog i Besiddelse, hvorpaa han bemægtigede sig Wittenborg og Gadebusch, hvis Herre Grev Günzelin af Schwerin holdt med Grev Adolf, og maae Günzelin selv da ogsaa have underkastet sig, thi man finder kort efter, at han var Danmark undergiven. Derefter vendte Hertugen sig

mod

mod Lybek, den anseeligste Stad i de Egne, thi saaledes havde Knud IV. Handelen i kort Tid bragt Lybek i Veiret. Borgerne holdt nu Aar 1201. Raad sammen, og som de saae, at al den omliggende Egn var i Hertugens Magt, saa at ingen kunde enten til Lands eller Vands komme ud af Byen, og derhos overveiede, at deres Skibe og Folk vare anholdte i Skaane, og at de ei kunde undvære den Danske Handel, indsaae de, at Noden vilde tvinge dem til at overgive sig; Nogle af de fornemste Borgere begave sig derfor til Hertugen, som opholdt sig i Bredenvelde, overgave Byen til ham, og fik derimod deres Skibe, Gods og Folk tilbage. (Hvitfeld legger til, at de beholdt deres Friheder og Privilegier, som dem vare givne af Keiseren, Hertug Henrik og Grev Adolf, og skulde de ogsaa beholde deres egen Ret og Lov, hvilket altsammen er meget rimeligt.) Hertugen imodtog derpaa Gidsler baade af Lybek og af de andre Stæder og Slotte, og vendte med Glæde tilbage til sit Land, men beskikkede dog først Skytsfogder (Advocatos): Timo over Segeberg Slot, som han dog endnu maatte beleire, og hans Broder Marqvard over Travemünde, som Grevens Folk endda holdt besat. Scacco erklærede han til Greve i Ditmarsken, fra hvilken Tid af ei høres videre om ham, saa man ei veed, om han virkeligen har tiltraadt Regieringen der, og mindre endnu hvorlænge han har regieret. Scaccos Broder, Widdag, satte han over Pløen, og den anden Broder Rudolf til Skytsfoged over Hamborg, og saaledes erstattede han dem rigeligen, hvad de havde lidt for hans Skyld. Arnold. Lub. l. c. Franck. l. c. —— Men saasnart Hertugen havde vendt Ryggen, kom Grev Adolf tilbage til Hamborg fra Stade, som han endda havde i Besiddelse, og det ved St. Andreæ Tider, det er den 30 November, hvorover Kongens og Hertugens Folk flygtede derfra tilligemed Radulf.

Som

Knud VI. gen af Itzehoe og Pløen, og til 1200 Hamborgs Indtagelse og
Aar 1201. Adolfs Fængsel, hvilket sidste han efter andre ogsaa henfører til Slutningen af 1201. De Bartholinske Annaler hos Langebek I. 342 feile ogsaa, naar de henføre Lybeks Overgivelse til 1200. Til 1200 henføres Holsteens Undertvingelse af de Kroniker, som slutte med 1415, 1286, og 1307 hos Langebek I. 389. II. 436. 633. og til 1202 Adolfs Fængsel af dem, som slutter med 1317, 1219 og 1300 hos Langebek II. 171. III. 262. IV. 227. hvilket sidste kan undskyldes dermed, at Adolf blev fanget saa seent paa Aaret 1201, at han vist ei har kunnet komme til sit bestemte Opholdssted Søeborg Slot, førend noget hen i Januari 1202. Men underligt er det med Aarbøgerne af Esrom hos Lang. I. 243, naar de, som forhen er sagt, lade Adolf fanges 1200 og fængsles 1203, med mindre incarceratus er en urigtig Læsemaade i Stedet for liberatus; dog hvo der nøie læser den samtidige og omstændelige Arnold, vil ingen anden Tidsregning faae ud end jeg. Kroniken af Wisby hos Langebek I. 253, som er begyndt at skrives 1310 og fortsat af adskillige til 1525, henfører Adolfs Fængsel til 1202, og legger denne Omstændighed til, at han blev Kong Knud skatskyldig, hvilket dog er ganske urigtigt. Corner hos Eccard henfører urigtigst af alle Holsteens Undertvingelse til 1205, og Adolfs Fængsel til 1206. — Efter en gammel Sagn hos Hofman Fundaz. VII. p. 16. skal Absalon have bygget Brønshei Kirke, og det bliver rimeligt, da han eiede Sokkelunds Herred, som Bisp i Roskilde, og desuden Ermelund paa Møen, hvorfra han formodentlig har ladet hente Kridtsteenene til Kirkens Bygning. — Under den 23 November sendte Paven fra Anagnia den Bulle hos Pontoppid. annal. I. 604-607 til den nye Erkebisp Andreas i Lund, hvorved han stadfæstede ham Primatet over

Sver-

Øverster ilede til, og satte Adolf i Sikkerhed, dog saaledes. at Knud VI. han blev endnu nøiere bevogtet. Hertugen brød derpaa op med sin Aar 1201. Leir, og rykkede for Lauenborg, hvis Beboere Adolf ydmygeligen tiltalte, bad dem forbarme sig over ham, og overgive Slottet for hans Frihed, men dertil vilde de ingenlunde beqvemme sig, og derover blev han sluttet i Bolt og Lænker, og ikke uden Forhaanelse ført igiennem de Lande, over hvilke han før havde regieret, og hen til Danmark, hvor han blev hensat paa Seeborg Slot i Sielland hos Bisp Waldemar, og vare de Danske inderlig glade over denne deres gamle, mægtige og farlige Fiendes Fængsel. Besætningen i Lauenborg foruroligede imedens det omliggende Land ved idelige Udfald. Saaledes kom da gandske Nordalbingien under Danmarks Herredømme, hvorefter samme længe havde tragtet og hvortil der nu og gaves beqvem Leilighed, da de Tydske Fyrster ei med Eftertryk kunde sætte sig derimod, saasom Tydskland var da deelt i Partier mellem tvende Konger, af hvilke den eene Otto, hvis Lande stødte op til de Danske, var formedelst Svogerskab og af Nødvendighed dem hengiven. Arnold. Lub. IV. 14. —— Fast alle vore egne gamle Króniker henføre retteligen disse holsteenske Tildragelser til 1201, hvormed ogsaa udenlandske Skribentere, de Islandske Flat-Eyar Annaler og Albert af Stade overeensstemme, saa og Arnold af Lybek, naar han lader Kong Knud døe Aaret efter, hvilket vist indtraf 1202. Króniken af Esrom hos Langebek I. 243. er den eeneste, som henfører Holsteens Undertvingelse til 1199 og Adolfs Fangelse til 1200, og sætter saaledes disse tvende Begivenheder i forskiellige Aar, og Króniken, som slutter med 1325 hos Langebek IV. 283, henfører begge Dele til 1199. Hamsfort hos Langebek I. 283, henfører heel uretteligen til 1199 Slagene ved Warscawe og Stilnaw, og Erobringen

Knud VI. gen af Itzehoe og Ploen, og til 1200 Hamborgs Indtagelse og
Aar 1201. Adolfs Fængsel, hvilket sidste han efter andre ogsaa henfører til Slutningen af 1201. De Bartholinske Annaler hos Langebek I. 342 feile ogsaa, naar de henføre Lybeks Overgivelse til 1200. Til 1200 henføres Holsteens Undertvingelse af de Kroniker, som slutte med 1415, 1286, og 1307 hos Langebek I. 389. II. 436. 633. og til 1202 Adolfs Fængsel af dem, som slutter med 1317, 1219 og 1300 hos Langebek II. 171. III. 262. IV. 227 hvilket sidste kan undskyldes dermed, at Adolf blev fanget saa seent paa Aaret 1201, at han vist ei har kunnet komme til sit bestemte Opholdssted Søeborg Slot, førend noget hen i Januari 1202. Men underligt er det med Aarbøgerne af Esrom hos Lang. I. 243, naar de, som forhen er sagt, lade Adolf fanges 1200 og fængsles 1203, med mindre incarceratus er en urigtig Læsemaade i Stedet for liberatus; dog hvo der nøie læser den samtidige og omstændelige Arnold, vil ingen anden Tidsregning faae ud end jeg. Kroniken af Wisby hos Langebek I. 253, som er begyndt at skrives 1310 og fortsat af adskillige til 1525, henfører Adolfs Fængsel til 1202, og legger denne Omstændighed til, at han blev Kong Knud skatskyldig, hvilket dog er ganske urigtigt. Corner hos Eccard henfører urigtigst af alle Holsteens Undertvingelse til 1205, og Adolfs Fængsel til 1206. — Efter en gammel Sagn hos Hofman Fundaz. VII. p. 16. skal Absalon have bygget Brønshei Kirke, og det bliver rimeligt, da han eiede Sokkelunds Herred, som Bisp i Roskilde, og desuden Ermelund paa Møen, hvorfra han formodentlig har ladet hente Kridtsteenene til Kirkens Bygning. — Under den 23 November sendte Paven fra Anagnia den Bulle hos Pontoppid. annal. I. 604-607 til den nye Erkebisp Andreas i Lund, hvorved han stadfæstede ham Primatet over

Sver-

Sverrige og Rettighed til at meddeele Erkebispen af Upsal pal- Knud VI.
lium; og opregnes ved den Rettighed alle de foregaaende Apostoli- Aar 1201.
ske Erkebisper Steffen, Johan, Peder og Olaus, som havde faaet pallium af de Lundiske Erkebisper Eskil og Absalon. — I Anledning af at Odo, Bisp i Paris, var bleven fornærmet ved nogle af Kong Philips Tienere, fordi han strængt havde holdt over det Pavelige Interdict, gav Kong Philip ham et Privilegium. Udi Soissons holdtes i St. Gervasii og Protosi Kloster nu midt i Martio i Fasten, (eller snarere fra den 18 April til den 1 Mai,) efter Aftale et Concilium udi Kong Philips og alle Franske Bispers og Baroners Overværelse i 15 Dage, om enten at stadfæste eller ophæve Ingeborgs Giftermaal, hvor og Kardinal Octavianus var tilstede. Her indfandt sig og nogle Bisper og andre hæderlige Mænd til Dronning Ingeborgs Forsvar, som hendes Broder Kong Knud havde sendt, og som fremviiste Kong Philips og hans fornemme Mænds Breve, hvorudi han bad om hende til ægte, og svor, at han vilde lade hende krone og holde hende som sin Dronning, saalænge han levede. Der hendte det sig, at da Kong Philip omgivet af mange Advocater, fremførte sin Paastand om Skilsmisse efter eget Behag, og Dronningen derimod havde ingen anden Forsvarer end Gud, eftersom ingen turde tale imod af Frygt for Kongen, reiste en fattig ubekiendt Klerk, (som nogle af de Danske, Dronningen havde hos sig, maaskee har formaaet dertil, da Paulus Æmilius hist. gall. p. 123 meener, at det skeede efter de Danskes Raad,) og med Kongens og Kardinalernes Tilladelse fremsatte Dronningens Sag saa tydeligen, at det beundredes af Kongen, Kardinalerne og alle tilstædeværende, og skal han ikke være bleven seet udi Soissons hverken før eller siden. Blondel nægter imod Æmilius, at nogen ubekiendt haver

Knud VI. talet for Dronningen, men det staaer dog i gamle Skrifter, saasom
Aar 1201. Chronicon Andrense og Auctarium Aquicinctinum ved dette Aar, ja Gesta Innocentii 3. §. 55. synes endog at pege derpaa. Forend Retten sattes, forlangte Gesandterne af den Franske Konge Sikkerhed at svare, at anføre deres Beviiser, og at kunne reise fra hans Land, naar de vilde. Dette blev dem tilstaaet og derefter vedblev Kong Philip bestandigen at forlange, at Skilsmisse maatte skee imellem ham og hans Brud Ingeborg (med hvem han paastod, ikke at have havt legemlig Omgang, og at hun derfor ei egentligen var hans Kone,) paa Grund af, at de vare hinanden saa nær besvogrede, at han ei kunde med Rette have hende til Kone. De Danske Gesandter svarede hertil: "Vi vide, have seet og hørt at de "ærværdige Mænd, som Eders Excellence sendte til vores Herre de "Danskes Konge Knud for at slutte Ægteskab mellem Eder og "hans Søster, forebragte for denne vor Konge, at I attraaede at "ægte hans Søster Ingeborg, en ypperlig Jomfrue af det kon"gelige Huus, og bestandigen udlode sig med, at hun maatte blive "oversendt til Eder, og fandt da vores Herre, som er sine Fien"ders herlige Overvinder, og som ingen ustraffet imodstaaer, at "Eders Begiering fortiente at blive bønhørt, efterat han havde "overlagt den med de Store i sit Land. Eders Gesandtere svore "derpaa ind i Eders Siel, og i deres egne Siele, at I strax vil"de, saasnart bemeldte Ingeborg kom indenfor Eders Riges "Grændser, lade Eder vie til hende, og lade hende krone til Dron"ning og Gemahlinde, og at I vilde anstændigen begegne hende "som Eders Dronning og Gemahlinde, saalænge I begge levede, "og om alt dette have I desuden selv sendt vores Herre de Dan"skes Konge, Eders Brev, som vi her have i Hænderne. Vi ha"ve og Breve fra Eders Store, som have svaret det samme; og

"de

"da I, anderledes end Eders Store have lovet, have behandlet Knud VI.
"Eders Gemahlinde, Dronning Ingeborg, saa sigte vi dem for Aar 1201.
"Meneed og Utroskab, og stevne dem ind for Paven. Vi appellere "ogsaa til Paven fra denne Dommer Herr Octavianus, Bisp "i Ostia, som er os mistænkt, fordi han er beslægtet med Eder, "som han siger, og udviiser alt for megen Yndest imod Eders Sag." Dronningen appellerede da og fra Octavianus til Paven, hvorpaa denne sagde til de Danske Gesandter: "Bier, indtil min Colle"ga, som Paven haver sat mig, kommer, thi han kommer snart; "og antager da, hvad han dømmer." Men de svarede: "Vi have "appelleret og drage bort." Tre Dage efter kom den anden Kardinal Præst Joannes af St. Paulo, Bisp af Velletri, en Benediktiner Munk, som Paven havde fuldkommen Fortrolighed til for hans Hellighed og Retfærdighed, efter hvad Hoveden skriver, og da denne sidste Kardinal ingen Grund fandt til Skilsmisse, og vilde ingenlunde modtage Gaver af Kongen, hvormed han vilde bestikke ham, blev, da Kardinalen vilde til at afsige en endelig Dom, og de Lovkyndiges Trætte herom nu havde været i 15 Dage, Kongen kied af den lange Forhaling, og den megen Kiv, og frygtede del og for den sidste Kardinal, desaarsag han om Morgenen tidlig drog bort med Ingeborg uden at hilse paa nogen af Kardinalerne, men lod dem alleene vide, at han nu var taget bort med hende som med sin Hustrue, og forlangte ingen Skilsmisse. Kardinalerne og Bisperne faldt herover i største Forundring, og ophævede Mødet, og reiste Kardinalen Joannes tilbage med megen Skamfuldhed, (saa skriver den Franske Skribent Rigordus,) thi han havde uden Tvivl tænkt at udviise ved denne Leilighed det Romerske Sædes og sin egen Myndighed; Det lader ellers, at han har været en ærlig Mand. Octavianus blev derimod nogen Tid til-

 bage

Knud VI. Aar 1201. bage i Frankrige. Men som Philip ei havde giort dette af Kierlighed til Ingeborg, men alleene for at undgaae Bandsættelse for sig og Riget, beholdt han ikke heller Ingeborg hos sig, og havde ingen Omgang med hende, ja han indelukte hende endog i en endnu nøiere Forvaring paa Slottet Estampes. Imidlertid giorde Rygtet herom saadan Virkning paa Agnes, som nu kom til at ansees kun for Frille og Concubine, at hun betaget af Sorg døde i Poissy, forend Octavianus endnu kom hiem til Rom, hvilket Dødsfald vist ikke giorde Philip meere kiærlig imod Ingeborg. Med Agnes havde Philip levet i 5 Aar. Den 2 November erklærede Paven i Anagnia ved sin Bulle til alle Franske Erkebisper, og Bisper, efter Kong Philips Begiering den Søn og den Datter, som Philip havde avlet med Agnes, for ægte, eftersom Kongen havde i Følge den Dom, som Erkebisp Wilhelm af Rheims havde fældet om Skilsmisse mellem ham og Ingeborg, ægtet hende, hvilken Dom vel siden var bleven af det Apostoliske Sæde tilbagekaldet, fordi Rettens Orden ei deri var jagttaget, men Kongen dog ei bekommet noget Forbud modrat ægte en anden. Kongen havde altsaa anseet sig for frie, og derhos ogsaa holdt de Svogerskabs Beviser for sande, som vare blevne fremlagde for Erkebispen, og derfor troet, at et virkeligt Ægteskab var imellem ham og bemeldte Agnes: Dog skulde ved det at bemeldte Børn bleve erklærede for ægte ingen Fordom finde Sted i Henseende til Ægteskabet mellem Kongen og Ingeborg. Man seer heraf, hvorledes Paven var i Klemme imellem at bryde med det Franske eller Danske Hof og imellem Ret og Uret. Mange, og som det lader i Frankrige selv, vare derfor og misfornøiede med dette Pavens Foretagende. Paven har maaskee vel og tænkt herved at formilde Kongen mod Ingeborg. — Paa samme Tid viiste Paven sin

Myn-

Myndighed ved at forkaste Bispen af Autun, som var bleven valgt til Erkebisp i Sens. Pavens Aarsag var, at han havde fra det første af ei rettet sig efter det paabudne Interdict, som derimod i den sidste Kirke var iagttaget. Han beskikkede derfor til Erkebiskop i Sens Magister Petrus af Corbeuil, som han allerede forhen havde giort til Bisp i Cambray, og hos hvilken han havde hørt Theologien i Paris. De, som ei strax havde holdt Interdictet, bleve nu ogsaa nødte til personligen at reise til Rom, nemlig Erkebispen af Rheims, og Bisperne af Chartres, Orleans, Meaux, Autun, Noyon, Beauvais, saa og nogle Abbeder, og maatte de, som formedelst Alder og Sygdom ei selv kunde indfinde sig, lade møde for sig ved Fuldmægtiger. Paven løste dem da fra Suspensionen, og maatte de offentligen sværge at ville herefter adlyde de Pavelige Befalinger, saavel i Henseende til Interdictet, som Suspensionen. Du Theil Diplomat. Franc. Part. II. 1. p. 111-114, 1087, 1088. Sammarthani Gall. christ. I. 438. 440. 518. Bibl. max. patr. XXIV 1353. 1380. 1381. XXV. 36. Gesta Innocent. c. 54-57. Ejusd. epist. T. I. p. 684. 685. II. p. 22. 230. Blondel de form. regn. Christo p. 339-343. 359. 369. Dacherii spicil. II. 831. III. 20. 179. Rog de Hoveden p. 813. Rigord. p. 44. Guil. Armoric. p. 80. 81. Robert. Altisiodor. f. 95. 96. Annal. Waverlei p. 166. Auct. Aquicinct. p. 260. 261. Rainaldi Annal. ad. h. a. —— Udi Skaane blev Hellig Trefoldigheds Kloster i Øwith eller Øffvid i Fens Herred af Præmonstratenser Ordenen anlagt og stiftet efter Hvitfeld, og tillegger Pontoppidan annal. I. 608. at en rig Adelsmand var dets Stifter, men det forekommer allerede 1180 a) hvor-

Knud VI. Aar 1201.

a) Da Pontoppidan l. c. S. 404. henfører Klosterets Stiftelse til 1165, har Suhm derefter alt talt om dette Kloster i Valdemars 1. Hist.

Knud VI. ham, allerhelst han bortgav intet virkeligt, eftersom Westphalen
Aar 1201. allerede da var i det Celnske Erkestifts Besiddelse. Den 8 Junii aflagde Otto udi Neus skriftlig Eed til Paven, og overgav den til Guido, erkiendte derudi Paven for sin Herre, og lovede ei alleene at beskytte det Romerske Sæde i Henseende til de Lande, det allerede besad, men endog at forskaffe det fleere, hvorpaa man giorde Paastand, og som opregnes. Saa dybt havde endnu ingen Tydsk Konge og Keiser fornedret sig, men hvad gier ikke Nød, og saavidt havde ikke heller nogen Pave bragt det, saa at Innocentius var meere Hildebrand end Hildebrand selv. Muratori Ital. Gesch. VII. 371. Raynaldi annal. ad h. a. Orig. Guelf. III. 199. 280. sq. —— Men hvad, som meest bestyrkede Ottos Magt, var at Landgrev Herman af Thyringen og den Behmiske Konge Premislaus faldt fra Philip og toge hans Partie, den første, fordi Otto forlehnede ham med Northen og Mühlhausen, og den sidste, fordi han derved tænkte at bevæge Paven til at erkiende sig for Konge, og erklære hans Giftermaal med Marggrevens af Meissen Søster for ugyldigt, og derimod det andet med den Ungerske Konges Søster for gyldigt. Philip faldt herover ind i Thyringen, hvor Behmerne mødte ham, og ødelagde da her saavel Fiender, som Venner, og Landet, saa at 16 Munke og Nonneklostre og 350 Sogne bleve plyndrede, og de hellige Ting berøvede. Ja Nonner, siges der, bleve bundne til Hesterumper og krænkede til døde. Alt saadant forøvedes meest af Behmerne, som især ødelagde Meissen lige til Halle, da den der regierende Marggreve Diederich var deres Konges Fiende. Arnold. Lub. VI. 5. —— Paven tilskrev mange Fyrster Breve, som anføres i Registro Innoc. super negotio imperii p. 706. 707. for at bevæge dem til at hielpe Otto, og iblandt dem ogsaa hans Broder Henrik, som han

opmun-

muntrede dertil ved at forestille ham, at da han forhen havde holdt med Otto paa en Tid, da hans Sager stode mislige, burde han nu hellere giøre det, da de nu vare i Forbedring, og synes saadant at viise, at Henrik alt da vaklede, som han ogsaa siden giorde. Til Hertug Bernard skrev Paven ogsaa, og ligeledes til Grev Adolf af Lauenburg, hvorved forstaaes den Holsteenske Grev Adolf, og er denne Titel synderlig nok; men maaskee det bør hede Skavenburc. Brevet er af 1 Martii. — Den Bremiske Erkebisp Hartvic stadfæstede ved sit Brev, givet i Hamborg, det Salg, Grev Adolph af Scavenburch havde giort af Landsbyen Kustietstorp til St. Johannis Kirke i Lybek, og dens Abbed Arnold for 162 Mark Sølv, og det med Samtykke af sin Grevinde A(delheid). Blant andre er det underskrevet af Bisp Isfrid i Raceborg, Provst Herman af Hamborg, Grev Adolf af Raceburg (maaskee den af Dasle), Ludewic dapifer (Drost), Vicbert af Segeberg. Bisp Theodoric af Lybek stadfæstede det samme ved sit Brev givet i Lybek Pindseaften den 12 Maji udi Domkirkens Chor, hvoraf Pergaments Originalen endnu giemmes i det Kongelige Danske Geheime Archiv. Landsbyen kaldes her Chusserestorp. Bispen giør dette i Følge den Magt Keiser Henric havde givet ham og Efterfølgere, og stadfæstede det ved sin og Bispen af Zverin deres Bandlysning. Blant andre er det underskrevet af Bisp Brunward i Zverin, Lambert af Segeberg (hvilket uden Tvivl er rettere end Vicbert) Walter Advocat i Lybek og af 5 Lybske Borgemestere (Consules, hvilket Ord gemeenligen i Middelalderen betyder Raadmænd, og Proconsules derimod Borgemestere, men skulde Consules her betyde Raadmænd, saa vilde det være underligt, at ingen Borgemester havde underskrevet.) Mange Tydske Fyrster vedbleve dog at være Philip

Knud VI. Aar 1201.

Knud VI. troe, og derfor skreve for ham til Paven. Iblant dem vare Erke-
Aar 1201. bisperne af Magdeborg og Bremen, Kongen af Bøhmen, som dog kort efter forandrede sin Meening, Hertugen af Saxen, Landgreven af Thyringen, som ogsaa kort efter forandrede sig, Marggreven af Orlamünde, og stilte de sig an, som om de ingenlunde kunde troe, at Bispen af Præneste havde handlet efter Pavens Befaling, thi man havde aldrig hørt lige til saadan Dristighed. Den Franske Kong Philip skrev ogsaa for den Tydske Philip til Paven. Vogt. monum. Brem. I. 62. —— Mathilde en Datter af Grev Ludolph af Stade, ægtede Grev Christian 3. af Oldenborg, hvilken endnu levede 1231, som et Diplom, da udstædet af Grev Henrik af Hoja, beviser. Denne Christian var en Søn af Grev Mauritz 1. Hamelman Oldenb. Chron. p. 122. Schiphower p. 146. —— Den Græske Prinds Alexius, en Søn af den afsatte Græske Keiser Isaacus, tog Flugten til sin Svoger den Tydske Kong Philip. Godefr. Mon. hos Freher. I. 367. Triveti ann. p. 142. —— Den 4 Maji var et stort Jordskielv mange Steder i Tydskland som beskadige Huse og Kirker, og hvorved endeel Mennesker satte Livet til. — Gadebusch meener, at Riga er først bleven anlagt i dette Aar; vist er det, at den blev anlagt paa en stor Mark, hvorved der var en god Skibshavn. Da Kurerne fik Tidende herom, og om Bisp Alberts Ankomst, sendte de Gesandter til Riga om Fred, og det ikke af Frygt, men af Velvillighed, og blev den med de Christnes Samtykke sluttet, og af Hedningerne stadfæstet ved at ofre Qvæg. Letterne, det er Lithauerne, søgte da ogsaa Fred, og kom til Riga, hvor den strax blev sluttet. Vinteren derpaa gik de ned af Duna til Semgallien, men som de underveis fik at høre, at den Russiske Konge af Polozk var faldet ind i deres Land, vendte de strax tilbage. —

Med

Ved Rumbule havde de taget Klæderne fra tvende af Bispens Fiskere, hvilke derpaa flyede nøgne til Riga, og beklagede sig, hvorpaa de korsede Tydske anholdte nogle Lithauer, som da vare i Riga, saalænge indtil Fiskerne fik deres Klæder igien. Nu reiste Bispen med de fleste korsede til Tydskland, og lod nogle faa blive tilbage i Riga til Forsvar. Bispens Broder Engelbrecht af Apeldern, Munk fra Neumynster-Kloster i Holsteen, kom da kaldet derfra til Riga med de første Borgere og begyndte der at udbrede Christendommen tilligemed Theodorik af Thoreida, Alabrand og flere Munke Som Munkene i St. Mariæ Kloster i Riga fandt megen Behag i hans Levnet og Orden, saa valgte de ham efter en føie Tid til Provst. Klosteret som før havde været i Ykeskole, forlagde Albert da til Riga, og giorde det til Domkirke og Kapitel. Disse Munke vare af Augustini Orden, og helligede Albert sit Bispe-Sæde tilligemed ganske Lifland til Jomfrue Maria. Ved Udløbet af Duna byggede Albert ogsaa et Cistercienser Kloster og kaldte det St. Nicolai Bierg, men Stedet kaldtes Dunamünde, og beskikkede han Theodoric af Thoreida der til Abbed. Gruber. orig. Livon. p. 19-21. Gadebusch Livländ. Jahrb. I. p. 33. 37. 38. —— Af Grev Bernhard af Lippe, Abbed i Lifland, haves et Diplom fra dette Aar, givet da Kong Philip regierede a). Kindlers Münstersch. Beytr. II. p. 267. 268. —— Den mægtige Marqvard døde i Sicilien, hvorpaa Guilelmus af Capparo, en Tydsker, blev Regent i Riget, og forsikrede sig den unge Kong Friderichs Person. Muratori Ital. Gesch. l. c.

Knud VI. Aar 1201.

a) Kindlers Beyträge har jeg ikke havt, men Abbed i Lifland eller til Dunamünde kan Grev Bernard af Lippe ikke have været 1201. See Gruber orig. Livon. p. 75. Kall.

Knud VI. Aar 1201. Om Foraaret udbød Kong Sverre Leding over det gandske Land a), og foer med en stor Hær Øster til Vigen. Reidar var i Tønsberg med henved 240 Mand, og var hos ham Halvard Bratte og mange Øverster (Sveitar-Høfdingiar), men Baglernes Konge Inge og Sigurd, Erling Jarls Søn, vare med meget Folk oppe i Landet. Sverre seilede Øster over Folde-Fiorden, og drog der omkring i Vingulmark og hosliggende Egne om Sommeren, og tog Bøder af Bønderne, og underkastede alle sig ham, undtagen Skeynerne. Endeligen drog han til Sarpsborg, og lod sine Skibe trække over Land forbi Sarp-Fossen, roede siden op ad Elven, og giorde Landgang i Skaun, hvor han afbrændte Beygden: Bønderne indgik nu Forlig, og betalte Bøder. Sverre drog derpaa igien til sine Skibe, seilede Nord ud over Folde-Fiorden til Tønsberg hvor han ankom den 15 August. Han indsluttede Klippen der, og afskar Baglerne al Udgang. Norden for den slog han sin Leir imellem Byen og Havet, og lod opkaste et Dige og grave en Grav uden om Leiren lige Norden fra Vaagen af og Synden ned til Skeliastens-Sund, og lod han slaae Pæle ned inden for Graven for derved at hindre Overfald fra Landsiden. Sine Skibe lod han sætte paa Land, og Hæren deelte han i visse Hobe; Norden for Vigen, som gaaer ned fra Frode-Aas, hensatte han Giesterne under deres Høvding Peter Steypper: Disse brøde nogle Huuse ned i Byen, og flyttede samme der op, hvorover Stedet her siden efter kaldtes Gieste-Bakken. Kongen selv sov ofte i Byen, og endeel Folk med ham. Nu begyndte han at angribe Bierget. Sin egen Banner lod han gaae op af Bierg-

Kløf-

a) Saaledes Haandskr. B. og Torfæus: Meere indskrænket den nyeste Udgave allt nordan or landi. Kall.

Kløften Synder fra; fra den nordre Side derimod lod han Giesterne angribe det nordlige Kastel. Da Birkebeenerne saaledes søgte op af Bierget, satte Baglerne sig til Modværge, og kastede paa dem Steene og Spyde. Imidlertid kom dog Birkebeenerne op under Kastellet, hvor begge Partier beskiøde hinanden, men som de Steene Baglerne kastede oven fra vare saa store, og kom med saadan Fart, at de knuste baade Skiolde og Staalhuer, og intet kunde bestaae for dem, maatte Birkebeenerne rykke tilbage i Bierg-Kløften ilde qvæstede. Kongen mærkede da, at Fieldet var for høit til at kunde vindes med Storm, og Baglerne vare derimod glade, og brugte store Ord. Kort efter sendte Kongen Folk ud i Herrederne for at indsamle Ledingsskat og Proviant, og gik dette godt for sig, saalænge Iis ei hindrede Skibsfarten. Kongen selv var nu meget bekymret over at ingen kunde skaffe ham Underretning om Baglernes Tilstand oppe paa Bierget; Han fandt derover paa det Raad, at lade alle Kirkestiger i Byen binde til hinanden, og lod reise denne lange Stige ved St. Laurentii Kirke Taarns søndre Side. En Mand gik derpaa op ad den lige til det øverste af Taarnet, ved hvis Knap han holdt sig med begge Hænder, og kunde derfra oversee Bierget og al dets Indretning. Baglerne fik Øie paa ham, og skied da Reidar Sendemand Pile efter ham, hvoraf den første fæstede i Knappen, og den anden fløi mellem begge hans Hænder, just som han slap Knappen, og beskyttede Taarnets Spidse ham for det og fleere Skud, saa han kom ned i Behold, og berettede Kongen, hvad han havde seet. Baglerne havde nemlig trukket nogle Skuder op paa Bierget, og ei langt oven for det nederste a) Kastel var deres Brend, som de havde

Knud VI. Aar 1201.

a) Den nyeste Udgave nyrdra, nordlige. Kall.

Knud VI. Aar 1201 havde bedækket med en Skude, og var Veien fra Bierget tet dilhen. Kastellet stod paa 4 Stytter, og vare Syler imellem hver Stolpe, og Dørre imellem Stytterne a). En Høst-Nat, da det var meget mørkt, sendte Kongen en Mand op paa Bierget, ved Navn **Svend Munki**, og var han forsynet med en Ankertresse, og tvende Spyde, hvoraf det eene havde saa kort et Haandgreb, at det hang under Beltet. Han snoede Trossen mange Gange om een af Stytterne, og bandt mange Knuder, hvorpaa fleere end 120 Mænd trak i Trossen af al Magt, saa at Kastellet begyndte at vakle, hvorover Baglerne, som vare paa det, bleve bange, men til deres Lykke brast Trossen i det samme. Svend gik imedens høiere op paa den østre Kant i Fieldet, hvor han traf paa tvende Skildvagter, hvoraf den eene stod, og den anden laae, og i den Stilling dræbte han dem begge. Derefter gik han efter paa ned af Bierget, og kom i god Behold tilbage til Birkebeenerne. Kongen opfandt fleere Raad, for at erobre dette Bierg; Han lod giøre Træ-Stormtage med stærke Stolper under, og anbragte dem imod Kastellet, men uden Nytte. Ofte om Dagen skiød begge Parter paa hinanden, men Baglerne med større Fordeel, formedelst Stedets høie Beliggenhed. Deres Konge **Inge** og **Sigurd**, Erling Jarls Søn, og **Arne**, Bispens Frænde, og mange andre Øverster samt meget Folk opholdt sig i Oplandet, og undertiden i Vigen, og havde de vedtaget mellem sig og med **Reidar**, at den eene skulde staae den anden bi, om saa behøvedes; men som denne sidste syntes, at de andre tøvede med at hielpe ham, og Faren voxede

a) Bygningens Construction synes mig uforstaaelig, og Læsemaadernes Forskiellighed giør det end meere vanskeligt. Hvad ved syllur skal forstaaes, som Suhm kalder Syler, kan læres af Ihre Glossar. sub h. v. Kall.

de daglig, besluttede han at sende en Mand til Inge med Forestilling herom. En Nat førte de en meget liden Skude, som behøvede kun 8 Roerkarle paa hver Side ned af Bierget til Søen med sine Aarer. Den blev besat med 10 Mand, hvis Anfører var Thord Aucka a). Dette Ærinde var meget farligt, saasom Birkebeenerne just laae med deres Skuder paa den samme Side af Bierget, og holdt der Vagt hver Nat. Imidlertid gik det lykkeligen for sig; Thordr kom lykkelig ned i Søen, roede til af al Magt ud i Sundet, og sprang med sine Folk i Land inden for Smørbierget. Birkebeenerne satte efter dem, og fik ogsaa Skuden, men uden Folk. De udsendte Bagler droge imedens deres Vei, kom til Inge og Sigurd, og berettede dem Reidars Tilstand, hvortil Baglerne svarede, at alt, hvad de sagde dem om Birkebeenerne, var af den Beskaffenhed, at de ei skiøttede om nu at befatte sig med dem, da Snee og Iis nok vilde nøde Sverre til at ophæve Beleiringen. Da Sverre Morgenen efter erfarede, at nogle Bagler havde sneget sig fra Bierget, sagde han til sine Folk: "Saa kiedsommeligt det endog falder Eder at beleire Bierget, "saa see I dog nu, at det falder dem endnu keedsommeligere at "ligge der." Imedens Sverre endnu var i Bergen, havde den Engelske Konge Johan sendt ham tidlig paa Sommeren 240 Soldater af de kaldte Ribalder b), som kunde løbe om Kap med hurtig løbende Dyr, derhos store Bueskyttere, særdeles dristige, men som

Knud VI. Aar 1201.

a) Saaledes Haandskr. B. og Torfæus: Den nyeste Udgave har Docka. Kall.

b) Uden Tvivl efter Ducanges Meening af det latinske Verbum: rapio ɔ: jeg røver, allerhelst Italienerne have og i deres Sprog Ribbaldi; da disse Krigsfolk vare og blevne liderlige og overdrevne Personer, saa kaldte de Franske alle saadanne Ribauds.

Anno VI. som ei heller brøde sig om, hvad Ondt de giorde. Kongen sendte
Aar 1201. dem til Oplandet under Anførsel af en vis Hyde, Sigurd Skialgs Broder, en Mand ilde lidt af alle. De kom ned i Hadding-Dalen, droge den øvre Vei ind i Sogn-Dalen, og saaledes ned i Thelemarken. Hvor de kom, dræbte de alle Mænd, baade unge og gamle, Koner og Karle, og alt det Qvæg, de fik fat paa. Allevegne afbrændte de Bøygden, men samlede sig nogle mod dem til Modstand, løb de til Fields og ind i Skovene, og kom siden frem, hvor ingen tænkte paa. De plyndrede i de Bøygder, hvor aldrig før var plyndret, og giorde slig Skade, som aldrig nogen kunde mindes. Da Sverre laae for Bierget ved Tønsberg, kom de til ham, og fiktede ofte dierveligen mod Baglerne. En Dag traf Baglerne med en Piil saaledes en Ribbald, at det blev hans Bane, hvorover de andre Ribbalder gav en skrækkelig Lyd fra sig, rendte til og fra, og skiede paa Baglerne, og dræbte de endeligen en stor Baglisk Krigsmand Viking Vefia hvis Strube Pilen traf paa venstre Side. — Som nu Sverre vidste, at Reidar havde sendt Thordr Aucki til Inge om Hielp, og ventede ham uden Tvivl tilbage med Svar og med Hielp, besluttede han at spille dem et Puds i den mørkeste Nat. Han sendte nemlig mange af sine Folk op i Frode-Aas a) og det i al Stilhed, saa hverken Baglerne eller Tønsbergerne mærkede det. De tilbageblevne Birkebeener befalede han at agte vel paa, naar han lod blæse, og da gribe til Vaaben. Saa vel de bortsendte, som de tilbageblevne skulde da sætte sig i Orden, lade som de streede sammen, og giøre megen Bulder. De bortsendte skulde derpaa stille sig an, som

a) Mon den ei har Navn af den Danske Kong Frode ved Aar 580, som Saxo omtaler. See min Danske Historie T. 1. p. 440.

som om de flyede, de andre med megen Larm satte efter dem, og Knud VI.
da kunde det vel skee, at Baglerne forlode Bierget, og derved Aar 1201.
kunde komme i Klemme, og blive afskaarne fra Bierget. Dette blev iværksat. De Baglifke Vagter paa det nordre Kastel saae om Morgenen, da det lyste, at meget og velbevæbnet Folk drog Veien oven til Frode-Aas, hvorover de ufortøvet vaagnede Reidar, og sagde, at deres Folk kom. Han stod strax op, og lod dem væbne sig og, da det var skeet, søgte de op til det nordre Kastel. De saae da forskiellige Bannere, baade hos dem i Frode-Aas, og dem, der droge ud fra Byen; De hørte Luderne skingre, de saae dragne Sværde, nogle at falde, andre at flye. Baglerne raadede da Reidar til at gaae ned af Bierget og hielpe sine Folk, og hindre Birkebeenerne fra at komme inden for Diget, men Reidar svarede: "Lader os først see, hvordan det gaaer, thi om Bir-"kebeenerne end komme over Diget, vil det dog gaae langsomt til "inden at de kunne klyve over Pælene, og der kunne da vore Folk "dræbe af dem efter Behag, saa mange de ville. Disse Flokke "bære sig ellers underligt ad, og synes mig snarere, at det er en "Leeg, thi de, som falde, udsøge sig et tørt Sted at falde paa, "eller og falde de paa deres egne Skiolde. Seer I noget blodigt "Vaaben eller blodige Klæder." Nei! vi see intet sligt, svarede de: Der maae være nogen List under af Sverre. Da nu Kongen mærkede, at de vogtede sig for at forlade Bierget, vendte han tilbage til sin Leir med sine Folk. Og som det nu blev seent paa Aaret, begyndte Veiret at blive ondt, og Søen at legges til med Iis, saa at det blev vanskeligt for Birkebeenerne at faae Proviant, allerhelst Bønderne nu ogsaa bleve uvillige og seene til at skaffe det; og da Mangel herover indfandt sig i Leiren, begyndte Krigsfolket at knurre, og vilde de fleste Ledingsmænd hiem. Kon-

Knud VI. Aar 1201. gen holdt da Huusting, og sagde: "Krigsfolket lader mig nu høre, "at denne Beleiring er uoverlagt og utidig, og at det var godt nu "at være hiemme, og at lykkelige vare de, som kunde fare hiem. "Det er mod Krigstienesten saaledes at knurre mod sin Konge, "fordi I ikke spile Maven ud med Mad, saaledes som Arbeidskar"len, der tiener hos Bonden. Ulige ere I de fremfarne Tiders i "Historien omtalte Krigsmænd, som for at overvinde deres Fiende "vedbleve de begyndte Beleiringer endogsaa indtil at Klæderne "raadnede paa Kroppen, og spiiste Skederne af deres Sværde og "Læderet af deres Skoe, og aflode ei, førend de vandt Seier. Men "lader os endog alleene betragte det nærværende: Hvilken Bestan"dighed og Udholdenhed viise ikke Baglerne paa Bierget, da de "ei overgive sig! Lader mig nu ei længere høre denne Knur, thi vi "skal bie her, enten det er Eder kiært eller ukiært, blidt eller stridt, "let eller tungt a), indtil vi have faaet Magt over Baglerne." Ud paa Vinteren begyndte Proviant at mangle Baglerne, og indsaae Reidar, at de snart vilde komme til at lide Nød, om ei Inge og Sigurd hialp dem, hvorom de nu tvivlede, da de intet Svar fik, undtagen at Birkebeenerne daglig berettede dem, at deres Konge Inge var kommet med en stor Hær, og vilde snart forløse dem, hvilket dog Baglerne indsaae letteligen kun at være Spotterie. Reidar skrev da et Brev til Inge og Sigurd, hvori han forestilte deres Nød paa Bierget, og at de skiønt med største Vanskelighed kunde udholde det til St. Nicolai Dag den 6 December, men ei længere, og bade de derfor med de beste Ord, at de vilde komme dem til Undsætning. Frosten var da meget stærk, og var

Vogen

a) Let eller tungt har kuns den sidste Udgave. Det øvrige har kuns Haandskr. B. og Torfæus. Kall.

Knud VI. Aar 1201.

Vogen lagt til med Iis langs Bierget. Om Natten sendte Reidar en Skieløber ned af Bierget paa den nordre Side med dette Brev, og bleve Birkebeenerne ham ikke vaer, førend han alt var borte, hvorover han kom lykkelig til Inge, som lod kalde Hoversterne for sig, og Brevet oplæse. Sigurd sagde: "Vi have en "Tidlang været samlede i Flok, og i den ofte tabt Folk imod Sverre, men vi have og tilføiet ham Skade a); Vi bør derfor ei saa ra"sende kaste os i Dødens aabne Strube, endskiønt Reidar vil "have det. Lader os gribe til et andet Raad, skaffe os Skibe og "fare ud i de nordre Fiorde, og lad da Kong Sverre spørge der "saadanne Tiender fra os, at det vil synes ham meere nødvendigt at "værge Landet, end at beleire faa Mænd hist paa Bierget." Alle syntes godt om dette Raad. Nu vendte Baglerne sig Nord paa, og kom til Romsdalen, hvor de fik Skuder, og seilede derfra Sønder paa langs Landet. Om Natten kom de ind i Sognefiord, og roede til Vik, hvor de toge en Skude fra Jon Stal med dens heele Ladning, men selv undkom Jon, og løb med sine Folk op i Skoven, hvor Bønderne skaffede ham Vaaben og Klæder: Han havde agtet sig til Bergen. Morgenen efter drog 50 Bagler til Hof for at bade sig; Da Jon saae dette oppe i Fieldet med 17 Mand hos sig, syntes han, at Leiligheden var god at angribe dem; hvorover han løb dem imøde, og toge da Baglerne Flugten forfulgte af ham lige til Alldinhage, hvor han dræbte een af dem, og derpaa gik op i Fieldet igien. Dagen efter drog han til Lands oven om til Bergen, hvor han forefandt Einar, Kongens Frænde, og

a) Mig forekommer det, som om det Sigurd her fraraader, er at fegte med smaa adspredte Detachements. Torfæus udelader denne Begyndelse af Sigurds Tale. Kall.

Knud VI. Aar 1261. Dagfin, hvilke efter hans Begiering ufortøvet gik til Skibs med de Folk, de kunde faae, og fore nord paa til Sogn, hvor de fik at vide, at Baglerne vare i Lusa Kaupangr (en Kiøbstæd i Sogndals Gield, og betyder maaskee saa meget som en slet og ringe Kiøbsted,) og at de der havde stævnet Sognboerne til Thinge, samt udbudet Leding, og antaget Inge til Konge. Gunthiofr heed den Bonde, som gav ham Kongenavn med de andres Baglers Samtykke. Om Natten roede Birkebeenerne ind i Sogn, kom i Dagningen til Kiøbstæden, lagde om ved Bryggerne, lod blæse i Luderne, og gik dristigen i Land. Baglerne greebe vel til Vaaben, men toge strax Flugten, og bleve nogle af deres Folk dræbte. Biørn Furuleggr (en Omstripper, en som legger sig for,) en omløbende Tigger, fandt op til Fields i et Sæter Arne Biskops Frænde stærkt saaret, og som derfor ei havde kunnet komme længere. Biørn dræbte ham for at faae hans Klæder og Penge, og bleve hans Been fundne Vaaren efter. Baglerne flygtede op paa Kaupangr-Fieldet og derfra til Forna-Field a) og nogle til Folke. Siden kom de derfra paa Færger og smaae Skibe til Lyster, hvor de samlede sig, og gik over Fieldet ned til Aardal. Deres Skibe og Gods, Vaaben og Klæder, borttoge Birkebeenerne. Jon Stal spurgte deres Ankomst i Aardal, thi foer han efter dem, men de vare da alt komne over Vandet, og Morgenen efter droge over Fieldet, og kom ned i Vallders, og derfra til Opland. Imidlertid vedblev Sverre at beleire Bierget, og var nu allerede den 6 December forbi, til hvilken Tid Reidar havde lovet at holde sig; Nu blev Hungeren og Mangel paa Fetalie saa stor paa Bierget

a) Den nye Udgave har: oc inn i Svafornа, i Steden for: fra inni Förna-fiall, som Haandskr. B. og Torfæus antager. Kall.

get, at Besætningen havde i Julen intet andet at spise end Læder- Knud VI.
Touge, som de lavede Mad af, og havde endog deraf ikkun til at Aar 1201.
blive halv mætte. Dog udholdte de slig Elendighed indtil de første Dage i næste Aar, hvorom da meere. Sverres Saga 171-178. Torfæi h. N. IV. 1. 23. 24. Nordl. Krønik. S. 519-522. Claussens Snorr. Sturl. S. 526. —— Den 6 Augusti døde Brandr Sæmundssøn, Islandsk Bisp i Holum i 38 Aar, og var han den sidste Holumske Bisp som var gift. Førend hans Død vare de fleeste Islandske Sagur skrevne, altsaa i det 12te Seculo, thi Ara som døde 1148, da han var 80 Aar gammel, er Islands ældste Historieskriver, undtagen for saa vidt at Isleif, første Bisp i Skalholt, som døde 1089, har mundtligen berettet Ara mange historiske Tildragelser, og derfor af mange ansees for Islands første Historieskriver. Derimod haver Island fra dets første Begyndelse, og de 3 Scandinaviske Riger længe forhen, havt Poeter, som have reddet mange historiske Tildragelser fra Forglemmelse. Imidlertid have dog ogsaa nogle af de bedste Islandske Historieskrivere levet og skrevet efter Brandr, saasom Forfatteren af Sverres Saga, Snorro, Sturle og de fleste Annalister. Gudmund Ara-Sen blev Biskop efter Brandr. Finn. Johannæi hist. eccl. Isl. I. 333. 335. 338. —— Den Orkenøiske Jarl Harald foer hemmelig med en anseelig Hær til Cathnes for at straffe Indvaanerne, og især Bisp Jon eller Johan, fordi de vare faldne fra ham Bispen opholdt sig da i Skarbolstad, og gik Jarlen imøde, som lod ham tage til Fange, hans Tunge afskiære, og Øine udstikke, og skal han da strax derpaa ved den hellige Jomfrue Trollhænæ Grav have faaet baade Syn og Mæle igien, hvilket enten viiser, at Straffen ei er bleven tilgavns udført paa Bispen, eller og snarere, at Jarlen har ei ladet ham saaledes mishandle, og

siger

Knud VI. siger ogsaa Fordun chron. Scot. p. 732, at Bispen Jon beholdt
Aar 1201. Brugen af sit eene Øie og Mælet, saasom Straffen ei var bleven ret iværksat, uden at tale om noget Mirakel. Harald indtog nu igien hele Cathnes, paalagde Indvaanerne store Beder, og bemægtigede sig alle de Sysselmænds Eiendomme, som havde begivet sig til den Skotske Kong Wilhelm. Disse vare 6 i Tallet, og kom de til Wilhelm i Julen, som da lovede at give dem dobbelt igien, hvad de havde tabt. Han skienkede og hver af dem 25 Alen Klæde, og en Engelsk Mark Sølv til daglig Underholdning. Wilhelm udsendte strax en Hær mod Harald, men som denne begav sig dybt ind i sit Land, maatte Hæren vende tilbage med uforrettet Sag, hvorefter Harald strax igien kom tilbage. Orkneyinga S. p. 414. —— Endskiønt de Danske og Norske eller Ostmannerne i Irland vare bragte under Engelsk Herredømme, vedblev dog det Ostmanniske Navn og Folk, og venteligen ogsaa Sprog, længe efter. Saaledes finder jeg, at 12 Engellændere, 12 Ostmanner, og 12 Irer aflagde Eed i dette Aar om, hvad Jorder, Kirker og andre Eiendomme der hørte til Bispesædet i Limerik. Den Orden, de nævnes i, synes endog at viise, at Engellænderne gave Ostmannerne Fortrin for de indfødte Irer, hvilke de behandlede med den yderste Foragt og Strænghed. Waræi antiqu. Hibern. p. 149. —— Naar de Burtonske Aarbøger hos Gale og Roger af Hoveden, som slutter sin Historie med dette Aar, opregner p. 816 de da regierende Regenter i Europa, nævner han Johan af Curci i Ulster i Irland, hvilket viiser, hvor lidet den Engelske Konge havde der at sige, hvorfor han og søgte, endog ved List, at fange ham. Efter de samme regierede Guthred i dette Aar paa Man; han var en Stifsøn af Kong Regnald. — Den Engelske Kong Johan og Franske Philip var da saa gode Venner, at den første

besøgte

besøgte den sidste i Paris. Matth. Westmonast. ad h. a. R. de Hoveden p. 818. —— Præsten Kardinal Johannes af Salerno, som bar Tilnavn af St. Stephani Kirke paa Bierget Coelius, blev af Paven sendt som Gesandt til Skotland, Irland og omliggende Øer. Denne Mand førte et strængt Levnet, aad ikke Kiød, drak ikke Viin, eller Must (cicera) eller nogen stærk Drik, men terstede derimod efter Guld og Selv, som Hoveden skriver. Paven opmuntrede nu ved sine Gesandtere baade de Engelske og Franske til at hielpe det hellige Land og de Christne der imod Tyrken, og tillod han, at den fyrgetyvende Deel af Kirkens Indkomster maatte hertil anvendes. Grev Balduin af Flandern, Bonifacius Markgreve af Montferrat, Henricus Dandalus, Doge i Venedig og mange flere fornemme Herrer droge afsted, og fik den sidste dem til at fratage den Ungerske Konge Zara i Dalmatien, som siden har tilhert Venetianerne. Paven satte herover Korsbærerne i Band, men Alexius, den afsatte Græske Keisers Isaaci Søn, formaaede ham til at hæve Bandsettelsen, hvorimod han lovede ved dem at bringe Grækerne til den Katholske eller Latinske Kirke. Nogle (og maaskee rettere) henfere Erobringen af Zara først til 1202. Muratori Ital. Gesch. VII. 371. 372. Godefr. Mon. annal. p. 307. R. de Hoveden p. 827 sq. Meieri antiqu. Flandr. p. 73. Katona hist. Hung. IV. 638-646. —— Den unge Lesko tog atter Cracau i Besiddelse, og Miseco maatte forlade den; Saa skriver Dlugoss p. 584 sq., men Radlubko og Boguphalus tie herom, og synes at lade Miseco besidde Cracau til sin Dødsdag. — Den tapre Roman af Halicz afsatte sin Svigerfader Rurik, Fyrste i Kiew, og indsatte Igor i hans Sted, derpaa slog han et Partie streifende Polowzer. Nestors Fortsætter henforer dette til 1202; Tscherbatow ligesaa.

Knud VI.
Aar 1201.

Udi

Knud VI. Aar 1202.

Udi Hamborg, (thi det siger Albert af Stade p. 298. sq. som kun skrev 50 Aar efter, hvorimod det er urigtigt, naar Petrus Olai hos Langebek II. 254 skriver Lybek) besvogrede Hertug Waldemar sig paa en dobbelt Maade med det Welfiske Huus, da han bortgav sin og Kong Knuds Søster Helena, som Hvitfeld urigtigen kalder Adelheid, til Wilhelm, den yngste af Henrik Løves Sønner, som da besad Lyneborg. Dette er vist, thi den samtidige Arnold VI. 15. fortæller det, og kalder hende saa, hvormed vore Petrus Olai og Hamsfort istemme, saa at hendes Navn ikke har været Adelheid, som hun i en Haandskrift af Arnold kaldes, og hvilket Pontanus p. 295 har antaget. Gamle Lyneborgske og Brunsvigske Kröniker hos Leibnitz I. 805. II. 17. 19. 1113. III. 132. 174. 272. 356 kalde hende og Helena. Det lader, at Kong Knud har egentligen været den, som drev dette Giftermaal, og at Waldemar gav sit Samtykke dertil. Brylluppet gik for sig med stor Pragt, og kom mange Herrer til det, og glædede alle Wilhelms Venner sig derover, samt gandske Holsteen og Stormarn, thi de tænkte, at han med Kongens Søster skulde faae alt dette Land, og de derved erholde deres egen Herre, men herudi toge de Feil, da de Danske brugte kun dette Giftermaal til at blive derved desto sikkrere paa Nordalbingiens Besiddelse. Imidlertid beviiste dog baade Kongen og Valdemar deres Svoger megen Ære, og meddeelte ham mange Fortrin. Den gamle Brunsvigske Riimkrønike hos Leibnit. script. Brunsv. III. p. 132 kalder Helena en skien Jomfrue, og Valdemar, som den allerede giør til Konge, den milde; Begge Deele kan være sandt, men disse Titler synes ellers i gamle Dage hos de Nordiske og Tydske Skribentere at have hørt til curial Stilen. Orig. Guelf. III. p. 378. —— Paa samme Tid trolovede Hertug Waldemar

demar sig med en Datter af Pfaltzgreve Henrik, der var Henrik Løves ældste Søn, og Broder til Kong Otto og Hertug Wilhelm. Albert af Stade skriver dette udtrykkeligen l. c., og siger, at Kong Otto gav hende til Valdemar, hvorfor det er saa meget forunderligere, at den ellers gode Skribent Pontanus gjør hende til en Datter af Henrik Løve selv, hvilket og Eccard orig. Guelf. III. p. 173. bifalder, som endog kalder hende Richiza, ligesom Pontanus p. 295. 297. Ingeborg, hvilket altsammen Gram in not. ad Meurs. p. 371 og Scheidt i Not. a. til Orig. Guelf. l. c. gjendrive, og viise, at hendes Navn har været Marie, som og Pontanus i sin genealogiske Tavle kalder hende. Skade, at man ei har nogen ældre Skribent end den Sachsiske Georg. Fabricius i sine memorab. Saxon. I. 2. p. 206. af det 16de Seculo, som kalder hende Marie. Men vist er det, at hun var Pfaltzgreve Henriks Datter og først født 1195, saa at hun da var ikkun 7 Aar gammel, hvilket viiser, at Statsaarsager have alleene drevet Valdemar til dette, thi han var da alt 31 Aar gammel. At Hvitfeld, Pontanus, og mange meere efter dem kalde hende Ingeborg, dertil ere de blevne forledte ved det de vidste, at Valdemar var nær besvogret med en Ingeborg, som nogle endog giorde til hans Gemahlinde, da hun dog var en Datter af hans Frille Helena, hvorom de ei vidste ret Beskeed, og hvorom meere siden. Rimeligen er dette dobbelte Svogerskab indgaaet i Begyndelsen af Aaret, førend Valdemar forlod Holsteen og drog tilbage til Slesvig, thi det lader ikke at Kong Knud var tilstede ved Brylluppet. Med Helena avlede Wilhelm en Søn kaldet Otto, fra hvilken de nu værende Engelske Konger og Churfyrster af Hannover, samt Hertuger af Brunsvig nedstamme. — Den 9 Januari døde efter Necrolog. Hamburg. hos Langeb. V.

Knud VI. Aar 1202.

Knud VI. Aar 1202. 388. Radulf Drost, hvilken Langebek meener at have været den Radulf, som Valdemar havde forige Aar sat over Hamborg: At han døde i dette Aar, slutter jeg deraf, at han ei videre omtales i Historien. Rimeligen har han været Fader til Statholder (præfectus) Timmo, og Farfader til Radulf, som omtales i et Diplom af Grev Albert af Orlamünde af Aar 1220 a). — I dette Aar var det og uden Tvivl, at den kiække Ridder Johan Suneson, som i tredie Led nedstammede fra Skialm Hvide, døde ved den hellige Grav i Jerusalem, hvorhen han var reist 1199 efter et Løfte. Om hans Død tilskrev Guardianen i Jerusalem Kong Valdemar, omtrent 1203, og meldte deri, at Jertegn (divina opera) medfulgte ham, venteligen efter Døden. Langeb. IV. 478. 570. —— Af en Stump af Abbed Wilhelms Brev til Kong Knud hos Langebek VI. 79 lader det, at han har havt noget at udsætte paa ham, og at han hemmeligen vil formane ham, thi han beder ham deri, saaledes at forestaae det jordiske Rige, at han kan fortiene at faae den evigvarende Krone: Maaskee han herved har sigtet til det, at Knud holdt sig en Frille, hvorom noget meere siden. Imidlertid kan det og være, at det har syntes Wilhelm, at han uagtet al Knuds Godgierenhed mod de Aandelige,

a) Suhms Formodning, at denne Radulf var Fader til Timmo og Farfader til en yngre Radulf, som 1220 har underskrevet det hos Staphorst I. 646 aftrykte Diplom af Albert af Orlamünde, er uden Tvivl rigtigere end Langebeks, som giør denne Radulf til Timmos Søn, og sammenblander altsaa den ældre med en yngre af samme Navn. Neppe vilde Arnold Lubec. VI. 13. have nævnet Radulf og Timmo i den Orden og paa den Maade som de der nævnes, naar Radulf skulde have været Timmos Søn. Men maaskee er det hos Langebek en Skriv- eller Trykfeil, og at i Steden for *filius* skal læses *pater*. Ball.

ge, ei fik nok til sit Kloster; thi hvorvel Wilhelm besad mange Dyder, var han dog vranten og begierlig. I samme Brev anbefaler han ellers dets Overbringer, en vis H. — I Henseende til det, at Paven havde erklæret Philips Søn og Datter med Agnes for ægtefødte, haves iblandt hans Breve V. p. 685. og hos Langebek VI. 107. et fra Bisp Odo i Paris, skrevet til Sens i Januari Maaned, hvorudi han tilstaaer at have seet Pavens Bulle herom, og i al Ydmyghed antager den, og bandsetter alle dem, som vilde handle derimod. Samme Tilstaaelse haver man samme Sted af næsten de fleeste Franske Bisper udstedde i Januario og Februario til Sens, Bourges og Rheims. — I Junii Maaned tilskrev Paven Brevet i Samlingen V. 49. og hos Langebek VI. 108-110 til den Franske Kong Philip, hvori han besvarer de Klager, hans Gesandttre, de tvende Magistre, Broder Aurelianus a) Decanus, og W. St. Frambaldi Skatmester, havde fremført, at Paven nemlig havde strengere behandlet Kongen end andre Fyrster i hans Ægteskabs Sag. Paven skriver, at Kongens egen Fader Ludvig, Keiser Frideric b) og den Engelske Kong Johannes havde i deres eget Land og for Prælaterne anlagt Sag mod deres Koner efter Rettens Orden, og vare ved Kir-

Knud VI.
Aar 1202.

a) Det er efter den Afskrift, som Mallet forskaffede af det Vaticanske Archiv, at vor Forf. her, skiønt urigtigen, nævner den eene Gesandt Broder Aurelianus Decanus. Baluzii gamle Udgave har meget rigtigere F. Aurelianensis Decanus. Det var nemlig Fulco, som blev sendt, og som ellers omtales i Sammarthani Gall. christ. VII. 1505. Skade at de efter Mallets Anviisning erholdte Vaticanske Afskrifter ei altid ere saa nøiagtige, som de burde være. Kall.

b) Han giver ham intet Tilnavn, venteligen fordi han havde havt Krig med Kirken; da han derimod skriver om Ludvig: inclitæ recordationis, og om Johannes: verissimus in Christo filius noster.

Knud VI. Aar 1202.

kens Dom blevne skilte fra dem, hvilket det Apostoliske Sæde ei heller havde siden igjenkaldet. Frideric var bleven adskilt ved Pavelige Gesandter, og over de tvende andres Skilsmisse havde ingen klaget. Over Philip derimod klagede Ingeborg. Pavens Formand Celestinus havde allerede giort Skilsmissedommen til intet: Kongen havde selv unddraget sig Retten, efterat Ingeborg havde frafaldet sin Appellation. Kongen klagede kun af Sandselighed og ikke af Fornuft. Havde Paven ei villet skaane hans Ære, kunde han endog have paalagt ham canonisk Straf, som Pave Nicolaus giorde imod Kong Lotharius. Paven havde endog skaanet Erkebisp Wilhelm, der havde fældet Skilsmissedommen, fordi han var Kongen beslægtet; ja ogsaa skaanet den, Kongen havde taget i Ingeborgs Sted, og alleene efter mange foregaaende Paamindelser lagt Interdict paa Landet. Paven tilbyder nu Kongen at sende tvende hæderlige, troe og kloge Mænd til Estampes, hvor Dronningen opholdt sig, og der i Kongens Overværelse Sagen igien at foretages, saafremt Dronningen vilde føre den for dem, og om hun haardnakket (contumax) ikke vilde svare, da dog, naar hun bad om og fik en Advocat, at høre hvad der sagdes i Henseende til Hindring af Svogerskab eller Slægtskab, eller hvad andet der forebragtes, samt at modtage Kongens Vidner. Vilde Dronningen føre Sagen, og i Fald hun bad, at hendes Vidner maatte høres, da vilde Paven paa egen Bekostning sende ovenmeldte tvende Personer til Danmark, for at høre de Vidner og de Grunde hendes Broder Kong Knud kunde fremføre, saafremt han vedblev, som hidindtil, at undskylde sig for at hidsende dem formedelst Havets Oprør og Veiens Farlighed. Vilde Kongen sende en af sine hæderlige, troe og kloge Mænd med, saa kunde denne tilligemed Pavens Mænd afhøre de Danske Vidner paa

Dron-

Dronningens Vegne, og snarligen vende tilbage til Frankrige, og Knud VI.
da, om man kunde bringe Dronningen frivilligen dertil, kunde de Aar 1202.
forkynde Vidnernes Udsagn, og afsige Dommen uden Appel efter at have undersøgt Sagen. Man kunde og, naar Sagen var nøie undersøgt, lade den ved dem bringe til Paven selv, thi saa havde Dronningen ingen Aarsag at klage over noget. Vilde Kongen heller, at Dommen skulde afsiges i hans eget Rige, saa vilde Paven hemmeligen forfatte den med sine Brødre (Kardinalerne,) og da lade den offentligen forkynde i Frankrige, og ei tillade noget Ophold deri at skee. Vilde Dronningen frivilligen tilstede det, saa tilbød Paven, at Kongen maatte vælge nogle forstandige Mænd af sit Rige, der med Parternes Samtykke kunde afgiøre Sagen, naar Pavens Gesandtere vare komne til ham, men uden Dronningens Villie kunde sligt ikke skee, baade fordi det da var Uret, og for at Dommen ei siden skulde tilbagekaldes for en gyldig Mistankes Skyld. Endskiønt Kongens Gesandter havde ei villet tage imod disse Tilbud, vilde Paven dog opfylde dem, naar Kongen ved Breve og Gesandter forlangte det; Ja Paven vilde endog i Kongens Gesandters Overværelse forlange korperlig Eed af dem, han i dette Ærinde vilde udsende, at de oprigtigen vilde skynde sig med at bringe Sagen til Ende. Kongen maatte ei forhaste sig, det havde hidindtil skadet ham: Havde han fra Begyndelsen af taget Rettens Orden i Agt, saa var maaskee ingen Tvivlsmaals Skrupel nu bleven tilbage. Tilsidst formaner han ham at behandle Dronningen anstændig, som det anstod ham og hende, thi det burde han jo giøre, om han endogsaa ei var bleven viet til hende, og hun for nogen anden Aarsag var kommet til Frankrige, og især burde han giøre det, for at derved Sagens Fremme ei skulle hindres. Under den 5 Juli tilskrev Paven fra Lateran ogsaa Erkebispen af

Rheims

Knud VI. Aar 1202. Rheims V. 48. (hos Langebek VI. 110,) at han skulde formaae Kongen til ikke at forlange i sin Skilsmisse-Sag noget, som ei kunde skee, fordi det var Uret. Paven tillod, at Kongen maatte gierne fremføre sine Vidner i Henseende til Slægtskab, Svogerskab eller Hexerie (maleficium,) som hindrede ham fra at have lovmlig Omgang med Dronningen, naar han igien tillod Dronningen at fremføre sine Vidner for dertil beskikkede Dommere. Endeligen melder han, at have sende næstforegaaende Brev med de Kongelige Gesandtere Aurelianus a) og W. Den uovervindelige Afskye Philip havde fattet til Ingeborg, samt den lange Tid synes at have giort Paven meere eftergivende, ligesom og det samme, samt Bekostningen giorde, at man i Danmark kiededes ved den ganske Sag, allerhelst Absalon nu var død og Wilhelm døde næste Aar, saa at alle begyndte at forlade den ulykkelige Ingeborg. — Ei længe efter døde Erkebisp Wilhelm af Rheims den 9 October, om hvilken Munken Alberic i sin Krønike p. 428 skriver, at han havde siddet med megen verdslig Yndest og Ære, endskiønt ei just med Guds Yndest, hvilket sidste Tillæg vel især sigter til Ingeborgs Sag. — Paven svarede i et Brev, som forekommer hos Baluzius V. 128 til Wilhelm af Montpellier, der forlangte, at hans uægte Søn maatte blive erklæret for ægte, beraabende sig paa hvad der var skeet med den Franske Konge, at Forskiellen var stor, thi Philip havde skilt sig ved sin Dronning efter en Dom af Erkebispen i Rheims, der var Pavens Legat: Han derimod havde skilt sig ved sin Gemahlinde efter eget Tykke. Philip havde ægtet en anden, førend han havde faaet Forbudet om

a) Her har dog Udgaven af Script. rer. Danic. den rigtige i foregaaende Note angivne Læsemaade. Kall.

om ei at gifte sig med en anden: Han derimod havde til Kirkens Forhaanelse taget en anden, hvorfor han og var bleven sat i Band. Kongen havde og beraabt sig paa Svogerskab med sin Dronning, og anført Vidner for Erkebispen, hvis Dom alleene var bleven underkiendt, fordi den var imod Rettens Orden, hvorfor og Paven havde sendt til at undersøge Sagen sin ærværdige Broder Octavianus Bisp af Ostia, og sin elskelige Søn J. Præst Kardinal af St. Prisca: Han derimod havde ei forekastet sin Gemahlinde noget, hvorfor Skilsmisse kunde paafølge. Saalænge Sagen ei var afgiort, kunde man ei vide, om Kongens Børn vare ægte eller uægte, thi bevistes Svogerskabet, saa synes det Ret, at Dronningen ei var Kongens Gemahlinde, og deraf fulgte, at den anden var lovlig gift med ham, og Børnene ægte. Da og Kongen havde i det Verdslige ingen over sig, saa kunde han uden Fornærmelse af en andens Ret underkaste sig Paven, hvilket han og havde giort, da det dog kunde synes nogle, at han havde kunnet dispensere sig, som en Første, med sine Undersaatter: Han derimod stod under andre, og kunde derfor uden deres Samtykke ei underkaste sig heri Paven uden deres Fornærmelse, og han havde ei Myndighed til heri at kunde dispensere sig selv. Christiani i det Danske Videnskabers Selskabs Skrivter T. 5. p. 47-49 legger godt Mærke til det, at Paven her taler kun om Svogerskab mellem Kong Philip og Dronning Ingeborg, som grundede sig paa hendes Slægtskab med hans første Dronning Isabella, og at Paven ikke taler om Slægtskab; Det er ogsaa vist, at ingen af de gamle Skribenter tale om Slægtskab, endskiønt den virkelig var dem imellem i femte Grad paa den Russiske Side, men saavidt strakte den Tids Menneskers historiske Kundskaber sig ikke, saa at Blondel har Uret i at anføre Slægtskab som Grunden til Skilsmisset.

Knud IV. Aar 1202.

Efter

Knud VI. Aar 1202. Efter Styal hos Langebek III. 307, giorde Erkebisp Andreas af Lund med sine Brødre et Tog til Finland. Dette synes at bekræfte, hvad der forhen Sid. 207 og 262–264 er efter ham og andre bleven anført om Danskes Tog til Finland. Da de Danske ofte især i det trettende og forige Aarhundrede giorde Tog til Estland, og Finland ligger lige over for, saa synes det, at man ei haver nødig at ansee Finland for Venden, og da Sverrige ikke endnu eiede heele Finland, saa have de Danske venteligen kun angrebet de frie og hedenske Finner, thi, saalænge Sverker regien besad den Svenske Throne, var der god Forstaaelse mellem Danmark og Sverrige. Beklageligt er det, at man har intet udførligt om disse Foretagender i denne mærkelige Tidspunkt, thi Arnold af Lybek har intet, uden hvad som angaaer Tydskland og Venden. — Hvitfeld beretter Sid. 167, at Hertug Waldemar drog efter Adolfs Fængsel til Hamborg, paalagde Borgerne en stor Penge-Skat, lod der giøre en Befæstning, hvorover han satte en Høvidsmand, og lagde der et Antal Folk, at Borgerne ei skulde igien falde fra ham, som nyeligen var skeet. Rimeligt er dette, men imidlertid har jeg endnu ikke kunnet finde, hvorfra Hvitfeld har denne Beretning. — Om Sommeren kom Kong Knud til Lybek, og blev høitideligen imodtaget af Klerisiet, og alt Folket. Ved hans Ankomst overgav Kastellet Travemünde sig, hvorover Kongen blev meget glad. Fra det omliggende Nordalbingien indfandt sig ogsaa Folk i Mængde, og toge villigen deres Lehn (eller overgave sig, udviiste deres Underdanighed: obseqvio Regis se exhibuerunt). Kongen kom lige til Møln og imodtog de Gidsler, som vare forsømte at overleveres, hvorefter han vendte tilbage. Hertug Valdemar derimod drog for Lauenborg, som han dog ei kunde indtage, hvorpaa han igien opbygte Kastellet

Had-

Haddenborg, som Lauenborgerne havde nedbrudt, forsynede samme med en god Besætning, og vendte ogsaa derpaa tilbage uden Tvivl til Byen Slesvig. Arnold. Lub. VI. 15. —— Hvitfeld legger til Sid. 170, at i Lybek svore Borgerne Kong Knud, imedens han var der, Huldskab og Troskab, at han stadfæstede deres Privilegier, og gav dem Frihed at handle og vandle i Danmark ligesom hans egne Undersaatter. Af Møllm, siger han, tog han Gidsler, fordi Hertug Valdemar havde ingen taget, da han troede Indbyggerne for vel, men de vare og strax faldne fra efter hans Bortreise, og havde holdt med Lauenborgerne. Til Lybek lod Knud forskrive til sig alle Riddere og Adelsmænd, Borgemestere, Slotsherrer og Statholdere over heele Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Vagrien, Ratzeborg, samt Greverne af Schwerin og flere, hvilke og kom og giorde ham deres Eed og Pligt. Alt dette, som Hvitfeld her fortæller, er rimeligt, kan og til Nød udledes af Arnold, imidlertid finder jeg det dog ikke med udtrykkelige Ord hos nogen gammel Skribent, ei heller hos Willebrand og Becker, der have samlet saa meget, hvorvel maadeligt nok, om Lybek; Men naar Hvitfeld legger til, at Knud beskikkede Grev Albert af Orlamünde (sin Søstersøn) til Hovidsmand og Statholder over Holsteen i sin Fraværelse, og befalede ham at fortsætte Beleiringen af Segeberg, og at han blev mistænkt for at opholde den med Villie af Gunst for Grev Adolph, hvis Broder han var paa Møderne Side, og saa fremdeles, saa feiler han ganske, fordi han ei har kiendt Alberts Herkomst, og meent, at han var en Søn af Grev Adolph af Dasle, der ægtede den Holsteenske Adolfs 2 Enke, da han dog var en Søn af Sophie, Knuds og Valdemars Søster med Sigfried Greve af Orlamünde; hertil kommer, at hverken Arnold eller nogen gammel Skribent, men

Knud VI. Aar 1202.

Knud VI. men kuns nogle nyere, hvoriblandt Christiani Schl. Holst. Gesch.
Aar 1202. I. 318 og Gebhardi Dän. Gesch. S. 514, melde om at Albert beleirede Segeberg, hvilket desuden ei er rimeligt, da Albert den Gang ikkun var 17 til 18 Aar gammel, og vel endnu ei da slaaet til Ridder. Arnold VI. 16 fortæller Segebergs Beleiring saaledes: Valdemar havde sat Skytsfogden Timmo til at indslutte samme, men hermed havde det en langsom Fremgang, saasom de Beleirede ved Stedets Fasthed og Beliggenhed vare i Stand til ofte at forsyne sig med Proviant, da de fra Bønderne borttoge med Magt Stude, Sviin og anden Fetalje, og undertiden endog haardeligen saarede dem. Hertugen, en munter og kiæk Herre, indsluttede derover nøiere Kastellet, betog Besætningen al Udgang, og bragde den stærk i Knibe. Imidlertid endskiønt de Beleirede leede stor Mangel paa Proviant, bleve de dog ved mandigen at beskytte Slottet i Haab om Befrielse. Og endskiønt de næsten intet havde at spise, lode de dog jævnligen Jernværktøiet paa Møllerne gaae for derved at indbilde de Danske, at de havde nok af Brød og Meel. Men da Hungeren reent tog Overhaand, og Besætningen ei formaaede længere at udstaae den og Arbeidet, overgav den Slottet paa Vilkaar, at de, som havde Lehner, skulde beholde dem, og at de andre ubehindrede maatte føre fra Slottet alt deres Boskab, og hvad dem tilhørte. Den Holsteenske Krønike hos Leibnitz accell. hist. p. 31. som slutter med 1448, siger, at man endnu i hans Tid saae omkring Segeberg smaae Høie med Befæstninger paa, som de Danske havde anlagt. Ellers blander han her forunderligen Tider og Tildragelser sammen, og tilskriver dette Dronning Margrete den Sorte (som var Christophers 1 Dronning) og hendes Søn Knud, af hvilket Navn hun ingen havde. — Neppe havde Hertugen lagt en Besætning i Slottet, og var

glad

glad vendt tilbage, forend han fik den sørgelige Tidende, at hans Broder Kong Knud var død. Fast alle ere eenige om Dagen nemlig den 12 November, og deriblandt ogsaa den samtidige Lundske Gavebog, og sige de Sorøeiske Annaler hos Langebek V. 456. at han døde paa en Tirsdag, hvilket ogsaa i det Aar indtræffer med den 12 November. Hamsfort hos Langebek I. 284. er den eeneste, som lader ham døe den 11te s. M. a), maaskee fordi han er død Natten imellem den 11 og 12, men i et andet Værk hos Langebek I. 40. angiver han den 10de. Hvitfeld opgiver den 11 December, maaskee ved en Feiltagelse i Skrivning af Maaneden. Tillæggene ved den Siellandske Krønike lade ham dog døe den 4 November, hvilket den ældste Svaningius følger, leggende til: at han døde hastigen. Ingen angiver, hvor han er død, undtagen Hamsfort hos Langebek I. 40, som nævner Byen Slesvig, og lader det, at han har taget saadant af en Krønike, som var 100 Aar gammel, da han skrev, hvilket han selv omtaler i et andet Skrift, men som nu er borte, med mindre hermed sigtes til den Slaviske Krønike hos Lindenbrog, som bliver derved troligt, at samme slutter med 1487, og at Hamsfort skrev omtrent 1587; men i den tales ei om, at Knud døde i Slesvig, da der alleene siges, at han døde af Gift, hvorom meere siden. De ældste fleeste og bedste, saavel Danske, som Islandske Krøniker ere ogsaa eenige om Aaret 1202; men den Svenske Historieskriver Ericus Olai p. 102, den Danske Riimkrønike, Krøniken af Wisbye hos Langebek I. 253, den Krønike, som slutter med 1163 ibid. II. 167, den med 1286 ibid. II. 436, Aarbøgerne af Knud VI. Aar 1202.

 Esrom

a) Den Ringstedske Tavle hos Langebek V. 279. har dog ogsaa III idus Nouembr. Kall.

Knud VI. Esrom ibid. I. 243, have alle 1203, og de Lundske Gavebøger
Aar 1202. ibid. III. 568. IV. 61, 1204, som enten er en Skriverfeil, eller og kommet af en Tidsregning fra Christi Fødsel, som Forfatteren maaskee havde antaget, om hvilket sidste jeg dog tvivler, da man neppe bekymrede sig paa den Tid i Danmark om lærde chronologiske Tvistigheder. Den gamle Tavle i Ringsted Kirke har endog 1210, og den ovenanførte Slaviske Krønike hos Lindenbrog p. 203. 1197, som og Botho hos Leibnitz III. p. 354, men Tingenes Begivenheder og Følge samt Diplomer, hvorom meere siden, viise, at 1202 er det rette Aar. Ubekiendt er det og af hvad Sygdom Kong Knud døde. Gebhardi p. 514 og efter ham Christiani I. 318 sige vel, at det var Svindsot, dog dette finder jeg ikke hos nogen ældre, hvorfor og Gebhardi har giort vel i at udelade det i Octav-Udgaven af sin Danske Historie. Pontanus siger, at nogle vil, at han døde af Pest, hvilke disse Nogle ere, har jeg endnu ikke fundet, skiøndt den lærde og nøiagtige Pontanus vist har havt nogen at gaae efter, men dog vist ingen gammel. At Knud skulde være død af Gift, har den Slaviske Krønike, som slutter med 1487, hos Lindenbrog først bragt paa Bane, og derudi bleven fulgte af Botho, som slutter med 1489. Hamsfort i Serie episc. Otthon. hos Langebek VII. 221, Hvitfeld, Meursius, Pontanus, Messenius Scond. II. 19. Pontoppidan annal. I. 270 legger til, at det formodentligen skeede ved hemmelig Tilskyndelse af hans Fiender, ja Messenius meener endog, at den Mistanke, at Knud var bleven taget af Dage ved Gift, kan maaskee falde paa hans Broder Valdemar, som var begierlig efter Thronen. Dog der vil meere til at beskylde saadan Herre, som Valdemar, for slig Misgierning; havde Messenius vidst det, Hamsfort skriver, at Knud skal være død i

Slet-

Slesvig, havde det givet ham herlig Anledning til at udpynte sin Formodning. Naar betænkes, at den samme Slaviske Krønike lader Knud døe 1197, og feiler derved saa meget i hans Dødsaar, og at den derhos er saa nye, saa viiser det, at dens Vidnesbyrd er af intet Værd, allerhelst ingen ældre, end han, giver mindste Vink herom. Ja Arnold, den samtidige Arnold, skriver endog, at Valdemar blev forskrækket, da han fik Tidende om sin Broders Død, og skyndte sig desto hastigere tilbage, saa det lader, han har faaet Tidenden, da han havde forladt Segeberg, og ellers var reist langsommere hiem. Vel sandt, at man kan sige, at Arnold skrev, da Valdemar herskede over Lybek, og at alle gamle Danske Krøniker ere skrevne under Valdemar og de Konger, som stammede fra ham, og at de derfor ei havde turdet skrive Sandheden, men naar betragtes, at Bogtrykkerie ei var til, at de fleste Krøniker bleve skrevne i Afkroge, og kom kun for faaes Øine, da eet eller to Exemplarer vare kun at have, saa er det mere underligt, at ingen skulde give mindste Vink herom. De Islandske Aarbøger ere skrevne i et afliggende Land, deels, da det havde sin Frihed, og deels, da det stod under den Norske Konge, men hos dem ikke eet Ord herom. Ja den Slaviske Krønike selv, Ophavsmanden til al denne Digt, siger alleene: Anno Domini 1197 obiit Rex Danorum Kanutus veneno; ikke et Vink om Valdemar. End meere, de Holsteenske Skribentere, Valdemars bittre Fiender, driste sig ei til at beskylde ham derfor. Altsaa bliver Valdemar vist frie for Gierningen, ja endog al Mistanke, og vi ere til denne Dag uvidende om, af hvad Sygdom Kong Knud døde. Vist begaae Menneskene store Misgierninger, men Mistanken derom er endnu større. Den ældre Svaning

Knud VI.
Aar 1202.

skriver

Knud VI. Aar 1202. skriver efter Bartholins udtrykte Annaler 1202, at Kong Knud berømmelig ved sine Dyder og Seiervindinger døde meget hastig. — I dette Aar blev Albert Greve af Orlamünde, Knuds og Waldemars Søstersøn, giort til Ridder, miles auratus, som Stral kalder det a). Fast alle vore Kroniker b) synes at tilskrive Knud dette, naar de enten fortælle det førend hans Død, eller og føie det sammen dermed og berette det førend Valdemars Kroning. Imidlertid synes det næsten troligt, at Albert er bleven slaget til Ridder ved Valdemars Kroning, hvilket og synes at stadfæstes ved den gamle Kronike, som slutter med 1219 hos Langebek III. 262, naar den sætter denne Tildragelse efter Valdemars Kroning. — Knuds Liig blev ført til Ringsted, og begravet der i Choret af St. Bengts og Mariæ Kirke, Norden for Døren, Østen for sin Faders Valdemars og Moders Sophies Grav-Sted. Nu omstunder findes kun en Ligsteen der over ham uden Paaskrift ved Fødderne af hans Forældre. Følgende gamle Epitaphium haves over ham hos Langebek V. 421, som han formeener at have staaet i Ringsted Kirke paa en Tavle, der nu ikke meere findes der:

Hic

a) Saadan Ridder fægtede altid til Hest, men havde intet Ordenstegn, som nu omstunder, men vel andre Krigsvaaben end de almindelige Krigsmænd, da han var pantserklæd. I Middelalderens ældre Tider kaldtes en Ridder miles, men da miles begyndte at betyde hver Krigsmand, kaldte man en Ridder i det nordlige Europa miles auratus, thi i det sydlige synes dette Tilleg ei at have været i Brug.

b) Det er Kronikerne hos Langebek I. 164. 180. III. 307, som ansette dette før hans Død: Men foruden den af Suhm anførte Kronike anfører ogsaa den, som slutter med 1300 hos Langebek IV. 227, det efter Knuds Død. Kall.

Hic Rex Kanutus patrem sine labe sequutus,
Ut cinis est factus, in terram terra redactus,
Corpore procerus, formosus, ... a) verus,
Justicia plenus, omni virtute serenus,
Ut mea profatur scriptura, fuisse probatur,
Fortis hic in bello, qvem mors aggressa duello,
Ut signum statuit, & prostratum jugulauit,
Mors nulli parcet, qvæ strangulat, onerat, arcet.
Hæc quicunque legis, dum carnis carcere degis,
Quod similis vento tua vita sit, ergo memento

Knud døde i sit 40de Aar, og havde været et længere Liv værdig. Han havde regieret i 20 Aar og 6 Maaneder, og altsaa have de Ret, som tillegge ham 20 eller 21 Aar, blant hvilke sidste ere de Sorøeiske Aarbøger hos Langebek V. 456, men derimod feile Petrus Olai hos Langebek I. 121 og Gheysmer ibid. II. 385. naar de tillegge ham 22 Aar; Hamsfort ibid. I. 181 bestemmer hans Regierings Tid allernøiest, naar han tillegger ham 20 Aar, 7 Maaneder og 23 Dage, men paa et andet Sted ibid. I. 23. 20 Aar, 5 Maaneder og 23 Dage. Vil man regne hans Regiering fra den Tid, han blev udvalgt, og kronet i hans Faders levende Live, da naaede hans Regimente til det 32te Aar. Hans Danske Navn var Knud, Knut, paa Islandsk Knutr, paa Latin Kanutus, som de nyere gemeenligen skrive Canutus. Da Knud den Hellige har allerede skrevet sig den fierde i sine Diplomer, saa er der ingen Tvivl paa, at jo denne, som og alle nyere giøre, bør kaldes den Siette; imidlertid skal han i et Diploma af 1183 til Knudsbrødrene i Odense have selv kaldt sig den 4de eller 5te, hvilket sidste staaer ved Slutningen af et Diploma, da det første allene beroer-

a) Her fattes et Ord: Maaskee eloquio. Suhm.

Knud VI. beroer paa Hamsfort a) og paa Stephanius prol. ad Sax. p. 17,
Aar 1202. endskiønt Thorkelin og har antaget det efter en Udskrift rettet af Arnas Magnæus. — Knud annammede Riget i en blomstrende og indvortes fredelig Tilstand efter sin Fader, naar de Skaanske Uroligheder i hans Regierings Begyndelse undtages; Han vedblev at forøge sit Rige med nye Landes Tilleg, nemlig heele Nordalbingien, og det meeste af Polabernes Land, og giorde de Meklenborgske Fyrster og fire Pommerske Hertuger til sine Lehnsmænd. Riget selv forbedrede han, og giorde det sikkert endog meere end Faderen ved at dæmpe de Vendiske og Estniske Søerøverier, og ved nye og dyttige Anordninger, og prydede han ogsaa Riget med adskillige anseelige og store Kirker. Han styrkede ogsaa dets Sikkerhed og udvortes Magt ved at indgaae Svogerskab og Forbund med det Welfiske Huus, og saae en venskabelig og med de Danske besvogret Konge i Sverker paa den Svenske Throne. Med Norge derimod var Forstaaelsen kun slet, men Sverre havde saa meget med oprørske Undersaatter at bestille, at han maatte være glad ved at kunne beholde sit eget Rige, og var ei i Stand til at tænke paa at forurolige en andens. De Feldtherrer og Ministre, som Faderen havde havt, beholdt Knud: Absalon nemlig, af hvilken han var opdraget, (hvorfor Svend Aagesen hos Langebek III. 142. kalder ham Absalons Foster-Søn,) Esbern og Snare, og befandt han sig vel ved at følge deres Raad, og betiente han sig efter deres Afgang eller i deres høie Alder af deres Frænder, de tvende

Bro-

a) Det er ikke Hamsfort, men Stephanius, som ved denne Leilighed nævner Knud, som den fierde, og maaskee blot ved en Trykfeil. Det er ogsaa kuns i Udtoget af Brevet hos Thorkelin p. 55. at Knud kaldes den fierde, thi i Brevet selv sammest. p. 271 nævnes han den femte. See herom forhen det af mig anmærkede Sid. 33. Kall.

Brødre, Peder Bisp i Roskilde, og Andreas Erkebisp i Lund, Knud VI.
begge efter hinanden Kanzlere, dråbelige og indsigtsfulde Mænd. Aar 1202.
Ved Slutningen af sin Regiering betiente han sig af sin Broder Hertug Valdemar med megen Lykke og Fordeel, og havde den Glæde i ham forud at see en værdig Eftermand. Knud selv synes ei at have giort saa mange Feldttoge, som hans Fader, hvorvel dog nogle; Det meeste udrettede han ved Absalon, Peder, Andreas og Valdemar, men han valgte godt. Han var en høi og smuk Mand, meget andægtig og ordentlig, og har jeg længe tilforn Sid. 29 anført det prægtige Skudsmaal, Arnold af Lybek giver ham. Det eeneste som paa nogen Maade kan legges ham til Last, er at han holdt en Frille, hvis Navn ikke vides, og til hvilken han paa sit yderste gav Smalheng og Wole, (en Omstændighed, vi nu omstunder ikke vilde have vidst, dersom ikke Klosterkreniken af Cara insula hos Langebek V. 246 havde bevaret den,) men har han holdt hende først efter Dronningens Død; da seer jeg ingen Feil deri, allerhelst han rimeligen ei har villet gifte sig for ei ved at avle Sønner at skille Danmark ved det store Haab det havde at faae en stor Konge i hans Broder Valdemar, og skulde han endog have holdt Frillen, imedens Dronningen levede, kan han dog noget undskyldes derved, at Dronningen var 3 til 4 Aar ældre end han, og rimeligen sygelig, siden hun ingen Børn fik. — Naar Hr. Henrik Borger i Lund, som døde 1238, gav efter de Lundske Gavebøger hos Langebek III. 504 og IV. 37. adskilligt Gods til St. Laurenti Kirke der for sine og Kong Knuds Synders Eftergivelse, saa kan man heraf vel slutte, at han har tient ved hans Hof, men ikke at han just derved har sigtet til Knuds Omgang med sin Frille, eller havt Deel deri, eller været beslægtet med hende, da saadant kun viiser, at han som

Knud VI. har elsket sin Herre, og efter Tidernes Maade tænkt herved at for
Aar 1202. sone hans og sine egne Synder. Vore egne indenlandske Skribentere rose og denne Konge meget. Den samtidige Svend Aagesen, som slutter med 1187, vidner hos Langebek II. 64. at han var andægtig, kydsk, velvoxen, smuk, en duelig Krigsmand, som ei vanslægtede fra sin Faders Dyd; og i Fortalen til Knud den stores leges castrenses hos Langebek III. 142. siger han, at Knud med Overlæg af Absalon samlede i en liden Bog (matricula) Kong Knuds Vitherlags Ret. Petrus Olai kalder ham en ypperlig Konge, ligesom hans Fader. Et Islandsk Fragment hos Langebek III. 73 siger, at han var en mægtig og god Konge, og at han tilligemed sin Broder Valdemar christnede Venden tilfulde. De Soröiske Aarböger, at, ligesom han i sin Livstid havde været hengiven til Gudstieneste, og været den hellige Religions Elsker og Beskytter, saa havde han og ved Hielp oven fra været altid en berömmelig Overvinder af sine Fiender og Uvenner. De Lundske Gavebøger hos Langebek III. 568. IV. 61. tale om ham som en meget andægtig Mand og Elsker af den christne Lære, der, (efter som det lader ved sin sidste Villie,) gav Foræringer til alle Klostere i Danmark og til alle Syge-Hospitaler, døde derpaa vel bekiendende Christum, og endte, som han havde levet; Korteligen, Knud haver tilligemed Magnus den Gode været de beste af de gamle Danske Konger, endskiønt hans Broder Valdemar og fleere have været større. Af Knud den siettes mig aldeles ubekiendte Testament, og som ingensteds har været at finde, anfører Langebek i en utrykt Anmærkning, at hans Moder Dronning Sophie gav den halve Deel af sin Arvepart til Gud og den hellige Knud, (det er hans Kirke i Ringsted) med mindre at hun for sin Død forordnede anderledes. Knud havde

Ili-

Iliane til Datter, venteligen med sin Frille. Dalin II. p. 121 vil, at en Iliane, Datter af Knud Valdemars Søn a), Aar 1240 var gift med Thord Bonde, Vest-Gothernes Høvding, men Langebek i en utrykt Anmærkning formoder, at hun snarere har været en Datter af Hertug Knud, Valdemars 2. naturlige Søn, hvilket dog Tiden neppe tillader, da denne Knud først blev født 1210. Navnet Iliane er sieldent, men forekommer dog undertiden. At han efterlod en Frille, eller Concubine, som han paa sit Yderste gav Smaheng og Wole, er allerede bemærket, og da han saaledes betænkte hende ved sin Død, har Knud maaskee først efter sin Gemahlinde Gertruds Død antaget hende. Naar der i Lelands Collect. T. I. p. 53. tales om en Søn af den Danske Konge, som med mange Engelske Riddere og Adelsmænd blev slaget i Wales, saa kan maaskee herved forstaaes en naturlig Søn af denne Konge eller snarere af Valdemar 2, thi i samme Slag blev og den Engelske Ridder Clifford, og levede 1240 en af samme Navn. Alle bleve de begravne i Minoriter-Klosteret Llanvais paa Øen Anglesey, hvor og Johanna, Kong Johannis Dat-

Knud VI.
Aar 1202.

a) Aarstallet 1240 hos Dalin angaaer vel egentlig kuns Tiden, paa hvilken Thord Bonde havde eller fik Gulland at bestyre, thi just som Vest-Gothernes Høvding nævner han ham ikke. Og naar samme Dalin paa et andet af Suhm ubemærket Sted i sin Historie Sid. 190 Not. f., kommer igien til at tale om samme Thord Knudsen Bonde og hans Frue Iliane, røber Anførselen af Holbergs Danm. Hist. I. 292, at han, ligesom Langebek, har antaget hende for en Datter af Valdemars 2. Søn Knud. Men naar (som vor Forf. i den følgende Deel af sin Historie viiser,) denne Knud først er fød 1210, kan hans Datter neppe være den Iliane, som har været gift med denne alt under Valdemar 2. høist betydelige og meget anseete Embedsmand, og altsaa vor Forfatters Giisning den rigtigere. Kall.

Knud VI. Datter, gift med Lhewelyn Fyrste af Wales, som døde 1237,
Aar 1202. blev begravet. For og efter denne Tid førte Engellanderne og Walleserne mange Krige sammen. Legemerne af Kong Johannis Datter og af den Danske Konges Søn bleve der fundne 1414. Wynnes hist. of Wales p. 257. 261.

Efter Adolfs Fængsel satte den Bremiske Erkebisp Hartvic sig i Besiddelse af Byen Stade og af Grevskabet, som laae Sønden for Elven, thi Ditmarsken, der laae Norden for, var i de Danskes Hænder. Til bemeldte Bye paastode Henrik Løves Sønner at have Rettighed, og derfor drog Kong Otto op imod Stade, og beleirede den med en stor Hær, og havde han med sig sin Broder Henrik, Grev Simon af Tecklenborg, og mange Riddere og Ridderes-Sønner. Otto indtog Stade, og fik der Erkebispen selv til Fange. Han drog derpaa mod Bremen, hvor Grev Bernhard von der Welpe opholdt sig. Borgerne overgave sig, da de ingen Hielp havde at vente, og Erkebispen forlehnede derpaa i Julen Pfalzgreve Henrik med Grevskabet Stade, og alt hvad hans Fader havde havt til Lehn af ham. Wolter hos Meibom II. p. 55 henfører Stadens Erobring urigtigen til 1203. Orig. Guelf. III. 200. 201. Chron. rythm. Brunsuic. hos Leibnit. III. p. 102. Chron. Luneb. hos Eccard. I. 1399. —— Den 8 September sluttede ogsaa Otto et Forsvarsforbund med sin Morbroder den Engelske Kong Johan, hvorved den sidste lovede at beskytte ham mod alle Mennesker. Imidlertid havde Otto ingen Nytte af dette Forbund, deels for Englands Fraliggenhed, deels fordi Johan havde nok at giøre med at beskytte sig selv. Orig. Guelf. III. 284 sq. Chron. mont. Sereni hos Hofm. Scr. Lusat. IV. 217. —— Bisp Conrad af Würzburg, som forhen havde været Kanzler og Bisp i Hildesheim, blev dræbt den 6 December, af 2

Bro

Brødre, som han havde forurettet. Saaledes var vel Geistlighedens Magt større end nu omstunder, især i Protestantiske Lande, men fordi de misbrugte den, var og deres Sikkerhed ringere. Paven havde den Tydske Kong Philip mistænkt for, at være Ophavsmand til dette Mord; Vist er det, at han ei straffede det. Imellem Kong Otto og Erkebisp Adolf af Celn opkom en hæftig Stridighed om Told og Mynten, som dog endeligen blev stillet ved den Pavelige Legat Kardinal Guido. Imidlertid blev dog Venskabet ei alleene koldt mellem Otto og Adolf, men den sidste forlod endog aabenbare hans Partie, hvorover Paven tilskrev ham tvende Breve og formanede ham deri at blive ved Otto. Arnold. Lub. VII. 2. Godefr. Mon. p. 367. Alb. Stad. p. 299. Chron. Sanpetrin. hos Mencken III. 231. Rainaldi annal. ad h. a. n. 27. Eccardi hist. geneal. Sax. Super. p. 401. 402. —— Bisp Albert af Lifland stiftede tilligemed Broder Theodoric Riddernes Orden af Christi Krig, hvilke ogsaa kaldtes Christ-Riddere, Guds Riddere, Sværd-Riddere, Sværdbærere, under hvilke tvende sidste Navne de ere meest bekiendte. Pave Innocentius 3. gav dem Tempelherrernes Regel at følge, og befalede dem at bære til Tegn paa deres Klæder eller Pantser et Sværd og et Kors, og at være deres Bisp lydige. Albert stiftede denne Orden for at have altid Krigsmænd til rede der, som kunde imodstaae Liflænderne og de andre mange Hedninger, af hvilke han ellers frygtede for at blive overvældet. Disse Riddere indgik det Løfte bestandigen at stride mod de Uchristne, og gav han til disse Riddere den tredie Deel af Kirkens Gods i Riga. Deres Dragt var en hvid Kappe med ovenanførte Tegn paa, et rødt Sværd og et rødt Kors. Man mærker ikke, at der blev seet paa gammel Adel og Ahner ved Antagelsen i denne Orden, hvorfor det er rimeligt, at Raadsherrers

Knud VI. rers Sønner af Lybek, Hamborg og Bremen have været de, som
Aar 1202. først bleve i samme optagne. Semgallerne opbrændte Byen og Kirken Holme, men beleirede Slottet længe og forgieves. Dog strax derpaa sendte de selv Bud om Fred til Riga, som og blev sluttet mellem dem og de Tydske og Liflænderne. Om Hosten foer Bispen tilbage fra Tydskland, og havde med sig Arnold af Meinvorp, Bernhard af Sehehusen, sin Broder Theodorik af Apeldern med mange hæderlige Mænd og Krigsfolk Underveis forefandt han ved Landskabet Lyster udi Blegind, som tilhørte Danmark, 16 Estiske Søerøver-Skibe fra Øsel, hvor de nyligen havde afbrændt en Kirke, dræbt endeel Mennesker, taget nogle til Fange, plyndret Landet, og bortført Kirkens Klokker og Redskaber, saaledes som Ester og Kurer pleiede til den Tid at giøre i Danmark og Sverrige. Pilegrimene, som fulgte Bispen, bevæbnede sig strax, hvorover de hedniske Søerøvere bleve bange, og da de mærkede, at de Christne agtede sig til Lifland, foregave de at have giort Fred med dem af Riga, hvilket de Christne da troede, og hvorover Hedningerne den Gang slap fra dem. Men da de Christne derpaa kom til Wisby, hvor de bleve vel imodtagne af Borgerne og Giesterne, indtraf det, at Esterne faa Dage efter kom did med alt deres Rov, og bebreidede da Pilegrimene Borgerne og Kiøbmændene, at de tillode det christne Navns Fiender saaledes at seile med deres Rov i Fred forbi deres Havne. Men da Borgerne ei agtede derpaa, saasom de ønskede at have Fred med Esterne, gik Pilegrimene til Bisp Albert og udbade sig Tilladelse at stride med dem. Bispen søgte at bringe dem fra dette Forsæt, baade fordi de derved kunde styrte sig i Fare, saa og fordi den Liflandske Kirke, som biede paa deres Ankomst, ei kunde vente at faae erstattet, hvad Tab de maaskee maatte lide, men da de vedbleve

bleve at bede, og paastode, at der var ingen Forskiel imellem de Estlandske og Lifflandske Hedninger, og at han skulde paalægge dem denne Strid for deres Synders Skyld, saa tillod han dem det under foreslagne Vilkaar a). Tydskerne seilede da imod Esterne, som søgte at faae dem i Midten, og lode derfor 8 af deres Skibe legge sig noget borte fra de andre. Men Tydskerne angrebe tvende af dem med saadan Heftighed, at de kom om Bord og dræbte 60 Mand, og bragde begge Skibene med de røvede Klokker, Præste-klæder, og fangne Christne ind til Wisby; Det tredie Skib entrede en tapper Tydsker, og nedhuggede med sit Sværd, som han holdt i begge Hænder, 22 Mænd, da de overblevne 8 omsider fangede og dræbte ham, og ophidsede de derpaa Seilet, men som Skibet nu var saare slet besat med Folk, brændte Esterne selv det op, efterat deres Flode havde samlet sig; (Det synes heraf at hvert Estisk Skib har kun været besat med 30 Mand.) Bisp Albert sendte derpaa de Christne Fanger, og det tilbage erobrede Gods til Erkebisp Andreas i Lund. Albert begav sig nu til Riga, hvor de nye Borgere, og andre, som der boede, toge gladeligen imod ham, og gik ham med Reliqvier imøde. Broder Theodorik den ældre drog da fra Thoreida med alle de korsede Pilegrimme, som Aaret over havde stredet i Lifland, og tog han en Liflænder ved

Knud IV Aar 1202.

a) Meeningen af den gamle Krønike-Skrivers Ord hos Gruber er denne: De nye ankomne Pilegrimers Bestemmelse var at bruges imod Livlænderne, hvor deres Tieneste agtedes meest nødvendig. Nu forestilte de Bispen, at det var en lige saa fortienstlig Handling at figte mod Esterne, som mod Livlænderne, og at de ved at krige mod Esterne lige saa vel kunde fortiene at tilsiges Syndernes Forladelse, som ved Strid med Livlænderne. Biskopen gav da efter, og tilsagde dem Syndernes Forladelse ogsaa for Kamp mod Esterne. Kall.

Knud VI. Aar 1202. ved Navn Caupo med sig, der var som deres Konge og Herre (Senior, Ældste). De reiste igiennem heele Tydskland lige til Rom, hvor Theodorik forestilte Caupo for Paven, som tog vel imod ham, kyste ham, lykønskede ham til det Liflandske Folks Omvendelse, og udspurgte meget omhyggeligen de omkring Lifland boende Folks Tilstand. Efter nogle Dage forærede Paven ham 100 Stykker Guld-Mynt (Aurei) og velsignede ham, da han vilde reise tilbage til Tydskland, og medgav han Theodorik til Biskop Albert den heele hellige Skrift paa Latin, skreven med Pave Gregorii den Stores egen Haand. Gruber orig. Liv. p. 22. 25. Gadebusch Livl. Jahrb. I. 38. 40.

Paa Fæstningen eller Bierget ved Tønsberg tog nu Hungeren meget til: Med Julens Slutning løb derfor Halvard Bratte selv anden derfra, og kom til Kong Sverre, som gav dem Fred, men da Kongens Stridsmænd Morgenen efter formærkede dette, syntes dem, at det var ilde, at Bagler skulde have Fred. Da de paa Bierget imidlertid hørte, at Halvard havde faaet Fred, ventede mange af dem sig det samme, som forhen havde troet, at det ei var muligt, og løbe derfor fra Bierget til Kongen, som gav dem alle Fred, og nu af dem erfarede, at det var de andre ikke muligt længere at holde sig paa Bierget, da dem manglede aldeles Fedevare. Reidar gav da og Kongen tilkiende, at han Dagen efter agtede at gaae ned af Bierget, og da hellere falde i et Slag, end døe af Sult, men dog vilde han gierne udbede sig og sine Kamerader Naade og Fred, om saadant kunde erholdes. Kongen lod da blæse alle sine Folk sammen til Tinge, og talede der saaledes: "Jeg vil nu adsporge Eder, hvorledes vi skulle "handle med Reidar, og hans Kamerader, om vi saae dem i vor "Magt, da om saa skeer, troer jeg, at det vil glæde os allesam-

"men

"men at faae Ende paa denne Beleiring, og især vil det glæde "dem, som i Høst meest klagede, og nu kunne fare hiem; Skulle "vi nu give nogen Fred eller ingen? Hvad raade I!" Mange svarede: "Her paa Bierget ere just de samlede, som have meest skadet os og vore Mænd, og synes det ei at være rigtigt, da vi have "sultet her i Vinter for deres Skyld, og have lidt saa meget Ondt, "at vi nu skulde tage imod og give dem Fred, som have dræbt vore "Fædre og Brødre, og deele Skibs-Plads og Leie med dem." Kongen svarede: "Overveier vel, I gode Mænd! om nogen af "Eder er for stor til, at jevnføres med mig! Betænker, om nogen "skulle nogensinde forekaste Eder at have fulgt mine Fodspor! Her "i Tønsberg dræbte Baglerne min Broder Hyde, og i Osloe min "Frænde Philip Jarl, og mange andre, og nu i Vinter have I "vel hørt, at de have kaldt Sverre en Hunde-Tæve og Mær og "mange andre stygge Navne. Men alt dette vil jeg tilgive dem for "Guds Skyld, og derimod vente af ham igien Tilgivelse for hvad "jeg haver giort ham imod. I eie ligesaavel en Siel, som jeg, og "den maa I huske paa. Ingen vil kalde Eder blødagtige Folk, "fordi I spare dem." Tinget endtes derpaa saaledes, at alle henstillede til Kongen at handle heri efter eget Behag. Kongen lod derpaa Reidar vide, at han tilsagde dem alle Fred, hvorpaa de Dagen efter Klokken 9 om Morgen gik ud af Befæstningen, og bleve alle fremstillede for Kongen, til hvem de da aflagde Eed, og af ham omdeeltes iblandt Roderne, og tog han Reidar i sin egen Rode. Han bad dem derpaa at spise og drikke godt, men med Maade og med Varsomhed, hvilket de dog ei alle brugte, da de vare saa overmaade forsultede, hvorover de alle først bleve syge, førend de kunde komme til Kræfter: Mange af dem borttæredes da langsomt, og mange døde ogsaa strax. Reidar var længe syg,

Knud VI. Aar 1202.

Knud VI. og drog Kongen megen Omsorg for ham med Lægemidler. Sverre
Aar 1202 havde ligget 20 Uger for dette Bierg og, saasnart det var overgivet, lod han sette sit Skib i Vandet og lavede sig til Bortreisen. Imidlertid var han bleven syg i Tønsberg, men som Sygdommen kuns langsom tog til, drog han desuagtet dog afsted, saasnart han var færdig, og kom til Bergen i Begyndelsen eller kort for Fasten. Underveis laae han meest paa sit Skib udi Løftingen, hvor Reidar og laae tæt ved paa Høi-Sædes Kisten, og fik han samme Tilsyn og Hielp, som Kongen selv. Kongen talede ofte med ham, thi Reidar var en klog, og om mange Ting vel underrettet Mand. Ved Ankomsten til Bergen drog Kongen til Fæstningen, og lod reede for sig i de kongelige Værelser. Den tredie Dag i den anden Uge af Fasten faldt Kongen i Sveed om Morgen, og syntes Smerten da at være borte. Der kom da mange og saae til ham, da han ellers var vant til at have som oftest kun faa om sig. Efterat de fleeste vare borte, sagde han til Peter Svarte, at han vilde fortælle ham den Drøm, som han havde havt Natten tilforn: "Det har forekommet mig, som om den samme "Mand kom til mig, som jeg ofte forhen har seet, men aldrig "uden at det jo har betydet noget. Mig syntes, at jeg var syg "og mat, og at jeg spurgte ham, hvad Ende denne Sygdom vilde "tage, hvorpaa han strax vendte sig fra mig, og svarede: Sverre! lav Dig til, opreis mig alleene a). Dette Svar forekommer mig tvetydigt, og troer jeg, at det snart vil blive enten til "Liv eller Død." Peter sagde da: "Dette kunne I, Herre! klogere

a) Bør nok hellere oversettes: Lav dig alleene til at staae op. Jeg har ellers paa flere Steder her taget mig den Frihed at rette et og andet i Oversettelsen, uden just at angive Forandringen. Kall.

"gere udlegge end nogen anden; men mig kommer det dog for, at "herved sigtes til Opstandelsen paa den yderste Dag, og tykkes "mig, Herre! at Eders Drøm har betydet dette." Kongen svarede, at dette var rimeligt. Ud paa Dagen blev Kongen sletteres og Morgenen efter lod han sende ud i Byen efter Præster, som skulde meddeele ham den hellige Olie; Derpaa lod han oplæse et Brev, som han om Rigets Styrelse sendte til sin Søn Hakon, og lod det forsegle. I alles Overværelse sagde han da: "I ere "her alle Vidner til, at jeg ingen Søn haver i Live, uden Ha- "kon alleene, i Fald nogen herefter skulde komme og udgive sig "derfor; og derved vilde opvække Ufred her i Landet. Nu vil jeg "førend jeg faaer Olien, lade mig sætte op i Høi-Sædet (Thro- "nen,) og der vil jeg oppebie enten mit Liv eller Død; og vil det "da saaledes gaae anderledes end Bisp Nicolaus Arnasøn har "ventet, naar jeg døer der i Høisædet, og mine Venner staae om "mig; thi han sagde, at jeg skulde blive nedhuggen som et Fæe til "Føde for Hunde og Ravne: Men Gud være lovet, som har be- "skyttet mig i mange Trængseler mod mine Fienders Vaaben." Derefter fik han Olien, hvorpaa hans Kræfter aftoge, og da han mærkede, at det var paa det sidste med ham, sagde han: "I skulle "lade Ansigtet være bart paa mit døde Legeme, og lade det skue "baade af Venner og Uvenner paa det de kunne see, om mine "Fienders Forbandelse viiser sig i nogen Maade paa mit Legeme, "thi da kan det ikke skiules, i Fald det skulde gaae mig saa slemt, "som de har sagt. Jeg har havt langt meere Ufred og Vanskelig- "hed i mit Regimente, end Roelighed eller Vellevnet og Fornøi- "else, da jeg har havt mange Avindsmænd, som have udviist fuld- "kommen Fiendskab imod mig, hvilket Gud nu tilgive dem alle- "sammen, og dømme imellem os og om al min Handel." Og

Knud VI.
Aar 1202.

 der-

Knud VI. derpaa døde Sverre den 9 Martii en Løverdag, venteligen om
Aar 1202. Natten imellem Fredag og Løverdag. Med hans Liig blev forholdet efter hans egen Befaling, og maatte alle tilstaae, at ingen havde seet smukkere Liig end hans. Det blev baaret til Christ-Kirken i Bergen med et anseeligt Følge, og der i Muren indlagt imellem Choret og Kirkens søndre Dør, og blev Veggen derpaa tilmuuret, og paa den fæstet en Kobbertavle, hvorpaa stod med forgyldte Bogstaver et Vers af slig Indhold: Her ligger Kongernes Majestet, Styrke, og Piller og Billede, og udtrykte Exempel, Prydelse og Tapperhed, som var stærk og herlig, sit Fødelands Skiold og Værn, al Styrkes Manddom, Fiendernes Fornedrer, Norges Smykke, sit Folks Ære, Retvisheds Forfremmer, Hevnens Forbedrer, og alle sine Mænds Kierlighed a). Paa Veggen blev og ophængt et Fløiels (Pell) Dække, og ligeledes hans Fane, Skiold, Sværd og Staalhue. Sverre havde, fra det første han satte sig op imod Kong Magnus, regieret i 25 Aar, men efter hans Død i 18, og blev 51 Aar gammel. Aarbøgerne af Esrom hos Langebek I. 243. kalde ham ved en Skriverfeil Valdemar, men henføre hans Død rigtigen til dette Aar. Torfæus har selv paa tvende Maader oversat den af Sverres Saga tagne anførte Gravskrift paa Latin, udi hvilket Sprog den venteligen først har været forfattet, og meddeeler desuden tvende Oversettelser af

a) Rigtigere er denne Gravskrift oversat i den nye Udgave af Sverris Saga paa Latin saaledes: Hic jacet decus regum. Fulcrum & columen, imago & exemplar fidei, fortitudinis ac virtutis. Acris strenuitas. Præsidium & tutela patriæ, patriique regni. Robur ardui consilii. Detrimentum hostium. Honos Norvegiæ. Gloria suæ gentis. Patrocinium justitiæ. Emendatio legum. Suorum omnium amor & deliciæ. Kall.

af Michael Leigh Rector i Christiansand, af hvilke jeg vil alleene anføre Torfæi kortere: Knud VI. Aar 1202.

Hic decus, hic pietas, majestas, gloria gentis,
Rex, patriæ columen, robur, amorque jacent.

Den samtidige Forfatter af Sverres Levnet, giver denne Konge følgende Vidnesbyrd: Han var overmaade vel skabt, og havde en deilig Hud, men lav af Væxt, og tyk, stærk af Kræfter, havde et bredt og vel dannet Ansigt, et smukt klippet Skieg, rødagtige Øine, men derhos smukke og stadige (lagu fast). Han talede ei meget, men betænksomt, og dog, naar det behøvedes, var han veltalende og kunde strax tage til Orde; ligeledes var han stormodig, og endskiønt det syntes, at han ei talede høit, saa kunde dog de fierneste forstaae ham. Naar han sad i Heisædet i sin kongelige Prydelse, syntes han en statelig Høvding, thi han var høi i Sædet, men havde korte Been. Han drak aldrig saa meget, at han derover tabte Forstandens Brug, og spiiste han kun eengang om Dagen. Han var dierv og kiæk; og kunde taale Uveir, Strabads og Natte=Vaagen. Der var stor Forskiel paa hans og hans Faders Kong Sigurds Gemyts Character. Den sidste var letsindig, heftig, og fremfusende, Sverre stadig og sindig: Sigurd var lettroende og hørte gierne Øretudere, Sverre var varsom og forsigtig i at vælge sig Venner: Sigurd var ustadig i Raad og Sind, Sverre bestandig og altid eens: Sigurd ivrig og aabenmundet, Sverre tavs og betænksom: Sigurd vankyndig og vankelmodig, Sverre klog og raadsuld. Men i mange Ting lignede de dog ogsaa hinanden: Begge vare de høittænkende og ædelmodige: Begge sædelige i Omgang med deres Hof=Sinder, blide mod deres Venner, men haarde mod deres Uvenner; Begge meget elskede af deres Hof=Sinder og Følge, da de vare meget villige

Knud VI. lige til at hielpe dem i Nød, og jo meere man derfor kiendte dem,
Aar 1202. desto meere elskede man dem. Sverres Død gik hans Mænd og oprigtige Venner meget til Hierte, og maatte hans Uvenner selv tilstaae, at en Mand, som Sverre, havde ei været i Norge i deres Tid. Saavidt den gamle Skribent. At Sverre ei bragte sin Levealder høiere, uagtet hans gode Levemaade og Kræfter, foraarsagede vel al den Møisommelighed, og de utrolige Besværligheder og Bekymringer, han udstod; og meere maatte han heraf døie, end fast nogen anden Konge; thi hans heele Regiering var intet andet end Feide og Uroe, saa at han ikkun havde eet eeneste Aar Fred. Man maae i alle Begivenheder beundre hans uforsagte Mod, Kiekhed, Bestandighed i Fare og Modgang, Snildhed og Hurtighed, da naar det syntes næsten at være ude med ham, var han strax efter oven paa. Som en Lynild foer han fra et Sted til et andet, og viiste sig hvor man mindst ventede ham. Med Rette kan man sige om ham, som om Frankriges Henrik, at han var sit Folks Overvinder og Fader i Henseende til den Mildhed, som han udviiste mod sine overvundne oprørske Undersaatter; Dets fuldkomne Fader vilde han have været, om de idelige Oprør, Bisperne opvakte, havde forundt ham Tid og Leilighed til at tænke paa Landets indvortes Forbedring. Da han engang havde været bestemt til Præste-Embede, havde han erhvervet sig større Kundskab, især i det Geistlige, end Konger da ellers havde, og var han ikke ukyndig i det latinske Sprog. Nødvendighed, indtreffende Omstændigheder, Erfaringer og hans egen Skarpsindighed lærte ham Krigskonsten. Han elskede sine Frænder, var mild og gavmild mod sine Venner, besøgte Gudstienesten flittig; sit Ord holdt han ubrødeligen. I ham fandt Lovene deres ivrige Haandthæver; Paverne en kiek Modstander; hans Krigsmænd en billig og selv deeltagende

tagende Anfører. Riget vilde have gaaet fra den rette Kongestamme til en fremmed Slægt, om han ei havde opstaaet; men han hævdede den kongelige Slægts Ret, og fra ham stamme alle de følgende Norske Konger, som ogsaa giorde sig en Ære af at tilstaae det i Begyndelsen af deres Diplomer. Korteligen: Norge haver aldrig havt en Konge af større personlige Egenskaber, men vel mange, der have ført et lykkeligere Regimente deels ved indvortes Fred, som Oluf Kyrre, Sigurd Jorsalafar, og adskillige i følgende Tider, deels derved at deres Krige og Seiervindinger have været over udvortes Fiender, da Sverre derimod ved en ublid Skiebne nødtes til stedse at seire over sine egne Undersaattere. Men da intet Menneske er uden Feil, begik Sverre uden Tvivl een deri at han drev Stridighederne med Bisperne for vidt, som var for Riget saa meget skadeligere, da disse Stridigheder dreves af personligt Had imod ham, og kom Bisperne ogsaa derfor strax efter hans Død tilbage og forligte sig med hans Søn og Eftermand Hakon. Vist nok vare disse Bisper, især Nicolaus og Erik, onde og urolige Mænd, dog drev Sverre det vel for vidt med den sidste, som maaskee ellers havde bleven stille, og følgeligen alle de andre Bisper med, og da kunde Sverre og Landet maaskee have i hans sidste Regierings Tider nydt en ønskelig indvortes Fred. Dog et er at skrive herom i sin Stues stille Roe, et andet at handle i Stridighedernes Bulder, og Eindrælddelsernes Tummel. Sverris Saga 179-182. Torfæi h. N. IV. 1. 24-27. Knud VI. Aar 1202.

—— Til det smukke Kiøn var og Sverre hengiven, og avlede Børn med fleere end et Fruentimmer: Sigurd (som døde kort før ham, efterladende sig en ung Søn ved Navn Guthorm,) og Hakon, Ingeborg og Cecilia; hvoraf den eene ægtede Einar Præst, Lehnsmand paa Roga-Land, en stor Høvding, og Kong

Ha-

Knud VI. Aar 1202. Hakon, Sverres Søn meget klar. Arbeide, Sorg og Møie kunde altsaa ei qvæle hos ham den Lyst, som Tiderne og Menneskelighed antændte: Dog lader det, at han ei havde Omgang med noget fremmed Fruentimmer, efterat han havde ægtet den Svenske Konge Erik den Helliges Datter Margrete, hvorover man saa meget meere maae undre sig, siden hun ei kan have været ung, da han ægtede hende, hvorfor han vel og ikkun avlede Christine med hende, og er det desuden ogsaa vist, at hun var af et ondt og slemt Gemyt. Saxo skriver l. 14. p. 348, at Sverre havde først kaldet sin Søn Una efter sin Fader Smeden, men siden, da han fegtede for at faae det Norske Rige, kaldte han ham Sigurd efter den, som han da udgav for sin Fader. Heraf maae man slutte, at Sverre har avlet Sigurd, imedens han endnu opholdt sig paa Færøe. Af Sverres Saga c. 62 sees, at Sigurd var indtil 1181 blevet opfødt hos Gudlaug Vala a), hvilket synes at viise, at han har været født en Tidlang tilforn, og maaskee førend 1177, da Sverre kom til Norge. Hakon derimod og Cecilie og Ingeborg har Sverre nok avlet med Christine, og var hun hans ægte Kone, (saafremt Ørnhielm hist. eccl. p. 602 har rigtig angivet hendes Navn, da han ei siger, hvorfra han har det,) og venteligen bleven gift med ham, efterat han 1177 havde ladet sig erklære til Konge, men han skiltes fra hende, da han ægtede Margrete 1185, thi at den første da endnu var i Live, sees af Sverres Saga c. 122 Sid. 217. Om disse Ting har Kiøbenhavns Skoles fortreffelige Rector Thorlacius svaret mig saaledes paa mine opgivne Spørgsmaal:

1) Om

a) See herom vor Forf. i Waldemars I. Historie S. 650. Kall.

1) Om Navnene paa Sverres Friller, og hvilke Børn han avlede med dem? Knud VI. Aar 1202.

Navnene paa Kong Sverres Friller kan jeg ikke opgive, da jeg ingensteds har fundet dem i Historien. Det er bekiendt, at Kong Sverres Historie, maaskee den eeneste i sit Slags blant de Nordiske, er skreven i hans levende Live og under hans Tilsyn. Sverre selv, som vidste, hvor skadeligt og lidet hædrende for ham og hans Brødre hans Faders Udsvævelser i det Kapitel havde været, og hvor meget hans Fiender ved alle Leiligheder bebreidede ham, at han ikke var sin foregivne Faders Søn, synes med Villie at have draget et Skiul over den eller de Fruentimmers Navne, med hvilke han havde avlet de 4 Børn han havde, førend han ægtede den Svenske Prinzesse. Maaskee er det og tildeels skeet for ikke at støde Dronningen, og opvække hendes Skinsyge og Had mod denne eller disse Qvinder og deres Børn, og Kong Hagen Sverresens Død, saadan som Historien beretter den, viiser, at den ligesaa tappre, som kloge Kong Sverre har havt sine gyldige Aarsager til denne Forbeholdenhed i hans Historie. Ikke desmindre er det afgiort, at Kong Sverre, før han ægtede Dronning Margrete, havde avlet 4 da levende Børn, nemlig 2 Sønner Sigurd Lavard og Hakon, og 2 Døttre, Cecilia og Ingeborg. See Sverres Saga Cap. 100. Men om disse ere avlede med een eller flere, og hvad Moderens eller Mødrenes Navne have været, derom leder man forgieves i Historien. Jeg for min Deel troer, at Sverre ingen egentlige Friller har havt; men at disse 4 Børn have havt een Moder, som Sverre ordentlig har ægtet, strax efter at han antog Kongenavnet, ventelig en smuk Datter af en hæderlig, skiønt maaskee just

Knud VI. ikke fornemme Mand i Norge; thi at det ikke er skeet i Færøerne,
Aar 1202. hvilke Sverre forlod da han var 25 Aar gammel, kan man slutte deraf, at Sverre da var Præst, og det var Geistlige den Tid forbudet at indgaae ordentlige Ægteskaber. Den Norske Geistligheds Beskyldning, hvormed de formaaede den Pavelige Legat til at vægre Kong Sverre Kroningen, var iblant andet den, at Sverre havde givtet sig med Dronning Margrete, uagtet han tilforn havde indgaaet lovligt Ægteskab med en anden, som endnu levede. See Sverres S. Cap. 122. Denne Beskyldning, som Historien ikke modsiger, har bevæget mig til at troe, at denne Kong Sverres første lovmæssige Kone har været Moder til Kongens 4 ovenmeldte Børn, og at dette lovlige Ægteskab ved en frievillig Skilsmisse er blevet ophævet, da Sverre efter Kong Magnus Erlingsøns Død af Stats Aarsager ægtede den Svenske Prinzesse. Samme Stats Grunde have da og forvoldt, at Kong Sverre ikke har tilladt at indføre noget udførligt i hans Historie angaaende det første Ægteskab. Dette synes mig rimeligst og meest overeensstemmende med Kong Sverres øvrige Character, med hvilken foranderlig Elskov ikke synes at rime sig, hvilket Forfatteren af hans Historie i det 181de Cap. uden Tvivl peger paa, naar han viiser den store Forskiel, der i den Henseende var imellem Sverre og hans Fader Kong Sigurd Mund, hvilken sidste han kalder fiölrádr ɔ: animo varius & versatilis; men Kong Sverre rádvandr ɔ: abstinens, castus, virtutis rigidus satelles. Med Dronning Margrete havde Sverre, som bekiendt, een eeneste Datter, Prinzessen Christine, siden gift med Baglernes Konge, Philip Simonsen. Omtrent 3 Aar før Kong Inge Bardsens Død, og altsaa 15 Aar efter Kong Sverres Afgang, kom en ved Navn Erling fra Færøerne over til Norge, som udgav sig for en

Søn af Kong Sverre; hans Moder heed Astrid, Roes Datter; denne Roe skal da nok være Bisskop Roe, Broder til Sverres Stedfader Unas; hvilken Bisskop selv havde opdraget Kong Sverre, og viet ham til Præst; hvorover Bisskoppens Søn Peder, altsaa Broder til Astrid, var tilstæde og fulgte Kong Sverre i det store Slag, hvori Kong Magnus Erlingsen faldt. See Sverres Saga Cap. 23. Denne Erling begav sig da strax til Baglernes Konge Philippus, og blev af hans Dronning Christine, Kong Sverres Datter, erkiendt for hendes Broder, hvilket Foregivende var i mine Tanker aabenbare falskt, da det deels ikke er rimeligt, at denne Søn af Sverre skulle have holdt sig i Skiul al den Tid Faderen og hans Søn Hagen levede og regierede i Norge, og først 15 Aar efter Kong Sverres Død være kommet for Lyset; deels strider mod Kong Sverres egen Bekiendelse, som paa sin Sotteseng forsikkrede, at han ingen anden levende Søn efterlod sig end Hagen, hvis ældre Broder Sigurd Lavard var død, omtrent et Aar før Faderen. See Sverres Saga Cap. 180. At Sverres Datter Christine villig erkiendte denne Erling for sin Broder, skeede ventelig ikke, fordi hun vidste eller troede, at han var det, men for at skaffe Kong Inge Bardsen af den Reinske Familie en nye Modstander og Prætendent til den Norske Krone, hvis eeneste lovmæssige Arving hun ventelig ansaae sig selv og sine ventende Børn at være. Man har da ingen Grund til at antage, at Kong Sverre har, foruden Dronning Christine, hans eeneste Barn af sidste Egteskab med Dronning Margrete, havt andre end de 4 ovenmeldte Børn, og disse meener jeg har været avlede i et lovligt Egteskab med hans første Kone, hvis Navn Historien fortier, som dog er besynderligt. Jeg troer der- Knud VI. Aar 1202.

 for,

Knud VI. for, at Kong Sverre ingen Friller har havt, i det mindste vil
Aar 1202. det af Historien neppe kunde beviises.

2) Om Einar Præst havde Kong Inge Bardsens Søster, eller Kongen hans Søster?

Denne Einar Kongsmagr ɔ: Kongens Svoger, var allerede sidst i Kong Sverres Tid en anseelig Mand. See Sverres S. Cap. 178. Men under Kong Hagen Sverresen, og Kong Inge Bardsen blev han endnu anseeligere, og var Lehnsmand i Stavanger, hvor han under Kong Inges Regiering blev tilsidst overfalden og dræbt af Baglerne under Erling Steinveg. See Torfæi Hist. Norv. P. IV. Libr. 3. Cap. 1. Denne Einar Kongsmagr var i Følge Hagen den Gamles Historie, ikke Svoger af Kong Inge Bardsen, men en Svigersøn af Kong Sverre selv, og altsaa en Svoger af Kong Hagen Sverresen, hvis Søster, ventelig den ældste Cecilia, han har havt til Ægte; skiønt dette sidste dog ikke er saa afgiordt; thi den yngste, nemlig Ingeborg, først givt med den Svenske Prinds Carl Sverkersen, kan efter hans Død være blevet givt med denne Einar, da Historien ikke nævner hans Kone. Samme Einar Kongsmagr bliver og udtrykkelig kaldet Præst. See Torfæi H. N. P. IV. 2. 2. p. 79.

I Kongens Mynt-Cabinet forekomme 7 Mynter og 2 Bracteater af denne Konge; alle smaae og tynde, og af puurt Sølv. Paa den eene har Aversen et kronet og skiegget Hoved med en Cirkel af Punkter, og Omskrift: Rex Sverus Magnus, og Reversen et Kors udi tvende Cirkler, og sees i hver af Korsets inderste fire Winkler, en Lilie eller liden Fugl, thi tydeligt kan man ikke kiende det; og i de yderste Winkler: Ni. Ni. Ni. Ni. som vel skal betyde

Ni-

Nidaros, og de fire Seiervindinger, han der erholdte. Den anden Mynt har alleene den Fotskiel, at Haaret paa Hovedets venstre Side ikke er saa fuldkommen udtrykt, og er derfor maaskee samme Mynt. Den tredie er mindre end de forige, og paa dens Avers er Ansigtet og især Hagen meget smallere og længere. Paa den fierde er Hoved og Krone endeel anderledes. Paa den femte er Hovedet stærkere udtrykt. Den siette har ingen Omskrift, men samme Ansigt: Korset paa Reversen er meget anderledes. Den syvende er ligedan, men meget mindre. Paa den eene Bracteat staaer et S i en Cirkel med Straaler om, og paa den anden et kronet S. i en Cirkel uden Straaler. I Museum Regium af Laurenzen findes paa Tab. XXVIII. n. 69 kun een Mynt med de 4 Ni. paa, som der formodes at betegne det her oventil anførte. I den Hielmstiernske Samling p. 204 findes samme Mynt. — Den samtidige Engelske Skribent Guillelmus Neubrigensis skriver III. 6. p. 276, at Sverre førte følgende Ord i sit Segl: Sverus Rex Magnus, ferus ut leo, mitis ut agnus. Spørgsmaal bliver nu derved, om Magnus er hans virkelige Navn, eller betyder den Store: Her synes Ordene at betyde det sidste, men paa Mynten snarere det første, og haver han maaskee optaget det efter Kong Magnus Barfod, som Gheysmer hos Langebek II. 381 meener, og Saxo p. 348 udtrykkelig skriver, for derved at viise, at han nedstammede fra denne drabelig og mægtige Konge; thi efter Magnus Erlingsen har han vist ikke kaldt sig, da han ansaae ham for en uretmæssig Besidder af Thronen. Efter Sverres Saga Cap. 5. foregav ogsaa Sverre selv at have drømt, imedens han var paa Færøe, at St. Olyf havde kaldet ham Magnus. Dette viiser, at Magnus er et ordentligt Navn i hans Segl og paa hans Mynter. Vel sandt, at han fortiente Tilnavn

Knud VI.
Aar 1202.

af

Knud VI. Aar 1202. af den Store, men sligt var ikke brugeligt i de Tider, og desuden pleiede Kongerne aldrig selv at skrive sig saaledes. Omskriften vidner ellers en slet Munke-Smag, hvorvel det er vist, at han viiste sig som en Løve mod stridende Fiender, og som et Lam mod dem, der bade om Naade. I Anledning af dette skriver **Guillelmus**, at **Sverre**, udviiste Mildhed mod sine Undersaatter, og Ærbødighed mod Kirker og Klostre; et herligt og uforbægtigt Vidnesbyrd af en bitter og ved Fordomme indtaget Fiendes Mund. Naar **Sverres** Sønnesøn **Hakon Hakonsen** undtages, har ingen anden Norsk Konge foruden **Sverre** nydt den Lykke at efterlade til Efterverdenen en samtidig, omstændelig, nøiagtig og troeværdig Historie om sit Liv og Levnet og Regimente. Den Saga vi har om ham er ved adskillige samlet under **Sverres** eget Tilsyn og Tilsigende, og siden udskrevet, som man holder for, ved den Islænder **Carl Jons Søn**, Abbed af Thingeyre i Island fra 1170 a) af, (hvorfra han reiste til Norge 1185, og siden tilbage igien til Island, hvor han døde 1213,) og blev denne Historie siden afskrevet af den lærde Islænder **Styrmer hiin Frode**. Man haver endnu tvende gode Afskrifter af den, den eene i den berømte codice Flateyensi, som er skrevet 1387, og den anden i No. 325 i Qvarto blant Arnæ **Magnæi** Manuscripter

a) Det er Sturlunga, som henfører hans Ansettelse, som Abbed til 1170, og denne omtaler ogsaa hans Norske Reise. Torfæus series Reg. Dan. p. 45 har 1169 og saaledes ogsaa de af mig til Trykken befordrede Annaler. I Finn. Johannæi hist. eccl. Island. I. p. 211 er 1179 en Feil, maaskee Trykfeil. Hans Død henfører de fleeste Annaler til 1212, men een har 1211 og en anden 1213. Hvorfra vor Forf. har, hvad han her melder om Styrmer Froda veed jeg ikke. Kall.

ter a), hvilken sidste er desværre dog meget ufuldstændig. Endeligen har denne Historie seet Dagens Lys i den fierde Deel af den ypperlige Udgave af Snorro Sturlesøn, som vor lærde Kiøbenhavnske Rector Justitsraad Thorlacius besørger ved Arveprinds Friderichs Gavmildhed og paa hans Bekostning. Det er nok sagt til denne Histories Roes, at den i nøiagtig og omstændelig Beretning overgaaer Snorro selv. At Kong Sverre ogsaa har havt megen Deel i det ypperlige Skrift kaldet: Det Kongelige Speil, eller Speculum Regale, og at det i det mindste er skrevet under hans Opsigt og Bestyrelse, synes meget rimeligt, allerhelst den sande Original har været paa Norsk, og er siden bleven oversat paa Islandsk, og da i dette Skrift ommeldes en Bog b) som den Græske Keiser Emanuel sendte til Sverre, og kuns tvende Keisere have været af dette Navn, af hvilke den sidste Emanuel Palæologus, som først døde 1424, ei kan meenes, da enhver, som læser Speculum, maae indsee, at Skriftet ei kan være saa Knud VI. Aar 1202.

a) Den Flateyiske Haandskrift er den i den nye Udgave med B betegnede og af mig ofte forhen anførte, som Suhm og Torfæus har fulgt. Haandskr. No. 325 er i den nye Udgave bemærket A. Kall.

b) Stedet i Kong-Speilet hvortil vor Forf. sigter, findes Sid. 76, men at den Bog, der omtales, skulde være sendt til Kong Sverre, kan ikke af Ordene uddrages, men vel at den kort før Kong-Speilet skreves, er kommet til Island. Det er det opdigtede og ofte trykte Brev fra den saakaldte Jon Præst, som meenes. Samme findes, saa vidt jeg veed, i alle trykte Udgaver, som skrevet til den Græske Keiser Emanuel, der maa være Comnenus, da Emanuel Palæologus er for ung til at det kunde være ham, men i Haandskrifter, for Ex. i den Harleianske No. 3099. angives det skrevet til Keiser Friderich, nemlig Barbarossa. At det er dette Skrift, hvortil sigtes, har Erichsen alt bemærket i Forberedelsen til Kong-Speilet Sid. 60. 61. Kall.

Knud VI. saa nyt, bliver det den ældre Emanuel Comnenus, som døde
Aar 1202. 1180, fra hvem Sverre fik Bogen. Skade, at tvende Bøger ere bortkomne af dette herlige Skrift, da det alleene viiser, hvor klog og indsigtsfuld en Mand Sverre har været. Den samtidige Roger af Hoveden skriver ved Aaret 1204, at Sverre i 15 Søe-Slag overvandt og dræbte 15 Konger, nemlig Magnus, Borgher (maaskee Vikar) Siwardus (det er Sigurd) Ordus (maaskee Orm Kongs Broder) Belue, Zether (begge mig ubekiendte) og 6 andre, som ei nævnes, samt endnu en Guthron (Guthorm), Johan Cuuelung (Jon Kuflung) og Siward Adestans Søn, som Hoveden siger at han dræbte paa sin Salvings Dag, og ellers er ubekiendt a) og venteligen er det ogsaa kuns et falskt Rygte. Worm i additam. ad monum. run. p. 36 taler om et Eenhiørnings Horn, som havdes i Utrecht, og hvorpaa stod Sverri med Runer, hvilket rimeligen har tilhørt denne Konge. Det lader, at Sverre har stadfæstet Hovedøe Klosters Privilegier. — Strax efter Sverres Død drog Birkebeenerne paa et stort og vel udrustet Skib under Anførsel af Hakon Galin og Peter Steiper til Trondhiem, og bragde den afdøde Konges Brev med sig. Fra Stads Havet af seilede de udenskiærs ned til Trondhiems Led, da de ei turde seile indenskiærs for Baglerne, der vare i Besiddelse af Sogn, Fiordene, begge Mørene og Romsdalen, og laae der med store Hobe. Da de kom til Nidaros, lagde de ind til Kongsgaarden, efterat Messen var sunget, hvor nogle af Kongens Folk kom dem imøde, hilste dem venligen, og spurgte, hvorledes Kongen befandt sig, da de havde hørt, at han var syg. Birkebeenerne svarede, at han var nu bedre, og

spurg-

a) See herom forhen Sid. 342. Kall.

spurte, hvor Hakon Kongens Søn var, og da de hørte at han var hiemme, gik de først til Christ-Kirke, venteligen for at giøre deres Bøn, og derpaa igien til Kongsgaarden, hvor de bad Hakon gaae ud til sig, da de havde noget hemmeligt at sige ham. Som han nu kom til Døren, gik Hakon Galin, Peter Steiper og nogle af de fornemste ind, hilste ham venteligen, gave ham hans Faders Død tilkiende, og overleverede Brevet. Efterat have talt nogen Tid sammen, lod Hakon sammenkalde sit Raad og alle sine Hof-Mænd, og gav dem dette tilkiende, og blev han da i samme Stævne udraabt for Konge over ganske Norge. Samme Foraar blev alle Bønder i Throndelagen stævnede til Ørethinget, hvor han da ogsaa blev antaget til Konge over det ganske Land, og var en Bonde, ved Navn Skervard, her den første, som gav ham Konge-Navnet. Derefter antog han fleere Hofmænd og Drabantere, og kom alle hans Faders gamle Hofmænd til ham, og beskikkede han af dem duelige Mænd over Lehnerne. Siden lod han sine Lang-Skibe udruste, udskrev Ledingsmænd og, efterat have giort alting færdigt, drog til Bergen. Den Baglske Konge Inge var strax kommet til Vigen, saasnart Sverre havde forladt samme efter Erobringen af Bierget ved Tønsberg, og forblev der indtil han fik vis Tidende om Sverres Død. Ufortøvet samlede han nu Skibe, og besluttede at seile til Bergen, da Rygtet udspredte, at Baglerne agtede sig snart til Trondhiem, snart til Jedderen, til hvilken sidste Bøygd de endog sagdes alt at være komne. Hakon sendte derover en Flode og Hær mod dem anført af Peter Steiper, Thorgrim af Bianes, Einar Kongens Frænde (Kongsmagr) og fleere, som da de kom til Øen Rott, hørte at Baglerne vare i Stavanger, og hvilke da Morgenen efter Birkebeenernes Ankomst kom til Øen, men toge strax Flugten, da

Knud VI. Aar 1202.

Knud VI. Aar 1202. de imod al Formodning fik Birkebeenerne der at see. Birkebeenerne forfulgte dem, og toge et af deres Skibe, som forsvarede sig godt, saa at de fleeste Folk derpaa bleve dræbte. De andre flygtede ind i Fiordene, forlode deres Skibe, og gik i Land. Torfæus beretter af en Haandskrift, at Sigurd, Kongens Frænde, en Dattersøn af Kong Sigurd, Sverres Fader, som da var i Bergen, da han hørte at Baglerne agtede sig did, seilede af sig selv dem imøde, og paa Jedderen, hvor han antraf dem med en stor Hær, nødte dem til at flygte fra Skibene til Lands, hvor han igien indhentede dem, og kom med alt, hvad de førte med sig, som Bytte tilbage til Bergen. Kongen begav sig endnu den samme Sommer tilbage til Trondhiem efter at have tilbragt nogen Tid i Fiordene. Efter Sverres Død forlod hans Enkedronning Margrete Bergen, og tog med sig sin og Sverres Datter Christine, samt sin Søster-Datter Christine, Nicolai Datter, og medtog hun ogsaa meget kosteligt Boskab. Hun drog først til Vigen, agtende sig derfra til Vestgothland, men da Birkebeenerne og Kongens Raad ansaae det for uanstændigt, at Sverres Datter og Hakons Søster skulde forlade Riget, drog Peter Steiper til Oslo, og traf der endnu Dronningen. Her efter nogle Dages Forløb gik Peter Steiper til Prinzessen, da hun var i Bad, og berettede hende, at Baglerne vare komne; Hun gandske forskrækket spurgde ham om Raad, og tog han hende da i sin Favn, og bar hende til sit Skib, lod derpaa strax tage Tieldingen af, og roe til af al Magt. Dronningen fik Underretning herom, skyndte sig ned paa Bryggen, og raabte, at man skulde lade hende faae sin Datter igien; men da Peter Steiper hertil svarede, at hun først skulde overantvordes hendes Broder, forbandede og udskieldte Dronningen ham, udstrakte begge sine Arme og sagde: "Gud give

"jeg

"jeg maae leve den Dag, at jeg maae igien tilføie Eder ligesaa me- Knud VI.
"gen Sorg og Harme som I grumme Folk nu tilføie mig. Jeg er Aar 1202.
"Kongedatter, og var gift med en Konge her i Landet, og haver ei "uden dette eene Barn med ham, hvilket I nu frarøve mig, som "om det var Trælbaaren, eller et Slegfredbarn." Saaledes blev hun ved at raabe, saalænge de kunde høre hende, og da det intet hialp, drog hun bedrøvet med sin Søsterdatter til Sverrig. Prinzessen blev ført til hendes Broder Kong Hakon, hvor hun blev vel modtaget, og med al tilbørlig Agt og Ære, saa at hende feilede intet uden hendes Moders Nærværelse. Torfæus vidner, at den af ham forhen anførte Kiøbenhavnske Haandskrift beretter, at Kong Hakon drog om Foraaret til Vigen, og var der langt ud paa Sommeren, men om saa skulde være, hvorpaa han dog tvivler, maae han være draget didhen fra Bergen, og derfra igien til Trondhiem, hvor han vist opholdt sig Vinteren over imellem 1202 og 1203. Efter sin Faders sidste Brev tilbagekaldte Hakon ved Breve alle de landsflygtige Bisper og tilbød dem Forlig, hvorefter Erkebisp Erik, Bisp Martin af Bergen, Niall af Stavanger, Ivar af Hammer, Nicolaus af Oslo, kom alle tilbage, deels fra Danmark, deels fra Sverrige, i hvilke tvende Riger de havde skiftet med at opholde sig, og blev de da ei alleene forligte med Hakon, men endog nøie forbundne med ham, hvorpaa hver af dem begav sig til sin Bispestol. Rimeligen har Sverre forordnet dette, deels fordi han vidste, at Bispernes Had vilde kiøles ved hans Død, da Fiendskabet imellem dem og ham havde været personligt, og deels fordi han indsaae, at Hakon ei besad Siels-kraft og Styrke nok til at udholde med dem, saa han dog engang vilde forlige sig med dem, og det da paa slettere Vilkaar end nu, naar det skeede strax. Desuden var og Sverre alt for paastaaen-

Knud VI. de og høimodig til selv at giøre det, men klog nok til at giøre det
Aar 1202. ved en anden, for derved at forskaffe sin Søn og sit Land Fred og Sikkerhed. I Svaghed og paa Døds-Sengen tænker man og i mange Ting anderledes end i fuld Kraft og Liv. Erkebispen løste derpaa Landet af Band, i hvilken Sverre var død. At Bisperne saa let toge mod Forliget, dertil var vel Aarsag, at de vare kiede af den langvarige Landsflygtighed, og deres Godsers og Indkomsters Fratagelse, at Baglernes Magt tog kiendeligen af, at de Danske, som havde i Tydskland at bestille, understøttede ei Baglerne med nogen Kraft, og, som det synes, nu en Tidlang aldeles intet; Sverre var nu død: En ung og nye Konge tilbød dem Fred: Intet Under, at de tog derimod. Man har endnu Kong Hakons i Thorkelins Diplomat. p. 18 trykte Brev til Erkebisp Erik, alle andre Bisper, lærde Mænd, Bønder, Butegne (ved de første forstaaes uden Tvivl Odelsbønder, og ved de sidste Byselbønder,) Guds og sine Venner. Det findes nu kun i en Vidisse af den Trondhiemske Erkebisp Eiliff, udstedet 1324 udi Nidaros, vigilia S. Petri, maaskee den 28 April, hvorudi Brevet tilskrives Kong Hakon Hakonsen, og bevidnes, at Kongens Segl hang endda for; men besynderligt er det, at en Trondhiemsk Erkebisp kunde kuns 120 Aar efter tage Feil i Kongens Person, og tilskrive Hakon Hakonsen det, som tilkommer Hakon Sverresen. I Brevet beklager Kongen Landets store Ulykke og jammerlige Krige, da de, som vilde styre, beskytte Landet og Lovene med Retvished, samt elske Gud og den hellige Kirke, vare faldne, og at derimod de vare tilovers, som giorde alt Ondt og Uret, saa at hverken Lærde eller Ulærde frygtede Gud eller gode Mænd, men alle levede, som de vilde, uden at agte Lovene, som tilsidesattes; Ran herskede, Usæder voxede, gode Sæder aftoge, Qvinder

der bleve skammeligen voldtagne, Kirker opbrudte, den Christne Knud VI.
Lære var nær sin Undergang, dersom Gud og gode Mennesker ei Aar 1202.
vendte det til det Bedste. De fleeste sagde, at den Uheld, som
var kommen over Landet, opstod af den Splid, som havde været
imellem Konge Magten og Bisperne. Da nu dette havde været
Kongen til megen Skade, men især dem, som mindst Deel havde
deri, nemlig Bonden, som beboede Landet, bad Kongen for Guds
og den hellige Kirkes Skyld, at al Trætte imellem den hellige
Kirke og Kongen maatte nedlegges; Kongen bekiendtgiorde herved
for alle, at han paa sin Side nedlagde al Splid og Trætte, som
havde været imellem de tvende Magter, den Kongelige og den Bi-
spelige, og at han lovede den hellige Kirke og de lærde Mænd al
den Frelse, som de burde have, og som de hellige Skrifter fast-
satte imellem ham og dem, og som den hellige Kirke havde havt
fra nye og gamle Tider af, dog uden Skade for Konge-Magten
og den kongelige Myndighed, saaledes som Kardinal Nikulas
fastsatte det, og som de tre Konger Øistein, Sigurd og Inge
lovede og besvore, og som Kong Øisteins Brev vidner, og Kong
Magnus, og selv min Fader stadfæstede a) ved sine Breve, og
som de Eder bevidne, der bleve svorne for Legaten Fidentius b)
da Jarlen (Erling nemlig) trættede med Erkebisp Øistein om
den hellige Kirkes Frelse, Frihed og Rettighed. Derimod lover
den hellige Kirke og alle de lærde Mænd igien, at skulle beviise
mig

a) For ei at støde Geistligheden, og ei svække sin egen Ret til Riget, næv-
ner han ei det dem forhadte Navn Sverre. Suhm.

b) Arnas Magnæus viiser i en skreven Anmærkning efter Roger af
Hoveden, at der bør staae Stephanus, thi Fidentius var ei i Nor-
ge førend under Sverre, om han nogensinde har været der. Arnas
anmærker, at Fidentius skal være død ved 1198.

Knud VI. Aar 1202. mig al den Ære og Ærbødighed, som de bør viise mod en lovlig Konge, og som de hellige Skrifter og Landslovene tildeele mig. Og dette Jaord (Løfte, Forlig) haver jeg givet Gud og den hellige Kirke mig til Fred og Lykke, til Gavn og til Nytte, og alt Landsfolket til Glæde nu og fremdeles. Underskriften har Eilif ei anført. Dette mærkelige Brev er paa Norsk. I det latinske a) siges, at Forliget blev giort i Tønsberg. Brevet er uden Tvivl først udstedet efter Bispernes Tilbagekomst, og bør ansees for det egentlige Forlig. Landet vandt herved meget i Rolighed, og den mægtige Geistlighed fik sin Villie frem, af hvilken noget var billigt, men meget ogsaa imod Landets Beste, hvorvel tilstaaet af forrige Konger, og især af Magnus Erlingsen. Forliget var nødvendigt, uundgaaeligt, men ei saa nyttigt, som det havde været at ønske; dog i de Tider kom den verdslige Magt tilsidst stedse tilkort mod den Geistlige. — Gudmund den Gode, som var bleven udvalgt til Bisp i Holum paa Island, kom om Høsten til Kong Hakon udi Bergen, forblev hos ham en Tid, og vorte altmeer og mere i Naade hos ham; Vinteren over blev han hos Erkebisp Eilif i Trondhiem. Med ham fulgte den bekiendte Islænder Rafn Sveinbiørns Søn, en brav og gudfrygtig Mand, om hvilken haves en heel og endnu utrykt Saga, og som nogle ansaae for Helgen efter hans Død. Bisp Gudmund forærte denne Mand for hans Umage, og til Beviis paa sit ubrødelige Venskab en Soel-Steen, hvorved Bisp Finur Jonsen i sin Islandske Historie. I. p. 340. not. a. forstaaer en Art Opal eller Astroites, eller og en Magnet, (men da skulde den hede Seilsteen); men maaskee

a) Det haves og paa Latin, og vil jeg lade det latinske trykke bag ved, da Thorkelin har kuns udgivet det Norske. Suhm.

skee det har været et Kat-Øie, eller den saakaldte Oculus mundi. Knud VI.
Denne Sommer og Høst holdt Baglerne sig oppe paa Oplandet, Aar 1202.
men som deres Partie tog dagligen af, da fast alle Indvaanere gave sig under den nye Konge for hans Menneskeligheds og Tækkeligheds Skyld, (da han viiste sig meget from og venlig imod Bønderne, og derimod var alvorlig og streng mod sine egne Hoffolk, og straffede dem skarpt baade i Ord og paa andre Maader saafremt det ei vilde hielpe, naar de giorde Bønderne nogen Uret, som det sig sømmer en ret Lands Fader, der bør beskytte den Ringe og fortrykte mod de Mægtiges Overvold,) saa foraarsagede alt dette, at Baglernes Konge Inge begav sig ud paa Øen i Søen Miors eller Mios, og troede sig og sine der at være sikkre, da han og til den Ende fratog Bønderne alle de store Skibe og Færger, og lagde dem op til Øen. Men de Oplandske Bønder samlede sig med nogle af Kong Hakons Lehnsmænd, og fore over til Øen paa Baade og indrettede Flaader, hvilke Inge havde ladet dem alleene beholde, og kom de did, før det dagedes, da de strax søgte hen til Kongens Gaard, hvor Inge sad hele Natten, og drak med sine Mænd. En af Vægterne kom da ind i Stuen til Kongen, og sagde: "I sidde her skammeligen, Herre! Ufred er kommen til "Gaarden." Kongen sprang derpaa op, greb sine Vaaben, og sagde: "Staaer op, væbner Eder, og gaaer ud imod dem, og lader dem "ei dræbe os her inde." Kongen var en blandt de første, som gik ud, og værgede han og hans Mænd sig vel; men Striden varede dog ikke længe, førend han faldt med største Parten af sit Folk og beholdte kuns faa Livet. Da Baglerne, som havde samlet sig hist og her paa andre Steder, hørte dette, toge de Flugten, nogle til Sverrige, andre til Danmark, nogle ogsaa til deres Frænder, men endeel bade Kong Hakon om Naade. Saaledes gik det Bagliske

Knud VI. Aar 1202. Partie for den Gang til Grunde, og blev der da Fred i Landet, og saaledes udrettede Kong Hakons Ungdom og Mildhed det snarligen, som Faderens Mod og Tapperhed ikke havde kundet tilveiebringe i mange Aar. Et Manuscript hos Torfæus beretter, at Bønderne vel dræbte Inge, men at de bleve dertil understøttede og hiulpne ved nogle Forrædere iblandt hans egne Folk, især af Gunnar Lesti, som Inge havde beviist store Velgierninger og forundt Sæde næst hos sig. Alle Islandske Aarbøger, som tale om Inges Død, henføre den til dette Aar. Hakon Sverris skrevne Saga a), Torfæi hist. Norv. IV. 2. 1. — Den Svenske Hertug eller Jarl Birger, med Tilnavn Brose, ogsaa kaldet den Gamle, døde; Han var en Sønnesøn af Inger, den Danske Kong Knud den Helliges Datter. Hans Datter Inger blev den Svenske Kong Sverkers anden Gemahl, efterat Bengte eller Benedicte, en Datter af den Danske Herre Ebbe Sunesøn, var død. Med hende avlede Sverker en Søn, ved Navn Jon eller Johannes, som efter Sverres Saga Cap. 182 blev i dette Aar valgt til Svensk Konge, altsaa i Faderens levende Live, da han var 1 Aar gammel, følgeligen fød 1201, hvoraf jeg slutter, at Sverker har ægtet hans Moder 1200 og at Bengte er død 1199. Men mon man heri kan troe Sverres Saga, baade fordi ingen anden fortæller dette, saa og fordi den beretter paa samme Sted adskilligt andet urigtigt, saasom at Sverre og Kong Knud 6. døde 1215 b), (hvorfor og Torfæus l. c. p. 69 holder at

a) Om Hakon Sverres Søn haves en skreven Saga, som Torfæus og Suhm følger, men at anføre af den Afskrift, som Suhm har brugt, Sidernes Tal kan ikke nytte.

b) Dette Aarstal har rigtig nok Haandskriften B og derfor ogsaa Torfæus: Andre har, skiønt slet ikke bedre, 1195 og 1190. Kall.

alt dette for en seenere Tilsætning,) og endeligen, at det da bliver Knud VI.
underligt, at Sunos mægtige Afkom vilde 1208 og 1210 hielpe Aar 1202.
Sverker og Johan, da Sverker med Bengte havde avlet tvende Sønner, der vare ældre end Johan, og havde altsaa større Ret til Thronen. At Birgers Enke Brigita eller Birgitte, en Datter af den Norske Kong Harald Gille, har efter sin Mands Død, thi i hans levende Live har hun vel neppe giort det, begivet sig, som Nonne, ind i Rinbiarge-Kloster, sees af den Lundske Gavebog hos Langebek III, 563, (som formoder, at Risabierg i Nerike, derved forstaaes, hvilket Kloster Kong Sverker anlagde omtrent Aar 1200,) hvor hun den 22 October, uvist i hvilket Aar, døde i en høi Alder; Hun havde først været gift med Carl Suneson, Jarl af Gotland; Hendes Mand Byrger blev begravet i Alwastre Kloster. — Om Foraaret drog den Skotske Konge med alle sine Høvdinger og en overmaade stor Hær til Cathnes imod Harald Jarl, og kom til Eisteins-Dal, som laae imellem Cathnes og Sutherland, og opslog han der sin Leir i Dalen. Harald, som da var i Cathnes, samlede 7200 Mænd sammen, men fandt sig dog ikke istand til at modstaae Kongen, som endog samlede Skibe for paa dem at sætte over til Orkenøerne. Harald sendte derover Bud om Fred, hvortil Kongen svarede, at den ei kunde erholdes, med mindre han fik hver fierde Penge af Cathnes. Denne lod da kalde Indbyggerne og Høvdingerne til sig, og forebragte dem saadant, og som de ei vare stærke nok til at giøre Modstand, indgik de det, og desuden at fornøie de 6 Sysselmænd, som Aaret forhen vare flygtede til Kongen. Under Leide af Bisp Roger af St. Andreas kom derpaa Harald til den Skotske Konge i Perth, og blev ved denne Bisps og andre brave Mænds Forbøn saaledes forligt med ham, at han skulde beholde Cathnes, ligesom han forhen

Knud VI. hen havde havt det, og som Harald Jarl den Unge siden havde
Aar 1202. havt, og derimod underkaste sig Kirkens Dom, og give Kongen 2000 Pund Sølv, hvilke maaskee var Beløbet af ovenmeldte fiende Penge. Derpaa vendte Harald tilbage til Orkenøerne og Wilhelm til sit Rige. Orkneyinga S. 416. 418. —— Arngrim Jonæ skriver i Spec. Island. p. 148. at da den Grønlandske Bisp Jonas kom til Island, lærte han Indvaaner der at lave Viin af et Slags Bær. — Imellem den Franske og Engelske Konge fornyedes Krigen. Den sidste lokkede til sig ved List sin ældre Broder Godfrids Søn Arthur, Hertug af Bretagne, som havde slaget sig til Philips Partie mod ham, forlovet sig med dennes Datter Marie og giorde Paastand ei alleene paa Normandie, men endog paa Engelland selv; og beskyldes han af nogle for at have ladet ham drukne, af andre at have med egen Haand dræbt ham: Vist er det, at han forsvandt. To og Tyve af de tapperste Riddere, som han havde fanget med ham, lod han svelte til døde. Arthurs Søster Eleonore lod han nøie forvare for at hun ei skulde komme ud og gifte sig og føde Arvinger til den Engelske Throne eller Normandie. — Johannes de Salerno, Pavelig Legat til Irland og venteligen ogsaa til Man og Øerne, tog Penge af begge Parter uden at dømme og afgiøre Sagerne. Ved saadan Anførsel blev det geistlige Herredømme alt meere og meere forhadt, og dog bar Venden endda længe dette Aag. Th. Wike hos Gale I. 36. Triveti ann. p. 144. 145. —— I dette Aar var ellers en stor Hunger, næsten over den heele Verden, som da ogsaa plagede Italien, Spanien og Frankrige; Om den ogsaa har strakt sig til Danmark er ubekiendt. — Den gamle Polske Hertug Misʒco eller Miecislaus døde, hvorpaa Lesko regierede rolig i Cracau, og ægtede den Russiske Princesse Grimislava, en Datter af Jaroslaw

Wse-

Wsewolods Søn Fyrste i Rostow a). Miseco havde mange Døttre, blandt hvilke maae mærkes Salome, som skal have været den Rygiske Fyrstes Wizlaws 1. første Kone; Maria, som havde Mestovin 1. i Dantzig, og Anastasia, som havde Bugislav 1. af Pommern, som ved hende blev Fader til Bugislav den tugtige og den Hellige Salomea. Paa et Sted lader Kadlubko Miseco først døe 1205, hvilket dog uden Tvivl er urigtigt. Han døde i Kalisch, og blev begravet i St. Pauls Kirke, som han selv havde stiftet. Dlugoss. VI. 588. 589. Kadlubko p. 30. 35. Boguphal. p. 55. 56. —— Rurik tog nu Kiew igien ved Hielp af de hedenske Polowzer, og skeede da saa megen Ulykke, som ei var skeet siden Ruslands Omvendelse til den Christne Troe, thi Kirker og Helgenes Billeder bleve plyndrede og berøvede, og det meeste af Kiew afbrændt. Da Kiews-Indtagelse skeede den 1 Januari, saa er det intet Under, at Dlugoss sætter denne Begivenhed at være skeet 1202, og derimod Nestors Fortsætter p. 263 og Tscherbatow p. 952. 1203, og henfører Arndt II. p. 299 dette til den 16 Februari 1203. — Udi Nowgorod vare efter hvad Knud VI. Aar 1202.

a) Da Grimislawes Fader Jaroslaw først fødtes efter Tscherbatow p. 921. 1190 den 8 Februari, og blev Regent i Novogorod 1215 efter samme Tscherbatow p. 993. og Arndt p. 345, saa kan hun ei i det tidligste være bleven gift førend 1220, til hvilket Aar ogsaa Dlugoss udtrykkeligen henfører det, og da kan hun neppe have været meere end 12 til 13 Aar gammel. Kall.

b) Hvad her sigés om Miecislai 1. Døttres Giftermaal er adskillige Tvivl underkastet, og bestemmes ogsaa anderledes af vor Forf. i næstforegaaende Deel Sid. 430 og 521. Paa sidste Sted er Boguslav en Feil i Steden for Sobieslav. At Gebhardi i sin Pommerske Hist. i Allg. Weltgesch. III. 1. Sid. 84 giver Anastasia til Knuds 6. Søster er gandske urigtigt. Kall.

Knud VI. Arndt II. 298 fortæller, de sig der opholdende Vareger, (hvor-
Aar 1202. ved meest forhen forstodes Svenske, men nu maaskee meest Tydske fra Stæderne ved Østersøen,) blevne anholdte, men den Russiske Regent Wsewolod Jurjewitsch befalede, uagtet Krigen varede ved imellem Varegerne og Nowgoroderne, at alle fangne Vareger skulde friegives og over Havet bortsendes, hvilket foraarsagede, at Varegerne sendte strax Gesandtere til Nowgorod, og sluttede Fred. Vel mueligt dog, at denne Gang forstaaes ogsaa Svenske ved Vareger, og at noget fiendtligt kan være hændet imellem dem og Nowgoroderne i Anledning af at de Svenske udbredte sig i Finland.

I September skrev Paven fra Monasterio Sublacensi (mig ubekiendt a) til den Orkenøiske Bisp, hvorledes en læg Mand, ved Navn Lomberd, som havde fulgt sin Herre (Harald) paa et Tog til Cathnes, og som bragte dette Brev med sig, havde ladet sig, efter hans eget Sigende, tvinge til at afskiære Tungen paa den Cathnesiske Bisp: For denne grove Misgierning havde Paven paalagt ham i Pønitentse at haste hiem til sit Fædreneland, og der saavel som og i den lemlæstede Bisps Land i 15 paa hinanden følgende Dage, barbeenet og nøgen, og uden at have andet paa end Buxer og en kort ulden Kiortel uden Ærmer, med Tungen bunddet med en Traad saaledes, at den hang noget uden for Læberne, og Traaden fæstet om Halsen, og med Riis i Hænderne, og

det

a) Vor Suhm har ikke erindret sig, hvor mærkværdigt dette inden Byen Roms Enemærker beliggende Kloster er i Bogtrykker-Konstens Historie, da Conrad Sweinheim og Arn. Pannartz meenes herfra at have udgivet den 1465 trykte Lactantius og siden efter andre under Roms Navn trykte Bøger. Montfaucon taler om dette Kloster i sit Diario Ital. p. 338. Kall.

det i alles Nærværelse, at gaae op til Kirken, men ikke ind i den; Knud VI.
Der da at lade sig pidske med de Riis, han selv bar, og saaledes Aar 1202.
at vedblive i al Stilhed og Faste indtil Aftenen, da han alleene maatte nyde Brød og Vand. Naar de 15 Dage saaledes vare forløbne, skulde han inden een Maaned derefter lave sig til at reise til Jerusalem, der opholde sig i 3 Aar i den Korsfæstedes Lydighed, (venteligen hendrive dem med Bøn, Faste, Kirkers og hellige Steders Besøg,) aldrig føre Vaaben imod de Christne, hver Fredag i tvende Aar faste paa Brød og Vand, med mindre dette sidste Forbund kunde lindres enten ved en fornuftig Bisps Tilstaaelse, eller formedelst hans svagelige Tilstand, eller og formedelst hans Ungdoms Fyrighed, som ei kunde udstaae det a). Den Orkenøiske Bisp skulde tage imod ham, og agte paa at han opfyldte sin Pønitentse. Da de verdslige Love og Herrer i mange Maader forsømte at pleie Retten, helst naar de selv havde forseet sig imod Geistlige, saa maae man tilstaae, at de geistlige Herrer og Love vare nødte til at straffe saadant. Misgierningen var gruelig, Straffen langvarig, sælsom og faldende i Øinene, men langt fra ikke haard i Forhold med Misgierningen, undtagen de 15 første Dages Faste og Pidsk, thi holdtes de nøie og strængt, saa kom Lomberd neppe til Jerusalem. En god Underviisning for ham i Religion

a) Nisi forte per indulgentiam alicuius discreti Pontificis, vel propter debilitatem corporis, vel propter feruorem aetatis, haec abstinentia temperetur. Jeg forstaaer det saaledes, at Indulgenz-Brev kunde maaskee ham af nogen Pave tilstaaes, og derved erholdes Lindring i Straffen, naar enten Legems Svaghed ei tillod ham at udholde samme, eller hans Ungdom nødvendig krævede meere Føde, og han derfor lige saa lidet som formedelst anden Svaghed kunde udholde Straffen. Lignende Udveie til Udflugter finder jeg i fleere Pavelige Straffe-Breve af Paverne selv at være de Bodfærdige anviiste. Kall.

Knud VI. Aar 1201. ligion og Moral havde været nødvendig, men den var allevegne paa de Tider slet og mørk, og derfor ogsaa Straffen munkemæssig. Hvorledes Harald selv er bleven straffet, vides ikke. Innocent. 3. epist. V. 77 hos Baluzius (79 hos Du Theil) Raynald. annal. ad h. a. §. 10. —— Den Skotske Kong Wilhelm lod sammenkalde de Store, og lovede de at antage hans Søn Alexander, som da var i sit fierde Aar, til hans Eftermand og deres Konge. Did kom og en Pavelig Gesandt, som bragte Kongen til Foræring, et Sværd, hvis Hefte og Skede var prydet med Guld og Ædelsteene, og en spids opstaaende Hat (galerus) af Purpur, som skulde betyde, at han var Kirkens Forsvarer. Han bragte og med sig megen Aflad og mange Friheder; thi efter Boethii Forsikring hist. Scot. XIII. p. 277. var Wilhelm en gudfrygtig Konge, som giorde endog Mirakler. Til Erkiendtlighed befalede han, at Sabbaten eller Løverdagen skulde være hellig fra Middag af, og intet verdsligt Arbeide da forrettes, men alleene Gudstienesten, og det lige indtil Mandagen, hvilket ved Klokkers Lyd skulde tilkiendegives, og skulde saadant iagttages under Straf af anseelige Pengebøder: Han gav da ogsaa herlige Foræringer til hellige Steder. — Vinteren var saa stræng og langvarig i Skotland, at ingen kunde pløie førend midt i Martio. Frossent Øl solgtes efter Vægten, Snee faldt hver Dag, og meget Qvæg gik derved til Grunde. Hver Dag, siges der, var og Jordskielv lige fra Hellig Tre Kongers Dag af og til 1 Februarii. — Af Knud den Siettes Mynter forekommer 4 i Kongens Mynt Cabinet, som tilskrives ham. Alle ere de af Sølv; den første har paa Aversen et Sværd imellem de 2 Bogstaver R. og K., hvilket man læser Kanutus Rex: Oven og neden ved Sværdet ere 4 Punkter. Paa Reversen sees en Kirke med 2 Taarne, og een Gavl; en Stierne eller maaske en Lilie i

Por-

Porten, og 2 Cirkler paa Siderne. Kirken synes at forestille Roskilde Domkirke. Den anden Mynt er ligedan, kun Svardet smalere og Bygningen forskiellig. Paa den tredie er en halv Maane ved det eene Taarns høire Side, og den fierde har 2 Cirkler lagde paa hinanden. Bircherod har i sit spec. ant. rei monet. p. 85: tvende af disse Mynter og giør K til X hvilket han forklarer ved Rex Christianus, og meener, at derved sigtes til det Tog, Knud vilde foretage sig til det hellige Land, som han dog aldrig havde i Sinde, hvorvel han tillod nogle af sine Undersaatter at drage did. — Under denne Konge og efter hans Overlæg med Erkebisp Absalon blev Kong Knud den Stores Witherlags Ret samlet i en liden Bog, hvilken Svend Aagesen hos Langebek III. 142. kalder matricula. Kofod Anchers Lov-Hist. I. 134. —— Paa den Ringstedske Tavle hos Langebek IV. 279 kaldes denne Konge de Danskes, Sclavers, Pommerers og heele Holsteens Konge, men ogsaa Hertug af Estland: En Titel, han vist ikke har brugt, thi hvad Estland især angaaer, da har han vel giort adskillige Tog did, men besad der ikke meget: Imidlertid har dog Langebek l. c. giort det rimeligt i Not. p. at han besad der noget. De Sorøeiske Annaler hos Langebek V. 456. kalde ham de Danskes og Sclavers Konge, og saa skrev han sig selv, men disse Aarbøger legge til og over ganske Holsteen, da dog Valdemar 2. skrev sig siden Herre af Nordalbingien og ikke af Holsteen, thi det var kun en Part deraf. Hvad Knud skrev sig af Holsteen, enten Konge, Hertug eller Greve, sige disse Anndler vel ikke gandske udtrykkelig, men de synes dog at pæge paa det første, hvilket er urimeligt. Udentvivl er det rigtige, at Knud har hverken skrevet sig efter Nordalbingien eller Holsteen. Bag i den Runiske Haandskrift af Skaanske Lov findes efter Kirkeretten et Stykke af en

Knud VI. Aar 1201.

Kong

Knud VI. Aar 1202. Kong Knuds Forordning om Kone-Jord; og beretter vor lærde Kofod Ancher l. c. p. 135 sq. sig at have havt den Lykke at finde det manglende i et af det Kiøbenhavnske Universitets Haandskrifter. Den indeholder, at om en Mand sælger sin Kones Jord, enten stor eller liden, da skulde hun bevise det med Vidner, og da skulde 3 eller 4 Mænd udnævnes af Lands-Tinget, for at erfare, hvor god den var, og da skulde han erstatte hende den med Jord, om han eiede den, eller med Boefæe, og krævede hun eller hendes Frænder det, skulde Bonden eller hans Arvinger staae for Sagen med 3 Tylter Eed af Adelbønder. Dette viiser, hvor gammelt det er, at Fruentimmer besad Jorder, og bragte den med til deres Mænd, hvilket da ogsaa findes i den Skaanske Lov, som er ældre end denne Forordning, og tiener dette til at stadfæste Saxos Beretning, at denne Skikskriver sig fra Svend Tveskiegs Tider. Den kunde ei andet end foraarsage, at samlet Jordegods tog alt meere og meere til, og at Herregaarder bleve større. — Paa Herregaarden Arreskov i Fyen, Øster Hæsinge Sogn og Salling Herred, hvilken Kong Valdemar skal have eiet, skal efter Hofmans Vidnesbyrd Fundat. VI. 110. 111. findes denne Konges tvende Sønners Skilderier i fuld Corpus, hvorved maae sigtes til Knud 6 og Valdemar 2, thi strax efter staaer, at Knud Urne eiede den 1210, dog det kan være ligemeget; thi Stykkerne ere vist alleene giorde efter Indbildning, og i det høieste ei ældre, end fra det sextende Aarhundrede a).

a) Det er ikke Valdemar den førstes, men Valdemar den andens Sønner, Kongerne Erich Plougpennings og Abels Billeder, som skal findes paa Arreskov. Ikke heller eiede Valdemar 1 Arreskov, som først 1262 faldt til Kronen ved Peder Findsens Henrettelse og Godsers Confiscation. See Hvitfeld I. S. 264. Kall.

Biela-

Bielager A.

Da det vil være i fleere Henseender nyttigt at kunde oversee, hvilke Diplomer og Breve, som vor Forfatter har brugt, endnu haves, hvorved man kunde blive desto meere opmærksom paa, om noget af deslige vigtige Kilder for vor Historie skulde endnu være skiult og ubekiendt, har jeg i det jeg efter den Afdødes Villie, som Bielager tilføier adskillige utrykte Documenter, ei villet undlade at opregne tillige alle de i dette Bind angivne og forhen trykte Diplomer og Breve, som angaae vort Tvilling-Riges og Fyrstendømmernes Historie, og da i Værket selv Dagen alleene nævnes efter vor nu brugelige Calender; har jeg, saa meget skee kunde, her angivet Documenterne efter den i disse selv brugte Maade at tælle og nævne Dagene. Hvor de forhen ere aftrykte, er tilsat, og naar man da tilføier de, som her nu findes tilføiede, har man nok saaledes alle de trykte Diplomer angivne, som henhøre til Kong Knud den siettes Historie.

1182. Kuns efter Gisning henføres til dette Aar af vor Forfatter, Bartholin eller Langebek følgende som hverken har Aar eller Dag betegnede.

Sid. 11. Absalonis Archiep. Lundens. literæ, quibus ecclesiam in We, ecclesiam de Kiebu cum Capella de Kuicum & decimas totius parochiæ Abbatiæ Præmonstratensium confert pro ecclesia de Schippersleph. Udgivet af Thorkelin Diplomat. Arna-Magn. I p. 258 men af ham henført til 1178.

Sammest. henføres til dette Aar Stephani Tornac. epist. ad Petrum Canon. S. Genoveræ i Samlingen No. 136 og af Abbed Wilhelms af Langebek i den siette Deel af Script. rerum Danic. udgivne Breve libr. II. epist. 55.

Sid. 7. Kong Knuds 6. Brev til den Slesvigske Biskop Waldemar dateret Gunnerstorp XII. Kal. Dec; som af Udgiverne Mencken, Westphalen, Cypræus, og Pontoppidan henføres til dette Aar, har jeg i Note a. vilst at hen-

henhøre til 1187, under hvilket Aar ogsaa Thorkelin har udgivet det diplomat. I. 58.

Det i foregaaende syvende Deel S. 656. 657. omtalte og af Erkebisp Absalon til Esrom Klosters Fordeel udgivne Brev hører ei heller til dette Aar, da Aarstallet MCLXXXII maa rettes til MCLXXVII, og bortfalde da de Betænkeligheder, som paa anførte Sted bragte vor Forfatter til at tvivle om den af ham Sid. 483 yttrede Meenings Rigtighed. Under det rigtige Aar 1177 har Thorkelin ogsaa udgivet Diplomet I. p. 44.

1183. S. 35. Den Fyenske Bisk. Symons Gavebrev til Vor Frue Kloster i Odense henføres til dette Aar, men af Thorkelin, som l. c. I. 257 har udgivet det, ansees det udstedet circa a. 1175. See Not. b.

S. 36. VI. Kal. Sept. Svends, Biskops i Aarhuus, Gavebrev til Om Kloster. Langeb. Script. V. p. 249. Hr. Revisor Halv. Andersen har af sin skienne Samling laant mig en Afskrift af en gammel Dansk Oversettelse af dette Svends Testamente og Gavebrev, som Gram har eiet, og uagtet sine Urigtigheder vel kunde fortiene at trykkes, men hvoraf jeg alleene vil meddeele Overskriften: Copie af Bisp Svends Wdsens Gaffuebreff, Som waar Biscop i Aarhuß paa godß hand gaff thil Emb Closter, thi hand haffde forseet sig med Kong Waldemars halffsøster hand forkrenchet, men hendis Liffgeding waar Boselund ved Schiersøe och Ruugaard. I Fald der er noget historisk rigtigt i den Forbrydelse, som her tillegges Biskop Svend, vilde ieg giette paa den Margrete at have været Personen, med hvem han havde forseet sig, om hvilken vor Suhm taler i Kong Nielses Historie V. Sid. 220, og som siden forekommer i Waldemars Historie VI. Sid. 257 og 254. Hvorledes hun saa vel som Svend havde meget at bestille med Veng Kloster, hvorfra Om Kloster nedstammede, findes saa vel hos Suhm anført, som ogsaa i Oms Klosters Historie hos Langebek.

— — eod. die. K. Knuds 6. Confirmation derpaa ibid. 251.

— — eod. die. Erkeb. Absalons Confirmation ibid.

S. 37. XII. Kal. Dec. Hert. Knuds Gavebrev til St. Knuds Kloster i Odense. Pontoppid. Annal. I. 458. Thorkelin. dipl. I. 271.

Af Stephani Tornac. Breve henføres til dette Aar epist. 139. og af Abbed Wilhelms II. 39.

1184. S. 33-35. 12 Kal. April. Kong Knuds Gavebrev til St. Knuds Munke-Kloster i Odense. Dat. Hiulby. Stephanii proleg. in Saxon. p. 16. 17. Pontoppidan annal. I. 461. Thorkelin. dipl. I. 269. Henregnes af Langebek og Suhm til 1183, men hører dog nok til dette Aar. See Sid. 33 Not. a. Den beste Affkrift er den gamle i den Upsalske Copie-Bog No. 39 af den Delagardiske Donation.

S. 69. id. Nov. Pave Lucii 3. Stadfæstelse paa Esrom Klosters Privilegier, saaledes lydende efter den paa Universitets Bibliotheket værende Pergaments Haandskrift, hvori dette Klosters Breve findes. Jeg tilføier af Gram angivne Forbedringer i Læsemaaden af Underskristerne. *Lucius* Episcopus Seruus seruorum Dei, Dilectis filiis *Walberto* Abbati de Esrom eiusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus apostolicum conuenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & monasterium vestrum, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti Regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Preterea quascunque possessiones, quecunque bona idem monasterium inpresentiarum iuste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel principum, oblacione fidelium, seu aliis iustis modis, prestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo prefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentis suis. Villam *Willingruth*, cum terris, siluis, pratis, aquis, & aliis pertinentis suis. Villam *Hafraholm*, cum terris, siluis, pratis, aquis, & aliis pertinentiis suis. Villam *Byrgisholm*, cum terris, siluis, pratis, aquis, & aliis pertinentiis suis. Villam *Sandæ*, cum terris, siluis, pratis, & aquis, & aliis pertinentiis suis. Villam *Tumethorp*, cum terris, siluis, pratis, aquis, & aliis pertinentiis suis. Villam *Mothorp*, cum silua maritima & suis terris,

ris, siluis, pratis, aquis, & aliis pertinentiis suis. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus vel sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, e seculo fugientes, liberos & absolutos ad conversacionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem fas sit de eodem absque abbatis sui licentia discedere. Discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Paci quoque & tranquillitati vestre paterna in posterum sollicitudine prouidere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus violentiam, vel rapinam, furtum committere, ignem apponere, hominem capere vel interficere, aliqua temeritate presumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit prefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernacione ac sustentacione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitucionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundo tertioue commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisq. sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sangvine Dei ac Domini redemptoris nostri Ihesu Cristi aliena fiat, atque in extremo examine districte vltioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Ihesu Cristi, quatinus & hic fructum bone actionis percipiant, & apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Ego *Johannes* presbiter Cardinalis tit. Sancti Marci. Ego *Laborans* presb. Cardin. S. Marie trans Tiberim tit. Calixti. Ego *Willelmus* Remorum Archiepiscopus tit. S. Sabine Cardinalis. Ego *Hubertus* presbiter Cardin. tit. Sancti Laurentii in Damaso (Gram. & *Damasi*) Ego *Pandulfus* presb. Cardin. tit. basilicum XII. apostolorum. Ego *Ardinus* (Gram. *Ardicio*) Diac. Cardin. Sancti Theodori. Ego *Gratianus* Sanctorum Cosme & Damiani Diac. Cardin. Ego *Soffredus* Sancte Marie immaculate Diac. Cardin. Ego *Albinus* Sancte

Marie

Marie Noue Diac. Cardinalis. Ego *Lucius* Catholice ecclesie episcopus. Ego *Theoderus* Cortuensis & sancte Birstn. Sedis episcopus (Gram. Theod. Portuensis & sancte Rufine Card. Episcopus). Ego *Henricus* Albanensis episcopus. Ego *Theobaldus* Hostiensis & Villetrensis (Gram. Velitrensis) Episcopus. Datum *Veronæ* per manum *Hugonis* sancte Romane Ecclesie notarii, Idus Nouembris, indictione III. Incarnacionis dominice anno MCLXXXIIII Pontificatus vero Domini *Lucii Pape III.* anno quarto.

Endnu henføres S. 75 til dette Aar efter Gisning, da Aarsbestemmelsen ei i Afskristerne haves, et i Lambecii orig. Hamburg. II. 18 og derefter siden i Staphorsts Hamburg. Kirchengesch. I. 576. 577. aftrykt Diplom af den Holsteenske Grev Adolf 3, som dog neppe efter det, hvad Staphorst derom anfører, er af dette Aar, men snarere maa henføres til 1164; under hvilket Aar vor Suhm ogsaa alt har omtalt det i syvende Deel Sid. 182. At det her igien forekommer, er uden Tvivl foranlediget ved det at Langebek i sit Diplomatario har rettet i sin Afskrift Aarstallet fra 1164 til 1184, maaskee fordi han henførte til Hartvic 2, hvad Staphorst antager at være foregaaet med Hartvic 1. — Af Stephani Tornac. Breve ansetter Suhm Sid. 69 til dette Aar n. 145. 146. 147. 148. 152. 153.

1185. S. 113. Vigil. Apost. Petri & Pauli, Grimolph Wiffens Gavebrev til Esleholt Kloster, dat. Mynghe. Thorkelin I. 57. Langebek VI. 142.

Af Stephani Tornac. Breve anføres ved dette Aar Sid. 111 n. 149 og af Abbed Wilhelms Breve II. 30. 73.

1186. S. 124 uden Aarstal. Pave Urbans III. Bulle til Erkebisp Absalon de plenaria libertate monachorum (Caræ Insulæ & aliorum omnium Cisterciensis Ord. fratrum) super decimis, hos Langebek V. 253.

— — 127. Viterbii 12 Kal. Nou. Sammes bulla confirmatoria data Archiep. Absaloni super castra Havn cum bonis adiacentibus datis ecclesiæ Roskildensi per Waldemarum Regem. Pontoppidan Orig. Haun. Sid. 6. 7. Thorkelin. dipl. I. 57.

— — Veronæ 4 idus Dec. Sammes bulla protectoria data conventui Cisterciensi de Sora. Thorkelin. dipl. I. 273. Langebek IV. 563.

— 141. uden Aarstal. Sammes Trundensi Archiepiscopo & G. delegato, i A. Augustini ant. coll. decret. Paris. 1609. p. 200.

Sid. 125.

Sid. 125. Lund. fine die. Kong Knuds Confirm. dotacionis & priuilegiorum ecclesie Lundensis i Nic. Stobæi diss. de numis & sigillis Lundens. p 69.

— — s. die. Sammes priuileg. Emero capellano datum de duobus mansis in Sahebroch hos Langebek V. 242.

— 127. uden Aarstal. Erkebisp Absalons Confirm. compositionis inter Waldemarum Episc. Slesuic. & eius dioecesanos super decimarum solutione. Thorkelin. dipl. I. 60. 61.

1187. Til dette Aar henføres Abbed Wilhelms Breve I. 28. 29. II. 41. 42. 54. 56. 66.

1188. S. 171. Lateran. 7 Id. Maji. Pave Clemens III. Bulle til den Slesvigske Biskop Waldemar super decimas er en Stadfæstelse paa det Sid. 127 omtalte Brev af Erkebiskop Absalon, og lyder saaledes i den i Not. a. angivne Protocol: *Clemens* Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri *Woldemaro Slesvicensi Episcopo* salutem & apostolicam benedictionem. Ex parte tua meminimus in audientia nostra propositum, quod, cum populus Episcopatus tui ad solvendas decimas tibi vel prædecessoribus tuis usque ad hæc tempora nequiuisset induci, ipsum tandem monitis & exhortationibus tuis ad hoc salubriter induxisti, quod modo per inspirationem divinam devoto ac reverenti animo cum humilitate persoluit. Cum igitur decimas illas postulaueris a nobis rescripto Apostolico roborari, nos petitionibus tuis benigno concurrentes assensu, eas tibi & successoribus tuis, sicut in autenticis scriptis venerabilis fratris nostri *A. Lundensis Archiepiscopi* dicitur contineri, & tu juste & canonice possides, auctoritate apostolica confirmanus & præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Lateranis VII. Id. Maji, Pontificatus nostri anno primo.

— — ibid. eod. die. Sammes Bulle til samme Biskop super libertatibus colonorum. Cypræi annal. episc. Slesv. p. 202.

S. 168. ibid. 5 Id. Jun. Samme Paves Bulle til Erkebiskop Absalon de canonizatione b. Ketilli, Langebech IV. 432.

Sid. 169 ibid. 6 Id. Junii. Samme Paves literae protectoriae datae Ecclesiae S. Mariae Vibergensis. Thorkelin. dipl. I. 61.

— — Perusii 10 Kal. Julii. Samme Paves til Capitelet i Aarhuus. Confirm. libertatum & immunitatum Ecclesiae Arhusiensis. Langebek VI. 394.

— — ibid. 5 Id. Jul. Sammes Paves til Bispen og Capitelet i Aarhuus udstedte omtrent ligelydende Confirmation. Langebek l. c.

Af Abbed Wilhelms Breve henregnes til dette Aar I. 26. 27.

S. 174. ap. castrum Lizenize 13 Kal. Oct. Keiser Friderichs Privilegium givet Staden Lübek Westphalen monum. Cimbr. I. 284, Beylage zur Möllnsche Deduction von Meiern S. 89, Lünigs Reichs-Archiv Part. spec. Cont. IV. p. 1330. Mosers Reichsstädt. Handbuch. II. 161.

1189. S. 205. Lateran 5 Kal. Febr. Pave Clemens 3. universis Clericis per Norvegiam constitutis. Ne clerici arma in expeditione assumant. Thorkelin dipl. II. 11.

— 196. ibid. Kal. Apr. Sammes Priuilegia data Monasterio de Esrom. Eiusd. dipl. I. 277.

— 201. Nuenborch super Danubium. Non. Maji. Keiser Friderichs Priuilegia civibus in Hamborch concessa. Lambecii orig. Hamb. I. p. 25. Grev Adolfs besynderlige Stadfestelse paa dette Privilegium af 1190 vigil. natiu. Dom. hos Lambec. l. c. II. 4. har Suhm glemt at bemærke,

— 197. Ratisbon. 6 Id. Maji. Samme Keisers Confirm. fundationis monasterii Reinfeldensis Noodts Beytr. zur Schl. Holst. Gesch. II. 2, 287.

— — uden Sted og Dag. Grev Adolphs af Holsteen Gavebrev til Klosteret Reinfeld. Noodts Beytr. II. 2, 286.

— — Ligesaa. Sammes Brev om Klosterets Grendser m. m. P. Hansens Nachr. von d. Plönisch. Lande p. 110.

1190. Til dette Aar henfører Arnas Magnæus, uvist paa hvad Grund, det S. 224 ommeldte Brev fra Bisp Paul i Bergen, som i saa Fald vilde være det ældste, som haves i det Norske Sprog. Thorkelin. dipl. II. 11. — Af Abbed Wilhelms Breve henføres til dette Aar II. 38. 40. 78.

1191. S. 228. sine a. l. & die. Pave Celestini III. Brev til Bisp Svend i Aarhuus. Langebek V. 255.

— — Ligesaa. Sammes Brev til Erkeb. Absalon. ibid. 256.

Sid. 247.

Sid. 247. Romæ ap. S. Petrum. 12 Kal. Jun. Sammes Bulla, ut liceat Conventui Cismariensi laicos & clericos liberos recipere, findes nu i det Tydske Cancellies Archiv saaledes lydende: Celestinus episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Arnoldo Abbati, & conventui Sanctæ Mariæ, & Sancti Johannis Evangelistæ in Cismar, salutem & Apostolicam benedictionem. Quociens postulatur a nobis, quod religioni & honestati conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, & iuxta petentium voluntatem consentaneam rationi effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, predictam Ecclesiam, in qua diuino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti patrocinio communimus. Liceat quoque uobis clericos uel laicos liberos & absolutos e seculo fugientes, ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum uestrorum, post factam in eodem loco professionem, fas sit, nisi artioris religionis obtentu, de eo discedere. Discedentem uero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat uobis, clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa uoce diuina officia celebrare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis & constitutionis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum X., Kal. Junii, Pontificatus nostri anno primo. Af denne Bulle findes i det Langebekske Diplomatario en af den Afdøde selv skrevet Copie, i hvilken *in Cismar* er i Overskriveten navnet i Steden for *in Lubeca:* Men da Originalen paa det Sted er beskadiget og gandske ulæselig, er vel den sidste Læsemaade at ansee, som den rette, og Klosterets Anlæg i Cismar ei at ansette for 1237 og maaskee silbigere. — Af den anden hos vor Suhm angivne Bulle haves ikke Originalen, men i anførte Diplomatario en Copie saaledes lydende: Celestinus episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Arnoldo Abbati, & conventui Sanctæ Mariæ, & Sancti Johannis Evangelistæ in Lubica, &c. Cum a nobis petitur, quod justum est & honestum, tam vigor æqvitatis quam ordo exigit rationis.

tionis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, prædictam Ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conseruetur. Præterea quascunq. possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis, procurante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; dimidiam villam in Rantzivelt, villam Cleve, dimidiam decimam in Gladebruge majori, & dimidiam in Gladebruge minori, dimidiam decimam Stubestorp, totam decimam Ercodenwinde, areas in civitate Lubica, agros in compo ejusdem ciuitatis, unam super rivum Stricneze, Saline in Todeslo, villam Tribernerthorph, in Oldenburch, tres mansos in Tescau. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerunt, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salua tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem & beati Benedicti regulam providerint eligendum Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, constitutionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum duodecimo Kalend. Junii, Pontificatus nostri anno primo.

Af Stephani Tornac. Breve henføres til dette Aar epist. 139. og af Abbed Wilhelmo II. 81.

1192. S. 270. Northusen 10 Kal. Jan. Imp. Henrici VI, Confirm. priuilegiorum Monast. Segeberg. Noodts Beytr. II, 107.

Af Abbed Wilhelms Breve henføres hertil I. 24 i den Trondhiemske Erkebisp Erichs Navn, II. 43, 48. b. 49. 50. 75.

1193. S. 294. Lateran. 2. Id. Febr. Celestini III. Petro Rosk. Episc. ne cui Episcoporum castrum Hafn ab ecclesia alienare liceat. Thorkelin. dipl. I. 64.

— 292. ibid. 5 Kal. Mart. Sammes Brev til Biskop Omer i Ribe hos Terpager Rip. Cimbr. p. 175. 176, som er Skribenten, hvis Feil Suhm retter. Et andet noget ældre af 30 Januar af samme Pave til samme Biskop betreffende de samme Gienstande, findes i en Pergaments Haandskrift, som Alovenfeld har eiet, og da hverken Terpager eller Suhm har kiendt det, aftrykkes det her: *Celestinus* episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri O. episcopo Ripensi salutem & apostolicam benedictionem. Equitas iuris & consuetudo ecclesie nichilominus appropriata requiruntur, ut, que racionabiliter possidentur, confirmacionis auctoritatem ab hac sede recipiant, que est ab ipso Ihesu Cristo supra firmam petram propter merita beati Petri constructa. Espropter, venerabilis in Cristo frater, tuis iustis precibus annuentes, donaciones & concessiones super medietate omnium iuri regio in ciuitate Ripensi attinentium, exceptis *Forbau*, *Wörek*, & *quadraginta marcharum Sagn*, a Karissimo in Cristo filio *Kanuto* illustri rege Danorum & progenitoribus suis ecclesie Ripensi deliberacione prouida factas, sicut illa eadem ecclesia iuste ac sine controuersia possidet, & in eiusdem regis ac venerabilis fratris nostri *A.* Lundensis archiepiscopi, apostolice sedis legati, autenticis continentur expressa, tibi & ipsi ecclesie auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum licitum sit hanc nostre paginam confirmacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani III. Kal. Februar. Pontificatus nostri anno secundo.

Sammest. ibid. 4 Kal. Martii. Sammes Brev til Abbed Ansgarius og Klosteret i Ringsted. Aftrykt i Dänisch. Biblioth. III. 140 men der ligesom ogsaa i Danske Magazin I. 71. Langebek I. 283 og Fleischers Pave-Historie III. 555. urigtig henført til 1192.

Sid. 291.

Sid. 291. ibid. 3 Non. Mart. Sammes Priuilegia data Monast. Esromensi. Thorkelin. dipl. I. 281.

S. 294. ibid. VIII (ei XIII) Kal. Apr. Sammes Confirm. donacionis Waldemari super Castro de Hafn, & cessio dicti castri Archiepiscopo Absaloni cum multis aliis possessionibus ad Roskildensem ecclesiam spectantibus. Thorkel. dipl. I. 65. Originalen haves i det Kongelige Archiv.

S 283 uden Aarstal, Dag og Sted. Sammes til Abbed Wilhelm udstedet Confirm. priuilegiorum Monast. S. Thomæ de Paraclito. Langebek VI. 142, Ligesom ogsaa Thorkelin. dipl. I. 70, som henfører det til 1197.

S. 293. s. l. 11 Kal. Febr. R. Canuti Confirm. donationis R. Erici boni Monachis S. Canuti Ottoniens. factae. Langeb. I. 283. Thorkelin. dipl. I. 285.

S. 302. Ambianis s. die. *Philippi* R. Franc. charta de dotalitio Egemburgi uxori dato. Baluzii misc. VII. 245. Langeb. VI. 80.

S. 317. s. die & loco. *Jeromari* Princ. Rogianorum fundatio Cœnobii sanctimonialium Bergensis in Roja. Schwarz Gesch. d. Pomm. Rügisch. Städte p. 530. Dregeri Cod. dipl. Pomer. p. 52.

S. 292. Efter Gisning henføres til dette Aar følgende trende i det Ringstedske Diplomatario forekommende Breve af Biskop Peder i Roeskilde: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego P. Dei gratia sanctæ Roskildensis Ecclesiæ Episcopus, sperans me in resurrectione partem cum his habiturum, qui domum Domini bonis terrenis ampliare studuerunt. Quin etiam dilatato corde multiformem quorundam perpendens expensam, in multitudine vndique confluentium nationum, pro redemtione animæ meæ meorumque successorum, *Decimam in Byllöse*, diocesi nostræ attinentem, *Ecclesiæ beati Kanuti Ringstadis* in vsus fratrum ibidem Christo Jesu militantium annuatim p o duabus marcis argenti iure perpetuo contuli possidendam. Sed ne id a posteris in irritum ducatur, literis ac sigilli impressione dignum duxi roborandum. Verum si quis, quod absit, auaritiæ anhelans æstu, vel in virtute diuitiarum confisus, pari se merito remunerandum diffidit, hæcque adnihilare studuerit, offensam Domini nostri ac loci illius intrasse simul & anathematis cauterio se non dubitet innodatum. Det andet: Omnibus præsens scriptum cernentibus *Petrus* diuinâ miseratione Episcopus Roskildensis salutem in Domino sempiternam. Vniuersitati vestræ pateat per præsentes, quod

quod nos *fratrum Ringstadensis Ecclesie* expensas considerantes multiplices, & ipsis paucos manus misericordiæ porrigentes, pietatis intuitu ac precum interuentu ipsorum, ipsis Ecclesiam parrochialem in *Byllöse* diocesis nostræ, de consensu Capituli nostri canonice contulimus perpetuo possidendam, saluo tamen iure nostro in omnibus. Ipsi vero collatione huiusmodi gratulantes memoriam nostram, successorum ac parentum in Ecclesia sua Ringstadis prædicta personaliter agere promiserunt. Det tredie: *P.* Dei gratia Roskildensis Episcopus, Danorum Slauorumque Regis Cancellarius, Vniuersis Christi fidelibus, quibus præsens scedula patuerit, salutem & gratiam. Vt, quæ a nobis geruntur, negotia posteris lucidius elucescant, ea literarum memoriæ digne duximus commendare, & sigilli nostri munimine corroborare. Pateat igitur vniuersitati vestræ, nos *fratrum Ringstadensis Ecclesie* expensas considerantes multiplices, & ipsis paucos manus misericordiæ porrigentes, pietatis intuitu & precum interuentu ipsorum, ipsis *Ecclesiam sancte Johannis Baptiste* ibidem sitam, ab omni exactione tam nostra quam officialium nostrorum immunem canonice contulisse, ipsi vero collatione gratulantes omni die, qua pro defunctis conuenit celebrare, animam nostram & parentum nostrorum memorialiter cum fidelibus se habituros promisisse. Si quis vero huic liberæ collationi obuiare præsumserit, nouerit se authoritate apostolica & nostra anathematis vinculis læsionem incurrisse. Valete.

Af Stephani Tornac. Breve henføres til dette Aar af Samlingen No. 181, 262. (ogsaa i Baluzii misc. I. p. 420 og hos Langebek VI. 81.) 263 (hos Langebek VI. 80.) — Af Abbed Wilhelms Breve II. 11. 12. 23. 24. 36. 44. i Kong Knuds Navn, 46. 48. a.

1194. S. 344. Romæ 17 Kal. Jul. Cœlestini III. Bulla protectoria Erico Archiep. Nidros. eiusque successoribus data. Thorkelin dipl. II. 13.

— — Samme Paves Svar paa en Norsk Bispops Brev i A. Augustini ant. coll. decret. Par. 1609 p. 207. henføres efter Gisning til dette Aar.

S. 323. Gronolt, 12 Kal. Nou. Kong Knuds Priuileg. libertatis & donationis Monast. Esromensi concessum. Thorkelin dipl. I. 67.

S. 331. Brema, Id. Aug. Hartuici Archiep. Bremens. donatio decimæ Bilenuelde Nouo Monasterio in pago Holtsacie efter Originalen saaledes: In nomine patris & filii & spiritus sancti, Amen. Ego *Hardwicus* dei gratia sancte

Bre-

Bremensis ecclesie archiepiscopus, vniuersitati fidelium salutem ab eo, qui est salus omnium. Ecclesiam in terminis nostre diocesis in pago Holtsacie sitam, antiquitus *Wippenthorp*, nunc uero *Nouum Monasterium* nuncupatam, ab antecessore nostro felicis memorie *Athelberone* archiepiscopo, proposito statuende ibi congregationis, & studio seruande religionis, claustralibus disciplinis iniciatam, a multo tempore audiuimus, & nos conuentum deo ibidem seruientium coadunatum gratanter nunc uidemus & scimus. Proinde exemplo bono ipsius predicti archiepiscopi & successorum eius venerabilium, *Hardwici*, *Baldwini*, *Sifridi*, archiepiscoporum, qui & ipsi ecclesiam prefatam fauoribus extulerunt, donis honorauerunt, priuilegiis collata confirmauerunt, & nos ad sustentationem in eo loco deo famulantium, ex beniuolentia nostra, res eorum augere statuimus, ut & memoria nostra in benedictione apud eos eternaliter maneat, & merces affectuose collationis apud deum nobis fructuose & multipliciter accrescat. Notum igitur esse cupimus tam presentibus quam futuris omnibus, quod decimam quandam *Bilenuelde* prope Wilsteram, quam quidam *Hardwicus* homo noster *Hildewardi* filius possessor eius nobis resignauit, deo & beate Marie perpetue uirgini oblatam in usus fratrum sub castris milicie spiritualis in nouo monasterio exeubantium, cedendam perpetuo iure contradimus. Et ut donatio hec omni euo rata & inconuulsa permaneat, presentem paginam conscribi, & sigilli nostri impressione signari fecimus. Preterea omnia, que a predecessoribus nostris ipsi ecclesie collata & priuilegiis confirmata, seu a ceteris quibusque fidelibus contradita sunt, & nos auctoritate patris & filii & spiritus sancti & beati Petri principis apostolorum, nostroque & priuilegio & banno in usus eorundem fratrum predictorum concludimus & communimus. Huius rei testes sunt, *Thiedericus* Liubicensis episcopus, *Hermanus* Zuerinensis electus, *Fridericus* maioris ecclesie prepositus, *Rodolfus* decanus, *Sigebodo* abbas sancti Pauli in Brema, *Eilardus* prepositus in Osterholte, Canonici maioris ecclesie, *Hardwicus* custos, *Heinricus* scolasticus, *Radolfus* cellerarius, *Tidericus de Hagen*, *Albertus*, *Alexander*, magister *Bernardus*, *Burchardus* de sancto Stephano. Ministeriales, *Alardus* aduocatus, *Liuderus* de Bikeshoued, *Heinricus de Reben* & frater eius, *Luderus de Hude*.

Acta

Acta sunt hec in *Brema* anno domini MCLXXXXIIII. Indictione XIIma data uero idus augusti. In nomine domini feliciter.

Af Abbed Wilhelms Breve henføres til dette Aar I. 31 og 32 (skrevne i Dronning Ingeborgs Navn) 34, 35, 36, 37, 38. II. 13 (i den Roeskildske Bisp Peders Navn), 19, 22 (i Erkebisp Absalons Navn,) 26 og 79 (i Kong Knuds,) 39, 59.

1195. S. 360. apud Geilenhusen 9 Kal. Nou. *Henrici* VI Imp. Confirm. conventionis, qua Hartvicus Archiepisc. Bremensis Adolpho Comiti de Scowenburc Comitatum Stadensem committit. Originalen heraf i det kongelige Archiv lyder saaledes: In nomine sancte & indiuidue trinitatis. *Henricus Sextus* diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper augustus & Rex Sicilie. Ea, que in maiestatis nostre presentia iudicio uel concordia terminantur, ne processu temporis in recidiue contentionis scrupulum relabantur, debitam a nobis merentur accipere firmitudinem. Cognoscat igitur tam presens etas fidelium imperii quam successura posteritas, quod fidelis noster *Hertwicus* Bremensis Archiepiscopus, dum gratie nostre restitueretur, cum fideli nostro *Adolfo* Comite de Scowenburc conuenit in hunc modum. *Comitatum Stadensem* commisit ei, de quo duas partes prouentuum percepturus est Archiepiscopus, & Comes *Adolfus* terciam. Medietatem castrensis feodi, quod quondam *Conradus de Rode* tenuit, ipsi Comiti concessit. Item duorum nobilium beneficia *Gerlai & Henrici de Bucstedehude* dominato Comiti concessit, eo modo, si dicti nobiles sine herede decesserint, uel ipsa beneficia, antequam moriantur, uoluerint ad opus Comitis resignare. Item antiqua feoda *Dominorum de Halremonde* contulit ei preter forestum, quod concedit filio Comitis *Guntheri* de Keuerenberc, si probare ualuerit, quod iam dictum forestum a Dominis de Halremunde recepit in feodum, & non coget eum illud forestum a quoquam recipere, sed de manu sua Archiepiscopus inbeneficiabit eundem. Concessit etiam eidem Comiti *Adolfo* in reditibus primo uacaturis ei quinquaginta talenta, que non sint de feodis principum. Item concessit ei omnia bona aduocati Stadensis preter aduocatiam, quam Comes in commissione habebit cum Comitia, si Archiepiscopus probare ualuerit, eandem sibi uacare aduocatiam. Que omnia ne prauorum hominum attemptatione uel ausu temerario rescindantur, huius autentici scripti patrocinio

cinio duximus confirmanda. Statuentes, ut quicunque hanc nostram confirmationem uiolare presumpserit, a gratia nostra penitus excludatur, & in ultionem sue temeritatis centum libras auri purissimi componat, quarum medietas camere nostre, reliqua passo iniuriam persoluatur. Ad cuius rei certam & perpetuam in posterum euidentiam, presentem inde paginam conscribi & maiestatis nostre sigillo iussimus insigniri. Huius rei testes sunt, *Cunradus* Moguntinus Archiepiscopus, *Hermannus* Monasteriensis Episcopus, *Bertoldus* Nuenburgensis Episcopus, *Hermannus* Lancrauius Thuringie, *Bernardus* Dux Saxonie, *Liudegerus* Comes de Waldenbrug, *Bernardus* Comes de Raceburc, *Fridericus* Comes de Abenberc, *Boppo* Comes de Wertheim, *Rupertus de Durne*, *Arnoldus de Horenberc*, *Henricus* Marscalcus de Callerndin, & alii quamplures. Ego *Cunradus* Imperialis aule cancellarius, vice Domini *Cunradi* Archiepiscopi Moguntini & totius Germanie Archicancellarii recognoui. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCXCV Indictione XIIII Regnante Domino Heinrico sexto Romanorum Imperatore gloriosissimo, Anno Regni eius XXIIII. Imperii uero quarto. Datum apud *Geilenhusen* VIIII Kalend. Nouembris.

S. 349. Thorp. 5 Id. Febr. *Petri* Episc. Arhus. donatio librorum Capitulo Arhusiensi. Langeb. VI. 405. Thorkelin dipl. I. 68.

Af Abbed Wilhelms Breve II. 25, 27, 33, 45, 65 (de 3 sidste i Kanzler Andreas Navn,) 63, 77, 81 a.

1196. S. 375. Lateran 3 Id. Mart. Celestini III. Epistola W. Remensi Archiepiscopo & suffraganeis eius. Rescissionem divortii R. Philippi cum J. Regina sua ipsis notificat, eosque monet, ut, ne aliam superinducat, prohibeant. Martene & Durand vett. scr. & monum. coll. I. 1004-1007. Langeb. VI. 82. Et ligelydende Brev udstedtes samme Dag til Erkebispen til Sens, som findes i Rad. de Diceto imag. hist. p. 681, og hvoraf Langebek har taget Varianter til den første.

Sammest. Sammes Brev til den Franske Konge Philip August. Martene & Durand. coll. I 1007. Langeb. VI. 85.

S. 389. Lateran. 16 Kal. Apr. Sammes Bulle til Capitelet i Trondhiem, ne quis laicus in Dioecesi Nidarosiensi jurisdictionem ecclesiasticam exerceat. Thorkelin. II, 17.

Sid. 369. Werblæthorp. 15 Kal. Apr. Kong Knuds Confirm. priuilegiorum ecclesiae Ripensis. Terpager Rip. Cimbr. p. 176. 177.

S. 371. Grunolt. prid. Kal. Apr. Sammes Brev om Forandring med S. Michaels Kloster i Slesvig findes i en Registrant af 1474 i Geheime-Archivet, og lyder saaledes: *Kanutus* dei gracia Danorum Slauorumque Rex omnibus justis hominibus tam presentibus quam futuris, hec scripta cernentibus, salutem in salutari. Quoniam non minus in conspectu domini meritorium felicitatis eterne, quam apud homines laudabile aspicimus & honestum, ecclesiam dei sereniori uultu aspicere, eamque ampliori caritatis affectu confouere, domus dei decorem adamantes, religiosorum libertatem & pacem volumus & affectamus, vt, qui diuinis se manciparunt seruitutibus, ab omni mundane tempestatis impulsu securi, dei obsequiis liberius occupentur. Notum igitur esse volumus tam presentibus quam futuris, quoniam commutacionem *ordinis nigrorum monachorum ecclesie sancti Michahelis de Sleswyk* in *ordinem alborum*, a domino apostolico ob insolencias & enormitates intollerabiles *nigrorum* ibidem nimis dissolute vite semitas impudenter ambulancium, factam approbemus. Vt autem posteritati in perpetuum hec lucescant, nullaque maligne intencioni alicuius super hiis diffidendi uel preuaricandi materia tribuatur, literarum nostrarum & sigilli nostri testimonio irrefragabili confirmamus, & sub nostre auctoritatis & maiestatis regie manutencionis securitate constituimus locum, in quo claustrum fundatum est, quod dicitur *Galholm* cum pratis, siluis, aquis, piscacionibus, molendinis & aliis pertineneiis suis, ecclesiam quoque sancti Michaelis de *Flensborgh* (*fort.* Sleswigh) montem eciam, in quo eadem ecclesia sita est, cum adiacentibus molendinis & vnius cultura aratri in loco, qui *Stubba* nuncupatur, & est notabili fossatura circumductus, areas omnes, quas in ciuitate habetis, in parrochia sancti Olaui XVI. areas, in parrochia sancti Petri VIII, in parrochia sancti clementis quinque areas, in parrochia sancte Marie quatuor, in parrochia sancti Jacobi tres, in parrochia sancte trinitatis vnam aream, in parrochia sancti Nicolai vnam aream, juxta ciuitatem duas partes ville, que dicitur *Stocbu*, *Elensibu* totam, cum pertinenciis suis, *Huscobu* totam, *Roskecar* totam cum pertinenciis suis, *Staghu* sex acting, *Borebole* terciam partem, *Balingstad* x, acting, *Waterberg* & *Openstorp* cum appendiciis suis,

Fole-

Fokabikre terciam partem, & terram, quam habetis in *Brechentorp*, in *Pistad* VI. acting & dimidium, cum omnibus eorum appendiciis, *Syohög* (*fort.* Grohög *vel* Eryohög) VII. actinge, *Anabu* totam cum suis pertinenciis, terram, quam habetis in *Hiortreker*, *Arsleue* cum suis pertinenciis, in *Noböle* X. actinge, in *Breethaunge* II. attinge, in territorio *Alsho*, in villa que dicitur *Gudthorp* VIIII. attinge, in *Holm* IIII. attinge, in *Bransbole* II. cum attinenciis suis, terram quam habetis in *Stenthorp*, & locum molendini, territorium de *Heuere*, omnem partem decimarum episcopum contingentem, quam episcopus *Waldemarus* nobis contulit in parrochiis sancti Michaelis in monte, *Callebu*, *Nuböle*, *Thologö*, & partem decimarum, quam ideo (*f.* idem) episcopus nobis contulit in Trumtige hereth de Truminge, *Matanöbe* quartam partem illam, scil. quartam partem, in qua est Timuinge, (*an* Tunninge?) de qua illi, qui eam tenent, ex communi conuencione cum episcopo facta, quinquaginta quatuor mesas annone reddere tenentur. Insuper & decimam de ouibus & aliis animalibus, que ibi nutriuntur. Prelibatum itaque superius monasterium cum omnibus attinenciis supramemoratis simulque vniuersa, que uel regum deuota largicione, aut episcoporum seu quantumcumque laudabilium personarum collacione, seu quecunque postmodum iusto titulo optinebit pretaxatum cenobium, sub nostre manutencionis vmbraculo suscepta, nullus in posterum malignandi studio excitatus presumat calumpniari aut impetere. Sed que iuste conquesierunt, & pace & quiete permittantur in perpetuum possidere. Si quis apostolice institucioni simulque nostre aucteritatis priuilegiis obuiare disponens hec prelibato monasterio attinencia subtrahere uel malignari apposuerit, virga furoris regii & vlcione debita se non dubitet puniendum. Cunctis autem, eidem claustro pacem & sua jura seruantibus, sit gracia & pax eterna a deo patre nostro & domino Ihesu Cristo Amen. Datum *Grunolt* anno verbi incarnati MCXCVI pridie Kal. Aprilis, Indictione XIIII. Anno Monarchie regni nostri XIIII. *Andrea* Cancellario, Notario autem *Gabriel*, presente *Woldemaro* fratre nostro Duce, preposito *Salomone* Lundensis ecclesie, Magistro *Nicolao* de Westerwich, *Suenone* sacerdote de Worthören, Magistro *Olauo* cappellano Ducis. Ego *Canutus* Rex SS. Ego *Woldemarus* Dux SS. Ego *Salomon* sancte Lundensis ecclesie prepositus SS. Ego *Richardus* nullius ecclesie prelatus SS. Ego

Ego *Nicolaus* Westerwicensis capellanus domini *Kanuti* regis SS. Ego *Ebbo Sunonis filius* subscripsi. De tilføiede Forandringer i Læsemaaden ere af Sl. Langebek.

S. 372. Sammes uden Dag og Sted. Compositio de piscatione in Clönæ inter Fratres b. Thomæ de Paraclito & colonos. Langeb. VI. 144 og Thorkelin I. 54. Den sidste henfører det til 1182.

S. 378. Dronning Ingeborgs Brev til Pave Coelestin uden Aarstal henføres til dette Aar. Baluzii Misc. I. 422. Langebek VI. 85.

S. 379. Hamburg. 2 Non. Jan. Den Bremiske Erkebiskop Hartwics Gavebrev paa Dammesletes Tiende til Neumünster-Kloster. Staphorst l. c. I. 599.

Til dette Aar henføres af Abbed Wilhelms Breve II. 58 som ogsaa sammes Gavebrev hos Langebek VI. 145. — (Det S. 391 omtalte Diplom er ei fundet.)

1197. S. 400. Lateran. 14 Kal. Febr. Coelestins 3. Confirm. paa Sorøe Klosters Privilegier saaledes lydende: Celestinus Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis. Abbati & Conventui de *Sore* salutem & apostolicam benedictionem. Incumbit nobis ex debito pastoralis officii, ut justa petentibus audientiam cum efficacia prebeamus, maxime ubi eorum vota & pietas adjuvat, & explorati juris veritas non relinqvit. Eapropter dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus gratam conniventiam impendentes, libertates & immunitates a Karissimo in Christo filio *Kanuto illustri Rege Danorum* & inclite memorie *Waldemaro*, quondam patre ipsius, in colonos monasterii vestri vobis & cenobio vestro concessas, videlicet ut ab omni Regio servicio sint liberi & immunes, sicut in eorumdem Regum & venerabilis fratris nostri *A. Lundensis Archiepiscopi*, Apostolice sedis Legati, scriptis autenticis continetur, vobis & per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum licitum sit hanc nostre paginam confirmationis infringere og det øvrige, hvormed deslige Pavelige Buller sædvanlig sluttes.

— — ibid. 9 Kal. Maji. Sammes Indulgentia 40 dierum ad fabricam ecclesiæ cathedralis Arhusiensis. Thorkelin I. 69. Langebek VI. 387.

— — ibid. eod. die. Sammes Stadfæstelses Brev til Biskop Peder i Aarhuus om 6 Præbender sammesteds. Thorkelin l. c. Langebek l. c.

Efter

Efter Gisning henføres til dette Aar det i Ringsted Klosters Breve-Bog indførte Gavebrev, og af Suhm Sid. 399 saa kaldte Kong Knuds Testament saaledes lydende: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Kanutus* Dei gratia Rex Danorum, nouissima mea considerans, medietatem portionis hæreditatis meæ contuli. Sed huius medietatis medietatem *Ecclesia sanctæ Mariæ & sancti Kanuti martyris, quæ Ringstath* est, contuli, nisi forte aliqua nobis immutare placuerit. Similiter frater meus Dux *Valdemarus* fecit. Domina *Sophia*, mater Domini Regis *Kanuti*, medietatem portionis hæreditatis suæ Deo & *sancto Kanuto* obtulit, nisi forte ante diem extremum aliquid horum immutare voluerit. *Sunni* Marescalcus noster idem fecit sine omni exceptione. Simili modo *Egidius* Capellanus Ducis fecit. *Duko* Capellanus Regis quatuor marcas argenti dedit. *Rothingerus* Pincerna marcam auri. *Thone* frater *Thosker* quatuor marcas argenti contulit. *Score* quatuor marcas argenti. *Nicholaus*, huius Testamenti conscriptor, duas marcas argenti.

S. 404. Lubec. 3 Non. Febr. Grev Adolfs til Holsteen Gavebrev til St. Hans Kloster i Lybek. Orig. Guelf. III. 617. sq. Lunig. spicil. eccles. II. 295.

S. 401 henføres til dette Aar tvende Breve af Erkebiskop Absalon uden Aarstal begge Sorøe-Kloster vedkommende. Det eene om Toaker-Tiende har Thorkelin I. 73 og Langebek IV. 568. Det andet til Abbeden Gaufrid og Munkene har Langebek IV. 567. og Thorkelin, som ansetter det til 1188, Sid. 276.

Af Abbed Wilhelms Breve henføres til dette Aar I. 25. II. 16, 17, 47, 51, 52, 53.

1198. S. 438. Lateran. Innocentii III Brev til Bispen i Paris vt Illustrem Francorum Regem moneat & inducat ad recipiendam Reginam vxorem suam, quam ejecerat, i Baluzii Samling I. 4. hos Du Chesne script. Franc. V. p. 707. og hos Langebek VI. p. 86. ansees vel af Langebek og Suhm at være af Paven udstedet i Januar, men maa settes sildigere, da af Gestis Innocentii erfares at denne Pave ei før i Februar er blevet indviet.

S. 439. Romæ, 16 Kal. Jun. Sammes til den Franske Kong Philip vt repudiata pellice legitimam vxorem recipiat. Innoc. epist. I. n. 171. Du Chesne l. c. V. 708. Raynaldi annal. XIII. 9. Langebek VI. 88.

S. 473. Romæ, 8 Kal. Jun. Sammes Brev til Bisſkopen i Bergen, quod mercatores ecclesiae decimas persoluere cogantur. Innoc. 3. epist. I. n. 217.

S. 475. ibid. 6 Kal. Jun. Sammes Orchadensi & Rosmarch. Episcopis de annatis & decimis promissisque eleemosynis Romanæ ecclesiæ persoluendis ibid. I. 218.

S. 475. Reate 3 Kal. Jun. Sammes P. Schalaholtdensi & B. Holensi Episcopis & aliis ecclesiarum Prælatis & Clericis universis per Islandiam constitutis. Significat eis gravia quaedam vitia, quae per Islandiam corrigere debeant. ibid. I. n. 320.

— — ibid. eod. die. Sammes Principibus & populis per Islandiam constitutis. ibid. I. 321.

S. 438. s. l. & die, (men i Sept.) Sammes Petro S. Mariae in via lata Decano, Cardinali. Vt Regem Gallorum per censuras ecclesiasticas cogat suam vxorem recipere. Innoc. 3. epist. I. 347. Du Chesne l. c. V. 711. Langebek VI. 96.

— — Ligesaa. Sammes til den Franske Kong Philip. Vt Reginam vxorem recipiat, & cum Rege Anglorum pacem seruet. Innoc. 3 epist. I. 348. Du Chesne l. c. Langebek l. c. 91.

S. 429. Perusii 10 Kal. Oct. Sammes Absaloni Archiep. Bag paa Originalen: Confirmatio super Hafn & possessionibus adiacentibus. Innoc. 3 epist. I. 372.

— — ibid. 6 Kal. Oct. Sammes Petro Arusiensi Episcopo. Confirmat. statutum de sex praebendarum institutione. ibid. 373. Her nævnes rigtig Absalon og ei Asger.

— — ibid. eod. die. Sammes Vpsalensi Electo. Qualiter pallio vtendum sit. ibid. I. 374.

S. 470. ap. Ciuit. Castellanam, 2 Non. Oct. Sammes Nidrosiensi Archiepiscopo, Episcopis & aliis Ecclesiarum Prælatis in Norvagia constitutis, in fidelium communione manentibus. De compescendo Suero tyranno, qui eos misere excruciat. Innoc. 3 epist. I. 382. Pontoppid. annal. I. 493. Raynald. annal. XIII. p. 18.

— — ibid. eod. die. Sammes Illustri Regi Dacorum om det samme Innoc. 3 epist. I. 383. Pontoppid. l. c. 494.

S. 470. ibid. eod. die. Sammes Nid.*iensi Archiepiscopo. Vt Bergensem episcopum tyranni fautorem deponat. Innoc. 3 epist. I. 384. Pontoppid. l. c. 495.

S. 473. ibid. 6 Idus. Oct. Sammes til Samme. Respondet illius consultationibus. Innoc. 3 epist. I. 381. og siden i den første Collect. Decretal. Tit. 31 og 34.

S. 429. Lateran. Id. Nou. Sammes til Bisko Peder i Aarhuus. Langebek VI. 388.

— — ibid. eod. Sammes til Erkebisp Absalon. Thorkelin I. 73. men urigtig henført til 1199.

S. 432. ibid. eod. Sammes Præposito de Strand & vniuersis Ecclesiarum Prælatis in Vtlandia constitutis. De grauibus quibusdam abusibus mature corrigendis. Innoe. 3 epist. I. 420.

S. 434. ibid. eod. Sammes til Erkebisp Absalon om det samme. ibid. 421.

S. 430. ibid. 16 Kal. Dec. Sammes til Samme og det Lundske Capitel de modores Ecclesiæ donandi in Dania. ibid. 422. og Antiqua Coll. Decret. p. 232.

S. 434. ibid. eod. Sammes S. Præposito de Strand. Præposituram ipsi collatam confirmat. Innoc. 3 epist. I. 423.

S. 474. ibid. 9 Kal. Dec. Sammes Absaloni Archiep. eiusque successoribus, de primatu Archiepisc. Lundensis ibid. I. 419.

S. 427. ibid. eod. Sammes Gaufrido Abbati monast. de Sora eiusque fratribus. Priuilegia ipsorum & donationes confirmat. ibid. I. 425. Manrique annal. Cisterc. IV. 551. Thorkelin I. 74.

S. 434. ibid. 8 Kal. Dec. Sammes til Erkebisp Absalon, vt S. Præposito de Strand ablatæ ecclesiæ restituantur. Innoc. 3 epist. I. 424.

S. 474. ibid. Non. Dec. Sammes Vpsalensi Episcopo, de illegitimis non ordinandis, nec ad dignitates eligendis. ibid. 444.

S. 431. ibid. 5 Id. Dec. Sammes til Erkebisp Absalon. Vt eleemosynarum collectores pii & boni ordinentur, rejectis illis, qui populum offendebant. ibid. 450. og i den første Coll. Decretal. Tit. 22.

Kuns efter en usikker Gisning henfører Suhm S. 438 til dette Aar samme Paves Bulle, hos Langebek VIII. 189, hvis Indhold rigtig angives, og er ikke en blot Stadfestelse paa det sammesteds forekommende Pave Celestini 3 Brev, som Suhm ogsaa omtaler, og hvis Datum ei heller vides.

Des-

Desuden anseer Suhm S. 436. Brevene 14. 15. i Samlingen af Abbed Wilhelms Breve at være skrevne i Pavens Navn og at henhøre til dette Aar, til hvilket han ogsaa hensetter af samme Samling I. 4 til 10. 12. 13. 16. 18. II. 18. 69.

1199. S. 491. Uden Tvivl i Oct. Innocentii III. Bulle Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus & vniuerso Clero in regno Franciæ constitutis. Vt Regem suum hortentur, vt apostolicis mandatis obtemperet, & repudiata pellice legitimam vxorem recipiat. Innoc. 3 epist. II. n. 197.

S. 484. apud Hildesheim 14 Kal. Febr. Keiser Philips Stadfæstelses-Brev paa Grevskabet Stade m. m. til det Bremiske Stift. Lindenbrog priuil. eccl. Hamb. p. 170. Leibnit. script. Brunsu. II. 271. G. Roth de rebus Stadens. p. 20. Staphorst Hamb. Kircheng. I. 600. Westphalen Script. rerum Cimbr. III. 1831. Orig. Guelf. III. 622. Pratje Abhandl. zur Brem. Gesch. VI. 92.

Af Abbed Wilhelms Brev-Samling henføres til dette Aar I. 11. a. b. 17. 19. 20. 21. II. 80. i Erkeb. Absalons Navn.

1200. S. 527. Lateran. 5 Idus Mart. Innocentii III Bulle til N.... Vt sententiam interdicti aduersus Philippum, Regem Franciæ, latam inviolabiliter obseruari faciat. Stephani Tornac. epist. p. 383. Brequigny & du Theil diplomat. II. App. p. 1080. Langebek VI. 94. Jeg lader nu de af og til Paven udstedte Breve følge i den Orden, som Brequigny og du Theil giver dem. De ordner dem, som (skiønt uden Dato) dog ansees skrevne efter 8 Sept. men før 31 Oct. saaledes:

S. 331. Odonis Episc. Paris. literæ ad Papam, quibus significat, quid in materia diuortii inter Regem & Reginam actum sit. Hos dem III. 13.

— — (Nicolai) Episcopi Suessionensis ad eundem de eodem argumento. ibid. III. 14.

S. 536. Octauiani Episc. Ostiensis ad eundem de eodem argumento. ibid. III. 15. Langeb. VI. 100.

S. 539. Innocentii III. Svar paa Octauiani Brev. ibid. III. 16. Langeb. VI. 103.

Philippi Regis ad eundem. Significat se reveranter Legatum apostolicum recepisse & de causa diuortii. ibid. III. 17. Dette Kongens Brev, som ogsaa Pavens Svar har Suhm forglemt at indrykke i Script. rer. Danic. og derover ei heller i dette hans Værk omtalt dem.

Sam-

Sammes Svar paa Kong Philips Brev. ibid. III. 18.

S. 335. Later. 2 Kal. Nou. Sammes Brev til Dronning Ingeborg. ibid. III. 11. Langebek VI. 97. Hvad sammesteds meldes foran om et andet til Dronningen fra Paven af 22 Oct. bortfalder, da det Brev, som vor Suhm meener, og har af Raynaldi annal. I. p. 46. indført i Script. rer. Dan. l. c. er en Stumpe af det strax paafølgende Brev af 31 Oct. Vildfarelsen i Dagen foranledigedes ved at det Romerske Tal II. urigtig antoges for elleve.

S. 536. ibid. eod. die. Sammes Brev til Kong Knud. ibid. III. 12. Langebek. VI. 99.

S. 532. uden Dag og Sted. Dronning Ingeborgs Brev til Decanus og Capitelet i Amiens. (Maaskee sildigere skrevet end i dette Aar.) Sammarthani Gallia christ. II. 99. 100. de la Morliere Antiqu. de la ville d'Amiens p. 223. Langebek VI 94.

S. 523. Lund. 5 Kal. Jan. R. Kanuti Statutum de homicidio aliisque criminibus grauioribus. Bring monum. Scan. I. p. 88. sq.

S. 542. uden Aar. Hartvici Archiep. Bremens. Ratificatio de decima sex villarum in parochia Noui Monasterii &c. Westphalen monum. cimbr. II. 18. hvor det ansettes urigtig til 1144. See Schlesw. Holst. Anzieg. 1750. p. 34.

Til dette Aar henføres endnu Stephani Tornac. epist. 13. Af Abbed Wilhelms Breve I. 1. 2. 3. 22. 23. og den Novogrodske Skraa hos Dreier spec. juris publ. p. 177 sq.

1201. S. 612. Anagniæ 4 Non. Nou. Innocentii III. Archiepiscopis & Episcopis per Regnum Franciæ constitutis de legitimatione liberorum Philippi Regis Augusti. Innocent. III. epist. append. p. 684. Sammarthani Gallia christ.

S. 608. ibid. 9 Kal. Dec. Eiusd. Andreæ Archiep. Lundensi huiusque successoribus, de Primatu Archiep. Lundensis. Hvitfeld I. S. 168. 169. Pontoppid. annal. I. 505 sq. Celse appar. ad hist. Sveo-Goth. p. 48.

S. 617. Hamburg sine die. Hartuici Archiep. Hamburg. confirmatio venditionis Comitis Adolphi super villam Kuserestorp skal være trykt, men jeg veed ei at angive hvor. Utrykt er derimod den her ogsaa anførte Stadfestelse af samme til dette til Cismar siden forflyttede Kloster fra Bisk. Dietrich, saaledes lydende: In nomine sancte & indiuidue trinitatis. *Tidericus* Dei gratia Lubicensis ecclesie Episcopus. Officii nostri sollicitudo nos ammonet, ea, que reli-

religiosis locis deuote a fidelibus offeruntur, prouida pietate confirmare, & quantum in nobis est, in ecclesiastica pace seruata, fideli posteritati transmittere. Ea uidelicet intencione, ut & diuini cultus religio in futura secula propagetur, & militum Christi necessitatibus in finem mundi consulatur. Nouerit ergo tam presentium quam futurorum etas fidelium, quod Dominus *Arnoldus* primus monasterii beati Johannis in Lubeke vocatus Abbas a dilecto nobis Comite *Adolfo* de Scouuenburg villam *Chuserestorp* dictam CLXII. marcis argenti comparauit. Quam villam cum omnibus pertinentibus, puta cultis & incultis; agris uidelicet & siluis, pratis & pascuis, aquis aquarumque decursibus, piscationes quoque, peticiones & omnes exactiones, quibus ipsius uille populus indebite molestari posset, Hec inquam omnia & uniuersos horum usus predictus Comes beato Johanni euangeliste & dicto Abbati & fratribus coram nobis bona fide recognouit, & juri suo sponte renunciauit, auctoritate prius a serenissimo Imperatore *Heinrico* nobis & successoribus nostris indulta, ut quecunque dictus Comes, intra Comitatum suum, ecclesiis uel monasteriis uendere uel donare uoluisset, de Imperiali ratihabicione nemo dubitaret; Ad hec auctoritatem Ducis, de quo terram tenuit, consensum quoque Domine A. Cometisse uxoris sue, heredumque beneplacitum, ne quid minus cautum esset, sollerter adhibuit, & sic demum ipsam uillam cum toto jure suo monasterio resignans, sepedictum Abbatem in possessionem misit. Vt autem racionabilis iste contractus perpetuo jure ratus & inconcussus permaneat, & ut eum nullus maleficorum deinceps aliquatenus irritare presumat, totum rei geste ordinem presenti scripto commendare & sygilli nostri appensione communire necessarium duximus. Si quis autem sepedictum monasterium & quemcunq. eius Abbatem in posterum super eiusdem uille quieta possessione inquietare presumpserit, maledictioni Dei omnipotentis & sanctorum apostolorum Petri & Pauli & Domini Pape subiaceat, & a nobis anatemisatus, nisi errorem corrigat, cum eis, quorum Deus non est memor amplius, penam perpetue dampnacionis incurrat. Acta sunt hec, in uigilia penteçostes, in ciuitate Lubicensi, in choro majoris ecclesie, anno incarnacionis dominice MCCI. Indictione IIIIta, sub multorum tam clericorum, quam laicorum, testimonio, & in sollempni die pentecostes, in facie tocius ecclesie, cleri & populi, in ambone, duorum Episcoporum nostro uidelicet

& Zue-

& Zuerinensis sollempni banno confirmata. Testium uero, qui hiis interfuerunt, uiderunt & audiuerunt, nomina sunt hec. Ego *Theodericus* Lubicensis Episcopus, qui & ipse confirmator, *Brunwardus* Zuerinensis Episcopus, *Hoiko* Abbas de Amelugesbornen, *Godefridus* Abbas de Doberan, *Dauid* Prepositus majoris ecclesie Lubicensis, *Cono* ejusdem ecclesie Decanus, *Rodolfus*, *Albertus*, *Conradus*, *Emelricus*, *Fredericus*, *Hartmannus*, *Hermannus* presbiter, *Hermanus* subdiaconus, *Thetmarus*, ejusdem ecclesie Canonici. Laicorum uero nomina sunt hec. Comes *Adolfus* de Scouuenburg, ipse recognitor, qui & dator, *Fredericus* de Boberg, *Lotheuuicus* Dapifer, *Thidericus* de Herre, *Wernerus* Marscalcus, *Lambertus* de Sygeberge, *Arnoldus* de Reno, *Bodo* ministerialis Hildensimensis, *Walterus* aduocatus Lubicensis, *Lutbertus*, *Giselbertus*, *Aluuinus*, *Eluerus*, *Fredericus*, consules Lubicenses, *Heinricus Bruttingus*, *Heinricus Stangeuole*, & multi alii ciues Lubicenses, & alii quam plures, quorum omnium nomina recitare non uidebatur necessarium. Data per manum *Hermanni* Lubicensis Canonici & Scolastici, feliciter, Amen.

1202. S. 635 uden Dag og Sted. Innocentii III. Illustri Regi Francorum. Innoc. 3 epist. V. 49 hos Baluz. (50. hos Du Theil.) Langeb. VI. 108. Suhm henfører det til Junii Maaned, men Du Theil meener det udstedet samme Dag og Sted, som det her nestfølgende: Altsaa Later. 3 Non. Jul.

S. 638. Later. 3 Non. Jul. Sammes Remensi Archiep. S. R. E. Cardinali, Apostolicæ Sedis legato. Innoc. 3 epist. V. 48. Baluz. men 49 hos Du Theil. Langeb. VI. 110.

S. 684. ap. Monast. Sublac. uden Dag. Sammes Orchadensi Episcopo de Episcopo Catenesiæ, cui lingua abscissa fuerat. Innoc. 3 epist. V. 77. (hos Du Theil 78.)

S. 635. Senonis, M. Jan. Odo, Biskop i Paris, Tilstaaelse at have seet Pave Innocentii forhen anførte Bulle af 1201, 4 Non. Nou. m. m. Innoc. 3 epist. (edit. Baluz.) p. 684. Langebek VI. 107.

S. 676 henføres til dette Aar, den norske Kong Hakons Brev til Erkeb. Eilif og de norske Biskoper, som Thorkelin paa norsk har udgivet. Det latinske, som lovedes Sid. 677 not. a. er ei fundet.

Register.

A.

Sætte

Register.

Andres

B.

Boecius

C.

Chri-

 tilskri-

6tes

E.

Erik

Frides-

H.

 at

Kiæn-

lem

J.

Iliane

Inge-

Isrid,

K.

skab

Mar-

N.

Erik

Oluf,

P.

Povel

R.

Klosters

S.

Smaa-

Kong

 Kastel-

Thomas,

U.

Slottet

Register.

